

А. В. Кофанов, В. В. Юсупов, Т. В. Михальчук

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОБІГУ ЗБРОЇ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Монографія

Харків
«Право»
2021

УДК 343.977
К74

Серія заснована 2000 року

Автори:

А. В. Кофанов – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ;

В. В. Юсупов – доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії з проблем криміналістичного забезпечення та судової експертології навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ;

Т. В. Михальчук – кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз навчально-наукового інституту №2 Національної академії внутрішніх справ

Рецензенти:

К. О. Чаплинський – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

Ю. М. Чорноус – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

*Рекомендовано до друку
вченою радою Національної академії внутрішніх справ
(протокол №8 від 26 березня 2021 року)*

Кофанов А. В.

К74 **Правова регламентація обігу зброї: історія, сучасний стан і перспективи розвитку** : монографія / А. В. Кофанов, В. В. Юсупов, Т. В. Михальчук. – Харків : Право, 2021. – 608 с. – (Наукова бібліотека криміналіста).
ISBN 978-966-998-228-5

Пропонована читачеві праця продовжує серію наукових досліджень щодо зародження, виникнення, становлення, розвитку та сучасного стану судової балістики. У монографії розглянуто історичні та правові аспекти обігу вогнестрільної зброї в різних країнах світу, а також сучасний стан і перспективи правового регулювання обігу зброї в Україні.

Для наукових і практичних працівників, викладачів та аспірантів, магістрів, студентів і курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, та інших навчальних закладів юридичного спрямування.

УДК 343.977

© Кофанов А. В., Юсупов В. В.,
Михальчук Т. В., 2021

ISBN 978-966-998-228-5

© Видавництво «Право», 2021

ЗМІСТ

Вступ	5
Розділ 1. Законодавство Російської імперії щодо обігу зброї до 1917 року	8
Розділ 2. Правова регламентація обігу зброї на теренах СРСР з 1917 року до 1991 року	26
Розділ 3. Передумови виникнення, становлення та стан правової регламентації обігу зброї у країнах Америки (США, Канада)	36
Розділ 4. Історія розвитку та сучасний стан правової регламентації обігу вогнестрільної зброї в країнах Європи.....	52
Розділ 5. Особливості обігу, використання, застосування зброї на теренах Російської Федерації.....	75
Розділ 6. Сучасний стан і перспективи розвитку правової регламентації обігу зброї в Україні	82
Розділ 7. Міжнародний досвід правової регламентації використання, застосування та обігу зброї і набоїв до неї.....	101
Висновки	111
<i>Додаток 1</i>	
Конвенція о законах и обычаях сухопутной войны (IV Гаагская конвенция)	113
<i>Додаток 2</i>	
Европейская конвенция о контроле за приобретением и хранением огнестрельного оружия частными лицами	127
<i>Додаток 3</i>	
Вассенаарська домовленість щодо контролю за експортом звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання	137
<i>Додаток 4</i>	
Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності	148
<i>Додаток 5</i>	
Чинне законодавство і законопроекти про вогнестрільну зброю в Україні: сучасний стан та генезис законодавчої ініціативи.....	161

<i>Додаток 6</i>	
Терміни сфери обігу вогнестрільної зброї в Україні, пов'язані з юридичною відповідальністю	399
<i>Додаток 7</i>	
Адміністративна відповідальність за порушення правил дозвільної системи	403
<i>Додаток 8</i>	
Кримінальна відповідальність за порушення законодавства про зброю	407
<i>Додаток 9</i>	
Авторські «висновки», «довідки», «доповіді» і т. п. (на засіданні комітетів Верховної Ради України) по законопроектах «Про зброю», наданих на рецензування або експертизу	425
<i>Додаток 10</i>	
Авторські тези і доповіді, присвячені проблемним аспектам правової регламентації обігу зброї, англійською та французькою мовами, оприлюднені на міжнародних конференціях, симпозіумах, семінарах, тренінгах при посольствах країн Америки та Європи	527
Список використаних джерел	598

ВСТУП

Сьогодні, в умовах економічної нестабільності, у нашій країні відбувається погіршення соціального становища суспільства та, як наслідок, криміногенної обстановки. Зокрема, спостерігається зростання кількості кримінальних правопорушень, пов'язаних із використанням і застосуванням вогнестрільної¹ зброї.

У 2001 році із незаконного обігу вилучено 803 одиниці гладкоствольної, 563 – нарізної, 49 – автоматичної та 36 – газової зброї, 185 гранат, 10 мін, 203 кг вибухової речовини та понад 59 000 набоїв різного калібру. Так, у 2004 році в Україні було зареєстровано 11 458 злочинів, пов'язаних із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, 700 злочинів було вчинено з використанням вогнестрільної зброї і вибухових речовин; у 2005 році – 11 041 злочин, пов'язаний із незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а з використанням вогнестрільної зброї – 330 злочинів; у 2006 році – відповідно 10 998 та 357 злочинів; у 2007 році – 11 733 та 311; у 2008 році – 11 873 та 311 злочинів. Протягом 2007–2008 років учинено 159 умисних убивств із використанням вогнестрільної зброї, у 25 випадках вогнестрільна зброя застосовувалася при нанесенні тяжких тілесних ушкоджень. У 2010 році показники були такими: вилучено із незаконного обігу 305 одиниць гладкоствольної, 1 380 нарізної, 66 газової та пневматичної зброї, 348 гранат, 26 мін, 269 кг вибухових речовин та 132 341 набій різного калібру. Також у 2014 році, за даними Генеральної прокуратури України, показники щодо незаконного обігу зброї та кількості вчинених з її використанням злочинів зросли. Так, протягом 2014 року було вилучено з незаконного обігу 118 одиниць гладкоствольної, 1 159 нарізної, 1 051 іншої вогнепальної зброї (виготовленої кустарним способом, саморобної, переробленої із травматичної тощо), 64 газової та пневматичної зброї, 958 одиниць саморобних вибухових пристроїв, 1 615 гранат, 44 міни, 1 677 кг вибухових речовин та 128 580 набоїв різного калібру. Згідно зі статистичними даними тієї ж Генеральної прокуратури України, за 2014 рік [1] було вчинено вже 2 523 злочини з використанням вогнестрільної зброї (серед них умисних убивств – 320), тоді як за 2013 рік [2] – 761 (серед

¹ Використання в термінологічному апараті «вогнестрільна зброя» замість «вогнепальна зброя» відображає авторське бачення філологічно правильного визначення об'єкта і є авторською концепцією, докладніше розглянутою в монографіях: «Судова балістика. Початок» (Київ, 2012 рік); «Методологія судово-балістичної методики» (Київ, 2011 рік); «Теорія та практика проведення судово-балістичних досліджень» (Київ, 2015 рік).

них умисних убивств – 62), а за 2015 рік [3] – 2 262 (серед них умисних убивств – 282). У період часу з 1 січня 2013 року по 31 грудня 2020 року із використанням вогнестрільної зброї або предметів, конструктивно схожих із нею, скоєно 13 864 злочини (серед них умисних убивств – 1 658), що в середньому за рік становить 1 849 злочинів (серед них умисних убивств – 221)¹. Отже, як бачимо, динаміка засвідчує негативні тенденції вчинення злочинів із застосуванням вогнестрільної зброї. При цьому озброєність сучасних злочинців на тлі міжнаціональної, загальносоціальної напруженості, а також недостатньої забезпеченості легітимного обігу вогнестрільної зброї має якраз виражену тенденцію до посилення.

Загалом на обліку підрозділів дозвільної системи МВС України станом на 31 грудня 2020 року перебуває понад 2 000 об'єктів зі зброєю, на яких зберігаються та використовуються близько 100 000 одиниць вогнестрільної зброї та близько 2 000 інших об'єктів дозвільної системи, пов'язаних з обігом зброї. Крім того, на обліку перебувають понад 1 500 000 власників зброї (включно з мисливцями), у користуванні яких близько 2 000 000 одиниць зброї. Звичайно, для забезпечення належного контролю за тією зброєю необхідна ціла система засобів, прийомів і методів, які розробляються та вдосконалюються в усіх розділах криміналістики на основі вивчення слідчої та експертної практики. Ці види практичної діяльності закріплюються в законодавстві.

Існує значна кількість законодавчих актів, що доповнюють один одного, та водночас виникає певне коло проблемних питань, таких як обіг деяких видів вогнестрільної, пневматичної зброї та пристроїв для відстрілювання набоїв, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії. Прикро, але насамперед слід наголосити на тому, що за останні тридцять років в Україні не прийнято надзвичайно важливого нормативного акта – Закону України «Про зброю», який би містив усі об'єктивні положення, необхідні для нашого суспільства.

Отже, у сучасних умовах виникає необхідність ухвалення екстрених, жорсткіших заходів боротьби з незаконним обігом зброї, передусім пов'язаних із посиленням контролю над її легальним обігом. Розроблення цих заходів можливе лише на основі всебічного аналізу нормативних актів, що регламентують виготовлення, реєстрацію, облік, порядок продажу, придбання, перевезення, використання і застосування вогнестрільної зброї в різних країнах, у різні часи (див. додатки 1–8), оскільки без фундаментальних на-

¹ Кримінальна відповідальність та розслідування злочинів, вчинених з використанням зброї. URL: http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5160/1/%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d1%96%d1%8f_%d0%b7%d0%b1%d1%80%d0%be%d1%8f_2020.pdf.

укових досліджень генезису цього явища (див. додатки 9, 10) вдосконалення належної законодавчої бази та діяльність правоохоронних органів щодо боротьби з незаконним обігом зброї малоефективні.

На нашу думку, для того щоб закон про зброю був дієвим, доцільно провести ґрунтовне дослідження правового регулювання обігу вогнестрільної зброї у світі, а саме: становлення та сучасного стану законодавства в країнах Америки та Європи. Адже в цих країнах закони у сфері обігу зброї «працюють» уже давно. Звичайно, не можна залишити осторонь історичні аспекти виникнення, виготовлення, реєстрації, дослідження вогнестрільної зброї на теренах Російської імперії та Радянського Союзу, оскільки територія нашої держави раніше входила до його складу.

Отже, головною **метою** цієї **праці** є дослідження правових питань, що регулюють обіг зброї. Відповідно до цієї мети необхідно визначити і вирішити такі **завдання**:

- охарактеризувати історичні та правові аспекти регламентації обігу зброї на теренах Російської імперії, СРСР, Російської Федерації, країн Америки та Європи;
- проаналізувати сучасний стан правової регламентації обігу зброї в деяких країнах СНД;
- з'ясувати стан правової регламентації обігу зброї в Україні та розробити пропозиції щодо перспектив його розвитку;
- вивчити міжнародний досвід правової регламентації використання, застосування та обігу зброї.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини у сфері обігу вогнестрільної зброї з метою забезпечення публічної безпеки та порядку.

Методологічну основу праці становить сукупність сучасних методів і прийомів пізнання об'єктивної дійсності, яка поєднує як загальнонаукові, так і спеціальні методи.

**КОНВЕНЦИЯ
О ЗАКОНАХ И ОБЫЧАЯХ СУХОПУТНОЙ ВОЙНЫ
(IV ГААГСКАЯ КОНВЕНЦИЯ)¹**

5 (18) октября 1907 года
(Извлечение)

Принимая во внимание, что, наряду с изысканием средств к сохранению мира и предупреждению вооруженных столкновений между народами, надлежит, равным образом, иметь в виду и тот случай, когда придется прибегнуть к оружию в силу событий, устранение которых, при всем старании, оказалось бы невозможным;

Желая и в этом крайнем случае служить делу человеколюбия и сообразоваться с постоянно развивающимися требованиями цивилизации;

Признавая, что для сего надлежит подвергнуть пересмотру общие законы и обычаи войны как с целью более точного их определения, так и для того, чтобы внести в них известные ограничения, которые, насколько возможно, смягчили бы их суровость;

Признали необходимым восполнить и, по некоторым пунктам, сделать более точными труды Первой Конференции Мира, которая, одушевляясь, по примеру Брюссельской Конференции 1874 года, этими началами мудрой и великодушной предусмотрительности приняла постановления, имеющие предметом определить и установить обычаи сухопутной войны.

Постановления эти, внушенные желанием уменьшить бедствия войны, насколько позволят военные требования, предназначаются, согласно видам Высоких Договаривающихся Сторон, служить общим руководством для поведения воюющих в их отношениях друг к другу и к населению.

В настоящее время оказалось, однако, невозможным придти к соглашению относительно постановлений, которые обнимали бы все возникающие на деле случаи.

С другой стороны, в намерения Высоких Договаривающихся Держав не могло входить, чтобы непредвиденные случаи, за отсутствием письменных постановлений, были предоставлены на произвольное усмотрение военнначальствующих.

¹ Действующее международное право : в 3 т. Т. 2. Москва : МНИМП, 1996.

Впредь до того времени, когда представится возможность издать более полный свод законов войны, Высокие Договаривающиеся Стороны считают уместным засвидетельствовать, что в случаях, не предусмотренных принятыми ими постановлениями, население и воюющие остаются под охраною и действием начал международного права, поскольку они вытекают из установившихся между образованными народами обычаев, из законов человечности и требований общественного сознания.

Они объявляют, что именно в таком смысле должны быть понимаемы, в частности, ст. 1 и 2 принятого ими Положения.

Высокие Договаривающиеся Стороны, желая заключить для сего конвенцию, назначили своими уполномоченными: (следует перечень)

Каковые по представлении своих полномочий, признанных составленными в надлежащей и законной форме, согласились о нижеследующем:

Статья I

Договаривающиеся Державы дадут своим сухопутным войскам наказ, согласный с приложенным к настоящей конвенции Положением о законах и обычаях сухопутной войны.

Статья II

Постановления упомянутого в ст. I Положения, а равно настоящей конвенции, обязательны лишь для Договаривающихся Держав и только в случае, если все воюющие участвуют в конвенции.

Статья III

Воюющая Сторона, которая нарушит постановления сказанного Положения, должна будет возместить убытки, если к тому есть основание. Она будет ответственна за все действия, совершенные лицами, входящими в состав ее военных сил.

Статья IV

Настоящая конвенция, надлежащим образом ратификованная, заменит в отношениях между Договаривающимися Державами конвенцию 29 июля 1899 года о законах и обычаях сухопутной войны.

Конвенция 1899 года остается в силе в отношениях между Державами, которые ее подписали и которые не ратификуют равным образом и настоящей конвенции.

Приложение к Конвенции

Положение о законах и обычаях сухопутной войны

Отдел I О воюющих

Глава I

О том, кто признается воюющим

Статья I

Военные законы, права и обязанности применяются не только к армии, но также к ополчению и добровольческим отрядам, если они удовлетворяют всем нижеследующим условиям:

- 1) имеют во главе лицо, ответственное за своих подчиненных;
- 2) имеют определенный и явно видимый издали отличительный знак;
- 3) открыто носят оружие, и
- 4) соблюдают в своих действиях законы и обычаи войны.

Ополчение или добровольческие отряды в тех странах, где они составляют армию или входят в ее состав, понимаются под наименованием армии.

Статья II

Население незанятой территории, которое при приближении неприятеля добровольно возьмется за оружие для борьбы с вторгающимися войсками и которое не имело времени устроиться согласно статье I, будет признаваться в качестве воюющего, если будет открыто носить оружие и будет соблюдать законы и обычаи войны.

Статья III

Вооруженные силы воюющих сторон могут состоять из сражающихся и несражающихся. В случае захвата неприятелем как те, так и другие пользуются правами военнопленных.

Глава II

О военнопленных

Статья IV

Военнопленные находятся во власти неприятельского Правительства, а не отдельных лиц или отрядов, взявших их в плен.

С ними надлежит обращаться человеколюбиво.

Все, что принадлежит им лично, за исключением оружия, лошадей и военных бумаг, остается их собственностью.

Статья V

Военнопленные могут быть подвергнуты водворению в городе, крепости, лагере или каком-либо другом месте, с обязательством не удаляться за известные определенные границы; но собственно заключение может быть применено к ним лишь как необходимая мера безопасности и исключительно пока существуют обстоятельства, вызывающие эту меру.

Статья VI

Государство может привлекать военнопленных к работам, сообразно с их чином и способностями, за исключением офицеров. Работы эти не должны быть слишком обременительными и не должны иметь никакого отношения к военным действиям.

Военнопленным может быть разрешено работать на государственные установления, за счет частных лиц или лично от себя.

Работы, производимые для Государства, оплачиваются по расчету цен, существующему для чинов местной армии за исполнение тех же работ, а если такого расчета нет, то по ценам, соответственным произведенным работам.

Если работы производятся на государственные установления или за счет частных лиц, то условия их определяются по соглашению с военной властью.

Заработок пленных назначается на улучшение их положения, а остаток выдается им при освобождении, за вычетом расходов по их содержанию.

Статья VII

Содержание военнопленных возлагается на Правительство, во власти которого они находятся.

Если между воюющими не заключено особого соглашения, то военнопленные пользуются такой же пищей, помещением и одеждой, как войска Правительства, взявшего их в плен.

Статья VIII

Военнопленные подчиняются законам, уставам и распоряжениям, действующим в армии Государства, во власти коего они находятся. Всякое неповиновение с их стороны дает право на применение к ним необходимых мер строгости.

Лица, бежавшие из плена и задержанные ранее, чем покинут территорию, занятую армией, взявшей их в плен, подлежат дисциплинарным взысканиям.

Военнопленные, удачно совершившие побег и вновь взятые в плен, не подлежат никакому взысканию за свой прежний побег.

Статья IX

Каждый военнопленный обязан, на поставленный ему вопрос, объявить свое настоящее имя и чин, и в случае нарушения этого правила он подвергается ограничению тех преимуществ, которые предоставлены военнопленным его разряда.

Статья X

Военнопленные могут быть освобождаемы на честное слово, если это разрешается законами их страны, и в таком случае обязаны, с речательством лично своею честью, добросовестно исполнить принятые ими на себя обязательства, как в отношении собственного Правительства, так и Правительства, взявшего их в плен.

В этом случае их собственное Правительство обязывается ни требовать, ни принимать от них никаких услуг, противных данному ими слову.

Статья XI

Военнопленный не может быть принуждаем к освобождению на честное слово; равно и неприятельское Правительство не обязано давать согласие на просьбу пленного об освобождении его на честное слово.

Статья XII

Каждый военнопленный, отпущенный на честное слово и затем вновь взятый в действиях с оружием в руках против того Правительства, перед коим он обязался честью, или против союзников последнего, теряет права, предоставленные военнопленным, и может быть предан суду.

Статья XIII

Лица, сопровождающие армию, но не принадлежащие собственно к ее составу, как-то: газетные корреспонденты и репортеры, маркитанты, поставщики, в том случае, когда будут захвачены неприятелем и когда последний сочтет полезным задержать их, пользуются правами военнопленных, если только имеют удостоверение от военной власти той армии, которую они сопровождали.

Статья XIV

С открытия военных действий в каждом из воюющих Государств, а также и в нейтральных Государствах в том случае, если они приняли на свою территорию воюющих, учреждается справочное бюро о военнопленных. Бюро это, имеющее назначением давать ответы на все запросы, касающиеся военнопленных, получает от различных подлежащих учреждений все сведения относительно водворения и перемещения, освобождения на честное слово, обмена, побегов, поступления в госпиталь, смерти, а равно другие сведения, требуемые для составления и своевременного исправления именной карточки о каждом военнопленном. Бюро обязано заносить на нее номер, имя и фамилию, возраст, место происхождения, чин, войсковую часть, день и место взятия в плен, водворения, получения ран и смерти, а равно все особые замечания. Именная карточка передается Правительству другого воюющего после заключения мира.

Справочное бюро обязано равным образом собирать и хранить в одном месте, а также пересылать по принадлежности, все вещи, служащие для личного пользования, ценности, письма и проч., которые будут найдены на поле битвы или останутся после пленных, освобожденных на честное слово, обмененных, бежавших или умерших в госпиталях и полевых лазаретах.

Статья XV

Общества для оказания помощи военнопленным, надлежаще учрежденные по законам их страны, имеющие задачей быть посредниками в делах благотворения, а также и их законно уполномоченные агенты, для наиболее успешного выполнения своей человеколюбивой деятельности, будут пользоваться всеми облегчениями со стороны воюющих, в пределах, обусловленных военными требованиями и административными порядками. Уполномоченные этих обществ допускаются для раздачи пособий в места водворения пленных, равно как и на пункты остановок военнопленных, возвращаемых на родину, под условием предъявления именно-го разрешения, выданного военною властью, и дачи письменного обязательства подчиняться всем ее распоряжениям, касающимся порядка и безопасности.

Статья XVI

Справочные бюро освобождаются от уплаты весового сбора. Письма, переводы, денежные суммы, равно как и почтовые посылки, адресуемые военнопленным или ими отправляемые, освобождаются от всех почтовых

сборов, как в странах отправления и назначения, так и в промежуточных странах.

Пожертвования и вспомоществования вещами, посылаемые для военнопленных, освобождаются от всех таможенных и других сборов, равно как от провозной платы по железным дорогам, состоящим в казенном управлении.

Статья XVII

Военнопленные офицеры получают оклад, на который имеют право офицеры того же ранга страны, где они задержаны, под условием возмещения такового расхода их Правительством.

Статья XVIII

Военнопленным предоставляется полная свобода отправления религиозных обрядов, не исключая и присутствия на церковных, по их обрядам, богослужениях, под единственным условием соблюдения предписанных военною властью мер порядка и безопасности.

Статья XIX

Духовные завещания военнопленных принимаются на хранение и составляются на тех же основаниях, как и завещания военнослужащих местной армии.

Те же правила соблюдаются относительно свидетельств о смерти, равно как и относительно погребения военнопленных, причем принимаются во внимание их чин и звание.

Статья XX

По заключении мира отсылка военнопленных на родину должна быть произведена в возможно близкий срок.

Глава III О больных и раненых

Статья XXI

Обязанности воюющих сторон, относящиеся к уходу за больными и ранеными, определяются Женевской конвенцией (Имелась в виду Женевская конвенция об улучшении участи раненых и больных в действующих армиях от 23 июня (6 июля) 1906 года).

Отдел II О военных действиях

Глава I О средствах нанесения вреда неприятелю, об осадах и бомбардировках

Статья XXII

Воюющие не пользуются неограниченным правом в выборе средств нанесения вреда неприятелю.

Статья XXIII

Кроме ограничений, установленных особыми соглашениями, воспрещается:

- а) употреблять яд или отравленное оружие;
- б) предательски убивать или ранить лиц, принадлежащих к населению или войскам неприятеля;
- в) убивать или ранить неприятеля, который, положив оружие или не имея более средств защищаться, безусловно сдался;
- г) объявлять, что никому не будет дано пощады;
- д) употреблять оружие, снаряды или вещества, способные причинить излишние страдания;
- е) незаконно пользоваться парламентарским или национальным флагом, военными знаками и форменной одеждой неприятеля, равно как и отличительными знаками, установленными Женевскою конвенциею;
- ж) истреблять или захватывать неприятельскую собственность, кроме случаев, когда подобное истребление или захват действительно вызывается военною необходимостью;
- з) объявлять потерявшими силу, приостановленными или лишенными судебной защиты права и требования подданных противной стороны.

Равным образом, воюющему запрещено принуждать подданных противной стороны принимать участие в военных действиях, направленных против их страны даже в том случае, если они были на его службе до начала войны.

Статья XXIV

Военные хитрости и употребление способов, необходимых к получению сведений о неприятеле и местности, признаются дозволенными.

Статья XXV

Воспрещается атаковать или бомбардировать каким бы то ни было способом незащищенные города, селения, жилища или строения.

Статья XXVI

Начальник нападающих войск ранее чем приступить к бомбардированию, за исключением случаев атаки открытою силою, должен сделать все от него зависящее для предупреждения о сем властей.

Статья XXVII

При осадах и бомбардировках должны быть приняты все необходимые меры к тому, чтобы щадить, насколько возможно, храмы, здания, служащие целям науки, искусств и благотворительности, исторические памятники, госпитали и места, где собраны больные и раненые, под условием, чтобы таковые здания и места не служили одновременно военным целям.

Осаждаемые обязаны обозначить эти здания и места особыми видными знаками, о которых осаждающие должны быть заранее поставлены в известность.

Статья XXVIII

Воспрещается отдавать на разграбление город или местность, даже взятые приступом.

Глава II **О лазутчиках**

Статья XXIX

Лазутчиком может быть признаваемо только такое лицо, которое, действуя тайным образом или под ложными предлогами, собирает или старается собрать сведения в районе действия одного из воюющих, с намерением сообщить таковые противной стороне.

Так, не считаются лазутчиками военные чины, которые в форме проникнут для собирания сведений в район действий неприятельской армии. Равно не считаются лазутчиками те военного и невоенного звания лица, открыто исполняющие свои обязанности, которым поручена передача депеш по назначению в их собственную либо неприятельскую армию. К этому же разряду принадлежат и лица, посылаемые на воздушных шарах для передачи депеш или вообще для поддержания сообщений между различными частями армий или территориями.

Статья XXX

Лазутчик, пойманный на месте, не может быть наказан без предварительного суда.

Статья XXXI

Лазутчик, возвратившийся в свою армию и впоследствии взятый неприятелем, признается военнопленным и не подлежит никакой ответственности за прежние свои действия, как лазутчик.

Глава III О парламентарях

Статья XXXII

Парламентарем считается лицо, уполномоченное одною из воюющих сторон вступить в переговоры с другою и являющееся с белым флагом. Как сам парламентар, так и сопровождающие его трубач, горнист или барабанщик, лицо, несущее флаг, и переводчик пользуются правом неприкосновенности.

Статья XXXIII

Начальник войск, к которому послан парламентар, не обязан принять его при всяких обстоятельствах.

Он может принять все необходимые меры, дабы воспрепятствовать парламентарю воспользоваться возложенным на него поручением для собирания сведений.

Он имеет право, в случае злоупотребления со стороны парламентаря, временно его задержать.

Статья XXXIV

Парламентар теряет право на неприкосновенность, если будет положительным и несомненным образом доказано, что он воспользовался своим привилегированным положением для подговора к измене или для ее совершения.

Глава IV О капитуляциях

Статья XXXV

При заключении между договаривающимися сторонами капитуляций должны быть принимаемы во внимание правила воинской чести.

Заключенные капитуляции должны быть в точности соблюдаемы обеими сторонами.

Глава V О перемирии

Статья XXXVI

Перемирие приостанавливает военные действия по взаимному соглашению воюющих сторон. Если срок перемирия не был установлен, то воюющие могут во всякое время возобновить военные действия, с тем, однако, чтобы неприятель был предупрежден об этом заблаговременно, согласно условиям перемирия.

Статья XXXVII

Перемирие может быть общим или местным. Первое приостанавливает повсюду военные действия между воюющими Государствами; второе только между известными частями воюющих армий и на определенном пространстве.

Статья XXXVIII

Подлежащие власти и войска должны быть официальным образом и своевременно извещены о перемирии. Военные действия приостанавливаются или немедленно по объявлению перемирия, или же в условленный срок.

Статья XXXIX

От договаривающихся сторон зависит определить в условиях перемирия, какие отношения к населению и между сторонами могут иметь место на театре войны.

Статья XL

Всякое существенное нарушение перемирия одною из сторон дает право другой отказаться от него и даже в крайнем случае немедленно возобновить военные действия.

Статья XLI

Нарушение условий перемирия отдельными лицами, действующими по собственному почину, дает только право требовать наказания виновных и вознаграждения за понесенные потери, если бы таковые случились.

Отдел III
О военной власти на территории
неприятельского государства

Статья XLII

Территория признается занятой, если она действительно находится во власти неприятельской армии.

Занятие распространяется лишь на те области, где эта власть установлена и в состоянии проявлять свою деятельность.

Статья XLIII

С фактическим переходом власти из рук законного Правительства к занявшему территорию неприятелю, последний обязан принять все зависящие от него меры к тому, чтобы, насколько возможно, восстановить и обеспечить общественный порядок и общественную жизнь, уважая существующие в стране законы, буде к тому не встретится неодолимого препятствия.

Статья XLIV

Воюющему воспрещается принуждать население занятой области давать сведения об армии другого воюющего или о его средствах обороны.

Статья XLV

Воспрещается принуждать население занятой области к присяге на верность неприятельской Державе.

Статья XLVI

Честь и права семейные, жизнь отдельных лиц и частная собственность, равно как и религиозные убеждения и отправление обрядов веры, должны быть уважаемы.

Частная собственность не подлежит конфискации.

Статья XLVII

Грабеж безусловно воспрещается.

Статья XLVIII

Если неприятель взимает в занятой им области установленные в пользу Государства налоги, пошлины и денежные сборы, то он обязан делать это, по возможности, сообразуясь с существующими правилами обложения

и раскладки их, при чем на него ложится проистекающая из сего обязанность нести расходы по управлению занятой областью, в размерах, в каких обязывалось к сему законное Правительство.

Статья XLIX

Взимание неприятелем в занятой им области других денежных сборов, сверх упомянутых в предыдущей статье, допускается только на нужды армии или управления этой областью.

Статья L

Никакое общее взыскание, денежное или иное, не может быть налагаемо на все население за те деяния единичных лиц, в коих не может быть усмотрено солидарной ответственности населения.

Статья LI

Никакая контрибуция не должна быть взимаема иначе, как на основании письменного распоряжения и под ответственностью начальствующего генерала.

Сбор должен, по возможности, производиться согласно правилам обложения и раскладки существующих налогов.

По каждой контрибуции плательщикам должна выдаваться расписка.

Статья LII

Реквизиции натурой и повинности могут быть требуемы от общин и жителей лишь для нужд занявшей область армии. Они должны соответствовать средствам страны и быть такого рода, чтобы они не налагали на население обязанности принимать участие в военных действиях против своего отечества.

Эти реквизиции и повинности могут быть требуемы лишь с разрешения военначальника занятой местности.

Натуральные повинности должны быть, по возможности, оплачиваемы наличными деньгами; в противном случае они удостоверяются расписками, и уплата должных сумм будет произведена возможно скорее.

Статья LIII

Армия, занимающая область, может завладеть только деньгами, фондами и долговыми требованиями, составляющими собственность Государства, складами оружия, перевозочными средствами, магазинами

и запасами провианта и вообще всей движимой собственностью Государства, могущей служить для военных действий.

Все средства, приспособленные для передачи сведений на суше, на море и по воздуху, для перевозки лиц и вещей, за исключением случаев, подлежащих действию морского права, склады оружия и вообще всякого род боевые припасы, даже если они принадлежат частным лицам, также могут быть захвачены, но подлежат возврату, с возмещением убытков, по заключении мира.

Статья LIV

Подводные кабели, соединяющие занятую территорию с территорией нейтральной, захватываются или уничтожаются лишь в случаях крайней необходимости. Они должны быть, равным образом, возвращены, а возмещение убытков производится по заключении мира.

Статья LV

Государство, занявшее область, должно признавать за собою лишь права управления и пользования по отношению к находящимся в ней и принадлежащим неприятельскому Государству общественным зданиям, недвижимостям, лесам и сельскохозяйственным угодьям. Оно обязано сохранять основную ценность этих видов собственности и управлять ими согласно правилам пользования.

Статья LVI

Собственность общин, учреждений церковных, благотворительных и образовательных, художественных и научных, хотя бы принадлежащих Государству, приравнивается к частной собственности.

Всякий преднамеренный захват, истребление или повреждение подобных учреждений, исторических памятников, произведений художественных и научных воспрещаются и должны подлежать преследованию.

**ЕВРОПЕЙСКАЯ КОНВЕНЦИЯ О КОНТРОЛЕ
ЗА ПРИОБРЕТЕНИЕМ И ХРАНЕНИЕМ
ОГНЕСТРЕЛЬНОГО ОРУЖИЯ ЧАСТНЫМИ ЛИЦАМИ¹**

(Страсбург, 28 июня 1978 года)

Государства-члены Совета Европы, подписавшие под настоящей Конвенцией,

считая, что целью Совета Европы является достижение большего единства между его членами;

признавая опасность, вызываемую ростом применения огнестрельного оружия при совершении преступлений; осознавая тот факт, что такое огнестрельное оружие часто поступает из-за границы;

стремясь ввести на международном уровне эффективные методы контроля за перемещением огнестрельного оружия через национальные границы;

осознавая необходимость избежать меры, которые могут препятствовать законной международной торговле или привести к неосуществимым или к чрезмерно затруднительным механизмам контроля за границами, противоречащим современным целям свободы перемещения товаров и людей, договорились о следующем:

Глава I. Определения и общие положения

Статья 1

Для целей настоящей Конвенции:

а) понятие «огнестрельное оружие» имеет значение, приданное ему в Приложении I к настоящей Конвенции;

б) понятие «лицо» также подразумевает и юридическое лицо, имеющее место для ведения предпринимательской деятельности на территории одной из Договаривающихся Сторон;

в) понятие «торговец» означает лицо, торговая или предпринимательская деятельность которого целиком или частично заключается в производстве, сбыте, закупке, обмене или найме огнестрельного оружия;

г) понятие «постоянный житель» относится к лицу, имеющему постоянное местожительство на территории одной из Договаривающихся

¹ Сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью. Москва : Спарк, 1998. С. 140–147.

Сторон в рамках смысла правила №9 Дополнения к Резолюции (72)1 Комитета Министров Совета Европы.

Статья 2

Договаривающиеся Стороны принимают меры к оказанию друг другу взаимной помощи через соответствующие административные органы в пресечении незаконного оборота огнестрельного оружия, а также в прослеживании и обнаружении огнестрельного оружия, перемещаемого с территории одного государства на территорию другого.

Статья 3

Каждая Договаривающаяся Сторона остается вправе издавать законы и инструкции, касающиеся огнестрельного оружия, при том условии, что такие законы и инструкции не являются несовместимыми с положениями настоящей Конвенции.

Статья 4

Настоящая Конвенция не применима к любой из сделок, связанных с огнестрельным оружием, в которых Сторонами являются государства или в которых Стороны выступают от имени государств.

Глава II. Уведомление о сделках

Статья 5

1. Если какое-либо огнестрельное оружие, находящееся на территории Договаривающейся Стороны, продается, перемещается или иным образом передается какому-либо лицу, являющемуся постоянным жителем на территории другой Договаривающейся Стороны, то первая Сторона уведомляет последнюю в порядке, предусмотренном в статьях 8 и 9.

2. Для целей применения положений пункта 1 настоящей статьи каждая Договаривающаяся Сторона принимает необходимые меры к обеспечению того, чтобы любое лицо, которое осуществляет продажу, перемещение или передачу иным образом какого-либо огнестрельного оружия, находящегося на ее территории, представляло подробное описание сделки в соответствующие органы этой Стороны.

Статья 6

Если какое-либо огнестрельное оружие, находящееся на территории одной из Договаривающихся Сторон, постоянно передается на территорию

другой Договаривающейся Стороны при отсутствии изменений во владении им, первая Сторона уведомляет последнюю в порядке, предусмотренном в статьях 8 и 9.

Статья 7

Уведомления, указанные в статьях 5 и 6, должны также направляться и тем Договаривающимся Сторонам, через территорию которых осуществляется транзитная перевозка какого-либо огнестрельного оружия, если государство, с территории которого оно направляется, считает такую информацию полезной.

Статья 8

1. Уведомления, указанные в статьях 5, 6 и 7, должны направляться незамедлительно. Договаривающиеся Стороны делают все возможное для того, чтобы уведомление направлялось до сделки или перемещения, к которым оно имеет отношение; в противном случае оно должно направляться в возможно короткий срок после них.

2. Уведомления, указанные в статьях 5, 6 и 7, должны, в частности, содержать:

а) статус, номер паспорта или удостоверения личности и адрес лица, которому данное оружие продается, перемещается или иным образом передается, либо лица, которое постоянно осуществляет передачу какого-либо огнестрельного оружия на территорию другой Договаривающейся Стороны при отсутствии изменений во владении им;

б) вид, модель и характеристику данного огнестрельного оружия, а также его номер или любые другие отличительные признаки.

Статья 9

1. Уведомления, указанные в статьях 5, 6 и 7, должны направляться между такими национальными органами, которые будут определены Договаривающимися Сторонами.

2. Там, где это целесообразно, уведомления могут направляться через Международную организацию уголовной полиции (Интерпол).

3. Любое государство при сдаче на хранение своего документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении в декларации, адресованной Генеральному секретарю Совета Европы, называет тот орган, в который должны направляться уведомления. Оно незамедлительно уведомляет Генерального секретаря Совета Европы о любых последующих применениях в компетенции таких органов.

Глава III. Двойное разрешение

Статья 10

1. Каждая Договаривающаяся Сторона принимает надлежащие меры для того, чтобы никакое огнестрельное оружие, находящееся на ее территории, не было продано, перемещено или иным образом передано какому-либо лицу, не являющемуся ее постоянным жителем, которое предварительно не получило разрешения от компетентных органов данной Договаривающейся Стороны.

2. Такое разрешение не предоставляется до тех пор, пока компетентные органы предварительно не убедятся в том, что разрешение в отношении рассматриваемой сделки было предоставлено данному лицу компетентными органами Договаривающейся Стороны, постоянным жителем которой он является.

3. Если такое лицо вступает во владение огнестрельным оружием на территории Договаривающейся Стороны, в которой имеет место сделка, то разрешение, указанное в пункте 1, предоставляется только на тех условиях, на которых разрешение было бы предоставлено в отношении сделки между постоянными жителями заинтересованной Договаривающейся Стороны. Если огнестрельное оружие экспортируется немедленно, органы, указанные в пункте 1, обязаны лишь удостовериться в том, что органы Договаривающейся Стороны, где проживает данное лицо, санкционировали данную конкретную сделку или подобные сделки в целом.

4. Разрешения, о которых говорится в пунктах 1 и 2 настоящей статьи, могут быть заменены международной лицензией.

Статья 11

Любое государство при сдаче на хранение своего документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении указывает, в компетенцию каких его органов входит предоставление разрешений, о которых говорится в пункте 2 статьи 10. Оно должно незамедлительно уведомить Генерального секретаря Совета Европы о любых последующих изменениях в компетенции таких органов.

Глава IV. Заключительные положения

Статья 12

1. Настоящая Конвенция является открытой для ее подписания государствами-членами Совета Европы. Документы о ратификации, принятии или утверждении хранятся у Генерального секретаря Совета Европы.

2. Конвенция вступает в силу в первый день месяца по истечении трех месяцев со дня сдачи на хранение третьего экземпляра документа о ратификации, принятии или утверждении.

3. Применительно к любому государству-участнику, впоследствии ратифицировавшему, принявшему или утвердившему Конвенцию, она вступает в силу в первый день месяца по истечении трех месяцев со дня сдачи на хранение его документа о ратификации, принятии или утверждении.

Статья 13

1. После вступления настоящей Конвенции в силу Комитет Министров Совета Европы может предложить любому государству, не являющемуся членом, присоединиться к ней. Решение о таком предложении должно приниматься в соответствии со статьей 20 Устава Совета Европы и получить единогласное одобрение государств-членов Совета Европы, являющихся Договаривающимися Сторонами Конвенции.

Статья 14

1. Любое государство во время подписания или при передаче на хранение документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении может указать территорию или территории, на которые распространяется действие Конвенции.

2. Любое государство при передаче на хранение документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении или позже в декларации, адресованной Генеральному секретарю Совета Европы, может распространить действие Конвенции на любую другую территорию или территории, указанные в декларации, за которые оно несет ответственность по международным договорам или от имени которых оно имеет полномочия действовать.

3. Любая декларация, составленная в соответствии с предыдущим пунктом в отношении любой указанной в такой декларации территории, может быть отозвана путем уведомления Генерального секретаря. Подобный отзыв вступает в силу через шесть месяцев после даты получения Генеральным секретарем такого уведомления.

Статья 15

1. Любое государство во время подписания или при сдаче на хранение документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении

может объявить о пользовании одним или более оговоренными положениями, предусмотренными в Приложении II настоящей Конвенции.

2. Любая Договаривающаяся Сторона может полностью или частично отозвать оговорку, сделанную в соответствии с предыдущим пунктом, посредством декларации, адресованной Генеральному секретарю Совета Европы, которая входит в силу с момента ее получения.

3. Любая Договаривающаяся Сторона, сделавшая оговорку в соответствии с пунктом 1 настоящей статьи, не может требовать применения любой другой Стороной условий, на которых была сделана оговорка; она может, если ее оговорка является частичной или условной, требовать применения условий в той мере, в которой они были приняты ею.

Статья 16

1. Договаривающиеся Стороны не могут заключать двусторонние или многосторонние соглашения друг с другом по вопросам, о которых идет речь в Конвенции, за исключением тех случаев, когда они сделаны в дополнение к ее положениям или для облегчения применения принципов, заложенных в ней.

2. Однако в случае, когда две или более Стороны устанавливают или уже установили отношения по данному вопросу на основе единообразного законодательства или своей специальной системы, предусматривающие более широкие обязанности, они должны отрегулировать эти отношения в соответствии с Конвенцией.

3. Договаривающиеся Стороны, которые в соответствии с пунктом 2 данной статьи стремятся применить условия настоящей Конвенции к своим взаимным отношениям, должны об этом проинформировать Генерального секретаря Совета Европы.

Статья 17

1. Европейский комитет по проблемам преступности Совета Европы должен информироваться о применении настоящей Конвенции и делать все необходимое для облегчения дружественного урегулирования любого затруднения, которое может возникнуть при ее исполнении.

2. Европейский комитет по проблемам преступности в свете будущих технических, социальных и экономических процессов разрабатывает и передает на рассмотрение Комитету Министров Совета Европы предложения по изменению и дополнению требований настоящей Конвенции, и в частности по изменению содержания Приложения I.

Статья 18

1. В случае войны или других исключительных обстоятельств любая Договаривающаяся Сторона может применить правила, временно отклоняющиеся от положений Конвенции и имеющие незамедлительный эффект. В этом случае необходимо уведомить Генерального секретаря о любом таком отклонении и прекращении его действия.

2. Любая Договаривающаяся Сторона может денонсировать настоящую Конвенцию путем уведомления Генерального секретаря Совета Европы. Такое денонсирование вступает в силу через шесть месяцев после получения Генеральным секретарем этого уведомления.

Статья 19

Генеральный секретарь Совета Европы уведомляет государства-члены Совета и любое государство, присоединившееся к Конвенции, о нижеследующем:

- a) подписании;
- b) сдаче на хранение документа о ратификации, принятии, утверждении или присоединении;
- c) дате вступления в силу Конвенции в соответствии со статьями 12 и 13;
- d) любой декларации или уведомлении, полученных в соответствии со статьей 9, пункт 3;
- e) любой декларации или уведомлении, полученных в соответствии со статьей 11;
- f) любой декларации или уведомлении, полученных в соответствии со статьей 14;
- g) любой оговорке, сделанной в соответствии со статьей 15, пункт 1;
- h) отзыве оговоренного положения, сделанного в соответствии со статьей 15, пункт 2;
- i) любом уведомлении, полученном в соответствии со статьей 16, пункт 3, касающемся единообразного законодательства или специальной системы;
- j) любом уведомлении, полученном в соответствии со статьей 18, пункт 1, и о дате начала и прекращения действия отклонения;
- k) любом уведомлении, полученном в соответствии со статьей 18, пункт 2, и о дате вхождения в силу денонсирования.

В доказательство чего нижеподписавшиеся, будучи должным образом на то уполномоченные, подписали настоящую Конвенцию.

Совершено в Страсбурге 28 июня 1978 г. на английском и французском языках, причем оба текста имеют одинаковую силу, в единственном экземпляре, который остается на хранение в архиве Совета Европы. Генеральный секретарь Совета Европы передает заверенные копии каждому из подписавшихся и присоединившихся государств.

Конвенция вступила в силу 01.07.1982 г.

(Подписи)

Приложение I

А. Для целей настоящей Конвенции термин «огнестрельное оружие» означает:

1. Любой предмет, который

1) предназначен или приспособлен для применения в качестве оружия, из которого при помощи взрывного, газового или воздушного и любых других способов метания можно выпустить заряд дроби, пулю или другой боеприпас, заряд токсичного газа, жидкости или другого вещества, и который

2) подходит под одно из определений, сформулированных ниже, при том понимании, что подпункты с «а» по «f» включительно и подпункт «i» включают лишь те предметы, действие которых основано на использовании взрывчатого метательного вещества:

а) автоматическое оружие;

б) короткоствольное оружие с полуавтоматическим механизмом, с механизмом, требующим перезаряжания, или механизмом для ведения огня одиночными выстрелами;

с) длинноствольное оружие с полуавтоматическим механизмом или механизмом, требующим перезаряжания, имеющее, как минимум, один нарезной ствол;

д) однозарядное длинноствольное оружие с не менее чем одним нарезным стволом;

е) длинноствольное оружие с полуавтоматическим механизмом или механизмом, требующим перезаряжания, и обязательно с гладким(и) стволом(ами);

ф) ручные реактивные гранатометы;

г) любое оружие или устройства, представляющие угрозу жизни или здоровью людей путем воздействия на них зарядом паралитических или раздражающих веществ;

h) наступательные или оборонительные огнеметы;

i) однозарядное длинноствольное оружие и только с гладким(и) стволом(ами);

j) длинноствольное оружие с газовым механизмом;

k) короткоствольное оружие с газовым механизмом;

l) длинноствольное оружие с пневматическим механизмом;

m) короткоствольное оружие с пневматическим механизмом;

n) оружие со стреляющим механизмом только пружинного типа.

Имеется в виду, что из пункта 1 следует исключать предметы, которые:

i) явно непригодны для использования;

ii) по причине маломощности не подлежат контролю в стране, из которой оно перемещается;

iii) предназначены для поднятия тревоги, подачи сигналов, использования в спасательных действиях, на боях, для гарпунной добычи животных, промышленного или технического использования и при условии, что эти предметы применяются только для вышеперечисленных целей;

iv) по причине древности не подлежат контролю в стране, из которой оно перемещается.

2. Ударный механизм, патронник, ствол любого предмета, входящего в перечень пункта 1.

3. Любые боеприпасы, заряды и вещества, специально предназначенные для предмета, входящего в подпункты от «а» до «f» включительно, «i», «j», «k» или «n» пункта 1.

4. Оптические прицелы со световым лучом или оптические прицелы с электронным световым увеличением или инфракрасным устройством, предназначенные для установки на любом из предметов, входящих в перечень пункта 1.

5. Глушитель, предназначенный для установки на любом из предметов, входящих в перечень пункта 1.

6. Любая граната, бомба или другой боеприпас, оснащенные взрывным или зажигательным устройством.

В. Для целей настоящего Приложения:

a) термин «автоматическое» относится к оружию, из которого можно вести огонь очередями;

b) термин «полуавтоматическое» относится к оружию, которое производит выстрел при каждом нажатии на спусковой крючок;

c) термин «с механизмом, требующим перезарядки» относится к оружию, для приведения в действие которого необходимо каждый раз, кроме нажатия на спусковой крючок, производить перезарядку;

- d) термин «однозарядное» относится к оружию, ствол или стволы которого перезаряжаются для производства каждого очередного выстрела;
- e) термин «короткоствольное» относится к оружию, длина ствола которого не превышает 30 см или общая длина оружия менее 60 см;
- f) термин «длинноствольное» относится к оружию, длина ствола которого превышает 30 см, а общая длина более 60 см.

Приложение II

Любое государство может объявить об оставлении за собой права:

- a) не применять главу II настоящей Конвенции по отношению к любому одному или нескольким предметам, включенным в подпункты с «i» по «n» включительно пункта 1 или в пункты 2, 3, 4, 5 или 6 Приложения I к настоящей Конвенции;
- b) не применять главу III настоящей Конвенции;
- c) не применять главу III настоящей Конвенции по отношению к любому одному или нескольким предметам, включенным в подпункты с «i» по «n» включительно пункта 1 или в пункты 2, 3, 4, 5 или 6 Приложения I к настоящей Конвенции;
- d) не применять главу III настоящей Конвенции к сделкам между людьми, проживающими на территориях двух Договаривающихся Сторон.

**ВАССЕНААРСЬКА ДОМОВЛЕНІСТЬ
ЩОДО КОНТРОЛЮ ЗА ЕКСПОРТОМ
ЗВИЧАЙНИХ ОЗБРОЄНЬ ТА ТОВАРІВ І ТЕХНОЛОГІЙ
ПОДВІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ**

**Цілі, керівні принципи та процедури,
у тому числі початкові елементи
(зі змінами, внесеними на Пленарному засіданні у грудні 2003 р.)
1 липня 1996 року**

Офіційний переклад з англійської¹

Початкові елементи

I. Цілі

1. Вассенаарську домовленість створено з метою сприяння регіональній та міжнародній безпеці та стабільності шляхом підвищення прозорості і посилення відповідальності у передачах звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання, запобігаючи таким чином дестабілізуючим накопиченням. Держави-учасниці прагнутимуть за допомогою своєї національної політики забезпечувати, щоб передачі таких предметів не сприяли розвитку або посиленню військових спроможностей, які підривають зазначені цілі, і не були спрямовані на підтримку таких спроможностей.

2. Вона буде доповнювати та посилювати без дублювання існуючі режими контролю над зброєю масового знищення та засобами її доставки, а також інші міжнародно визнані заходи, спрямовані на сприяння прозорості та посилення відповідальності шляхом зосередження уваги на загрозах міжнародному та регіональному миру і безпеці, які можуть виникати внаслідок передач озброєнь і чутливих товарів і технологій подвійного використання там, де такий ризик вважається найбільшим.

3. Ця Домовленість також має на меті посилення співробітництва, спрямованого на запобігання придбанню озброєнь та чутливих товарів подвійного використання для військової кінцевої мети в разі, якщо ситу-

¹ Вассенаарська домовленість щодо контролю за експортом звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання. Цілі, керівні принципи та процедури, у тому числі початкові елементи : від 1 лип. 1996 р. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/998_177.

ація в регіоні або поведінка держави є чи стає причиною серйозного занепокоєння держав-учасниць.

4. Ця Домовленість не буде спрямована проти будь-якої держави або групи держав і не буде перешкоджати передачам достеменно цивільного характеру. Також вона не перешкоджатиме здійсненню права держав на придбання законних засобів самооборони згідно зі статтею 51 Статуту Організації Об'єднаних Націй.

5. Згідно з наведеними вище положеннями, держави-учасниці продовжуватимуть запобігати придбанню звичайних озброєнь і товарів та технологій подвійного використання терористичними угрупованнями та організаціями, а також окремими терористами. Такі зусилля є невід'ємною частиною всесвітньої боротьби з тероризмом¹.

II. Обсяги взаємодії

1. Держави-учасниці проводитимуть зустрічі на регулярній основі, щоб переконатися, що передачі звичайних озброєнь і передачі товарів та технологій подвійного використання здійснюються відповідально, сприяючи міжнародному та регіональному миру і безпеці.

2. З цією метою держави-учасниці здійснюватимуть на добровільних засадах обмін інформацією, яка збільшуватиме прозорість, вестиме до обговорення між всіма державами-учасницями питань щодо передач озброєнь, а також чутливих товарів і технологій подвійного використання, і допомагатиме у розвитку спільного розуміння ризиків, пов'язаних з передачами цих предметів. На основі цієї інформації вони оцінюватимуть можливості координації національної наглядкової політики з метою протидії цим ризикам. Інформація, якою обмінюватимуться держави, буде включати будь-які питання, до яких окремі держави-учасниці матимуть бажання привернути увагу інших, у тому числі, у разі наявності бажаних, повідомлення на додаток до раніше погоджених.

3. Рішення щодо передачі або відмови у передачі будь-якого товару належатиме виключно до відповідальності кожної держави-учасниці. Усі заходи, вжиті відповідно до цієї Домовленості, відповідатимуть національному законодавству і політиці та будуть здійснюватися на розсуд держави-учасниці.

4. Згідно з положеннями цієї Домовленості, держави-учасниці погоджуються повідомляти про передачі та відмови. Ці повідомлення застосовуватимуться до всіх держав, які не беруть участі у Домовленості.

¹ Цей параграф було додано на Пленумі у грудні 2001 р.

Однак, обсяг цих повідомлень, а також їхня відповідність цілям цієї Домовленості будуть переглядатись у світлі обміну загальною та спеціальною інформацією. Повідомлення про відмову не буде зобов'язувати інші держави-учасниці відмовляти у подібних передачах.

Проте, держава-учасниця повідомить, бажано протягом 30 днів, але не пізніше ніж через 60 днів, усіх інших держав-учасниць про згоду на видачу ліцензії на по суті ідентичну передачу, в якій було відмовлено якоюсь державою-учасницею протягом останніх трьох років¹.

5. Держави-учасниці погоджуються оперативно працювати над керівними принципами та процедурами, які враховуватимуть отриманий досвід. Ця робота продовжується та буде включати, зокрема, триваючий перегляд обсягу звичайних озброєнь, на які поширюватиметься дія Домовленості, з метою розширення інформації та повідомлень за межі категорій, наведених у Додатку 3. Держави-учасниці погоджуються продовжувати обговорення того, як вирішувати питання, пов'язані з будь-яким збігом у змісті різних переліків.

6. Держави-учасниці погоджуються робити на регулярній основі загальний Огляд функціонування цієї Домовленості.

7. При виконанні завдань цієї Домовленості, як це визначено у розділі I, держави-учасниці погодилися, серед іншого, з наступними керівними принципами та процедурами, як основою для прийняття рішень шляхом застосування власного національного законодавства та політики:

– «Елементи об'єктивного аналізу та консультацій з питань потенційно дестабілізуючих накопичень звичайних видів зброї», прийняті на Пленумі у грудні 1998 р.;

– «Заява про взаєморозуміння щодо нематеріалізованих передач програмного забезпечення та технологій», прийнята у грудні 2001 р.;

– «Краща практика експорту легких озброєнь та стрілецької зброї (ЛОСЗ)», прийнята на Пленумі у грудні 2002 р.;

– «Елементи експортного контролю за ПЗРК», прийняті на Пленумі у грудні 2003 р.;

– «Елементи впровадження дієвого законодавства у сфері посередницької діяльності при торгівлі зброєю», прийняті на Пленумі 2003 р.;

– «Заява про взаєморозуміння щодо контролю над товарами подвійного використання, не внесеними до Контрольних переліків», прийнята у грудні 2003 р.

¹ Це повідомлення застосовуватиметься по відношенню до товарів Чутливого переліку та Дуже чутливого переліку.

III. Контрольні переліки

1. Держави-учасниці контролюватимуть всі предмети, визначені у Переліках товарів і технологій подвійного використання та у Переліку військового спорядження¹ (дивись Додаток 5), з метою відвертання несанкціонованих передач або передач у треті країни цих предметів.

2. Перелік товарів і технологій подвійного використання (Перелік товарів подвійного використання) має два додатки: 1) чутливих товарів (Чутливий перелік) і 2) дуже чутливих товарів (Дуже чутливий перелік).

3. Переліки будуть регулярно переглядатися з тим, щоб відображати технологічний розвиток і досвід, набутий державами-учасницями, в тому числі щодо товарів та технологій подвійного використання, які є ключовими для місцевих військових спроможностей. У цьому зв'язку, мають бути завершені дослідження з перевірки збігу з першою редакцією переліків для встановлення відповідного рівня прозорості для предметів, про які йдеться.

IV. Процедури обміну загальною інформацією

1. Держави-учасниці погоджуються обмінюватися загальною інформацією про ризики, пов'язані з передачами звичайних озброєнь і товарів та технологій подвійного використання з метою розгляду, в разі необхідності, можливостей координації національної наглядової політики, спрямованої на протидію цим ризикам.

2. З цією метою та в рамках виконання зобов'язань щодо максимального стримування, як справи національної політики, при розгляді заявок на експорт зброї та чутливих товарів подвійного використання в регіони, де ризики вважаються найбільшими, особливо в регіони, де точаться конфлікти, держави-учасниці також погоджуються обмінюватись інформацією про регіони, яку вони вважають важливою для цілей Домовленості. Ці «Регіональні погляди» повинні ґрунтуватися на розділі 2 документа «Елементи об'єктивного аналізу та консультацій з питань потенційно дестабілізуючих накопичень звичайних озброєнь» (прийнятого на Пленумі в 1998 році), але не обмежуватися ним.

3. Перелік можливих елементів обміну загальною інформацією щодо держави – не учасниці міститься у Додатку 1.

¹ Франція, Російська Федерація та Україна розглядають цей перелік як рекомендаційний перелік, складений з метою допомоги у виборі товарів подвійного використання, які могли б сприяти місцевому розвитку, виробництву або збільшенню військових спроможностей у галузі звичайних озброєнь.

V. Процедури обміну інформацією щодо товарів і технологій подвійного використання

1. Держави-учасниці сповіщатимуть про ліцензії, у видачі яких було відмовлено державам – не учасникам, коли йтиметься про предмети, зазначені у Переліку товарів і технологій подвійного використання, якщо причини відмови відповідають цілям Домовленості.

2. Щодо предметів, включених до Переліку товарів подвійного використання, держави-учасниці сповіщатимуть про всі ліцензії, у видачі яких було відмовлено державам – не учасникам відповідно до цілей Домовленості, на сукупній основі двічі на рік. Орієнтовний зміст цих повідомлень про відмови наводиться у Додатку 2.

3. Щодо предметів, включених до Чутливого та Дуже чутливого переліку, держави-учасниці на індивідуальній основі сповіщатимуть про всі відмови у видачі ліцензій відповідно до цілей Домовленості на експорт товарів до держав – не учасниць. Держави-учасниці погоджуються, що повідомлення повинні здійснюватися заздалегідь та вчасно, бажано протягом 30 днів, але не пізніше ніж протягом 60 днів, з дати відмови. Орієнтовний зміст цих повідомлень про відмови наводиться у Додатку 2.

4. Щодо предметів Чутливого та Дуже чутливого переліку держави-учасниці двічі на рік повідомлятимуть узагальнену інформацію про видані ліцензії або передачі до держав – не учасниць, здійснені відповідно до цілей Домовленості. Орієнтовний зміст цих повідомлень про ліцензії/передачі наводиться у Додатку 2.

5. Держави-учасниці виявлятимуть виняткову пильність стосовно предметів, включених до Дуже чутливого переліку, шляхом застосування до такого експорту національних умов та критеріїв. Згодом вони обговорять та порівняють свою національну практику.

6. Держави-учасниці погоджуються, що стосовно будь-якої інформації про конкретні передачі, на додаток до зазначеної вище, може бути здійснений запит, в тому числі звичайними дипломатичними каналами.

VI. Процедури обміну інформацією про озброєння

1. Держави-учасниці погоджуються, що інформація стосовно озброєнь, якою обмінюватимуться держави, включатиме будь-які питання, до яких окремі держави-учасниці бажають привернути увагу інших, такі як нові напрямки програм озброєнь та накопичення окремих систем озброєнь, у випадках, коли вони викликають занепокоєння з точки зору досягнення цілей Домовленості.

2. Як початковий етап у розвитку нової Домовленості, держави-учасниці кожні шість місяців здійснюватимуть обмін інформацією про передачі державам – не учасникам звичайних озброєнь, наведених у Додатку 3, який був складений на основі Реєстру звичайних озброєнь ООН. Інформація повинна включати кількість одиниць і назву держави-одержувача, а також додаткові дані щодо моделі і типу. Це не стосується категорії ракет та ракетних пускових установок.

3. Держави-учасниці погоджуються, що стосовно будь-якої інформації про конкретні передачі, на додаток до зазначеної вище, може бути здійснений запит, в тому числі звичайними дипломатичними каналами.

VII. Засідання та керівництво

1. Держави-учасниці періодично зустрічатимуться для прийняття рішень щодо цієї Домовленості, її цілей та її подальшого розвитку, для перегляду переліків підконтрольних товарів, розгляду шляхів координації зусиль, спрямованих на розвиток ефективних систем експортного контролю, а також обговорення інших відповідних питань, які становлять взаємний інтерес, включно з інформацією, що підлягає оприлюдненню.

2. Пленарні засідання проводитимуться принаймні раз на рік і головування на них державами-учасницями здійснюватиметься за принципом щорічної ротації. Фінансові потреби Домовленості покриватимуться щорічним бюджетом, який затверджуватиметься на пленарних засіданнях.

3. Якщо на пленарному засіданні буде прийняте відповідне рішення, можуть бути створені робочі групи.

4. Функціонуватиме секретаріат зі штатом, необхідним для здійснення завдань, покладених на нього.

5. Усі рішення в рамках цієї Домовленості будуть прийматися консенсусом держав-учасниць.

VIII. Участь

Нова Домовленість буде відкритою, на глобальній та недискримінаційній основі, для можливих прибічників, які дотримуються погоджених критеріїв, наведених у Додатку 4. Прийняття нових учасників здійснюватиметься на основі консенсусу.

IX. Конфіденційність

Інформація, якою обмінюватимуться держави, залишатиметься конфіденційною і буде розглядатися як привілейоване дипломатичне листування. Ця конфіденційність поширюватиметься на будь-яке використання інформації та будь-яке обговорення між державами-учасницями.

Додаток 1
ОБМІН ЗАГАЛЬНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ
Орієнтовний зміст

Нижче наведено перелік можливих основних елементів обміну загальною інформацією про держави – не учасниці, відповідно до цілей домовленості (не всі елементи обов'язково стосуються як озброєнь, так і товарів та технологій подвійного використання).

1. Діяльність, пов'язана із придбанням
 - компанії/організації;
 - шляхи і способи придбання;
 - мережі придбання в країні та за її межами;
 - використання іноземного досвіду;
 - чутливі кінцеві користувачі;
 - схеми придбання;
 - висновки.
2. Експортна політика
 - політика експортного контролю;
 - торгівля ключовими товарами і технологіями;
 - висновки.
3. Проекти, що викликають занепокоєння
 - опис проекту;
 - рівень технології;
 - існуючий стан розвитку;
 - плани на майбутнє;
 - відсутність технології (розробка і виробництво);
 - залучені компанії/організації, в тому числі кінцевий(-і) користувач(-і);
 - відволікаюча діяльність;
 - висновки.
4. Інші питання.

Додаток 2
ОБМІН КОНКРЕТНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ ПРО ТОВАРИ
І ТЕХНОЛОГІЇ ПОДВІЙНОГО ВИКОРИСТАННЯ

Орієнтовний зміст повідомлень

Зміст повідомлень про відмови щодо предметів Переліку товарів подвійного використання буде ґрунтуватися на такому орієнтовному або ілюстративному переліку, не обмежуючись ним:

- звідки (країна);
- країна призначення;

- номер предмета за контрольним переліком;
- короткий опис;
- кількість відмов на видачу ліцензій;
- число одиниць (кількість);
- причина відмови.

Повідомлення про відмови стосовно предметів Чутливого переліку та Дуже чутливого переліку гуртуватимуться на такому орієнтовному або ілюстративному переліку, не обмежуючись ним:

- звідки (країна);
- номер предмета за контрольним переліком;
- короткий опис;
- число одиниць (кількість);
- одержувач(-і);
- одержувач(-і) – посередник(-и) і/або агент(-и): ім'я; адреса; країна;
- кінцевий(-і) одержувач(-і) і/або кінцевий(-і) споживач(-і): ім'я; адреса; країна;
- заявлене кінцеве використання;
- причина відмови;
- інша відповідна інформація.

Зміст повідомлень про ліцензії та передачі товарів Чутливого переліку та Дуже чутливого переліку гуртуватимуться на такому орієнтовному або ілюстративному переліку, не обмежуючись ним:

- звідки (країна);
- номер предмета за контрольним переліком;
- короткий опис;
- число одиниць (кількість);
- призначення (країна).

Додаток 3
ОБМІН КОНКРЕТНОЮ ІНФОРМАЦІЄЮ
ПРО ОЗБРОЄННЯ
Зміст за категоріями

1. Бойові танки

Самохідні бойові броньовані машини на гусеничному або колісному ході високої прохідності з високим рівнем самозахисту, чиста вага яких становить не менше 16,5 метричних тонн, з високою початковою швидкістю снаряда під час стрільби прямою наводкою з головної гармати калібру не менше 75 мм.

2. Бойові броньовані машини

2.1. Самохідні машини на гусеничному, напівгусеничному або колісному ході з броньованим захистом і прохідністю, призначені або модифіковані та оснащені:

2.1.1. для транспортування відділення у складі 4-х або більше піхотинців;

2.1.2. вмонтованою або штатною зброєю калібру не менше 12,5 мм;

2.1.3. ракетною пусковою установкою.

2.2. Самохідні машини на гусеничному, напівгусеничному або колісному ході з броньованим захистом і прохідністю, спеціально призначені або модифіковані та оснащені:

2.2.1. штатними технічними засобами спостереження, розвідки, визначення цілі та призначені для проведення розвідувальних операцій;

2.2.2. вмонтованими штатними технічними засобами керування військами;

2.2.3. вмонтованими штатними електронними та технічними засобами, призначеними для ведення радіоелектронної боротьби.

2.3. Броньовані мостуокладчики.

3. Артилерійські системи великого калібру

3.1. Гармати, гаубиці, міномети та артилерійські системи калібру з 75 до 155 мм включно, що поєднують у собі характеристики гармат або гаубиць, спроможних уражати наземні цілі шляхом ведення вогню із закритих позицій.

3.2. Гармати, гаубиці, міномети та артилерійські системи калібру більше 155 мм, що поєднують в собі характеристики гармат або гаубиць, спроможних уражати наземні цілі шляхом ведення вогню із закритих позицій.

3.3. Ракетні системи залпового вогню калібру 75 мм та більше, здатні уражати наземні цілі, в тому числі броньовані, шляхом ведення вогню із закритих позицій.

3.4. Гарматні тягачі, розроблені під буксировану артилерію.

4. Бойові літаки/безпілотні літальні апарати

4.1. Бойові літаки:

Літаки з фіксованою або змінною геометрією крила, призначені, обладнані або модифіковані:

4.1.1. для ураження цілей керованими і некерованими ракетами, бомбами, гарматами, кулеметами та іншою зброєю знищення;

4.1.2. для проведення розвідки, здійснення керування військами, ведення радіоелектронної боротьби та придушення засобів протиповітряної оборони, дозаправки та виконання десантних операцій.

4.2. Безпілотні літальні апарати:

Безпілотні літальні апарати, спеціально сконструйовані, модифіковані або обладнані для військового використання, зокрема радіоелектронної боротьби, придушення засобів ППО та проведення розвідувальних операцій, а також системи контролю та отримання інформації з безпілотних літальних апаратів. Термін «бойовий літак» не поширюється на тренувальні літаки, які не спроектовані, обладнані або модифіковані, як зазначено вище.

5. Бойові та штурмові вертольоти

Гвинтокрилий літальний апарат призначений, обладнаний або модифікований для:

5.1. ураження цілей керованими, некерованими, бронейними боеприпасами, а також боеприпасами класу «повітря-земля», «повітря-повітря», озброєнням, здатним уражати цілі під поверхнею землі, і обладнаним встановленими системами керування вогнем і самонаведення.

5.2. проведення розвідки, виявлення цілей (в тому числі в умовах протичовнової боротьби), здійснення зв'язку, керування військами, радіоелектронної боротьби, виконання операцій з встановлення мін.

6. Бойові кораблі

Кораблі або підводні човни, озброєні і обладнані для воєнних цілей з стандартною водотоннажністю 150 метричних тонн чи більше, а також такі, які мають стандартну водотоннажність менше, ніж 150 метричних тонн і обладнані для пуску ракет з дальністю щонайменше 25 км або торпед з подібним радіусом дії.

7. Ракети або ракетні системи

Керовані або некеровані ракети, балістичні або крилаті ракети, здатні доставляти боеголовки або заряди на відстань щонайменше 25 км, а також засоби, розроблені або модифіковані для запуску таких ракет, які не підпадають під категорії 1–6.

Ця категорія:

7.1. також включає дистанційно керовані літальні засоби з характеристиками ракет, наведеними вище.

7.2. не включає ракети класу «земля-повітря».

8. Легкі озброєння та стрілецька зброя – переносна зброя, вироблена або модифікована згідно з військовими вимогами для використання у якості смертоносного знаряддя війни

8.1. Стрілецька зброя – поділена на широкі категорії для цілей звітності наступним чином: зброя, призначена для застосування окремими військовослужбовцями збройних або безпекових сил, в тому числі револь-

вери та самозарядні пістолети, гвинтівки та карабіни, автомати, штурмові гвинтівки та легкі кулемети.

8.2. Легкі озброєння – поділені на широкі категорії для цілей звітності наступним чином: зброя, призначена для застосування одним або кількома військовослужбовцями збройних або безпекових сил, які сформовані в екіпаж або військовий розрахунок та ведуть головним чином вогонь прямою наводкою. Ця зброя включає важкі кулемети, ручні підствольні та станкові гранатомети, переносні протитанкові рушниці, безвідкатні гвинтівки, переносні пускові установки протитанкових керованих та некерованих ракет, міномети калібру менше 75 мм.

8.3. Переносні зенітно-ракетні комплекси – поділені на широкі категорії для цілей звітності наступним чином: ракетні системи класу «повітря-повітря», призначені для використання одним або кількома військовослужбовцями, сформованими у військовий розрахунок.

Додаток 4 **УЧАСТЬ** **Критерії**

При прийнятті рішення щодо можливості якоїсь держави стати учасником ВД до уваги будуть братися, серед іншого, наступні міркування, як показники її здатності сприяти досягненню цілей нової Домовленості:

- чи є ця держава виробником/експортером озброєнь або промислового обладнання відповідно;
- чи застосовує вона Контрольні переліки ВД як орієнтовні у своїй національній системі експортного контролю;
- її політика у сфері нерозповсюдження та її відповідна національна політика, зокрема: дотримання політики нерозповсюдження, контрольних переліків і, у відповідних сферах, керівних принципів Групи ядерних постачальників, Комітету Цангера, Режиму контролю за ракетними технологіями та Австралійської групи; а також через дотримання Договору про нерозповсюдження ядерної зброї, Конвенції про біологічну і токсинну зброю, Конвенції про хімічну зброю і, у відповідних сферах, Договору про СНО, включно з Лісабонським протоколом;
- здійснення нею повністю дієвого експортного контролю.

**ПРОТОКОЛ
ПРОТИ НЕЗАКОННОГО ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ОБІГУ
ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ЇЇ СКЛАДОВИХ ЧАСТИН
І КОМПОНЕНТІВ, А ТАКОЖ БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ,
ЯКИЙ ДОПОВНЮЄ КОНВЕНЦІЮ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ ПРОТИ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ
ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ¹**

Дата підписання:	31.05.2001
Дата приєднання України:	02.04.2013
Дата набрання чинності для України:	04.07.2013

Офіційний переклад

Преамбула

Держави – учасниці цього Протоколу,

усвідомлюючи невідкладну необхідність недопущення й припинення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та боротьби із цими діями, оскільки такі дії завдають шкоди безпеці кожної держави, регіону та світу в цілому, створюючи загрозу для благополуччя народів, їхнього соціально-економічного розвитку та права на мирне життя,

будучи переконаними в силу цього в необхідності того, щоб усі держави вжили в цьому зв'язку всіх належних заходів, у тому числі міжнародного співробітництва та інших заходів на регіональному та глобальному рівнях,

посилаючись на резолюцію 53/111 Генеральної Асамблеї від 9 грудня 1998 року, у якій Асамблея постановила заснувати міжурядовий спеціальний комітет відкритого складу для розробки всеосяжної міжнародної конвенції проти транснаціональної організованої злочинності та обговорення питання про розробку, *inter alia*, міжнародного документа про боротьбу проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї,

¹ Протокол проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, який доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності : затв. резолюцією 55/255 Генер. Асамблеї ООН від 31.05.2001. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_792.

пам'ятаючи про принципи рівноправності та самовизначення народів, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй і Декларації про принципи міжнародного права, які стосуються дружніх відносин і співробітництва між державами відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй,

будучи переконаними, що доповнення Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності міжнародним документом проти незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї сприятиме запобіганню таким злочинам і боротьбі з ними,

домовилися про таке:

I. Загальні положення

Стаття 1 Зв'язок з Конвенцією Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності

1. Цей Протокол доповнює Конвенцію Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Він тлумачиться разом з Конвенцією.

2. Положення Конвенції застосовуються *mutatis mutandis* до цього Протоколу, якщо в ньому не передбачено іншого.

3. Злочини, визнані такими відповідно до статті 5 цього Протоколу, вважаються злочинами, визнані такими відповідно до Конвенції.

Стаття 2 Мета

Мета цього Протоколу полягає в сприянні, полегшенні та зміцненні співробітництва між Державами-учасниками для недопущення, боротьби й викорінення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та боротьби із цими діями.

Стаття 3 Використання термінів

Для цілей цього Протоколу:

а) «вогнепальна зброя» означає будь-яку переносну ствольну зброю, яка спричинює постріл, призначена або може бути легко пристосована для спричинення пострілу чи прискорення кулі або снаряду за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної вогнепальної зброї або її

моделей. Старовинна вогнепальна зброя та її моделі визначаються відповідно до національного законодавства. Однак старовинна вогнепальна зброя в жодному разі не включає вогнепальної зброї, виготовленої після 1899 року;

b) «складові частини і компоненти» означає будь-які елементи або запасні деталі, спеціально призначені для вогнепальної зброї та необхідні для її функціонування, у тому числі ствол, корпус або стовбурну коробку, затвор або барабан, вісь затвору або казенник, а також будь-який пристрій, призначений або адаптований для зменшення звуку, спричиненого пострілом;

c) «боеприпаси» означає постріл у комплекті або його компоненти, у тому числі патронні гільзи, капсули, металевий заряд, кулі або снаряди, які використовуються у вогнепальній зброї, за умови, що самі такі компоненти підпадають під систему дозволів у відповідній Державі-учасниці;

d) «незаконне виготовлення» означає виготовлення або складання вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів чи боеприпасів:

i) зі складових частин і компонентів, які перебувають у незаконному обігу,

ii) без відповідної ліцензії або дозволу компетентного органу Держави-учасниці, у якій здійснюється виготовлення або складання чи

iii) без маркування вогнепальної зброї відповідно до статті 8 цього Протоколу під час її виготовлення;

видача ліцензії або дозволу на виготовлення складових частин і компонентів здійснюється відповідно до національного законодавства;

e) «незаконний обіг» означає ввіз (вивіз), придбання, продаж, доставка, переміщення або передачу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боеприпасів до неї з території або територією однієї Держави-учасниці на територію іншої Держави-учасниці, якщо будь-яка із заінтересованих Держав-учасниць не надає дозволу на це відповідно до положень цього Протоколу або якщо вогнепальна зброя не має маркування, нанесеного відповідно до статті 8 цього Протоколу;

f) «відстеження» означає систематичний облік і контроль вогнепальної зброї та, де це можливо, її складових частин і компонентів, а також боеприпасів до неї на всіх етапах їхнього проходження від виробника до покупця з метою надання компетентним органам Держав-учасниць допомоги у виявленні, розслідуванні та проведенні аналізу незаконного виготовлення та обігу.

Стаття 4 Сфера застосування

1. Цей Протокол застосовується, якщо в ньому не зазначено іншого, до недопущення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її

складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та до розслідування та кримінального переслідування у зв'язку зі злочинами, визнаними такими відповідно до статті 5 цього Протоколу, якщо ці злочини носять транснаціональний характер і вчинені за участі організованої злочинної групи.

2. Цей Протокол не застосовується до міждержавних операцій або до державних передач у тих випадках, коли застосування Протоколу завдало б шкоди праву Держави-учасниці вживати заходів в інтересах національної безпеки відповідно до Статуту Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 5 Криміналізація

1. Кожна Держава-учасниця вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними, для визнання кримінальними злочинами такої умисно скоєної дії:

а) незаконне виготовлення вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї;

б) незаконний обіг вогнепальною зброєю, її складовими частинами і компонентами, а також боєприпасами до неї;

в) фальсифікація або незаконне видалення, знищення або зміна маркування на вогнепальній зброї, передбаченого в статті 8 цього Протоколу.

2. Кожна Держава-учасниця також вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними, для визнання кримінальними злочинами такої умисно скоєної дії:

а) за умови дотримання основних принципів своєї правової системи – замах на вчинення або участь як співучасник у вчиненні будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 цієї статті, а також

б) організацію, керівництво, пособництво, підбурювання, сприяння або шляхом надання порад під час вчинення будь-якого злочину, визнаного таким відповідно до пункту 1 цієї статті.

Стаття 6 Конфіскація, арешт і відчуження

1. Без обмеження положень статті 12 Конвенції Держави-учасниці вживають, у максимальній мірі, можливій у рамках їхніх національних правових систем, таких заходів, які можуть знадобитися для забезпечення можливості конфіскації вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, які були незаконно виготовлені або перебували в незаконному обігу.

2. Держави-учасниці вживають у рамках своїх національних правових систем таких заходів, які можуть знадобитися для запобігання того, щоб незаконно виготовлена вогнепальна зброя або вогнепальна зброя, яка перебуває в незаконному обігу, її складові частини і компоненти, а також боєприпаси до неї потрапляли до рук не уповноважених на те осіб, шляхом арешту та знищення такої вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, якщо тільки їхнє відчуження іншим шляхом не було офіційно дозволено за умови, що на цю вогнепальну зброю було нанесено відповідну мітку та що відчуження цієї вогнепальної зброї та боєприпасів до неї було документально оформлено.

II. Запобігання

Стаття 7 Зберігання інформації

Кожна Держава-учасниця забезпечує зберігання протягом щонайменше десяти років інформації, яка стосується вогнепальної зброї та, коли це доцільно й практично можливо, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та інформації, яка необхідна для відстеження й ідентифікації такої вогнепальної зброї та, коли це доцільно й практично можливо, таких її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, які були незаконно виготовлені або перебували в незаконному обігу, і для недопущення й виявлення такої діяльності. Така інформація включає:

- a) належне маркування, передбачене в статті 8 цього Протоколу;
- b) у випадках, які стосуються міжнародних угод стосовно вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, – дати видачі та закінчення строку дії відповідних ліцензій або дозволів, зазначення країни експорту, країни імпорту, країн транзиту, у належних випадках, і кінцевого одержувача, а також опис і зазначення кількості таких предметів.

Стаття 8 Маркування вогнепальної зброї

1. Для цілей ідентифікації й відстеження вогнепальної зброї Держави-учасниці:

- a) у процесі виготовлення кожної одиниці вогнепальної зброї або вимагають нанесення унікального маркування, яке вказує на найменування виготовлювача, країну або місце виготовлення та серійний номер, або зберігають будь-яке інше альтернативне унікальне зручне у використанні

маркування, яке складається з простих геометричних символів у сполученні із цифровим та (або) буквено-цифровим кодовим позначенням та яке дозволяє Державам-учасницям швидко визначити країну виготовлення;

b) вимагають наявності належного простого маркування на кожній одиниці імпортованої вогнепальної зброї, яке дозволяє визначити країну імпорту та, якщо це можливо, рік імпорту та яке дає компетентним органам цієї країни можливість відстежувати цю вогнепальну зброю, а також наявність унікального маркування, якщо ця вогнепальна зброя не має такого маркування. Вимоги, установлені в цьому підпункті, не застосовуються до тимчасового імпорту вогнепальної зброї для законних цілей, які піддаються перевірці;

c) забезпечують під час передачі вогнепальної зброї з державних запасів для постійного використання для цивільних цілей наявності належного унікального маркування, яке дозволяє всім Державам-учасницям визначити країну, яка передає.

2. Держави-учасниці заохочують підприємства – виробників вогнепальної зброї розробляти заходи, які перешкоджають знищенню або зміні маркування.

Стаття 9 Знешкодження вогнепальної зброї

Держава-учасниця, яка не визнає знешкодженої зброї як вогнепальну зброю згідно зі своїм національним законодавством, вживає необхідних заходів, у тому числі стосовно встановлення, у належних випадках, конкретних складів злочинів для недопущення незаконного використання знешкодженої вогнепальної зброї відповідно до таких загальних принципів знешкодження:

a) усі основні частини знешкодженої вогнепальної зброї повинні бути приведені в повну непридатність і нездатність для вилучення, заміни або такої зміни, яка дозволяє використання знешкодженої вогнепальної зброї за призначенням;

b) необхідно передбачити заходи для того, щоб знешкодження перевірялося, у належних випадках, компетентним органом для посвідчення того, що здійснені зміни у вогнепальній зброї привели її у повну непридатність;

c) перевірка компетентним органом повинна включати видачу сертифіката або запис, який підтверджує факт знешкодження вогнепальної зброї, або нанесення на такий вогнепальній зброї чітко видимої спеціальної мітки.

Стаття 10 Загальні вимоги до систем експортно-імпортних і транзитних ліцензій або дозволів

1. Кожна Держава-учасниця встановлює або застосовує ефективну систему експортно-імпортних ліцензій або дозволів, а також заходів стосовно міжнародного транзиту для передачі вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї.

2. До видачі експортних ліцензій або дозволів на перевезення партій вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї кожна Держава-учасниця перевіряє:

а) що держави, які імпортують, видали імпортні ліцензії або дозволи, а також

б) що – без обмеження двосторонніх чи багатосторонніх угод або домовленостей, які захищають інтереси держав, які не мають виходу до моря, – держави транзиту, як мінімум, надіслали до відвантаження письмове повідомлення про те, що в них немає заперечень проти транзиту.

3. Експортно-імпортна ліцензія або дозвіл і супровідна документація містять інформацію, у якій, як мінімум, зазначаються місце та дата видачі, дата закінчення строку дії, країна експорту, країна імпорту, кінцевий одержувач, опис і зазначення кількості вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та, у разі транзиту, зазначення країн транзиту. Інформація, яка міститься в імпортній ліцензії, повинна надаватися державам транзиту завчасно.

4. Держава-учасниця, яка імпортує, на запит, повідомляє Державі-учасниці, яка експортує, про одержання відправленої партії вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів чи боєприпасів до неї.

5. Кожна Держава-учасниця вживає, у межах існуючих можливостей, таких заходів, які можуть знадобитися для забезпечення того, щоб процедури видачі ліцензій або дозволів були надійними та щоб дійсність ліцензійної документації або документації, яка надає дозвіл, могла бути перевірена або підтверджена.

6. Держави-учасниці можуть установлювати спрощені процедури для тимчасового експорту та імпорту або транзиту вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї для законних цілей, які піддаються перевірці, наприклад полювання, спортивної стрільби, оцінки, проведення виставок або ремонту.

Стаття 11 Заходи безпеки та попереджувальні заходи

З метою виявлення, недопущення й припинення розкрадань, втрат або витоків, а також незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її

складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї кожна Держава-учасниця вживає відповідних заходів для:

а) забезпечення цілості й безпеки вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї під час виготовлення, імпорту, експорту й транзиту через її територію, а також

б) підвищення ефективності контролю за імпортом, експортом і транзитом, у тому числі, у відповідних випадках, прикордонного контролю, а також ефективності транскордонного співробітництва між органами поліції та митними органами.

Стаття 12 Інформація

1. Без обмеження статей 27 та 28 Конвенції Держави-учасниці обмінюються, відповідно до їхніх національних правових та адміністративних систем, відповідною конкретною інформацією з таких питань, як уповноважені виробники, дилери, імпортери, експортери та, де це можливо, перевізники вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї.

2. Без обмеження статей 27 та 28 Конвенції Держави-учасниці обмінюються, відповідно до їхніх національних правових та адміністративних систем, відповідною інформацією з таких питань, як:

а) організовані злочинні групи, які, як це відомо або підозрюється, беруть участь у незаконному виготовленні або обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї;

б) засоби приховання, які використовуються під час незаконного виготовлення або обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, і способи їхнього виявлення;

в) методи та засоби, пункти відправлення та призначення, а також маршрути, що зазвичай використовуються організованими злочинними групами, які беруть участь у незаконному обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, а також

г) законодавчий досвід, а також практика та заходи, спрямовані на недопущення й припинення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та боротьбу із цими діяннями.

3. Держави-учасниці надають або, у належних випадках, обмінюються між собою відповідною науково-технічною інформацією в інтересах правоохоронних органів для того, щоб розширювати можливості одна одної стосовно недопущення, виявлення та розслідування незаконного

виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та судового переслідування причетних до такої незаконної діяльності осіб.

4. Держави-учасниці співробітничать між собою у відстеженні вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї, які могли бути незаконно виготовлені або могли перебувати в незаконному обігу. Таке співробітництво включає негайну відповідь на запити про надання допомоги у відстеженні такої вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї в межах існуючих можливостей.

5. За умови дотримання основних принципів своєї правової системи або будь-яких інших міжнародних угод кожна Держава-учасниця гарантує конфіденційність одержуваної нею відповідно до цієї статті від іншої Держави-учасниці інформації, у тому числі захищену правом власності інформацію, пов'язану з комерційними справами, і дотримується будь-яких обмежень стосовно використання такої інформації в разі звернення до неї з відповідним запитом Держави-учасниці, яка надає інформацію. Якщо такої конфіденційності не може бути забезпечено, Держави-учасниці, яка надає інформацію, про це повідомляється до її розголошення.

Стаття 13 Співробітництво

1. Держави-учасниці співробітничать на двосторонньому, регіональному та міжнародному рівнях з метою недопущення й припинення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та боротьби із цими діями.

2. Без обмеження положень пункту 13 статті 18 Конвенції кожна Держава-учасниця призначає національний орган або посадову особу для підтримання зв'язків між ним та іншими Державами-учасницями з питань, які стосуються цього Протоколу.

3. Держави-учасниці прагнуть заручитися підтримкою виробників, дилерів, імпортерів, експортерів, брокерів і комерційних перевізників вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та співробітничать з ними для недопущення й виявлення незаконної діяльності, зазначеної в пункті 1 цієї статті.

Стаття 14 Підготовка кадрів і технічна допомога

Держави-учасниці співробітничать одна з одною та, у належних випадках, з відповідними міжнародними організаціями в наданні Державам-

учасникам, на їхній запит, допомоги в підготовці кадрів і технічної допомоги, необхідної для підвищення їхніх можливостей у сфері недопущення й припинення незаконного виготовлення та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї та боротьби із цими діяннями, у тому числі технічної, фінансової та матеріальної допомоги з питань, зазначених у статтях 29–30 Конвенції.

Стаття 15 Брокери та брокерські операції

1. З метою запобігання та протидії незаконному виготовленню та обігу вогнепальної зброї, її складових частин і компонентів, а також боєприпасів до неї Держави-учасниці, які ще не зробили цього, розглядають можливість створення системи для регулювання діяльності осіб, які здійснюють брокерські операції. Така система може передбачати вжиття одного або декількох заходів, наприклад:

а) установлення вимоги стосовно реєстрації брокерів, які ведуть діяльність на їхній території;

б) установлення вимоги про ліцензування або одержання дозволу на брокерські операції або

в) установлення вимоги про зазначення імен або найменувань брокерів, які беруть участь в угоді, і даних про їхнє місцезнаходження в імпорتنих та експортних ліцензіях або дозволах або супровідних документах.

2. Держави-учасниці, які створили систему дозволів стосовно брокерських операцій, про яку йдеться в пункті 1 цієї статті, заохочуються до обміну відомостями про брокерів і брокерські операції в рамках обміну інформацією відповідно до статті 12 цього Протоколу та до зберігання документації, яка стосується брокерів і брокерських операцій, відповідно до статті 7 цього Протоколу.

III. Прикінцеві положення

Стаття 16 Вирішення спорів

1. Держави-учасниці прагнуть вирішувати спори стосовно тлумачення або застосування цього Протоколу шляхом проведення переговорів.

2. Будь-який спір між двома або більше Державами-учасницями стосовно тлумачення або застосування цього Протоколу, який не може бути вирішено шляхом проведення переговорів протягом обґрунтованого строку, передається на запит однієї із цих Держав-учасниць на арбітражний

розгляд. Якщо протягом шести місяців від дати запиту про арбітражний розгляд ці Держави-учасниці не зможуть домовитися стосовно його проведення, кожна із цих Держав-учасниць може передати спір на розгляд Міжнародного Суду, звернувшись із заявою згідно зі Статутом.

3. Кожна Держава-учасниця може під час підписання, ратифікації, прийняття або затвердження цього Протоколу чи під час приєднання до нього заявити про те, що вона не вважає себе зв'язаною положеннями пункту 2 цієї статті. Інші Держави-учасниці не будуть зв'язані положеннями пункту 2 цієї статті стосовно будь-якої Держави-учасниці, яка зробила таке застереження.

4. Кожна Держава-учасниця, яка зробила застереження відповідно до пункту 3 цієї статті, може будь-коли зняти це застереження шляхом надіслання повідомлення про це Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

Стаття 17 Підписання, ратифікація, прийняття, затвердження та приєднання

1. Цей Протокол є відкритим для підписання всіма державами в штаб-квартирі Організації Об'єднаних Націй в Нью-Йорку з тридцятого дня після його прийняття Генеральною Асамблеєю до 12 грудня 2002 року.

2. Цей Протокол також є відкритим для підписання регіональними організаціями економічної інтеграції за умови, що щонайменше одна з держав – членів такої організації підписала цей Протокол відповідно до пункту 1 цієї статті.

3. Цей Протокол підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню. Ратифікаційні грамоти або документи про прийняття чи затвердження передаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Регіональна організація економічної інтеграції може передати на зберігання свою ратифікаційну грамоту або документ про прийняття чи затвердження, якщо щонайменше одна з її держав-членів вчинила в такий самий спосіб. У цій ратифікаційній грамоті або в документі про прийняття чи затвердження така організація заявляє про сферу своєї компетенції стосовно питань, які регулюються цим Протоколом. Така організація також повідомляє депозитарієві про будь-яку відповідну зміну сфери своєї компетенції.

4. Цей Протокол є відкритим для приєднання будь-якої держави або будь-якої регіональної організації економічної інтеграції, щонайменше одна з держав – членів якої є Учасником цього Протоколу. Документи про

приєднання здаються на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Під час приєднання регіональна організація економічної інтеграції заявляє про сферу своєї компетенції стосовно питань, які регулюються цим Протоколом. Така організація також повідомляє депозитарієві про будь-яку відповідну зміну сфери своєї компетенції.

Стаття 18 Набрання чинності

1. Цей Протокол набирає чинності на дев'яностий день після дати передачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти або документа про прийняття, затвердження або приєднання, але він не набирає чинності до набрання чинності Конвенцію. Для цілей цього пункту будь-яка така грамота або документ, передані на зберігання регіональною організацією економічної інтеграції, не вважаються як додаткові до грамот або документів, переданих на зберігання державами – членами такої організації.

2. Для кожної держави або регіональної організації економічної інтеграції, які ратифікують, приймають або затверджують цей Протокол чи приєднуються до нього після передачі на зберігання сорокової ратифікаційної грамоти або документа про таку дію, цей Протокол набирає чинності на тридцятий день після дати передачі на зберігання такою державою або організацією відповідної грамоти або документа чи станом на дату набрання чинності цим Протоколом відповідно до пункту 1 цієї статті, залежно від того, що настане пізніше.

Стаття 19 Поправки

1. Після закінчення п'яти років після набрання чинності цим Протоколом Держава – учасниця цього Протоколу може запропонувати поправку та надіслати її Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй, який потім повідомляє запропоновану поправку Державам-учасницям і Конференції Учасників Конвенції з метою розгляду цієї пропозиції та прийняття рішення по ній. Держави – учасниці цього Протоколу, які беруть участь у Конференції Учасників, докладають усіх зусиль для досягнення консенсусу стосовно кожної поправки. Якщо всі зусилля для досягнення консенсусу вичерпані, а згоди не досягнуто, як крайній захід, для прийняття поправки потрібна більшість у дві третини голосів Держав – учасниць цього Протоколу, які є присутніми та беруть участь у голосуванні на засіданні Конференції Учасників.

2. У питаннях, які входять у сферу їхньої компетенції, регіональні організації економічної інтеграції здійснюють своє право голосу відповідно до цієї статті, маючи у своєму розпорядженні число голосів, що дорівнює кількості їхніх держав-членів, які є Учасниками цього Протоколу. Такі організації не здійснюють свого права голосу, якщо їхні держави-члени здійснюють своє право голосу, і навпаки.

3. Поправка, прийнята відповідно до пункту 1 цієї статті, підлягає ратифікації, прийняттю або затвердженню Державами-учасницями.

4. Поправка, прийнята відповідно до пункту 1 цієї статті, набирає чинності стосовно Держави-учасниці через дев'яносто днів після дати передачі на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй ратифікаційної грамоти або документа про прийняття або затвердження такої поправки.

5. Коли поправка набирає чинності, вона стає обов'язковою для тих Держав-учасниць, які висловили згоду бути зв'язаними нею. Інші Держави-учасниці продовжують бути зв'язаними положеннями цього Протоколу та будь-якими поправками, ратифікованими, прийнятими або затвердженими ними раніше.

Стаття 20 Денонсація

1. Держава-учасниця може денонсувати цей Протокол шляхом надіслання письмового повідомлення Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй. Така денонсація набирає чинності після закінчення одного року після дати одержання повідомлення Генеральним секретарем.

2. Регіональна організація економічної інтеграції перестає бути Учасником цього Протоколу, коли всі її держави-члени денонсували цей Протокол.

Стаття 21 Депозитарій та мови

1. Депозитарієм цього Протоколу призначається Генеральний секретар Організації Об'єднаних Націй.

2. Оригінал цього Протоколу, англійський, арабський, іспанський, китайський, російський та французький тексти якого є рівноавтентичними, передається на зберігання Генеральному секретарю Організації Об'єднаних Націй.

На посвідчення чого повноважні представники, що підписалися нижче, належним чином на це вповноважені своїми урядами, підписали цей Протокол.

**ЧИННЕ ЗАКОНОДАВСТВО І ЗАКОНОПРОЕКТИ
ПРО ВОГНЕСТРІЛЬНУ ЗБРОЮ В УКРАЇНІ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ГЕНЕЗИС
ЗАКОНОДАВЧОЇ ІНІЦІАТИВИ¹**

**§ 1. Проект Закону України «Про зброю»
(від 13.05.98 р.)²**

Цей Закон визначає загальні поняття зброї та бойових припасів, правила володіння, користування і розпорядження ними усіма державними органами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, посадовими особами та громадянами, а також регулює правовідносини, що виникають у питаннях обігу зброї та боєприпасів.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття зброї і бойових припасів

Зброєю вважаються пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі.

За своїми конструктивними і функціональними ознаками зброя поділяється на такі типи:

– вогнепальна – пристрої та прилади, в яких снаряд (куля, дріб чи інші предмети) для ураження живої чи іншої цілі, приводиться в рух миттєвим вивільненням хімічної чи інших видів енергії заряду (пороху чи іншої горючої суміші) і має початкову швидкість понад 100 метрів за секунду (може бути нарізною чи гладкоствольною);

– вибухова – пристрої та прилади, конструктивно призначені для ураження живої чи іншої цілі за рахунок дії заряду вибухової речовини;

¹ Вибір саме цих законопроектів авторами обумовлений їх змістовними та концептуальними відмінностями, а також часом реєстрації та розгляду їх у Верховній Раді України. Усі інші підготовлені та зареєстровані згодом законопроекти є або повторами (але вже з іншими авторськими колективами), або не відрізняються від попередніх концептуальними засадами. Отже, на нашу думку, зазначені законопроекти є найбільш змістовними та вдалими, що дозволяє в подальшому покласти їх в основу майбутнього Закону України «Про зброю» або його аналога.

² Законопроект підготовлений Кабінетом Міністрів України (Пустовойтенко В. П.).

– спеціальна військова – пристрої та прилади, конструктивно і функціонально призначені для озброєння Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, а також Міністерства внутрішніх справ України;

– холодна – пристрої та предмети, конструктивно призначені й технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі за допомогою м'язової сили людини чи механічного пристрою (може бути холодною ручною та холодною метальною);

– газова – пристрої та прилади (крім упаковок з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії – газових балончиків), конструктивно призначені й технічно придатні для тимчасового ураження на обмеженій відстані або площі живої цілі речовинами сльозоточивої та дратівної дії;

– пневматична – пристрої, в яких снаряд (куля) приводиться в рух за рахунок енергії стиснутих газів.

Бойовими припасами і патронами вважаються пристрої, конструктивно призначені й технічно придатні для пострілу із зброї відповідного виду.

Стаття 2. Види зброї

Залежно від тактико-технічних даних, призначення і способу виготовлення вся зброя поділяється на такі види:

- військова;
- службово-штатна;
- мисливська;
- спортивна;
- нагородна;
- колекційна;
- самооборони;
- учбова (імітаційна);
- саморобна.

Окремі види зброї можуть поділятися на системи і моделі.

Належність конкретних зразків зброї (крім саморобної) до зазначених типів і видів, а також до систем і моделей встановлюється у Державному збройовому кадастрі України.

Стаття 3. Обіг зброї

Обіг зброї – це виробництво, ремонт, реалізація, придбання, облік, зберігання, колекціонування, носіння, перевезення, використання, вилучення, знищення, експорт та імпорт зброї, її вузлів, частин, а також ввезення одиничних зразків, вузлів, частин зброї на територію України та вивезення їх з України.

Порядок обігу зброї встановлюється цим Законом, іншими законодавчими актами, а також постановами Кабінету Міністрів України та нормативно-правовими актами Міністерства оборони України, Командувача Національної гвардії України, Центрального управління Служби безпеки України, центральних органів виконавчої влади з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи, у справах охорони державного кордону, митної справи, державної податкової служби. Управління державної охорони України, та інших військових формувань, створених відповідно до законів України (далі військові формування) і Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 4. Обмеження обігу зброї

На території України забороняються:

1) обіг як службово-штатної, мисливської, спортивної зброї та зброї самооборони:

– вогнепальної мисливської зброї місткістю магазину (барабану) більш як 10 патронів, загальною довжиною менш як 800 міліметрів і довжиною стволів менш як 500 міліметрів, а також такої, що має конструкцію, яка дає змогу складати або розбирати її і при цьому не втрачається можливість здійснення пострілу;

– зброї, яка має форму, що імітує інші предмети;

– кастетів, кистенів, нунчаків та інших предметів ударно-дробильної дії (за винятком спортивних снарядів);

– зброї та інших предметів, уражаюча дія яких ґрунтується на використанні електричної енергії, радіоактивних випромінювань, біологічних і хімічних факторів;

2) зберігання та використання за межами спортивних об'єктів і придбання громадянами вогнепальної спортивної зброї;

3) встановлення на службово-штатній, вогнепальній мисливській і спортивній зброї пристроїв для безшумної стрільби і нічних прицілів;

4) пересилання зброї;

5) носіння зброї громадянами під час проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій, пікетування та інших масових публічних заходів;

6) придбання, зберігання і використання громадянами бойових припасів з кулями бронебійної, запалювальної чи розривної дії, з дробовими зарядами до пістолетів і револьверів та патронів до зброї самооборони, заряджених нервово-паралітичними, отруйними й іншими сильнодіючими речовинами, а також здатних заподіяти людині, яка перебуває на відстані більш як 0,5 метра, тілесне ушкодження, що спричиняє короточасний

розлад здоров'я або короточасну втрату працездатності за рахунок дії сльозоточивих та дратівних речовин;

7) обіг холодної зброї, клинки і леза якої автоматично викидаються або витягуються із рукоятки за рахунок сили і фіксуються;

8) обіг саморобної зброї.

Стаття 5. Право власності на зброю

Перелік видів зброї та бойових припасів, що не можуть перебувати у власності фізичних та юридичних осіб, об'єднань громадян, міжнародних організацій та юридичних осіб іноземних держав на території України, встановлюється законодавчими актами України.

Право власності на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю і бойові припаси до неї мають громадяни України, які досягли 21-річного віку, а на вогнепальну нарізну мисливську зброю та бойові припаси до неї – 25-річного віку.

Право власності на холодну та пневматичну зброю кінетичною енергією 7,5 Дж. і більше, зброю самооборони і патрони до неї, заряджені речовинами сльозоточивою та дратівною дії, мають громадяни України, які досягли 18-річного віку.

Громадяни набувають право власності на зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони, зазначені в цій статті, за наявності відповідного дозволу, що видається органами внутрішніх справ.

Стаття 6. Права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій, посадових осіб та громадян щодо зброї

Військові формування, Міністерство внутрішніх справ України, суди, органи прокуратури, інші правоохоронні органи, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (далі – державні органи), підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни мають право:

– володіти, користуватися, у тому числі застосовувати (далі – користуватися), розпоряджатися зброєю, бойовими припасами і патронами до зброї самооборони;

– передавати зброю для тимчасового володіння та користування іншим юридичним та фізичним особам, що мають на це право;

– отримувати компенсацію вартості зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони у разі їх сплатного вилучення або добровільної здачі.

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані:

- вести облік придбаної зброї і бойових припасів;
- реєструвати та перереєстровувати належну їм зброю;
- своєчасно вносити плату за реєстрацію і перереєстрацію зброї;
- забезпечувати схоронність зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони;
 - використовувати зброю відповідно до її цільового призначення;
 - забезпечувати безперешкодний прохід працівників органів, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, на територію підконтрольних об'єктів і місць зберігання зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, а також надавати їм необхідну документацію.

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни здійснюють свої права щодо зброї відповідно до цього Закону та законодавства України.

Стаття 7. Припинення права володіння, користування і розпорядження зброєю

Право володіння, користування і розпорядження зброєю, бойовими припасами і патронами до зброї самооборони припиняється у разі:

- смерті власника зброї;
- конфіскації чи сплатного вилучення зброї і бойових припасів на підставі вироку (рішення) суду або постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- припинення діяльності підприємства, установи, організації або трудових відносин, у зв'язку з якими було видано дозвіл на придбання чи зберігання і носіння зброї;
- відчуження в установленому порядку зайвої або непридатної для подальшого користування зброї;
- вчинення із застосуванням зброї злочину та використання її не за призначенням;
- порушення правил виготовлення, придбання, зберігання, носіння, перевезення зброї і користування нею;
- анулювання або закінчення терміну дії дозволу на зберігання чи зберігання і носіння зброї та не поновлення або не продовження його в установленому порядку.

Стаття 8. Суб'єкти, що мають право на придбання зброї

Право на придбання відповідних типів і видів зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони на території України мають:

- державні органи;

– державні підприємства, установи та організації для озброєння особового складу охорони, своїх працівників і посадових осіб, яким згідно з законодавством та видом діяльності дозволено користуватися зброєю (далі – підприємства, установи і організації, що мають особливі статутні завдання);

– підприємства, організації та громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності, що згідно із законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів;

– спортивні організації;

– наукові установи;

– заклади культури і навчальні заклади;

– громадяни України;

– іноземці.

Стаття 9. Придбання зброї державними органами, підприємствами, установами, організаціями і громадянами суб'єктами підприємницької діяльності

Військові формування та Міністерство внутрішніх справ України мають право придбавати зброю і бойові припаси в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Інші державні органи, підприємства, установи і організації, що мають особливі статутні завдання, а також підприємства, організації та громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності, які згідно із законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ і мисливських стендів, спортивні організації, наукові установи, заклади культури і навчальні заклади мають право згідно із законодавством на придбання службово-штатної, мисливської, спортивної, колекційної, учбової (імітаційної) зброї та зброї самооборони на підставі дозволів, що видаються органами внутрішніх справ терміном на три місяці.

Придбання службово-штатної, учбової (імітаційної) зброї здійснюється за заявками, що надсилаються через Міністерство внутрішніх справ України до Міністерства оборони України. Форма і зміст заявок, терміни їх розгляду та порядок отримання службово-штатної та учбової (імітаційної) зброї визначаються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України та Міністерства оборони України.

Придбана зброя, за винятком зброї військових формувань, підлягає реєстрації в органах внутрішніх справ у десятиденний термін з дня її придбання. Після реєстрації зброї видається дозвіл на її зберігання терміном

на три роки на підставі документів, які підтверджують законність її придбання та оплати послуг щодо видачі дозволу.

Продовження терміну дії дозволу на зберігання зброї здійснюється у порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону для продовження терміну дії ліцензії.

Форма дозволів на придбання чи зберігання зброї встановлюються Міністерством внутрішніх справ України.

Бойові припаси до службово-штатної, мисливської, спортивної зброї та патрони до зброї самооборони придбаваються на підставі дозволів на зберігання такої зброї у порядку, що визначається нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 10. Придбання зброї громадянами

Дозволи на придбання вогнепальної мисливської, холодної і пневматичної зброї та зброї самооборони видаються громадянам органами внутрішніх справ за місцем їх проживання.

Дозволи на придбання зброї видаються громадянам терміном на три місяці після проходження ними спеціального навчання за програмою, що затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Для отримання дозволу на придбання зазначеної зброї громадянин зобов'язаний подати в орган внутрішніх справ за місцем проживання заяву за встановленою формою, довідку (висновок) встановленого зразка медичного закладу (лікарсько-консультаційної комісії) про те, що за станом здоров'я вони можуть володіти зброєю, довідку про проходження спеціального навчання правил поведінки з нею, а також документи, які посвідчують особу громадянина і підтверджують оплату послуг щодо видачі дозволу.

Придбана громадянами зброя підлягає реєстрації у відповідному органі внутрішніх справ у десятиденний термін з дня її придбання.

Після реєстрації вогнепальної мисливської, холодної, пневматичної зброї та зброї самооборони на підставі документів, що підтверджують законність її придбання, орган внутрішніх справ видає громадянину дозвіл на її зберігання та носіння терміном на три роки. Продовження терміну дії дозволів здійснюється в порядку, передбаченому статтею 14 цього Закону, для продовження терміну дії ліцензії.

Дозволи на придбання чи зберігання і носіння зброї не видаються, а видані анулюються за наявності:

1) довідки (висновку) встановленого зразка медичної установи (лікарсько-консультаційної комісії) про те, що особа за станом здоров'я не може володіти зброєю;

2) відомостей про систематичні порушення особою громадського порядку, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин без призначення лікаря;

3) вироку суду про засудження особи до позбавлення волі;

4) ухвали суду про направлення для відбuvання покарання у вигляді позбавлення волі осіб, умовно засуджених, засуджених з відстрочкою виконання вироку, або ухвали суду про заміну не відбутого строку виправних робіт покаранням у вигляді позбавлення волі;

5) непогашеної або не знятої в установленому порядку з особи судимості за умисні злочини, а також злочини, вчинені із застосуванням зброї та вибухових пристроїв;

6) відомостей, що свідчать про належність особи до заборонених воєнізованих чи збройних формувань;

7) відомостей, що свідчать про недосягнення особою віку, встановленого цим Законом;

8) відомостей, що свідчать про відсутність у особи постійного місця проживання;

9) факту смерті власника зброї.

У разі порушення кримінальної справи щодо особи, яка володіє зброєю, її умовного засудження або засудження до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку чи до виправних робіт дозвіл на придбання зброї не видається, виданий дозвіл анулюється, а дія дозволу на зберігання і носіння зброї зупиняється до постановлення судом виправдувального вироку або на період іспитового строку чи на строк відстрочки виконання вироку або виправних робіт.

Бойові припаси до мисливської зброї та патрони до зброї самооборони придбаваються громадянами на підставі дозволів на зберігання і носіння зброї у порядку, що визначається нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Перелік захворювань, за наявності яких дозволи на придбання чи зберігання і носіння зброї не видаються, а видані анулюються, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 11. Продаж, дарування та успадкування зброї громадянами

Громадяни – власники зброї мають право її продати, подарувати та укласти інші цивільноправові угоди щодо зброї тільки з особами, які мають дозволи органів внутрішніх справ на її придбання.

Громадянин може продати зброю, що перебуває у нього на праві власності, через підприємство, яке має ліцензію на реалізацію зброї, бойових

припасів і патронів до зброї самооборони, або продати зброю самостійно з попереднім письмовим повідомленням органу внутрішніх справ, що видав йому дозвіл на придбання чи зберігання і носіння зброї.

Цивільно-правові угоди щодо бойових припасів до мисливської зброї і патронів до зброї самооборони можуть здійснюватися їх власниками-громадянами тільки з підприємством, яке має ліцензію на реалізацію зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, або з громадянами, які мають дозвіл на зберігання і носіння відповідного виду зброї.

Дарування та успадкування зброї провадиться в порядку, встановленому законодавством України, за наявності в обдарованого чи спадкоємця дозволу на придбання даного виду зброї.

У разі смерті власника зброї члени його сім'ї протягом десятиденного терміну здають зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони органу внутрішніх справ на зберігання до вирішення питання про успадкування майна. За відсутності серед спадкоємців осіб, які мають або можуть мати право на придбання зброї, або у разі їх небажання мати у власності зброю вона разом з бойовими припасами і патронами до зброї самооборони у місячний термін після одержання свідоцтва про право на спадщину повинна бути направлена ними на комісійний продаж, продана чи подарована особі, яка має дозвіл на її придбання.

Стаття 12. Придбання, ввезення та вивезення зброї іноземцями

Іноземці мають право на придбання мисливської, холодної, пневматичної зброї та зброї самооборони, бойових припасів і патронів до зброї самооборони за дозволами, що видаються органами внутрішніх справ на підставі клопотань дипломатичних представництв або консульських установ держав, громадянами яких вони є, а також міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України за умови вивезення такої зброї з України не пізніше як через 5 днів після її придбання.

Іноземці, які отримали посвідки на постійне проживання в Україні, мають право на придбання зазначеної зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони в порядку, встановленому для громадян України.

Мисливська та спортивна зброя може ввозитися іноземцями в Україну за наявності відповідного дозволу органів внутрішніх справ та угоди про полювання, укладеної з мисливськими господарствами за погодженням з центральним органом виконавчої влади, який здійснює управління лісовим господарством, або запрошення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади для участі у спортивних змаганнях.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що запрошують іноземців для участі у полюванні чи спортивних змаганнях, зобов'язані забезпечити надійне зберігання зброї та бойових припасів, що ввозяться.

Така зброя повинна бути вивезена з України у термін, встановлений зазначеною угодою чи запрошенням.

Порушення терміну вивезення іноземцями зброї з України тягне за собою конфіскацію зброї та бойових припасів до неї в порядку, встановленому законодавством України.

Забороняється ввезення на територію України та використання зброї іноземцями з метою забезпечення особистої безпеки, захисту життя і здоров'я інших громадян, їх майна, супроводження вантажів та для інших цілей, не передбачених частиною третьою цієї статті, якщо це не передбачено міжнародними договорами України та законодавством України.

Стаття 13. Виробництво, ремонт і реалізація зброї

Виробництво зброї, її вузлів, частин, їх складання, переробка чи ремонт з метою відновлення втрачених уражуючих властивостей та виготовлення бойових припасів і патронів до зброї самооборони, а також реалізація зброї, її вузлів і частин, бойових припасів і патронів до зброї самооборони здійснюються підприємствами, організаціями та громадянами – суб'єктами підприємницької діяльності на підставі ліцензій, що видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом виконавчої влади.

Без відповідних ліцензій виготовлення, ремонт і реалізація зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони не допускається.

Виробництво, ремонт і реалізація окремих видів зброї здійснюється в порядку, встановленому цим Законом та законодавством України.

Виробники зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони мають право:

- власності або повного господарського відання на виготовлену зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони, а також на прибутки від їх реалізації;

- виготовляти зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони відповідно до виданої ліцензії та продавати їх замовникам;

- здійснювати конструкторські розроблення і випробовувати виготовлені зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони в порядку, встановленому законодавством України.

Виробники зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони зобов'язані:

- забезпечувати відповідність виготовлених зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони державним стандартам;
- засвідчувати виготовлені зброю маркірувальними позначками і обліковими номерами, а бойові припаси і патрони до зброї самооборони маркірувальними позначками;
- вести облік виготовлених зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони;
- забезпечувати схоронність виготовлених зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони і запасних частин до неї та компонентів бойових припасів і патронів до зброї самооборони;
- мати сертифікати на всі види зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, що виготовляються;
- продавати виготовлені зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони.

Спорядженням патронів до мисливської вогнепальної гладкоствольної зброї можуть займатися власники або користувачі такої зброї для особистого користування за наявності дозволу на її зберігання і носіння.

Стаття 14. Основні вимоги до ліцензування виробництва, ремонту і реалізації мисливської, спортивної та холодної зброї, а також зброї самооборони

Ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію вогнепальної мисливської, спортивної зброї та бойових припасів до неї, а також холодної зброї та зброї самооборони і патронів до неї, крім зброї військових зразків та бойових припасів до неї, видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом виконавчої влади за заявою суб'єкта підприємницької діяльності в порядку, передбаченому Законом України «Про підприємництво» та цим Законом.

До заяви додаються відомості про види зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, що плануються до виробництва, продажу чи придбання, заходи щодо забезпечення безпеки виробництва, повного обліку та зберігання зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони. Заявники зобов'язані подати також інші документи, передбачені законодавством України.

Рішення про видачу ліцензії або відмову в її видачі приймається в термін не більш як 30 днів з дня одержання заяви та необхідних документів. Ліцензія видається на термін не менш як три роки.

Термін дії ліцензії може бути продовжено на термін не менш як три роки за заявою суб'єкта підприємницької діяльності. Заява про продовження терміну дії ліцензії подається за місяць до закінчення терміну її дії та розглядається органом, що видає ліцензії, протягом місяця від дня її подачі.

Порядок і розміри плати за ліцензію визначаються Кабінетом Міністрів України.

Підставами для відмови у видачі ліцензії чи продовженні терміну її дії можуть бути:

- неподання заявником усіх необхідних документів або подання ним відомостей, що не відповідають дійсності;
- відсутність необхідних умов для забезпечення безпеки виробництва, ремонту, реалізації, зберігання та повного обліку зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони або незабезпечення цих умов;
- інші обставини, передбачені законодавством України.

У разі відмови у видачі ліцензії чи продовженні терміну її дії орган, що видає ліцензії, зобов'язаний письмово поінформувати про це заявника із зазначенням мотивів відмови. Відмова у видачі ліцензії чи продовженні терміну її дії, порушення терміну розгляду заяви можуть бути оскаржені до суду або арбітражного суду.

Стаття 15. Анулювання ліцензії або зупинення її дії

Анулювання ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони або зупинення її дії здійснюються у випадках і порядку, передбаченому Законом України «Про підприємництво».

Стаття 16. Сертифікація зброї

Сертифікація зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони – підтвердження уповноваженими на це органами відповідності конкретних типів і видів зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони (з урахуванням їх призначення і застосування) обов'язковим вимогам нормативних документів із стандартизації і тактико-технічним даним.

Обов'язковій сертифікації підлягають усі види зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони виготовлені на території України, а також ввезені з інших держав.

Сертифікація зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони провадиться в порядку, встановленому законодавством України, за

заявками виробників, а також юридичних та фізичних осіб, що ввозять на територію України зброю.

Органи із сертифікації зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони призначаються або акредитуються центральним органом виконавчої влади України з питань стандартизації, метрології та сертифікації.

Стаття 17. Облік зброї

Уся виготовлена в Україні зброя, а також зброя, ввезена на її територію, підлягає обліку, який здійснюється шляхом збору, систематизації та реєстрації відомостей про наявність, стан та використання зброї в Україні в цілому. Автономній Республіці Крим, областях, містах і районах.

Система обліку і порядок реєстрації зброї визначаються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 18. Реалізація вогнепальної мисливської, спортивної і холодної зброї та зброї самооборони

Здійснювати реалізацію вогнепальної мисливської, спортивної і холодної зброї та бойових припасів, зброї самооборони і патронів до неї на території України мають право підприємства, організації та громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності, які мають ліцензії на реалізацію цих видів зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони.

Інші суб'єкти, зазначені у статті 9 цього Закону, крім громадян України та іноземців, мають право продати зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони, яким вони належать на законних підставах, юридичним особам з попереднім письмовим повідомленням про це органів внутрішніх справ за місцем взяття на облік зброї, а фізичним особам через підприємства, організації та громадян – суб'єктів підприємницької діяльності, які мають ліцензію на реалізацію зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони.

Угоди купівлі-продажу та інші цивільно-правові угоди між громадянами щодо зброї, яким вона належить на законних підставах, укладаються в порядку, передбаченому статтею 11 цього Закону.

Стаття 19. Обов'язки підприємств, організацій та громадян, які здійснюють реалізацію вогнепальної мисливської, спортивної і холодної зброї та зброї самооборони

Підприємства, організації та громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію вогнепальної мисливської, спор-

тивної і холодної зброї та бойових припасів, зброї самооборони і патронів до неї, зобов'язані:

- мати сертифікат на зброю, бойові припаси і патрони до зброї самооборони, що продаються ними;
- вимагати від покупців пред'явлення дозволів на придбання даного виду зброї;
- забезпечити ведення обліку придбаних для реалізації зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, а також зберігання облікової документації протягом 10 років;
- подавати у триденний термін органам внутрішніх справ відомості про всю продану зброю, а також про осіб, які її придбали;
- забезпечити надійне зберігання зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони;
- передавати до державної кулегільзотеки снаряди та гільзи, відстріляні з вогнепальної мисливської нарізної, гладкоствольної та спортивної зброї, що продається ними, в порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України.

Забороняється продаж зброї юридичним і фізичним особам, які не пред'явили дозвіл на придбання відповідного виду зброї, а також бойових припасів і патронів до неї без наявності дозволу на придбання зброї чи її зберігання і носіння.

Забороняється спільний продаж у торговому залі зброї разом з іншими товарами, продаж зброї без маркірувальних позначок і облікових номерів та бойових припасів і патронів до зброї самооборони, що не відповідають державним стандартам, і без маркірувальних позначок.

Стаття 20. Зберігання та колекціонування зброї

Зберігати та колекціонувати зброю дозволяється юридичним особам і громадянам, які отримали в установленому порядку ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, дозвіл на її зберігання – для юридичних осіб чи на зберігання і носіння – для громадян.

Зброя повинна зберігатися в умовах, що забезпечують її схоронність, безпеку зберігання та виключають доступ до неї сторонніх осіб.

У частинах, підрозділах військових формувань та частинах, підрозділах і органах Міністерства внутрішніх справ України зброя і бойові припаси зберігаються в порядку, встановленому законодавством України та нормативними актами військових формувань і Міністерства внутрішніх справ України.

Юридичним особам та громадянам забороняється зберігання та використання знайденої ними чи переданої їм зброї не в установленому порядку. Така зброя підлягає терміновій здачі до органів внутрішніх справ.

Стаття 21. Користування зброєю та її застосування

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни користуються зброєю тільки відповідно до її цільового призначення.

Умови та порядок користування зброєю визначаються цим Законом та іншими законодавчими актами України. Не допускається застосування зброї під час захисту від злочинних посягань з перевищенням меж необхідної оборони.

Забороняється користуватися зброєю особам, які не мають відповідного дозволу на її зберігання і носіння.

Здійснюючи свої права щодо зброї, державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані не завдавати шкоди навколишньому природному середовищу, не порушувати права та охоронювані законом інтереси держави, юридичних осіб і громадян. У разі заподіяння зброєю як джерелом підвищеної небезпеки шкоди її власник або користувач несе відповідальність згідно із законодавством України.

Стаття 22. Носіння і перевезення зброї

Право на винесення зброї і бойових припасів за межі місця їх зберігання (службового приміщення, квартири, будинку чи іншого приміщення) мають власники або користувачі зброї, які отримали дозвіл органів внутрішніх справ на її зберігання і носіння.

Перевезення зброї та бойових припасів ручним багажем повітряним, залізничним, водним, автомобільним, гужовим транспортом здійснюється за дозволом органів внутрішніх справ. Централізоване перевезення зброї та бойових припасів здійснюється тільки в супроводі озброєної охорони.

Правила перевезення і носіння зброї військовослужбовцями і працівниками органів внутрішніх справ визначаються законодавством та нормативними актами військових формувань і Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 23. Вилучення, знищення та реалізація вилученої зброї

Зброя, бойові припаси і патрони до зброї самооборони вилучаються за рішенням державних органів, що видали ліцензію на виробництво,

ремонт, реалізацію або дозвіл на придбання, зберігання чи зберігання і носіння зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони у разі втрати державним органом, підприємством, установою, організацією, по садовою особою чи громадянином права володіння, користування і розпорядження зброєю у випадках, передбачених статтею 7 цього Закону.

Вилучення зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони здійснюється органами внутрішніх справ також у разі:

- відсутності ліцензії на виробництво, ремонт, реалізацію зброї, бойових припасів і патронів самооборони, а також дозволу на її придбання, зберігання чи зберігання і носіння;

- анулювання або зупинення в установленому порядку дії ліцензій на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, а також анулювання або зупинення дії дозволів на її придбання чи зберігання і носіння у випадках, передбачених статтею 10 цього Закону;

- порушення юридичними особами та громадянами встановлених правил обігу зброї;

- нездачі в установлений термін зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони організації внутрішніх справ членами сім'ї померлого її власника.

Після усунення підстав для вилучення зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, а також після прийняття спадщини і отримання дозволу на придбання зброї, вони у місячний термін повертаються державному органу, підприємству, установі, організації, посадовій особі чи громадянину.

Вилучені зброя, бойові припаси і патрони до зброї самооборони, які є технічно придатними для подальшого використання і не можуть бути повернені державному органу, підприємству, установі, організації, посадовій особі чи громадянину, підлягають реалізації через підприємства, що мають ліцензії на реалізацію такої зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони за вибором державного органу, підприємства, установи, організації чи громадянина з поверненням їм їх вартості, а зброя, бойові припаси і патрони до зброї самооборони, технічно не придатні для подальшого використання, знищуються.

Особливості реалізації зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, які є спадковим майном, визначаються статтею 11 цього Закону.

Вилучення зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони, а також знищення непридатних чи реалізація придатних для подальшого користування зброї, бойових припасів і патронів до зброї само-

оборони здійснюються в порядку, встановленому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Конфіскація зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законодавством України.

Стаття 24. Органи, що здійснюють контроль за обігом зброї

Державний контроль за обігом зброї здійснюється спеціально уповноваженими Кабінетом Міністрів України міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади і органами, що видають ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони або дозволи на її придбання, зберігання чи зберігання і носіння.

Посадові особи, до компетенції яких належить здійснення контролю за обігом зброї, мають право:

- провадити огляд зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони та місць їх виробництва, реалізації, зберігання, використання і знищення;
- вимагати від юридичних і фізичних осіб подання відповідних документів, письмової та усної інформації, необхідної для виконання контрольних функцій;
- у разі виявлення порушень установлених правил видавати обов’язкові для виконання посадовими особами і громадянами приписи щодо усунення таких порушень;
- вживати інших заходів, передбачених законодавством України.

Стаття 25. Захист прав виробників, користувачів і власників зброї

Органи, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, у разі порушення ними прав виробників, користувачів і власників зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони несуть відповідальність згідно із законодавством України. Права виробників, користувачів і власників зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони можуть бути обмежені тільки у випадках, передбачених цим Законом та законодавством України.

РОЗДІЛ II. ВІЙСЬКОВА ЗБРОЯ

Стаття 26. Поняття військової зброї

Військовою вважається зброя, призначена при розробленні та виготовленні для озброєння особового складу військових формувань та

Міністерства внутрішніх справ України з метою забезпечення покладених на них функцій.

Військовою може бути вогнепальна, вибухова, холодна та спеціальна зброя.

Стаття 27. Виробництво військової зброї

Військова зброя та бойові припаси до неї виготовляються за заявками військових формувань та Міністерства внутрішніх справ України, а також суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, які мають повноваження на здійснення експорту озброєння, на державних підприємствах у порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України.

Стаття 28. Придбання, зберігання, перевезення військової зброї та користування нею

Придбання, зберігання, перевезення військової зброї, бойових припасів та користування ними здійснюється в порядку, встановленому цим Законом, законодавством України, нормативно-правовими актами військових формувань і Міністерства внутрішніх справ України.

РОЗДІЛ III. СЛУЖБОВО-ШТАТНА ЗБРОЯ

Стаття 29. Поняття службово-штатної зброї

Службово-штатною зброєю вважається військова та мисливська гладкоствольна зброя, придбана в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України, державними органами (крім військових формувань та Міністерства внутрішніх справ України), підприємствами, установами і організаціями, що мають особливі статутні завдання, для озброєння особового складу охорони, своїх працівників, посадових осіб, яким відповідно до законодавства та виду діяльності дозволено користуватися зброєю.

Стаття 30. Надання в користування службово-штатної зброї

Службово-штатна зброя надається в користування особовому складові охорони, працівникам, посадовим особам державних органів, а також підприємств, установ, організацій, що мають особливі статутні завдання, тільки за наявності особистого дозволу на її зберігання і носіння виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій.

Видача зброї працівникам і посадовим особам державних органів, підприємств, установ і організацій, що мають особливі статутні завдання, здійснюється за рішенням керівників цих державних органів, підприємств, установ і організацій та дозволом органів внутрішніх справ після проходження працівником, посадовою особою відповідної підготовки і за відсутності у них підстав для заборони отримання дозволу на придбання чи зберігання і носіння зброї, передбачених статтею 10 цього Закону.

Такі працівники повинні проходити періодичну перевірку на придатність їх до дій в умовах, пов'язаних із застосуванням зброї. Зміст програми підготовки і порядок проведення перевірки затверджується Міністерством внутрішніх справ України.

Перелік осіб, яким за видом діяльності надається право на зберігання і носіння службово-штатної зброї, встановлюється законодавством України, державними органами (крім військових формувань) за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України.

Особливості видачі службово-штатної зброї окремим категоріям посадових осіб визначаються законодавством України.

Особисті дозволи на зберігання і носіння службово-штатної зброї видаються органами внутрішніх справ на підставі подання керівників державних органів, підприємств, установ і організацій, що мають особливі статутні завдання, в порядку, встановленому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 31. Застосування службово-штатної зброї

Для виконання службових обов'язків, пов'язаних із захистом життя, здоров'я, житла і майна громадян, а також об'єктів, що підлягають охороні, та для самозахисту від злочинних посягань особам, які мають особисті дозволи на зберігання і носіння службово-штатної зброї, надається право застосовувати її як крайній захід у разі:

- відбиття збройного чи групового нападу на приміщення державних органів, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ і організацій, що охороняються зазначеними особами, а також для звільнення їх у разі захоплення;

- відбиття збройного, групового чи іншого нападу на зазначену особу, членів її сім'ї або інших громадян, якщо їхньому життю чи здоров'ю загрожує небезпека;

- затримання особи, яка вчинила злочин і намагається втекти або вчинити збройний опір;

- запобігання незаконній спробі насильно відібрати зброю;

– захисту від злочинних посягань на своє житло та майно або житло інших громадян;

– знешкодження тварин, що загрожують життю чи здоров'ю громадян.

Перед застосуванням зброї особа, яка має особистий дозвіл на зберігання і носіння службово-штатної зброї, повинна попередити про намір її застосувати, крім випадків, коли напад є раптовим, здійснюється із застосуванням транспортних засобів, а також коли її життю чи життю інших громадян загрожує безпосередня небезпека.

У разі ураження нападаючого внаслідок застосування зброї особа, яка її застосувала, повинна негайно викликати швидку медичну допомогу та вжити заходів для забезпечення охорони місця події, негайно повідомити органи прокуратури і внутрішніх справ про застосування зброї.

Забороняється застосовувати службово-штатну зброю у разі значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи, а також щодо жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку чи з вираженими ознаками інвалідності і неповнолітніх (крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю осіб, зазначених у частині першій цієї статті, або інших громадян, збройного нападу чи збройного опору) та проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними своїх службових обов'язків.

За перевищення прав, передбачених цією статтею, винні особи несуть відповідальність згідно із законодавством України.

РОЗДІЛ IV. МИСЛИВСЬКА ЗБРОЯ

Стаття 32. Поняття мисливської зброї

Мисливська зброя – це мисливські гладкоствольні та комбіновані рушниці, мисливські та спортивно-мисливські нарізні карабіни, а також арбалети, мисливські ножі, призначені для промислового, любительського і спортивного полювання.

Стаття 33. Користування мисливською зброєю

Користування мисливською зброєю дозволяється її власникам або користувачам тільки для цілей промислового, любительського і спортивного полювання.

Мисливські гладкоствольні рушниці можуть також використовуватися як спортивна зброя та для охоронної діяльності. У разі потреби мисливська зброя може бути застосована її власником також у випадках і порядку, передбачених статтею 31 цього Закону.

Порядок користування мисливською зброєю встановлюється Кабінетом Міністрів України та уповноваженими ним органами.

РОЗДІЛ V. СПОРТИВНА ЗБРОЯ

Стаття 34. Поняття спортивної зброї

Спортивна зброя – це вогнепальна, пневматична та холодна зброя, що відповідає стандартам міжнародних чи національних спортивних федерацій і призначається для спортивних змагань та підготовки спортсменів і виконання ними кваліфікаційних нормативів.

Стаття 35. Користування спортивною зброєю

Користування спортивною зброєю дозволяється державним органам, підприємствам, установам, організаціям, посадовим особам і громадянам тільки за її цільовим призначенням і виключно на території спеціально обладнаних спортивних об'єктів.

Спортивна вогнепальна зброя може бути передана у тимчасове особисте користування майстрам спорту із стрілецьких видів спорту в порядку, передбаченому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України. У разі припинення права користування такою зброєю у випадках, передбачених статтею 7 цього Закону, вона повертається до спортивної організації, що її видала.

РОЗДІЛ VI. НАГОРОДНА ЗБРОЯ

Стаття 36. Поняття нагородної зброї

Нагородною зброєю вважається військова короткоствольна неавтоматична вогнепальна та холодна зброя, що передається в порядку заохочення у тимчасове володіння і користування особам офіцерського складу військових формувань та особам начальницького складу Міністерства внутрішніх справ України, а також державним службовцям, які мають офіцерське звання. У разі припинення права володіння і користування такою зброєю у випадках, передбачених статтею 7 цього Закону, вона повертається органіві, що її видав, або органу внутрішніх справ за місцем постійного проживання особи.

Стаття 37. Порядок нагородження зброєю

Нагородження здійснюється за особисті бойові заслуги, заслуги у забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав

і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть, на підставі Указу Президента України або наказів керівників військових формувань та Міністерства внутрішніх справ України.

Порядок нагородження зброєю регламентується Положенням про відзнаку Президента України Іменна вогнепальна зброя та дисциплінарними статутами Збройних Сил України і органів внутрішніх справ України.

Стаття 38. Зберігання, носіння нагородної зброї та користування нею

Нагородна зброя реєструється в органах внутрішніх справ за місцем проживання нагородженого і зберігається у порядку, встановленому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Особи, нагороджені зброєю, мають право на її зберігання, носіння і користування під час виконання службових обов'язків.

РОЗДІЛ VII. КОЛЕКЦІЙНА ЗБРОЯ

Стаття 39. Поняття колекційної зброї

Колекційною вважається вогнепальна та холодна зброя, яка згідно з висновком експертної комісії має наукову, історичну, художню чи іншу цінність і відповідно до цього Закону може бути дозволена для зберігання підприємствами, установами, організаціями і громадянами з метою створення колекцій та експонування.

Виготовлення бойових припасів до колекційної несучасної зброї забороняється.

Колекційна зброя підлягає обов'язковому державному облікові.

Порядок здійснення експертної оцінки колекційної зброї, приведення її у стан, непридатний для застосування, та її реєстрації, встановлюється Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 40. Користування колекційною зброєю

Колекційна зброя і бойові припаси, що використовуються як експонати, повинні бути приведені у стан, непридатний для застосування.

Правила експонування колекційної зброї визначаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

РОЗДІЛ VIII. ЗБРОЯ САМООБОРОНИ

Стаття 41. Поняття зброї самооборони

Зброєю самооборони вважаються газові пістолети і револьвери калібру до 12 міліметрів, патрони до яких заряджені речовинами сльозоточивої та

дратівної дії, а також пістолети і револьвери калібру 9 міліметрів, патрони для яких споряджені гумовими або іншими аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії.

Для зарядження газової зброї допускаються рецептури, розроблені на основі речовин сльозоточивої та дратівної дії, які пройшли токсиколого-гігієнічні випробування і допущені до використання Кабінетом Міністрів України.

Дозволяється продаж громадянам зброї самооборони, яка за своїми тактико-технічними даними поступається зброї, що використовується державними військовими формуваннями та Міністерством внутрішніх справ України.

До зброї самооборони не належать спеціальні засоби індивідуального захисту (упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії – газові балончики).

Стаття 42. Застосування зброї самооборони

Зброя самооборони застосовується громадянами як крайній захід для:

- захисту від злочинних посягань на життя і здоров'я, житло та майно своє власне чи інших громадян;
- захисту від нападу на приміщення організації, установи чи суб'єкта підприємницької діяльності, де вони працюють;
- затримання особи, яка скоїла злочин і намагається втекти або вчинити опір, з наступною передачею її працівникам органів внутрішніх справ.

Забороняється застосовувати зброю самооборони щодо жінок з явними ознаками вагітності та неповнолітніх, крім випадків скоєння ними збройного чи групового нападу, а також проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними службових обов'язків.

Відповідальність за незаконне застосування зброї самооборони встановлюється законодавством України.

РОЗДІЛ ІХ. УЧБОВА (ІМІТАЦІЙНА) ЗБРОЯ

Стаття 43. Поняття учбової (імітаційної) зброї

Учбовою (імітаційною) зброєю вважається вогнепальна та холодна зброя, конструктивно позбавлена уражаючих якостей і призначена для використання державними органами, підприємствами, установами і організаціями з навчальною метою, а також як реквізит у театральних-видовищних заходах і кінозйомках.

Стаття 44. Виготовлення, придбання і зберігання учбової (імітаційної) зброї

Учбова (імітаційна) зброя виготовляється за спеціальною технологією і в порядку, встановленому нормативними актами Міністерства оборони України і Міністерства внутрішніх справ України. Під учбову (імітаційну) зброю може бути перероблена військова, мисливська та спортивна зброя за спеціальною технологією на заводах виготовлювача або в майстернях для ремонту зброї.

Правила зберігання учбової (імітаційної) зброї встановлюються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

РОЗДІЛ X. САМОРОБНА ЗБРОЯ

Стаття 45. Поняття саморобної зброї

Саморобними вважаються зброя (вогнепальна, холодна) та вибухові пристрої, повністю або частково (ремонт, переробка тощо) виготовлені громадянами без відповідної ліцензії.

Органам внутрішніх справ забороняється реєструвати саморобну зброю і видавати дозволи на її придбання, зберігання та використання і носіння, крім дозволів на її зберігання в криміналістичних музеях.

Стаття 46. Відповідальність за виготовлення, реалізацію, зберігання і носіння саморобної зброї

Особи, винні у виготовленні, реалізації, зберіганні і носінні саморобної зброї притягаються до відповідальності згідно із законодавством України. Така зброя підлягає вилученню та знищенню органами внутрішніх справ.

РОЗДІЛ XI. ДЕРЖАВНИЙ ЗБРОЙОВИЙ КАДАСТР

Стаття 47. Державний збройовий кадастр та його призначення

Державний збройовий кадастр – це систематизований перелік відомостей про зброю, виготовлену на території України згідно з державними стандартами, іншими нормативними документами із стандартизації, за її конструктивними типами, видами, системами і моделями із зазначенням основних тактико-технічних даних.

Державний збройовий кадастр призначений для організації контролю за додержанням правил обігу зброї та забезпечення державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян відомостями про належ-

ність конкретних зразків зброї до зазначених у статтях 1 і 2 цього Закону типів, видів, систем і моделей зброї.

Стаття 48. Зміст і порядок ведення Державного збройового кадастру Державний збройовий кадастр складається з двох розділів.

До першого розділу включаються описи зразків військової зброї, відомості про яку становлять державну чи службову таємницю. Ступінь секретності таких відомостей визначають державні експерти з питань таємниці у межах своєї компетенції відповідно до Закону України «Про державну таємницю».

До другого розділу включаються описи зразків зброї, відомості про яку не становлять державної чи службової таємниці.

Порядок ведення Державного збройового кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ XII. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗБРОЮ

Стаття 49. Порядок вирішення спорів про зброю

Спори з питань обігу зброї вирішуються в порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 50. Відповідальність за порушення законодавства про зброю

Особи, винні у порушенні порядку обігу зброї, а також у незаконному вивезенні за межі України сировини, матеріалів, обладнання і технологій для створення зброї та у її розкраданні, несуть відповідальність згідно із законодавством України.

Купівля-продаж, дарування, обмін та інші цивільно-правові угоди щодо зброї, здійснені з порушенням правил, встановлених цим Законом, є недійсними.

РОЗДІЛ XIII. ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ЗБРОЇ. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 51. Експорт та імпорту зброї

Експорт та імпорту військової зброї і бойових припасів, а також її вузлів і частин, окремих видів сировини, матеріалів, обладнання і технологій, що можуть використовуватися для створення зброї, здійснюються в по-

рядку, передбаченому Законом України «Про зовнішньоекономічну діяльність».

Експорт та імпорт спортивної, мисливської зброї і бойових припасів до неї та боеприпасів до зброї самооборони і патронів до неї здійснюються підприємствами, організаціями і громадянами-суб'єктами підприємницької діяльності на підставі спеціальних ліцензій, що видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом виконавчої влади, після проведення сертифікації зброї та внесення відомостей про неї до Державного збройового кадастру. Такі зброя та бойові припаси повинні відповідати державним стандартам України.

Порядок ввезення за імпортом на територію України зброї, яка підлягає в Україні обов'язковій сертифікації, встановлюється центральними органами виконавчої влади з питань митної справи, та з питань стандартизації, метрології та сертифікації.

Ввезення на територію України одиничних зразків спортивної, мисливської зброї і бойових припасів до неї та зброї самооборони і патронів до неї, вузлів і частин, а також їх вивезення з території України провадяться в порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України з урахуванням вимог цього Закону.

Стаття 52. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила ввезення з-за кордону та вивезення з України зброї, ніж ті, що передбачені цим Законом та законодавством України про зброю, то застосовуються правила міжнародного договору України.

РОЗДІЛ XIV. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. Установити, щодо приведення законодавства у відповідність із Законом України «Про зброю» закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.
3. Кабінетові Міністрів України у шестимісячний термін:
 - подати до Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом;
 - привести у відповідність з цим Законом раніше прийняті рішення Кабінету Міністрів України, які не відповідають цьому Закону, та прийняти рішення на його виконання;

– забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади нормативних актів, що суперечать цьому Закону, а також прийняття ними відомчих нормативних актів стосовно його реалізації.

4. Установити, що:

– суди, органи прокуратури, інші державні органи, (крім Міністерства оборони України, Національної гвардії України, Служби безпеки України, Державного комітету у справах охорони державного кордону України, Управління державної охорони України, Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи і Міністерства внутрішніх справ України), державні підприємства, установи і організації, яким згідно із законодавством України та видом діяльності дозволено користування зброєю, спортивні організації, наукові установи, заклади культури і освіти можуть користуватися зброєю, що знаходиться у них на законних підставах, без продовження терміну дії дозволу на її зберігання у встановленому цим Законом порядку до закінчення цього терміну;

– продовження терміну дії дозволів на зберігання і носіння зброї, що перебуває на законних підставах у власності громадян на момент введення в дію цього Закону, провадиться після закінчення терміну дії раніше виданих дозволів на зберігання і носіння зброї;

– підприємства, організації та громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності, що займаються на законних підставах виробництвом, ремонтом і реалізацією зброї, мають право провадити таку діяльність без переоформлення відповідних ліцензій до закінчення терміну їх дії.

§ 2. Проект Закону України «Про зброю» (від 26.05.98 р.)¹

Цей Закон визначає правову основу та принципи регулювання відносин, що виникають при обігу в Україні військової, службово-штатної та цивільної зброї, боєприпасів до неї, і спрямований на захист життя і здоров'я громадян, власності, охорону громадського порядку, природи і природних ресурсів, а також зміцнення міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю та незаконним розповсюдженням зброї.

Закон повністю відповідає вимогам Постійної міжнародної комісії Брюссельської конвенції про зброю та боєприпаси до неї.

ГЛАВА I. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ, ЗАСТОСОВАНІ В ЗАКОНІ

Стаття 1. Визначення термінів.

У цьому законі спеціальні терміни вживаються у такому значенні:

Державні військові формування – підрозділи, органи та установи Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України. Служби безпеки України, Національної гвардії України, прикордонних військ України, Управління державної охорони України, військ Цивільної оборони України та інших воєнізованих формувань, створених відповідно до законодавства України;

Державні органи – міністерства та інші центральні і місцеві органи державної влади та правоохоронні, органи;

Підприємства, що мають особливі статутні завдання – підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, яким згідно з чинним Законодавством та видом діяльності дозволено володіння чи користування зброєю для озброєння служб охорони, своїх працівників і посадових осіб;

Зброя – пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі;

Основні частини зброї – такі частини зброї, що визначають її функціональне призначення, підлягають клеймуванню та нумеруванню (крім магазину) і можуть бути використані для створення зброї за допомогою загальнодоступних інструментів;

¹ Проект доопрацьований та узгоджений з урахуванням обговорення Верховною Радою України. Вноситься народним депутатом України Данильчуком О. Ю.

Бойові припаси – пристрої, конструктивно призначені й технічно придатні для пострілу зі зброї відповідного виду з метою ураження живої чи іншої цілі;

Вогнепальна зброя – пристрої та прилади, призначені для ураження живої чи іншої цілі (кулею, дробом або іншим предметом) з початковою швидкістю понад 100 метрів за секунду, приведеним у рух миттєвим вивільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші);

Стрілецька зброя – ствольна зброя калібром до 20 мм, яка призначена для ураження цілі металевим снарядом, що викидається із ствола силою тиску газів порохового заряду чи його замінювача, має достатню уражаючу дію для нанесення тілесних ушкоджень чи руйнування об'єктів, а також запалювальний та замикаючий пристрій;

Несучасна зброя – знята з виробництва та озброєння вогнепальна, до якої виготовляються набой, а також зброя зазначеного вище типу, виготовлена у сучасних умовах в одиничних екземплярах та малими партіями спеціально для виставок (експозицій) та колекціонування;

Військова зброя – зброя, призначена для вирішення бойових і оперативних-службових завдань, що перебуває на озброєнні державних військових формувань з метою забезпечення виконання покладених на них функцій;

Службово-штатна зброя – ручна стрілецька зброя, призначена для використання підприємствами, установами, організаціями з метою здійснення покладених на них функцій та іншої дозволеної законодавством України діяльності, пов'язаної з обігом зброї;

Цивільна зброя – зброя, призначена для використання громадянами з метою самооборони, полювання і заняття спортом;

Нарізна зброя – вид вогнепальної зброї, що має спіральні нарізи у направляючій частині ствола;

Гладкоствольна зброя – вид вогнепальної зброї, призначеної для стрільби, з гладкими, без нарізів стволами;

Комбінована зброя – вид вогнепальної зброї, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи або має при гладкому каналі ствола нарізну свердловку біля дульного зрізу;

Вибухова зброя – вид зброї, призначеної для ураження живої чи іншої цілі вибухом твердої, рідкої або газоподібної речовини, здатної до хімічної реакції без доступу кисню з виділенням газів такої інтенсивності, температури та тиску, що спричиняють пошкодження оточуючих предметів;

Пневматична зброя – вид ствольної зброї, у якому снаряд (куля) отримує направлений рух за рахунок енергії стиснутих газів або повітря;

Газова зброя – вид ствольної зброї (пістолети і револьвери калібром до 12 мм), призначеної для тимчасового ураження живої цілі на обмеженій відстані або площі речовинами сльозоточивої та подразнюючої дії;

Холодна зброя – це предмети, спеціально виготовлені і призначені виключно для ураження живої чи іншої цілі шляхом використання лише м'язової сили людини або механічної енергії і які не мають прямого виробничого або господарсько-побутового призначення;

Заводська зброя – зброя, виготовлена в умовах спеціалізованого, технічно оснащеного промислового виробництва за встановленими державними, галузевими або фірмовими стандартами та технічними умовами;

Саморобна зброя – зброя та вибухові пристрої, повністю або частково (ремонт, переробка тощо), виготовлені без відповідної ліцензії;

Перероблена зброя – вогнепальна зброя, яка в результаті обробки втратила деякі заводські властивості і набула нових, що спричинила її перехід в нову класифікаційну групу;

Особиста зброя – зброя, що відповідно до чинного законодавства придбана в особисте користування і належить фізичній особі;

Відомча зброя – зброя, що на підставах, передбачених законодавством, придбана у власність або належить на правах повного господарського видання державним військовим формуванням, правоохоронним органам, підприємствам з особливими статутними завданнями та юридичним особам;

Обіг зброї – виробництво, ремонт, реалізація, придбання, користування, застосування, зберігання, колекціонування, носіння, перевезення, облік, експорт, імпорт зброї, її основних частин на території України, а також транзит через її територію;

Виробництво зброї та боєприпасів – виготовлення основних частин та (або) складання зброї, спорядження, набоїв чи виготовлення піротехнічних сумішей до них;

Ремонт зброї – лагодження, реставрація чи переробка зброї шляхом усунення пошкоджень, заміни, відновлення або відповідної обробки її комплектуючих частин;

Користування зброєю – це зберігання, носіння, перевезення (перенесення) та застосування зброї, в цілях, затверджених в ліцензії або дозвілом;

Зберігання зброї (боєприпасів до неї) – володіння ними у місці, що не знаходиться безпосередньо при особі, у стані, що виключає можливість миттєвого застосування;

Носіння зброї – переміщення особою зарядженої зброї поза місцем зберігання з метою застосування;

Перевезення (перенесення) зброї та боєприпасів – транспортування їх, як багажу, або разом з собою у стані, що виключає можливість миттєвого застосування;

Стан, що виключає можливість миттєвого застосування зброї – зброя у розрядженому, або розібраному стані, або зачинена замками безпеки, одночасно магазини повинні бути порожніми;

Застосування зброї – здійснення прицільного пострілу або інший спосіб використання бойових властивостей зброї з метою ураження живої чи іншої цілі;

Власник зброї – юридична або фізична особа, яка має дозвіл на зброю з метою її зберігання та застосування або колекціонування, володіє зброєю, як власник чи на правах повного господарського відання, військового та оперативно-службового використання, на інших підставах, що не суперечать законодавству;

Державний збройовий кадастр – офіційний збірник систематизованих відомостей про зброю та боєприпаси до неї, що дозволені до обігу на території України;

Сертифікація зброї і бойових припасів – підтвердження уповноваженими органами відповідності конкретних видів і типів зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї обов'язковим вимогам нормативних документів із стандартизації за тактико-технічними даними і вимогами безпеки, а так самопідтвердження дії на території України сертифікату або випробувального клейма іноземної держави, з якою існує угода про взаємне визнання результатів сертифікації чи випробувальних клейм ручної вогнепальної зброї.

До зброї не відносяться вироби, сертифіковані, як предмети господарсько-побутового або виробничого призначення, і спортивні знаряддя, конструктивно подібні до зброї (надалі – вироби, конструктивно подібні до зброї).

ГЛАВА II. ВИДИ ЗБРОЇ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 2. Військова зброя

Військова зброя та боєприпаси до неї виготовляються за заявками державних військових формувань на підприємствах у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Обіг військової зброї та боєприпасів до неї регулюється законодавством України і нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Дія цього Закону не розповсюджується на вогнепальну зброю, боєприпаси до неї та амуніцію (спорядження), які знаходяться на озброєнні державних військових формувань.

Стаття 3. Службово-штатна зброя

Службово-штатна зброя надається у тимчасове користування особовому складові охорони, працівникам та посадовим особам державних органів, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, що мають особливі статутні завдання чи здійснюють діяльність, пов'язану з обігом зброї, тільки за наявності особистого дозволу на зброю виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій.

До службово-штатної зброї відносяться різноманітні види ручної, стрілецької та холодної зброї, а також сигнальна зброя – яка має одне цільове призначення, засноване на принципі ручної стрілецької зброї для використання сигнальних патронів калібру більше 18 мм.

Виробництво, ремонт та реалізація службово-штатної зброї здійснюються за ліцензіями, що видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 4. Цивільна зброя

Цивільна зброя, придбана громадянами або юридичними особами на правах приватної власності або повного господарського володіння, поділяється на:

а) мисливську зброю – яка використовується громадянами, підприємствами і організаціями всіх форм власності для промислового, спортивного, любительського і навчального полювання;

Мисливські гладкоствольні рушниці можуть також використовуватися юридичними особами та громадянами для охоронної діяльності;

б) спортивну зброю – яка відповідає стандартам міжнародних чи національних спортивних федерацій і призначається для проведення спортивних змагань та підготовки спортсменів і виконання ними кваліфікаційних нормативів;

Окремі види спортивної вогнепальної зброї можуть бути передані у постійне особисте користування спортсменам із стрілецьких видів спорту за відсутності у них підстав для заборони отримання дозволу на при-

дбання зброї, передбачених ст. 29 цього Закону в порядку, передбаченому Нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України;

в) *іменну зброю* – отриману громадянами в порядку заохочення за особисті заслуги у довічне користування на підставі наказу уповноваженого державного органу чи посадової особи, яким відповідно до законодавства України надано право нагороджувати іменною зброєю, а також на підставі нагородних грамот та інших документів уповноважених органів чи посадових осіб іноземних держав.

Іменна зброя, за винятком холодної ручної зброї, реєструється в органах внутрішніх справ за місцем проживання, нагородженого з видачею дозволу на зброю без зазначення терміну дії зберігається у порядку, встановленому нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Іменна зброя підлягає спадкуванню на загальних підставах, передбачених цим Законом та іншими актами законодавства України.

г) *колекційну зброю* – особисту або відомчу зброю, що спеціально вибирається власником за окремими властивостями чи призначенням для формування колекцій та експонування в музеях на виставках або за місцем проживання.

Колекційною може бути, як сучасна, так і не сучасна зброя. Виготовлення набойів до несучасної колекційної зброї забороняється. Несучасна колекційна зброя може виготовлятися у вигляді копій (реплік).

Несучасна зброя не підлягає сертифікації.

Вогнепальна колекційна зброя, що використовується, як експонати у постійних відкритих музейних експозиціях, а також така, що внаслідок пошкодження повністю втратила вражаючі властивості, повинна бути приведена у стан, непридатний до застосування.

Зброя та боєприпаси до неї, що використовуються, як експонати на виставках, а також зареєстрована зброя, що зберігається у відповідності з вимогами законодавства, не потребують їх приведення у непридатний для використання стан.

Стаття 5. Холодна зброя

Холодна зброя повинна мати наступні кваліфікаційні ознаки:

- довжина клинка перебільшує 90 мм;
- твердість сталі клинка вище 42 одиниць за Роквеллом (HRC);
- лезо складаного ножа при відкритті стає на фіксатор;
- натягнення тятиви арбалета або лука повинно перебільшувати 20 кг.

За своїм впливом та вражаючим фактором холодна зброя класифікується на:

а) ударно-роздроблюючої дії – призначеної для нанесення прямого удару на поверхню цілі. Відносяться: булави, кистені, нунчаки;

б) колючої дії – призначеної для нанесення уколу, тобто проникнення знаряддя через поверхню цілі на порівняно невеликій площі на велику глибину. Відносяться: десантні ножі, кинджали, кортики, штики, стилети, шпаги;

в) рубано-ріжучої дії – призначеної для руйнування по поверхні цілі. Відносяться: мечі, шаблі, палаші;

г) метальної дії – призначеної для ураження живої та іншої цілі за допомогою механічної енергії метального елемента, приведеного в дію шляхом поштовху або вигину із застосуванням м'язової сили людини чи механічного пристрою. Відносяться: луки, арбалети, ножі з викидом леза.

При наявності у громадян дозволу на вогнепальну зброю автоматично дозволено зберігання, носіння та колекціонування будь-якого виду холодної зброї.

Стаття 6. Класифікація боєприпасів до вогнепальної зброї

Експлуатація вогнепальної зброї здійснюється тільки в процесі використання боєприпасів. Обов'язковій сертифікації підлягають усі види боєприпасів до вогнепальної, військової, службово-штатної та цивільної зброї.

Випробування підтверджуються офіційним сертифікатом, де конкретно вказано, з якого виду зброї цими боєприпасами можливо користуватися, згідно з їх тактико-технічними даними.

На території України в ранзі боєприпасів для службово-штатної та цивільної зброї використовуються боєприпаси з калібрами:

- для нарізної зброї від 4.5 мм до 9.3 мм;
- для нарізної короткоствольної зброї від 5.6 до 9.3 мм;
- для гладкоствольної зброї від 4 до 32 калібру.

Обіг військових боєприпасів і вибухової зброї особливого призначення регулюються:

Боєприпаси до нарізної зброї – патрони, які застосовуються до службово-штатної та цивільної зброї, мають:

Гільзи – циліндричної та пляшкової форми, всі кільцевого запалення.

Кулі – повністю свинцеві або оболонкові. Оболонкові кулі до мисливських патронів розподіляються на експансивні та неекспансивні.

Боєприпаси до гладкоствольної зброї – мають патрони та елементи до їх спорядження:

Гільзи – які можуть бути металеві, паперові та пластмасові;

Кансулі – відкриті та закриті;

Для стрільби – застосовуються: дріб, картеч та кулі різних типів.

ГЛАВА III. КЛАСИФІКАЦІЯ, СЕРТИФІКАЦІЯ І СТАНДАРТИЗАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ І ГРОМАДЯН. ДЕРЖАВНИЙ ЗБРОЙОВИЙ КАДАСТР

Стаття 7. Класифікація зброї

Класифікація конкретних зразків зброї за окремими ознаками, її віднесення до систем і моделей, а також відображення технічних даних, що не мають прямого відношення до правового регулювання обігу зброї, здійснюється Державним збройовим кадастром.

Стаття 8. Сертифікація зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Обов'язковій сертифікації в Україні підлягає зброя, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї, зазначені в п. 2 ст. 17 цього Закону, а також вироби, конструктивно подібні до зброї, які виготовлені на території України чи ввезені в Україну з інших країн.

Сертифікація патронів до газової зброї включає проведення медико-біологічних досліджень речовин, які використовуються для їх зарядження.

Перелік виробів, конструктивно подібних до зброї, що підлягають обов'язковій сертифікації, встановлюється Держстандартом України.

Ввезення зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї для проведення їх сертифікації, встановлюється відповідно до статті 27 цього Закону.

Сертифікація зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї проводиться в порядку та відповідно до вимог, встановлених чинним Законодавством України, а також діючих на її території міжнародних норм за заявками виробників, юридичних та фізичних осіб, що ввозять зброю на територію України. Сертифікація здійснюється протягом тридцяти днів після подання необхідних документів.

Органи з сертифікації зброї, боєприпасів до неї, та патронів до газової зброї, призначаються або акредитуються Держстандартом України.

Стаття 9. Державний збройовий кадастр

Державний збройовий кадастр ведеться Державним Комітетом України по стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандартом України) для організації контролю за додержанням правил обігу зброї та забезпе-

чення державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян відомостями про належність конкретних зразків зброї, а також про результати їх сертифікації з дотриманням вимог законодавства про державну таємницю.

Порядок створення і введення Державного кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України. Кадастр перевидається один раз на три роки.

Відомості про зброю заносяться до Державного збройового кадастру на підставі позитивних результатів сертифікації не пізніше 2-х тижнів з дня її завершення.

Держстандарт України в тридцяти-денний термін публікує відомості про внесення змін і доповнень до кадастру. За запитами підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, суб'єктів підприємницької діяльності та громадян, Держстандарт України зобов'язаний надавати інформацію щодо окремих видів зброї, набоїв до неї, та патронів до газової зброї, які внесені до кадастру. Це правило не поширюється на відомості Кадастру, які відповідно до законодавства не підлягають розголошенню.

ГЛАВА IV. РОЗРОБКА, ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ, ТА ПАТРОНІВ ДО ГАЗОВОЇ ЗБРОЇ

Стаття 10. Права та обов'язки виробників зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Виробники зброї, боєприпасів до неї, та патронів до газової зброї мають право:

- власності або повного господарського відання на виготовлену зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї, а також на прибутки від їх реалізації;

- виготовляти зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї відповідно до виданої ліцензії, реалізувати їх замовникам;

- здійснювати конструктивні розробки і випробовувати виготовлену зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї в порядку, встановленому законодавством;

- здійснювати експорт та імпорт виробленої зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї у порядку, встановленому законодавством.

Виробники зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї зобов'язані:

- дотримувати правил, встановлених законодавством щодо виготовлення зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї;

- забезпечувати відповідність виготовленої зброї, боєприпасів до неї, патронів до газової зброї державним стандартам;
- засвідчувати виготовлену зброю маркірувальними позначками і обліковими номерами, а боєприпаси до неї та патрони до газової зброї – маркувальними позначками;
- вести облік виготовленої зброї, боєприпасів до неї, та патронів до газової зброї;
- забезпечувати схоронність виготовленої зброї, запасних частин, боєприпасів, патронів до газової зброї та її компонентів;
- мати сертифікати на всі види виготовленої зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї.

Стаття 11. Право і обов'язки суб'єктів, які здійснюють реалізацію зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, згідно з отриманими ліцензіями, мають право:

- здійснювати усі види оптової, роздрібною та комісійною торгівлі зброєю, боєприпасами до неї, та патронами до газової зброї;
- здійснювати експортно-імпорتنі операції відповідно до вимог законодавства;
- інші права, які не суперечать актам законодавства України.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які відповідно до ліцензій здійснюють реалізацію зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, зобов'язані:

- дотримуватись правил, встановлених законодавством щодо реалізації зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї;
- мати сертифікат на зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї, що продаються;
- вимагати від покупців пред'явлення дозволів на придбання даного виду зброї, реєструвати придбану зброю та подавати органам внутрішніх справ відомості про реалізовану зброю в порядку та за формою, встановленою Міністерством внутрішніх справ України;
- забезпечити ведення обліку придбаних для реалізації зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, а також зберігання облікової документації протягом 10-ти років;
- забезпечити надійне зберігання зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї.

Стаття 12. Основні умови отримання ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, а також холодної зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів та здійснення іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї, видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом за заявою суб'єкта підприємницької діяльності. Заявники зобов'язані подати установчі документи, а також інші документи, передбачені законодавством України.

Рішення про видачу ліцензії або відмову у її видачі приймається в термін не більш як 30-ти днів з дня одержання заяви та необхідних документів. Ліцензія видається на термін не менше 5 років.

Термін дії ліцензії може бути продовжено не менше як на 5-ть років за заявою власника ліцензії, що подається за 3 місяці до закінчення терміну її дії, з вирішенням питання протягом 1 місяця.

Стаття 13. Підстави для відмови у видачі та продовженні терміну дії ліцензії

Підставами для відмови у видачі ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної зброї, боєприпасів до неї, та патронів до газової зброї, а також продовженні терміну її дії можуть бути:

- неподання заявником усіх необхідних документів, або поданням ним відомостей, що не відповідають дійсності;
- відсутність необхідних умов для забезпечення виробництва, ремонту, реалізації, зберігання та повного обліку зброї та боєприпасів до неї, або незабезпечення цих умов.

Стаття 14. Зупинення дії ліцензії

Зупинення дії ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї, здійснюється органами, що їх надали, у випадку виявлення порушень, що виключають можливість здійснення відповідного виду діяльності, на період до їх усунення.

У випадку, коли виявленні порушення є підставою для анулювання ліцензії, дія останньої призупиняється до остаточного вирішення питання про анулювання ліцензії.

Стаття 15. Анулювання ліцензії

Анулювання ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї, може здійснюватися органами, що їх видали, у випадках:

а) добровільної відмови від ліцензії;

б) ліквідації відповідного підприємства, організації чи установи;

в) систематичного (більш 2-х разів на протязі року) невиконання у встановлений термін письмового попередження про усунення порушень законодавства, зробленого органом, яким видана ліцензія, або одноразового грубого порушення, яке призвело або створило реальну загрозу втрати зброї чи виникнення неврахованої зброї;

г) виникнення передбачених цим Законом обставин, що виключають можливість одержання ліцензії.

Прийняття рішення про анулювання ліцензії з підстав, передбачених пунктом «в» цієї статті, повинно передувати письмове попередження особи, якій видана ліцензія, органом, що її видав. У попередженні зазначається, якій саме статті, або пункти правових норм правил порушено або не виконано, і призначається термін для усунення допущених порушень.

Анулювання ліцензій може відбуватися в повному обсязі або частково, шляхом заборони здійснення окремих передбачених ліцензією видів діяльності, при виконанні яких були допущені порушення.

У разі прийняття остаточного рішення або анулювання чи не продовження дії ліцензії, особа, що до якої воно було прийняте, у 30-ти денний термін з дня отримання попередження повинна передати наявну у неї зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї на зберігання чи реалізацію іншій особі, що має на це право.

Рішення про анулювання ліцензії приймається у 30-ти денний термін з моменту виявлення порушень.

ГЛАВА V. ОСНОВНІ УМОВИ ОБІГУ, ПРИДБАННЯ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ ТА ПАТРОНІВ ДО ГАЗОВОЇ ЗБРОЇ

Стаття 16. Порядок обігу

Порядок обігу зброї встановлюється цим Законом, іншими законодавчими актами, а також постановами Кабінету Міністрів України чи уповноваженими ним державними органами.

Встановлений порядок обігу зброї поширюється також на її основні частини, обіг боєприпасів до зброї та патронів до газової зброї.

Стаття 17. Обмеження обігу

На території України забороняється:

1) Обіг зброї, не внесеної до Державного збройового кадастру (крім несучасної зброї); саморобної та переробленої зброї (крім знятих з озброєння нарізних карабінів і застарілих моделей довгоствольної нарізної спортивної зброї калібром 5,6 мм, перероблених і перевірених у заводських умовах для безпечного мисливського використання); кастетів; кистенів, нунчаків, металевих зірок – сюрікенів, металевих ножів, металевих дротиків та інших спеціально пристосованих для використання як зброї, предметів ударно-дробильної та металевих дії.

2) Незаконний обіг вогнепальної, вибухової, газової зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї, пневматичної зброї, калібром понад 4,5 мм і з швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, а також окремих видів холодної зброї – військових багнетів, військових ножів, палиць, луків та арбалетів;

3) Обіг, як службово-штатної та цивільної зброї, що має конструкції, яка дозволяє складати чи розбирати її і при цьому не втрачається можливість здійснення пострілу (крім блочних луків); яка має форму, що імітує інші предмети;

4) Встановлення на службово-штатній та цивільній зброї пристроїв для безшумної стрільби і нічних прицілів;

5) Використання спортивної вогнепальної (крім гладкоствольних мисливських рушниць) і спортивної холодної (ручної та металеві) зброї за межами спортивних об'єктів, крім випадків, передбачених Законом;

6) Пересилання зброї;

7) Носіння зброї громадянами під час проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій, пікетування та проведення інших масових публічних заходів, а також носіння з метою особистого захисту холодної і вогнепальної довгоствольної зброї за винятком окремих осіб, яким таке право надане законодавством;

8) Придбання, зберігання і використання громадянами боеприпасів з кулями бронебійної, запалювальної чи розривної дії, куль із зміщеним центром ваги, трасуючих боеприпасів, патронів до газової зброї, заряджених нервово-паралітичним, отруйним та іншими сильно діючими речовинами, здатними заподіяти смерть або тривалий розлад здоров'я, крім тих, що дозволені Міністерством охорони здоров'я;

9) Перебування у власності громадян, громадських об'єднань, політичних партій, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав

на території України військової та службово-штатної зброї (крім випадків, передбачених статтями 34 та 35 цього Закону).

Стаття 18. Контроль за обігом зброї

Державний контроль за обігом зброї здійснюється Кабінетом Міністрів України і спеціально уповноваженими ним міністерствами та іншими центральними органами державної, виконавчої влади і органами, що видають ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї та боеприпасів до неї, а також дозволи на зброю чи придбання і перевезення зброю, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї.

Посадові особи, до компетенції яких належить здійснення контролю за обігом зброї, мають права, передбачені законодавством України.

Стаття 19. Суб'єкти, що мають право на придбання зброї

Право на придбання відповідних видів зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї на території України мають:

- державні військові формування, правоохоронні органи;
- підприємства, установи та організації, що мають особливі статутні завдання;
- суб'єкти, що згідно з чинним законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, а також інші юридичні особи, яким таке право надане законодавством;
- спортивні та мисливські організації;
- наукові установи та підприємства, які здійснюють розробку, випробування або сертифікацію зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї;
- заклади освіти, програма навчання яких передбачає вивчення зброї;
- заклади культури, що експонують колекції зброї або використовують зброю під час кінозйомок чи проведення циркових вистав за участю хижих звірів;
- громадяни України;
- іноземні громадяни та іноземні юридичні особи, яким таке право надане цим Законом.

Стаття 20. Придбаний відомчої зброї

Державні військові формування мають, право на придбання зброї та боеприпасів до неї в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Придбання нарізної службово-штатної зброї та боеприпасів до неї може здійснюватися за заявками, що надсилаються через МВС України до Міністерства оборони України, а також шляхом придбання їх у інших суб'єктів, що мають право на реалізацію відповідних видів зброї, в тому числі за кордоном в порядку, встановленому цим Законом.

Форма і зміст заявок, терміни їх розгляду та порядок отримання зброї вивчаються нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Інші органи, підприємства, установи і організації та суб'єкти підприємницької діяльності, що мають право на придбання відомчої зброї, набувають право на її придбання за дозволом органів внутрішніх справ відповідно до статті 27 цього Закону.

Стаття 21. Придбання особистої зброї

Громадяни України набувають право на придбання особистої цивільної зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї за наявності дозволу на придбання зброї, що видається органами внутрішніх справ за місцем проживання громадянина протягом одного місяця з дня подання необхідних документів терміном на три місяці, окремо на кожний з наступних видів зброї:

- на вогнепальну гладкоствольну цивільну зброю та боеприпаси до неї – громадянам України, які досягли 20-ти річного віку;
- на вогнепальну комбіновану і нарізну цивільну зброю та боеприпаси до неї – громадянам України з 25-річного віку;
- на газову зброю (пістолети і револьвери, калібром до 12 мм) і патрони до неї, заряджені речовинами сльозоточивий та подразнюючої дії; пневматичну зброю калібром понад 4,5 мм з швидкістю польоту кулі понад 100 м за секунду; луки та арбалети – громадянам України, які досягли 20-річного віку.

МВС України має право знижувати вік, необхідний для отримання відповідного дозволу на зброю, у разі придбання зброї професійними спортсменами, членами молодіжних спортивних та мисливських організацій, отримання зброї у спадок та в інших випадках, зумовлених поважними причинами.

Придбання і зберігання громадянами холодної зброї, за винятком окремих її видів, вказаних у пункті 2 статті 17 цього Закону, дозволу на зброю і реєстрації не потребує.

Для отримання дозволу на зброю громадяни подають органам внутрішніх справ за місцем проживання заяву встановленої форми, проходять медичний огляд, перевірку органами внутрішніх справ та складають залік

з правил поведження зі зброєю і навичок її застосування. Залік включає у себе: здачу тематичного мінімуму з перевірки знань техніки безпеки при погодженні зі зброєю та виконання нормативів влучності стрільби за програмою, встановленою МВС України, дозвіл на придбання зброї видається, як правило, на одну одиницю зброї відповідного виду. Заява громадянина про отримання дозволу на кілька одиниць зброї повинна містити обґрунтування такої необхідності.

Перелік захворювань та фізичних вад, за наявності яких дозвіл на придбання зброї не видається, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 22. Придбання зброї іноземним фізичним і юридичними особами

Іноземні громадяни мають право на придбання цивільної зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї за дозволом, що видаються органами внутрішніх справ України, відповідно до статті 21 цього Закону на підставі отриманих за місцем проживання цих громадян дозволів на придбання зброї. Останні мають бути нотаріально засвідчені за місцем видачі, перекладені українською мовою і легалізовані в консульській установі України або посольстві відповідної держави в Україні з легалізацією в Міністерстві закордонних справ України.

Іноземці, які отримали посвідки на постійне проживання в Україні мають право на придбання, зберігання і використання цивільної зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї в порядку, встановленому для громадян України.

Іноземні юридичні особи, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією зброї, боеприпасів, на підтвердження чого мають легалізовані документи, мають право на придбання зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї в порядку, встановленому цим Законом.

Придбана іноземними фізичними та юридичними особами зброя та боеприпаси до неї, а також патрони до газової зброї, за винятком осіб, зазначених в частині 2 цієї статті, повинні бути вивезені не пізніше 5-ти днів з дня їх придбання.

Стаття 23. Колекціонування зброї

Право на колекціонування зброї надається юридичним та фізичним особам, які отримали у встановленому порядку ліцензію на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, створення та утримання стрілецьких тирів,

стрільбищ, мисливських стендів, а також фізичним особам, які мають дозвіл на зброю.

Стаття 24. Спадкування зброї

Спадкування зброї здійснюється за наявності у спадкоємця дозволу або ліцензії, передбачених статтею 25 цього Закону, в порядку, встановленому чинним законодавством.

В разі смерті власника зброї та відсутності серед спадкоємців осіб, які мають або можуть мати право на придбання зброї, або їх відмови мати у власності зброю, остання разом з боєприпасом до неї протягом 10-ти денного терміну повинна бути здатна органам внутрішніх справ на зберігання, а в 30-ти денний термін після одержання свідоцтва про право на спадщину – направлена спадкоємцям на реалізацію або відчужена особі, що має відповідний дозвіл або ліцензію. В такий же термін спадкоємець, що має право і бажання придбати зброю, повинен подати заяву про її переоформлення на своє ім'я.

Стаття 25. Особливості укладання цивільно-правових угод щодо зброї

Власники зброї (боєприпасів до зброї, патронів до газової зброї) можуть укладати щодо них цивільно-правові угоди тільки з особами, які мають дозволи на зброю чи на її придбання, боєприпасів до неї, патронів до газової зброї, або ліцензію на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї і боєприпасів, патронів до газової зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

ГЛАВА VI. РЕЄСТРАЦІЯ, НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ЗБРОЮ

Стаття 26. Реєстрація зброї

Придбана зброя реєструється шляхом внесення запису до відповідної графи дозволу на її придбання, на підставі чого громадянин чи юридична особа отримує Дозвіл на зброю, після чого останній надає право володіння, користування (в тому числі – застосування), носіння, перевезення зброї, придбання боєприпасів до неї (патронів до газової зброї), ремонт зброї, зберігання зброї та боєприпасів до неї за адресою власника або за місцезнаходженням об'єкта, що підлягає охороні, а також розпорядження зброєю.

Придбана особиста зброя реєструється в день реалізації у відповідності з частиною першою цієї статті суб'єктами підприємницької діяльності, що згідно з отриманою ліцензією займаються реалізацією зброї,

з наступним повідомленням необхідних відомостей органу внутрішніх справ в порядку та за формою, встановленою МВС України.

Після внесення зазначеного у частині 1 цієї статті запису дозвіл на придбання зброї зберігає право придбання інших одиниць зброї відповідного виду лише у кількості, визначенні цим дозволом.

Суб'єкт, що придбав відомчу зброю, за винятком зброї державних військових формувань та зброї, придбаної суб'єктами підприємницької діяльності для реалізації, а також зброї ввезеної для проведення сертифікації, повинен зареєструвати її в органах внутрішніх справ не пізніше 10-ти днів з дня придбання у відповідності з частиною 1 цієї статті. Термін реєстрації відомчої зброї – 3 дні з дня подання необхідних документів.

Стаття 27. Дозвіл на зброю

Право на придбання кожного виду з зазначенням конкретної кількості одиниць зброї суб'єкти, зазначені у статті 19 цього Закону (крім державних формувань), набувають після отримання ними дозволу на придбання зброї, що видається за обсягом повноважень та метою її використання у порядку, встановленому МВС України за погодженням з Міністерством охорони здоров'я України.

Дозвіл на зброю, після придбання зброї і відповідно її реєстрації видається органами внутрішніх справ України за місцем проживання чи місцем знаходження юридичної особи протягом 1 місяця з дня подання необхідних документів терміном на 5-ть років.

Власники кожної групи дозволів, при користуванні, носінні, перевезенні зброї, зобов'язані носити відповідну кольорову пластикову картку – Дозвіл на зброю з особистим фото.

Дозволи на зброю за обсягом повноважень та метою її використання поділяються на такі групи:

а) для колекційних цілей – дозвіл надає право на придбання та зберігання для колекційних цілей зброї не більше трьох одиниць кожного виду, калібру, марки та заводського виконання (біла картка);

б) для спортивних цілей – дозвіл дає право на придбання та зберігання спортивної зброї, боєприпасів до неї та окремих частин цих боєприпасів. Носіння та застосування спортивної зброї дозволяється лише на території стрілецьких стендів або тирів (червона картка);

в) для мисливських цілей – дозвіл дає право на придбання і зберігання мисливською зброї, боєприпасів до неї та окремих частин боєприпасів, носіння та застосування мисливської зброї дозволяється у місцях полювання, а також на стрілецьких стендах та в тирах (жовта картка);

г) для виконання службових обов'язків у негромадських місцях – дозвіл надає право придбання, зберігання, носіння та застосування зброї і боеприпасів до неї для захисту життя, здоров'я та майна тільки на територіях, в приміщеннях та об'єктах, які не є громадськими місцями, тобто, не мають прямого доступу громадськості (блакитна картка);

д) для виконання службових обов'язків в громадських місцях – дозвіл надає право на придбання, зберігання, носіння та застосування зброї і боеприпасів до неї, захисту життя, здоров'я та майна на територіях, в приміщеннях та спорудах, які є громадським і не громадськими місцями. При виконанні службових обов'язків дозвіл дає право носити право зброю відкрито (зелена картка);

є) для підприємницької діяльності у зброярській сфері – дозвіл дає право на придбання, носіння та застосування зброї і боеприпасів до неї у межах підприємницької діяльності, яка складається з розробки, виробництва, купівлі, продажу або надання в оренду зброї за наявності відповідної ліцензії, у тому числі при експлуатації стрілецьких стендів або тирів. Такий дозвіл дає право носити зброю відкрито лише на об'єктах підприємницької діяльності (оранжева картка).

Власники дозволу на зброю груп «а», «б», «в», «г», «є» мають право транспортувати свою зброю на місце, де дозволено її носіння та застосування у стані, який виключає можливість миттєвого застосування зброї.

Всі види дозволу на зброю дають право займатися навчальною стрільбою тільки на дозволених стрілецьких стендах та тирах.

В разі придбання зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї з метою подальшої реалізації, ввезення цих предметів для проведення сертифікації (без права реалізації) та вивезення за межі України, дозвіл видається лише на їх придбання, ввіз або вивіз з правом перевезення та зберігання до реалізації, завершення сертифікації чи доставки до місця призначення. Такі дозволи видаються органами внутрішніх справ терміном на 6-ть місяців протягом 10 днів з дня подання необхідних документів. Після отримання позитивних результатів сертифікації, ввезена зброя може бути реалізована у загальному порядку.

Стаття 28. Продовження термінів дії дозволу на зброю

Продовження терміну дії дозволу на зброю чи на її придбання, ввіз або вивіз зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї, здійснюється органами внутрішніх справ на той же термін, на який його було видано, за один місяць до закінчення строку дії з вирішенням питання протягом одного місяця.

Підставами для відмови у продовженні терміну дії можуть бути:

- неподання заявником всіх необхідних документів або подання їм відомостей, що не відповідають дійсності;
- відсутність необхідних умов для забезпечення виробництва, ремонту, реалізації, обліку чи зберігання зброї і набоїв до неї або незабезпечення цих умов.

Стаття 29. Відмова у видачі та анулювання видачі на зброю

Дозвіл на зброю та її придбання громадянам не видаються, а видані анулюються за наявності:

1) довідки (висновку) медичної установи (лікарсько-консультаційної комісії) про те, що особа за станом здоров'я не може володіти зброєю;

2) рішення суду про визнання громадянина недієздатним, обмежено дієздатним або безвісним;

3) відомостей про систематичні порушення особою правил обігу зброї, громадського порядку, перебування на обліку та лікування від алкоголізму, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин без призначення лікаря;

4) вироку суду про засудження особи до позбавлення волі;

5) непогашеної або не знятої у встановленому порядку з особи судимості за тяжкі злочини, а також злочини, скоєні із застосуванням зброї та вибухових пристроїв;

6) ухвали суду про направлення для відбування позбавлення волі осіб умовно засуджених, з відстрочкою виконання вироку або ухвали суду про заміну не відбутого строку виправних робіт покаранням у вигляді позбавлення волі.

Стаття 30. Зупинення дії дозволу на зброю

У випадках притягнення власника зброї до кримінальної відповідальності, винесення вироку суду про умовне засудження, засудження до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку або до виправних робіт, орган внутрішніх справ може прийняти рішення про тимчасове зупинення дії дозволу на зброю до прийняття остаточного рішення у порядку, встановленому законодавством, чи відповідно на період іспитового строку, відстрочки виконання або відбиття виправних робіт.

Особа, що до якої було прийняте рішення про призупинення дії дозволу на зброю, повинна здати дозвіл, зброю та набої до неї на тимчасове зберігання до органу внутрішніх справ за місцем проживання. Про прийняття цих предметів видається довідка, де вказується їх найменування,

кількість та серійні номери. У разі ухилення від здачі вищезазначених предметів останні можуть бути вилучені у примусовому порядку з дотриманням вимог, встановлених законодавством.

Після усунення підстав для призупинення дії дозволу на зброю, орган внутрішніх справ на підставі письмової заяви та після пред'явлення довідки без затримки повертає зброю, набої до неї і дозвіл на зброю його власнику.

Стаття 31. Припинення дії дозволу на зброю

Дія дозволу на зброю припиняється у разі:

- 1) закінчення терміну дії, на який його було видано, у разі не продовження в порядку, встановленому цим Законом;
- 2) припинення постійного місце проживання власника зброї на території України;
- 3) конфіскації чи сплатного вилучення зброї, бойових припасів чи патронів до газової зброї на підставі вироку суду або Постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- 4) ліквідації підприємства, установ, організацій або припинення трудових відносин, у зв'язку з якими було видано дозвіл на зброю;
- 5) смерті власника зброї.

**Глава VII. ЗБЕРІГАННЯ І ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗБРОЇ
ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ**

Стаття 32. Зберігання зброї

Право на зберігання зброї надається юридичним та фізичним особам, які отримали у встановленому порядку ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї або дозвіл на зброю чи придбання, ввезення або вивезення зброї, боєприпасів до неї і патронів до газової зброї.

Зброя повинна зберігатися в умовах – що забезпечують її схоронність, безпеку зберігання та виключають дозвіл до неї сторонніх осіб. Цивільна зброя при зберіганні повинна знаходитися у стані, що виключає можливість її миттєвого застосування.

Для зберігання відомчої зброї і бойових припасів, що належать різним організаціям, дозволяється створення пунктів централізованого зберігання на базі підприємств, що мають особливі статутні завдання або ліцензію на створення та функціонування стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів чи ліцензію на функціонування відкритого митного ліцензійного складу зброї та боєприпасів.

Вимоги до обладнання та порядку відкриття та роботи пунктів централізованого зберігання зброї і боєприпасів на базі підприємств, що мають особливі статутні завдання або відповідні ліцензії, встановлюються відповідними актами МВС України, а в пункті, створених на базі митних ліцензійних складів – Митною службою України спільно з МВС України.

Для оформлення прийняття спадщини, у разі тривалого (більше трьох місяців) відрядження, проходження військових зборів чи служби у Збройних Силах України, а також за наявності інших поважних причин, з дозволу органу внутрішніх справ, допускається тимчасове зберігання зброї без права користування у дорослого члена сім'ї або у близького родича власника зброї при дотриманні правил її зберігання.

Стаття 33. Носіння і перевезення зброї

Право на носіння і перевезення зброї, боєприпасів до неї мають власники або користувачі зброї, які отримали і мають при собі дозвіл органів внутрішніх справ на зброю або ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї чи дозвіл, на придбання, ввіз або вивіз зброї, за винятком випадків, передбачених пунктом 7 статті 17 цього Закону.

Правила носіння службово-штатної зброї встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Правила здійснення перевезень відомчої зброї визначаються МВС України.

Стаття 34. Експорт та імпорт зброї

Експорт та імпорт цивільної, службово-штатної зброї і боєприпасів до неї, здійснюється після проведення сертифікації зброї за дозволами МВС України підприємствами, організаціями та громадянами, що мають ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної зброї, боєприпасів до неї і патронів до газової зброї, а також холодної зброї на створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

Ввезення зброї, боєприпасів та патронів до газової зброї для проведення їх сертифікації без права реалізації здійснюється у порядку, встановленому статтею 27 цього Закону.

Ввезення та вивезення одиничних зразків цивільної зброї та боєприпасів до неї громадянами України проводиться в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Охоронці, що супроводжують вантаж, мають право ввозу і вивозу належної їм службово-штатної зброї на підставі відповідним чином оформ-

лених документів. Після прибуття до пункту призначення такі особи здають зброю на тимчасове зберігання до обладнаного для зберігання зброї приміщення організацій, що прийняла вантаж, або до місцевого органу внутрішніх справ. Після передачі вантажів така зброя у дводенний термін повинна бути вивезена з території України.

Мисливська та спортивна зброя може ввозитися іноземцями в Україну за наявності відповідного дозволу органів внутрішніх справ та угоди про полювання, укладеної з мисливськими господарствами та погодженням з Державним комітетом лісового господарства України або запрошення міністерств та інших центральних органів влади, а також підприємств, що мають ліцензії на створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів для спортивних змагань.

Міністерства та інші центральні органи державної влади або підприємства, що запрошують іноземців для участі у полюванні чи спортивних змаганнях, зобов'язані забезпечити надійне зберігання зброї та набоїв до неї, що ввозяться.

Така зброя повинна бути вивезена з України у термін, встановленим зазначеною угодою чи запрошенням.

Стаття 35. Транзит зброї

Транзит через територію України зброї, що належить іноземним юридичним і фізичним особам, а також інших вантажів, що охороняються озброєною охороною інших держав, здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів та міжурядових угод України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

ГЛАВА VIII. ОБЛІК ЗБРОЇ. ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ КОРИСТУВАЧІВ ЗБРОЇ

Стаття 36. Облік зброї

Вся виготовлена в Україні зброя, а також зброя, ввезена на її територію, підлягає обліку, який здійснюється шляхом збору, систематизації та реєстрації відомостей про наявність, стан та використання зброї в Україні в цілому, Автономній Республіці Крим, областях, містах і районах.

Система обліку і порядок реєстрації зброї визначаються цим Законом та нормативними актами Кабінету Міністрів України.

В Україні ведеться інформаційна картотека слідів, що залишаються на кулях і гільзах, сертифікованих видів і систем зброї. Відомості про картотеку вносяться за результатами проведення сертифікації такої зброї після

внесення даних до Державного збройового кадастру. Порядок проведення контрольних відстрілів з одиночних зразків окремих видів і систем зброї, а також органів, відповідальних за проведення картотеки, визначаються МВС України.

Стаття 37. Права і обов'язки власників зброї

Юридичні і фізичні особи, що придбали зброю (боєприпаси, патрони до газової зброї) у власність або набули її у повне господарське відання, мають право:

- володіти, користуватися і розпоряджатися ними з дотриманням цього Закону;
- передавати зброю для тимчасового зберігання та користування іншим особам, у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України;
- отримувати компенсацію вартості зброї і боєприпасів у разі їх сплатного вилучення або добровільної здачі.

Власники зброї зобов'язані дотримувати правил, встановлених Законом щодо обігу зброї, зокрема:

- реєструвати та перереєструвати належну їм зброю;
- своєчасно вносити плату за реєстрацію та перереєстрацію зброї;
- повідомляти органи внутрішніх справ про реалізацію зброї та знімати реалізовану зброю з обліку у порядку, встановленому МВС України;
- забезпечувати схоронність зброї і бойових припасів;
- користуватися зброєю, відповідно до цільового призначення дозволу;
- вести облік придбаної відомчої зброї та набоїв до неї;
- забезпечувати безперешкодний прохід і допуск до зброї працівників, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, на територію підконтрольних об'єктів і місць зберігання зброї, а також надавати їм необхідну документацію;
- за вимогою контролюючих органів пред'являти зброю, дозвіл на зброю та інші документи на контроль;
- негайно повідомляти органи внутрішніх справ про втрату або викрадення зброї, боєприпасів до неї та Дозволу на зброю, також про зміну місця проживання, ім'я чи прізвища;
- мати при собі дозвіл на зброю у разі її носіння чи транспортування.

Стаття 38. Користування зброєю та її пристосування

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни користуються зброєю відповідно до її цільового призначення на підставі дозволів на зброю, передбачених статтею 27 цього Закону.

Для виконання обов'язків, пов'язаних із захистом життя, здоров'я, житла і майна громадян, а також об'єктів, що підлягають охороні, та для самозахисту від злочинних посягань громадянам, які мають особисті дозволи на зброю надається право застосувати її як захід у разі:

- відбиття збройного чи групового нападу на приміщення і державні органи, підприємств, установ і організацій, що охороняються зазначеними особами, а також для звільнення їх у разі захоплення;

- відбиття збройного чи групового нападу на зазначену особу, членів її сім'ї або інших громадян чи іншого нападу, якщо їхньому життю чи здоров'ю загрожує небезпека;

- затримання особи, яка вчинила злочин і намагається втекти або вчинити опір;

- запобігання незаконній спробі насильно відібрати зброю;

- захисту від злочинних посягань на своє житло та майно або житло та майно інших громадян;

- знешкодження тварин, що загрожують життю та здоров'ю громадян.

Перед застосуванням зброї особа, яка має особистий дозвіл на зброю, повинна чітко попередити про намір її застосувати, крім випадків збройного нападу, групового, коли напад є раптовим, здійснюється із застосуванням транспортних засобів, і також коли її життю чи життю інших громадян загрожує безпосередня небезпека.

У разі ураження нападаючого внаслідок застосування зброї особа, яка її застосувала, повинна негайно викликати швидку медичну допомогу та вжити заходів для забезпечення охорони місця події, негайно повідомити орган внутрішніх справ по місцю застосування зброї.

Забороняється застосовувати зброю у разі значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи, а також щодо жінок, з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку чи з вираженими ознаками інвалідності і неповнолітніх (крім випадків вчинення ними збройного нападу чи збройного опору, групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю осіб, зазначених у частині 2 цієї статті, або інших громадян) та проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними службових обов'язків.

За перевищення прав, передбачених цією статтею, винні особи несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України.

Стаття 39. Вилучення, реалізація та знищення вилученої зброї, боеприпасів до неї і патронів до газової зброї

Зброя, боеприпаси до неї та патрони до газової зброї вилучаються за рішенням державних органів, що видали ліцензію на здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з обігом зброї, або дозвіл на зброю чи інших уповноважених органів у разі:

1) відсутності ліцензії на виробництво, ремонт, реалізацію зброї і боеприпасів, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, здійснення інших видів діяльності, пов'язаних з обігом зброї або дозволу на зброю;

2) притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності за правопорушення, скоєні з застосуванням або порушенням правил обігу зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї, до прийняття рішення у встановленому порядку;

3) прийняття рішення про платне вилучення, конфіскацію чи звернення стягнення на майно у порядку, встановленому чинним законодавством;

4) у випадках, передбачених частиною 2 статті 30 та частиною 2 статті 43 цього Закону.

Вилучена зброя, боеприпаси до неї та патрони до газової зброї зберігаються в органах внутрішніх справ до остаточного вирішення питання в порядку, передбаченому законодавством. Після усунення підстав для вилучення зброї і боеприпасів, а також після прийняття спадщини і отримання дозволу на придбання зброї вони у десятиденний термін повертаються особі, у якої були вилучені.

Конфіскація зброї і бойових припасів здійснюється у випадках і в порядку, передбачених чинним законодавством України.

Вилучена зброя і бойові припаси, які не можуть бути повернені особі, у якої були вилучені, підлягають реалізації за вказівкою власника у відповідності з законодавством.

Технічно непридатна зброя може бути придбана для колекціонування, ремонту та як комплектуючі частини суб'єктами підприємницької діяльності, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією цивільної зброї і боеприпасів до неї, створенням та утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; технічно непридатні набой та патрони до газової зброї знищуються.

Вилучення зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї здійснюється з дотриманням вимог, встановлених Кримінально-процесуальним,

Цивільно-процесуальним кодексами України, а також кодексом України про адміністративні правопорушення.

Порядок реалізації вилученої зброї і знищення непридатних до використання боєприпасів встановлюється Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 40. Страхування цивільної відповідальності

Власники зброї підлягають обов'язковому страхуванню цивільної відповідальності, яке здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну третіх осіб (фізичних та юридичних) внаслідок застосування зброї.

Стаття 41. Недопустимість обмеженим прав виробників, власників та користувачів зброї

Права виробників, користувачів і власників зброї можуть бути обмежені у разі невиконання ними своїх обов'язків у випадках, передбачених законодавством.

Рішення про вилучення зброї та боєприпасів до неї, патронів до газової зброї, припинення, не подовження, анулювання чи зупинення дії дозволів на зброю, ліцензій на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї, відмова у їх видачі, реєстрації придбанної зброї, видачі сертифікату чи результату медико-біологічного дослідження, а також інше рішення, що обмежує права, передбачені цим Законом, повинно бути оформлене уповноваженим на це органом чи посадовою особою у письмовому вигляді з викладенням мотивів та підстав його прийняття.

Оригінал або належним чином завірена копія рішення не пізніше десятиденного терміну з дня прийняття вручається власнику зброї чи іншій особі, стосовно якої воно було прийняте.

У разі порушення термінів видачі або прийняття рішень та інших документів, передбачених цим Законом, зацікавлена особа має право звернутися з позовом до суду.

Стаття 42. Відповідальність за порушення законодавства про зброю

Особи, винні у порушенні порядку обігу зброї та боєприпасів до неї, незаконному вивезенні за межі України сировини, матеріалів, обладнання та технологій для створення зброї, а також у її розкраданні, несуть відповідальність, згідно з законодавством.

Порушення порядку ввезення, термінів вивозу зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї іноземними юридичними і фізичними

особами, встановленого частиною 4 статті 22 та частиною 8 статті 34 цього Закону, а також порушенням ними порядку їх обігу на території України, тягне за собою вилучення і конфіскацію відповідних предметів у порядку, встановленому законодавством.

Шкода, завдана громадянинуві чи юридичній особі незаконними діями чи рішеннями державних органів і їх посадових осіб з питань обігу зброї, відшкодовується у повному обсязі за рахунок держави відповідно до законодавства.

ГЛАВА ІХ. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 43. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України, що має форму Закону, встановлено інші правила обігу зброї, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України.

Авторський колектив законопроекту «Про зброю»:

Керівник авторського колективу – *Данильчук О. Ю.*, народний депутат України.

Заступник керівника авторського колективу – *Недригайло В. М.*, народний депутат України 13 скликання, заслужений юрист України.

Члени авторського колективу – **Бергер В. Є.**, начальник відділу судових експертиз Київського НДІ Мін'юсту України.

Єгоров Ю. Б., Президент Асоціації «Україна – Спорт»

Карасик В. О., Голова Ради профспілки міліції України

Кизько Ю. А., Президент СП «Сапсан»

Кизько О. В., юрист

Звягин О. В., Головний конструктор фірми «Флокс»

Янковський С. І., Головний консультант секретаріату Верховної Ради.

§ 3. Проект Закону України «Про зброю» (від 10.11.98 р.)¹

Цей Закон регулює правовідносини, що виникають при обігу на території України ручної військової, службово-штатної, цивільної зброї та бойових припасів до неї.

Закон спрямований на забезпечення захисту, життя і здоров'я громадян, охорону власності, громадського порядку, природи і природних ресурсів, охорону і відтворення мисливських тварин, розвиток мисливського і стрілецького спорту, а також зміцнення міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю та незаконним розповсюдженням зброї.

Державні органи, підприємства, установи та організації, посадові особи та громадяни здійснюють свої права щодо зброї відповідно до цього Закону та законодавства України.

Статті Закону України «Про зброю» поширюються тільки на ті види зброї та боєприпасів, які відповідають державним стандартам, мають сертифікат відповідного зразка і занесені у Державний Кадастр службово-штатної і цивільної зброї.

Закон не розповсюджується на зброю, яка використовується військовими формуваннями та правоохоронними органами держави, організації і діяльність яких визначаються законом, для виконання покладених на них завдань (військова зброя). Обіг військової зброї регулюється окремими актами законодавства України.

ГЛАВА I. ОСНОВНІ ТЕХНІЧНІ І ЮРИДИЧНІ ТЕРМІНИ, ЗАСТОСОВАНІ В ЗАКОНІ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі основні технічні і юридичні терміни застосовані у такому значенні:

Зброя– пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі;

Службово-штатна зброя – зброя, що надається у користування особовому складові охорони, працівникам та посадовим особам державних органів, підприємств, установ і організацій, що мають особливі статутні завдання чи здійснюють діяльність, пов'язану з обігом зброї, тільки за

¹ Законопроект вноситься народними депутатами України Кармазіним Ю. А. і Мухініним В. В.

наявності особистого дозволу на зброю виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій;

Цивільна зброя – зброя, призначена для використання громадянами з метою самооборони, полювання і заняття спортом;

Вогнепальна зброя – пристрої та прилади, конструктивно призначені і технічно придатні для механічного ураження цілі металевим снарядом, який приводиться в рух миттєвим вивільненням хімічної або інших видів енергії заряду (пороху, іншої горючої суміші);

Вибухова зброя – пристрої та прилади, конструктивно призначені для ураження живої або іншої цілі за рахунок дії заряду вибухової речовини;

Вибухові речовини – це різноманітні і багаточисельні природні і штучні сполучення або реакції (під впливом зовнішнього удару, тертя, нагрівання, вибуху іншої речовини);

Відомча зброя – зброя, яка на підставах, передбачених законодавством, придбана у власність або належить на правах повного господарського відання державним військовим формуванням, правоохоронним органам, підприємствам з особливими статутними завданнями та юридичними особами;

Особиста зброя – зброя, яка відповідно до чинного законодавства придбана в особисте користування і належить фізичній особі;

Мисливська зброя – гладкоствольні, нарізні та комбіновані рушниці, призначені для промислового, любительського і спортивного полювання;

Гладкоствольна зброя – вид вогнепальної зброї, призначеної для стрільби, з гладкими, без нарізів, стволами;

Нарізна зброя – вид вогнепальної зброї, яка має спіральні нарізи у направляючій частині ствола (крім стволів з нарізами «Сюпра» або «Парадокс»);

Комбінована зброя – вид вогнепальної зброї, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи;

Газова зброя – пристрої та прилади, конструктивно призначені і технічно придатні для тимчасового ураження на обмеженій відстані або площі живої цілі речовинами сльозоточивої та дратівної дії;

Пневматична зброя – вид ствольної зброї, у якій снаряд (куля) отримує направлений рух за рахунок енергії стиснутих газів або повітря;

Сигнальна зброя – зброя, конструктивно призначена тільки для подання світлових, димових або звукових сигналів;

Холодна зброя – предмети, спеціально виготовлені і призначені виключно для ураження живої або іншої цілі шляхом використання лише

м'язової сили людини або механічної енергії і які не мають прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення;

Метальна зброя – пристосування, виготовлені для метання (виштовхування) колючих, ріжучих, розтрощуючих та інших предметів з метою заподіяння тілесних пошкоджень або іншого ураження цілі на відстані, яка діє на основі порохового газу, енергії натягнутої тятиви, гуми, пружини, стиснутого повітря та іншої енергії;

Почесна іменна зброя – зброя, що передається громадянам за особисті заслуги перед Збройними Силами України і Держави в порядку заохочення у тимчасове володіння і користування. Вона поділяється на вогнепальну та холодну;

Колекційна зброя – вогнепальна та холодна зброя, яка становить наукову, історичну, художню або іншу цінність і відповідно до Закону може бути дозволена для зберігання підприємствами, установами, організаціями і громадянами з метою створення колекцій та експонування;

Основні частини зброї – такі частини зброї, що визначають її функціональне призначення, підлягають клеймуванню та нумеруванню і можуть бути використані для створення зброї за допомогою загальнодоступних інструментів;

Обіг зброї – наукові дослідження, розробка, випробування, сертифікація, виробництво, ремонт, реалізація, придбання, перевезення, облік, експорт, імпорт зброї, її основних частин на території України, а також транзит через її територію; утримання стрілецьких тирів та стрільбищ.

Стан що виключає можливість миттєвого застосування зброї – зброя у розрядженому або розібраному стані.

Підприємства, що мають особливі статутні завдання – підприємства, установи та організації, яким згідно з чинним законодавством та видом ліцензованої діяльності дозволено володіння і користування службово-штатною, і цивільною зброєю та боеприпасами до неї для: наукових досліджень зброярських технологій; розробки; виробництва; реалізації зброї та боеприпасів; ремонту зброї; сертифікації зброї та боеприпасів; колекціонування зброї; утримання стрілецьких тирів, стрільбищ і стрілецько-мисливських стендів, централізованих складів зброї та боеприпасів; проведення курсів підготовки по користуванню зброєю; озброєння служб охорони, своїх працівників і посадових осіб.

Застосування зброї – здійснення прицільного пострілу або інший спосіб використання бойових властивостей зброї з метою ураження живої чи іншої цілі.

Державний Кадастр службово-штатної та цивільної зброї – систематизований перелік відомостей про зброю та боєприпаси до неї, що дозволені до обігу на території України.

ГЛАВА II. ВИДИ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 2. Види зброї

Ручна вогнепальна зброя за своїм призначенням по використанню відповідними суб'єктами, тактико-технічними характеристиками, способами виготовлення поділяється на:

- службово-штатну;
- цивільну.

Класифікація та віднесення окремих зразків зброї до того чи іншого виду здійснюється у Державному Кадастрі службово-штатної та цивільної зброї.

Стаття 3. Службово-штатна зброя

Службово-штатна зброя поділяється на:

а) зброю, придбану в порядку, встановленому цим Законом, іншими законодавчими актами України організаціями, підприємствами і установами незалежно від форм власності, що виконують особливі статутні завдання і є об'єктами дозвільної системи МВС України, для озброєння особового складу охорони, посадових осіб, своїх працівників, тільки за наявності особистого дозволу виключно для виконання службових повноважень.

Ця зброя може бути:

- довгоствольною вогнепальною гладкоствольною калібром від .410 до 12;
- вогнепальною гладкоствольною і нарізною короткоствольною калібром до 9,3 мм включно і дульною енергією до 400 Дж;
- газовою калібром до 11,45 мм включно;
- несмертельної (травмуючої) дії, у тому числі короткоствольною калібром до 15 мм включно – патрони і пристрої для їх відстрілу вітчизняного виробництва, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії з граничними параметрами ураження, погодженими з Міністерством охорони здоров'я України (надалі – МОЗ України).

б) вогнепальну, холодну та холодно-метальну зброю, для оснащення табельного положення спортивних товариств та організацій, статuti яких передбачають розвиток стрілецьких видів спорту.

Типи зброї, її кількість, технічні характеристики, визначаються Міжнародним Олімпійським Комітетом та Національними Федераціями з стрілецьких видів спорту.

в) вогнепальну і холодну зброю для озброєння мисливсько-промислових бригад мисливських підприємств та організацій.

Може бути гладкоствольною калібром від .410 до 12, комбінованою, нарізною, калібром до 9,3 мм включно.

г) сигнально-освітлювальна зброя, однозарядні пістолети та піротехнічні пристрої разового використання, спеціально призначені для метання сигнально-освітлювальних снарядів. Стартові пістолети та револьвери для використання під час спортивних змагань.

Спортсмени-стрільці зі стендової стрільби на рівні майстрів спорту, майстрів спорту міжнародного класу і кандидати у члени збірних команд спортивних товариств та Національної збірної команди країни, мають право зберігання гладкоствольної відомчої зброї за місцем проживання, при отриманні ними в органах внутрішніх справ дозволу на зберігання та носіння вищезазначеної зброї.

На службово-штатну зброю у повній мірі розповсюджуються обмеження, передбачені у статті 19 цього Закону.

Стаття 4. Цивільна зброя

Цивільна зброя, яка може бути придбана громадянами в особисте користування, за своїм призначенням поділяється на:

а) мисливську, яка використовується у цілях полювання та занять мисливським спортом і може бути:

– довгоствольну гладкоствольну калібром від .410 до 4, комбіновану та нарізну калібром до 9,3 мм включно;

б) зброю для заняття спортом, без права полювання, яка може бути:

– пневматичною, калібром до 4,5мм, дульною енергією до 7,5 Дж включно і швидкістю польоту кулі менш як 200 м/с, в тому числі короткоствольною;

– вогнепальною нарізною довгоствольною, калібром до 5,6 мм (кал. 22) включно;

– холодно-метальною з натягом тятиви менш як 20 кг;

в) зброю, придбану громадянами з метою захисту життя, здоров'я і житла, без права полювання, яка може бути:

– гладкоствольною довгоствольною калібром від .410 до 12, у тому числі без прикладу;

– нарізною довгоствольною калібром від 4,5 мм до 8 мм;

- газовою калібром до 11,45 мм включно, а також механічні розпилювачі і аерозольні пристрої, споряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії за погодженням з МОЗ України;
- несмертельної (трасуючої) дії, у тому числі короткоствольну калібром до 15 мм включно – патрони і пристрої для їх відстрілу вітчизняного виробництва, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії з граничними параметрами ураження, погодженими з МОЗ України;
- електрошокові пристрої з технічними характеристиками, погодженими МОЗ України.

Стаття 5. Види боєприпасів

Боєприпаси, за своїм призначенням та конструктивними особливостями, розподіляються при використанні на:

а) боєприпаси до військової зброї, порядок обігу яких встановлюється Кабінетом Міністрів України;

б) боєприпаси до службово-штатної зброї:

– для довгоствольної гладкоствольної зброї калібром від .410 до 12, загальною довжиною до 70 мм включно, споряджені картечкою номерів з 1 по 4, а також гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії за погодженням з МОЗ України;

– для нарізної зброї калібром від 4,5 до 9,3 мм включно, в тому числі для короткоствольної зброї до 9,3 мм включно;

– для газової зброї калібром до 11,45 мм включно, споряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії за погодженням з МОЗ України;

– для короткоствольної зброї калібром до 15 мм включно несмертельної (травмуючої) дії з метою самооборони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії за погодженням з МОЗ України;

в) боєприпаси до цивільної зброї:

– для довгоствольної гладкоствольної зброї на полювання, калібром від .410 до 4, загальною довжиною до 90 мм включно;

– для довгоствольної гладкоствольної калібром від .410 до 4 та короткоствольної зброї калібром до 15 мм включно несмертельної (травмуючої) дії з метою самооборони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії за погодженням з МОЗ України;

– для нарізної та комбінованої зброї від 4,5 до 9,3 мм включно, загальною довжиною до 74 мм;

– для газової зброї до 11,45 мм включно, споряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії за погодженням з МОЗ України.

ГЛАВА ІІІ. ХОЛОДНА ЗБРОЯ

Стаття 6. Групи холодної зброї

По механізму нанесення пошкоджень, холодна зброя поділяється на:

а) ударно-роздроблюючу, яка призначена для нанесення удару по поверхні цілі. Використовується в якості необхідного доповнення при озброєнні підрозділів силових структур і законодавче прирівняних до них формувань. До даного виду зброї відносяться гумові кийки, нунчаки, кастети;

б) зброю колючої дії. Призначена для нанесення уколу, тобто проникнення знаряддя через поверхню цілі на порівняно невеликій площі на велику глибину.

Використовується в якості необхідного доповнення до озброєння військових підрозділів. До даного виду зброї відносяться: десантні ножі, багнети, кинджали, кортики, стилети, шпаги, ножі для метання.

в) зброю рубано-ріжучої дії. Призначена для руйнування по поверхні цілі. До даного виду зброї відносяться: мечі, шаблі-шашки, палаші.

г) зброя метальної дії. Призначена для ураження живої, чи іншої цілі, за допомогою механічної енергії метального елемента, приведеного в дію шляхом поштовху, або вигину, із застосуванням м'язової сили людини, чи механічного пристрою. До даного виду зброї відносяться: арбалети, луки, ножі з викиднимилезами.

Холодна зброя різних груп виготовляється по затвердженим зразкам, які встановлюють їх конструктивні особливості. Така зброя вважається уставною. Термін «Уставна холодна зброя» означає, що дана група чи зразок зброї зареєстрований відповідним державним актом (наставленням, статутом) як приладдя для озброєння військовослужбовця, а також як необхідна річ до мундира військового чи державного службовця.

Стаття 7. Основні відзнаки холодної зброї

Холодна зброя має наступні кваліфікаційні ознаки:

- довжина клинка перебільшує 90 мм;
- лезо при відкриванні ножа стає на фіксатор;
- товщина верхньої частини леза перебільшує 2,6 мм;
- твердість сталі клинка / HRC / перевищує 42 одиниці по Роквелу;
- натягнення тятиви арбалета, або лука, перевищує 20 кг;

Пристрої чи предмети, у яких відсутня хоч одна з перерахованих ознак не вважаються холодною зброєю.

При наявності у громадян дозволу на право зберігання і носіння вогнепальної зброї є право на користування всіма видами холодної зброї неслужбового призначення.

Стаття 8. Обмеження обігу холодної зброї

На території України забороняється зберігання і носіння цивільними громадянами:

- кастетів;
- костенів;
- нунчаків;
- металевих зірок – сюрікенів;
- металевих ножів;
- металевих дротиків;
- луків і арбалетів з натягненням тятиви більш як 20 кг, забороняється полювання ними в межах мисливських угідь, а також користування ними за межами спортивних споруд.

ГЛАВА ІV. КЛАСИФІКАЦІЯ, СТАНДАРТИЗАЦІЯ І СЕРТИФІКАЦІЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ. ДЕРЖАВНИЙ КАДАСТР СЛУЖБОВО-ШТАТНОЇ І ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ. ОБЛІК ЗБРОЇ

Стаття 9. Класифікація зброї

Класифікація конкретних зразків зброї за окремими ознаками, її віднесення до систем і моделей, а також відображення технічних даних здійснюється у Державному Кадастрі службово-штатної і цивільної зброї, ведення якого здійснює уповноважена Кабінетом Міністрів України організація.

Стаття 10. Сертифікація зброї та бойових припасів

Обов'язковій сертифікації підлягають усі види вогнепальної, газової зброї, боєприпасів до неї, а також холодної зброї, яка виготовлена в Україні у відповідності до вимог Держстандарту України, чи ввезена в Україну з інших країн.

Кожний ввезений вид зброї повинен мати сертифікат тієї країни, в якій ця зброя виготовлена.

На зброю, яка пройшла сертифікацію, наносяться відповідні клейма, які посвідчують про проведення випробувань в рамках Таблиці обов'язкових випробувань та офіційного маркування.

Організація, якій доручено проведення випробування зброї і боєприпасів, підтверджує офіційним сертифікатом технічні характеристики кожного виду визначеної зброї.

Реалізація ввезеної зброї дозволяється тільки в тому випадку, коли всі параметри, приведені в поданому сертифікаті відповідають чинному законодавству України, нормативним документам із стандартизації і тактико-технічним даним.

Не підлягає сертифікації вогнепальна зброя, яка ввозиться з країн – членів Постійної Міжнародної Комісії /ПМК/ Брюссельської конвенції (узгоджене скорочення – СІР), які взаємно визнають випробувальні клейма ручної вогнепальної та газової зброї після випробування на міцність і гарантують, що зброя відповідає вимогам безпеки.

Стаття 11. Державний Кадастр службово-штатної і цивільної зброї

Державний Кадастр службово-штатної і цивільної зброї (надалі – Кадастр) є офіційним виданням і призначений для:

- співробітників дозвільної системи і експертів-криміналістів МВС України та Міністерства юстиції України, фахівців Державного митного комітету і представників інших державних органів;

- робітників регіональних центрів сертифікації та метрологи Держстандарту України,

- організацій з особливими статутними функціями, пов'язаними з обігом зброї;

- широкого кола фахівців і аматорів з стрілецької зброї:

Порядок створення і ведення Кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Кадастр перевидається один раз на півроку.

Види зброї та боєприпасів, які занесені в Кадастр, не потребують повторних випробувань і сертифікації.

Дозвіл на їх виробництво, або завезення на територію України видається на підставі витягу з Кадастру не пізніше місячного терміну.

При відповідності результатів випробувань необхідним вимогам, результати заносяться у Кадастр не пізніше двох тижнів, з дня затвердження.

Відомості про внесення змін і доповнень до Кадастру публікуються у тридцятиденний строк.

Стаття 12. Облік зброї

Вся виготовлена на території України зброя і боєприпаси до неї, а також зброя і боєприпаси ввезені в Україну з інших країн підлягають облікові.

Обліку підлягає зброя і боєприпаси до неї, які пройшли державну сертифікацію і стандартизацію, занесені до Державного Кадастру службово-штатної і цивільної зброї та зареєстровані в територіальних органах МВС України. Обов'язковим положенням обліку є проходження кінцевим власником зброї кулегільзотеки.

Порядок обліку зброї та боєприпасів на території України встановлюється Кабінетом Міністрів України.

ГЛАВА V. ЛІЦЕНЗУВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ

Стаття 13. Ліцензування обігу зброї

На території України обов'язковому ліцензуванню щодо обігу зброї підлягає:

- а) наукові дослідження технологій щодо виробництва зброї і боєприпасів до неї;
- б) розробка, виробництво, реалізація і ремонт зброї і боєприпасів;
- в) сертифікація зброї і боєприпасів;
- г) колекціонування зброї;
- д) утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, стрілецько-мисливських стендів;
- є) проведення курсів підготовки по користуванню зброєю;
- ж) утримання централізованих складів службово-штатної і цивільної зброї, боєприпасів до неї;
- з) реалізація і ремонт службово-штатної зброї та боєприпасів до неї.

Право на отримання відповідних ліцензій мають:

- підприємства, установи та організації, що мають особливі статутні завдання;
- банківські установи для озброєння охоронців, працівників підрозділів та інкасаторів;
- спортивні та мисливські організації;
- наукові установи та підприємства, які здійснюють розробку, випробування, стандартизацію і сертифікацію зброї, боєприпасів до неї;
- заклади освіти, програма навчання яких передбачає вивчення зброї;
- заклади культури, що експонують колекції зброї або використовують зброю під час кінозйомок чи проведення циркових вистав за участю хижих звірів;

- громадяни України;
- іноземні громадяни та іноземні юридичні особи, яким таке право надане цим Законом.

Порядок видачі ліцензії на вищезгадану діяльність визначає Кабінет Міністрів України. Рішення про видачу ліцензії або мотивовану відмову в її видачі приймається в термін не більше як 30 днів з дня одержання уповноваженим органом всіх необхідних документів.

Ліцензія на реалізацію службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї не дає права на відкриття під тим же номером філіалів юридичним особам, створених для продажу службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї;

Первинний термін дії ліцензії три роки. В разі відсутності порушень, що виключають можливість здійснення відповідного виду діяльності, термін дії ліцензії подовжується уповноваженим органом не менш як на п'ять років з вирішенням питання продовження протягом 30 днів з дня подання необхідних документів.

ГЛАВА III. ВИДИ ДОЗВОЛІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ОБІГОМ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ, ДІЮЧИХ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Дозволи на право придбання, зберігання, носіння, використання, перевезення, ввіз на територію України і вивіз з території України, транспортування, транзит службово-штатної та цивільної зброї та боєприпасів до неї видають Міністерство Внутрішніх Справ (надалі МВС) України, Головні управління МВС України в Автономній республіці Крим, м. Києві та Київській області, управління внутрішніх справ областей, міські та районні органи внутрішніх справ.

Стаття 14. Видача дозволів міськими та районними органами внутрішніх справ

Міські та районні органи внутрішніх справ МВС України видають дозволи на придбання, зберігання і носіння:

- газової та гладкоствольної цивільної зброї та боєприпасів до неї;
- зброї несмертельної (травмуючої) дії, у тому числі короткоствольної – патрони і пристрої для їх відстрілу вітчизняного виробництва, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії з граничними параметрами ураження, погодженими з МОЗ України;
- електрошокових пристроїв з технічними характеристиками, погодженими МОЗ України.

Стаття 15. Видача дозволів Головними управліннями внутрішніх справ Автономної Республіки Крим, м. Києва та Київської області, управліннями внутрішніх справ областей

Головні управління внутрішніх справ у Автономній Республіці Крим, м. Києві та Київській області, управління внутрішніх справ в областях окрім вказаних в статті 3 цього Закону, видають також дозволи:

а) на придбання, зберігання і носіння мисливської нарізної, мисливської комбінованої та нарізної зброї для зайняття стрілецько-мисливським спортом та боєприпасів до неї;

б) на придбання, зберігання, носіння і перевезення службово-штатної зброї та боєприпасів до неї організаціям з особливими статутними завданнями;

в) ввіз на територію України та вивіз з території України одиночних екземплярів цивільної зброї громадянами України.

Стаття 16. Видача дозволів МВС України

МВС України, окрім видів дозволів, вказаних у статтях 14 і 15 цього Закону, видають також дозволи:

а) на придбання за кордоном, перевезення, ввіз на територію України та вивіз з території України юридичними особами, які мають відповідні ліцензії, службово-штатної та цивільної зброї та боєприпасів до неї;

б) на придбання на території України та вивіз з території України фізичними і юридичними особами-іноземцями цивільної зброї та боєприпасів до неї;

в) на ввіз на територію України та вивіз з території України фізичними та юридичними особами-іноземцями цивільної зброї за запрошеннями відповідних мисливських, спортивних та інших установ, підприємств і організацій;

г) на право транспортування і транзиту вогнепальної зброї та боєприпасів до неї по території України.

Перелік осіб, яким надається право підпису відповідних дозволів, встановлює МВС України.

Документи на отримання дозволів розглядаються уповноваженими органами:

– для фізичних осіб – у 30-денний термін з дня подання необхідних документів;

– для юридичних осіб – у 14-денний термін з дня подання необхідних документів.

Стаття 17. Порядок справляння платежів при видачі ліцензій, дозволів і сертифікатів

За видачу ліцензій на наукові дослідження технологій щодо виробництва зброї і боеприпасів до неї, розробки і виробництва зброї та боеприпасів, випробовування зброї, боеприпасів до неї, видачу сертифікатів, реалізацію зброї і боеприпасів, ремонт зброї, колекціонування зброї, утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, стрілецько-мисливських стендів, проведення курсів підготовки по користуванню зброєю, утримання централізованих складів службово-штатної і цивільної зброї та боеприпасів до неї, дозволів на право придбання, зберігання і носіння, транспортування, ввіз на території України і вивіз з України, транзиту по території України службово-штатної і цивільної зброї та боеприпасів до неї, за продовження строку дії вищезгаданих ліцензій і дозволів з юридичних і фізичних осіб справляються одноразові збори.

Розмір зборів визначається, виходячи із витрат, пов'язаних з видачею вказаних документів і встановлюється законодавством України.

ГЛАВА VII. ОБМЕЖЕННЯ ОБІГУ СЛУЖБОВО-ШТАТНОЇ ТА ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ І БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 18. Обмеження обігу службово – штатної і цивільної зброї

На території України забороняється обіг як службово-штатної та цивільної:

а) зброї, не внесеної до Державного Кадастру службово-штатної та цивільної зброї та яка не відповідає криміналістичним вимогам МВС України, погоджених з Державним комітетом по метрології, сертифікації та стандартизації України (надалі – Держстандарт України);

б) вогнепальної довгоствольної гладкоствольної зброї:

– цивільної зброї без плечового упору (прикладу) загальною довжиною менш як 800 мм і довжиною ствола або ствола зі ствольною коробкою менш як 500 мм, а також такої, що має конструкцію, яка дає можливість складати, або розбирати її, при цьому не втрачається можливість здійснення пострілу,

– виготовленої під патрони для нарізної вогнепальної зброї,

в) зброї, видозміненої таким чином, що стає несхожою на зброю;

г) зброї та інших пристроїв, вражаюча дія яких ґрунтується на використанні радіоактивних випромінювань, біологічних і хімічних факторів;

д) зброї з глушителем звуку;

- є) зброї, яка може стріляти чергами;
- ж) зброї, яка обладнана приладом для освітлення мішені лазерним чи нічним прицілом, або іншим пеленгатором;
- з) полювання з використанням не мисливської вогнепальної зброї;
- і) полювання на пернату дичину і хутрових звірів з арбалетом, луком, пневматичною зброєю;
- к) пересилання зброї;
- л) носіння зброї громадянами під час проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій, пікетування та інших масових публічних заходах;
- м) зберігання і використання громадянами службово-штатної зброї спортивного призначення за межами спортивних об'єктів;
- н) заміна окремих номерних частин та вузлів, доукомплектування запасними стволами без повідомлення в дозвільну систему органу внутрішніх справ, де зареєстрована зброя;
- о) конструктивна переробка власником службово-штатної або цивільної зброї та боеприпасів до неї, після якої змінюються їхні балістичні та інші технічні характеристики;
- п) короткоствольної нарізної зброї з дульною енергією більш як 400 Дж;
- р) газової зброї та аерозольних упаковок з речовинами сльозоточивою та подразнювальною дією, які не мають сертифіката відповідності Держстандарту України;
- с) зброї несмертельної (травмуючої дію) та електрошокових пристроїв, технічні характеристики яких не погоджені з МОЗ.

Стаття 19. Обмеження обігу боеприпасів до службово-штатної і цивільної зброї

На території України забороняється обіг боеприпасів до службово-штатної та цивільної вогнепальної зброї:

- а) боеприпасів до військової зброї;
- б) з кулями бронебійної дії;
- в) з кулями запалювальної дії;
- г) з кулями розривної дії;
- д) з трасуючими кулями;
- є) з кулями із сталевим осереддям;
- ж) для службово-штатної зброї:
 - патрони типу «магнум», а також споряджені картечцю, крім номерів з 1 по 4;
 - для короткоствольної нарізної з кулями експансивної дії;

- з) для газової зброї та зброї травмуючої дії:
- споряджені дробовими зарядами;
 - нервово-паралітичної дії, отруйними й іншими сильнодіючими речовинами, здатними заподіяти з відстані ближче 1 м тілесні ушкодження середньої тяжкості і які не допущені МОЗ України;
- і) полювання з боєприпасами кільцевого запалення на копитних тварин;
- к) полювання з боєприпасами для нарізної зброї центрального запалення на пернату дичину та хутрових звірів;
- л) полювання з боєприпасами, споряджених картечцю чи шротом на копитних тварин та ведмедя.

ГЛАВА VII. НАУКОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЩОДО ВИРОБНИЦТВА ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ. РОЗРОБКА ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ. ВИПРОБУВАННЯ ЗБРОЇ ТА ПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 20. Наукові дослідження технологій, розробка, випробування зброї та боєприпасів до неї

Наукові дослідження технологій щодо виробництва зброї та боєприпасів до неї, розробка зброї та боєприпасів до неї, випробування зброї та боєприпасів до неї та видача сертифікатів здійснюються юридичними особами, які мають відповідні ліцензії, що отримані у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Юридичні особи що виконують вищезгадані функції щодо обігу зброї та боєприпасів в Україні, забезпечують безпеку досліджень, розробки, випробування, виготовляємої продукції та її зберігання згідно цього Закону та чинного законодавства України.

Стаття 21. Виробництво зброї та боєприпасів до неї

Виробництво зброї та боєприпасів до неї здійснюється юридичними особами, які отримали ліцензії на виробництво в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Юридичні особи, які займаються виробництвом зброї та боєприпасів до неї, забезпечують повну безпеку виробництва, контроль за виробництвом, відповідну якість виготовляємої продукції та її збереження.

Кожна одиниця виготовленої зброї повинна мати індивідуальні номери, які проставляють на її основних деталях (стволі, рамі, ствольній коробці та затворі) способом, який максимально виключає їх підробку та заміну.

Кожна одиниця зброї повинна пройти сертифікаційні випробування на відповідність вимогам безпеки ПМК Брюссельської конвенції з обо-

в'язковим нанесенням відповідних клейм і видачею сертифіката, який їх затверджує.

Клейма, які проставляють на боєприпасах для службово-штатної та цивільної зброї повинні давати інформацію щодо підприємства-виробника, року виготовлення та типу боєприпасу.

ГЛАВА ІХ. РЕАЛІЗАЦІЯ ЦИВІЛЬНОЇ ТА СЛУЖБОВО-ШТАТНОЇ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 22. Реалізація цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї

Здійснювати реалізацію цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї на території України мають право суб'єкти з особливими статутними завданнями, які отримали ліцензії на цей вид діяльності.

Інші суб'єкти, а також фізичні особи мають право продажу наявної у них на законних підставах вогнепальної, холодної зброї та боєприпасів до неї без ліцензування в порядку, визначеному законодавством України.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюються ліцензований продаж зброї та боєприпасів до неї, повинні:

- дотримуватися правил, встановлених законодавством щодо реалізації зброї та боєприпасів до неї;
- мати сертифікати і технічні характеристики на кожний вид зброї і боєприпасів до неї в перекладі на державну мову;
- забезпечити ведення обліку придбаної та реалізованої зброї та боєприпасів, проводити зберігання облікової документації на протязі 5 років;
- забезпечити надійне зберігання зброї та боєприпасів. Виключити можливість перебування в місцях схову зброї і боєприпасів сторонніх осіб;
- подавати до відповідних органів інформацію по обігу зброї та боєприпасів до неї в кінці кожного місяця по затвердженій формі;
- виключити можливість продажу зброї та боєприпасів до неї без дозволів органів внутрішніх справ або дозволів, строк дії яких закінчився; зброї, що не пройшла сертифікації і незанесена до Державного Кадастру службово-штатної і цивільної зброї, зброя, яка немає номерів і маркірувальних позначок або зібрана з запасних частин з різними номерами;
- дотримуватись вимог статті 18 цього Закону, які обмежують обіг зброї та боєприпасів на території України;
- здійснювати експортно-імпортні операції відповідно до вимог законодавства.

Особи, які безпосередньо проводять продаж зброї та боєприпасів до неї повинні обов'язково пройти курси поводження з вогнепальною зброєю.

Порядок реалізації службово-штатної зброї та боєприпасів до неї на території України визначається у Правилах обігу службово-штатної зброї та боєприпасів до неї Кабінетом Міністрів України.

Суб'єкти з особливими статутними завданнями, які отримали Ліцензії на право реалізації зброї і боєприпасів до неї мають право:

- здійснювати всі види оптової, роздрібною та комісійною торгівлі вогнепальною зброєю і боєприпасів до неї;
- укладати у встановленому порядку цивільно-правової угоди з виробниками та власниками зброї і боєприпасів до неї;
- здійснювати експортно-імпортні операції відповідно до вимог законодавства;
- здійснювати іншу діяльність, яка не суперечить актам законодавства України щодо реалізації цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї.

ГЛАВА X. ПРИДБАННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ ДАРУВАННЯ ТА УСПАДКУВАННЯ ЗБРОЇ. ВТРАТА АБО ВИКРАДЕННЯ ЗБРОЇ

Стаття 23. Придбання службово-штатної зброї та боєприпасів до неї

Службово-штатна зброя придбається у повне господарське відання підприємствами, організаціями і установами на підставі дозволів, які видаються відповідними органами строком на шість місяців.

Дозволи на придбання службово-штатної зброї видаються тільки тим суб'єктам, які створили всі необхідні умови для надійного зберігання вогнепальної зброї і боєприпасів і отримали відповідні ліцензії на право виконання своїх статутних завдань, пов'язаних з використанням вогнепальної зброї та боєприпасів до неї.

Дозвіл на придбання видається тільки на ту кількість зброї і боєприпасів, його види і системи, які передбачені табельним положенням суб'єкту, його ліцензією і нормативними актами, затвердженими Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом.

Продовження строку дії дозволу на право придбання зброї і боєприпасів здійснюють відповідні органи на той строк, який зазначений у дозволі.

Заява на продовження строку дії дозволу подається за 10 діб до закінчення попереднього строку дії дозволу.

Порядок придбання службово-штатної зброї та боєприпасів на території України, визначається Правилами обігу службово-штатної зброї та боєприпасів на території України, які встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 24. Придбання цивільної зброї

Громадяни України набувають право на придбання особистої цивільної зброї і боєприпасів до неї при отриманні відповідного дозволу, що видається окремо на кожний вид зброї:

- на вогнепальну гладкоствольну цивільну зброю і боєприпаси до неї громадянам, які досягли двадцятирічного віку;
- на вогнепальну комбіновану і нарізну цивільну зброю та боєприпаси до неї – громадянам, які досягли двадцятип’ятирічного віку;
- на зброю несмертельної (травмуючої) дії, газову зброю і боєприпаси до неї та електрошокові пристрої – громадянам, які досягли двадцятирічного віку;

Аерозольні упаковки сльозоточивої та подразнювальної дії, пневматична зброя калібру до 4,5 мм та початковою швидкістю польоту кулі до 200 м/с можуть бути придбані без дозволу громадянами, які досягли вісімнадцятирічного віку.

Відповідні органи, визначені законодавством України мають право знижувати вік, необхідний для отримання відповідного дозволу на зброю, у разі отримання у спадок, та в інших випадках, зумовленими поважними причинами і містять обґрунтування такої необхідності.

Для отримання дозволу на придбання зброї громадяни подають до відповідного органу письмову заяву встановленої форми, медичний висновок, що дозволяє користування відповідним видом зброї, документ, який засвідчує громадянство України, посвідчення, яке підтверджує проходження курсів з правил поведження та застосування зброї.

Програма навчання встановлюється МВС України, а організації, які повноважені проводити курси навчання, повинні мати необхідні умови, фахівців і відповідну ліцензію.

Кількість вогнепальної і газової зброї, яку громадяни України мають право утримувати на правах приватної власності обмежується десятьма одиницями гладкоствольної зброї, п’ятьма одиницями нарізної, або комбінованої зброї, п’ятьма одиницями газової зброї.

При перевищенні вищезазначеної кількості громадянин повинен отримати ліцензію на право колекціонування зброї відповідно до статті 32 цього Закону.

Дозволи на придбання цивільної вогнепальної та газової зброї не видаються, а видані анулюються у таких випадках:

- якщо особа не досягла віку, встановленого цим законом;
- якщо особа не зареєстрована за конкретним місцем проживання;
- при відсутності довідки медичної установи про те, що особа за станом здоров'я може володіти зброєю;
- відомостей про систематичне порушення особою громадського порядку, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин;
- вироку суду про засудження особи до позбавлення волі;
- ухвали суду про направлення для відбування позбавлення волі осіб, умовно засуджених, засуджених з відстрочкою вироку, або ухвалу суду про заміну не відбутого строку виправними роботами;
- непогашеної або не знятої у встановленому порядку з особи судимості за тяжкі злочини, а також злочини, скоєні із застосуванням зброї та вибухових пристроїв;
- факту смерті власника зброї;
- якщо особа звільнена з правоохоронних, судових органів, військових формувань держави за дискредитацію;
- у разі порушення кримінальної справи щодо особи, яка володіє зброєю, її умовного засудження, або засудження до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку чи виправних робіт, дозвіл на придбання зброї не видається, виданий анулюється, а дія дозволу на зберігання і носіння зброї призупиняється до постанови судом оправдального вироку, або на період іспитового строку, чи на строк відстрочки виконання вироку чи виправних робіт;

Бойові припаси до цивільної зброї придбаються громадянами на підставі дозволів на право зберігання і носіння відповідної до боєприпасів вогнепальної чи газової зброї.

Стаття 25. Успадкування цивільної зброї громадянами. Дарування зброї

Успадкування цивільної зброї проводиться у порядку, встановленому законодавством України, і дотриманням вимог цього Закону.

У разі смерті громадянина, який був власником цивільної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї на законних підставах, члени його сім'ї, або найближчі родичі у місячний термін здають зброю та боєприпаси до неї у відповідний орган внутрішніх справ, де ця зброя знаходиться на обліку, до остаточного вирішення спадкоємцями питання про успадкування майна.

У випадку порушення цього строку, органи внутрішніх справ письмово попереджують спадкоємців о необхідності негайної передачі зброї. В разі невиконання цього положення зброя вилучається, до вирішення спірних питань.

На основі виданого нотаріальними органами свідоцтва про спадщину і поданої заяви та інших необхідних документів у відповідні органи, спадкоємець може отримати дозвіл на право спадкоємства даного виду зброї та боєприпасів до неї, а також право на зберігання та носіння даної зброї.

Органи внутрішніх справ зберігають передану їм зброю тільки на протязі того строку, який законодавче оговорений при встановленні спадкоємства. Продовження строку прийняття успадкування проводиться у тих випадках, які визначені законодавством України та підтверджені обґрунтованою письмовою заявою спадкоємця та довідки нотаріуса про продовження строку прийняття успадкування.

По закінченню законодавче встановлених строків, органи внутрішніх справ знімають зброю з відповідального зберігання, та приймають рішення про подальше його використання.

Дана зброя підлягає комісійному продажу через уповноважену на подібний вид діяльності установу з відшкодуванням коштів за неї спадкоємцям, чи знищенню у відповідності зі ст. 46 цього Закону.

Власники цивільної зброї мають право реалізації власної зброї тільки тим особам, які мають дозвіл органів внутрішніх справ на придбання зброї.

Продаж може здійснюватись тільки через підприємство, яке має Ліцензію на право реалізації зброї та бойових припасів.

Дарування зброї провадиться у порядку встановленому чинним законодавством України, за наявності у обдарованого дозволу на придбання даного виду зброї.

Дарування зброї проводиться тільки через підприємство, яке має Ліцензію на право реалізації зброї, або через відповідний орган внутрішніх справ, у якій дана зброя зареєстрована і знаходиться на обліку.

Стаття 26. Втрати або викрадення зброї

В разі втрати, або викрадення зброї, власник чи користувач зброї зобов'язаний негайно повідомити про це у відповідні органи.

Громадянин зобов'язаний написати заяву, де ретельно вказано, при яких обставинах зброю було втрачено, а відповідний орган внутрішніх справ повинен прийняти цю заяву, розглянути її та вести діло відповідно до категорії подібних справ.

Громадянину повинно бути винесено окреме попередження, у якому вказано, що в разі повторного випадку адміністративного правопорушення в поточному році, яке порушує громадський порядок, або втрата або загроза втрати та необережне зберігання власником вогнепальної зброї, якщо це привело за собою тяжкі наслідки, у громадянина буде вилучена зброя і дозвіл на зберігання і носіння зброї.

В разі повторного звернення за отриманням дозволу на придбання зброї громадянину в даному випадку буде відмовлено.

Якщо зброя була втрачена під час полювання, і відповідний орган внутрішніх справ наполягає на представленні довідки про втрату зброї, то громадянин зобов'язаний звернутися до службовців мисливського господарства, де втрачена зброя.

Мисливське господарство зобов'язане видати таку довідку тільки в тому разі, якщо громадянин мав ліцензію на полювання саме у цьому мисливському господарстві, працівники якого можуть підтвердити, що мисливець пішов на полювання зі зброєю, а повернувся без неї.

ГЛАВА XI. ПРИДБАННЯ ЗБРОЇ ІНОЗЕМНИМИ ФІЗИЧНИМИ І ЮРИДИЧНИМИ ОСОБАМИ. ВВІЗ НА ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ, ВИВІЗ З УКРАЇНИ СЛУЖБОВО-ШТАТНОЇ І ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ. ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ЗБРОЇ. ТРАНЗИТ ЗБРОЇ. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 27. Придбання зброї іноземними фізичними і юридичними особами

Іноземні громадяни чи юридичні особи мають право на придбання цивільної зброї та боєприпасів до неї на території України за дозволами, в порядку визначеному Кабінетом Міністрів України, на підставі нотаріально засвідчених і перекладених українською мовою дозволів на придбання зброї, отриманих за місцем проживання цих громадян і клопотань відповідних дипломатичних або консульських представництв іноземних держав в Україні, громадянами яких вони є. Придбана іноземними фізичними та юридичними особами зброя та боєприпаси до неї повинні бути вивезені з України не пізніше п'яти діб з дня їх придбання.

Іноземні юридичні особи, які акредитовані в Україні, що займаються ліцензованим виробництвом, ремонтом та реалізацією цивільної зброї та боєприпасів до неї, мають право на придбання зброї і боєприпасів до неї у порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 28. Ввіз на територію України та вивіз з території України службово-штатної та цивільної зброї

Спортивна зброя ввозиться іноземними спортивними делегаціями і окремими спортсменами при наявності запрошення юридичної особи і відповідного дозволу МВС України. При цьому організація, яка проводить змагання, письмово гарантує безпеку зберігання зброї та боєприпасів до неї. Вказана зброя повинна бути вивезена з території України в термін, який визначений в запрошенні.

Мисливська зброя може бути ввезена на територію України іноземними громадянами при наявності запрошення юридичної особи, яка має угоду про полювання, укладеної з мисливськими господарствами, за погодженням з Міністерством лісового господарства України і відповідного дозволу МВС України.

Юридичні особи, що запрошують іноземців для участі у полюванні, гарантують надійне зберігання зброї та набоїв до неї. Вказана зброя повинна бути вивезена з території України в термін, який визначений в запрошенні.

Охоронці, що супроводжують вантаж, мають право ввозу і вивозу належної їм службово-штатної зброї на підставі відповідним чином оформлених документів. Після прибуття до пункту призначення, такі особи здають зброю на тимчасове зберігання до місцевого органу внутрішніх справ або до спеціально обладнаного приміщення організації, що прийняла вантаж. Після передачі вантажів вищезгадана зброя у п'ятиденний термін повинна бути вивезена з України.

Стаття 29. Експорт та імпорт зброї

Експорт та імпорт цивільної та службово-штатної зброї проводиться підприємствами, організаціями та фізичними особами, що мають ліцензії на виробництво, реалізацію зброї і боєприпасів до неї, ремонт, а також ліцензії для утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

Дозвіл на експорт-імпорт цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї видається МВС України у двотижневий термін на підставі контрактів і договорів з іноземними юридичними і фізичними особами, а також сертифікатів і технічних характеристик зброї та боєприпасів до неї, що постачається чи вивозиться.

Ввезення та вивезення одиничних зразків цивільної і службово-штатної зброї і боєприпасів до неї громадянами України проводиться в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 30. Транзит зброї

Транзит через територію України зброї, що належить іноземним юридичним і фізичним особам, а також, інших вантажів, що охороняються озброєною охороною інших держав, здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів та міжурядових угод України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 31. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила обігу зброї, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України.

ГЛАВА XII. КОЛЕКЦІОНУВАННЯ ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ. НАГОРОДЖЕННЯ ЗБРОСЮ

Стаття 32. Колекціонування цивільної зброї

Право на колекціонування цивільної зброї на території України надається юридичним і фізичним особам, які отримали у встановленому порядку ліцензію на проведення зазначеної діяльності. При цьому, умови технічного укріплення і системи охорони для всіх суб'єктів, які проводять колекціонування зброї, повинні відповідати вимогам статті 35 цього Закону.

Колекційною зброєю вважається зброя, яка має історико-культурну або іншу пізнавальну цінність.

До колекції може відноситись нейтралізована зброя, яка приведена до стану, при якому неможливо зробити постріл, а також макети старовинної зброї.

Порядок видачі ліцензій, проведення експертної оцінки, встановлення ціни колекційної зброї та її обігу встановлюється Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Перевезення колекційної зброї проводиться на підставі ліцензії володаря зброї та дозволу територіального органу МВС України, де зброя зареєстрована.

Ліцензія на право колекціонування вогнепальної зброї надає право колекціонувати холодну зброю

Продаж і придбання колекційної вогнепальної зброї здійснюється згідно ліцензії у відповідності до статей 21 і 22 цього Закону.

На колекціонування цивільної зброї повністю розповсюджуються вимоги статті 18 цього Закону.

Стаття 33. Нагородження зброєю

Нагородження зброєю здійснюється:

- за мужність і відвагу, за відмінні досягнення у розбудові Збройних Сил України, за успіхи в розробці і освоєнні нової бойової техніки, за тривалу бездоганну службу в Збройних Силах – Президентом України, керівниками державних військових формувань України;
- за високі досягнення у спорті на рівні чемпіонатів світу та Олімпійських ігор України – Кабінетом Міністрів України;
- за вагомий внесок в розвиток міжнародного співробітництва – главами і урядами іноземних держав.

Зброя, якою нагороджуються громадяни України має назву «Почесна іменна зброя». Вона може бути вогнепальною і холодною.

До холодної почесної іменної зброї відносяться шаблі і кортики,

Вогнепальна «Почесна іменна зброя» поділяється на короткоствольну бойову і цивільну, гладкоствольну і нарізну.

Президент країни має право нагороджувати всіма видами зброї.

Нагородною короткоствольною бойовою зброєю є пістолет моделі «Форт». Ним нагороджуються особи офіцерського складу військових та правоохоронних формувань держави, а також державні службовці, які мають офіцерські звання.

Пістолет повинен мати заводське маркування, товарний знак, а також пластинку, на якій гравіюється прізвище, ім'я та по-батькові нагородженого.

Кабінет Міністрів України, керівники державних військових формувань України, глави і уряди іноземних держав мають право нагороджувати цивільною вогнепальною та холодною зброєю.

Почесна іменна вогнепальна зброя реєструється в порядку, установленому цим Законом з видачею дозволу на право зберігання і носіння зброї, відповідно до статті 35 цього Закону.

В разі смерті власника почесної іменної короткоствольної бойової вогнепальної зброї найближчі родичі покійного у 10-денний термін повинні здати згадану зброю разом з дозволом на зберігання по місцю її реєстрації.

В разі смерті власника дарованої цивільної вогнепальної зброї найближчі родичі повинні діяти відповідно до статті 25 цього Закону.

Почесною іменною вогнепальною зброєю не може бути зброя, з якої можливо вести стрільбу чергами, а також зброя, яка заборонена для обігу в Україні на підставі цього Закону.

ГЛАВА XIII. РЕЄСТРАЦІЯ, НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ВИКОРИСТАННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 34. Реєстрація, надання дозволу на використання службово-штатної зброї і боєприпасів до неї

Придбана на правах повної власності підприємствами з особливими статутними завданнями службово-штатна вогнепальна, газова і холодна зброя і боєприпаси до неї реєструються у 10 денний термін.

При реєстрації зброї та боєприпасів даному підприємству у 14-денний термін видається дозвіл на право їх зберігання і використання.

Допуск посадових осіб до зберігання і використання зброї та боєприпасів здійснюється при відсутності підстав, які заважають отриманню дозволу на придбання цивільної зброї згідно статті 24 цього Закону.

Дозволи на право зберігання і використання службово-штатної зброї та боєприпасів співробітникам підприємств з особливими статутними завданнями видаються при наявності:

- ліцензії підприємства на виконання особливих статутних завдань, пов'язаних з обігом зброї та боєприпасів в Україні;
 - підтвердження проходження співробітниками спеціальної стрілецької підготовки;
 - відсутності підстав на видачу дозволу на придбання цивільної зброї.
- У дозволі обов'язково зазначається:
- прізвище, ім'я та по батькові посадової особи;
 - для виконання яких функціональних обов'язків призначена зброя;
 - модель, калібр і номер конкретного зразка зброї з позначкою «Тільки для виконання службових обов'язків».

Вимоги, приведені вище, стосуються також службово-штатної зброї, яка знаходиться на правах власності у мисливських підприємствах і господарствах України.

Службово-штатна зброя спортивного призначення, придбана на правах повної власності спортивними товариствами також реєструються у 10-денний термін.

Перелік зброї, її види і системи, а також її кількість і кількість боєприпасів до неї встановлюється на підставі нормативних документів Національної Федерації стрільби України, спортивних товариств і відомств України.

Порядок реєстрації та надання дозволу на користування службово-штатною зброєю та боєприпасами до неї підприємствами з особливими статутними завданнями визначається Правилами обігу службово-штатної

зброї та боєприпасів до неї, які встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 35. Реєстрація, надання дозволу на використання цивільної зброї та боєприпасів до неї

Придбана на правах повної власності цивільна зброя першочергово реєструється підприємствами, які згідно отриманим ліцензіям мають право реалізації вогнепальної зброї і боєприпасів до неї, з наступним повідомленням необхідних відомостей територіальному органу, який видав дозвіл на право придбання зброї.

Громадянин, який придбав цивільну зброю, повинен зареєструвати її у 10-денний термін.

Реєстрація і видача дозволу проводиться у двотижневий термін з моменту подачі заяви і інших необхідних документів, які підтверджують законність придбаної зброї, встановлених цим Законом.

Дозвіл на використання цивільної зброї видається строком на 5 років і дає право на її зберігання, перевезення, носіння, для мисливських цілей і занять спортом. Дозвіл дає право на придбання боєприпасів, відповідно зброї, вказаної в дозволі.

Якщо цивільна зброя придбана з метою самозахисту чи занять спортом, то у дозволі на зброю ставиться позначка «Без права полювання».

Стаття 36. Реєстрація зброї для підприємницької діяльності у зброярській сфері

Реєстрація зброї для підприємницької діяльності у зброярській сфері провадиться на основі відповідної ліцензії, а у разі ввозу її на територію України – і відповідних дозволу і контракту.

Реєстрація зброї для підприємницької діяльності провадиться тільки при отриманні відповідного Сертифікату уповноваженим для цієї цілі органом. Порядок реєстрації встановлюється органом, уповноваженим здійснювати контроль за обігом зброї.

ГЛАВА XIV. ЗБЕРІГАННЯ І ПЕРЕМІЩЕННЯ СЛУЖБОВО-ШТАТНОЇ І ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 37. Зберігання службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї

Службово-штатна і цивільна зброя, придбана юридичними і фізичними особами, повинна зберігатися в умовах, що забезпечують безпеку зберігання та виключає доступ до неї сторонніх осіб.

Право на зберігання службово-штатної і цивільної зброї надається юридичним та фізичним особам, які отримали у встановленому порядку відповідні ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї або дозвіл на право зберігання і носіння зброї і боєприпасів до неї.

Службово-штатна і цивільна зброя зберігається окремо від боєприпасів до неї, знаходиться у розрядженому стані, що виключає можливість її миттєвого застосування.

Підприємствам, що мають ліцензії, пов'язані з обігом зброї, або утримання стрілецьких стрільбищ, тирів, мисливських стендів, яким дозволяє технічна можливість, надається право утворення складу для централізованого зберігання відомчої або особистої зброї і боєприпасів до неї. Вимоги до обладнання, порядок отримання ліцензії на відповідну діяльність централізованих складів встановлюються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 38. Переміщення службово-штатної зброї та боєприпасів до неї

На носіння і перевезення службово-штатної і цивільної зброї і боєприпасів до неї мають право користувачі і власники зброї на підставі дозволів органів внутрішніх справ, де ці підприємства і фізичні особи знаходяться на обліку.

Право на перевезення службово-штатної зброї для участі у спортивних змаганнях на території України і закордон здійснюється на підставі окремих дозволів. Ці дозволи видаються при наявності підтвердження про надійне зберігання зброї і боєприпасів до неї від організації, що проводить змагання. Перевезення здійснюється у супроводі відповідної охорони.

Перевезення цивільної зброї і боєприпасів до неї до місць постійного зберігання, яка отримується від торгівельних організацій або ввозиться із закордону, здійснюється за окремими дозволами органів внутрішніх справ на підставі ліцензій з відповідної охороною і транспортом.

Такі ж вимоги розповсюджуються на організації, які проводять виставки зброї і боєприпасів до неї.

Порядок перевезення по території України зброї і боєприпасів до неї для іноземних юридичних і фізичних осіб встановлюється Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Порядок переміщення службово-штатної зброї та боєприпасів до неї для підприємств з особливими статутними завданнями визначається Пра-

вилами обігу службово-штатної зброї та боєприпасів до неї на території України Кабінетом Міністрів України.

ГЛАВА XV. КОРИСТУВАННЯ СЛУЖБОВО-ШТАТНОЮ І ЦИВІЛЬНОЮ ЗБРОЄЮ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

Державні органи, підприємства, установи, організації, спортивні і мисливські товариства, посадові особи та окремі громадяни користуються зброєю відповідно до її цільового призначення на підставі дозволів на право зберігання, носіння і перевезення зброї та боєприпасів до неї.

Стаття 39. Застосування службово-штатної зброї

В ході виконання діяльності, яка пов'язана з захистом власного життя і здоров'я, життя і здоров'я особи, що охороняється, об'єктів і матеріальних цінностей, що підлягають охороні, для подання сигналу тривоги або виклику допомоги співробітники підприємств і організацій з особливими статутними завданнями, при наявності зброї на підставі цього Закону, нормативних актів Кабінету Міністрів України, або уповноваженого ним органу і в межах наданих ліцензією повноважень мають право застосувати зброю як крайній захід у разі:

а) для відбиття нападу, коли особисте життя і здоров'я, життя і здоров'я особи, що охороняється, під загрозою;

б) для затримки особи (осіб), яка (які) захопила заручників і чинить збройний опір;

в) для відбиття групового або збройного нападу на власність, що охороняється;

г) для попередження про намір застосувати зброю (постріл вгору), а також для подачі сигналу тривоги та виклику допомоги;

д) для затримання особи, яку застали при скоєнні тяжкого злочину, яка чинить опір і намагається втекти з-під варти;

є) для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян.

Працівники підприємств з особливими статутними завданнями при застосуванні зброї зобов'язані:

– попередити про наміри й застосувати, надавши, по-можливості, час для виконання цих вимог, за виключенням тих випадків, коли затримка в застосуванні вогнепальної зброї становить безпосередню загрозу його життю та здоров'ю або тягне за собою інші тяжкі наслідки;

- намагатись в залежності від характеру та ступеню тяжкості правопорушення та осіб, які його скоїли, а також ступеню їх протидії, зробити шкоду, що їм наноситься, мінімальною;
- забезпечити особам, які отримали тілесні ушкодження, першу медичну допомогу та негайно сповістити установи охорони здоров'я та органи внутрішніх справ;
- негайно повідомити прокуратуру про всі випадки смерті або нанесення тяжких тілесних пошкоджень.

Порядок застосування службово-штатної зброї та боєприпасів до неї визначається Правилами обігу службово-штатної зброї та боєприпасів до неї на території України, які встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Стаття 40. Застосування цивільної зброї

Для проведення самозахисту від злочинних посягань громадянам, які мають особисті дозволи органів внутрішніх справ України на право зберігання і носіння вогнепальної зброї і боєприпасів до неї надається право застосувати її як крайній захід у разі:

- а) захисту від злочинних посягань на своє життя і здоров'я, житло та майно чи життя і здоров'я членів її сім'ї або інших громадян;
- б) затримання особи, яка вчинила злочин і намагається втекти або вчинити опір;
- в) запобігання незаконній спробі насильно відібрати зброю;
- г) знешкодження тварин, що загрожують життю чи здоров'ю громадян.

Заборонено застосовувати службово-штатну та цивільну зброю проти таких категорій громадян:

- всіх осіб жіночої статі;
- осіб з явними ознаками інвалідності;
- неповнолітніх;
- працівників правоохоронних і природоохоронних органів під час виконання ними своїх службових обов'язків;
- при значному скупченні людей, коли можуть постраждати сторонні особи. Застосування громадянами службово-штатної та цивільної вогнепальної зброї з перевищенням своїх повноважень, надзвичайної необхідності або неправомірної оборони тягне за собою позбавлення дозволу на зберігання і носіння зброї, її вилучення та іншу відповідальність згідно чинного законодавства України.

ГЛАВА XVI. КОНТРОЛЬ ЗА ОБІГОМ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗБРОЮ

Стаття 41. Контроль за обігом зброї і боєприпасів до неї

Державний контроль за обігом зброї і боєприпасів до неї, які перебувають на озброєнні державних військових формувань, здійснюється на підставі нормативних актів Кабінету Міністрів України.

Державний контроль за обігом службово-штатної та цивільної зброї, боєприпасів до неї здійснюється Кабінетом Міністрів України і спеціально уповноваженими міністерствами та іншими центральними органами державної виконавчої влади, які видають ліцензії та дозволи на виконання особливих статутних завдань підприємствами, установами і організаціями, які діють у зброярській сфері.

Обов'язковому контролю в обігу службово-штатної та цивільної зброї та боєприпасів до неї підлягає:

- видача ліцензій та дозволів на службово-штатну зброю та боєприпаси до неї;
- реалізація зброї;
- придбання, зберігання, облік і використання зброї та боєприпасів підприємствами, організаціями і установами з особливими статутними завданнями;
- транспортування, перевезення і переміщення зброї та боєприпасів;
- придбання, зберігання, носіння, транспортування цивільної зброї та боєприпасів до неї громадянами України;
- функціонування тирів, стрільбищ, мисливсько-стрілецьких стендів, централізованих складів зброї та боєприпасів;
- робота недержавних освітніх організацій по підготовці фахівців у зброярській сфері та здачі заліків по користуванню зброєю і боєприпасами;

Посадові особи, які уповноважені здійснювати контроль за обігом зброї, мають право:

- проводити огляд місць зберігання зброї, приміщень підприємств по торгівлі зброєю та боєприпасами;
- знайомитись з обліковою документацією;
- вимагати пред'явлення документації, згідно якої було придбано зброю, інших документів, які необхідні для здійснення контролю за обігом зброї.

Контроль за наявністю, зберіганням, обліком і використанням зброї та боєприпасів до неї керівники підприємств і організацій з особливими статутними завданнями проводять особисто та несуть за це персональну відповідальність.

Посадові особи, які уповноважені здійснювати контроль за обігом зброї, поводять перевірку організацій з особливими статутними завданнями не рідше одного разу на три місяці, складаючи при цьому відповідний акт, не порушуючи при цьому їх права і законні інтереси. Ці особи вправі, по мірі необхідності, проводити вибіркові перевірки виконання вимог правил зберігання та використання зброї та боєприпасів.

Контроль за обігом службово-штатної зброї та боєприпасів до неї проводиться згідно Правил обігу службово-штатної зброї та боєприпасів до неї на території України, які затверджено Кабінетом Міністрів України.

Стаття 42. Відповідальність за порушення законодавства про зброю

Особи, винні у порушенні порядку обігу зброї та боєприпасів до неї, незаконному вивезенні за межі України сировини, матеріалів, обладнання та технологій для створення зброї, а також у її розкраданні, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Виявлення порушень, що виключають можливість здійснення відповідного виду діяльності, тягне за собою зупинення дії ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї.

Ліцензія повертається після усунення виявлених порушень.

Порушення порядку ввезення, термінів вивозу зброї, боєприпасів до неї іноземними юридичними та фізичними особами, встановленого статтею 28 цього Закону, а також порушення ними порядку їх обігу на території України, тягне за собою вилучення і конфіскацію відповідних предметів у порядку, встановленому законодавством;

У разі систематичного (більше двох разів протягом одного року) порушення діючого законодавства або одноразового грубого порушення, яке призвело чи створило реальну загрозу втрати зброї або виникнення неврахованої зброї, ліцензія анулюється.

Анулювання ліцензії може відбуватися в повному обсязі або частково, шляхом заборони здійснення окремих, передбачених ліцензією, видів діяльності, при яких були допущені порушення.

При частковому анулюванні власник ліцензії отримує попереднє письмове попередження від державного органу, який видав її, де вказано які

саме правові норми і правила обігу зброї порушено або не виконано і вказується строк для усунення допущених порушень.

У разі прийняття остаточного рішення про анулювання чи не подовження дії ліцензії, юридична особа, щодо якої воно було прийняте, у тридцятиденний термін з дня отримання попередження, повинна передати наявну у неї зброю, боєприпаси до неї на зберігання або реалізацію іншої юридичній особі, що має на це право.

Рішення про анулювання ліцензії приймається органом, який й видав у тридцяти-денний термін з моменту виявлення порушення і можуть бути оскаржені до суду згідно з діючим законодавством.

Заяви юридичних осіб на повторне отримання ліцензії розглядаються державними органами по закінченню трьох років з часу анулювання попередньої ліцензії.

Дозволи на право зберігання і носіння цивільної вогнепальної та газової зброї анулюються, а зброя вилучається в разі порушень, встановлених частиною 8 ст. 26 цього Закону.

Заяви громадян на отримання повторного дозволу на право придбання, зберігання і носіння вогнепальної зброї розглядається по закінченню п'яти років з моменту анулювання попередніх дозволів.

Шкода, завдана громадянину або юридичній особі, незаконними діями чи рішеннями державних органів і їх посадових осіб з питань обігу зброї, відшкодовується в повному обсязі за рахунок держави відповідно до чинного законодавства.

Стаття 43. Вилучення зброї та боєприпасів до неї

Вилучення зброї та боєприпасів до неї здійснюється з дотриманням вимог, встановлених, Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним кодексами України, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення і проводиться:

- 1) територіальними органами внутрішніх справ у разі:
 - відсутності ліцензій на право виробництва, реалізацію, придбання, колекціонування і ремонту службово-штатної та цивільної зброї, боєприпасів, проведення учбових курсів по користуванню зброєю, утримання стрілецьких тирів і стрільбищ, спортивно-мисливських стендів;
 - відсутності дозволів на придбання, зберігання і носіння зброї, перевезення, транспортування і транзиту, ввозу в України і вивезення з України зброї та боєприпасів;
 - анулювання у встановленому порядку вищезгаданих ліцензій і дозволів;

– порушення юридичними та фізичними особами встановлених цим Законом, іншими нормативними актами Кабінету Міністрів України правил обігу зброї та боєприпасів до неї до прийняття остаточного рішення у порядку, встановленим чинним законодавством України;

– виявлення несанкціонованих пристроїв і виробів, з яких можна зробити постріл, а також зброї та боєприпасів, на які розповсюджуються статті 18 і 19 цього Закону;

– смерті власника цивільної зброї до остаточного вирішення спадкоємцями питання про успадкування майна;

– смерті особи, яка мала на законних підставах Почесну іменну військову вогнепальну зброю;

– ліквідації юридичної особи, пов'язаної з обігом зброї в Україні.

2) органами СБУ, підрозділами Держкомкордону України та Держмиткому України у випадках, передбачених законодавством України;

3) органами, які здійснюють державний нагляд за дотриманням правил полювання, рибальства, охорони природних ресурсів з подальшою передачею зброї та боєприпасів до неї до органів внутрішніх справ;

4) в інших випадках, передбачених законодавством України.

Вилучені зброя та боєприпаси зберігаються в державних органах до остаточного вирішення питання в порядку, передбаченому чинним законодавством України. Після усунення підстав для вилучення зброї та боєприпасів, вони в десятиденний термін повертаються особі, у якої були вилучені.

Вилучені зброя та боєприпаси, які не можуть бути повернені особі, у якої були вилучені, підлягають реалізації. Порядок реалізації вилученої зброї та боєприпасів до неї встановлюється чинним законодавством України.

Оригінал або належним чином завірена копія рішення про вилучення зброї, не пізніше десятиденного терміну з дня його прийняття вручається власнику зброї або іншій особі, стосовно якої воно було прийняте.

У разі порушення термінів видачі документів, або прийняття рішень, передбачених цим Законом, зацікавлена особа має право звернутись з позовом до суду.

ГЛАВА XVII. ЗНИЩЕННЯ ЗБРОЇ І БОЄПРИПАСІВ

Стаття 44. Знищення зброї і боєприпасів

Військова зброя і боєприпаси до неї знищуються у порядку, який визначений Кабінетом Міністрів України.

Службово-штатна і цивільна зброя, яка виробила свій технічний ресурс, непридатна до подальшого користування і не підлягає реалізації, а також боєприпаси до зброї, строк давності яких закінчився, підлягають утилізації і знищенню. Ступінь зношення цієї зброї та порядок її утилізації визначається МВС України на підставі відповідності вимогам технічних умов виготовлення зброї і сертифікату встановленого зразка.

В окремих випадках, які містять поважні обґрунтування, технічно непридатна зброя може бути придбана для колекціонування, ремонту та як комплектуючі частини суб'єктами підприємницької діяльності, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією службово-штатної і цивільної зброї і боєприпасів до неї, утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, стрілецько-мисливських стендів, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

ГЛАВА ХVІІІ. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Установити, що до приведення законодавства у відповідність із Законом України «Про зброю» закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечать цьому Закону.

3. Кабінетові Міністрів України у шестимісячний термін:

- подати до Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом;
- привести у відповідність з цим Законом раніш прийняті рішення Кабінету Міністрів України, та прийняти рішення на його виконання;
- забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади нормативних актів, що суперечать цьому Закону, а також прийняття ними нормативних актів стосовно його реалізації.

4. Установити, що:

- суди, органи прокуратури, інші державні органи (крім військових формувань та правоохоронних органів держави, організація і діяльність яких визначаються законом), державні підприємства, установи і організації, яким згідно із законодавством України та видом діяльності дозволено користування зброєю, спортивні організації, наукові установи, заклади культури і освіти можуть користуватися зброєю, що знаходиться у них на законних підставах, без продовження терміну дії дозволу на її зберігання у встановленому цим Законом порядку до закінчення цього терміну;

– продовження терміну дії дозволів на зберігання і носіння зброї, що перебуває у власності громадян на момент введення в дію цього Закону, провадиться після закінчення терміну дії раніш виданих дозволів на зберігання і носіння зброї;

– підприємства, організації та громадяни – суб'єкти підприємницької діяльності, що займаються на законних підставах виробництвом, ремонтом і реалізацією зброї, мають право провадити таку діяльність без переоформлення відповідних ліцензій до закінчення терміну їх дії.

Склад авторського колективу по підготовці проекту Закону України «Про зброю»

Чупахін О. М. – завідуючий секретаріатом депутатської фракції блоку Соціалістичної та Селянської партій України.

Єгоров Ю. Б. – віце-президент національної федерації стрільби України, заслужений тренер України.

Чепурний Г. А. – військовослужбовець.

Данільченко В. М. – 10-разовий чемпіон світу з кульової стрільби.

§ 4. Проект Закону України «Про зброю» (від 06.07.2000 р.)¹

Цей Закон визначає загальні поняття зброї та бойових припасів, правила володіння, користування і розпорядження ними усіма державними органами, підприємствами, установами, організаціями незалежно від форм власності, посадовими особами та громадянами, а також регулює правовідносини, що виникають у питаннях обігу зброї та боєприпасів.

РОЗДІЛ І. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі спеціальні терміни вживаються в такому значенні:

Зброя – пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі.

Державні органи – органи державної влади та інші державні органи.

Підприємства, що мають особливі статутні завдання – підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, яким згідно з законодавством та видом діяльності дозволено володіння чи користування зброєю для озброєння служб охорони, своїх працівників і посадових осіб.

Основні частини зброї – такі частини, що визначають її функціональне призначення, підлягають клеймуванню та нумеруванню (крім магазину) і можуть бути використані для створення зброї за допомогою загальнодоступних інструментів (ствол, затвор, ствольна коробка, ударно-спусковий механізм).

Виробництво зброї, боєприпасів та патронів до зброї самооборони – розробка, дослідження, виготовлення основних частин до зброї, складання та переробка зброї, виготовлення та спорядження боєприпасів, патронів чи виготовлення їх складових частин.

Ремонт зброї – лагодження, реставрація зброї шляхом усунення пошкоджень, заміни, відновлення або відповідної обробки її комплектуючих частин.

Реалізація зброї – торгівля зброєю, основними частинами до неї, боєприпасами, патронами відповідно до отриманих ліцензій та на підставі виданих дозволів.

Користування зброєю – зберігання, носіння, перевезення (перенесення) та застосування зброї, в цілях, передбачених ліцензією або дозволом.

¹ Законопроект вноситься народним депутатом України Біласом І. Г.

Зберігання зброї (боєприпасів до неї) – володіння ними в місці, що не знаходиться безпосередньо при особі, у стані, що виключає можливість миттєвого застосування.

Перевезення (перенесення) зброї та боєприпасів – транспортування їх як багажу або разом із собою в стані, що виключає можливість миттєвого застосування.

Стан, що виключає можливість миттєвого застосування зброї – зброя у розрядженому або розібраному стані.

Власник зброї – юридична або фізична особа, яка має дозвіл на зберігання зброї з метою застосування або колекціонування, володіє зброєю як власник чи на правах повного господарського відання, військового та оперативного-службового використання та інших підставах, що не суперечать законодавству.

Посадові особи – це особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також займають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарчих обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням.

Стаття 2. Поняття зброї та бойових припасів

За своїми конструктивними і функціональними ознаками зброя поділяється на такі типи:

вогнепальна – пристрої та прилади, в яких снаряд (куля, шріт чи інші предмети) для ураження живої чи іншої цілі приводиться в рух миттєвим вивільненням хімічної чи інших видів енергії заряду (пороху чи іншої горючої суміші) і має початкову швидкість понад 100 метрів за секунду (може бути нарізною чи гладкоствольною);

стрілецька – ствольна зброя калібром до 20 мм, яка призначена для ураження цілі металевим снарядом, що викидається з ствола силою тиску газів, порохового заряду чи його замінювача, має достатню вражаючу дію для нанесення тілесних ушкоджень чи руйнування об'єктів;

несучасна – знята з виробництва та озброєння вогнепальна, до якої не виготовляються набої, а також зброя зазначеного вище типу, виготовлена в сучасних умовах в одиничних екземплярах та малими партіями спеціально для виставок (експозицій) та колекціонування, а також використання в кінозйомках;

нарізна – вид вогнепальної зброї, що має спіральні нарізи в направляючій частині ствола;

гладкоствольна – вид вогнепальної зброї, призначеної для стрільби з гладких, без нарізів стволів;

комбінована – вид вогнепальної зброї, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи або має при гладкому каналі ствола нарізне свердління біля дульного зрізу;

перероблена – вогнепальна зброя, яка в результаті обробки втратила деякі заводські властивості і набула нових, що спричинило її перехід до нової класифікаційної групи;

вибухова – пристрої та прилади, конструктивно призначені для ураження живої чи іншої цілі за рахунок дії заряду вибухової речовини;

холодна – предмети та пристрої, конструктивно призначені, й за своїми властивостями придатні для неодноразового заподіяння тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких заснована на використанні м'язової сили людини;

газова – пристрої та прилади (крім упаковок з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії – газових балончиків), конструктивно призначені й технічно придатні для тимчасового ураження на обмеженій відстані або площі живої цілі речовинами сльозоточивої та дратівної дії;

кінетично-метальна – пристрої та прилади (пістолети, револьвери), виготовлені у встановленому законом порядку і конструктивно призначені й технічно придатні для тимчасового ураження живої цілі на обмеженій відстані тільки гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії і не можуть використовуватися для стрільби бойовими патронами відповідного калібру;

пневматична – пристрої, в яких снаряд (куля) приводиться в рух за рахунок енергії стиснутих газів.

Бойовими припасами і патронами вважаються пристрої, конструктивно призначені й технічно придатні для пострілу зі зброї тільки відповідного типу.

Стаття 3. Класифікація зброї

Залежно від тактико-технічних даних, призначення і способу виготовлення вся зброя поділяється на такі види:

1. Військова.
2. Службово-штатна.
3. Цивільна:
 - а) мисливська;
 - б) спортивна;
 - в) нагородна;

- г) самооборони;
- д) сигнальна;
- є) колекційна;
- 4. Холодна.
- 5. Учбова (імітаційна).
- 6. Саморобна.

Окремі види зброї можуть поділятися на системи й моделі.

Приналежність конкретних зразків зброї (крім саморобної) до зазначених типів і видів, а також до систем і моделей встановлюється у Державному збройовому кадастрі України.

РОЗДІЛ II. ТИПИ ТА ВИДИ ЗБРОЇ

Стаття 4. Поняття військової зброї

Військовою вважається зброя, призначена для вирішення бойових і оперативно-службових завдань, прийнята у відповідності до законодавства України на озброєння Збройних Сил України, інших військових формувань та Міністерства внутрішніх справ України, а також виготовлена для постачання в інші держави у встановленому законодавством України порядку.

Військовою може бути вогнепальна, вибухова, холодна та спеціальна зброя.

Стаття 5. Виробництво військової зброї

Військова зброя та бойові припаси до неї виготовляються за заявками Збройних Сил України, інших військових формувань та Міністерства внутрішніх справ України, а також державних органів, що здійснюють постачання такої зброї іншим державам, на державних підприємствах у порядку, встановленому цим Законом та іншими законами України.

Стаття 6. Придбання, зберігання, перевезення військової зброї та користування нею

Придбання, зберігання, перевезення військової зброї, бойових припасів та користування ними здійснюються в порядку, встановленому законодавством України, нормативними актами Збройних Сил України, інших військових формувань і Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 7. Поняття службово-штатної зброї

Службово-штатною зброєю вважається короткоствольна нарізна (крім автоматичної), довгоствольна нарізна (крім автоматичної), гладкостволь-

на довгоствольна зброя, нарізна мисливська, придбана у порядку встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України, міністерствами, іншими центральними органами державної влади, підприємствами, установами й організаціями незалежно від форм власності, що мають особливі статутні завдання, для озброєння особового складу охорони, своїх працівників, посадових осіб, яким згідно із законодавством та видом діяльності дозволено користуватися зброєю тільки за наявності особистого дозволу, виключно для виконання службових повноважень.

Стаття 8. Надання в користування службово-штатної зброї

Службово-штатна зброя надається в користування посадовим особам, особовому складу охорони, працівникам підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, що мають особливі статутні завдання, тільки за наявності особистого дозволу на її зберігання і носіння виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій.

Працівниками охорони – користувачами службово-штатної зброї можуть бути особи, віком від 18 років до 60 років.

Видача зброї працівникам і посадовим особам підприємств, установ і організацій, що мають особливі статутні завдання, здійснюється за рішенням керівників цих підприємств, установ і організацій та дозволом органів внутрішніх справ після проходження працівником, посадовою особою спеціального навчання з вивчення матеріально-технічної частини зброї, правил поводження з нею та застосування, і за відсутності у них підстав для заборони отримання дозволу на зберігання чи носіння зброї, передбачених статтею 22 цього Закону.

Такі працівники мають проходити періодичну перевірку на придатність їх до дій в умовах, пов'язаних із застосуванням зброї. Зміст програми підготовки, навчання і порядок проведення перевірки затверджуються Міністерством внутрішніх справ України.

Перелік осіб, яким за видом діяльності надається право на зберігання і носіння службово-штатної зброї, встановлюється за законодавством України.

Особливості видачі службово-штатної зброї окремим категоріям посадових осіб встановлюються законодавством України.

Особисті дозволи на зберігання і носіння службово-штатної зброї видаються органами внутрішніх справ на підставі подання керівників державних органів, підприємств, установ і організацій, що мають особливі

статутні завдання, в порядку, встановленому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Правила зберігання службово-штатної зброї встановлюються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 9. Застосування службово-штатної зброї

Для виконання службових обов'язків, пов'язаних із захистом життя, здоров'я, житла і майна громадян, а також об'єктів, що підлягають охороні, та для самозахисту від злочинних посягань особам, які мають особисті дозволи на зберігання і носіння службово-штатної зброї, надається право застосовувати її як крайній захід у разі:

- відбиття збройного чи групового нападу на приміщення державних органів, підприємств, установ і організацій, що охороняються зазначеними особами;

- відбиття збройного чи групового нападу на зазначену особу, членів її сім'ї або інших громадян чи іншого нападу, якщо їх життя чи здоров'ю загрожує небезпека;

- затримання особи, яка вчинила злочин і намагається втекти або вчинити збройний опір;

- запобігання незаконній спробі насильно заволодіти зброєю;

- захисту від злочинних посягань на своє житло та майно або житло інших громадян;

- знешкодження тварин, що загрожують життю чи здоров'ю громадян.

Перед застосуванням зброї особа повинна попередити про намір її застосувати, крім випадків, коли напад є раптовим, здійснюється із застосуванням транспортних засобів, а також коли її життю чи життю інших громадян загрожує безпосередня небезпека.

При ураженні нападаючого, внаслідок застосування зброї, особа, яка її застосувала, повинна негайно викликати швидку медичну допомогу та вжити заходів для забезпечення охорони місця події, негайно повідомити органи прокуратури і внутрішніх справ, також безпосереднього керівника.

Забороняється застосовувати службово-штатну зброю у разі значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи, а також щодо жінок з явними ознаками вагітності, осіб літнього віку чи з вираженими ознаками інвалідності і неповнолітніх (крім випадків вчинення ними групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю осіб, зазначених у частині першій цієї статті, або інших громадян, збройного нападу чи збройного опору) та проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними своїх службових обов'язків.

За перевищення прав, передбачених цією статтею, винні особи несуть відповідальність згідно із законодавством України.

Стаття 10. Поняття цивільної зброї

Цивільна зброя – передбачена для використання громадянами з метою самооборони, для занять спортом та полювання.

Цивільна зброя поділяється на:

1) мисливську – це гладкоствольні, в тому числі із свердловиною «парадокс» з нарізами 100–140 мм на початку або у кінці ствола, з свердловиною «сюпра», та комбіновані рушниці, мисливські та спортивно-мисливські нарізні карабіни, а також холодна клинкова зброя, призначені для промислового, аматорського спортивного полювання.

Користування мисливською зброєю дозволяється її власникам або користувачам тільки для цілей промислового, аматорського і спортивного полювання.

Мисливські гладкоствольні рушниці можуть також використовуватися як спортивна зброя та зброя самооборони. У разі потреби мисливська зброя може бути застосована її власником також у випадках і порядку, що передбачені статтею 9 цього Закону.

Порядок користування мисливською зброєю визначається Міністерством внутрішніх справ України.

2) спортивну – це вогнепальна (нарізна, гладкоствольна), пневматична з кінетичною енергією 7,5 Джоулів і більше та холодна металеві і клинкова зброя, що відповідає стандартам міжнародних чи національних спортивних федерацій і призначається для спортивних змагань та підготовки спортсменів і виконання ними кваліфікаційних нормативів.

Користування спортивною зброєю дозволяється державним органам, підприємствам, установам, організаціям, громадським об'єднанням, суб'єктам підприємницької діяльності, посадовим особам і громадянам тільки за її цільовим призначенням і виключно на території спеціально обладнаних спортивних об'єктів.

Спортивна вогнепальна гладкоствольна зброя може бути передана в тимчасове особисте користування майстрам спорту із стрілецьких видів спорту в порядку, передбаченому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України. У разі припинення права користування такою зброєю у випадках, передбачених статтею 18 цього Закону, вона повертається до спортивної організації, що її видала;

3) нагородну – це військова короткоствольна неавтоматична вогнепальна нарізна зброя, мисливська гладкоствольна та холодна зброя, що

передається в порядку заохочення в довічне володіння і користування офіцерам, генералам, адміралам Збройних сил України, інших військових формувань, утворених відповідно до законодавства, особам начальницького складу Міністерства внутрішніх справ України, а також державним службовцям, які мають офіцерське звання. У разі припинення права володіння і користування такою зброєю у випадках, передбачених статтею 18 цього Закону, вона повертається органіві, що її видав, або здається до органу внутрішніх справ за місцем постійного проживання.

Нагородження осіб здійснюється за особисті заслуги в забезпеченні обороноздатності України, недоторканності її державного кордону, підтримці високої бойової готовності військ, зміцненні національної безпеки, боротьбі зі злочинністю, захисті конституційних прав і свобод громадян, за бездоганну багаторічну службу, зразкове виконання військового та службового обов'язку, виявлені при цьому честь і доблесть на підставі Указу Президента України або наказів міністра оборони України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні військові формування та міністра внутрішніх справ України.

Нагородна зброя реєструється в органах внутрішніх справ за місцем проживання нагородженого і зберігається у порядку, встановленому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Особи, нагороджені зброєю, мають право на її зберігання, носіння і користування.

4) самооборони – це вогнепальна гладкоствольна довгоствольна зброя, яка не являється мисливською, мисливська гладкоствольна зброя, в тому числі патрони несмертельної дії, що відповідають вимогам Міністерства охорони здоров'я України:

газові пістолети і револьвери калібру до 12 міліметрів, патрони до яких заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії. Для зарядження зазначеної зброї самооборони допускаються рецептури, розроблені на основі речовин сльозоточивої та дратівної дії, які пройшли токсиколого-гігієнічні випробування і відповідають вимогам Міністерства охорони здоров'я України;

кінетично-метальна зброя (пістолети і револьвери калібру до 12 міліметрів), патрони до яких споряджені гумовими або іншими аналогічними за своїми властивостями металними снарядами несмертельної дії відповідають вимогам МОЗ України і допущені до використання.

До зброї самооборони не належать спеціальні засоби індивідуального захисту (упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії – газові балончики, механічні розпилювачі).

Зброя самооборони застосовується громадянами як крайній захід для:

- захисту від злочинних посягань на життя і здоров'я, житло та майно, своє власне чи інших громадян;

- захисту від нападу на приміщення організації, установи чи суб'єкта підприємницької діяльності, де вони працюють;

- затримання особи, яка скоїла злочин і намагається втекти або вчинити опір, з наступною передачею її працівникам органів внутрішніх справ.

Забороняється застосовувати зброю самооборони щодо жінок з явними ознаками вагітності та неповнолітніх, крім випадків скоєння ними збройного чи групового нападу, а також проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними службових обов'язків.

Відповідальність за незаконне застосування зброї самооборони встановлюється законодавством України.

5) сигнальну – це зброя, яка призначена для метання освітлювальних снарядів, та подання звукових, світових або димових сигналів;

б) колекційну – це вогнепальна та холодна зброя, яка згідно висновком експертної комісії становить наукову, історичну, художню чи іншу цінність і відповідно до цього Закону може бути дозволена для зберігання підприємствами, установами, організаціями і громадянами з метою створення колекцій та експонування.

Виготовлення бойових припасів до колекційної несучасної зброї забороняється.

Колекційна зброя підлягає обов'язковому державному облікові.

Порядок здійснення експертної оцінки колекційної зброї, приведення її в стан, непридатний для застосування її реєстрації та правила експонування встановлюються Міністерством культури і мистецтв України та Міністерством внутрішніх справ України.

Колекційна зброя і бойові припаси, що використовуються як експонати, повинні бути приведені в стан, непридатний для застосування.

Стаття 11. Холодна зброя

За конструкцією та способом нанесення тілесних ушкоджень холодна зброя розподіляється на:

- зброю безпосередньої дії (клинкову, неклинкову, комбіновану);
- зброю опосередкованої дії (метальну).

Клинкова холодна зброя – предмети та пристрої, вражаючим елементом яких є клинок.

Неклинкова (ударно-дробильна) холодна зброя – предмети та пристрої, вражаючим елементом яких є ударна частина.

Комбінована холодна зброя – предмети та пристрої, у яких в одне конструктивне ціле поєднані вражаючі елементи, характерні для різних типів холодної зброї.

Метальна холодна зброя – предмети та пристрої, які призначені для ураження цілі на відстані і поділяється на:

- просту металеву холодну зброю (ураження цілі обумовлено її контактом з предметом, який отримав направлений рух внаслідок безпосереднього прикладання до нього м'язового зусилля людини);
- механічну холодну зброю ураження цілі обумовлено її контактом із снарядом, який отримав направлений рух внаслідок прикладання м'язового зусилля людини до механічного пристрою.

Стаття 12. Види холодної зброї та загальні вимоги до холодної зброї
Холодна зброя поділяється на:

бойову – призначена і придатна для смертельного ураження цілі при вирішенні бойових та оперативно-службових завдань Збройними силами України, іншими військовими формуваннями створеними відповідно до законодавства України, Міністерством внутрішніх справ України, та перебуває у них на озброєнні;

мисливську – призначена і придатна для смертельного ураження звіра в умовах промислового або спортивного полювання;

кримінальну – предмети та пристрої, що виготовлені кустарним або саморобним способом і призначені для заподіяння тілесних ушкоджень людині, і не мають аналогів серед бойової та мисливської зброї.

Загальні техніко-криміналістичні ознаки холодної зброї:

- мінімальна довжина клинка – не менше як 90 мм;
- мінімальна товщина клинка – не менше як 2,6 мм;
- мінімальна твердість клинка, що виготовлений із вуглецевистої сталі не менше як 50 HRC (за відсутності ДСТУ, ТУ, якими встановлені інші значення твердості);
- мінімальна твердість клинка з корозійно-стійкої сталі – не менше як 45 HRC (за відсутності ДСТУ, ТУ, якими встановлені інші значення твердості);
- кут загострення ріжучої кромки леза – не більше як 25+(-) град.;
- зусилля натягу тятиви – більш як 196 h (20 кг).

Стаття 13. Учбова (імітаційна) зброя

Учбовою (імітаційною) зброєю вважається вогнепальна та холодна зброя, конструктивно позбавлена вражаючих якостей і призначена для

використання державними органами, підприємствами, установами і організаціями з навчальною метою, а також як реквізит у театральних-видовищних заходах і кінозйомках.

Учбова (імітаційна) зброя виготовляється за спеціальною технологією і в порядку, встановленому нормативними актами Міністерства оборони України і Міністерства внутрішніх справ України. Під учбову зброю може бути перероблена військова, мисливська та спортивна зброя за спеціальною технологією на заводах – виробниках або в майстернях для ремонту зброї.

Правила зберігання учбової (імітаційної) зброї встановлюються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 14. Саморобна зброя

Саморобною вважається зброя (вогнепальна, холодна) та вибухові пристрої, повністю або частково (ремонт, переробка тощо) виготовлені громадянами без відповідної ліцензії.

Органам внутрішніх справ забороняється реєструвати саморобну зброю і видавати дозволи на її придбання, зберігання, використання і носіння.

РОЗДІЛ III. ОБІГ ЗБРОЇ

Стаття 15. Поняття обігу зброї

Обіг зброї – це виробництво, ремонт, реалізація, придбання, облік, зберігання, колекціонування, носіння, перевезення, використання, вилучення, знищення, експорт та імпорт зброї, її вузлів, частин, а також ввезення одиничних зразків, вузлів, частин зброї на територію України та вивезення їх з України.

Порядок обігу зброї встановлюється цим Законом, іншими законодавчими актами, а також постановами Кабінету Міністрів України та нормативними актами Міністерства оборони України, інших військових формувань, створених відповідно до законодавства України і Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 16. Обмеження обігу зброї

На території України забороняються:

- 1) обіг як службово-штатної та цивільної зброї:
 - вогнепальної довгоствольної зброї місткістю магазину (барабану) більш як 10 патронів, загальною довжиною менш як 800 міліметрів

і довжиною ствола менш як 450 міліметрів, автоматичної, а також такої, що має конструкцію, яка дає змогу скласти або розібрати її і при цьому не втрачається можливість здійснення пострілу;

2) конструктивне переобладнання вогнепальної зброї для стрільби чергами, також гладкоствольних рушниць – для прихованого носіння;

3) придбання, зберігання, носіння і реалізація вогнепальної гладкоствольної довгоствольної зброї, пристосованої для прихованого носіння, а також вогнепальної зброї, конструктивно переобладнаної для стрільби чергами;

4) зброї, яка має форму, що імітує інші предмети;

5) кастетів, кистенів, нунчаків та інших предметів ударно-дробильної дії (за винятком спортивних снарядів);

6) зброї та інших предметів, вражаюча дія яких ґрунтується на використанні електричної енергії, радіоактивних випромінювань, біологічних і хімічних факторів;

7) зберігання та використання за межами спортивних об'єктів придбання громадянами вогнепальної спортивної нарізної зброї, холодної металеві і клинкової спортивної зброї, пневматичної зброї кінетичною енергією 7,5 Дж і більше;

8) встановлення на службово-штатній, вогнепальній мисливській і спортивній зброї пристроїв для безшумної стрільби і нічних прицілів, які знаходяться на озброєнні у Збройних Силах України та інших військових формуваннях;

9) пересилання зброї;

10) носіння зброї громадянами під час проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій, пікетування та інших масових публічних заходів, а також носіння громадянами в цілях самооборони вогнепальної довгоствольної та холодної зброї, за винятком випадків перевезення або транспортування вказаної зброї;

11) придбання, зберігання і використання громадянами бойових припасів з кулями бронебійної, запалювальної чи розривної дії, з дробовими зарядами до пістолетів і револьверів та патронів до зброї самооборони, заряджених нервово-паралітичними, отруйними й іншими сильнодіючими речовинами, а також здатних заподіяти людині, яка перебуває на відстані більш як 0,5 метра тілесне ушкодження, що спричиняє короточасний розлад здоров'я або короточасну втрату працездатності за рахунок дії сльозоточивих та дратівних речовин;

12) придбання, зберігання, носіння, реалізацію газових балончиків, патронів, споряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії, які не

входять в затверджений Міністерством охорони здоров'я перелік речовин, дозволених до використання в спеціальних засобах, а також інших не вказаних у Законі спеціальних засобів, передбачених для впливу на організм людини;

13) обіг патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, не допущених Міністерством охорони здоров'я України до використання;

14) обіг холодної клинкової зброї та ножів, клинки і леза яких автоматично викидаються із рукоятки при натиску на кнопку чи важіль, або витягаються за рахунок сили чи прискореного їх руху і автоматично фіксуються на довжині клинка чи леза;

15) виготовлення, придбання, зберігання, носіння і використання саморобної зброї, а також вкладних нарізних стволів.

Стаття 17. Права і обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій, посадових осіб та громадян щодо зброї

Державні органи, підприємства, установи, організації, суб'єкти підприємницької діяльності, посадові особи та громадяни мають право:

– володіти, користуватися, розпоряджатися зброєю, бойовими припасами і патронами;

– передавати зброю для тимчасового володіння та користування іншим юридичним та фізичним особам, що мають на це право;

– отримати компенсацію вартості зброї, бойових припасів і патронів у разі їх оплатного вилучення або добровільної здачі.

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані:

– вести облік придбаної зброї і бойових припасів;

– реєструвати та перереєструвати належну їм зброю;

– своєчасно вносити плату за реєстрацію і перереєстрацію зброї;

– забезпечувати зберігання зброї, бойових припасів і патронів;

– використовувати зброю відповідно до її цільового призначення;

– допускати працівників органів, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, на територію підконтрольних об'єктів і місць зберігання зброї, бойових припасів і патронів, а також надавати їм необхідну документацію.

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни здійснюють свої права щодо зброї відповідно до цього Закону та законодавства України.

Стаття 18. Суб'єкти, що мають право на придбання зброї

Право на придбання відповідних типів і видів зброї, бойових припасів і патронів на території України мають:

- державні органи;
- підприємства, установи та організації незалежно від форми власності для озброєння особового складу охорони, своїх працівників і посадових осіб, яким згідно з законодавством та видом діяльності дозволено користуватися зброєю (далі – підприємства, установи і організації, що мають особливі статутні завдання);
- підприємства, установи, організації та громадяни, що згідно законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї, бойових припасів і патронів, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів;
- спортивні організації;
- наукові установи;
- заклади культури і освіти;
- юридичні і фізичні особи, що займаються колекціонуванням і експонуванням зброї;
- організації, які займаються мисливським господарством;
- громадяни України;
- іноземці.

Посадові особи, які підлягають державному захисту відповідно до законодавства України, мають право отримувати в тимчасове користування службово-штатну зброю, у порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України або уповноваженим ним органом.

Стаття 19. Припинення права володіння, користування і розпорядження зброєю

Право володіння, користування і розпорядження зброєю, бойовими припасами і патронами припиняється в разі:

- смерті власника зброї;
- конфіскації чи оплатного вилучення зброї, бойових припасів і патронів на підставі вироку (рішення) суду або постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- припинення діяльності підприємства, установи, організації або трудових відносин, у зв'язку з якими було видано дозвіл на придбання чи зберігання і носіння зброї;
- відчуження в установленому порядку зайвої або непридатної для подальшого користування зброї;

– анулювання або закінчення терміну дії дозволу на зберігання чи зберігання і носіння зброї та не поновлення або не продовження його в установленому порядку.

Стаття 20. Придбання зброї державними органами, підприємствами, установами, організаціями і громадянами

Державні органи, підприємства, установи і організації незалежно від форми власності, що мають особливі статутні завдання, а також підприємства, організації та громадяни, які згідно із законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї, бойових припасів і патронів, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ і мисливських стендів, спортивні організації, наукові установи, заклади культури і освіти мають право на придбання службово-штатної, цивільної, учбової (імітаційної), холодної зброї на підставі дозволів, що видаються органами внутрішніх справ терміном на три місяці, у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України.

Організаціям, які займаються веденням мисливського господарства дозволяється придбання як службово-штатної зброї також мисливської вогнепальної зброї.

Придбана зброя, за винятком зброї Збройних Сил України, інших військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України підлягає реєстрації в органах внутрішніх справ у десятиденний термін з дня її придбання. Після реєстрації зброї видається дозвіл на її зберігання терміном на три роки на підставі документів, які підтверджують законність її придбання та оплату послуг щодо видачі дозволів.

Продовження терміну дії дозволу на зберігання зброї здійснюється в порядку, передбаченому статтею 26 цього Закону для продовження терміну дії ліцензії.

Форма дозволів на придбання чи зберігання зброї визначається Міністерством внутрішніх справ України.

Бойові припаси до службово-штатної та цивільної зброї, а також патрони придбаваються на підставі дозволів на зберігання такої зброї у порядку, що визначається нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 21. Право власності на зброю

Перелік видів зброї та бойових припасів, що не можуть перебувати у власності фізичних та юридичних осіб, об'єднань громадян, міжнарод-

них організацій на території України, встановлюється цим Законом та іншими законами України.

Право власності на зброю набувають:

– на газову, вогнепальну гладкоствольну зброю і бойові припаси до неї, а також кінетично-метальну зброю, громадяни, які досягли 18-річного віку; на вогнепальну нарізну мисливську зброю та бойові припаси до неї, громадяни, які досягли – 25-річного віку.

Громадяни набувають право власності на зброю, бойові припаси патрони, зазначені в цій статті, за наявності відповідного дозволу, що видається органами внутрішніх справ.

Стаття 22. Придбання зброї громадянами

Дозволи на придбання вогнепальної мисливської зброї та зброї самооборони видаються громадянам органами внутрішніх справ за місцем їх проживання, у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України.

Дозволи на придбання зброї видаються громадянам терміном на три місяці після проведення з ними вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та застосування за програмою, що затверджується Міністерством внутрішніх справ України. За таке навчання стягується плата.

Для отримання дозволу на придбання зазначеної зброї громадяни зобов'язані подати в орган внутрішніх справ за місцем проживання заяву за встановленою формою, довідку (висновок) медичного закладу про те, що за станом здоров'я вони можуть володіти зброєю, довідку про проходження навчання, а також документи, які посвідчують особу громадянина і підтверджують оплату послуг щодо видачі дозволу.

Придбана громадянами зброя підлягає реєстрації у відповідному органі внутрішніх справ у десятиденний термін з дня її придбання.

Після реєстрації вогнепальної мисливської зброї та зброї самооборони на підставі документів, що підтверджують законність її придбання, орган внутрішніх справ видає громадяни нові дозвіл на її зберігання, або зберігання та носіння терміном на три роки. Продовження терміну дії дозволів здійснюється в порядку, передбаченому для їх видачі.

Холодна клинкова мисливська зброя отримується громадянами на підставі дозволу на зберігання та носіння мисливської вогнепальної зброї.

Вогнепальна гладкоствольна зброя, що зазначена в пунктах 1, 2, ст. 10 цього Закону, може бути придбана громадянами України також з метою самооборони без права її носіння за дозволами органів внутрішніх справ

за місцем проживання. Такий дозвіл не дає право на придбання холодної клинкової мисливської зброї.

Дозволи на придбання чи зберігання і носіння зброї не видаються, а видані анулюються за наявності:

- довідки (висновку) встановленого зразка медичної установи (лікарсько-консультаційної комісії) про те, що особа за станом здоров'я не може володіти зброєю;

- відомостей про систематичні порушення особою громадського порядку, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин без призначення лікаря;

- непогашеної або не знятої в установленому порядку судимості за умисні злочини;

- судимості за умисні злочини незалежно від погашення чи зняття її;

- в правоохоронних органах офіційних відомостей, які дають підставу вважати те, що зброя може застосовуватися особою, не правомірно;

- систематичних порушень протягом року правил зберігання, носіння, перевезення, застосування, використання зброї, або правил полювання;

- судимості за злочини, які потягли за собою смерть чи каліцтво людей, скоєні при необережному поводженні зі зброєю, боєприпасами, вибуховими речовинами незалежно від погашення її чи зняття;

- відсутності умов для зберігання зброї;

- вироку суду про засудження особи до позбавлення волі або за умисний злочин;

- ухвали суду про направлення для відбування покарання у вигляді позбавлення волі осіб, умовно засуджених, засуджених з відстрочкою виконання вироку або ухвали суду про заміну невідбутого строку виправних робіт покаранням у вигляді позбавлення волі;

- відомостей, що свідчать про належність особи до заборонених воєнізованих чи збройних формувань;

- відомостей, що свідчать про недосягнення особою віку, встановленого цим Законом;

- відомостей, що свідчать про відсутність у особи постійного місця проживання;

- факту смерті власника зброї.

У разі порушення кримінальної справи щодо особи, яка є власником зброї, її умовного засудження або засудження до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку чи до виправних робіт дозвіл на придбання зброї не видається, а виданий анулюється, дія дозволу на зберігання і носіння зброї зупиняється до винесення судом виправдувального вироку або

на період іспитового строку, чи на строк відстрочки виконання вироку чи виправних робіт.

Бойові припаси до мисливської зброї та патрони придбаваються громадянами на підставі дозволів на зберігання і носіння зброї у порядку, що визначається нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Перелік захворювань, за наявності яких дозволи на придбання, зберігання та носіння зброї не видаються, встановлюється Міністерством охорони здоров'я України.

Стаття 23. Продаж, дарування та успадкування зброї громадянами

Громадяни – власники зброї, мають право її продати, подарувати та вчинити інші цивільно-правові угоди щодо зброї тільки з особами, які мають дозволи органів внутрішніх справ на придбання зброї.

Громадянин може продати зброю, що перебуває у нього на праві власності через підприємство, що має ліцензію на реалізацію зброї, бойових припасів і патронів, за направленням органу внутрішніх справ, або продати зброю самостійно з переоформленням її на іншого громадянина, який має дозвіл на придбання зброї, в органі внутрішніх справ за місцем обліку зброї.

Цивільно-правові угоди щодо бойових припасів до зброї і патронів можуть здійснюватися їх власниками-громадянами тільки з підприємством, що має ліцензію на реалізацію зброї, бойових припасів і патронів, або з громадянами, які мають дозвіл на зберігання і носіння відповідного виду зброї.

Дарування та успадкування зброї провадиться в порядку, встановленому законодавством України, за наявності у обдарованого чи спадкоємця дозволу на придбання даного виду зброї.

У разі смерті власника зброї члени його сім'ї протягом двадцятиденного терміну здають зброю, бойові припаси і патрони в орган внутрішніх справ на зберігання до вирішення питання про успадкування майна. За відсутності серед спадкоємців осіб, які мають або можуть мати право на придбання зброї, або у разі їх небажання мати у власності зброю, вона разом з бойовими припасами патронами у місячний термін після одержання свідоцтва про право на спадщину, мусить бути направлена ними на комісійний продаж, продана чи подарована особі, яка має дозвіл на її придбання.

Пневматична зброя з дульною енергією до 7,5 Дж, сигнальні пістолети, револьвери і патрони до них, які за висновком Міністерства внутріш-

ніх справ України не можуть бути використані як вогнепальна або газова зброя, придбаваються без дозволу і не реєструються в органах внутрішніх справ.

Стаття 24. Придбання, ввезення та вивезення зброї іноземцями

Іноземці мають право на придбання мисливської зброї та зброї самооборони, бойових припасів і патронів за дозволами, що видаються органами внутрішніх справ на підставі клопотань дипломатичних представництв або консульських установ держав, громадянами яких вони є, а також міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України за умови вивезення такої зброї з України не пізніше як через 5 днів після її придбання.

Іноземці, які отримали право на постійне проживання в Україні, мають право на придбання зброї в порядку, встановленому для громадян України.

Мисливська та спортивна зброя може ввозитися іноземцями в Україну за наявності відповідного дозволу органів внутрішніх справ та угоди про полювання, укладеної з мисливськими господарствами або запрошення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади для участі у спортивних змаганнях.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що запрошують іноземців для участі у полюванні чи спортивних змаганнях, зобов'язані забезпечити надійне зберігання зброї та бойових припасів, що ввозяться.

Така зброя повинна бути вивезена з України у термін, встановлений зазначеною угодою чи запрошенням.

Порушення терміну вивезення іноземцями зброї з України тягне за собою конфіскацію зброї та бойових припасів до неї в порядку, встановленому законодавством України.

Забороняється ввезення на територію України та використання усіх видів, типів і моделей зброї іноземцями для забезпечення особистої безпеки, захисту життя і здоров'я інших громадян, їх власності, супроводження вантажів та інших цілей, не передбачених частиною третьою цієї статті, якщо це не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та законодавством України.

Стаття 25. Виробництво, ремонт і реалізація зброї

Виробництво зброї, крім військової, її вузлів, частин, їх складання, переробка чи ремонт з метою відновлення втрачених вражаючих власти-

востей та виготовлення бойових припасів і патронів, їх компонентів, а також реалізація зброї, її вузлів і частин, бойових припасів і патронів та їх компонентів здійснюються підприємствами, організаціями та громадянами на підставі ліцензій, що видаються Міністерством внутрішніх справ України.

Без відповідних ліцензій виготовлення, ремонт і реалізація зброї, бойових припасів і патронів не допускається.

Виробництво, ремонт і реалізація окремих видів зброї здійснюються в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України.

Виробники зброї, бойових припасів і патронів мають право:

- власності або повного господарського відання на виготовлену зброю, бойові припаси і патрони, а також на прибутки від їх реалізації;
- виготовляти зброю, бойові припаси і патрони відповідно виданої ліцензії та продавати їх замовникам;
- здійснювати конструкторські розробки і випробовувати виготовлені зброю, бойові припаси і патрони в порядку, встановленому законодавством України.

Виробники зброї, бойових припасів і патронів зобов'язані:

- забезпечувати відповідність виготовлених зброї, бойових припасів і патронів державним стандартам;
- засвідчувати виготовлену зброю маркувальними позначками і обліковими номерами, а бойові припаси і патрони – маркувальними позначками;
- вести облік виготовлених зброї, бойових припасів і патронів;
- забезпечувати схоронність виготовлених зброї, бойових припасів і патронів і запасних частин до неї та компонентів бойових припасів і патронів;
- мати сертифікати на всі види зброї, бойових припасів і патронів, що виготовляються;
- продавати виготовлені зброю, бойові припаси і патрони.

Спорядженням патронів до мисливської вогнепальної гладкоствольної зброї можуть займатися власники такої зброї для особистого користування за наявності дозволу на її зберігання і носіння.

Стаття 26. Основні вимоги до ліцензування виробництва, ремонту і реалізації зброї

Ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, її вузлів, частин, їх складання чи переробка, бойових припасів і патронів, крім зброї вій-

ськових зразків та бойових припасів до неї, видаються Міністерством внутрішніх справ України за заявою суб'єкта.

До заяви додаються відомості про види зброї, бойових припасів і патронів, що плануються до виробництва, продажі чи придбання, технічні умови, заходи щодо забезпечення безпеки виробництва повного обліку та зберігання зброї, бойових припасів патронів. Заявники зобов'язані подати засновницькі документи суб'єкта підприємницької діяльності, а також інші документи, передбачені законодавством України.

Суб'єкти підприємницької діяльності мають створити необхідні умови для здійснення певного виду діяльності. Умови та правила здійснення підприємницької діяльності визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Рішення про видачу ліцензії або відмову в її видачі приймається в термін не більш як 30 днів з дня одержання заяви та необхідних документів. Ліцензія видається на термін не менш як на три роки.

Термін дії ліцензії може бути продовжено за заявою власника ліцензії. Заява про продовження терміну дії ліцензії подається за місяць до закінчення терміну її дії та розглядається уповноваженим органом протягом місяця від дня її подачі.

Порядок і розміри плати за ліцензію визначаються Кабінетом Міністрів України.

Підставами для відмови у видачі ліцензії чи продовженні терміну її дії можуть бути:

- неподання заявником усіх необхідних документів або подання ним відомостей, що не відповідають дійсності;
- відсутність необхідних умов для забезпечення безпеки виробництва, ремонту, реалізації, зберігання та повного обліку зброї, бойових припасів і патронів або незабезпечення цих умов;
- відсутність технічних умов на зброю, боєприпаси та патрони;
- інші обставини, передбачені законодавством України та цим Законом.

У разі відмови у видачі ліцензії чи продовженні терміну її дії уповноважений орган зобов'язаний письмово проінформувати про це заявника із зазначенням мотивів відмови. Відмова у видачі ліцензії чи продовженні терміну її дії, порушення терміну розгляду заяви можуть бути оскаржені до суду.

Для створення умов необхідних для здійснення підприємницької діяльності суб'єкту підприємницької діяльності може бути видана ліцензійна згода терміном дії не більше як один рік.

Ліцензійною згодою є документ який дає право на виготовлення експериментальної партії зброї, бойових припасів патронів, необхідної для підготовки технічних умов та їх узгодження, отримання сертифікату відповідності, а також створення необхідних умов для виробництва зброї, боеприпасів та патронів.

Стаття 27. Анулювання ліцензії або зупинення її дії

Анулювання ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, бойових припасів і патронів або зупинення її дії на визначений термін здійснюються у випадках і порядку, що передбачені Законом України «Про підприємництво».

Стаття 28. Сертифікація зброї

Сертифікація зброї, бойових припасів і патронів – це підтвердження уповноваженими на те органами відповідності конкретних типів і видів зброї, бойових припасів і патронів (з урахуванням їх призначення і застосування) обов'язковим вимогам нормативних документів із стандартизації і тактико-технічним даним.

Обов'язковій сертифікації підлягають усі види зброї, бойових припасів і патронів виготовлені на території України, а також ввезені з інших країн.

Сертифікація зброї, бойових припасів і патронів провадиться порядку, встановленому законодавством України, за заявками виробників, а також юридичних та фізичних осіб, що ввозять на територію України зброю.

Органи по сертифікації зброї, бойових припасів і патронів призначаються або акредитуються Державним комітетом стандартизації, метрології та сертифікації України.

Стаття 29. Облік зброї

Уся виготовлена в Україні зброя, а також зброя, ввезена на її територію, підлягає обліку, який здійснюється шляхом збору, систематизації та реєстрації відомостей про наявність, стан та використання зброї в Україні в цілому, Автономній Республіці Крим, областях, містах і районах.

Система обліку визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 30. Реалізація зброї

Здійснювати реалізацію зброї, бойових припасів і патронів до неї на території України мають право підприємства, організації та громадяни,

які мають ліцензії на реалізацію відповідних видів зброї, бойових припасів і патронів.

Інші суб'єкти, зазначені у статті 20 цього Закону, крім громадян України та іноземців, мають право продати зброю, бойові припаси і патрони, які вони мають на законних підставах, юридичним особам з попереднім письмовим повідомленням про це органів внутрішніх справ за місцем взяття на облік зброї, а фізичним особам через підприємства, організації та громадян, що мають ліцензію на реалізацію зброї, бойових припасів і патронів.

Купівля-продаж та інші цивільно-правові угоди між громадянами щодо зброї, яку вони мають на законних підставах, здійснюються в порядку, передбаченому статтею 23 цього Закону.

Стаття 31. Обов'язки підприємств, організацій та громадян, які здійснюють реалізацію зброї, боєприпасів та патронів

Підприємства, організації та громадяни, які здійснюють згідно з ліцензією реалізацію зброї, бойових припасів і патронів, зобов'язані:

- мати сертифікат на зброю, бойові припаси і патрони, що продаються;
- вимагати від покупців пред'явлення дозволів на придбання даного виду зброї;
- забезпечити ведення обліку придбаних для реалізації зброї, бойових припасів і патронів, а також зберігання облікової документації впродовж 10 років;
- подавати в триденний термін органам внутрішніх справ відомості про всю продану зброю, а також про осіб, які її придбали;
- забезпечити надійне зберігання зброї, бойових припасів і патронів до зброї;
- проводити відстріл і передавати до державної кулегільзотеки кулі та гільзи, відстріляні з вогнепальної нарізної зброї, що продається ними, в порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України.

Забороняється продаж зброї юридичним і фізичним особам, які не пред'явили дозвіл на придбання відповідного виду зброї, а також бойових припасів і патронів без наявності дозволу на придбання зброї чи її зберігання і носіння, не відстріляної в установленому порядку зброї та за відсутності сертифіката відповідності на кожний вид зброї.

Забороняється спільний продаж у торговому залі зброї та інших видів товарів, за винятком спортивного, мисливського та рибальського приладдя, спорядження і запасних частин до зброї, продаж зброї без маркуваль-

них позначок і облікових номерів та бойових припасів і патронів, що не відповідають державним стандартам і без маркувальних позначок.

Стаття 32. Зберігання та колекціонування зброї

Зберігати та колекціонувати зброю дозволяється юридичним особам і громадянам, які отримали у встановленому порядку ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї або дозвіл на її зберігання – для юридичних осіб чи на зберігання і носіння – для громадян.

Зброю належить зберігати в умовах, що забезпечують її схоронність, безпеку зберігання та виключають доступ до неї сторонніх осіб.

Умови та порядок зберігання зброї визначаються Міністерством внутрішніх справ України, а колекціонування – Міністерством внутрішніх справ України та Міністерством культури і мистецтв України.

У частинах, підрозділах Збройних Сил України та інших військових формувань, частинах, підрозділах і органах Міністерства внутрішніх справ України зброя і бойові припаси зберігаються в порядку, встановленому законодавством України та їх нормативними актами.

Юридичним особам та громадянам забороняється зберігання та використання знайденої ними чи переданої їм зброї, на яку вони не мають права власності, така зброя підлягає терміновій здачі до органів внутрішніх справ.

Стаття 33. Користування зброєю та її застосування

Державні органи, підприємства, установи й організації незалежно від форм власності, посадові особи та громадяни користуються зброєю тільки відповідно до її цільового призначення.

Умови та порядок користування зброєю визначаються цим Законом та іншими законодавчими актами України.

Забороняється користуватися зброєю особам, які не мають відповідного дозволу на її зберігання і носіння.

Здійснюючи свої права щодо зброї, державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни зобов'язані не завдавати шкоди довкіллю, не порушувати права та охоронювані законом інтереси держави, юридичних осіб і громадян у разі заподіяння зброєю як джерелом підвищеної небезпеки шкоди її власник або користувач несе відповідальність згідно із законодавством України.

Стаття 34. Носіння і перевезення зброї

Право на винесення зброї і бойових припасів за межі місця їх зберігання (службового приміщення, квартири, будинку чи іншого приміщен-

ня) мають власники або користувачі зброї, які отримали дозвіл органів внутрішніх справ на її зберігання і носіння.

Власники, які отримали дозвіл лише на зберігання зброї, мають право на її переміщення лише при її перереєстрації в органі внутрішніх справ. У разі зміни місця проживання на перевезення такої зброї отримується дозвіл на право її перевезення в органі внутрішніх справ за попереднім місцем обліку.

Перевезення зброї, бойових припасів та патронів ручним багажем повітряним, залізничним, водним, автомобільним, гужовим транспортом здійснюється за дозволом органів внутрішніх справ. Централізоване перевезення зброї та бойових припасів здійснюється тільки в супроводі озброєної охорони.

Правила перевезення зброї, бойових припасів та патронів визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Правила перевезення і носіння зброї військовослужбовцями і працівниками органів внутрішніх справ визначаються законодавством та нормативними актами Збройних Сил України, інших військових формувань і Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 35. Вилучення, знищення та реалізація вилученої зброї, бойових припасів та патронів

Зброя, бойові припаси і патрони вилучаються за рішенням органу, що видав ліцензію на виробництво, ремонт, реалізацію або дозвіл на придбання, зберігання чи зберігання і носіння зброї, бойових припасів і патронів у разі втрати державним органом, підприємством, установою, організацією, посадовою особою чи громадянином права володіння, користування і розпорядження зброєю у випадках, передбачених статтею 18 цього Закону.

Вилучення зброї, бойових припасів і патронів здійснюється органами внутрішніх справ також у разі:

- відсутності ліцензії на виробництво, ремонт, реалізацію зброї, бойових припасів і патронів, а також дозволу на її придбання, зберігання чи зберігання і носіння;
- анулювання або зупинення в установленому порядку дії ліцензій на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, бойових припасів і патронів, а також анулювання або зупинення дії дозволів на її придбання чи зберігання і носіння у випадках, передбачених статтею 22 цього Закону;
- порушення юридичними особами та громадянами встановлених правил обігу зброї;

– не здачі в установлений термін зброї, бойових припасів і патронів до органу внутрішніх справ членами сім'ї померлого її власника.

Після усунення підстав для вилучення зброї, бойових припасів патронів, а також після прийняття спадщини і отримання дозволу на придбання зброї вони у місячний термін повертаються державному органу, підприємству, установі, організації, посадовій особі чи громадянину.

Вилучені зброя, бойові припаси і патрони, які є технічно придатними для подальшого використання і не можуть бути повернені державному органу, підприємству, установі, організації чи посадовій особі або громадянину, підлягають реалізації через підприємства, що мають ліцензії на реалізацію такої зброї, бойових припасів і патронів за вибором державного органу, підприємства, установи, організації чи громадянина з поверненням їм їх вартості, а зброя, бойові припаси і патрони, технічно непридатні для подальшого використання, знищуються. Визначення технічного стану зброї здійснюється у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України.

Особливості реалізації зброї, бойових припасів і патронів, які є спадковим майном, визначаються статтею 23 цього Закону.

Вилучення зброї, бойових припасів і патронів, а також знищення непридатних чи реалізація придатних для подальшого користування зброї, бойових припасів і патронів здійснюються в порядку, встановленому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Конфіскація зброї, бойових припасів і патронів може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, що встановлені законодавством України.

Стаття 36. Органи, що здійснюють контроль за обігом зброї

Державний контроль за обігом зброї здійснюється спеціально уповноваженими Кабінетом Міністрів України, міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади і органами, що видають ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, бойових припасів і патронів або дозволу на їх придбання, зберігання чи зберігання і носіння.

Посадові особи, до компетенції яких належить здійснення контролю за обігом зброї, мають право:

- провадити огляд зброї, бойових припасів і патронів та місць їх виробництва, реалізації, зберігання, використання і знищення;
- вимагати від юридичних і фізичних осіб подання відповідних документів, письмової та усної інформації, необхідної для виконання контрольних функцій;

- у разі виявлення порушень установлених правил видавати обов'язкові для виконання посадовими особами і громадянами приписи щодо усунення таких порушень;
- вживати інших заходів, передбачених законодавством України.

Стаття 37. Захист прав виробників, користувачів і власників зброї

Органи, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, у разі порушення ними прав виробників, користувачів і власників зброї, бойових припасів і патронів до зброї самооборони несуть відповідальність згідно із законодавством України. Права виробників, користувачів і власників зброї, бойових припасів і патронів можуть бути обмежені тільки у випадках, передбачених цим Законом та законодавством України.

Стаття 38. Відповідальність за виготовлення, реалізацію, зберігання і носіння саморобної зброї

Особи, винні у виготовленні, реалізації, зберіганні і носінні саморобної зброї, притягаються до відповідальності згідно із законодавством України. Така зброя підлягає вилученню та знищенню органами внутрішніх справ.

РОЗДІЛ ІV. ДЕРЖАВНИЙ ЗБРОЙОВИЙ КАДАСТР

Стаття 39. Державний збройовий кадастр та його призначення

Державний збройовий кадастр – це систематизований перелік відомостей про зброю, виготовлену на території України згідно з державними стандартами, іншими нормативними документами із стандартизації, за її конструктивними типами, видами, системами і моделями із зазначенням основних тактико-технічних даних.

Державний збройовий кадастр призначений для організації контролю за додержанням правил обігу зброї та забезпечення державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян відомостями про належність конкретних зразків зброї до зазначених у статтях 2 і 3 цього Закону типів, видів, систем і моделей зброї.

Стаття 40. Зміст і порядок ведення Державного збройового кадастру

Державний збройовий кадастр складається з двох розділів.

До першого розділу включаються описи зразків військової зброї, відомості про яку становлять державну чи службову таємницю. Ступінь се-

кретності таких відомостей визначають державні експерти з питань таємниць у межах своєї компетенції відповідно до Закону України «Про державну таємницю».

До другого розділу включаються описи зразків зброї, відомості про яку не становлять державної чи службової таємниці.

Порядок ведення Державного збройового кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ V. ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗБРОЮ

Стаття 41. Порядок вирішення спорів про зброю

Спори з питань обігу зброї вирішуються в порядку, встановленому законодавством України.

Стаття 42. Відповідальність за порушення законодавства про зброю

Особи, винні у порушенні порядку обігу зброї, а також у незаконному вивезенні за межі України сировини, матеріалів, обладнання і технологій для створення зброї та у її розкраданні, несуть відповідальність згідно із законодавством України.

Купівля-продаж, дарування, обмін та інші цивільно-правові угоди щодо зброї, здійснені з порушенням правил, встановлених цим Законом, є недійсними.

РОЗДІЛ VI. ЕКСПОРТ ТА ІМПОРТ ЗБРОЇ. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 43. Експорт та імпорт зброї

Експорт та імпорт військової зброї, бойових припасів, а також її вузлів і частин, окремих видів сировини, матеріалів, обладнання і технологій, що можуть використовуватися для створення зброї, здійснюються за рішенням Кабінету Міністрів України, погодженим з відповідними Комісіями Верховної Ради України відповідно до укладених міжнародних договорів України в обсязі встановлених квот і ліцензій.

Експорт та імпорт зброї, бойових припасів і патронів здійснюються підприємствами, організаціями і громадянами на підставі дозволів, що видаються Міністерством внутрішніх справ України, після проведення сертифікації зброї і внесення відомостей про неї до Державного збройо-

вого кадастру. Такі зброя та бойові припаси повинні відповідати державним стандартам України.

Порядок ввезення на територію України зброї, яка підлягає в Україні обов'язковій сертифікації, встановлюється Державною митною службою України, Державним комітетом стандартизації, метрології та сертифікації України, за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України.

Ввезення на територію України одиничних зразків зброї, бойових припасів і патронів, вузлів і частин, а також їх вивезення з території України провадяться в порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України з урахуванням вимог цього Закону.

Стаття 44. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила ввезення з-за кордону та вивезення з України зброї, ніж ті, що передбачені цим Законом та законодавством України про зброю, то застосовуються правила міжнародного договору України.

РОЗДІЛ VII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Встановити, що до приведення законодавства у відповідність із Законом України «Про зброю» закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечить цьому Закону.

3. Кабінетові Міністрів України в тримісячний термін:

- подати до Верховної Ради України пропозиції про приведення законодавчих актів України у відповідність з цим Законом;
- привести у відповідність із цим Законом раніше прийняті рішення Кабінету Міністрів України, які не відповідають цьому Закону;
- забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади нормативних актів, що суперечать цьому Закону, а також прийняття ними відомчих нормативних актів стосовно його реалізації.

4. Установити, що:

- суди, органи прокуратури, інші правоохоронні органи, а також міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (крім Збройних сил України, інших військових формувань, Міністерства внутрішніх справ України), підприємства, установи і організації, яким згідно з законодавством України та видом діяльності дозволено користування зброєю, спор-

тивні організації, наукові установи, заклади культури і освіти можуть користуватися зброєю, що знаходиться у них на законних підставах, без продовження терміну дії дозволу на її зберігання у встановленому цим Законом порядку до закінчення цього терміну;

– продовження терміну дії дозволів на зберігання і носіння зброї, що перебуває на законних підставах у власності громадян на момент введення в дію цього Закону, провадиться після закінчення терміну дії раніше виданих дозволів на зберігання і носіння зброї;

– підприємства, організації і громадяни, що займаються на законних підставах виробництвом, ремонтом і реалізацією зброї, мають право провадити таку діяльність без переоформлення відповідних ліцензій до закінчення терміну їх дії.

§ 5. Проект Закону України «Про зброю» (від 06.06.2002 р.)¹

Цей Закон регулює правовідносини, що виникають при обігу в Україні вогнепальної, пневматичної та холодної зброї, бойових припасів і спрямований на захист життя та здоров'я громадян, власності, охорону громадського порядку і громадської безпеки, природи і природних ресурсів, зміцнення міжнародного співробітництва в боротьбі зі злочинністю та незаконним розповсюдженням зброї.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі спеціальні терміни вживаються в такому значенні:

– *державні органи* – органи державної влади та інші державні органи;
– *посадові особи* – це особи, які постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади, а також займають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарчих обов'язків, або виконують такі обов'язки за спеціальним повноваженням;

– *підприємства, що мають особливі статутні завдання* – підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, яким чинним законодавством України дозволено володіння чи користування зброєю для виконання виробничих, охоронних або інших, пов'язаних з обігом зброї, функцій;

– *зброя* – пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої або іншої цілі і які не мають іншого виробничого чи господарсько-побутового призначення;

– *основні частини зброї* – частини зброї, що визначають її функціональне призначення і підлягають клеймуванню та нумеруванню на виробництві;

– *вогнепальна зброя* – зброя, призначена для ураження цілі на віддалі металевим снарядом, що приводиться в рух миттєвим вивільненням хімічної енергії заряду пороху чи іншої речовини;

– *стрілецька вогнепальна зброя* – вогнепальна зброя, калібр ствола якої не перевищує 25 міліметрів;

¹ Законопроект вноситься народним депутатом України Кармазінім Ю. А.

– *нарізна вогнепальна зброя* – вогнепальна зброя, що має спіральні нарізи у направляючій частині ствола і призначена, в основному, для кульової стрільби;

– *гладкоствольна вогнепальна зброя* – це вид вогнепальної зброї з гладкими стволами, гладкоствольні рушніці із свердловиною «парадокс» з нарізами 100–140 мм на початку або в кінці ствола, гладкоствольні рушніці з свердловиною «сюпра»;

– *комбінована зброя* – вид вогнепальної зброї, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи або має при гладкому каналі ствола нарізне свердління біля дульного зрізу;

– *бойові припаси* – пристрої, конструктивно призначені й технічно придатні для пострілу зі зброї відповідного виду з метою ураження живої чи іншої цілі снарядом (кулею, шротом тощо);

– *пневматична зброя* – зброя, призначена для ураження цілі на віддалі металним снарядом, що приводиться в рух енергією стиснутих газів;

– *холодна зброя* – зброя, призначена для ураження цілі шляхом використання лише м'язової сили людини або механічної енергії;

– *холодна ручна зброя* – холодна зброя, яка утримується руками людини і використовується для ураження цілі при безпосередньому контакті з нею;

– *холодна метална зброя* – холодна зброя, призначена для ураження цілі на віддалі металним снарядом, приведеним у дію механічним пристроєм чи мускульною енергією людини;

– *військова зброя* – зброя, що перебуває на озброєнні Збройних Сил України та інших військових формувань і призначена для вирішення бойових та оперативно-службових завдань з метою забезпечення виконання покладених на них функцій;

– *службово-штатна зброя* – службово-штатною зброєю вважається короткоствольна нарізна (крім автоматичної), довгоствольна нарізна (крім автоматичної), гладкоствольна довгоствольна зброя, нарізна мисливська, придбана в порядку встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України, міністерствами, іншими центральними органами державної влади, підприємствами, установами й організаціями незалежно від форм власності, що мають особливі статутні завдання, для озброєння особового складу охорони, своїх працівників, посадових осіб, яким згідно із законодавством та видом діяльності дозволено користуватися зброєю;

– *цивільна зброя* – зброя, призначена для використання громадянами з метою індивідуального захисту, полювання і зайняття спортом;

– *несучасна зброя* – знята з виробництва та озброєння Збройних Сил України та інших військових формувань зброя, до якої не виготовляються боеприпаси, а також зброя зазначеного вище типу, виготовлена в сучасних умовах в одиничних екземплярах та малих партіях спеціально для виставок (експозицій) та колекціонування;

– *саморобна зброя* – зброя, повністю або частково виготовлена в кустарних умовах без відповідного дозволу;

– *перероблена зброя* – зброя заводського виготовлення, яка внаслідок внесення технічних змін в кустарних умовах без відповідного дозволу, набула нові якості (менші розміри, придатність до автоматичної стрільби тощо);

– *обіг зброї* – виробництво, ремонт, реалізація, придбання, користування, носіння, застосування, зберігання, колекціонування, передача, перевезення, експорт, імпорт, ввезення, транзитне перевезення та вивезення з території України зброї та її основних частин;

– *виробництво зброї та боеприпасів* – це виготовлення зброї, її основних частин та (або) складання зброї, виготовлення або спорядження боеприпасів чи виготовлення піротехнічних сумішей до них;

– *реалізація зброї* – торгівля зброєю, основними частинами до неї, боеприпасами, патронами відповідно до отриманих ліцензій та на підставі виданих дозволів;

– *ремонт зброї* – це лагодження, реставрація чи переробка зброї шляхом усунення пошкоджень, заміни, відновлення або відповідної обробки спрацьованих деталей;

– *зберігання зброї (боеприпасів)* – володіння ними у місці, що не знаходиться безпосередньо при особі;

– *носіння зброї* – носіння зарядженої зброї особою поза місцем її постійного зберігання;

– *перевезення (перенесення) зброї та боеприпасів* – транспортування їх як багажу, або разом з собою у стані, що виключає можливість миттєвого застосування зброї;

– *стан, що виключає можливість миттєвого застосування зброї* – зброя у розрядженому, розібраному стані;

– *застосування зброї* – здійснення умисного прицільного пострілу, або інший спосіб використання бойових властивостей зброї з метою ураження живої чи іншої цілі, подачі сигналу тощо;

– *сертифікація зброї і бойових припасів* – підтвердження уповноваженими державними органами відповідності тактико-технічних даних

конкретних видів і типів зброї, бойових припасів до неї обов'язковим вимогам нормативно-правових актів із стандартизації.

Стаття 2. Класифікація зброї

Залежно від тактико-технічних даних, призначення і способу виготовлення вся зброя поділяється на такі види:

1. Військова.
2. Службово-штатна.
3. Цивільна:
 - а) мисливська;
 - б) спортивна;
 - в) нагородна;
 - г) самооборони;
 - д) сигнальна;
 - е) колекційна.
4. Холодна.
5. Учбова (імітаційна).
6. Саморобна.

Окремі види зброї можуть поділятися на системи й моделі.

Приналежність конкретних зразків зброї (крім саморобної) до зазначених типів і видів, а також до систем і моделей встановлюється у Державному збройовому кадастрі України.

Стаття 3. Державний збройовий кадастр

Державний збройовий кадастр – офіційний збірник систематизованих відомостей про зброю і боєприпаси, обіг яких дозволений на території України.

Державний збройовий кадастр видається і ведеться Державним комітетом України по стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандартом України). Відомості про зброю заносяться до Державного збройового кадастру Держстандартом України на підставі позитивних результатів сертифікації на протязі одного місяця.

Кадастр перевидається один раз на п'ять років.

Держстандарт України два рази на рік публікує систематизовані відомості про внесення змін і доповнень до Державного збройового кадастру.

Стаття 4. Сертифікація зброї та боєприпасів

Обов'язковій сертифікації підлягає зброя та бойові припаси, які виробляються в Україні або ввозяться для реалізації на її територію з-за кордону. Несучасна колекційна зброя не підлягає сертифікації.

Ввезення зброї та боєприпасів з інших країн для проведення їх сертифікації здійснюється у відповідності зі статтею 13 цього Закону.

Сертифікація зброї та боєприпасів проводиться Держстандартом України та його органами в порядку та у відповідності з вимогами, встановленими чинним законодавством України, а також діючими на її території міжнародними нормами. Сертифікація зброї та боєприпасів здійснюється за заявками виробників чи осіб, що ввозять зброю та боєприпаси на територію України з метою її реалізації, протягом тридцяти днів після подання необхідних документів. За проведення сертифікації зброї сплачується державне мито.

РОЗДІЛ II. ОСНОВИ ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 5. Порядок обігу зброї

Порядок обігу зброї встановлюється і регулюється цим Законом, іншими законодавчими актами, а також постановами Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, прийнятими уповноваженими державними органами.

Встановлені правила обігу зброї поширюються також на її основні частини та бойові припаси.

Стаття 6. Обмеження обігу зброї

На території України забороняється:

1) обіг зброї, не внесеної до Державного збройового кадастру (крім несучасної зброї);

2) незаконний обіг зброї та бойових припасів до зброї;

3) обіг саморобної та переробленої зброї, а також вкладних до гладкоствольної зброї нарізних стволів;

4) обіг пристосованих для використання в якості зброї предметів ударної, дробильної та металльної дії (кастетів, кистенів, нунчаків, металних зірок – сюрикенів, металних ножів, та інших предметів ударно-дробильної дії, за винятком спортивних снарядів);

5) обіг зброї, що своєю формою імітує безпечні предмети;

6) обіг як службово-штатної та цивільної зброї:

– вогнепальної автоматичної самострільної зброї, тобто зброї, призначеної для безперервної та одиночної стрільби;

– зброї, що має конструкцію, яка дозволяє складати чи розбирати її таким чином, що при цьому не втрачається здатність здійснення пострілу;

7) встановлення на службово-штатній та цивільній зброї пристроїв для безшумної стрільби і нічних прицілів, які знаходяться на озброєнні у Збройних Силах України та інших військових формуваннях;

8) зберігання та використання за межами спортивних об'єктів і придбання громадянами вогнепальної спортивної нарізної зброї, холодної металеві і клинкової спортивної зброї, пневматичної зброї кінетичною енергією 7,5 Дж і більше, крім випадків, передбачених чинним законодавством;

9) пересилання зброї;

10) носіння зброї громадянами під час проведення масових публічних заходів;

11) носіння з метою особистого захисту холодної і вогнепальної довгоствольної зброї за винятком осіб, яким таке право надане чинним законодавством;

12) придбання, зберігання і використання громадянами бойових припасів з кулями бронебійної, запалювальної чи розривної дії, куль зі зміщеним центром ваги, зі шротовими зарядами до пістолетів і револьверів, а також патронів споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, недопущених Міністерством охорони здоров'я України до використання;

13) перебування у власності громадян, об'єднань громадян військової та службово-штатної зброї.

Стаття 7. Виробництво зброї та боєприпасів, ремонт зброї

Виробництво зброї, крім військової, її вузлів, частин, їх складання, переробка чи ремонт з метою відновлення втрачених властивостей та виготовлення бойових припасів і патронів, їх компонентів, а також реалізація зброї, її вузлів і частин, бойових припасів і патронів та їх компонентів здійснюються підприємствами, організаціями та громадянами на підставі ліцензій, що видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Без відповідних ліцензій виготовлення, ремонт і реалізація зброї, бойових припасів і патронів не допускається.

Виробництво, ремонт і реалізація окремих видів зброї здійснюються в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України.

Виробники зброї, бойових припасів і патронів мають право:

– власності або повного господарського відання на виготовлену зброю, бойові припаси і патрони, а також на прибутки від їх реалізації;

– виготовляти зброю, бойові припаси і патрони відповідно виданої ліцензії та продавати їх замовникам;

– здійснювати конструкторські розробки і випробовувати виготовлені зброю, бойові припаси і патрони в порядку, встановленому законодавством України.

Виробники зброї, бойових припасів і патронів зобов'язані:

– забезпечувати відповідність виготовлених зброї, бойових припасів і патронів державним стандартам;

– засвідчувати виготовлену зброю маркувальними позначками і обліковими номерами, а бойові припаси і патрони – маркувальними позначками;

– вести облік виготовлених зброї, бойових припасів і патронів;

– забезпечувати схоронність виготовлених зброї, бойових припасів і патронів і запасних частин до неї та компонентів бойових припасів і патронів;

– мати сертифікати на всі види зброї, бойових припасів і патронів, що виготовляються;

– продавати виготовлені зброю, бойові припаси і патрони.

Спорядженням патронів до мисливської вогнепальної гладкоствольної зброї можуть займатися власники такої зброї для особистого користування за наявності дозволу на її зберігання і носіння.

Військова зброя та бойові припаси до неї виготовляються за заявками Збройних Сил України, інших військових формувань та Міністерства внутрішніх справ України, а також державних органів, що здійснюють постачання такої зброї іншим державам, на державних підприємствах у порядку, встановленому цим Законом та законодавством України.

Стаття 8. Реалізація вогнепальної зброї та боєприпасів до неї

Порядок реалізації військової зброї та боєприпасів до неї визначається Кабінетом Міністрів України.

Реалізацію службово-штатної та цивільної зброї і боєприпасів до неї здійснюють суб'єкти господарювання, які мають відповідну ліцензію. Порядок і умови реалізації цивільної та службово-штатної зброї визначається чинним законодавством та іншими нормативно-правовими актами України.

Стаття 9. Суб'єкти, що мають право на придбання зброї

Право на придбання відповідних видів зброї і бойових припасів на території України мають:

- державні органи;
- підприємства, установи та організації незалежно від форми власності для озброєння особового складу охорони, своїх працівників і посадових осіб, яким згідно з законодавством та видом діяльності дозволено користуватися зброєю (далі – підприємства, установи і організації, що мають особливі статутні завдання);
- суб'єкти, які згідно з чинним законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї та бойових припасів, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, та інші, яким таке право надане чинним законодавством;
- спортивні та мисливські організації;
- (юридичні і фізичні особи) установи культури, що експонують колекції зброї, або використовують зброю під час кінозйомок чи проведення циркових вистав за участю хижих звірів;
- громадяни України;
- іноземні громадяни та іноземні юридичні особи у порядку, визначеному цим Законом.

Посадові особи, які підлягають державному захисту відповідно до законодавства України, мають право отримувати в тимчасове користування службово-штатну зброю, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 10. Придбання службово-штатної зброї

Державні органи, підприємства, що мають особливі статутні завдання та суб'єкти підприємницької діяльності, які мають право на придбання службово-штатної зброї, придбавають її за дозволами органів внутрішніх справ відповідно до статті 11 цього Закону.

Придбання нарізної службово-штатної зброї та боєприпасів до неї здійснюється за заявками, що надсилаються через Міністерство внутрішніх справ України до Міністерства оборони України, а також шляхом придбання їх у інших суб'єктів, що мають право на реалізацію відповідних видів зброї, у тому числі за кордоном у порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 11. Придбання зброї самооборони

Громадяни України набувають право на придбання зброї самооборони та боєприпасів до неї за наявності дозволу на зброю, передбаченого статтею 11 цього Закону, що видається окремо на кожен з наступних видів зброї:

– на вогнепальну гладкоствольну мисливську зброю і боеприпаси до неї, газові пістолети і револьвери, патрони до яких заряджені речовинами слезоточивою та дратівної дії, пістолети і револьвери вітчизняного виробництва для відстрілу патронів споряджених гумовими або іншими аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії – громадянам України, які досягли 18-річного віку;

– на вогнепальну комбіновану і нарізну мисливську зброю. При цьому право на придбання короткоствольної вогнепальної зброї індивідуального захисту та боеприпасів до неї мають лише громадяни України з 25-річного віку, які є народними депутатами України, та депутатами органів місцевого самоврядування, державними службовцями, посади яких віднесені до першої-шостої категорії, членами Кабінету міністрів України, судьями, працівниками правоохоронних органів або пенсіонерами таких органів, попередня робота яких була пов'язана з підвищеним ризиком (оперативно-розшукова діяльність, дізнання або досудове слідство).

Придбання і зберігання громадянами холодної зброї, обіг якої не заборонений цим Законом, дозволу на зброю і реєстрації не потребує.

Громадяни, які бажають придбати зброю, повинні пройти курси з вивчення основ законодавства України щодо зброї, її технічної конструкції та правил безпечного поводження зі зброєю, а також практичної стрільби. Організація відповідних курсів покладається на органи внутрішніх справ.

Для отримання дозволу на зброю громадяни подають органу внутрішніх справ за місцем проживання заяву встановленої форми, довідку про закінчення відповідних курсів, проходять медичний огляд, перевірку органів внутрішніх справ та складають залік з основ чинного законодавства та правил поводження зі зброєю і навичок щодо її застосування.

Дозвіл на зброю видається на кожну одиницю зброї відповідного виду. Заява громадянина про отримання дозволу на кілька одиниць зброї повинна містити обґрунтування такої необхідності.

Бойові припаси та патрони до цивільної зброї придбаваються громадянами на підставі дозволів на зберігання і носіння зброї, в порядку, що визначається нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 12. Придбання, ввезення та вивезення зброї іноземцями

Іноземці мають право на придбання цивільної зброї бойових припасів і патронів за дозволами, що видаються органами внутрішніх справ на підставі клопотань дипломатичних представництв або консульських установ держав, громадянами яких вони є, а також міністерств та інших централь-

них органів виконавчої влади України за умови вивезення такої зброї з України не пізніше як через 5 днів після її придбання.

Іноземці, які отримали право на постійне проживання в Україні, мають право на придбання зброї в порядку, встановленому для громадян України.

Мисливська та спортивна зброя може ввозитися іноземцями в Україну за наявності відповідного дозволу органів внутрішніх справ та угоди про полювання, укладеної з мисливськими господарствами або запрошення міністерств та інших центральних органів виконавчої влади для участі у спортивних змаганнях.

Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, що запрошують іноземців для участі у полюванні чи спортивних змаганнях, зобов'язані забезпечити надійне зберігання зброї та бойових припасів, що ввозяться.

Така зброя повинна бути вивезена з України у термін, встановлений зазначеною угодою чи запрошенням.

Порушення терміну вивезення іноземцями зброї з України тягне за собою конфіскацію зброї та бойових припасів до неї в порядку, встановленому законодавством України.

Забороняється ввезення на територію України та використання усіх видів, типів і моделей зброї іноземцями для забезпечення особистої безпеки, захисту життя і здоров'я інших громадян, їх власності, супроводження вантажів та інших цілей, не передбачених частиною третьою цієї статті, якщо це не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України та законодавством України.

Стаття 13. Дозвіл на зброю

Право на придбання зброї суб'єкти, зазначені в статті 9 цього Закону (крім Збройних Сил України та інших військових формувань), набувають після одержання ними дозволу на зброю, що видається на кожний її вид із зазначенням конкретної кількості одиниць у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України.

Дозвіл на зброю видається органами внутрішніх справ за місцем проживання фізичної особи чи місцезнаходженням юридичної особи на протязі одного місяця з дня подання необхідних документів терміном на три роки. Якщо заявнику відмовлено у дозволі на зброю, то у місячний строк йому має бути повідомлено про це з обґрунтуванням підстав прийнятого рішення.

У разі придбання зброї та боєприпасів з метою подальшої їх реалізації, ввезення для проведення сертифікації (без права реалізації) та вивезення за межі України, дозвіл видається лише на їх придбання, довіз або вивіз з правом перевезення та зберігання до реалізації, завершення сертифікації чи доставки до місця призначення. Такі дозволи видаються органами внутрішніх справ терміном на шість місяців протягом десяти днів з дня подання необхідних документів. Після отримання позитивних результатів сертифікації, ввезена зброя може бути реалізована в загальному порядку.

Стаття 14. Відмова у видачі та анулювання дозволу на зброю

Дозволи на зброю не видаються, а видані анулюються за наявності:

1) довідки (висновку) медичної установи про те, що особа за станом здоров'я не може володіти зброєю;

2) рішення суду про визнання громадянина недієздатним, обмежено дієздатним чи безвісті відсутнім;

3) відомостей про систематичні порушення особою правил обігу зброї, громадського порядку, перебування на обліку та лікуванні від алкоголізму, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин без призначення лікаря;

4) вироку суду про засудження особи до позбавлення волі;

5) непогашеної або не знятої у встановленому порядку з особи судимості за тяжкі злочини, а також злочини, скоєні із застосуванням зброї чи вибухових пристроїв;

6) ухвали суду про направлення для відбування позбавлення волі осіб, умовно засуджених з відстрочкою виконання вироку, або ухвали суду про заміну не відбутого строку виправних робіт покаранням у вигляді позбавлення волі.

Перелік захворювань та фізичних вад, за наявності яких дозвіл на зброю не видається, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 15. Продовження терміну дії дозволу на зброю

Продовження терміну дії дозволу на зброю чи дозволу на придбання і довіз або вивіз зброї та боєприпасів здійснюється органами внутрішніх справ на той же строк, на який його було видано, за один місяць до закінчення терміну дії з вирішенням питання на протязі одного місяця.

Підставами для відмови у продовженні терміну дії дозволу на зброю можуть бути:

– неподання заявником усіх необхідних документів або подання відомостей, що не відповідають дійсності;

– відсутність необхідних умов для забезпечення виробництва, ремонту, реалізації, обліку чи зберігання зброї і бойових припасів або незабезпечення цих умов.

Стаття 16. Зупинення дії дозволу на зброю

У випадках притягнення власника зброї до кримінальної відповідальності, винесення вироку суду про умовне засудження до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку або виправних робіт, орган внутрішніх справ може прийняти рішення про тимчасове зупинення дії дозволу на зброю до прийняття остаточного рішення у порядку, встановленому чинним законодавством чи, відповідно, на період випробувального терміну, відстрочки виконання або відбуття виправних робіт.

Особа, щодо якої було прийняте рішення про призупинення дії дозволу на зброю, повинна здати дозвіл, зброю та боєприпаси до неї на тимчасове зберігання до органу внутрішніх справ за місцем проживання. У разі ухилення від здачі вищезазначених предметів, останні можуть бути вилучені у примусовому порядку з дотриманням вимог, встановлених чинним законодавством.

Після усунення підстав для призупинення дії дозволу на зброю, орган внутрішніх справ повертає зброю, боєприпаси і дозвіл на зброю власнику.

Стаття 17. Припинення дії дозволу на зброю

Дія дозволу на зброю припиняється у разі:

- 1) закінчення терміну дії, на який його було видано у разі не продовження в порядку, встановленому цим Законом;
- 2) припинення постійного місце проживання власника на території України;
- 3) конфіскації чи оплатного вилучення зброї та бойових припасів на підставі вироку суду або постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- 4) ліквідації підприємства, установи, організації або припинення трудових відносин, у зв'язку з якими було видано дозвіл на зброю;
- 5) смерть власника зброї.

У разі припинення дії дозволу на зброю, власник або спадкоємець зобов'язаний реалізувати зброю та боєприпаси до неї у визначеному порядку в місячний термін.

При невиконанні вказаної вимоги винні особи несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Питання щодо припинення дії дозволу на зброю вирішується судом.

Стаття 18. Реєстрація зброї

Придбана зброя реєструється шляхом внесення запису до відповідної графи дозволу на зброю, після чого останній надає право володіння, користування (в тому числі застосування), носіння, перевезення зброї, придбання боєприпасів до неї, ремонт зброї, зберігання зброї та боєприпасів до неї за місцем проживання власника чи за місцем знаходження об'єкта, що підлягає охороні, а також розпорядження зброєю.

Придбана зброя реєструється в день реалізації у відповідності з попереднім абзацом цієї статті суб'єктами підприємницької діяльності, що згідно з отриманою ліцензією займаються реалізацією зброї з наступним повідомленням необхідних даних органу внутрішніх справ у порядку та за формою, встановленою Міністерством внутрішніх справ України.

Суб'єкт, що придбав відомчу зброю, за винятком зброї військових формувань та зброї, придбаної суб'єктами підприємницької діяльності для реалізації, а також зброї, ввезеної для проведення сертифікації, повинен зареєструвати її в органах внутрішніх справ не пізніше десяти днів з дня придбання у відповідності з частиною першою цієї статті. Термін реєстрації відомчої зброї – три дні з моменту подання необхідних документів.

Стаття 19. Користування зброєю та її застосування

Державні органи, підприємства, установи, організації, посадові особи та громадяни користуються зброєю відповідно до її цільового призначення на підставі дозволу на зброю.

Громадяни мають право застосовувати зброю для необхідної оборони від злочинних та інших протиправних посягань, затримання злочинців та в разі крайньої необхідності у випадках, передбачених статтями 36 і 39 Кримінального кодексу України.

Зброя застосовується громадянами як крайній захід для:

- захисту від злочинних посягань на життя і здоров'я, житло та майно, своє власне чи інших громадян;
- захисту від нападу на приміщення організації, установи чи суб'єкта підприємницької діяльності, де вони працюють;
- затримання особи, яка скоїла злочин і намагається втекти або вчинити опір, з наступною передачею її працівникам органів внутрішніх справ.

Забороняється застосовувати зброю самооборони щодо жінок з явними ознаками вагітності та неповнолітніх, крім випадків скоєння ними збройного чи групового нападу, а також проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними службових обов'язків.

Відповідальність за незаконне застосування зброї самооборони встановлюється законодавством України.

При враженні нападаючого внаслідок застосування вогнепальної зброї, особа повинна негайно викликати швидку медичну допомогу для пораненого, вжити заходів щодо забезпечення охорони місця події, сповістити органи прокуратури та міліції про застосування зброї.

Стаття 20. Носіння і перевезення зброї

Право на носіння і перевезення зброї та бойових припасів мають власники або користувачі зброї, які отримали і мають при собі дозвіл органів внутрішніх справ на зброю або ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї чи дозвіл на придбання, довіз або вивіз зброї.

Правила носіння службово-штатної зброї встановлюються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Правила здійснення перевезень відомчої зброї визначаються Міністерством внутрішніх справ України, а перевезення і носіння зброї військовослужбовцями Збройних сил України та інших військових формувань – нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Стаття 21. Зберігання зброї

Право на зберігання зброї надається фізичним і юридичним особам, які отримали у встановленому порядку ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї або дозвіл на зброю чи придбання, ввезення або вивезення зброї і бойових припасів.

Зброя повинна зберігатись в умовах, що забезпечують її збереження та виключають доступ до неї сторонніх осіб. Цивільна зброя при зберіганні повинна знаходитись у стані, що виключає можливість її миттєвого застосування, за винятком зброї індивідуального захисту.

Для зберігання відомчої зброї і бойових припасів, що належать різним організаціям, дозволяється створення пунктів централізованого зберігання зброї на базі підприємств, що мають особливі статутні завдання.

До оформлення прийняття спадщини, у разі тривалого (більше трьох місяців) відрадження, проходження військових зборів чи строкової служби в Збройних силах України, а також за наявності інших поважних причин, з дозволу органу внутрішніх справ дозволяється тимчасове зберігання зброї без права користування у дорослого члена сім'ї або у близького родича власника зброї при дотриманні правил її зберігання.

Стаття 22. Колекціонування зброї

Право на колекціонування зброї надається юридичним та фізичним особам, які раніше отримали у встановленому порядку ліцензію на виробництво, ремонт чи реалізацію зброї, дозвіл на відкриття та функціонування стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів або дозвіл на зброю.

Стаття 23. Експорт та імпорт зброї

Експорт та імпорт військової зброї і бойових припасів до неї, а також її основних частин здійснюється за рішенням Кабінету Міністрів України уповноваженими державними органами з додержанням вимог чинного законодавства.

Експорт та імпорт цивільної та службово-штатної зброї і бойових припасів до неї здійснюється після проведення сертифікації зброї за дозволом Міністерства внутрішніх справ України підприємствами, організаціями, установами і громадянами, що мають ліцензію на виробництво, ремонт або реалізацію цивільної зброї та боєприпасів до неї, дозвіл на відкриття та функціонування стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

Ввезення зброї та боєприпасів для проведення їх сертифікації без права реалізації здійснюється в порядку, встановленому статтею 13 цього Закону.

Ввезення та вивезення цивільної зброї та боєприпасів до неї громадянами України проводиться в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України або уповноваженим державним органом.

Ввезення зброї, що належить іноземним юридичним особам, службово-штатної та військової зброї іноземними громадянами та посадовими особами здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів і міжурядових угод України в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Охоронці, що супроводжують вантаж, мають право ввозу і вивозу належної їм на підставі оформлених документів службово-штатної зброї. Після передачі вантажів така зброя у дводенний термін повинна бути вивезена з території України.

Така зброя повинна бути вивезена з території України у термін, встановлений зазначеною угодою чи запрошенням.

Стаття 24. Транзит зброї

Транзит через територію України зброї, що належить іноземним юридичним або фізичним особам, а також інших вантажів, що охороня-

ються озброєною охороною інших держав, здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів та міжурядових угод України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 25. Облік зброї

Уся виготовлена в Україні зброя, а також зброя, ввезена на її територію, підлягає облікові, який здійснюється шляхом збору, систематизації та реєстрації відомостей про наявність, стан та використання зброї в Україні в цілому, в Автономній республіці Крим, областях, містах і районах.

Система обліку і порядок реєстрації зброї визначається цим Законом, нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України або уповноваженого ним органу.

В Україні ведеться інформаційна кулегільзотека слідів, що залишаються на кулях та гільзах сертифікованих видів і систем зброї. Порядок ведення кулегільзотеки визначається Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 26. Контроль за обігом зброї

Державний контроль за обігом зброї та боєприпасів (за винятком військової зброї та боєприпасів до неї) здійснюється державними органами, уповноваженими на те чинним законодавством України.

Вказівки цих органів та їх посадових осіб у межах їх повноважень із питань дозвільної системи щодо зброї є обов'язковими до виконання всіма державними органами, підприємствами, установами, організаціями і громадянами.

РОЗДІЛ III. ОСОБЛИВОСТІ ОБІГУ ВІЙСЬКОВОЇ, СЛУЖБОВО-ШТАТНОЇ ТА ОКРЕМИХ ВИДІВ ЦИВІЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Стаття 27. Військова зброя

Обіг військової зброї та боєприпасів до неї регулюється чинним законодавством, нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України та Міністерства оборони України.

Стаття 28. Службово-штатна зброя

Службово-штатна зброя надається у тимчасове користування особовому складові охорони, працівникам і посадовим особам державних органів, підприємств, що мають особливі статутні завдання чи здійснюють діяльність, пов'язану з обігом зброї, тільки за наявності особистого до-

зволу на зброю виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій.

Порядок і умови видачі дозволів на службово-штатну зброю встановлюються Кабінетом Міністрів України чи уповноваженим ним органом.

Стаття 29. Нагородна зброя

Нагородна зброя – це зброя, отримана громадянами в порядку заохочення за особисті заслуги у довічне користування на підставі наказу державного органу чи посадової особи, яким відповідно до чинного законодавства України надано право нагороджувати іменною зброєю, а також на підставі нагородних грамот та інших документів уповноважених органів та посадових осіб іноземних держав.

Нагородна вогнепальна зброя реєструється в органах внутрішніх справ за місцем проживання нагородженого з видачею дозволу на зброю без зазначення терміну дії і зберігається в порядку, встановленому нормативно-правовими актами Кабінету Міністрів України чи уповноваженим ним органом.

Після смерті нагородженого нагородна зброя передається спадкоємцями до органу внутрішніх справ за місцем проживання.

Стаття 30. Колекційна зброя

Колекційна зброя – зброя, що спеціально підбирається власником за окремими властивостями чи призначенням для формування колекцій та експонування в музеях, на виставках або за місцем проживання.

Колекційною може бути як сучасна так і несучасна зброя.

Вогнепальна колекційна зброя, що використовується як експонат у постійних музейних експозиціях, повинна бути приведена у стан, що включає можливість її застосування.

Вогнепальна зброя і боєприпаси, що використовуються як експонати на виставках, а також зареєстрована зброя, що зберігається у відповідності з вимогами чинного законодавства, не потребують приведення їх у непридатний до стрільби стан.

Стаття 31. Спортивна зброя

Спортивна зброя – вид цивільної зброї, що відповідає стандартам міжнародних чи національних спортивних федерацій і призначається для

проведення спортивних змагань та підготовки спортсменів і виконання ними кваліфікаційних нормативів.

Стаття 32. Мисливська зброя

Мисливська зброя – вид цивільної зброї (мисливські карабіни, гладкоствольні рушниці, гладкоствольні рушниці із свердловиною «парадокс» з нарізами 100–140 мм на початку або в кінці ствола, мисливські рушниці з свердловиною «сюпра», комбіновані рушниці, що мають нарівні з гладкими і нарізні стволи та мисливські малокаліберні гвинтівки), яка використовується громадянами, підприємствами і організаціями всіх форм власності для промислового, спортивного та любительського полювання.

Мисливські гладкоствольні рушниці можуть також використовуватися як спортивна зброя та для охоронної діяльності.

Стаття 33. Зброя самооборони

Зброя самооборони – це вид цивільної зброї, яка за своїми конструктивними та тактико-технічними даними може використовуватись для самозахисту, захисту інших громадян, майна тощо від злочинних та інших протиправних посягань:

– вогнепальна гладкоствольна довгоствольна зброя, яка не являється мисливською, мисливська гладкоствольна зброя, в тому числі патрони несмертельної дії, що відповідають вимогам Міністерства охорони здоров'я України;

– газові пістолети і револьвери калібру до 12 міліметрів, патрони до яких заряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії. Для зарядження зазначеної зброї самооборони допускаються рецептури, розроблені на основі речовин сльозоточивої та дратівної дії, які пройшли токсиколого-гігієнічні випробування і відповідають вимогам Міністерства охорони здоров'я України;

– пістолети і револьвери вітчизняного виробництва калібру до 12 міліметрів, патрони до яких споряджені гумовими або іншими аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії відповідають вимогам МОЗ України і допущені до використання.

До зброї самооборони не належать спеціальні засоби індивідуального захисту (упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії – газові балончики, механічні розпилювачі).

Власники зброї самооборони зобов'язані один раз на три роки з метою перевірки наявності та технічного стану представити зброю до органу внутрішніх справ за місцем реєстрації.

РОЗДІЛ IV. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ПРИПИНЕННЯ ПРАВ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВОЛОДІННЯМ ЗБРОЄЮ ТА БОЄПРИПАСАМИ, А ТАКОЖ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ З ОБІГОМ ЗБРОЇ

Стаття 34. Права і обов'язки власників зброї

Юридичні та фізичні особи, що придбали зброю та боєприпаси у власність або набули її у повне господарське відання, мають право:

- володіти, користуватися та розпоряджатися ними з додержанням положень цього Закону;
- передавати зброю на тимчасове зберігання та користування іншим особам у порядку, встановленому цим Законом та іншими нормативно-правовими актами;
- на компенсацію вартості зброї і боєприпасів у разі їх сплатного вилучення або добровільної здачі.

Власники зброї зобов'язані додержуватися правил, встановлених чинним законодавством щодо обігу зброї, зокрема:

- реєструвати та перереєструвати належну їм на законних підставах зброю;
- своєчасно вносити плату за видачу дозволу на зброю та перереєстрацію зброї, сплачувати щорічний податок на зброю;
- своєчасно повідомляти органи внутрішніх справ про реалізацію зброї та знімати реалізовану зброю з обліку в порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України;
- забезпечувати збереження зброї і бойових припасів;
- користуватися зброєю відповідно до її цільового призначення;
- вести облік придбаної відомчої зброї та боєприпасів;
- юридичним особам забезпечувати безперешкодний прохід і допуск до зброї працівників, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, на територію підконтрольних об'єктів і місць зберігання зброї, а також надавати їм необхідну документацію;
- громадянам своєчасно доставляти вогнепальну зброю до органу внутрішніх справ за місцем реєстрації для перевірки її наявності та огляду технічного стану;
- на вимогу органів внутрішніх справ пред'являти зброю, дозвіл на зброю та інші документи для контролю;
- негайно повідомляти органи внутрішніх справ про втрату або викрадення зброї, боєприпасів та дозволу на зброю, а також про зміну місця проживання, прізвища;

– мати при собі дозвіл на зброю у разі її носіння чи транспортування.

Стаття 35. Права і обов'язки користувачів зброї

Користувачі зброї мають право:

– володіти і користуватися зброєю у відповідності з чинним законодавством;

– застосовувати зброю в порядку, передбаченому чинним законодавством;

Користувачі зброї зобов'язані:

– дотримуватись встановленого порядку поведження зі зброєю та боеприпасами;

– забезпечувати безперешкодний прохід та доступ до зброї працівників, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, на території підконтрольних об'єктів і місць зберігання зброї, а також надавати їм необхідну документацію;

– за вимогою органів внутрішніх справ пред'являти зброю, дозвіл на зброю та інші документи для перевірки.

Стаття 36. Особливості укладання цивільно-правових угод щодо зброї

Власники зброї та боеприпасів можуть укласти щодо них цивільно-правові угоди тільки з особами, які мають дозволи на зброю чи на придбання зброї та боеприпасів або ліцензію на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї і боеприпасів, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

Стаття 37. Спадкування зброї

Спадкування зброї здійснюється за умови одержання спадкоємцем дозволу або ліцензії, передбачених статтями 13 та 36 цього Закону в порядку, встановленому чинним законодавством.

У разі відсутності серед спадкоємців осіб, які мають або можуть мати право на придбання зброї, або їх відмови мати у власності зброю, остання разом з бойовими припасами протягом десятиденного терміну повинна бути здана до органу внутрішніх справ на зберігання, а в тридцятиденний термін після отримання свідоцтва про право на спадщину – направлена спадкоємцем на реалізацію або відчужена особі, що має відповідний дозвіл або ліцензію. В такий же термін спадкоємець, що має право і бажання придбати зброю, повинен подати заяву про її переоформлення на своє ім'я.

Стаття 38. Права та обов'язки виробників зброї та боеприпасів

Виробники зброї та боеприпасів мають право:

- власності або повного господарського відання на виготовлену зброю та бойові припаси, а також на прибутки від їх реалізації;
- виготовляти зброю і боеприпаси відповідно до виданої ліцензії та реалізовувати їх замовникам;
- здійснювати конструктивні розробки і випробовувати виготовлену зброю і боеприпаси у порядку, встановленому чинним законодавством.

Виробники зброї і боеприпасів зобов'язані:

- додержуватися правил, встановлених чинним законодавством щодо виготовлення зброї та боеприпасів;
- забезпечувати відповідність виготовленої зброї та боеприпасів державним стандартам;
- засвідчувати виготовлену зброю маркірувальними позначками і обліковими номерами, а бойові припаси – маркірувальними позначками;
- вести облік виготовленої зброї та боеприпасів;
- забезпечувати збереження виготовлених зброї, запасних частин, деталей до неї, бойових припасів та їх компонентів;
- своєчасно проводити сертифікацію вироблюваної зброї та боеприпасів.

Стаття 39. Права і обов'язки суб'єктів, які здійснюють реалізацію зброї та боеприпасів

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють реалізацію зброї та боеприпасів згідно з отриманими ліцензіями, мають право:

- здійснювати усі види оптової, роздрібною та комісійною торгівлі зброєю та боеприпасами;
- укладати у встановленому порядку цивільно-правові угоди з виробниками та власниками зброї і боеприпасів;
- здійснювати експортно-імпорتنі операції у відповідності з вимогами чинного законодавства;
- вчиняти інші дії, не заборонені чинним законодавством.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які відповідно до ліцензій здійснюють реалізацію зброї та бойових припасів, зобов'язані:

- дотримуватися правил, встановлених чинним законодавством щодо реалізації зброї та бойових припасів;
- реалізовувати тільки сертифіковані види вогнепальної зброї та боеприпасів;

- реалізовувати зброю та боєприпаси особам, що мають відповідний дозвіл на зброю;
- вести облік придбаних для реалізації та реалізованих зброї і бойових припасів та подавати органам внутрішніх справ відомості про реалізовану зброю і осіб, що її придбали, в порядку та за формою, встановленою Міністерством внутрішніх справ України;
- забезпечувати зберігання зброї та боєприпасів у порядку, визначеному статтею 21 цього Закону;
- проводити відстріл і передавати до державної кулегільзотеки кулі та гільзи, відстріляні з вогнепальної нарізної зброї, що продається ними, в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом.

Забороняється продаж зброї юридичним і фізичним особам, які не пред'явили дозвіл на придбання відповідного виду зброї, а також бойових припасів без наявності дозволу на придбання зброї чи її зберігання і носіння, не відстріляної в установленому порядку зброї та за відсутності сертифіката відповідності на кожний вид зброї.

Стаття 40. Основні умови отримання ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї та боєприпасів

Ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, її вузлів, частин, їх складання чи переробка, боєприпасів до зброї, крім зброї військових зразків та бойових припасів до неї, та здійснення іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї видаються Міністерством внутрішніх справ України за заявою суб'єкта господарювання. Заявники зобов'язані подати установчі документи, а також інші документи, передбачені чинним законодавством України.

Рішення про видачу ліцензії або про відмову в її видачі приймається в термін не більш як 30 днів з дня одержання заяви та необхідних документів. Ліцензія на здійснення певного виду діяльності, пов'язаного з обігом зброї, видається на строк не менше ніж три роки. У разі закінчення строку дії ліцензії, суб'єкт господарювання повинен отримати нову ліцензію в порядку, встановленому чинним законодавством України.

Стаття 41. Підстави для відмови у видачі ліцензії

Підставами для відмови у видачі ліцензії, а також продовження терміну її дії можуть бути:

а) неподання заявником усіх необхідних документів або подання ним відомостей, що не відповідають дійсності;

б) відсутність необхідних умов для забезпечення виробництва, ремонту, реалізації, зберігання та обліку зброї і бойових припасів або незабезпечення цих умов.

Стаття 42. Зупинення дії ліцензії

Зупинення дії ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, її вузлів, частин, їх складання чи переробка, боеприпасів до зброї, крім зброї військових зразків та бойових припасів до неї, здійснюється органами, що їх видали, у разі виявлення порушень, що виключають можливість здійснення відповідного виду діяльності, на період до їх усунення.

У випадку, коли виявлені порушення є підставою до анулювання ліцензії, дія останньої призупиняється до остаточного вирішення питання про анулювання ліцензії.

У разі зупинення дії ліцензії і до прийняття остаточного рішення про анулювання чи продовження дії ліцензії, особа, щодо якої воно було прийняте, у десятиденний термін з дня зупинення дії ліцензії повинна передати наявну у неї зброю та боеприпаси на зберігання чи реалізацію іншій особі, що має на це право або до органу внутрішніх справ.

Рішення про призупинення дії ліцензії може бути прийняте не пізніше, ніж через 10 днів з моменту виявлення порушення.

Стаття 43. Анулювання ліцензії

Анулювання ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, її вузлів, частин, їх складання чи переробка, боеприпасів до зброї, крім зброї військових зразків та бойових припасів до неї:

а) добровільної відмови від ліцензії або дозволу;

б) ліквідації відповідного підприємства, установи або організації;

в) систематичного (більше двох разів на протязі року) невиконання у встановлений термін письмового попередження про усунення порушень законодавства, зробленого органом, яким видана ліцензія, або одноразового грубого порушення, яке призвело або створило реальну загрозу втрати зброї чи порушення її обліку;

г) виникнення обставин, передбачених статтею 41 цього Закону.

Рішення про анулювання ліцензії має бути прийняте у тридцятиденний термін з моменту виявлення порушення.

Стаття 44. Вилучення зброї та боеприпасів

Зброя та бойові припаси вилучаються за рішенням державних органів, що видали ліцензію на здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з обігом зброї, або дозвіл на зброю чи інших уповноважених органів у разі:

а) відсутності ліцензії на виробництво, ремонт, реалізацію зброї і боєвих припасів, здійснення інших видів діяльності, пов'язаних з обігом зброї або дозволу на зброю;

б) притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності за правопорушення, вчинені з застосуванням зброї або за порушення правил її обігу до прийняття рішення у встановленому порядку;

в) прийняття рішення про оплатне вилучення, конфіскацію чи звернення стягнення на майно у порядку, встановленому чинним законодавством;

г) у випадках, передбачених частиною 2 статті 16 та частиною 2 статті 46 цього Закону.

Вилучена зброя та боєприпаси зберігаються в органах внутрішніх справ до прийняття остаточного рішення в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Вилучення зброї та боєприпасів здійснюється з дотриманням вимог, встановлених Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним кодексами України, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Порядок реалізації вилученої зброї встановлюється Міністерством внутрішніх справ України.

РОЗДІЛ V. ЗАХИСТ ПРАВ, ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗБРОЮ

Стаття 45. Недопустимість обмеження прав виробників, власників і користувачів зброї

Право власності виробників, користувачів і власників зброї може бути обмежене в разі невиконання ними своїх обов'язків у випадках, передбачених чинним законодавством України.

Рішення про вилучення зброї та боєприпасів, припинення, не продовження, анулювання чи зупинення дії дозволу на зброю, ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї, відмову у їх видачі, а також інше рішення, що обмежує права, передбачені цим Законом, повинно бути письмово оформлене уповноваженим на це органом чи посадовою особою з викладенням мотивів та підстав його прийняття і повідомлено особі, щодо якої воно прийняте на протязі 10 днів з моменту його прийняття. Дане рішення може бути оскаржено в суді.

Стаття 46. Відповідальність за порушення законодавства про зброю Особи, винні в порушенні порядку обігу зброї та боєприпасів, а також у її розкраданні, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України.

Порушення порядку ввезення, термінів вивезення зброї та боєприпасів іноземними юридичними та фізичними особами, встановлених частиною 3 статті 12 та частиною 8 статті 23 цього Закону, а також порушення ними правил їх обігу на території України, тягне за собою адміністративну відповідальність порушника і вилучення зброї та боєприпасів у порядку, встановленому чинним законодавством.

РОЗДІЛ VI. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 47. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України, ратифікованим у встановленому порядку, визначені інші правила обігу зброї ніж ті, що передбачені цим Законом, то застосовуються норми міжнародного договору України.

Розділ VII. Заключні положення I. Закон набирає чинності з моменту його опублікування, за винятком:

- стаття 11 в частині придбання короткоствольної вогнепальної зброї – через 1 рік після прийняття Закону;
- абзац третій частини II статті 39 – через 1 рік після прийняття Закону.

II. Кабінетові Міністрів України у шестимісячний строк:

- подати до Верховної Ради України пропозиції щодо внесення змін і доповнень до чинного законодавства України для приведення його у відповідність з цим Законом;

- привести у відповідність з цим Законом раніше прийняті рішення Кабінету Міністрів України, які не відповідають цьому Законові, та прийняти необхідні рішення на його виконання;

- забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади нормативно-правових актів, що не відповідають цьому Законові, а також прийняття ними відомчих нормативних актів щодо його реалізації.

III. Установити, що раніше видані дозволи на придбання, зберігання та носіння вогнепальної зброї, ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію зброї зберігають чинність до закінчення терміну їх дії.

Список членів авторського колективу

1. Кармазін Юрій Анатолійович – народний депутат України трьох скликань, заслужений юрист України, почесний працівник прокуратури України.

2. Мухін Володимир Васильович – народний депутат України двох скликань.

3. Данильчук Олександр Юрійович – народний депутат України 2-го скликання.

4. Недригайло Валентин Михайлович – народний депутат України 2-го скликання.

5. Хомич Микола Васильович – народний депутат України 2-го скликання, завідуючий секретаріатом Комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією.

6. Барнацький Павло Степанович – головний консультант секретаріату Комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією.

7. Федоров Микола Петрович – кандидат юридичних наук.

8. Лосюк Лариса Володимирівна – Радник Голови Комітету з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією.

§ 6. Проект Закону України «Про зброю» (від 30.09.2002 р.)¹

Цей Закон визначає правову основу та принципи регулювання відносин, що виникають при обігу в Україні військової, службово-штатної та цивільної зброї, боєприпасів до неї, і спрямований на захист життя і здоров'я громадян, власності, охорону громадського порядку, природи і природних ресурсів, а також зміцнення міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю та незаконним розповсюдженням зброї.

В основі Закону – закріплене Конституцією України право громадян на захист свого та інших громадян життя та здоров'я, вимоги Постійної міжнародної комісії Брюссельської конвенції про зброю та боєприпаси до неї, систематизовані норми чинних в Україні нормативно-правових актів.

ГЛАВА І. ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ, ЗАСТОСОВАНІ В ЗАКОНІ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому законі спеціальні терміни вживаються у такому значенні:

Державні військові формування – підрозділи, органи та установи Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Прикордонних військ України, Управління державної охорони України, та інших воєнізованих формувань, створених відповідно до законодавства України;

Державні органи – міністерства та інші центральні і місцеві органи державної влади та правоохоронні органи;

Підприємства, що мають особливі статутні завдання – підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, яким згідно з чинним законодавством та видом діяльності дозволено володіння чи користування зброєю для озброєння служб охорони, своїх працівників і посадових осіб, а також для розробки, виготовлення зброї та боєприпасів до неї, використання зброї для науково-дослідних, навчальних, спортивних цілей, експонування в музеях, здійснення підприємницької діяльності, пов'язаної з обігом зброї;

Зброя – пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі;

¹ Законопроект вноситься народними депутатами України Черновецьким Л. М. та Римаруком О. І.

Основні частини зброї – такі частини зброї, що визначають її функціональне призначення, підлягають клеймуванню та нумеруванню (крім магазину) і можуть бути використані для створення зброї за допомогою загальнодоступних інструментів;

Бойові припаси – пристрої, конструктивно призначені й технічно придатні для пострілу із зброї відповідного виду з метою ураження живої чи іншої цілі;

Вогнепальна зброя – пристрої та прилади, призначені для ураження живої чи іншої цілі (кулею, дробом або іншим предметом) з початковою швидкістю понад 100 метрів за секунду, приведеним у рух миттєвим вивільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші);

Стрілецька зброя – ствольна зброя калібром до 20 мм, яка призначена для ураження цілі металевим снарядом, що викидається із ствола силою тиску газів порохового заряду чи його замінювача, має достатню вражаючу дію для нанесення тілесних ушкоджень чи руйнування об'єктів, а також запалювальний та замикаючий пристрій;

Несучасна зброя – знята з виробництва та озброєння вогнепальна, до якої не виготовляються набії, а також зброя зазначеного вище типу, виготовлена у сучасних умовах в одиничних екземплярах та малими партіями спеціально для виставок (експозицій) та колекціонування;

Військова зброя – зброя, призначена для вирішення бойових і оперативних-службових завдань, що перебуває на озброєнні державних військових формувань з метою забезпечення виконання покладених на них функцій;

Службово-штатна зброя – ручна стрілецька зброя, призначена для використання підприємствами, установами, організаціями з метою здійснення покладених на них функцій та іншої дозволеної законодавством України діяльності, пов'язаної з обігом зброї;

Цивільна зброя – зброя, призначена для використання громадянами з метою самооборони, полювання, колекціонування і заняття спортом;

Нарізна зброя – вид вогнепальної зброї, що має спіральні нарізи у направляючій частині ствола;

Гладкоствольна зброя – вид вогнепальної зброї, призначеної для стрільби, з гладкими, без нарізів стволами;

Комбінована зброя – вид вогнепальної зброї, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи або має при гладкому каналі ствола нарізне свердління біля дульного зрізу;

Вибухова зброя – вид зброї, призначеної для ураження живої чи іншої цілі вибухом твердої, рідкої або газоподібної речовини, здатної до хімічної реакції без доступу кисню з виділенням газів такої інтенсивності, температури та тиску, що спричиняють пошкодження оточуючих предметів;

Пневматична зброя – вид ствольної зброї, у якому снаряд (куля) отримує направлений рух за рахунок енергії стиснутих газів або повітря;

Газова зброя – вид ствольної зброї (пістолети і револьвери калібром до 12 мм), призначеної для тимчасового ураження живої цілі на обмеженій відстані або площі речовинами сльозоточивої та подразнюючої дії;

Холодна зброя – це предмети, спеціально виготовлені і призначені виключно для ураження живої чи іншої цілі шляхом використання лише м'язової сили людини або механічної енергії і які не мають прямого виробничого або господарсько-побутового призначення.

Заводська зброя – зброя, виготовлена в умовах спеціалізованого, технічно оснащеного промислового виробництва за встановленими державними, галузевими або фірмовими стандартами та технічними умовами;

Саморобна зброя – зброя та вибухові пристрої, повністю або частково (ремонт, переробка тощо) виготовлені без відповідної ліцензії;

Перероблена зброя – вогнепальна зброя, яка в результаті обробки втратила деякі заводські властивості і набула нових, що спричинило її перехід в нову класифікаційну групу;

Особиста зброя – зброя, що відповідно до чинного законодавства придбана в особисте користування і належить фізичній особі;

Відомча зброя – зброя, що на підставах, передбачених законодавством, придбана у власність або належить на правах повного господарського відання державним військовим формуванням, правоохоронним органам, підприємствам з особливими статутними завданнями та юридичним особам;

Обіг зброї – виробництво, ремонт, реалізація, придбання, користування, застосування, зберігання, колекціонування, носіння, перевезення, облік, експорт, імпорт зброї, її основних частин на території України, а також транзит через її територію;

Виробництво зброї та боєприпасів – виготовлення основних частин та (або) складання зброї, спорядження, набоїв чи виготовлення піротехнічних сумішей до них;

Ремонт зброї – лагодження, реставрація чи переробка зброї шляхом усунення пошкоджень, заміни, відновлення або відповідної обробки її комплектуючих частин;

Користування зброєю – це зберігання, носіння, перевезення (перенесення) та застосування зброї, в цілях, затверджених в ліцензії або дозволом;

Зберігання зброї (боєприпасів до неї) – володіння ними у місці, що не знаходиться безпосередньо при особі;

Носіння зброї – переміщення фізичною особою безпосередньо при собі готової до застосування (розчохленої, зібраної, зарядженої, знятої з запобіжника тощо) зброї поза місцем зберігання;

Перевезення (перенесення) зброї та боєприпасів – транспортування їх як багажу або разом з особою у стані, що виключає можливість миттєвого застосування;

Стан, що виключає можливість миттєвого застосування зброї – зброя у розрядженому чи розібраному стані, або зачинена замками безпеки, одночасно магазини повинні бути порожніми, а також зачохлена або розібрана холодна зброя;

Застосування зброї – здійснення умисного прицільного пострілу або інший спосіб використання бойових властивостей зброї з метою ураження живої чи іншої цілі;

Власник зброї – юридична або фізична особа, яка має дозвіл на придбання зброї з метою її зберігання, носіння, перевезення та застосування або колекціонування, володіє зброєю як власник чи на правах повного господарського відання, військового та оперативно-службового використання, на інших підставах, що не суперечать законодавству;

Державний збройовий кадастр – офіційний збірник систематизованих відомостей про зброю та боєприпаси до неї, що дозволені до обігу на території України, в якому здійснюється класифікація зброї та боєприпасів за видами, цільовим призначенням і режимом використання.

Сертифікація зброї і бойових припасів – підтвердження уповноваженими органами відповідності конкретних видів і типів зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї обов'язковим вимогам нормативних документів із стандартизації за тактико-технічними даними і вимогами безпеки, а також підтвердження дії на території України сертифікату або випробувального клейма іноземної держави, з якою існує угода про взаємне визнання результатів сертифікації чи випробувальних клейм ручної вогнепальної зброї.

До зброї не відносяться вироби, сертифіковані як предмети господарсько-побутового або виробничого призначення, і спортивні знаряддя, конструктивно подібні до зброї (надалі – вироби, конструктивно подібні до зброї).

ГЛАВА II. ВИДИ ЗБРОЇ ЗА ЇЇ ПРАВОВИМ СТАТУСОМ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 2. Військова зброя

Військова зброя та боєприпаси до неї виготовляються за заявками державних військових формувань на підприємствах у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України.

Обіг військової зброї та боєприпасів до неї регулюється законодавством України і нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Дія цього Закону не розповсюджується на вогнепальну зброю, боєприпаси до неї та амуніцію (спорядження), які знаходяться на озброєнні державних військових формувань.

Стаття 3. Службово-штатна зброя

Службово-штатна зброя надається у тимчасове користування особовому складові охорони, працівникам та посадовим особам державних органів, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, що мають особливі статутні завдання, тільки за наявності особистого дозволу на зброю виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій.

До службово-штатної зброї відносяться різноманітні види ручної стрілецької та холодної зброї, а також сигнальна зброя – яка має одноцільове призначення, засноване на принципі ручної стрілецької зброї для використання сигнальних патронів калібру більше 18 мм.

Виробництво, ремонт та реалізація службово-штатної зброї здійснюються за ліцензіями, що видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 4. Цивільна зброя

Цивільна зброя, придбана громадянами або юридичними особами на правах приватної власності або повного господарського володіння, поділяється на:

а) *мисливську зброю* – яка використовується громадянами, підприємствами і організаціями всіх форм власності для промислового, спортивного, любительського і навчального полювання.

Мисливські гладкоствольні рушниці можуть також використовуватися юридичними особами та громадянами для охоронної діяльності;

б) *спортивну зброю* – яка відповідає стандартам міжнародних та/або національних спортивних федерацій і призначається для проведення спортивних змагань та підготовки спортсменів і виконання ними кваліфікаційних нормативів.

Окремі види спортивної вогнепальної зброї можуть бути передані у постійне особисте користування спортсменам із стрілецьких видів спорту за відсутності у них підстав для заборони отримання дозволу на придбання зброї, передбачених ст. 29 цього Закону в порядку, передбаченому нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України;

в) *іменну зброю* – отриману громадянами в порядку заохочення за особисті заслуги у довічне користування на підставі наказу уповноваженого державного органу чи посадової особи, яким відповідно до законодавства України надано право нагороджувати іменною зброєю, а також на підставі нагородних грамот та інших документів уповноважених органів чи посадових осіб іноземних держав.

Іменна зброя, за винятком холодної ручної зброї, реєструється в органах внутрішніх справ за місцем проживання нагородженого з видачею дозволу на зброю без зазначення терміну дії і зберігається у порядку, встановленому нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Іменна зброя підлягає спадкуванню на загальних підставах, передбачених цим Законом та іншими актами законодавства України;

г) *колекційну зброю* – особисту або відомчу зброю, що спеціально вибирається власником за окремими властивостями чи призначенням для формування колекцій та експонування в музеях, на виставках або за місцем проживання.

Колекційною може бути як сучасна, так і несучасна зброя. Виготовлення набоїв до несучасної колекційної зброї забороняється. Несучасна колекційна зброя може виготовлятися у вигляді копій (реплік).

Несучасна зброя не підлягає сертифікації.

Вогнепальна колекційна зброя, що використовується як експонати у постійних відкритих музейних експозиціях, а також така, що внаслідок пошкодження повністю втратила вражаючі властивості, повинна бути приведена у стан, непридатний до застосування.

Зброя та боєприпаси до неї, що використовуються як експонати на виставках, а також зареєстрована зброя, що зберігається у відповідності з вимогами законодавства, не потребують їх приведення у непридатний для використання стан.

д) зброя самооборони – самостійний вид цивільної зброї, яка за своїми конструктивними та тактико-технічними даними може використовувати-

ся для самозахисту: вогнепальна гладкоствольна комбінована та нарізна зброя, в тому числі короткоствольна калібру до 9,3 мм вітчизняного виробництва (крім автоматичної, що дозволяє вести стрільбу чергами), пневматична і газова зброя.

Для зарядження вогнепальної зброї самооборони можуть використовуватися металеві або гумові кулі, кінетична енергія пострілу яких не перевищує 280 Джоулів на кв. см.

Стаття 5. Холодна зброя

Холодна зброя повинна мати наступні кваліфікаційні ознаки:

- довжина клинка перебільшує 90 мм;
- твердість сталі клинка вище 42 одиниць за Роквеллом (НКС);
- лезо складаного ножа при відкритті стає на фіксатор;
- натягнення тятиви арбалета або лука повинно перебільшувати 20 кг.

За своїм впливом та вражаючим фактором холодна зброя поділяється на:

а) *ударна дробильної дії* – призначеної для нанесення прямого удару на поверхню цілі (булави, кистені, нунчаки);

б) *колючої дії* – призначеної для нанесення уколу, тобто проникнення знаряддя через поверхню цілі на порівняно невеликій площі на велику глибину (десантні ножі, кинджали, кортики, штики, стилети, шпаги);

в) *рубано-ріжучої дії* – призначеної для руйнування по поверхні цілі (мечі, шаблі, палаші);

г) *метальної дії* – призначеної для ураження живої та іншої цілі за допомогою механічної енергії металюного елемента, приведеного в дію шляхом поштовху або вигину із застосуванням м'язової сили людини чи механічного пристрою (луки, арбалети, ножі з викидом леза).

При наявності у громадян дозволу на вогнепальну зброю автоматично дозволено зберігання, носіння та колекціонування будь-якого виду холодної зброї.

Види та кваліфікаційні ознаки холодної зброї, дозволеної до обігу на території України, встановлюються Державним збройовим кадастром.

Міжурядовими угодами, постановами Кабінету міністрів України або уповноваженими ним органами можуть встановлюватися заборони та обмеження обігу окремих видів холодної зброї як на території України, та і в окремо визначених місцях (митницях, в аеропортах тощо).

Дозвіл на вогнепальну зброю надає громадянину право на зберігання, колекціонування, перевезення, носіння та застосування дозволеної до обігу холодної зброї, крім випадків, передбачених пп. 1 та 7 статті 17 цього Закону.

Державні військові формування та підприємства, що мають особливі статутні завдання, мають право на придбання, зберігання, колекціонування, перевезення та застосування дозволеної до обігу холодної зброї.

Стаття 6. Класифікація боєприпасів до вогнепальної зброї

До бойових припасів належать патрони до нарізної вогнепальної зброї будь-яких калібрів, а також заряджені патрони для гладкоствольних рушниць, мисливський порох і капсулі.

Всі види споряджених боєприпасів до вогнепальної зброї підлягають обов'язковій сертифікації.

Перелік боєприпасів, дозволених до обігу в Україні, розмежування їх за видами та режимом використання встановлюється Державним збройовим кадастром.

На території України в ранзі боєприпасів для службово-штатної та цивільної зброї використовуються боєприпаси з калібрами:

- для нарізної зброї від 4,5 мм до 18 мм;
- для нарізної короткоствольної зброї – до 9,3 мм;
- для гладкоствольної зброї від 410 до 12 калібру.

Обіг військових боєприпасів і вибухової зброї особливого призначення регулюються міжнародними договорами.

Боєприпаси до нарізної зброї – патрони, які застосовуються до службово-штатної та цивільної зброї, мають:

гілзи – циліндричної та пляшкової форми, всі кільцевого запалення,
кулі – повністю свинцеві, оболонкові, а також гумові. Оболонкові кулі до мисливських патронів розподіляються на експансивні та неекспансивні.

Боєприпаси до гладкоствольної зброї – мають патрони та елементи до їх спорядження:

- гілзи* – металеві, паперові та пластмасові,
 - капсулі* – відкриті, типу «Центровій», і закриті, типу «Жевело».
- Для стрільби застосовуються: дріб, картеч та кулі різних типів.

**ГЛАВА III. КЛАСИФІКАЦІЯ, СЕРТИФІКАЦІЯ
ТА СТАНДАРТИЗАЦІЯ ЗБРОЇ. ДЕРЖАВНИЙ
ЗБРОЙОВИЙ КАДАСТР**

Стаття 7. Класифікація зброї

Класифікація конкретних зразків зброї за окремими ознаками, її віднесення до систем і моделей, а також відображення технічних даних, що

не мають прямого відношення до правового регулювання обігу зброї, здійснюється Державним збройовим кадастром.

Стаття 8. Сертифікація зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Обов'язковій сертифікації в Україні підлягає зброя, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї, зазначені в пункті 2 статті 17 цього Закону, а також вироби, конструктивно подібні до зброї, які виготовлені на території України чи ввезені в Україну з інших країн.

Сертифікація патронів до газової зброї включає проведення медико-біологічних досліджень речовин, що використовуються для їх зарядження.

Перелік виробів, конструктивно подібних до зброї, що підлягають обов'язковій сертифікації, встановлюється Держстандартом України.

Ввезення зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї для проведення їх сертифікації, здійснюється відповідно до статті 27 цього Закону.

Сертифікація зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї провадиться в порядку та відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством України, а також діючих на її території міжнародних норм за заявками виробників, юридичних та фізичних осіб, що ввозять зброю на територію України. Сертифікація здійснюється протягом тридцяти днів після подання необхідних документів.

Органи з сертифікації зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї призначаються або акредитуються Держстандартом України.

Стаття 9. Державний збройовий кадастр

Державний збройовий кадастр ведеться Державним комітетом України по стандартизації, метрології та сертифікації (Держстандартом України) для організації контролю за додержанням правил обігу зброї та забезпечення державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян відомостями про належність конкретних зразків зброї до певних видів зброї, а також про результати їх сертифікації з дотриманням вимог законодавства про державну таємницю.

Порядок створення і ведення Державного збройового кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України. Кадастр перевидається один раз на три роки.

Відомості про зброю заносяться до Державного збройового кадастру на підставі позитивних результатів сертифікації не пізніше двох тижнів з дня її завершення.

Держстандарт України в тридцятиденний термін публікує відомості про внесення змін і доповнень до кадастру. За запитам підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, суб'єктів підприємницької діяльності та громадян Держстандарт України зобов'язаний надавати інформацію щодо окремих видів зброї, набоїв до неї та патронів до газової зброї, які внесені до кадастру. Це правило не поширюється на відомості Кадастру, які відповідно до законодавств не підлягають розголошенню.

ГЛАВА IV. РОЗРОБКА. ВИРОБНИЦТВО ТА РЕАЛІЗАЦІЯ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ ТА ПАТРОНІВ ДО ГАЗОВОЇ ЗБРОЇ

Стаття 10. Права та обов'язки виробників зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Виробники зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї мають право:

- власності або повного господарського відання на виготовлену зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї, а також на прибутки від їх реалізації;

- виготовляти зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї відповідно до виданої ліцензії, реалізувати їх замовникам;

- здійснювати конструктивні розробки і випробовувати виготовлену зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї в порядку, встановленому законодавством;

- здійснювати експорт та імпорт виробленої зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї у порядку, встановленому законодавством;

- здійснювати перевезення зброї та боєприпасів по території України.

Виробники зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї зобов'язані:

- дотримуватися правил, встановлених законодавством щодо виготовлення зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї;

- забезпечувати відповідність виготовлених зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї державним стандартам;

- засвідчувати виготовлену зброю маркірувальними позначками і обліковими номерами, а боєприпаси до неї та патрони до газової зброї – маркірувальними позначками;

- вести облік виготовлених зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї;

- забезпечувати схоронність виготовлених зброї, запасних частин, боєприпасів, патронів до газової зброї та їх компонентів;
- мати сертифікати на всі види виготовленої зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї.

Стаття 11. Права і обов'язки суб'єктів, які здійснюють реалізацію зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють виробництво та або реалізацію зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї згідно з отриманими ліцензіями, мають право:

- здійснювати усі види оптової, роздрібною та комісійною торгівлі зброєю, боєприпасами до неї та патронами до газової зброї,
- укладати у встановленому порядку цивільно-правові угоди з виробниками та власниками зброї, боєприпасів до неї, патронів до газової зброї,
- здійснювати експортно-імпорتنі операції відповідно до вимог законодавства,
- інші права, що не суперечать актам законодавства України.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які відповідно до ліцензій здійснюють виробництво та\або реалізацію зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, зобов'язані:

- дотримувати правил, встановлених законодавством щодо реалізації зброї, боєприпасів до неї, патронів до газової зброї,
- мати сертифікат на зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї, що продаються,
- вимагати від покупців пред'явлення дозволів на придбання даного виду зброї, реєструвати придбану зброю та подавати органам внутрішніх справ відомості про реалізовану зброю в порядку та за формою, встановленими Міністерством внутрішніх справ України,
- забезпечити ведення обліку придбаних для реалізації зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, а також зберігання облікової документації протягом 10 років,
- забезпечити надійне зберігання зброї, боєприпасів та патронів до газової зброї.

Стаття 12. Основні умови отримання ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї

Ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, а також холодної зброї, ство-

рення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів та здійснення іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї, видаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом за заявою суб'єкта підприємницької діяльності. Заявники зобов'язані подати установчі документи, а також інші документи, передбачені законодавством України.

Рішення про видачу ліцензії або відмову у її видачі приймається в термін не більш як 30 днів з дня одержання заяви та необхідних документів. Ліцензія видається на термін не менш як п'ять років.

Термін дії ліцензії може бути продовжено не менш як на п'ять років за заявою власника ліцензії, що подається за три місяці до закінчення терміну її дії, з вирішенням питання протягом одного місяця.

У разі порушення уповноваженим органом термінів прийняття рішення про продовження дії ліцензії суб'єкт підприємницької діяльності, що вчасно подав документи до розгляду, має право продовжувати здійснення ліцензованого виду діяльності до моменту отримання письмового повідомлення при прийнятті відповідного рішення.

Стаття 13. Підстави для відмови у видачі та продовженні терміну дії ліцензії

Підставами для відмови у видачі ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї, а також продовженні терміну її дії можуть бути:

- неподання заявником усіх необхідних документів або подання ним відомостей, що не відповідають дійсності;
- відсутність необхідних умов для забезпечення виробництва, ремонту, реалізації, зберігання та повного обліку зброї та боєприпасів до неї або незабезпечення цих умов.

Стаття 14. Зупинення дії ліцензії

Зупинення дії ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї, здійснюється органами, що їх надали, у випадку виявлення порушень, що виключають можливість здійснення відповідного виду діяльності, на період до їх усунення.

У випадку, коли виявлені порушення є підставою для анулювання ліцензії, дія останньої призупиняється до остаточного вирішення питання про анулювання ліцензії.

Рішення про призупинення дії ліцензії може бути прийняте не пізніше, ніж через десять днів з моменту виявлення порушення.

Стаття 15. Анулювання ліцензії

Анулювання ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї, може здійснюватися органами, що їх видали, у випадках:

- а) добровільної відмови від ліцензії;
- б) ліквідації відповідного підприємства, організації чи установи;
- в) систематичного (більше двох разів протягом одного року) невиконання у встановлений термін письмового попередження про усунення порушень законодавства, зробленого органом, яким видана ліцензія, або одноразового грубого порушення, що призвело або створило реальну загрозу втрати зброї чи виникнення неврахованої зброї;
- г) виникнення передбачених цим Законом обставин, що виключають можливість отримання ліцензії.

Прийняття рішення про анулювання ліцензії з підстав, передбачених пунктом «в» цієї статті, повинно передувати письмове попередження особи, якій видана ліцензія, органом, що її видав. У попередженні зазначається, які саме статті або пункти правових норм та правил порушено або не виконано і призначається термін для усунення допущених порушень.

Анулювання ліцензії може відбуватися в повному обсязі або частково, шляхом заборони здійснення окремих передбачених ліцензією видів діяльності, при виконанні яких були допущені порушення.

У разі прийняття остаточного рішення про анулювання чи не продовження дії ліцензії, особа, щодо якої воно було прийняте, у тридцятиденний термін з дня отримання попередження повинна передати наявну у неї зброю, боєприпаси до неї та патрони до газової зброї на зберігання чи реалізацію іншій особі, що має на це право.

Рішення про анулювання ліцензії приймається у тридцятиденний термін з моменту виявлення порушення.

ГЛАВА V. ОСНОВНІ УМОВИ ОБІГУ, ПРИДБАННЯ ЗБРОЇ, БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ ТА ПАТРОНІВ ДО ГАЗОВОЇ ЗБРОЇ

Стаття 16. Порядок обігу

Порядок обігу зброї встановлюється цим Законом, іншими законодавчими актами, а також постановами Кабінету Міністрів України чи нормативно-правовими актами уповноважених ним державних органів.

Встановлений порядок обігу зброї поширюється також на її основні частини, обіг боєприпасів до зброї та патронів до газової зброї.

Стаття 17. Обмеження обігу

На території України забороняється:

1) обіг зброї, не внесеної до Державного збройового кадастру (крім несучасної зброї); саморобної та переробленої зброї (крім знятих з озброєння нарізних карабінів і застарілих моделей довгоствольної нарізної спортивної зброї калібром 5,6 мм, перероблених і перевірених у заводських умовах для безпечного мисливського використання); кастетів, кистенів, нунчаків, металевих зірок – сюринкенів, металевих ножів, металевих дротиків та інших спеціально пристосованих для використання як зброї предметів ударно-дробильної та металевий дії;

2) незаконний обіг вогнепальної, вибухової, газової зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї; пневматичної зброї калібром понад 4,5 мм і з швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, а також окремих видів холодної зброї – військових багнетів, військових ножів, палиць, луків та арбалетів;

3) обіг як службово-штатної та цивільної зброї:

– що має конструкцію, яка дозволяє складати чи розбирати її і при цьому не втрачається можливість здійснення пострілу (крім блочних луків);

– яка має форму, що імітує інші предмети;

4) встановлення на службово-штатній та цивільній зброї пристроїв для безшумної стрільби і нічних прицілів;

5) використання спортивної вогнепальної (крім гладкоствольних мисливських рушниць) і спортивної холодної (ручної та металевий) зброї за межами спортивних об'єктів, крім випадків, передбачених законодавством;

6) пересилання зброї;

7) носіння зброї громадянами під час проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій, пікетування та проведення інших масових публічних заходів, а також носіння з метою особистого захисту холодної і вогнепальної довгоствольної зброї за винятком окремих осіб, яким таке право надане законодавством;

8) придбання, зберігання і використання громадянами боєприпасів з кулями бронебійної, запалювальної чи розривної дії, куль із зміщеним центром ваги, трасуючими, патронів до газової зброї, заряджених нервово-паралітичними, отруйними та іншими сильнодіючими речовинами,

здатними заподіяти смерть або тривалий розлад здоров'я, крім тих, які дозволені Міністерством охорони здоров'я України;

9) перебування у власності громадян, громадських об'єднань, політичних партій, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України військової та службово-штатної зброї (крім випадків, передбачених статтями 34 та 35 цього Закону).

Стаття 18. Контроль за обігом зброї

Державний контроль за обігом зброї здійснюється Кабінетом Міністрів України і спеціально уповноваженими ним міністерствами та іншими центральними органами державної виконавчої влади і органами, що видають ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї та боеприпасів до неї, а також дозволи на зброю чи придбання і перевезення зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї.

Посадові особи, до компетенції яких належить здійснення контролю за обігом зброї, мають права, передбачені законодавством України.

Стаття 19. Суб'єкти, що мають право на придбання зброї

Право на придбання відповідних видів зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї на території України мають:

- державні військові формування, правоохоронні органи;
- підприємства, установи та організації, що мають особливі статутні завдання, в тому числі суб'єкти, що згідно з чинним законодавством займаються виробництвом, ремонтом, реалізацією зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї, утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, а також інші юридичні особи, яким таке право надане законодавством, наукові установи та підприємства, які здійснюють розробку, випробування або сертифікацію зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї;
- банківські установи для озброєння охоронців, працівників підрозділів безпеки та інкасаторів;
- спортивні та мисливські організації;
- заклади освіти, програма навчання яких передбачає вивчення зброї;
- заклади культури, що експонують колекції зброї або використовують зброю під час кінозйомок чи проведення циркових вистав за участю хижих звірів;
- громадяни України;
- іноземні громадяни та іноземні юридичні особи, яким таке право надане цим Законом.

Стаття 20. Придбання відомчої зброї

Державні військові формування мають право на придбання зброї та боєприпасів до неї в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Придбання нарізної службово-штатної зброї та боєприпасів до неї може здійснюватися за заявками, що надсилаються через Міністерство внутрішніх справ України до Міністерства оборони України, а також шляхом придбання їх у інших суб'єктів, що мають право на реалізацію відповідних видів зброї, в тому числі за кордоном в порядку, встановленому цим Законом.

Форма і зміст заявок, терміни їх розгляду та порядок отримання зброї визначаються нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Інші органи, підприємства, установи і організації та суб'єкти підприємницької діяльності, що мають право на придбання відомчої зброї, набувають право на її придбання за дозволами органів внутрішніх справ відповідно до статті 27 цього Закону.

Стаття 21. Придбання особистої зброї

Громадяни України набувають право на придбання особистої цивільної зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї за наявності дозволу на зброю, передбаченого статтею 27 цього Закону, що видається окремо на кожний з наступних видів зброї:

- на вогнепальну гладкоствольну цивільну зброю і боєприпаси до неї – громадянам України, які досягли 20-річного віку;
- на вогнепальну нарізну і комбіновану мисливську зброю та боєприпаси до неї – громадянам України з 25-річного віку;
- на вогнепальну короткоствольну зброю самооборони вітчизняного виробництва та патронів до них, споряджених гумовими чи аналогічними снарядами несмертельної дії, – громадянам України з 25-річного віку;
- на вогнепальну короткоствольну зброю самооборони та боєприпасів до неї громадянам України з 25-річного віку, які є народними депутатами України, членами Кабінету Міністрів України, керівними посадовими особами адміністрації Президента України, керівниками місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, суддями, прокурорами, слідчими, працівниками правоохоронних органів або пенсіонерами зазначених органів, попередня робота яких була пов'язана з підвищеним ризиком (оперативно-розшукова діяльність, охорона громадського порядку, дізнання або досудове слідство).

Особи, що бажають придбати вогнепальну, пневматичну, газову зброю, повинні пройти курси з вивчення основ законодавства України щодо зброї,

її технічної конструкції та правил безпечного поводження зі зброєю, а також практичні стрільби. Організація таких курсів покладається на органи внутрішніх справ та/або підприємства, що мають відповідні особливі статутні завдання.

Особи, що придбали короткоствольну зброю для самооборони, повинні один раз у 5 років складати іспит з виконання технічного мінімуму, передбаченого частиною 7 ст. 21 цього Закону.

Право придбання газової зброю (пістолети і револьвери калібру до 12 мм) і патрони до неї, заряджені речовинами сльозоточивої та подразнюючої дії, пневматичної зброї калібром понад 4,5 мм з швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду, *луки* та арбалети – надано громадянам України, що досягли 20-річного віку.

Міністерство внутрішніх справ України має право знижувати вік, необхідний для отримання відповідного дозволу на зброю, у разі придбання зброї професійними спортсменами, членами молодіжних спортивних та мисливських організацій, отримання зброї у спадок та в інших випадках, зумовлених поважними причинами.

Придбання і зберігання громадянами холодної зброї, за винятком окремих її видів, зазначених у пункті 2 статті 17 цього Закону, дозволу на зброю і реєстрації не потребує.

Для отримання дозволу на зброю громадяни подають органу внутрішніх справ за місцем проживання заяву встановленої форми, довідку про закінчення відповідних курсів, проходять медичний огляд, перевірку органами внутрішніх справ та складають залік з основ чинного законодавства, правил поводження зі зброєю і навичок її застосування. Залік включає у себе здачу технічного мінімуму з перевірки знань техніки безпеки при поводженні зі зброєю та виконання нормативів влучності стрільби по цілі за програмою, встановленою Міністерством внутрішніх справ України.

Дозвіл на зброю видається, як правило, на одну одиницю зброї відповідного виду. Заява громадянина про отримання дозволу на кілька одиниць зброї повинна містити обґрунтування такої необхідності.

Перелік захворювань та фізичних вад, за наявності яких дозвіл на зброю не видається, затверджується Кабінетом Міністрів України.

Стаття 22. Придбання зброї іноземними фізичними і юридичними особами

Іноземні громадяни мають право на придбання цивільної зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї за дозволами, що видаються органами внутрішніх справ України відповідно до статті 27 цього Закону

на підставі отриманих за місцем проживання цих громадян дозволів на придбання зброї. Останні мають бути нотаріально засвідчені за місцем видачі, перекладені українською мовою і легалізовані в консульській установі України або посольстві відповідної держави в Україні з легалізацією в Міністерстві закордонних справ України.

Іноземці, які отримали дозволи на постійне проживання в Україні, мають право на придбання, зберігання і використання цивільної зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї в порядку, встановленому для громадян України.

Іноземні юридичні особи, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією зброї, боєприпасів, на підтвердження чого мають легалізовані документи, мають право на придбання зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї в порядку, встановленому цим Законом.

Придбана іноземними фізичними та юридичними особами зброя і боєприпаси до неї, а також патрони до газової зброї, за винятком осіб, зазначених в частині другій цієї статті, повинні бути вивезені з України не пізніше п'яти днів з дня їх придбання.

Стаття 23. Колекціонування зброї

Право на колекціонування зброї надається юридичним та фізичним особам, які отримали у встановленому порядку ліцензії на виробництво, ремонт і реалізацію зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, а також фізичним особам, які мають дозвіл на зброю.

Стаття 24. Спадкування зброї

Спадкування зброї здійснюється за наявності у спадкоємця дозволу або ліцензії, передбачених статтею 25 цього Закону, в порядку, встановленому чинним законодавством.

В разі смерті власника зброї та відсутності серед спадкоємців осіб, які мають або можуть мати право на придбання зброї, або їх відмови мати у власності зброю, остання разом з боєприпасами до неї протягом десятиденного терміну повинна бути здана органам внутрішніх справ на зберігання, а в тридцятиденний термін після одержання свідоцтва про право на спадщину – направлена спадкоємцем на реалізацію або відчуження особі, що має відповідний дозвіл або ліцензію. В такий же термін спадкоємець, що має право і бажання придбати зброю, повинен подати заяву про її переоформлення на своє ім'я.

Стаття 25. Особливості укладання цивільно-правових угод щодо зброї

Власники зброї (боєприпасів до зброї, патронів до газової зброї) можуть укладати щодо них цивільно-правові угоди тільки з особами, які мають дозволи на зброю чи на придбання зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї або ліцензію на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної, службово-штатної зброї і боєприпасів, патронів до газової зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

ГЛАВА VI. РЕЄСТРАЦІЯ, НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА ЗБРОЮ

Стаття 26. Реєстрація зброї

Придбана зброя реєструється шляхом внесення запису до відповідної графі дозволу на зброю, після чого останній надає право володіння, користування (в тому числі – застосування), носіння, перевезення зброї, придбання боєприпасів до неї (патронів до газової зброї), ремонт зброї, зберігання зброї та боєприпасів до неї за адресою власника або за місцезнаходженням об'єкта, що підлягає охороні, а також розпорядження зброєю.

Придбана особиста зброя реєструється в день реалізації у відповідності з частиною першою цієї статті суб'єктами підприємницької діяльності, що згідно з отриманою ліцензією займаються реалізацією зброї, з наступним повідомленням необхідних відомостей органу внутрішніх справ в порядку та за формою, встановленою Міністерством внутрішніх справ України.

Після внесення зазначеного у частині першій цієї статті запису дозвіл на зброю зберігає право придбання інших одиниць зброї відповідного виду у кількості, визначеній дозволом.

Суб'єкт, що придбав відомчу зброю, за винятком зброї державних військових формувань та зброї, придбаної суб'єктами підприємницької діяльності для реалізації, а також зброї, ввезеної для проведення сертифікації, повинен зареєструвати її в органах внутрішніх справ не пізніше десяти днів з дня придбання у відповідності з частиною першою цієї статті. Термін реєстрації відомчої зброї – три дні з дня подання необхідних документів.

Стаття 27. Дозвіл на зброю

Право на придбання зброї суб'єкти, зазначені у статті 19 цього Закону (крім державних військових формувань), набувають після отримання ними

дозволу на зброю, що видається на кожний її вид з зазначенням конкретної кількості одиниць у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України за погодженням з Міністерством охорони здоров'я України.

Дозвіл на зброю видається органами внутрішніх справ за місцем проживання громадянина чи місцезнаходженням юридичної особи протягом одного місяця з дня подання необхідних документів терміном на п'ять років.

Дозволи на зброю за обсягом повноважень та метою її використання поділяються на такі категорії:

а) для колекційних цілей – дозвіл надає право на придбання та зберігання для колекційних цілей зброї не більше трьох одиниць кожного виду, калібру, марки та заводського виконання;

б) для спортивних цілей – дозвіл дає право на придбання та зберігання спортивної зброї, боєприпасів до неї та окремих частин цих боєприпасів. Носіння та застосування спортивної зброї дозволяється лише на території стрілецьких стендів або тирів;

в) для мисливських цілей – дозвіл дає право на придбання та зберігання мисливської зброї, боєприпасів до неї та окремих частин боєприпасів. Носіння та застосування мисливської зброї дозволяється у місцях полювання, а також на стрілецьких стендах та в тирах;

г) для виконання службових обов'язків у негромадських місцях – дозвіл надає право придбання, зберігання, носіння та застосування зброї і боєприпасів до неї для захисту життя, здоров'я та майна тільки на територіях, в приміщеннях та об'єктах, які не є громадськими місцями;

д) для виконання службових обов'язків в громадських місцях – дозвіл надає право на придбання, зберігання, носіння та застосування зброї і боєприпасів до неї для захисту життя, здоров'я та майна на територіях, в приміщеннях та спорудах, які є громадськими місцями. При виконанні службових обов'язків дозвіл дає право носити зброю відкрито;

е) для охорони життя, здоров'я та майна у негромадських місцях – дозвіл дає право на придбання, зберігання, носіння та застосування зброї, боєприпасів до неї з метою забезпечення особистої безпеки на територіях, в приміщеннях та об'єктах, які не є громадськими місцями;

ж) для охорони життя, здоров'я та майна в громадських місцях – дозвіл дає право на придбання, зберігання, носіння та застосування зброї, боєприпасів до неї з метою забезпечення особистої безпеки. Такий дозвіл не дає права носити зброю відкрито;

з) для підприємницької діяльності у зброярській сфері – дозвіл дає право на придбання, носіння та застосування зброї і боєприпасів до неї

у межах підприємницької діяльності, яка складається з розробки, виробництва, купівлі, продажу або надання в оренду зброї за наявності відповідної ліцензії, у тому числі при експлуатації стрілецьких стендів або тирів. Такий дозвіл дає право носити зброю відкрито лише на об'єктах підприємницької діяльності.

Власники дозволу на зброю категорій *б, в, г, е* та *з* мають право транспортувати свою зброю на місце, де дозволено її носіння та застосування, у стані, який виключає можливість миттєвого застосування зброї.

Всі види дозволу на зброю дають право займатися навчальною стрільбою тільки на дозволених стрілецьких стендах та тирах.

В разі придбання зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї з метою подальшої реалізації, ввезення цих предметів для проведення сертифікації (без права реалізації) та вивезення за межі України, дозвіл видається лише на їх придбання, ввіз або вивіз з правом перевезення та зберігання до реалізації, завершення сертифікації чи доставки до місця призначення. Такі дозволи видаються органами внутрішніх справ терміном на шість місяців протягом десяти днів з дня подання необхідних документів. Після отримання позитивних результатів сертифікації, ввезена зброя може бути реалізована у загальному порядку.

Стаття 28. Продовження терміну дії дозволу на зброю

Продовження терміну дії дозволу на зброю чи дозволу на придбання і ввіз або вивіз зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї здійснюється органами внутрішніх справ на той же термін, на який його було видано, за один місяць до закінчення строку дії з вирішенням питання протягом одного місяця.

Підставами для відмови у продовженні терміну дії дозволу на зброю можуть бути:

- неподання заявником всіх необхідних документів або подання ним відомостей, що не відповідають дійсності;
- відсутність необхідних умов для забезпечення виробництва, ремонту, реалізації, обліку чи зберігання зброї і набоїв до неї або незабезпечення цих умов.

Стаття 29. Відмова у видачі та анулювання дозволу на зброю

Дозволи на зброю громадянам не видаються, а видані анулюються за наявності:

- 1) довідки (висновок) медичної установи (лікарсько-консультаційної комісії) про те, що особа за станом здоров'я не може володіти зброєю;

2) рішення суду про визнання громадянина недієздатним, обмежено дієздатним або безвісно відсутнім;

3) відомостей про систематичні порушення особою правил обігу зброї, громадського порядку, перебування на обліку та лікування від алкоголізму, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин без призначення лікаря;

4) вироку суду про засудження особи до позбавлення волі;

5) не погашеної або не знятої у встановленому порядку з особи судимості за тяжкі злочини, а також злочини, скоєні із застосуванням зброї та вибухових пристроїв;

6) ухвали суду про направлення для відбування позбавлення волі осіб умовно засуджених, з відстрочкою виконання вироку або ухвали суду про заміну не відбутого строку виправних робіт покаранням у вигляді позбавлення волі.

Стаття 30. Зупинення дії дозволу на зброю

У випадках притягнення власника зброї до кримінальної відповідальності, винесення вироку суду про умовне засудження, засудження до позбавлення волі з відстрочкою виконання вироку або до виправних робіт, орган внутрішніх справ може прийняти рішення про тимчасове зупинення дії дозволу на зброю до прийняття остаточного рішення у порядку, встановленому законодавством, чи відповідно на період іспитового строку, відстрочки виконання або відбуття виправних робіт.

Особа, щодо якої було прийняте рішення про призупинення дії дозволу на зброю, повинна здати дозвіл, зброю та набої до неї на тимчасове зберігання до органу внутрішніх справ за місцем проживання. Про прийняття цих предметів видається довідка, де вказуються їх найменування, кількість та серійні номери. У разі ухилення від здачі вищезазначених предметів останні можуть бути вилучені у примусовому порядку з дотриманням вимог, встановлених законодавством.

Після усунення підстав для призупинення дії дозволу на зброю, орган внутрішніх справ на підставі письмової заяви та після пред'явлення довідки без затримки повертає зброю, набої до неї і дозвіл на зброю його власнику.

Стаття 31. Припинення дії дозволу на зброю

Дія дозволу на зброю припиняється у разі:

1) закінчення терміну дії, на який його було видано, у разі не продовження в порядку, встановленому цим Законом;

2) припинення постійного проживання власника зброї на території України;

3) конфіскації чи сплатного вилучення зброї, бойових припасів чи патронів до газової зброї на підставі вироку суду або постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення;

4) ліквідації підприємства, установи, організації або припинення трудових відносин, у зв'язку з якими було видано дозвіл на зброю;

5) смерті власника зброї.

ГЛАВА VII. ЗБЕРІГАННЯ І ПЕРЕМІЩЕННЯ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 32. Зберігання зброї

Право на зберігання зброї надається юридичним та фізичним особам, які отримали у встановленому порядку ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї або дозвіл на зброю чи придбання, ввезення або вивезення зброї, боєприпасів до неї і патронів до газової зброї.

Зброя повинна зберігатися в умовах, що забезпечують її схоронність, безпеку зберігання та виключають доступ до неї сторонніх осіб. Цивільна зброя при зберіганні повинна знаходитися у стані, що виключає можливість її миттєвого застосування.

Для зберігання відомчої зброї і бойових припасів, що належать різним організаціям, дозволяється створення пунктів централізованого зберігання на базі підприємств, що мають особливі статутні завдання або ліцензію на створення та функціонування стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів чи ліцензію на функціонування відкритого митного ліцензійного складу зброї та боєприпасів.

Вимоги до обладнання та порядку відкриття та роботи пунктів централізованого зберігання зброї і боєприпасів на базі підприємств, що мають особливі статутні завдання або відповідні ліцензії, встановлюються нормативними актами Міністерства внутрішніх справ України, а пунктів, створених на базі митних ліцензійних складів, – Митним комітетом України спільно з Міністерством внутрішніх справ України.

До оформлення прийняття спадщини, у разі тривалого (більше трьох місяців) відрадження власника зброї, проходження ним військових зборів чи служби у Збройних Силах України, а також за наявності інших поважних причин, з дозволу органу внутрішніх справ допускається тимчасове зберігання зброї без права користування у дорослого члена сім'ї або у близького родича власника зброї при дотриманні правил її зберігання.

Стаття 33. Носіння і перевезення зброї

Право на носіння та перевезення зброї, боєприпасів до неї мають власники або користувачі зброї, які отримали і мають при собі дозвіл органів внутрішніх справ на зброю або ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї, чи дозвіл на придбання, ввіз або вивіз зброї, за винятком випадків, передбачених пунктом 7 статті 17 цього Закону.

Правила носіння службово-штатної зброї встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Правила здійснення перевезень відомчої зброї визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 34. Експорт та імпорт зброї

Експорт та імпорт цивільної, службово-штатної зброї і боєприпасів до неї здійснюються після проведення сертифікації зброї за дозволами Міністерства внутрішніх справ України підприємствами, організаціями та громадянами, що мають ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію цивільної зброї, боєприпасів до неї і патронів до газової зброї, а також холодної зброї, на створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

Ввезення зброї, боєприпасів та патронів до газової зброї для проведення їх сертифікації без права реалізації здійснюється у порядку, встановленому статтею 27 цього Закону.

Ввезення та вивезення одиничних зразків цивільної зброї та боєприпасів до неї громадянами України проводиться в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Ввезення зброї, що належить іноземним юридичним особам, а також інших вантажів, що охороняються озброєною охороною інших держав, одиничних зразків службово-штатної зброї іноземними громадянами та посадовими особами здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів і міжурядових угод України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Охоронці, що супроводжують вантаж, мають право ввозу і вивозу належної їм службово-штатної зброї на підставі відповідним чином оформлених документів. Після прибуття до пункту призначення такі особи здають зброю на тимчасове зберігання до обладнаного для зберігання зброї приміщення організації, що прийняла вантаж, або до місцевого органу внутрішніх справ. Після передачі вантажів така зброя у дводенний термін повинна бути вивезена з території України.

Мисливська та спортивна зброя може ввозитися іноземцями в Україну за наявності відповідного дозволу органів внутрішніх справ та угоди про полювання, укладеної з мисливськими господарствами за погодженням з Міністерством лісового господарства України або запрошення міністерств та інших центральних органів державної влади, а також підприємств, що мають ліцензії на створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів для участі у спортивних змаганнях.

Міністерства та інші центральні органи державної влади або підприємства, що запрошують іноземців для участі у полюванні чи спортивних змаганнях, зобов'язані забезпечити надійне зберігання зброї та набоїв до неї, що ввозяться.

Така зброя повинна бути вивезена з України у термін, встановлений зазначеною угодою чи запрошенням.

Стаття 35. Транзит зброї

Транзит через територію України зброї, що належить іноземним юридичним і фізичним особам, а також інших вантажів, що охороняються озброєною охороною інших держав, здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів та міжурядових угод України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

ГЛАВА VIII. ОБЛІК ЗБРОЇ. ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ КОРИСТУВАЧІВ ЗБРОЇ

Стаття 36. Облік зброї

Вся виготовлена в Україні зброя, а також зброя, ввезена на її територію, підлягає облікові, який здійснюється шляхом збору, систематизації та реєстрації відомостей про наявність, стан та використання зброї в Україні в цілому, Автономній Республіці Крим, областях, містах і районах.

Система обліку і порядок реєстрації зброї визначаються цим Законом та нормативними актами Кабінету Міністрів України.

В Україні ведеться інформаційна картотека слідів, що за лишають на кулях та гільзах, сертифікованих видів і систем зброї. Відомості до картотеки вносяться за результатами проведення сертифікації такої зброї після внесення даних до Державного збройового кадастру. Порядок проведення контрольних відстрілів з одиничних зразків окремих видів і систем зброї, а також органи, відповідальні за ведення картотеки, визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 37. Права і обов'язки власників зброї

Юридичні та фізичні особи, що придбали зброю (боєприпаси, патрони до газової зброї) у власність або набули її у повне господарське відання, мають право:

- володіти, користуватися і розпоряджатися ними з дотриманням положень цього Закону;
- передавати зброю для тимчасового зберігання та користування іншим особам, у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України;
- отримувати компенсацію вартості зброї і боєприпасів у разі їх сплатного вилучення або добровільної здачі.

Власники зброї зобов'язані дотримувати правил, встановлених законодавством щодо обігу зброї, зокрема:

- реєструвати та перереєструвати належну їм зброю; своєчасно вносити плату за реєстрацію і перереєстрацію зброї;
- повідомляти органи внутрішніх справ про реалізацію зброї та знімати реалізовану зброю з обліку у порядку, встановленому Міністерством внутрішніх справ України;
- забезпечувати схоронність зброї і бойових припасів; користуватися зброєю відповідно до її цільового призначення; вести облік придбанної відомчої зброї та набоїв до неї;
- забезпечувати безперешкодний прохід і допуск до зброї працівників, що здійснюють державний контроль за обігом зброї, на територію підконтрольних об'єктів і місць зберігання зброї, а також надавати їм необхідну документацію;
- за вимогою органів внутрішніх справ пред'являти зброю, дозвіл на зброю та інші документи на контроль;
- негайно повідомляти органи внутрішніх справ про втрату або викрадення зброї, боєприпасів та дозволу на зброю, а також про зміну місця проживання, ім'я чи прізвища;
- мати при собі дозвіл на зброю у разі її носіння чи транспортування.

Стаття 38. Користування зброєю та її застосування

Державні органи, підприємства, установи, організації незалежно від форм власності, посадові особи та громадяни користуються зброєю відповідно до її цільового призначення на підставі дозволів на зброю, передбачених статтею 27 цього Закону.

Для виконання обов'язків, пов'язаних із захистом життя, здоров'я, житла і майна громадян, а також об'єктів, що підлягають охороні, та

для самозахисту від злочинних посягань громадянам, які мають особисті дозволи на зброю, надається право застосувати її як крайній захід у разі:

- відбиття збройного чи групового нападу на приміщення державних органів, підприємств, установ і організацій, що охороняються зазначеними особами, а також для звільнення їх у разі захоплення;
- відбиття збройного чи групового нападу на зазначену особу, членів її сім'ї або інших громадян чи іншого нападу, якщо їхньому життю чи здоров'ю загрожує небезпека;
- затримання особи, яка вчинила злочин і намагається втекти або вчинити опір;
- запобігання незаконній спробі насильно відібрати зброю;
- захисту від злочинних посягань на своє житло та майно або житло та майно інших громадян;
- знешкодження тварин, що загрожують життю чи здоров'ю громадян.

Перед застосуванням зброї особа, яка має особистий дозвіл на зброю, повинна чітко попередити про намір її застосувати, крім випадків збройного нападу, групового, коли напад є раптовим, здійснюється із застосуванням транспортних засобів, а також коли її життю чи життю інших громадян загрожує безпосередня небезпека.

У разі ураження нападаючого внаслідок застосування зброї особа, яка її застосувала, повинна негайно викликати швидку медичну допомогу та вжити заходів для забезпечення охорони місця події, негайно повідомити орган внутрішніх справ за місцем застосування зброї.

Забороняється застосовувати зброю у випадку значного скупчення людей, якщо від цього можуть постраждати сторонні особи, а також щодо жінок з явними ознаками вагітності, осіб похилого віку чи з вираженими ознаками інвалідності і неповнолітніх (крім випадків вчинення ними збройного нападу чи збройного опору, групового нападу, що загрожує життю чи здоров'ю осіб, зазначених у частині другій цієї статті, або інших громадян) та проти працівників правоохоронних органів під час виконання ними службових обов'язків.

За перевищення прав, передбачених цією статтею, винні особи несуть відповідальність згідно з чинним законодавством України.

Стаття 39. Вилучення, реалізація та знищення вилученої зброї, боеприпасів до неї і патронів до газової зброї

Зброя, боеприпаси до неї та патрони до газової зброї вилучаються за рішенням державних органів, що видали ліцензію на здійснення підпри-

ємницької діяльності, пов'язаної з обігом зброї, або дозвіл на зброю, чи інших уповноважених органів у разі:

1) відсутності ліцензії на виробництво, ремонт, реалізацію зброї і боеприпасів, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, здійснення інших видів діяльності, пов'язаних з обігом зброї або дозволу на зброю;

2) притягнення до адміністративної чи кримінальної відповідальності за правопорушення, скоєні з застосуванням або порушенням правил обігу зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї, до прийняття рішення у встановленому порядку;

3) прийняття рішення про платне вилучення, конфіскацію чи звернення стягнення на майно у порядку, встановленому чинним законодавством;

4) у випадках, передбачених частиною 2 статті 30 та частиною 2 статті 43 цього Закону.

Вилучена зброя, боеприпаси до неї та патрони до газової зброї зберігаються в органах внутрішніх справ до остаточного вирішення питання в порядку, передбаченому законодавством. Після усунення підстав для вилучення зброї і боеприпасів, а також після прийняття спадщини і отримання дозволу на придбання зброї вони у десятиденний термін повертаються особі, у якої були вилучені.

Конфіскація зброї і бойових припасів здійснюється у випадках і в порядку, передбачених чинним законодавством України.

Вилучена зброя і бойові припаси, які не можуть бути повернені особі, у якої були вилучені, підлягають реалізації за вказівкою власника у відповідності з законодавством.

Технічно непридатна зброя може бути придбана для колекціонування, ремонту та як комплектуючі частини суб'єктами підприємницької діяльності, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією цивільної зброї і боеприпасів до неї, створенням та утриманням стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України; технічно непридатні набой та патрони до газової зброї знищуються.

Вилучення зброї, боеприпасів до неї та патронів до газової зброї здійснюється з дотриманням вимог, встановлених Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним кодексами України, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення.

Порядок реалізації вилученої зброї і знищення непридатних до використання боеприпасів встановлюється Міністерством внутрішніх справ України.

Стаття 40. Страхування цивільної відповідальності

Власники зброї підлягають обов'язковому страхуванню цивільної відповідальності, яке здійснюється з метою забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної життю, здоров'ю, майну третіх осіб (фізичних та юридичних) внаслідок застосування зброї.

Стаття 41. Недопустимість обмеження прав виробників, власників та користувачів зброї

Права виробників, користувачів і власників зброї можуть бути обмежені у разі невиконання ними своїх обов'язків у випадках, передбачених законодавством.

Рішення про вилучення зброї та боєприпасів до неї, патронів до газової зброї, припинення, не подовження, анулювання чи зупинення дії дозволів на зброю, ліцензій на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї, відмова у їх видачі, реєстрації придбаної зброї, видачі сертифікату чи результату медико-біологічного дослідження, а також інше рішення, що обмежує права, передбачені цим Законом, повинно бути оформлене уповноваженим на це органом чи посадовою особою у письмовому вигляді з викладенням мотивів та підстав його прийняття.

Оригінал або належним чином завірена копія рішення не пізніше десятиденного терміну з дня прийняття вручається власнику зброї чи іншій особі, стосовно якої воно було прийняте.

У разі порушення термінів видачі або прийняття рішень та інших документів, передбачених цим Законом, зацікавлена особа має право звернутися з позовом до суду.

Стаття 42. Відповідальність за порушення законодавства про зброю

Особи, винні у порушенні порядку обігу зброї та боєприпасів до неї, незаконному вивезенні за межі України сировини, матеріалів, обладнання та технологій для створення зброї, а також у її розкраданні, несуть відповідальність згідно з законодавством.

Порушення порядку ввезення, термінів вивозу зброї, боєприпасів до неї та патронів до газової зброї іноземними юридичними та фізичними особами, встановленого частиною 4 статті 22 та частиною 8 статті 34 цього Закону, а також порушення ними порядку їх обігу на території України, тягне за собою вилучення і конфіскацію відповідних предметів у порядку, встановленому законодавством.

Шкода, завдана громадянинуві чи юридичній особі незаконними діями чи рішеннями державних органів і їх посадових осіб з питань обігу

зброї, відшкодовується у повному обсязі за рахунок держави відповідно до законодавства.

ГЛАВА ІХ. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 43. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України, що має форму Закону, встановлено інші правила обігу зброї, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України.

Список авторського колективу проекту Закону України «Про зброю»

1. *Черновецький Леонід Михайлович* – народний депутат України, заслужений юрист України.
2. *Римарук Олександр Іванович* – народний депутат України, кандидат економічних наук, юрист-правознавець, заслужений економіст України.
3. *Недригайло Валентин Михайлович* – генерал-полковник міліції, народний депутат України II скликання, заслужений юрист України.
4. *Косенко Олег Абрамович* – юрист-правознавець, помічник-консультант народного депутата України.
5. *Данильчук Олександр Юрійович* – народний депутат України III скликання.
6. *Кісько Юрій Андрійович* – помічник-консультант народного депутата України.

§ 7. Проект Закону України «Про зброю» (від 25.11.2002 р.)¹

Цей Закон регулює правовідносини, що виникають при обігу на території України військової, службово-штатної, цивільної зброї та бойових припасів до неї.

Закон спрямований на забезпечення захисту, життя і здоров'я громадян, охорону власності, громадського порядку, природи і природних ресурсів, охорону і відтворення мисливських тварин, розвиток мисливського і стрілецького спорту, а також зміцнення міжнародного співробітництва у боротьбі зі злочинністю та незаконним розповсюдженням зброї.

Державні органи, підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, посадові особи та громадяни здійснюють свої права щодо зброї відповідно до цього Закону та чинного законодавства України.

Дія Закону України «Про зброю» поширюється тільки на ті види зброї та боєприпасів, які відповідають державним стандартам, мають сертифікат відповідного зразка і внесені до Державного Кадастру службово-штатної і цивільної зброї.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

У цьому Законі основні технічні і юридичні терміни застосовані у такому значенні:

– *зброя* – пристрої, прилади і предмети, спеціально виготовлені, конструктивно призначені і технічно придатні для ураження живої чи іншої цілі;

– *боєприпаси* – пристрої, призначені для пострілу із зброї, що об'єднують в одне ціле за допомогою гільзи засіб ініціювання, металевий заряд і спорядження, що метається, або їх сполучення – (патрони) та вибухові речовини, що можуть використовуватись для спорядження патронів – (порох);

– *військова зброя* – зброя, призначена для вирішення бойових і оперативно-службових завдань, яка перебуває на озброєнні Збройних Сил України та інших військових формувань, правоохоронних органів з метою забезпечення виконання покладених на них функцій;

¹ Законопроект вноситься народними депутатами України Вінським Й. В., Развадовським В. Й., Бульбою С. С., Королем В. М., Зубовим В. С.

– *службово-штатна зброя* – зброя, що надається у користування особовому складові охорони, працівникам та посадовим особам державних органів, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, що мають особливі статутні завдання чи здійснюють діяльність, пов'язану з обігом зброї, тільки за наявності особистого дозволу на зброю виключно для виконання службових повноважень, а також обов'язків відповідно до статутних завдань підприємств, установ і організацій;

– *цивільна зброя* – зброя, призначена для використання громадянами з метою самооборони, полювання і заняття спортом;

– *вогнепальна зброя* – пристрої та прилади, конструктивно призначені і технічно придатні для механічного ураження цілі металевим снарядом, який приводиться в рух миттєвим вивільненням хімічної або інших видів енергії заряду (пороху, іншої горючої суміші);

– *вибухова зброя* – пристрої та прилади, конструктивно призначені для ураження живої або іншої цілі за рахунок дії заряду вибухової речовини;

– *вибухові речовини* – різноманітні і багаточисельні природні і штучні сполучення або реакції (під впливом зовнішнього удару, тертя, нагрівання, вибуху іншої речовини);

– *відомча зброя* – зброя, яка на підставах, передбачених законодавством, придбана у власність або належить на правах повного господарського відання державним військовим формуванням, правоохоронним органам, підприємствам з особливими статутними завданнями та юридичними особами;

– *особиста зброя* – зброя, яка відповідно до чинного законодавства придбана в особисте користування і належить фізичній особі;

– *мисливська зброя* – гладкоствольні, нарізні та комбіновані рушниці, призначені для промислового, любительського і спортивного полювання;

– *гладкоствольна зброя* – вид вогнепальної зброї, призначеної для стрільби, з гладкими, без нарізів, стволами;

– *нарізна зброя* – вид вогнепальної зброї, яка має спіральні нарізи у направляючій частині ствола (крім стволів з нарізкою «Сюпра» або «Парадокс»);

– *комбінована зброя* – вид вогнепальної зброї, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи;

– *газова зброя* – пристрої та прилади, конструктивно призначені і технічно придатні для тимчасового ураження на обмеженій відстані або площі живої цілі речовинами сльозоточивої та дратівної дії;

- *пневматична зброя* – вид ствольної зброї, у якому снаряд (куля) отримує направлений рух за рахунок енергії стиснутих газів або повітря;
- *сигнальна зброя* – зброя, конструктивно призначена тільки для подання світлових, димових або звукових сигналів;
- *холодна зброя* – предмети, спеціально виготовлені і призначені виключно для ураження живої або іншої цілі шляхом використання лише м'язової сили людини або механічної енергії і які не мають прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення;
- *метальна зброя* – пристосування, виготовлені для метання (виштовхування) колючих, ріжучих, розтрощуючих та інших предметів з метою заподіяння тілесних пошкоджень або іншого ураження цілі на відстані, яка діє на основі порохового газу, енергії натягнутої тязиви, гуми, пружини, стиснутого повітря та іншої енергії;
- *почесна іменна зброя* – зброя (вогнепальна та холодна), що передається громадянам за особисті заслуги перед Збройними Силами України і Держави в порядку заохочення у тимчасове володіння і користування;
- *колекційна зброя* – вогнепальна та холодна зброя, яка становить наукову, історичну, історико-культурну, художню або іншу пізнавальну цінність і відповідно до Закону може бути дозволена для зберігання підприємствами, установами, організаціями і громадянами з метою створення колекцій та експонування. Норми цього Закону не розповсюджується на вогнепальну і металеву зброю, яка виготовлена до 01.01.1891 року;
- *несанкціонована (кримінальна) зброя* – зброя, повністю, або частково виготовлена в кустарних умовах без відповідних ліцензій і дозволів уповноважених органів, а також в яку внесені конструктивні зміни, після яких технічні і балістичні характеристики зброї суперечать вимогам цього Закону;
- *основні частини зброї* – такі частини зброї, що визначають її функціональне призначення, підлягають клеймуванню та нумеруванню і можуть бути використані для створення зброї за допомогою загальнодоступних інструментів;
- *обіг зброї* – наукові дослідження, розробка, випробування, сертифікація, виробництво, ремонт, реалізація, придбання, перевезення, облік, експорт, імпорт зброї, її основних частин на території України, а також транзит через її територію; утримання стрілецьких тирів та стрільбищ;
- *стан, що виключає можливість миттєвого застосування зброї* – зброя у розрядженому або розібраному стані;
- *підприємства, що мають особливі статутні завдання* – підприємства, установи та організації незалежно від форм власності, яким згід-

но з чинним законодавством та видом ліцензованої діяльності дозволено володіння і користування службово-штатною зброєю і боеприпасами до неї для озброєння служб охорони, своїх працівників і посадових осіб;

– *застосування зброї* – здійснення прицільного пострілу або інший спосіб використання бойових властивостей зброї з метою ураження живої чи іншої цілі.

Державний Кадастр службово-штатної та цивільної зброї – систематизований перелік відомостей про зброю та боеприпаси до неї, що дозволені до обігу на території України.

Стаття 2. Види зброї

Ручна вогнепальна зброя за своїм призначенням, тактико-технічним характеристикам, способами виготовлення і використання поділяється на:

- військову;
- службово-штатну;
- цивільну.

Класифікація та віднесення окремих зразків зброї до того чи іншого виду здійснюється у Державному Кадастрі службово-штатної та цивільної зброї.

Стаття 3. Військова зброя

Військова зброя – види зброї, що перебувають на озброєнні Збройних Сил України та інших військових формувань, правоохоронних органів і призначені для вирішення бойових та оперативно-службових завдань з метою забезпечення виконання покладених на них функцій.

Розробка, виготовлення та придбання військової зброї здійснюється за заявками державних військових формувань, згідно чинного законодавства України.

Обіг військової зброї регулюється чинним законодавством України та нормативними актами Кабінету Міністрів України.

Дія цього Закону не розповсюджується на обіг військової зброї та боеприпасів до неї.

Стаття 4. Службово-штатна зброя

До службово-штатної зброї відноситься:

1) зброя для озброєння особового складу охорони, посадових осіб, своїх працівників, тільки за наявності особистого дозволу виключно для виконання службових повноважень організаціями, підприємствами і уста-

новами, що виконують особливі статутні завдання на підставі ліцензії Кабінету Міністрів України та є об'єктами дозвільної системи:

- довгоствольна вогнепальна гладкоствольна зброя калібром від .410 до 12, у тому числі без прикладу, з рухомим ців'єм та пістолетною рукояткою. Загальна довжина цієї зброї не повинна бути менш як 800 мм., а довжина ствола з патронником менш як 500 мм., з балістичними характеристиками відповідно вимогам до характеристик мисливської зброї;

- вогнепальна довгоствольна мисливська нарізна кал. до 9,3 мм. і нарізна короткоствольна калібром до 9,3 мм включно, і дульною енергією до 300 Дж;

- газова калібром до 11,45 мм включно;

- несмертельної (травмуючої) дії, у тому числі короткоствольна, вітчизняного виробництва, боєприпаси до якої споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії з граничними параметрами ураження до 0,5 Дж. на 1 мм² площі поперечного січення кулі, калібром до 12 мм;

2) для оснащення табельного положення спортивних товариств та організацій, статути яких передбачають розвиток стрілецьких видів спорту:

- вогнепальна, холодна та холодна метальна зброя за типами, кількістю та технічними характеристиками, що визначаються Міжнародним Олімпійським Комітетом та Національною Федерацією з стрілецьких видів спорту;

- сигнальна зброя для використання під час спортивних змагань;

3) зброя для оснащення мисливсько-промислових бригад, мисливських підприємств та організацій:

- вогнепальна гладкоствольна калібром від .410 до 12, комбінована, нарізна, калібром до 9,3 мм включно і холодна.

Стаття 5. Цивільна зброя

Цивільна зброя поділяється на:

1) мисливську, яка використовується для полювання та занять мисливським спортом:

- нарізну калібром до 9,3 мм включно;

- гладкоствольною калібром від .410 до 4 в тому числі зі стволами з нарізкою типу «Сюпра» і «Парадокс»;

- комбіновану (з нарізними та гладкоствольними стволами);

2) зброю для заняття спортом, без права полювання:

– пневматичну калібром до 4,5 мм, дульною енергією до 7,5 Дж включно і швидкістю польоту кулі менш як 200 м/с, в тому числі короткоствольна;

– вогнепальну нарізну довгоствольну калібром до 5,6 мм (.22 LR) включно;

– холодну;

– холодну метальну з натягом тятиви менш як 20 кг;

3) зброю, придбану громадянами з метою захисту життя, здоров'я і житла, без права полювання:

– гладкоствольну довгоствольну калібром від 410 до 12, у тому числі без прикладу, з рухомим ців'єм та пістолетною рукояткою. Загальна довжина цієї зброї не повинна бути менш як 800 мм., а довжина ствола з патронником менш як 500 мм, з балістичними характеристиками, відповідно вимогам до характеристик мисливської зброї;

– нарізну мисливську довгоствольну калібром від 4,5 мм до 8 мм;

– газову калібром до 11,45 мм включно, механічні розпилювачі і аерозольні пристрої, споряджені речовинами сльозоточивої та дратівної дії за погодженням з Держстандартом України;

– несмертельної (травмуючої) дії, у тому числі короткоствольну, вітчизняного виробництва, боєприпаси до якої споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії з граничними параметрами ураження до 0,5 Дж. на 1 мм² площі поперечного січення кулі, калібром до 12 мм;

– електрошокові пристрої.

Стаття 6. Види боєприпасів

Боєприпаси, за своїм призначенням та конструктивними особливостями, розподіляються на:

1) боєприпаси до військової зброї виготовляються і розповсюджуються на території країни згідно чинного законодавства України та нормативних актів Кабінету Міністрів України.

2) боєприпаси до службово-штатної зброї:

– патрони для довгоствольної гладкоствольної зброї калібром від 410 до 12, загальною довжиною до 70 мм включно, споряджені шротом, картечю номерів з 1 по 4, а також гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;

– патрони для нарізної зброї калібром від 4,5 до 9,3 мм включно, в тому складі для короткоствольної зброї до 9,3 мм включно;

– патрони для газової зброї калібром до 11,45 мм включно.

3) боеприпаси до цивільної зброї:

- патрони для довгоствольної гладкоствольної зброї на полювання, калібром від .410 до 4, загальною довжиною до 90 мм включно;
- патрони для нарізної довгоствольної зброї, що придбана з метою самозахисту, калібром від 4,5 до 8 мм;
- патрони для мисливської нарізної та комбінованої зброї від 4,5 до 9,3 включно, загальною довжиною до 74 мм;
- патрони для короткоствольної зброї калібром до 12 мм включно несмертельної (травмуючої) дії з метою самооборони, споряджені гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії;
- патрони для газової зброї до 11,45 мм включно.

Стаття 7. Холодна зброя

За механізмом нанесення пошкоджень, холодна зброя поділяється на:

1) Ударно-роздроблюючу зброю.

Призначається для нанесення удару по поверхні цілі. Використовується в якості необхідного доповнення при озброєнні підрозділів силових структур і законодавче прирівняних до них формувань. До даного виду зброї відносяться гумові кийки, нунчаки, кастети.

2) Зброю колючої дії.

Призначається для нанесення уколу, тобто проникнення знаряддя через поверхню цілі на порівняно невеликій площі на велику глибину.

Використовується в якості необхідного доповнення до озброєння військових підрозділів.

До даного виду зброї відносяться: десантні ножі, багнети, кинджали, кортики, стилети, шпаги, ножі для метання.

3) Зброю рубано-ріжучої дії. Призначена для руйнування поверхні цілі. До даного виду зброї відносяться: мечі, шаблі-шашки, палаші.

4) Зброю різано-колючої дії.

Призначається для ураження цілі уколом, а також для руйнування поверхні цілі.

До даного виду зброї відносяться ножі.

5) Зброю металеві дії.

Призначена для ураження живої, чи іншої цілі, за допомогою механічної енергії металевих елементів, приведені до дію шляхом поштовху, або вигину, із застосуванням м'язової сили людини, чи механічного пристрою.

До даного виду зброї відносяться: арбалети, луки, ножі з викидними лезами.

Холодна зброя різних груп виготовляється по затвердженим зразкам, які встановлюють їх конструктивні особливості.

Окремій реєстрації підлягає холодна клинкова зброя, яка призначена для носіння з національним костюмом України, або формою Українського Козацтва.

Стаття 8. Основні відзнаки холодної зброї

Холодна зброя має наступні кваліфікаційні ознаки:

- довжина клинка перебільшує 90 мм;
- лезо зафіксовано або при відкриванні ножа стає на фіксатор;
- товщина верхньої частини леза перебільшує 2,6 мм;
- твердість сталі клинка (HRC) перевищує 42 одиниці по Роквеллу;
- натягнення тятиви арбалета, або лука, перевищує 20 кг; (для зброї металевий дії). Дозвіл на право зберігання і носіння вогнепальної зброї дає право громадянам на користування всіма видами холодної зброї неслужбового призначення.

Зброя не вважається холодною, якщо хоч одна з її ознак не відповідає визначеним параметрам.

Стаття 9. Класифікація зброї

Класифікація конкретних зразків зброї за окремими ознаками, її віднесення до систем і моделей, а також відображення технічних даних здійснюється у Державному Кадастрі службово-штатної і цивільної зброї, ведення якого здійснює уповноважений Кабінетом Міністрів України орган.

Стаття 10. Сертифікація зброї та боєприпасів до неї

Обов'язковій сертифікації підлягають усі види вогнепальної, газової зброї, боєприпасів до неї, а також холодної зброї, яка виготовлена в Україні у відповідності до вимог Держстандарту України, чи ввезена в Україну з інших країн.

Кожний ввезений вид зброї повинен мати сертифікат тієї країни, в якій ця зброя виготовлена.

На зброю виготовлену в Україні, яка пройшла сертифікацію, наносять відповідні клейма, які посвідчують про проведення випробувань в рамках Таблиці обов'язкових випробувань та офіційного маркування.

Орган, якому доручено проведення випробування зброї та боєприпасів, підтверджує офіційним сертифікатом технічні характеристики кожного виду визначеної зброї.

Реалізація ввезеної зброї дозволяється тільки в тому випадку, коли всі параметри, приведені в поданому сертифікаті відповідають чинному законодавству України, нормативним документам із стандартизації і тактико-технічним даним.

Не підлягає додатковій сертифікації вогнепальна зброя, яка ввозиться з країн – членів Постійної Міжнародної Комісії (ПМК) Брюссельської конвенції (СІР), які взаємно визнають випробувальні клейма ручної вогнепальної та газової зброї після випробування на міцність і гарантують, що зброя відповідає вимогам безпеки.

Стаття 11. Державний Кадастр службово-штатної і цивільної зброї
Державний Кадастр службово-штатної і цивільної зброї є офіційним виданням і призначений для:

- співробітників дозвільної системи і експертів-криміналістів МВС України та Міністерства юстиції України, фахівців Державного митного комітету і представників інших державних органів;
- робітників регіональних центрів сертифікації та метрології Держстандарту України;
- організацій з особливими статутними функціями, пов’язаними з обігом зброї;
- фахівців і аматорів з стрілецької зброї.

Державний Кадастр службово-штатної і цивільної зброї ведеться уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом, з метою контролю за дотриманням правил обігу зброї, та забезпечення державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян відомостями про належність конкретних зразків зброї до окремих видів зброї, а також результати їх сертифікації.

Порядок створення і ведення Державного Кадастру встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Державний Кадастр перевидається один раз на рік.

Види зброї та боєприпасів, які занесені до Державного Кадастру, не потребують повторних випробувань і сертифікації.

Ліцензії на виробництво, або дозвіл на завезення на територію України видається на підставі витягу з Державного Кадастру.

При відповідності результатів випробувань необхідним вимогам, результати заносяться до Державного Кадастру не пізніше двох тижнів, з дня затвердження.

Уповноважений Кабінетом Міністрів України орган з сертифікації у тридцятиденний строк публікує відомості про внесення змін і доповнень до Державного Кадастру.

РОЗДІЛ II. ПРАВО НА ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ

Стаття 12. Ліцензування обігу зброї та боєприпасів до неї

На території України обов'язковому ліцензуванню щодо обігу службово-штатної і цивільної зброї (в подальшому зброї) та боєприпасів до неї підлягають:

- наукові дослідження технологій щодо виробництва зброї та боєприпасів до неї;
- розробка, виробництво, випробування, реалізація зброї та боєприпасів до неї, а також її ремонт;
- колекціонування зброї;
- утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, стрілецько-мисливських стендів;
- утримання централізованих складів для зберігання зброї та боєприпасів до неї.

Окремому ліцензуванню підлягає діяльність підприємств, що мають особливі статутні завдання, а саме:

- проведення технічного огляду зброї при її перереєстрації;
- сертифікація зброї та боєприпасів;
- проведення навчання по користуванню зброєю та боєприпасів до неї;
- фахова підготовка співробітників зброярських підприємств, зброярських майстрів, викладачів і інструкторів по навчанню користуванню зброєю та боєприпасів до неї з видачею відповідних сертифікатів.

Порядок видачі ліцензій, термін дії і повноваження їх підписання визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 13. Види дозволів, пов'язаних з обігом зброї та боєприпасів до неї, діючих на території України

Дозвільна система на території України здійснюється у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України і проводиться уповноваженим ним органом.

Дозволи щодо обігу службово-штатної і цивільної зброї за обсягом повноважень та метою її використання поділяється на такі види:

- 1) для придбання спеціальних засобів, зброї та боєприпасів, які використовуються підприємствами з особливими Статутними завданнями;
- 2) для придбання цивільної зброї громадянами України;
- 3) для придбання цивільної зброї іноземними громадянами;

4) для носіння, використання і перевезення спеціальних засобів і зброї співробітниками підприємств з особливими Статутними завданнями, в т. ч. для спортивних товариств і організацій;

5) для зберігання, носіння і перевезення цивільної зброї громадянами України;

6) для транспортування зброї та боєприпасів до неї по території України підприємствами з особливими Статутними завданнями;

7) для транзиту зброї по території України;

8) для ввезення на територію України і вивозу з України цивільної зброї громадянами України;

9) для ввезення на територію України і вивозу з України службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї підприємствами з особливими Статутними завданнями;

10) для проведення виставок спеціальних засобів, зброї та боєприпасів до неї;

Крім дозволів, уповноваженні органи видають направлення для:

11) комісійного продажу зброї юридичними і фізичними особами через мережу підприємств, яким надане це право;

12) знищення або вихолощення зброї, що належить юридичним і фізичним особам. Порядок видачі відповідних дозволів, термін дії, рівень їх повноважень і право їх підпису визначається Кабінетом Міністрів України, або спеціально уповноваженим органом.

Стаття 14. Порядок справляння платежів при видачі ліцензій, дозволів і сертифікатів, а також за продовження строків їх дій

За видачу ліцензій і сертифікатів, дозволів і направлень, а також за продовження строку їх дії з юридичних і фізичних осіб справляються одноразові збори.

Розмір зборів визначається, виходячи із витрат, пов'язаних з видачею зазначених документів і затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням спеціально уповноваженого органу.

Розділ III. ОБІГ ЗБРОЇ

Стаття 15. Наукові дослідження технологій, розробка, випробування зброї та боєприпасів до неї

Наукові дослідження технологій щодо виробництва зброї та боєприпасів до неї, розробка зброї та боєприпасів до неї, випробування зброї та боєприпасів до неї та видача сертифікатів здійснюються юридичними

особами, які мають відповідні ліцензії, що отримані у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Юридичні особи, що виконують функції щодо обігу зброї та боєприпасів в Україні, забезпечують безпеку досліджень, розробки, випробування, продукції що виготовляється та її зберігання відповідно до цього Закону та чинного законодавства України.

Стаття 16. Виробництво зброї та боєприпасів до неї

Виробництво зброї та боєприпасів до неї здійснюється юридичними особами, які отримали ліцензії на виробництво в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України на правах власності, або повного господарського володіння на виготовлену продукцію.

Юридичні особи, які займаються виробництвом зброї та боєприпасів до неї, забезпечують повну безпеку виробництва, контроль за виробництвом, відповідну якість продукції, що виготовляється та її збереження, ведуть облік виготовленої зброї та боєприпасів.

Кожна одиниця виготовленої зброї повинна мати індивідуальні номери, які проставляють на її основних деталях (стволі, рамі, ствольній коробці та затворі) способом, який максимально виключає їх підробку та заміну.

Кожна одиниця зброї повинна пройти сертифікаційні випробування на відповідність вимогам безпеки ПМК Брюсельської конвенції з обов'язковим нанесенням відповідних клейм і видачею сертифіката, який їх затверджує у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Клейма, які проставляють на боєприпасах для службово-штатної та цивільної зброї повинні давати інформацію щодо підприємства-виробника, року виготовлення та типу боєприпасу, що застосується до неї.

Військова зброя та боєприпаси до неї, за виключенням дослідних зразків, розробляється та виготовляється на замовлення державних військових формувань та на експорт у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Спорядженням патронів до цивільної мисливської вогнепальної зброї можуть займатися власники такої зброї для особистого користування за наявності дозволу на право її зберігання, носіння і перевезення, з компонентів, придбаних у законному порядку.

Виготовлена зброя реалізується юридичними особами замовникам, відповідно до виданої ліцензії і цього Закону.

Стаття 17. Експорт та імпорт зброї та боєприпасів до неї

Експорт та імпорт цивільної та службово-штатної зброї та боєприпасів до неї проводиться підприємствами, організаціями та фізичними особами,

що мають ліцензії на виробництво, реалізацію зброї та боєприпасів до неї, ремонт, а також ліцензії для утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів.

Дозвіл на експорт-імпорт цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї видає спеціально уповноважений Кабінетом Міністрів України орган у двотижневий термін на підставі витягу з кадастру, який засвідчує відповідність зброї необхідним вимогам Законодавства України що до обігу зброї, контрактів і договорів з іноземними юридичними і фізичними особами, а також сертифікатів і технічних характеристик зброї та боєприпасів до неї, що постачається чи вивозиться.

Ввезення та вивезення одиничних зразків цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї громадянами України проводиться в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 18. Транзит зброї

Транзит через територію України зброї, що належить іноземним юридичним і фізичним особам, а також зброї що належить озброєній охороні інших держав при супроводженні вантажів, здійснюється відповідно до укладених міжнародних договорів та міжурядових угод України у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 19. Реалізація цивільної та службово-штатної зброї та боєприпасів до неї

Право здійснювати продаж цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї на території України мають суб'єкти з особливими статутними завданнями, які отримали ліцензії на цей вид діяльності від Кабінету Міністрів України або уповноваженого ним органом.

Ліцензія на реалізацію службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї не дає права на відкриття під тим же номером філіалів юридичним особам, створених для продажу службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї.

Інші суб'єкти, а також фізичні особи мають право продажу наявної у них на законних підставах вогнепальної зброї та боєприпасів, холодної зброї через підприємства з відповідною ліцензією, за направленням територіальних уповноважених, де ця зброя знаходиться на обліку.

Суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюються продаж зброї та боєприпасів до неї, повинні:

1) дотримуватися правил, встановлених законодавством щодо реалізації зброї та боєприпасів до неї;

2) мати сертифікати і технічні характеристики на кожний вид зброї та боєприпасів до неї в перекладі на державну мову;

3) забезпечити ведення обліку придбаної та реалізованої зброї та боєприпасів за формою, встановленою Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом, проводити зберігання облікової документації на протязі 5 років;

4) забезпечити надійне зберігання зброї та боєприпасів. Виключити можливість перебування в місцях збереження зброї та боєприпасів сторонніх осіб;

5) щомісячно подавати до органів дозвільної системи інформацію з обігу зброї та боєприпасів до неї;

6) виключити можливість продажу зброї та боєприпасів до неї без дозволів уповноважених органів, або за дозволами, строк дії яких закінчився, зброї, що не пройшла сертифікації і не занесена до Державного Кадастру службово-штатної і цивільної зброї, зброї, яка не має номерів і маркірувальних позначок або зібраної з запасних частин з різними номерами;

7) дотримуватись положень цього Закону, щодо обмеження обігу зброї та боєприпасів на території України;

8) здійснювати експортно-імпортні операції відповідно до вимог законодавства.

Співробітники підприємств, які проводять продаж зброї та боєприпасів до неї повинні обов'язково пройти курси поводження з вогнепальною зброєю за програмою, розробленою уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом;

Порядок реалізації службово-штатної зброї та боєприпасів до неї визначаються Кабінетом Міністрів України.

Підприємства з особливими статутними завданнями, які отримали ліцензії на право реалізації зброї та боєприпасів до неї мають право:

– здійснювати всі види оптової, роздрібною та комісійною торгівлі вогнепальною зброєю та боєприпасів до неї;

– укладати у встановленому порядку цивільно-правової угоди з виробниками та власниками зброї та боєприпасів до неї;

– здійснювати експортно-імпортні операції відповідно до вимог законодавства;

– передавати зброю на тимчасове відповідальне зберігання і реалізацію рівноправній організації без додаткового дозволу з обов'язковим

попередженням територіальних органів, які здійснюють контроль за діяльністю цих організацій;

– на компенсацію вартості зброї та боєприпасів у разі їх сплатного вилучення, або добровільної здачі;

– здійснювати іншу діяльність, яка не суперечить законодавству України щодо реалізації цивільної і службово-штатної зброї та боєприпасів до неї.

Стаття 20. Придбання військової зброї

Військова зброя придбається у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Дія цього закону не поширюється на придбання вогнепальної зброї та боєприпасів до неї, які знаходяться на озброєні Збройних Сил України та інших військових формувань, правоохоронних органів.

Стаття 21. Придбання службово-штатної зброї та боєприпасів до неї

Придбання службово-штатної зброї у повне господарське відання підприємствами, організаціями і установами з особливими статутними завданнями, незалежно від форм власності, здійснюється на підставі дозволів, які видаються уповноваженими Кабінетом Міністрів органами, строком на шість місяців.

Дозволи на придбання службово-штатної зброї видаються тільки тим суб'єктам, які створили всі необхідні умови для надійного зберігання вогнепальної зброї та боєприпасів, стали об'єктом дозвільної системи і отримали відповідні ліцензії Кабінету Міністрів України, або уповноваженого ним органу на право виконання своїх статутних завдань, пов'язаних з використанням вогнепальної зброї та боєприпасів до неї.

Дозвіл на придбання видається тільки на ту кількість зброї та боєприпасів, його види і системи, які передбачені табельним положенням суб'єкту, його ліцензією і нормативними актами, що затверджені Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом.

Продовження строку дії дозволу на право придбання зброї та боєприпасів здійснюють відповідні органи на той строк, який зазначений у дозволі.

Заява на продовження строку дії дозволу надається до територіального уповноваженого органу за 10 діб до закінчення попереднього строку дії дозволу.

Порядок придбання службово-штатної зброї та боєприпасів до встановлюється Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Посадові особи, які підлягають державному захисту відповідно до Законів України, мають право отримувати у тимчасове відповідальне користування службово-штатну зброю у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України при обов'язковому проходженні курсів по користуванню зброєю та боєприпасами до неї.

Стаття 22. Придбання цивільної зброї

Громадяни України набувають право на придбання особистої цивільної зброї та боєприпасів до неї при отриманні відповідного дозволу уповноваженого органу, що видається окремо на кожний вид зброї:

- на вогнепальну гладкоствольну цивільну зброю та боєприпаси до неї громадянам, які досягли двадцятирічного віку;
- на вогнепальну комбіновану і нарізну цивільну зброю та боєприпаси до неї – громадянам, які досягли двадцятип'ятирічного віку;
- на зброю несмертельної (травмуючої) дії, газову зброю та боєприпаси до неї та електрошокові пристрої – громадянам, які досягли двадцятирічного віку.

Аерозольні упаковки сльозоточивої та подразнювальної дії, пневматична зброя калібру до 4,5 мм з дульною енергією до 7,5 Дж та початковою швидкістю польоту кулі до 200 м/с можуть бути придбані без дозволу громадянами, які досягли вісімнадцятирічного віку.

Уповноважений орган має право знижувати вік, необхідний для отримання відповідного дозволу на зброю, у разі отримання у спадок, та в інших випадках, зумовленими поважними причинами і містять обґрунтування такої необхідності.

Для отримання дозволу на зброю громадяни подають до територіального уповноваженого органу письмову заяву встановленої форми, медичний висновок, що дозволяє користування відповідним видом зброї, документ, який засвідчує громадянство України.

Особи, які вперше придбають вогнепальну зброю без права полювання, або газову зброю зобов'язані за місцем проживання пройти навчання та перевірку знань правил безпечного поводження зі зброєю за програмою навчання, що розробляється уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом.

Право на придбання мисливської зброї надається тільки громадянам, які мають посвідчення мисливця.

Уповноважений орган протягом 10 днів приймає рішення про видачу або відмову у видачі дозволу на придбання зброї.

Організації, які вповноважені проводити навчання, повинні мати необхідні умови, фахівців і відповідну ліцензію Кабінету Міністрів України, або уповноваженого ним органу.

Дозволи на придбання цивільної вогнепальної та газової зброї не видаються, а видані анулюються у випадках:

- якщо особа не досягла віку, встановленого цим законом;
- якщо особа не зареєстрована за конкретним місцем проживання;
- при відсутності довідки медичної установи про те, що особа за станом здоров'я може володіти зброєю;
- відомостей про систематичне порушення особою громадського порядку, зловживання спиртними напоями, вживання наркотичних засобів або психотропних речовин;
- вироку суду про засудження особи до позбавлення волі;
- ухвали суду про направлення для відбування позбавлення волі осіб, умовно засуджених, засуджених з відстрочкою вироку, або ухвали суду про заміну не відбутого строку виправними роботами;
- непогашеної або не знятої у встановленому порядку з особи судимості за тяжкі злочини, а також злочини, скоєні із застосуванням зброї та вибухових пристроїв;
- факту смерті особи, яка подала заяву або отримала дозвіл;
- якщо особа звільнена з правоохоронних, судових органів за дискредитацію.

Кількість вогнепальної і газової зброї, яку громадяни України мають право утримувати на правах приватної власності обмежується десятьма одиницями гладкоствольної зброї, п'ятьма одиницями нарізної, або комбінованої зброї, п'ятьма одиницями газової зброї.

При перевищенні вищезазначеної кількості громадянин повинен отримати ліцензію на право колекціонування зброї відповідно до статті 12 цього Закону.

Придбання громадянами боєприпасів до цивільної зброї здійснюється на підставі дозволів на право зберігання і носіння відповідної до боєприпасів вогнепальної чи газової зброї.

Стаття 23. Успадкування цивільної зброї громадянами. Дарування зброї

Успадкування цивільної зброї проводиться у порядку, встановленому чинним законодавством України.

У разі смерті громадянина, який був власником цивільної вогнепальної зброї та боєприпасів до неї на законних підставах, члени його сім'ї, або найближчі родичі у місячний термін здають зброю та боєприпаси до неї

у відповідний територіальний орган, де ця зброя знаходиться на обліку, до остаточного вирішення спадкоємцями питання про успадкування майна.

У випадку порушення цього строку, спеціально уповноважений орган письмово попереджує спадкоємців про необхідність негайної передачі зброї. В разі невиконання цього положення зброя вилучається, до вирішення спірних питань.

На підставі виданого нотаріальними органами свідоцтва про спадщину і поданої відповідної заяви та інших необхідних документів в уповноважений орган, спадкоємець отримує дозвіл на право спадкоємства даного виду зброї та боєприпасів до неї, а також право на зберігання та носіння даної зброї.

Отримання спадкоємцем дозволу на зброю здійснюється відповідно до статті 22 цього Закону.

Уповноважені органи зберігають передану їм зброю тільки на протязі того строку, який законодавче оговорений при встановленні спадкоємства. Продовження строку прийняття успадкування проводиться у тих випадках, які визначені законодавством України та підтверджені обґрунтованою письмовою заявою спадкоємця та довідки нотаріуса про продовження строку прийняття успадкування.

По закінченню встановлених строків, уповноважений орган знімає зброю з відповідального зберігання, та приймають рішення про подальше її використання.

Дана зброя підлягає комісійному продажу через уповноважену на подібний вид діяльності установу з відшкодуванням коштів за неї спадкоємцям, чи знищенню відповідно до статті 30 цього Закону.

Власники цивільної зброї мають право реалізації власної зброї тільки тим особам, які мають дозвіл на придбання зброї.

Продаж зброї громадянами здійснюється тільки через підприємство, яке має ліцензію на право реалізації зброї та боєприпасів.

Дарування зброї провадиться за наявності у обдарованого дозволу на придбання даного виду зброї.

Дарування зброї здійснюється тільки через підприємство, яке має ліцензію на право реалізації зброї, або через уповноважений орган, за місцем реєстрації та обліку зброї.

Стаття 24. Придбання зброї іноземними фізичними і юридичними особами

Іноземні громадяни чи юридичні особи мають право на придбання цивільної зброї та боєприпасів до неї на території України за дозволами, що видаються уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом на

підставі клопотань відповідних дипломатичних і консульських представництв іноземних держав в Україні, громадянами яких вони є. Клопотання мають бути нотаріально завірени за місцем видачі, перекладені українською мовою і легалізовані (завірені) в Міністерстві Закордонних Справ України.

Придбана іноземними фізичними та юридичними особами зброя та боєприпаси до неї повинні бути вивезені з України не пізніше п'яти діб з дня їх придбання.

Громадяни іноземних держав, які отримали посвідки на постійне проживання в Україні, мають право на придбання зброї в порядку, встановленому для громадян України.

Іноземні юридичні особи, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією цивільної зброї та боєприпасів до неї, мають право на придбання зброї та боєприпасів до неї в порядку, встановленому цим Законом.

Стаття 25. Колекціонування зброї

Право на колекціонування цивільної зброї на території України надається юридичним і фізичним особам, які згідно з цим Законом перебувають об'єктами дозвільної системи і отримали у встановленому порядку ліцензію на проведення зазначеної діяльності. Умови технічного укріплення і системи охорони для всіх суб'єктів, які проводять колекціонування зброї, повинні відповідати вимогам статті 31 цього Закону.

Спеціальний уповноважений Кабінетом Міністрів України орган має право змінювати це положення у випадках, які зумовлені поважними причинами і містять обґрунтування такої необхідності.

До колекції може відноситись нейтралізована зброя, яка приведена до стану, при якому неможливо зробити постріл, а також макети старовинної зброї.

Порядок видачі ліцензій, проведення експертної оцінки, встановлення ціни колекційної зброї та її реєстрація проводиться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Перевезення колекційної зброї проводиться на підставі ліцензії володаря зброї та дозволу спеціально уповноваженого органу, за місцем реєстрації зброї.

Ліцензія на право колекціонування вогнепальної зброї надає право колекціонувати холодну зброю

Продаж і придбання колекційної вогнепальної зброї здійснюється за ліцензією відповідно до статті 19 та статті 22 цього Закону.

Стаття 26. Нагородження зброєю

За мужність і відвагу, за відмінні досягнення у розбудові Збройних Сил України, за успіхи в розробці і освоєнні нової бойової техніки, за виконання Міжнародних доручень керівництва країни, за тривалу бездоганну службу у військових формуваннях та правоохоронних органах, за високі досягнення у спорті на рівні чемпіонатів світу, Європи та Олімпійських ігор, військовослужбовці і співробітники військових формувань та правоохоронних органів, громадяни України, які мають офіцерські звання можуть нагороджуватись «Почесною іменною зброєю» – відзнакою Президента – Верховного Головнокомандуючого Збройними Силами України.

Зазначена зброя поділяється на вогнепальну і холодну.

До «Почесної іменної холодної зброї» відносяться шаблі і кортики, які знаходяться на озброєнні Збройних Сил України.

Знаком відзнаки «Почесна іменна вогнепальна зброя» є пістолет моделі «Форт». Пістолет має заводське маркування, товарний знак, а також пластинку, на якій гравіюється прізвище, ім'я та по-батькові нагородженого. Зовнішні деталі корпусу пістолета і рукоятки прикрашені художньою декоративною різьбою. Затвор і рамка пістолета з нанесенням срібла, а курок, важіль запобіжника, затворна затримка, мушка, цілик, спусковий гачок, кнопка фіксатора магазину, гвинти кріплення накладної рукоятки – із жовтого металу.

Почесна іменна вогнепальна зброя реєструється в порядку, встановленому цим Законом уповноваженими органами, за місцем проживання особи.

Особам, що нагородженні у встановленому порядку «Почесною іменною вогнепальною зброєю» надається дозвіл на її зберігання, носіння і перевезення на території України без зазначення строку дії. В дозволі проставляється позначка «Нагородна».

«Почесна іменна вогнепальна зброя», яку отримали військовослужбовці, співробітники військових формувань та правоохоронних органів повинна бути вписана в посвідчення офіцера.

«Іменна зброя» – є знаком відзнаки керівників військових формувань та Кабінету Міністрів України.

«Іменна зброя» може бути вогнепальною та холодною.

Реєстрація «Іменної вогнепальної зброї», видача дозволів на зберігання, носіння і перевезення здійснюється у порядку встановленому цією статтею.

«Іменна зброя», яка ввезена на територію України громадянами України на підставі нагородних документів глав і урядів іноземних держав повинна відповідати вимогам цього Закону і реєструється у встановленому ним порядку.

У разі смерті власника «Почесної іменної вогнепальної», «Іменної вогнепальної зброї» найближчі родичі покійного повинні у 10-денний термін здати зброю разом з дозволом на зберігання за місцем її реєстрації.

«Почесною іменною вогнепальною зброєю», «Іменною вогнепальною» не може бути зброя, з якої можливо вести стрільбу чергами, а також зброя, яка заборонена для обігу в Україні на підставі цього Закону.

Стаття 27. Вилучення зброї та боєприпасів до неї

Вилучення зброї та боєприпасів до неї здійснюється з дотриманням вимог, встановлених, Кримінально-процесуальним, Цивільно-процесуальним кодексами України, а також Кодексом України про адміністративні правопорушення і проводиться:

1) спеціально уповноваженими органами у разі:

- відсутності ліцензій на право виробництва, реалізацію, придбання, колекціонування і ремонту службово-штатної та цивільної зброї, боєприпасів, проведення учбових курсів по користуванню зброєю, утримання стрілецьких тирів і стрільбищ, спортивно-мисливських стендів;

- відсутності дозволів на придбання, зберігання і носіння зброї, перевезення, транспортування і транзиту, ввозу в Україні і вивезення з України зброї та боєприпасів;

- анулювання у встановленому порядку ліцензій і дозволів;

- порушення юридичними та фізичними особами встановлених цим Законом, нормативними актами Кабінету Міністрів України правил обігу зброї та боєприпасів до неї до прийняття остаточного рішення у порядку, встановленим чинним законодавством України;

- притягнення власника зброї до адміністративної чи кримінальної відповідальності за правопорушення, скоєні з застосуванням або порушенням правил обігу зброї, боєприпасів до неї до прийняття рішення у встановленому порядку;

- прийняття рішення про платне вилучення, конфіскацію чи звернення стягнення на майно у порядку, встановленому чинним Законом України;

- виявлення несанкціонованих пристроїв і виробів, з яких можна зробити постріл, а також зброї та боєприпасів, на які розповсюджується ст. 16, 17 цього Закону;

– смерті власника цивільної зброї до остаточного вирішення спадкоємцями питання про успадкування майна;

– смерті особи, яка мала на законних підставах Почесну іменну військову вогнепальну зброю;

– ліквідації юридичної особи, пов'язаної з обігом зброї в Україні.

2) органами Служби безпеки України, підрозділами Держкомкордону України та Держмиткому України у випадках, передбачених законодавством України;

3) органами, які здійснюють державний нагляд за дотриманням правил полювання, рибальства, охорони природних ресурсів з подальшою передачею зброї та боєприпасів до неї до органів внутрішніх справ;

4) в інших випадках, передбачених законодавством України.

Вилучені зброя та боєприпаси зберігаються в державних органах до остаточного вирішення питання в порядку, передбаченому чинним законодавством України. Після усунення підстав для вилучення зброї та боєприпасів, вони в десятиденний термін повертаються особі, у якій були вилучені.

Вилучені зброя та боєприпаси, які не можуть бути повернені особі, у якій були вилучені, підлягають реалізації. Порядок реалізації вилученої зброї та боєприпасів до неї встановлюється чинним законодавством України.

Оригінал або належним чином завірена копія рішення про вилучення зброї, не пізніше десятиденного терміну з дня його прийняття вручається власнику зброї або іншій особі, стосовно якої воно було прийняте.

У разі порушення термінів видачі документів, або прийняття рішень, передбачених цим Законом, зацікавлена особа має право звернутись з позовом до суду.

Стаття 28. Втрата або викрадення зброї

В разі втрати, або викрадення зброї, власник чи користувач зброї зобов'язаний негайно повідомити про це відповідний уповноважений Кабінетом Міністрів України орган.

Громадянин зобов'язаний написати заяву, де ретельно вказано, при яких обставинах зброєю було втрачено, а відповідний орган внутрішніх справ повинен прийняти цю заяву, розглянути її та вести діло відповідно до категорії подібних справ.

Громадянину винесене окреме попередження, у якому вказано, що в разі повторного випадку адміністративного правопорушення в поточному році, яке порушує громадський порядок, або втрата або загроза втрати

та необережне зберігання власником вогнепальної зброї, якщо це привело за собою тяжкі наслідки, у громадянина буде вилучена зброя і дозвіл на зберігання і носіння зброї.

В разі повторного звернення за отриманням дозволу на придбання зброї громадянину в даному випадку буде відмовлено.

Якщо зброя була втрачена під час полювання, і відповідний орган, де зброя знаходиться на обліку, наполягає на представленні довідки про втрату зброї, то громадянин зобов'язаний звернутися до службовців мисливського господарства, де втрачена зброя.

Мисливське господарство зобов'язане видати таку довідку тільки в тому разі, якщо громадянин мав ліцензію на полювання саме у цьому мисливському господарстві, працівники якого можуть підтвердити, що мисливець пішов на полювання зі зброєю, а повернувся без неї.

Стаття 29. Ремонт вогнепальної, газової, холодної зброї і спеціальних засобів

Ремонт вогнепальної, газової, холодної зброї, а також пристроїв для стрільби гумовими (пластизолевими) кулями здійснюється в організаціях і підприємствах з особливими статутними завданнями, які мають відповідні ліцензії спеціально уповноваженого органу на здійснення саме цього виду діяльності.

При цьому, співробітники зазначених підприємств і організацій повинні мати сертифікати про проходження необхідної фахової підготовки при роботі зі зброєю за програмою, розробленою Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом.

В разі заміни при ремонті основних частин, на які нанесені номерні знаки, підприємство по ремонту зброї видає власнику документ для пред'явлення його в територіальний уповноважений орган, за місцем знаходження її на обліку, для внесення відповідних змін у дозвіл на право зберігання, носіння і перевезення зброї.

Проведення доукомплектування мисливських рушниць, нарізних карабінів і гвинтівок запасними стволами подібних систем проводиться без додаткового дозволу на умовах вже виданого дозволу на право зберігання, носіння і перевезення зброї. При цьому, підприємство, яке провело доукомплектування даної зброї, видає власнику документ для внесення змін і доповнень в зазначений вище дозвіл.

Умови проведення ремонту зброї в Україні визначаються уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом.

Стаття 30. Знищення зброї та боєприпасів

Військова зброя та боєприпаси до неї знищуються у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України.

Службово-штатна і цивільна зброя, яка виробила свій технічний ресурс, непридатна до подальшого користування і не підлягає реалізації, а також боєприпаси до зброї, строк давності яких закінчився, підлягають утилізації і знищенню.

Ступінь зношення цієї зброї та порядок її утилізації визначається уповноваженим Кабінетом Міністрів України органом на підставі відповідності вимогам технічних умов виготовлення зброї і сертифікату встановленого зразка.

В окремих випадках, які містять поважні обґрунтування, технічно непридатна зброя може бути придбана для колекціонування, ремонту та як комплектуючі частини суб'єктами підприємницької діяльності, що займаються виробництвом, ремонтом та реалізацією службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї, утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, стрілецько-мисливських стендів, в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 31. Зберігання службово-штатної і цивільної зброї та боєприпасів до неї

Службово-штатна і цивільна зброя, придбана юридичними і фізичними особами, повинна зберігатися в умовах, що забезпечують безпеку зберігання та виключає доступ до неї сторонніх осіб.

Право на зберігання службово-штатної і цивільної зброї надається юридичним та фізичним особам, які отримали у встановленому порядку відповідно ліцензії на здійснення діяльності, пов'язаної з обігом зброї або дозвіл на право зберігання і носіння зброї та боєприпасів до неї.

Службово-штатна і цивільна зброя зберігається окремо від боєприпасів до неї, знаходиться у розрядженому стані, що виключає можливість її миттєвого застосування.

Підприємствам, що мають ліцензії, пов'язані з обігом зброї, або утримання стрілецьких стрільбищ, тирів, мисливських стендів, яким дозволяє технічна можливість, надається право утворення складу для централізованого зберігання відомчої або особистої зброї та боєприпасів до неї. Вимоги до обладнання, порядок отримання ліцензії на відповідну діяльність централізованих складів встановлюється Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 32. Переміщення службово-штатної і цивільної зброї та боеприпасів до неї

Право на носіння і перевезення службово-штатної і цивільної зброї і боеприпасів до неї мають користувачі і власники зброї на підставі дозволів органів внутрішніх справ, де ці підприємства і фізичні особи знаходяться на обліку.

Право на перевезення службово-штатної зброї для участі у спортивних змаганнях на території України і закордон здійснюється на підставі окремих дозволів. Ці дозволи видаються при наявності підтвердження про надійне зберігання зброї та боеприпасів до неї від організації, що проводить змагання. Перевезення здійснюється у супроводі відповідної охорони.

Перевезення цивільної зброї та боеприпасів до неї до місць постійного зберігання, яка отримується від торговельних організацій або ввозиться із закордону, здійснюється за окремими дозволами органів внутрішніх справ на підставі ліцензій з відповідної охороною і транспортом.

Такі ж вимоги розповсюджуються на організації, які проводять виставки зброї та боеприпасів до неї.

Правила перевезення по території України зброї та боеприпасів до неї іноземними юридичними і фізичними особами визначаються Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Правила переміщення службово-штатної зброї та боеприпасів до неї для підприємств з особливими статутними завданнями визначається Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

Стаття 33. Ввіз на територію України та вивіз з території України службово-штатної та цивільної зброї

Спортивна зброя ввозиться іноземними спортивними делегаціями і окремими спортсменами при наявності запрошення юридичної особи і відповідного дозволу уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу. При цьому організація, яка проводить змагання, письмово гарантує безпеку зберігання зброї та боеприпасів до неї. Вказана зброя повинна бути вивезена з території України в термін, який визначений в запрошенні.

Мисливська зброя може бути ввезена на територію України іноземними громадянами при наявності запрошення юридичної особи, яка має угоду про полювання, укладеної з мисливськими господарствами, за погодженням з Міністерством лісового господарства України і відповідного дозволу спеціально уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу.

Юридичні особи, що запрошують іноземців для участі у полюванні, гарантують надійне зберігання зброї та боєприпасів до неї. Вказана зброя повинна бути вивезена з території України в термін, який визначений в запитанні.

Порушення терміну вивезення іноземцями зброї з України тягне за собою конфіскацію зброї та боєприпасів до неї в порядку, встановленому цим Законом.

Забороняється ввезення на територію України та використання усіх видів, типів і моделей зброї іноземцями для забезпечення особистої безпеки, якщо це не передбачено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Охоронці, що супроводжують вантаж, мають право ввозу і вивозу належної їм службово-штатної зброї на підставі відповідним чином оформлених документів. Після прибуття до пункту призначення, такі особи здають зброю на тимчасове зберігання до місцевого органу внутрішніх справ або до спеціально обладнаного приміщення організації, що прийняла вантаж, якщо в неї є це право. Після передачі вантажів вищезгадана зброя у п'ятиденний термін повинна бути вивезена з України.

Стаття 34. Облік зброї

Вся виготовлена на території України зброя та боєприпаси до неї, а також зброя та боєприпаси ввезені в Україну з інших країн підлягають облікові.

Обліку підлягає зброя та боєприпаси до неї, які пройшли державну сертифікацію і стандартизацію, занесені до Державного Кадастру службово-штатної і цивільної зброї та зареєстровані в територіальних уповноважених органах.

Облік зброї на території України здійснюють спеціально уповноважені органи дозвільної системи, відповідно до цього Закону.

Порядок ведення обліку зброї та боєприпасів до неї, встановлюється Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом.

Стаття 35. Контроль за обігом зброї та боєприпасів до неї

Державний контроль за обігом зброї та боєприпасів до неї, які перебувають на озброєнні державних військових формувань, здійснюється на підставі нормативних актів Кабінету Міністрів України.

Державний контроль за обігом службово-штатної та цивільної зброї, боєприпасів до неї здійснюється Кабінетом Міністрів України і спеціально уповноваженими центральними органами державної виконавчої влади,

які видають ліцензії та дозволи на виконання особливих статутних завдань підприємствами, установами і організаціями, які діють у зброярській сфері, а також фізичним особам.

Обов'язковому контролю в обігу службово-штатної та цивільної зброї та боєприпасів до неї підлягає:

- видача ліцензій та дозволів на службово-штатну і цивільну зброю та боєприпаси до неї;
- реалізація зброї;
- придбання, зберігання, облік і використання зброї та боєприпасів підприємствами, організаціями і установами з особливими статутними завданнями;
- транспортування, перевезення і переміщення зброї та боєприпасів;
- придбання, зберігання, носіння, транспортування цивільної зброї та боєприпасів до неї громадянами України;
- функціонування тирів, стрільбищ, мисливсько-стрілецьких стендів, централізованих складів зброї та боєприпасів, зброярських майстерень;
- робота недержавних освітніх організацій по підготовці фахівців у зброярській сфері та здачі заліків по користуванню зброєю і боєприпасами.

Посадові особи, які уповноважені здійснювати контроль за обігом зброї, мають право:

- проводити огляд місць зберігання зброї, приміщень підприємств по торгівлі зброєю та боєприпасами;
- знайомитись з обліковою документацією;
- вимагати пред'явлення документації, згідно якої було придбано зброю, інших документів, які необхідні для здійснення контролю за обігом зброї.

Контроль за наявністю, зберіганням, обліком і використанням зброї та боєприпасів до неї керівники підприємств і організацій з особливими статутними завданнями проводять особисто та несуть за це персональну відповідальність.

Посадові особи, які уповноважені здійснювати контроль за обігом зброї, повинні проводити перевірку організацій з особливими статутними завданнями не рідше одного разу на три місяці, складаючи при цьому відповідний акт, не порушуючи при цьому їх права і законні інтереси. Ці особи вправі, по мірі необхідності, проводити вибіркові перевірки виконання вимог правил зберігання та використання зброї та боєприпасів.

Порядок контролю за обігом службово-штатної зброї та боєприпасів до неї встановлюється Кабінетом Міністрів України.

РОЗДІЛ IV. ОБМЕЖЕННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 36. Обмеження обігу службово-штатної і цивільної зброї

На території України забороняється обіг як службово-штатної та цивільної:

1) зброї, не внесеної до Державного Кадастру службово-штатної та цивільної зброї та яка не відповідає криміналістичним вимогам МВС України, погоджених з Державним комітетом по метрології, сертифікації та стандартизації України (надалі – Держстандарт України);

2) не санкціоновані вироби, з яких можливо здійснити постріл;

3) вогнепальної довгоствольної гладкоствольної зброї загальною довжиною менш як 800 мм і довжиною ствола зі ствольною коробкою менш як 500 мм, а також такої, що має конструкцію, яка дає можливість скласти, або розбирати її, при цьому не втрачається можливість здійснення пострілу;

4) зброї, видозміненої таким чином, що стає несхожою на зброю;

5) зброї та інших пристроїв, вражаюча дія яких ґрунтується на використанні радіоактивних випромінювань, біологічних і хімічних факторів;

6) зброї з глушником звуку;

7) зброї, яка може стріляти чергами;

8) зброї, яка обладнана приладом для освітлення мішені лазерним чи нічним прицілом або іншим пеленгатором;

9) полювання з використанням не мисливської вогнепальної зброї, нарізних вкладників, напівавтоматичної зброї з магазином більш ніж на два патрони;

10) полювання на пернату дичину і хутрових звірів з арбалетом, луком, пневматичною зброєю;

11) пересилання зброї;

12) носіння зброї громадянами під час проведення мітингів, вуличних походів, демонстрацій, пікетування та інших масових публічних заходах;

13) зберігання і використання громадянами службово-штатної зброї спортивного призначення за межами спортивних об'єктів;

14) заміна окремих номерних частин та вузлів зброї, доукомплектування її запасними стволами без повідомлення в територіальний орган, де зареєстрована зброя;

15) конструктивна переробка власником службово-штатної або цивільної зброї та боєприпасів до неї, після якої змінюються їхні балістичні та інші технічні характеристики;

16) короткоствольної нарізної зброї з дульною енергією більш як 300 Дж;

17) газової зброї та аерозольних упаковок з речовинами сльозоточивою та подразнювальною дією, які не мають сертифіката відповідності Держстандарту України;

18) зброї несмертельної (травмуючої дією) та електрошокових пристроїв, технічні характеристики якої не відповідають нормативам Держстандарту України.

Стаття 37. Обмеження обігу боєприпасів до службово-штатної зброї

На території України забороняється обіг боєприпасів до службово-штатної та цивільної вогнепальної зброї:

- боєприпасів до військової зброї;
- з кулями бронебійної дії;
- з кулями запалювальної дії;
- з кулями розривної дії;
- з трасуючими кулями;
- з кулями із сталевим осердям;
- патрони типу «магнум» (для службово-штатної зброї);
- з кулями експансивної дії (для короткоствольної нарізної);
- споряджених шротом та патронів нервово-паралітичної дії, або з отруйними й іншими сильнодіючими речовинами (для газової зброї);
- здатних заподіяти з відстані ближче 1 м тілесні ушкодження середньої тяжкості і які не відповідають нормативам Держстандарту України (для зброї травмуючої дії);
- полювання з боєприпасами кільцевого запалення на копитних тварин;
- полювання з боєприпасами для нарізної зброї центрального запалення на пернату дичину та хутрових звірів;
- полювання з боєприпасами, споряджених картечкою чи шротом на копитних тварин та ведмедя.

Стаття 38. Обмеження обігу холодної зброї

На території України забороняється зберігання і носіння цивільними громадянами:

- кастетів;
- кистенів;
- нунчаків;
- металевих зірок – сюрікенів;

- металних ножів;
- металних дротиків;
- луків і арбалетів з натягненням тятиви більш як 20 кг, забороняється полювання ними в межах мисливських угідь, а також користування ними за межами спортивних споруд.

РОЗДІЛ V. РЕЄСТРАЦІЯ ТА ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ

Стаття 39. Реєстрація зброї для підприємницької діяльності у зброярській сфері

Реєстрація зброї для підприємницької діяльності у зброярській сфері провадиться на основі ліцензії спеціально уповноваженого Кабінетом Міністрів України органу, дозволу на його ввіз на територію України і відповідного контракту.

Реєстрація зброї для підприємницької діяльності провадиться тільки при отриманні відповідного Сертифікату уповноваженим для цієї цілі органом. Реєстрація проводиться шляхом занесення кожної одиниці зброї у журнали обліку, затверджені підприємством і уповноваженим органом.

Стаття 40. Реєстрація, надання дозволу на використання службово-штатної зброї та боєприпасів до неї

Придбана на правах повної власності підприємствами з особливими статутними завданнями, спортивними товариствами та організаціями, статuti яких передбачають розвиток стрілецьких видів спорту, мисливських господарств та організацій службово-штатна зброя та боєприпаси до неї реєструються у 10-денний термін в уповноваженому органі, в якому підприємство зареєстровано як об'єкт дозвільної системи.

При реєстрації зброї та боєприпасів підприємству у 14-денний термін видається дозвіл на право їх зберігання і використання відповідно до статей 13 і 14 цього Закону.

Допуск посадових осіб підприємств з особливими статутними завданнями до зберігання, носіння, використання і перевезення зброї та боєприпасів здійснюється при відсутності підстав, які заважають отриманню дозволу на придбання цивільної зброї відповідно до статті 22 цього Закону.

Дозволи на право зберігання, носіння і використання службово-штатної зброї та боєприпасів співробітникам підприємств з особливими статутними завданнями видаються при наявності:

- ліцензії підприємства на виконання особливих статутних завдань, пов'язаних з обігом зброї та боєприпасів в Україні;

– підтвердження проходження співробітниками спеціальної стрілецької підготовки;

– відсутності підстав на відмову у видачі дозволу на придбання цивільної зброї, передбачених статтею 22 цього Закону.

У дозволі обов'язково зазначається:

– повна назва підприємства, її юридична адреса, номер ліцензії на виконання статутних завдань;

– прізвище, ім'я та по батькові посадової особи;

– призначення зброї;

– калібр, модель і номер конкретного зразка зброї з позначкою «Тільки для виконання службових обов'язків».

Порядок реєстрації та надання дозволу на користування службово-штатною зброєю та боєприпасами до неї підприємствами з особливими статутними завданнями визначається Кабінетом Міністрів України або уповноваженим ним органом.

У повній мірі вимоги, приведені вище, стосуються службово-штатної зброї, яка знаходиться на правах власності у мисливських підприємствах і господарствах України.

Членами збірних команд спортивних товариств і організацій, національної збірної команди України надаються дозволи на право зберігання і перевезення по території України спортивної зброї, перелік якої встановлюється відповідно до спеціалізації спортсмена Національною федерацією стрільби України.

Строк дії дозволу 4 роки (Олімпійський цикл). При цьому спортсмени-стрільці звільняються від обов'язкового проходження спеціальної стрілецької підготовки.

Спортсмени-стрільці зі стендової стрільби на рівні майстрів спорту, майстрів спорту міжнародного класу, кандидати до збірних команд спортивних товариств і національної збірної команди України, мають право на зберігання гладкоствольної службово-штатної зброї за місцем проживання, у разі отримання ними дозволу на зберігання, носіння і перевезення зазначеної зброї.

Стаття 41. Застосування службово-штатної зброї

В ході виконання діяльності, яка пов'язана з захистом власного життя і здоров'я, життя і здоров'я особи, що охороняється, об'єктів і матеріальних цінностей, що підлягають охороні, для подання сигналу тривоги або виклику допомоги співробітники підприємств і організацій з особливими статутними завданнями, при наявності зброї на підставі цього Закону,

нормативних актів Кабінету Міністрів України, або уповноваженого ним органу і в межах наданих ліцензією повноважень мають право застосувати зброю як крайній захід:

- для відбиття нападу, коли особисте життя і здоров'я, життя і здоров'я особи, що охороняється, під загрозою;
- для затримки особи (осіб) яка (які) захопила заручників і чинять збройний опір;
- для відбиття групового або збройного нападу на власність, що охороняється;
- для попередження про намір застосувати зброю (постріл вгору), а також для подачі сигналу тривоги та виклику допомоги;
- для затримання особи, яку застали при скоєні тяжкого злочину, яка чинить опір і намагається втекти з під варти;
- для зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю громадян.

Працівники підприємств з особливими статутними завданнями при застосуванні зброї зобов'язані:

- попередити про наміри її застосувати, надавши, по-можливості, час для виконання цих вимог, за виключенням тих випадків, коли затримка в застосуванні вогнепальної зброї становить безпосередню загрозу його життю та здоров'ю або тягне за собою інші тяжкі наслідки;
- намагатись в залежності від характеру та ступеню тяжкості правопорушення та осіб, які його скоїли, а також ступеню їх протидії, зробити шкоду, що їм наноситься, мінімальною;
- забезпечити особам, які отримали тілесні ушкодження, першу медичну допомогу та негайно сповістити установи охорони здоров'я та органи внутрішніх справ;
- негайно повідомити прокуратуру про всі випадки смерті або нанесення тяжких тілесних пошкоджень.

Порядок застосування службово-штатної зброї та боєприпасів до неї встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 42. Реєстрація, надання дозволу на зберігання, носіння і перевезення цивільної зброї та боєприпасів до неї

Придбана на правах повної власності цивільна зброя першочергово реєструється підприємствами, які відповідно до отриманих ліцензій мають право реалізації вогнепальної зброї та боєприпасів до неї, з наступним повідомленням необхідних відомостей уповноваженому територіальному

органу в порядку та за формою, встановленою Кабінетом Міністрів України, або уповноваженим ним органом.

Громадянин, який придбав цивільну зброю, повинен зареєструвати її у відповідному територіальному органі, який видав цей дозвіл, у 10-денний термін.

Реєстрація і видача дозволу на зберігання, носіння і перевезення зброї проводиться у двотижневий термін з моменту подачі заяви та документів, які підтверджують законність придбання зброї.

Дозвіл на зберігання, носіння і перевезення цивільної зброї видається строком на 3 роки і дає право на її використання для мисливських цілей, занять спортом, захисту життя, здоров'я та житла. Дозвіл дає право на придбання боєприпасів до зброї, що вказана в дозволі.

Якщо цивільна зброя придбана з метою самозахисту чи занять спортом, то у дозволі на зброю ставити позначки відповідно «Без права полювання», «Використання тільки на спортивних спорудах».

Продовження терміну дії дозволу і перереєстрація відповідної зброї здійснюється на той же термін, на якій його було видано. Заява на продовження терміну дії дозволу і необхідні документи, визначені цим Законом надаються в територіальний орган, за місцем обліку не пізніше 15 днів до закінчення строку дії дозволу.

При цьому кожна одиниця зброї, зазначена у дозволі повинна пройти технічний огляд у спеціально акредитованому підприємстві з отриманням відповідної довідки.

Перереєстрація вогнепальної зброї з нарізним стволом проводиться тільки після проведення контрольного пострілу в уповноваженій організації з видачею власнику зброї відповідного документу.

Перереєстрація газової зброї проводиться тільки після встановлення відсутності необоротних конструктивних змін, що дозволяють використання боєприпасів до вогнепальної зброї.

Стаття 43. Застосування цивільної зброї для необхідної оборони

Громадяни України, які мають особисті дозволи уповноважених органів на право зберігання, носіння і перевезення цивільної зброї, надається право застосовувати цивільну зброю для необхідної оборони від злочинних та інших протиправних посягань, та в разі крайньої необхідності у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України.

Цивільна зброя застосовується громадянами, як крайній захід для:

1) захисту від злочинних посягань на своє життя і здоров'я, житло та майно чи життя і здоров'я членів їх сімей або інших громадян;

2) затримання особи, яка вчинила злочин і намагається втекти або вчинити опір;

3) запобігання незаконній спробі насильно відібрати зброю;

4) знешкодження тварин, що загрожують життю чи здоров'ю громадян. Забороняється застосування цивільної зброї проти таких категорій громадян:

- всіх осіб жіночої статі;
- осіб з явними ознаками інвалідності;
- неповнолітніх;
- працівників правоохоронних і природоохоронних органів під час виконання ними своїх службових обов'язків;
- при значному скупченні людей, коли можуть постраждати сторонні особи.

Стаття 44. Відповідальність за порушення законодавства про зброю

Особи, винні у порушенні порядку обігу зброї та боєприпасів до неї, незаконному вивезенні за межі України сировини, матеріалів, обладнання та технологій для створення зброї, а також у її розкраданні, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Виявлення порушень, що виключають можливість здійснення відповідного виду діяльності, тягне за собою зупинення дії ліцензії на виробництво, ремонт та реалізацію зброї, створення та утримання стрілецьких тирів, стрільбищ, мисливських стендів, іншої діяльності, пов'язаної з обігом зброї.

Ліцензія повертається після усунення виявлених порушень.

Порушення порядку ввезення, термінів вивозу зброї, боєприпасів до неї іноземними юридичними та фізичними особами, встановленого статтею 33 цього Закону, а також порушення ними порядку їх обігу на території України, тягне за собою вилучення і конфіскацію відповідних предметів у порядку, встановленому законодавством.

У разі систематичного (більше двох разів протягом одного року) порушення діючого законодавства або одноразового грубого порушення, яке призвело чи створило реальну загрозу втрати зброї або виникнення неврахованої зброї, ліцензія анулюється.

Анулювання ліцензії може відбуватися в повному обсязі або частково, шляхом заборони здійснення окремих, передбачених ліцензією, видів діяльності, при яких були допущені порушення.

При частковому анулюванні власник ліцензії отримує попереднє письмове попередження від державного органу, який видав її, де вказано які

саме правові норми і правила обігу зброї порушено або не виконано і вказується строк для усунення допущених порушень.

У разі прийняття остаточного рішення про анулювання чи не продовження дії ліцензії, юридична особа, щодо якої воно було прийняте, у тридцяти-денний термін з дня отримання попередження, повинна передати наявну у неї зброю, боєприпаси до неї на зберігання або реалізацію іншій юридичній особі, що має на це право.

Рішення про анулювання ліцензії приймається органом, який її видав у тридцяти-денний термін з моменту виявлення порушення і можуть бути оскаржені до суду згідно з діючим законодавством.

Заяви юридичних осіб на повторне отримання ліцензії розглядаються державними органами по закінченню трьох років з часу анулювання попередньої ліцензії.

Дозволи на право зберігання і носіння цивільної вогнепальної та газової зброї анулюються, а зброя вилучається у випадках, передбачених статтею 22 цього Закону.

Заяви громадян на отримання повторного дозволу на право придбання, зберігання і носіння вогнепальної зброї розглядається по закінченню трьох років з моменту анулювання попередніх дозволів.

Шкода, завдана громадянину або юридичній особі незаконними діями чи рішеннями державних органів і їх посадових осіб з питань обігу зброї, відшкодовується в повному обсязі за рахунок держави відповідно до чинного законодавства.

РОЗДІЛ VI. ДІЯ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ

Стаття 45. Дія міжнародних договорів

Якщо міжнародним договором України встановлено інші правила обігу зброї, ніж ті, що передбачені цим Законом, застосовуються правила міжнародного договору України.

РОЗДІЛ VII. ЗАКЛЮЧНІ ПОЛОЖЕННЯ

Цей Закон вводиться в дію з 1 липня 2003 року.

Кабінету Міністрів України до 1 липня 2003 року привести свої нормативні акти у відповідність з цим Законом.

§ 8. Проект Закону України «Про обіг зброї» (від 20.09.2019 р.)¹

Цей Закон регулює відносини, що виникають під час обігу в Україні вогнепальної, холодної, пневматичної зброї, боєприпасів, а також конструктивно схожих зі зброєю та боєприпасами виробів, та визначає їх правовий режим власності, права та обов'язки осіб, що ними володіють, встановлює вимоги до вироблення, набуття, використання та відчуження, а також регулює інші суспільні відносини, пов'язані з обігом зброї.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. Наведені в цьому Законі терміни вживаються в такому значенні:

– *боєприпаси* – спеціально виготовлені вироби одноразового використання, призначені для проведення пострілу із вогнепальної зброї снарядом, що одержує направлений рух у стволі за рахунок енергії, що утворюється при згорянні порохового метального заряду чи спеціальних горючих сумішей, та має достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані. До боєприпасів належить також порох;

– *виробництво (виготовлення) зброї* – створення нової одиниці зброї з матеріалів та речовин, що не були зброєю; складання зброї з частин та деталей в умовах виробництва (закладу) чи перероблення будь-яких предметів, завдяки чому вони набувають властивостей зброї;

– *дозвіл на володіння зброєю* – запис в Єдиному державному реєстрі зброї, що засвідчує право особи на придбання, володіння, зберігання, використання, транспортування та розпорядження зброєю відповідної категорії та боєприпасами до неї;

– *заняття стрільбою* – діяльність, яка полягає у разовому або регулярному виконанні вправ зі стрільби з метою навчання, вдосконалення навичок зі стрільби та навичок поведіння зі зброєю;

– *зброя* – пристрій або предмет, спеціально виготовлений, конструктивно призначений та технічно придатний для знищення, ураження, ушкодження або заподіяння іншого руйнівного впливу на живі чи іншого роду об'єкти та цілі, та який не має прямого виробничого чи господарсько-побутового призначення;

¹ Законопроект вноситься народними депутатами України Бакумовим О. С., Медяником В. А., Сушком П. М., Одарченком А. М., Нестеренком К. О., Гришиною Ю. М., Чорним Д. С.

– *зброя автоматична* – вогнепальна зброя з повною автоматизацією перезаряджання та пострілів завдяки енергії порохових газів, що утворюються під час горіння металюного заряду у стволі, і яка здатна здійснити більше одного пострілу після одного натискання на спусковий гачок;

– *зброя вихолощена* – зброя, що імітує постріл з вогнепальної зброї, виготовлена шляхом спеціального пристосування конструкції вогнепальної зброї до стрільби лише холостими патронами, з яких неможливо зробити постріл снарядом, що здатний уразити ціль;

– *зброя вогнепальна* – ствольна зброя, яка призначена для ураження цілей снарядами, що одержують спрямований рух за рахунок енергії, що утворюється при згорянні порохового металюного заряду чи спеціальних горючих сумішей, та мають достатню кінетичну енергію для ураження цілі, що знаходиться на визначеній відстані. Достатньою для ураження цілі є кінетична енергія, величина якої на відстані одного метра від дульного зрізу зброї має бути рівна чи більша за $0,5 \text{ Дж/мм}^2$;

– *зброя гладкоствольна* – вогнепальна зброя, що має ствол або стволи тільки з гладкими каналами, у тому числі із свердленням типу «парадокс» при довжині нарізної частини каналу ствола не більше 140 мм та з овальним свердленням типу «ланкастер». До гладкоствольної зброї також належить вогнепальна довгоствольна зброя, призначена для стрільби боєприпасами для гладкоствольної зброї, канал ствола якої містить нарізи в його кінцевій частині, або нарізи для покращення осипу дробового металюного заряду;

– *зброя гладкоствольна короткоствольна (травматична)* – зброя вітчизняного виробництва, спеціально сконструйована та виготовлена або перероблена для стрільби патронами, спорядженими еластичними металюними елементами несмертельної дії;

– *зброя довгоствольна* – вогнепальна зброя, довжина ствола якої перевищує 200 мм та загальна довжина якої з прикладом становить не менше 800 мм. У випадку, якщо приклад є складаним, загальна довжина зброї вимірюється в складеному стані, окрім випадків, коли зброя зі складеним прикладом не здатна здійснити постріл;

– *зброя деактивована* – зброя будь-якої моделі, яка з дотриманням вимог відповідних стандартів та технічних умов спеціально приведена на заводах-виробниках чи у спеціальних майстернях з ремонту зброї в непридатний для стрільби стан;

– *зброя комбінована* – вогнепальна зброя, що одночасно поєднує нарізні та гладкі стволи;

– *зброя короткоствольна* – будь-яка вогнепальна зброя, яка не є довгоствольною;

– *зброя музейна* – деактивована зброя, яка спеціально приведена в непридатний для стрільби стан шляхом її часткового розукомплектування;

– *зброя нагородна* – відзнака, яка отримана фізичною особою в якості нагороди на підставі Указу Президента України, наказів Міністра оборони України, Міністра внутрішніх справ України, Голови Служби безпеки України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, які мають у своєму підпорядкуванні військові формування, або нагородних документів керівників і глав урядів іноземних держав;

– *зброя нарізна* – вогнепальна зброя, напрямна частина каналу ствола якої по всій довжині містить нарізи, призначені для надання металевому елементу обертального руху під час пострілу;

– *зброя пневматична* – невогнепальна зброя калібру більше 4,5 мм і швидкістю польоту снаряду більше 100 м/с, в якій снаряд приводиться в рух за рахунок стисненого газу або суміші газів;

– *зброя учбово-розрізна* – деактивована зброя, яка спеціально приведена в непридатний для стрільби стан, основні деталі якої мають спеціально виконані вирізи, що дозволяє наочно вивчити порядок взаємодії деталей і вузлів;

– *зброя холодна* – зброя, конструктивно призначена та за своїми властивостями придатна для неодноразового заподіяння шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя в момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких ґрунтується на використанні м'язової сили людини або механічної енергії;

– *зона, вільна від зброї* – будівля, приміщення, споруда, територія, де існує законна заборона перебування зі зброєю;

– *ідентифікаційні ознаки зброї* – відомості про виробника, вид, марку, модель, серію, номер та рік випуску зброї;

– *ідентифікація* – це процес розпізнавання об'єкту за ідентифікаційними та класифікаційними ознаками з подальшим ототожненням та присвоєнням унікального номеру;

– *класифікаційні ознаки зброї* – відомості про категорію, конструкцію, власника, а також фотографії зброї;

– *колекціонування зброї та/або боєприпасів* – діяльність з упорядкованого збирання зброї та/або боєприпасів, яке має історичну, наукову, культурну та технічну цінність, що використовується або може бути використане для експонування, наукової, дослідницької, практичної чи експертної роботи, або підвищення професійного рівня у зв'язку зі службовою діяльністю;

- *криміналістичний облік зброї* – колекція куль, гільз та патронів зі слідами зброї, яка створюється та ведеться уповноваженими експертними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України;
- *макети зброї масогабаритні* – деактивована зброя, незворотно приведена в непридатний для стрільби стан;
- *місце постійного зберігання зброї* – адреса спеціально обладнаного місця, за якою зберігається зброя, відомості про яку внесено до Єдиного державного реєстру зброї;
- *носіння зброї* – будь-яке переміщення (перенесення, перевезення) зброї поза місцем її постійного зберігання у стані, придатному для миттєвого застосування (з боєприпасами в магазині чи патроннику);
- *обіг (оборот) зброї* – виробництво зброї, торгівля зброєю, продаж, передача, придбання, колекціонування, експонування, спадкування, облік, зберігання, носіння, перевезення, транспортування, використання, вилучення, знищення, ввезення зброї до України та вивезення зброї з України;
- *облік* – процес наповнення Реєстру інформацією про обіг (оборот) зброї;
- *облік спеціальний* – облік інформації про зброю, яка перебуває у спеціальному обігу (обороті);
- *облік цивільний* – облік інформації про зброю, яка перебуває у цивільному обігу (обороті);
- *патрон* – пристрій одноразового використання, призначений для пострілу зі зброї, який об'єднує в єдине ціле за допомогою гільзи засоби ініціювання, металевий елемент (снаряд) і металевий заряд;
- *патрон «Флобера»* – патрон кільцевого запалення, який не має порохового заряду і снаряд якого приводиться в рух лише за рахунок газів запалюючого складу;
- *патрон холостий* – патрон без металевих елементів (снаряду), який складається з гільзи, капсуля, порохового заряду і пижа (або без нього) для імітації пострілу з вогнепальної зброї;
- *переспорядження боєприпасів* – виготовлення боєприпасів з використанням гільз, нових, або тих, які раніше були відстріляні в складі інших боєприпасів та придатні для повторного використання;
- *пістолети та револьвери газові* – зброя, конструктивно призначена для пострілу патронами, спорядженими речовинами сльозоточивої та дратівної дії;
- *ремонт зброї* – усунення несправностей, дефектів, у тому числі шляхом заміни, суттєвої зміни або обробки основних частин зброї з метою

відновлення її властивостей задля можливості використання зброї за прямим призначенням. Не належать до ремонту зброї: дії власника зброї з покращення зовнішнього вигляду зброї та/або адаптації до його анатомічних особливостей, які не призводять до підсилення чи зміни основних властивостей зброї та здійснюється з метою подальшого її використання за прямим призначенням, а також заміна власником зброї основних частин зброї, виготовлених виробником для встановлення на цю модель зброї та придбаних у передбаченому цим Законом порядку за умови подальшого використання заміненої частини;

– *стрільбище* – комплекс, який складається з двох або більше стрілецьких тирів та розташовується на окремій земельній ділянці;

– *тир стрілецький* – спеціально обладнане приміщення, будова, споруда або територія, яка використовується для занять стрільбою;

– *транспортування* – переміщення (перенесення, перевезення) розрядженої зброї, боєприпасів до неї власником поза місцем їх постійного зберігання у спосіб, який виключає негайне застосування зброї;

– *частини вогнепальної зброї основні* – будь-які елементи або запасні деталі, спеціально призначені для вогнепальної зброї та необхідні для її функціонування, а саме: ствол, рамка, ствольна коробка, включаючи верхню та нижню частину, у разі їх наявності, затвор чи інший пристрій для запирання ствола, барабан;

– *частини вогнепальної зброї додаткові* – пристрої, спеціально створені або адаптовані для встановлення на зброю, які служать для покращення її зовнішнього вигляду, ергономіки (користувальницьких властивостей), комфорту у використанні, адаптації до анатомічних особливостей власника, пристосування (постійного чи тимчасового) до виконання відповідних завдань. До додаткових частин належать, зокрема, засоби зменшення гучності пострілу, засоби зменшення сили віддачі, полум'ягасники, додаткові прицільні та цілевказівні засоби, оптичні приціли, оптично-електронні прицільні пристрої, приціли нічного бачення, освітлювальні пристрої, ложа, тощо.

2. Інші терміни в цьому Законі вживаються у значенні, наведеному в інших законах України.

Стаття 2. Сфера дії Закону

1. Дія цього Закону поширюється на суспільні відносини, які виникають під час обігу вогнепальної, холодної, пневматичної зброї, боєприпасів, а також конструктивно схожих зі зброєю та боєприпасами виробів.

2. Дія цього Закону не поширюється на:

- промислово виготовлені інструменти, в яких застосовані принципи дії або конструкції вогнепальної чи пневматичної зброї та які можуть бути використані виключно з передбаченою їх конструкцією метою;
- прилади для забою тварин, гарпунної риболовлі;
- ядерну, хімічну, біологічну та будь-яку іншу зброю масового ураження;
- військову техніку та її допоміжне обладнання;
- іграшки або інші предмети, які своїм зовнішнім виглядом нагадують зразки зброї, але такими не є, та для стрільби з яких не використовуються боеприпаси чи холості патрони до вогнепальної зброї;
- упаковки з аерозолями сльозоточивої та дратівної дії;
- спеціально створені копії зброї, що не призначені для стрільби патронами до вогнепальної зброї, за умови, що основні частини таких копій не можуть бути використані у якості основних частин зброї;
- сувенірні вироби, що конструктивно подібні до холодної зброї.

Стаття 3. Законодавство у сфері обігу зброї

1. Законодавство у сфері обігу зброї складається з Конституції України, цього та інших законів, прийнятих відповідно до них нормативно-правових актів, що регулюють відносини у сфері обігу зброї.

2. Якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлені інші правила, ніж передбачені законодавством України у сфері обігу зброї, застосовуються правила міжнародного договору.

Стаття 4. Державна політика у сфері обігу зброї

1. Державна політика у сфері обігу зброї спрямовується на:

- встановлення державного контролю за обігом в Україні зброї та додержанням законодавства про обіг зброї;
- запобігання потрапляння зброї до незаконного обігу;
- встановлення правил обігу зброї в Україні;
- встановлення технічних вимог до зброї та боеприпасів до неї;
- розвиток міжнародного співробітництва у сфері контролю за обігом зброї.

Стаття 5. Категорії зброї та боеприпасів

1. В Україні зброя та боеприпаси поділяються на категорії А, Б, В, Г залежно від їх технічних характеристик.

2. До категорії А відноситься:

- автоматична зброя;
- нарізна зброя калібром більше 12,7 мм;
- вогнепальна зброя, замаскована під інші предмети;
- вогнепальна зброя, виготовлена з матеріалів, що не дозволяють виявити її за допомогою металошукачів;
 - боєприпаси бронепробивної (куля з твердим осердям бронепробивної дії), розривної (куля із зарядом, що розривається в момент зіткнення) або запальної (куля з хімічною сумішшю, яка запалюється при контакті з повітрям або в момент зіткнення) дії, а також снаряди для подібних боєприпасів;
 - боєприпаси, спеціально сконструйовані для посилення пробивної дії та ураження захищених цілей, а також снаряди для подібних боєприпасів.

3. До категорії Б відноситься короткоствольна зброя, за виключенням автоматичної та гладкоствольної короткоствольної (травматичної) зброї.

4. До категорії В відноситься зброя, що не входить до інших категорій, така як:

- гладкоствольна короткоствольна (травматична) зброя;
- нарізна довгоствольна зброя;
- комбінована довгоствольна зброя;
- пневматична зброя;
- гладкоствольна довгоствольна зброя;
- вихолощена зброя;
- музейна зброя та інша деактивована зброя, що не входить до інших видів деактивованої зброї.

5. До категорії Г відноситься холодна зброя.

6. Зброя у цивільному обігу, яка знаходиться у власності суб'єктів господарювання, поділяється на зброю для продажу та зброю для експлуатації.

Стаття 6. Конструктивно схожі зі зброєю виробу

1. До конструктивно схожих зі зброєю виробів належать:

- пристрої під патрон «Флобера» калібру до 4 мм (включно) та боєприпаси до них, якщо енергія кулі становить менше 0,5 Дж/мм²;
- пістолети та револьвери газові;
- пристрої для подачі звукових або світлових сигналів (стартові (шумові) пістолети і револьвери, ракетниці, спеціально створені копії зброї, що призначені для стрільби холостими патронами до вогнепальної зброї (крім вихолощеної зброї) та боєприпаси до них, сигнальна зброя, пред-

мети або механізми, конструктивно призначені виключно для подачі піротехнічного світлового, звукового або димового сигналу, салютні патрони, які не мають снаряду та призначені для імітації стрільби, салюту чи подачі сигналу);

- учбово-розрізна зброя;
- макети зброї масогабаритні.

2. Вироби, наведені в частині першій цієї статті, можуть бути введені в цивільний обіг виключно за умови їх відповідності чинним в Україні вимогам безпеки та технічним вимогам, встановленим для відповідних виробів.

Стаття 7. Цивільний обіг зброї

1. У цивільному обігу перебуває зброя, яка належить фізичним та юридичним особам (суб'єктам господарювання), за винятком зазначених у статті 8 цього Закону, яким згідно із законодавством та видом діяльності дозволено використовувати зброю у порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами.

2. До зброї у цивільному обігу належить зброя категорій А, Б, яка на визначених цим Законом умовах перебуває у цивільному обігу, а також зброя категорій В, Г.

3. Фізичні особи можуть бути нагороджені зброєю будь-якої категорії. Після нагородження фізична особа зобов'язана отримати у встановленому цим Законом порядку дозвіл на володіння зброєю.

Порядок формування нагородного фонду встановлюється законодавством.

4. Цивільний обіг зброї обмежений.

5. Особи, які мають у власності чи іншому законному володінні вогнепальну зброю (за виключенням вихолощеної), повинні укласти в установленому законодавством порядку договір страхування цивільної відповідальності за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї (далі – договір страхування).

6. Зброя, яка перебуває у цивільному обігу, може переходити в спеціальний обіг у встановленому законодавством порядку.

Стаття 8. Спеціальний обіг зброї

1. У спеціальному обігу перебуває зброя юридичних осіб, якщо інформація про неї віднесена до державної таємниці, а також зброя, прийнята на озброєння Збройних Сил України, інших утворених відповідно

до законів України військових формувань, правоохоронних та розвідувальних органів, органів спеціального призначення з правоохоронними функціями, Національного банку України, інших державних органів, яким відповідно до законодавства дозволено користуватися зброєю в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами України.

2. У спеціальному обігу може перебувати зброя усіх категорій.

3. Зброя, яка перебуває у спеціальному обігу, обмежена в цивільному обігу.

4. Зброя, яка перебуває у спеціальному обігу, може переходити в цивільний обіг у встановленому законодавством порядку.

Стаття 9. Повноваження державних органів у сфері обігу зброї

1. Кабінет Міністрів України, в межах своїх повноважень, визначає:

– порядок видачі, відмови у видачі, припинення та продовження дії дозволів, передбачених цим Законом;

– порядок здачі знайденої зброї та боєприпасів до неї, вилучення, в тому числі тимчасового вилучення зброї померлої особи, збереження до прийняття остаточного рішення, знищення та утилізації зброї;

– порядок проведення оцінки відповідності зброї та боєприпасів;

– вартість бланкової продукції, розмір плати за надання витягів з Реєстру, вчинення реєстраційних дій;

– зони, вільні від зброї.

2. Міністерство внутрішніх справ України, в межах своїх повноважень, визначає:

– порядок ведення та наповнення Реєстру, взаємодії спеціального та цивільного обліків Реєстру;

– порядок використання зброї для експлуатації, що належить юридичним особам (суб'єктам господарювання);

– порядок погодження укладення фізичними особами трудових (цивільно-правових) договорів з юридичними особами (суб'єктами господарювання), які мають у власності зброю;

– порядок проходження курсів з вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та її застосування;

– порядок купівлі-продажу, зберігання, колекціонування, експонування, пересилання зброї та боєприпасів до неї, а також здійснення перевірки дотримання умов їх зберігання;

– порядок огляду технічного стану та контрольного відстрілу зброї.

3. Органи Національної поліції здійснюють контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами (суб'єктами господарювання) спеціальних правил та порядку придбання, зберігання, носіння, транспортування та продажу зброї, а також виконують інші повноваження, визначені законодавством.

4. Повноваження інших державних органів у сфері обігу зброї визначаються законодавством України.

РОЗДІЛ II. ЄДИНИЙ ДЕРЖАВНИЙ РЕЄСТР ЗБРОЇ

Стаття 10. Єдиний державний реєстр зброї

1. Єдиний державний реєстр зброї (далі – Реєстр) – це систематизована інформація про обіг зброї.

2. За допомогою Реєстру здійснюється ідентифікація зброї у цивільному та спеціальному обігу.

Стаття 11. Держатель Реєстру

1. Держателем Реєстру є Міністерство внутрішніх справ України.

2. Держатель Реєстру здійснює контроль за дотриманням вимог законодавства під час внесення відомостей (інформації) до Реєстру.

3. Держатель Реєстру забезпечує створення, впровадження та функціонування інформаційно-телекомунікаційних та автоматизованих систем ведення Реєстру.

Стаття 12. Структура та відомості Реєстру

1. Реєстр складається з цивільного та спеціального обліків.

2. Обліку в Реєстрі підлягає зброя категорій А, Б, В та основні частини до неї, що мають ідентифікаційні номери.

3. У Реєстрі містяться відомості про ідентифікаційні та класифікаційні ознаки зброї, її власника, місце постійного зберігання зброї, її обіг, інформація про дозволи, передбачені цим Законом.

4. Спеціальний облік містить інформацію з обмеженим доступом.

5. Перелік відомостей, які залежно від категорії зброї підлягають обов'язковому внесенню до Реєстру, визначається порядком ведення Реєстру.

6. У разі якщо відомості про зброю вносяться до Реєстру вперше, проводиться ідентифікація зброї, у результаті якої присвоюється унікальний номер запису в Реєстрі.

7. Унікальний номер запису в Реєстрі є незмінним під час обігу зброї.

Стаття 13. Суб'єкти, які здійснюють наповнення Реєстру

1. Внесення до Реєстру відомостей про ідентифікаційні ознаки зброї здійснюється суб'єктами господарювання, які відповідно до законодавства здійснюють діяльність з виробництва або торгівлі зброєю, або територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України.

2. Внесення до Реєстру відомостей про класифікаційні ознаки зброї здійснюється органом з оцінки відповідності зброї, або суб'єктами господарювання, які відповідно до законодавства здійснюють діяльність з виробництва або торгівлі зброєю, на підставі документу про відповідність зброї.

3. Внесення до Реєстру відомостей про набуття у власність зброї здійснюється територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України, суб'єктами господарювання, які відповідно до законодавства здійснюють діяльність з виробництва або торгівлі зброєю, а також юридичними особами, які відповідно до законодавства здійснюють управління зброєю, як державним майном.

4. Внесення до Реєстру відомостей щодо ремонту зброї здійснюється суб'єктами господарювання, які відповідно до законодавства здійснюють діяльність з виробництва або ремонту зброї.

5. Внесення до Реєстру відомостей щодо деактивації або вихолощення зброї здійснюється органом оцінки відповідності.

6. Внесення до Реєстру відомостей щодо знищення або утилізації зброї здійснюється органом, визначеним Національною поліцією.

7. Внесення до Реєстру відомостей щодо надання фізичній особі дозволу на володіння зброєю здійснюється територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України.

8. Внесення до Реєстру відомостей щодо виявлення, вилучення, викрадення або втрати зброї здійснюється Національною поліцією або іншим правоохоронним органом, яким було зафіксовано факт виявлення, вилучення, викрадення або втрати зброї.

9. Внесення до Реєстру інформації щодо результатів огляду технічного стану зброї та її відстрілу здійснюється уповноваженим експертними підрозділами Міністерства внутрішніх справ України.

Стаття 14. Захист інформації в Реєстрі

1. Обробка та надання інформації з Реєстру здійснюється з дотриманням вимог законодавства у сфері захисту інформації.

2. Обробка персональних даних здійснюється виключно для досягнення мети, визначеної цим Законом, з урахуванням вимог законодавства про захист персональних даних.

Стаття 15. Строки зберігання інформації в Реєстрі

1. Інформація в Реєстрі зберігається до знищення, утилізації, вивезення зброї з України та 30 років після цього.

**РОЗДІЛ III. ОСНОВИ ОБІГУ ЗБРОЇ
ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ**

Стаття 16. Обмеження обігу зброї та боєприпасів

1. На території України забороняється:

- цивільний обіг зброї без маркування;
 - обіг зброї з маркуванням, вміст якого вводить в оману користувача, або з несанкціоновано зміненим маркуванням;
 - обіг вкладних нарізних стволів до гладкоствольної зброї;
 - обіг вогнепальної зброї, яка не пройшла періодичного огляду технічного стану та контрольного відстрілу у порядку, визначеному цим Законом;
 - введення в обіг зброї, патронів, споряджених еластичними металевими елементами несмертельної дії, які не пройшли оцінку відповідності;
 - цивільний обіг нарізної зброї калібром більше 12,7 мм; боєприпасів категорії А; вогнепальної зброї, замаскованої під інші предмети; вогнепальної зброї, виготовленої з матеріалів, що не дозволяють виявити її за допомогою металошукачів;
 - використання для гладкоствольної короткоствольної (травматичної) зброї будь-яких патронів, за виключенням патронів, споряджених еластичними металевими елементами несмертельної дії, холостих патронів, патронів до пістолетів та револьверів газових;
 - безпідставний публічний показ зброї за відсутності підстав та намірів для її використання (застосування);
 - переробка зброї чи боєприпасів до неї фізичними особами, після якої змінюються їх категорія, переробка або пристосування інших предметів для можливого їх використання як зброї чи боєприпасів до неї;
 - оренда, застава зброї чи боєприпасів до неї, або їх обтяження у будь-який інший спосіб шляхом встановлення майнових прав на користь третіх осіб, крім обтяжень встановлених рішенням суду;
 - спільна власність на зброю.
2. Порушення зазначених вимог тягне відповідальність згідно із законом.

Стаття 17. Набуття у власність юридичними особами (суб'єктами господарювання) зброї, віднесеної до цивільного обігу

1. Право на набуття у власність зброї, віднесеної до цивільного обігу, мають юридичні особи (суб'єкти господарювання) з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

2. Юридичні особи (суб'єкти господарювання) володіють зброєю за наявності дозволу на володіння зброєю. Дозвіл видається на ім'я юридичної особи (суб'єкта господарювання).

3. Юридичні особи (суб'єкти господарювання), діяльність яких пов'язана з функціонуванням стрілецьких тирів та стрільбищ, мають право на набуття у власність зброї для експлуатації категорії А у кількості не більше трьох одиниць однієї моделі за одним місцем постійного зберігання зброї, а також категорій Б, В, Г.

4. Юридичні особи (суб'єкти господарювання), які мають право на здійснення торгівлі зброєю, мають право на набуття у власність зброї для продажу категорій Б, В, Г.

5. Суб'єкти охоронної діяльності мають право на набуття у власність виключно гладкоствольної короткоствольної (травматичної) зброї для експлуатації.

6. Юридичні особи (суб'єкти господарювання), які мають право на виробництво зброї, мають право на набуття у власність зброї для продажу власного виробництва та зброї для експлуатації будь-якої категорії.

7. Юридичні особи – суб'єкти сфери фізичної культури і спорту мають право на набуття у власність зброї для експлуатації категорій Б, В, Г.

8. Кіностудії мають право на набуття у власність виключно вихолощеної зброї.

9. Музеї, які використовують зброю в якості експонатів, мають право на набуття у власність вихолощеної та музейної зброї для експлуатації.

10. Набувати у власність зброю категорії В, яка перебуває у цивільному обігу, мають також заклади, які здійснюють навчання стрільбі та поводження зі зброєю.

11. Порядок використання зброї для експлуатації, що належить юридичним особам (суб'єктам господарювання), здійснюється у встановленому порядку на підставі їх внутрішніх актів.

12. Працівники юридичних осіб (суб'єктів господарювання) мають право використовувати зброю, яка належить такій юридичній особі (суб'єкту господарювання), виключно за наявності дозволу на володіння зброєю або отриманого у встановленому порядку погодження органу

Національної поліції на укладення трудового (цивільно-правового) договору з такою особою.

Стаття 18. Набуття у власність фізичними особами зброї, віднесеної до цивільного обігу

1. Право на набуття у власність зброї, віднесеної до цивільного обігу, мають фізичні особи з урахуванням особливостей, передбачених цим Законом.

2. Фізичні особи не мають право набувати у власність зброю категорії А.

3. Право набувати у власність зброю категорії Б мають спортсмени з видів спорту, визнаних в Україні, правила змагань яких передбачають використання вогнепальної зброї.

4. Право набувати у власність зброю категорії В (за виключенням короткоствольної гладкоствольної (травматичної) зброї) мають фізичні особи, які досягли 21-річного віку, не мають медичних протипоказань та пройшли повний курс з вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та її застосування.

Право набувати у власність короткоствольну гладкоствольну (травматичну) зброю мають фізичні особи, які досягли 25-річного віку при дотриманні інших умов, передбачених абзацом першим цієї частини.

5. Право набувати у власність зброю категорії Г мають фізичні особи, які мають дозвіл на володіння зброєю іншої категорії.

6. Перелік медичних протипоказань (захворювань і вад), які перешкоджають особі в реалізації її права на придбання і володіння зброєю, визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я за погодженням з Міністерством внутрішніх справ України.

7. Кількість зброї у цивільному обігу, яку може мати фізична особа у власності, не обмежена.

Стаття 19. Дозвіл на володіння зброєю, віднесеної до цивільного обігу, для фізичних осіб

1. Фізичні особи набувають у власність зброю, віднесеної до цивільного обігу та володіють нею, за наявності дозволу на володіння зброєю.

2. Дозвіл на володіння зброєю видається територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України строком на п'ять років з можливістю його продовження у порядку, встановленому законодавством.

Інформація про продовження дозволу на володіння зброєю вноситься до Реєстру з наданням фізичній особі відповідного витягу.

Наявність дозволу на володіння зброєю не надає фізичній особі права на володіння конкретною одиницею вогнепальної зброї відповідної категорії.

Територіальний орган Міністерства внутрішніх справ України зобов'язаний надати особі витяг з Реєстру, який є документальним підтвердженням наявності дозволу на володіння зброєю.

3. Придбана на підставі дозволу зброя реєструється у встановленому порядку в Реєстрі суб'єктами, які здійснюють наповнення Реєстру, протягом робочого дня.

Інформація в Реєстрі про реєстрацію фізичною особою конкретної одиниці зброї, разом із дозволом на володіння зброєю надає такій фізичній особі право на володіння нею.

Суб'єкт господарювання або територіальний орган Міністерства внутрішніх справ України зобов'язані надати особі витяг з Реєстру, який підтверджує факт внесення до Реєстру конкретної одиниці зброї та основних частин до неї, що мають ідентифікаційні номери.

4. Придбання боєприпасів до зброї та її основних частин здійснюється за наявності дозволу на володіння зброєю. Фізична особа має право придбати лише боєприпаси та основні частини до зброї, якою вона володіє. Для придбання додаткових частин вогнепальної зброї наявність дозволу на володіння зброєю не вимагається.

Стаття 20. Відмова фізичній особі у видачі дозволу на володіння зброєю

1. Підставами для відмови фізичній особі у видачі дозволу на володіння зброєю є:

- не досягнення фізичною особою 21-річного віку;
- подання недостовірної інформації, документів або відомостей не в повному обсязі;
- рішення суду, яке набрало законної сили, про визнання особи недієздатною або обмежено дієздатною;
- наявність судимості за умисне вчинення тяжкого та особливо тяжкого злочину, у тому числі судимості, яка погашена чи знята у визначеному законом порядку;
- неодноразове (п'ять і більше разів) притягнення особи до адміністративної відповідальності протягом року;

- наявність у особи непогашеної або незнятої судимості за вчинення кримінального правопорушення, крім реабілітованої;
- наявність вмотивованої постанови державного виконавця про встановлення тимчасового обмеження боржника в праві користування зброєю;
- наявність медичних протипоказань до поводження зі зброєю;
- відсутність договору страхування;
- відсутність документу про підтвердження плати за послугу з видачі дозволу на володіння зброєю;
- відсутність довідки про проходження курсів з вивчення матеріальної частини зброї, правил поводження з нею та її застосування.

2. Рішення про видачу або про відмову у видачі дозволу на володіння зброєю із зазначенням конкретних підстав для відмови приймається територіальним органом Міністерства внутрішніх справ України та вручається заявнику протягом 30 календарних днів з моменту подання ним документів для одержання такого дозволу.

3. Відмова у видачі дозволу не позбавляє особу права на повторне звернення за отриманням дозволу в разі усунення підстав для відмови.

4. Відмову у видачі дозволу може бути оскаржено до суду.

Стаття 21. Припинення дії дозволу на володіння зброєю для фізичної особи

1. Дія дозволу на володіння зброєю, виданого фізичній особі, припиняється в разі:

- не продовження дії дозволу на володіння зброєю;
- добровільної відмови від дозволу на підставі письмової заяви;
- смерті особи;
- конфіскації чи оплатного вилучення зброї та боєприпасів до неї на підставі вироку суду або постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення;
- наявності вмотивованої постанови державного виконавця про встановлення тимчасового обмеження боржника в праві користування зброєю;
- набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо власника зброї;
- обмеження цивільної дієздатності, визнання особи недієздатною, безвісно відсутньою чи оголошення її померлою за рішенням суду, яке набрало законної сили;
- погіршення здоров'я особи до стану, який виключає можливість володіння зброєю, що підтверджено висновком закладу охорони здоров'я

за зверненням членів сім'ї, органів опіки та піклування або закладом охорони здоров'я;

- повторного протягом року притягнення власника зброї до адміністративної відповідальності за порушення правил обігу зброї;
- припинення договору страхування;
- порушення встановлених цим Законом правил носіння, використання та застосування зброї;
- виявлення факту подачі недостовірної інформації особою під час одержання дозволу на володіння зброєю;
- незаконності прийнятого рішення про надання особі дозволу на володіння зброєю;
- невиконання припису уповноваженої особи Національної поліції про усунення порушень поведження зі зброєю та боєприпасами до неї;
- закінчення строку дії посвідки на тимчасове проживання, припинення дії посвідки на постійне проживання, або закінчення строку дії паспортного документа іноземця.

2. Припинення дії дозволу на володіння зброєю позбавляє власника права на володіння належною йому зброєю та боєприпасами до неї.

3. Інформація про припинення дії дозволу на володіння зброєю вноситься до Реєстру.

4. Припинення дії дозволу на володіння зброєю може бути оскаржено до суду.

Стаття 22. Дозволи для юридичних осіб (суб'єктів господарювання) на зброю, віднесену до цивільного обігу

1. На місця постійного зберігання зброї юридичним особам (суб'єктам господарювання) видаються наступні безстрокові дозволи:

- дозвіл на функціонування стрілецьких тирів і стрільбищ;
- дозвіл на функціонування пунктів вивчення матеріальної частини зброї;
- дозвіл на функціонування майстерні з ремонту зброї;
- дозвіл на функціонування магазину з продажу зброї та боєприпасів до неї, основних частин зброї;
- дозвіл на функціонування закладу з виробництва зброї та боєприпасів до неї;
- дозвіл на функціонування об'єктів в музеях, кіностудіях, закладах освіти;
- дозвіл на функціонування об'єктів в юридичних особах – суб'єктах сфери фізичної культури і спорту;
- дозвіл на функціонування об'єктів охоронної компанії.

2. Юридичні особи (суб'єкти господарювання) набувають у власність зброю, віднесену до цивільного обігу та володіють нею, за наявності дозволу на володіння зброєю, який видається безстроково. Припинення дії відповідного дозволу здійснюється у встановленому законодавством порядку.

3. Для переміщення через державний кордон України суб'єкти господарювання отримують дозволи:

- дозвіл на експорт зброї;
- дозвіл на імпорт зброї;
- дозвіл на транзит зброї територією України.

Стаття 23. Особливості спеціального обігу зброї

1. Зброя зі спеціального обігу підлягає реєстрації в спеціальному обліку.

2. Правила спеціального обігу зброї визначаються законодавством з урахуванням положень цього Закону.

Стаття 24. Припинення дії дозволу юридичних осіб (суб'єктів господарювання) на володіння зброєю, віднесеною до цивільного обігу

1. Дія дозволу на володіння зброєю для юридичних осіб (суб'єктів господарювання) припиняється в разі:

- закінчення строку дії дозволу;
- добровільної відмови від дозволу на підставі письмової заяви юридичних осіб (суб'єкта господарювання);
- ліквідації юридичної особи – власника зброї, або смерті фізичної особи-підприємця;
- ненадання інформації про усунення порушення умов зберігання зброї та боєприпасів в строк, визначений законодавством;
- припинення договору страхування;
- припинення підстав набуття зброї у власність, передбачених у статті 17 цього Закону.

2. Припинення дії дозволу на володіння зброєю позбавляє власника права на володіння належною йому зброєю та боєприпасами до неї.

4. Інформація про припинення дії дозволу на володіння зброєю вноситься до Реєстру.

5. Припинення дії дозволу на володіння зброєю може бути оскаржено до суду.

РОЗДІЛ IV. ОСОБЛИВОСТІ ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 25. Виробництво зброї та боєприпасів до неї. Ремонт зброї

1. Право на виробництво зброї, віднесеної до цивільного обігу, та боєприпасів до неї мають юридичні особи (суб'єкти господарювання), які отримали ліцензію на виробництво та ремонт зброї відповідної категорії та боєприпасів до неї, а також дозвіл на функціонування закладу з виробництва зброї та боєприпасів до неї.

2. Юридичні особи (суб'єкти господарювання), які мають право на виробництво зброї, віднесеної до цивільного обігу, відповідної категорії та боєприпасів до неї, повинні забезпечувати безпеку виробництва, здійснювати контроль за виробничим процесом, дотримуватись ліцензійних умов провадження такої діяльності.

3. Кожна одиниця виробленої зброї, віднесена до відповідної категорії, повинна мати індивідуальний номер.

4. Право на ремонт зброї, віднесеної до цивільного обігу, мають юридичні особи (суб'єкти господарювання), які отримали ліцензію на ремонт зброї, а також дозвіл на функціонування майстерні з ремонту зброї.

5. Відомості про заміну основних частин зброї, які мають ідентифікаційні номери, вносяться до Реєстру юридичними особами (суб'єктами господарювання), які мають право на ремонт зброї, або територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України.

6. Власники зброї категорії В мають право самостійно для власних потреб переспоряджувати боєприпаси для зареєстрованої за ними зброї, якщо ці боєприпаси не є забороненими в цивільному обігу. Самостійне виготовлення та переспорядження боєприпасів до гладкоствольної короткоствольної (травматичної) зброї, забороняється.

Стаття 26. Продаж зброї та боєприпасів до неї. Торгівля зброєю

1. Фізичні особи можуть у встановленому порядку продати або безоплатно відчужити належну їм зброю, основні частини до неї, що мають ідентифікаційні номери та боєприпаси іншим особам через суб'єктів господарювання, які мають право на здійснення торгівлі зброєю, або через територіальні органи Міністерства внутрішніх справ України.

Юридичні особи (суб'єкти господарювання) можуть у встановленому порядку відчужувати належну їм зброю та боєприпаси до неї іншим юридичним особам (суб'єктам господарювання), які мають дозвіл на володін-

ня зброї відповідної категорії, через територіальні органи Міністерства внутрішніх справ України.

Юридичні особи (суб'єкти господарювання), які мають право на здійснення торгівлі зброєю, можуть продавати (відчужувати) будь-яку власну зброю та боєприпаси до неї, а також придбавати зброю та боєприпаси до неї у її власників.

2. Власник зброї має право безоплатно відчужувати належну йому на праві власності зброю, основні частини до неї, що мають ідентифікаційні номери, а також боєприпаси, органам Національної поліції.

3. Право на здійснення торгівлі зброєю і боєприпасами до неї мають виключно юридичні особи (суб'єкти господарювання), що отримали ліцензію на продаж зброї та боєприпасів до неї, а також дозвіл на функціонування магазину з продажу зброї та боєприпасів до неї, основних частин зброї.

4. Кожна одиниця проданої зброї підлягає обов'язковій реєстрації в Реєстрі (за виключенням зброї категорії Г, відомості про яку не вносяться до Реєстру). Інформація про зміну власника зброї також підлягає внесенню до Реєстру.

5. Юридичні особи (суб'єкти господарювання), які мають право на здійснення торгівлі зброєю і боєприпасами до неї, зобов'язані:

- володіти чинними ліцензією на торгівлю зброєю і боєприпасами до неї та дозволом на функціонування магазину з продажу зброї та боєприпасів до неї, основних частин зброї;
- перевіряти інформацію в Реєстрі про наявність у покупця дозволу на володіння зброєю відповідної категорії;
- забезпечувати облік придбаної і проданої зброї та боєприпасів до неї у встановленому порядку;
- забезпечувати надійне збереження зброї і боєприпасів до неї;
- надавати у встановленому порядку до уповноважених експертних підрозділів Міністерства внутрішніх справ України зброю для огляду її технічного стану та контрольного відстрілу, або направляти відповідні довідки та раніше відстріляні з реалізованої зброї кулі і гільзи до уповноважених експертних підрозділів;
- вносити до Реєстру відомості про придбану та продану зброю відповідної категорії (за виключенням категорії Г) та основні частини зброї, які мають ідентифікаційні номери.

6. Не підлягає продажу зброя або боєприпаси до неї, які не мають ідентифікаційного номеру, сертифікату, або знаку відповідності державним стандартам чи технічним регламентам.

7. Юридичні особи (суб'єкти господарювання) мають право торгувати виробами, конструктивно схожими на зброю, перелік яких наведено в частині першій статті 6 цього Закону, без ліцензій та дозволів, однак виключно за умови наявності підтвердження відповідності таких виробів технічним регламентам, стандартам чи вимогам інших положень законодавства.

Стаття 27. Спадкування зброї

1. Спадкування зброї здійснюється в порядку, встановленому цим Законом.

2. Після смерті власника зброї уповноважені службові особи Національної поліції роблять відповідний запис в Реєстрі та тимчасово вилучають належну йому зброю.

3. Спадкоємці власника зброї мають право:

– після отримання дозволу на володіння зброєю здійснити в порядку, передбаченому цим Законом, реєстрацію зброї за собою;

– продати зброю та боеприпаси до неї через юридичних осіб (суб'єктів господарювання), які мають право на здійснення торгівлі зброєю і боеприпасами до неї;

– передати зброю та боеприпаси органам Національної поліції;

– у встановленому законодавством порядку привести зброю до стану деактивованої.

4. У випадку неприйняття спадкоємцем протягом трьох місяців з моменту прийняття спадщини рішення, передбаченого частиною третьою цієї статті, зброя та боеприпаси підлягають продажу в установленому порядку з відшкодуванням їх вартості спадкоємцю.

Стаття 28. Зберігання зброї та боеприпасів до неї

1. Зберігання зброї і боеприпасів до неї здійснюється фізичними особами та юридичними особами (суб'єктами господарювання) на підставі дозволу на володіння зброєю відповідної категорії в умовах, що забезпечують їх схоронність, безпеку зберігання і виключають доступ до сторонніх осіб, з дотриманням установлених законодавством вимог.

2. Забороняються зберігання і використання знайденої зброї та боеприпасів до неї. Така зброя підлягає негайній здачі до органів Національної поліції в установленому порядку.

3. Якщо у власності фізичної особи перебуває більше ніж п'ять одиниць вогнепальної зброї будь-якої категорії, власник зобов'язаний обладнати місце постійного зберігання зброї сигналізацією.

У випадку зміни місця постійного зберігання зброї фізична особа зобов'язана протягом 30 календарних днів повідомити про це територіальний орган Міністерства внутрішніх справ України для внесення відповідних даних до Реєстру.

4. Власник зброї має право передати її на зберігання юридичним особам (суб'єктам господарювання), які володіють дозволами на місце постійного зберігання зброї. Факт передачі оформлюється актом, в якому вказуються місце, дата і час прийому зброї, її марка, номер і модель. Відомості про передачу на зберігання зброї вносяться до Реєстру юридичними особами (суб'єктами господарювання), що отримали таку зброю на зберігання або за їх повідомленням територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України.

5. Зброя категорії Б, яка належить на праві власності спортсменам, зберігається виключно в спортивних тирах і стрільбищах або на об'єктах юридичних осіб – суб'єктів фізичної культури і спорту, які володіють дозволом на місце постійного зберігання зброї.

Стаття 29. Використання та застосування зброї

1. Правила використання зброї, яка перебуває в цивільному обігу, на виставках, у мисливстві, спорті, на заняттях стрільбою, визначаються законодавством.

2. Власники зброї, яка перебуває в цивільному обігу, можуть застосувати наявну в них на законних підставах вогнепальну зброю для захисту життя, здоров'я і власності в стані необхідної оборони або крайньої необхідності. Застосуванню зброї має передувати чітко виражене попередження про це особі, щодо якої планується застосування зброї, за винятком випадків, коли зволікання в застосуванні зброї створює безпосередню небезпеку для життя власника зброї чи оточуючих або може спричинити інші тяжкі наслідки.

3. Забороняється застосовувати вогнепальну зброю, яка перебуває в цивільному обігу, щодо жінок з явними ознаками вагітності, осіб з явними ознаками інвалідності, неповнолітніх, коли їхній вік очевидний або відомий, за винятком випадків здійснення зазначеними особами збройного або групового нападу.

Якщо внаслідок застосування вогнепальної зброї, яка перебуває у цивільному обігу, нападнику заподіяно тілесні ушкодження, особа, яка застосувала зброю, зобов'язана здійснити виклик екстреної медичної допомоги, вжити заходів до охорони місця події та негайно повідомити органам Національної поліції про випадок застосування зброї.

4. Зброя та боєприпаси до неї можуть під наглядом спеціально призначеної особи (інструктор, тренер, тощо) бути тимчасово надані особі, яка не має дозволу на зброю відповідної категорії, у випадках ознайомлення зі зброєю, навчання поводженню зі зброєю, заняття стрільбою чи проведення спортивних змагань зі стрільби в межах стрілецьких тирів та стрільбищ.

5. Порядок застосування зброї, яка перебуває у спеціальному обігу, визначається законодавством.

Стаття 30. Носіння та транспортування зброї

1. Носіння зброї та боєприпасів до неї забороняється, окрім випадків, передбачених цим Законом.

2. Носіння зброї дозволяється під час здійснення полювання в мисливських угіддях, заняття стрільбою чи на спортивних заходах у межах стрілецьких тирів та стрільбищ.

3. Фізичні особи мають право на носіння гладкоствольної короткоствольної (травматичної) зброї, а також нагородної зброї, окрім місць, де існує заборона перебування зі зброєю. Носіння зброї, визначеної у цій частині статті, здійснюється приховано від оточуючих, у спосіб, який унеможливує випадкову втрату зброї та боєприпасів, чи заволодіння ними третіми особами, а також випадкове спричинення шкоди третім особам, у зручний для власника та безпечний для нього і оточуючих спосіб (кобурах, чохлах, сумках тощо), які надійно утримують зброю від випадіння назовні незалежно від їх положення відносно тіла.

4. Власники зброї мають право транспортувати її до місць проведення полювання, спортивних заходів чи заняття стрільбою. Транспортування зброї та боєприпасів повинно здійснюватися у спеціально призначених для цього засобах (чохол, кейс, тощо) у спосіб, що забезпечує безпеку власнику та оточуючим, їх надійне зберігання та унеможливує безперешкодний доступ до них сторонніх осіб. Зброя під час транспортування повинна знаходитися в розрядженому стані (без боєприпасів у патроннику чи магазині, у тому числі запасному або знятому).

5. Власники зброї під час носіння або транспортування зброї зобов'язані мати при собі витяги з Реєстру, зазначені у статті 19 цього Закону.

6. Пересилання зброї та боєприпасів до неї здійснюється у встановленому законодавством порядку.

7. Заклади освіти є зонами, вільними від зброї. Кабінет Міністрів України може визначати інші зони, вільні від зброї.

Стаття 31. Ввезення на територію України та вивезення з території України зброї та боєприпасів до неї фізичними особами. Транзит зброї

1. Іноземці, що прибувають в Україну з метою проведення полювання, участі у спортивних змаганнях, виставках мають право тимчасово ввозити на її територію зброю відповідної категорії та боєприпаси до неї, на підставі дозволу на тимчасове ввезення зброї в Україну.

2. Громадяни України мають право на тимчасове вивезення зброї, яка перебуває у їх власності, з метою проведення полювання, участі у спортивних змаганнях, виставках на підставі дозволу на переміщення зброї через державний кордон України.

3. Транзит територією України фізичною особою зброї, яка перебуває у цивільному обігу, здійснюється на підставі дозволу на транзит зброї.

4. Митне оформлення тимчасового ввезення/вивезення, транзиту зброї та боєприпасів до неї, здійснюється у порядку, встановленому законодавством.

Стаття 32. Вилучення зброї та боєприпасів

1. Зброя та боєприпаси до неї у встановленому порядку вилучаються органами Національної поліції у разі:

- відсутності або припинення дії дозволу на володіння зброєю;
- анулювання ліцензії на право провадження господарської діяльності з виробництва, ремонту та торгівлі зброєю та боєприпасами до неї;
- порушення встановлених цим Законом правил носіння, використання та застосування зброї;
- притягнення особи до кримінальної відповідальності за кримінальне правопорушення проти життя та здоров'я особи;
- конфіскації чи оплатного вилучення зброї та боєприпасів до неї на підставі вироку суду або постанови органу, уповноваженого розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Стаття 33. Знищення та утилізація зброї та боєприпасів до неї

1. Зброя, яка непридатна для подальшого використання, а також боєприпаси до зброї, у яких закінчився установлений виробником строк зберігання, підлягають утилізації або знищенню.

2. Технічно непридатна зброя може бути придбана для колекціонування, експонування та як частини зброї.

РОЗДІЛ V. ДЕРЖАВНИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОБІГОМ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ ДО НЕЇ

Стаття 34. Державний контроль за зброєю, яка перебуває в цивільному обігу, та боєприпасів до неї

1. Державний контроль за зброєю, яка перебуває в цивільному обігу, та боєприпасів до неї здійснюють органи Національної поліції відповідно до законодавства.

2. Контроль за господарською діяльністю суб'єктів господарювання здійснюються в порядку, визначеному Законами України «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» та іншими законами України.

3. Міністерство внутрішніх справ України координує розроблення технічних регламентів, стандартів, що встановлюють вимоги безпеки та технічні вимоги до зброї та боєприпасів до неї, а також конструктивно схожих зі зброєю виробів, та координує діяльність з оцінки відповідності цивільної зброї та боєприпасів до неї.

Стаття 35. Перевірки дотримання умов зберігання зброї, яка перебуває в цивільному обігу, та боєприпасів до неї

1. Перевірки дотримання умов зберігання зброї, яка перебуває в цивільному обігу, та боєприпасів до неї, здійснюються у встановленому порядку органами Національної поліції за місцем постійного зберігання зброї та боєприпасів до неї у формі обстежень (перевірок).

2. У разі виявлення порушення умов поводження зі зброєю та боєприпасами, визначених цим Законом, уповноважена особа Національної поліції, яка проводила перевірку, вносить припис про усунення виявлених порушень, який під підпис вручається власнику зброї.

Припис, винесений юридичній особі (суб'єкту господарювання) підлягає виконанню протягом тридцяти робочих днів з моменту його вручення.

Припис, винесений фізичній особі підлягає виконанню протягом десяти робочих днів з моменту його вручення.

3. Про усунення порушень власник зброї зобов'язаний протягом визначеного строку у письмовій формі повідомити уповноважену особу Національної поліції, яка винесла припис, або надати інформацію про оскарження зазначеного припису в суді.

4. У разі невиконання припису власником зброї, а також у інших випадках, передбачених цим Законом, органи Національної поліції мають право припинити виданий дозвіл на володіння зброєю, яка перебуває в цивільному обігу.

Стаття 36. Оцінка відповідності зброї та боєприпасів

1. Оцінці відповідності підлягають усі категорії та види зброї та боєприпасів до неї, які виготовляються в Україні або ввозяться на її територію з інших країн, як фізичними особами, так і суб'єктами господарювання відповідно до законодавства.

2. Зброя, боєприпаси до неї та конструктивно схожі зі зброєю вироби, які не відповідають установленим технічним вимогам та вимогам безпеки, повинні бути вивезені з митної території України або знищені чи утилізовані в установленому законодавством порядку.

Стаття 37. Державний контроль за зброєю, яка перебуває в спеціальному обігу, та боєприпасів до неї

1. Контроль за зброєю, яка перебуває в спеціальному обігу, та боєприпасів до неї здійснюється відповідно до законодавства.

Стаття 38. Огляд технічного стану зброї та її контрольний відстріл

1. В Україні ведеться криміналістичний облік зброї за її слідами, що залишаються на стріляних з неї кулях та гільзах.

2. Вогнепальна зброя категорій А, Б та В (за виключенням довгоствольної гладкоствольної зброї), яка вперше реєструється, має бути відстріляна для отримання необхідної інформації та об'єктів для криміналістичного обліку. Обов'язок відстрілу зброї покладається на суб'єкти господарювання, які здійснюють діяльність з виробництва, ремонту або торгівлі зброєю.

3. Вогнепальна зброя, яка перебуває у цивільному обігу (за виключенням довгоствольної гладкоствольної зброї та зброї для продажу суб'єктів господарювання) підлягає періодичному огляду технічного стану та контрольному відстрілу кожні три роки.

Інформація про результати огляду технічного стану та контрольного відстрілу огляду вноситься до Реєстру.

4. Обов'язок надання зброї, яка перебуває у власності, з метою огляду її технічного стану та контрольного відстрілу для формування криміналістичного обліку, покладається на її власника чи іншого законного володільця.

Стаття 39. Відповідальність за порушення правил обігу зброї

1. У випадку порушення законодавства в сфері обігу зброї і боєприпасів до неї винна особа несе кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність згідно із законодавством.

РОЗДІЛ VI. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності через шість місяців з дня опублікування, крім пункту 2 цього розділу, який набирає чинності з дня опублікування цього Закону.

2. Кабінету Міністрів України:

– у тримісячний строк з дня опублікування цього Закону внести на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;

– розробити та привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

– забезпечити приведення нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади у відповідність із цим Законом.

3. Установити, що:

– раніше видані дозволи на зброю є чинними до закінчення терміну їх дії;

– до приведення законодавства у відповідність з цим Законом законодавчі та інші нормативно-правові акти застосовуються в частині, що не суперечить цьому Закону;

– до введення в дію Єдиного державного реєстру зброї, зброя та відомості про власника зброї обліковуються в порядку, визначеному Міністерством внутрішніх справ України, з наступним перенесенням відомостей до Реєстру;

– початкове наповнення Реєстру здійснюватиметься протягом шести місяців суб'єктами господарської діяльності, які відповідно до законодавства здійснюють діяльність з виробництва або продажу зброї та боєприпасів, відносно зброї, яка перебувала у них на момент початку функціонування Реєстру;

– унесення відомостей щодо зброї, яка перебуває у володінні фізичних і юридичних осіб на момент початку функціонування Реєстру, здійснюватиметься при черговому подовженні дозволу на право володіння зброєю.

ТЕРМІНИ СФЕРИ ОБІГУ ВОГНЕСТРІЛЬНОЇ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ, ПОВ'ЯЗАНІ З ЮРИДИЧНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

ТЕРМІНОЛОГІЯ

Для правильної кваліфікації правопорушень і злочинів, пов'язаних з порушенням законодавства про порядок обігу вогнестріЛЬНОЇ зброї важливе значення має формування чіткої позиції серед освітян, науковців і практиків стосовно професійно грамотного тлумачення термінів, які регламентовані законодавцем про обіг вогнестріЛЬНОЇ зброї в Україні.

Узагальнення різних позицій освітян, вчених і практиків дозволяє їх систематизувати і сформулювати узагальненні положення і визначення термінів, які використовуються в даній праці. Зокрема це стосується тлумачення таких понять і визначень як вогнестріЛЬНА зброя, вибухові речовини і вибухові пристрої, бойові припаси, радіоактивні матеріали та холодна зброя.

§ 1. ВогнестріЛЬНА зброя¹

ВогнестріЛЬНА зброя (крім гладкоствольної мисливської) – це зброя, в якій снаряд (куля, шрот) приводиться в рух миттєвим звільненням хімічної енергії заряду (пороху або іншої пальної суміші). До зброї, яка є предметом злочину, передбаченого ст. 262 КК України, належать всі види бойової, спортивно-ї, нарізної мисливської зброї, а також атипова зброя, кустарно виготовлені чи перероблені, а також історичні зразки зброї. Це – гармати, міномети, кулемети, автомати, карабіни, гвинтівки, пістолети та револьвери тощо.

До вогнестріЛЬНОЇ зброї належать усі пристрої, в яких для пострілу та ураження живої цілі використовується сила порохових газів.

До предметів злочину, передбаченого ст. 263 КК України, не належать мисливські рушниці, пневматичні і газові рушниці та пістолети, стартові, сигнальні й будівельні пістолети, ракетниці та ін., які не призначені для ураження людей (зазначені об'єкти, перероблені для ураження людей, наприклад, обріз, є предметами цього злочину).

¹ Авторський колектив вважає, що слід внести відповідні зміни до чинного законодавства України, а тому замість терміна «вогнепальна зброя» в законодавство повинен бути внесений термін «вогнестріЛЬНА зброя».

Під *вогнестрільною зброєю* розуміється зброя, призначена для механічного ураження цілі на відстані снарядом, який отримує напрям руху за рахунок енергії порохового чи іншого заряду. До вогнестрільної зброї, як предмета злочину, передбаченого ст. 262 КК України, належать усі види бойової, спортивної, нарізної, мисливської (крім гладкоствольної мисливської) зброї, для проведення пострілу з якої використовується сила тиску газів, що утворюються при згоранні вибухової речовини (пороху або інших спеціальних горючих сумішей)¹.

§ 2. Вибухові речовини і вибухові пристрої

До вибухових речовин належать порох, динаміт, тротил, нітрогліцерин та інші хімічні речовини. Їх сполуки або суміші здатні вибухнути без доступу кисню².

Вибухові пристрої – це пристрої, споряджені вибуховою речовиною і призначені для вчинення вибуху.

Під *вибуховими пристроями* слід розуміти поєднання вибухових речовин із засобами ініціювання вибуху – зовнішніми джерелами імпульсу для здійснення вибуху (електродетонатор, капсуль-детонатор, вогнепровідний та детонаційний шнури тощо) та засобами управління (годинниковими, радіокерованими, ударної дії), завдяки чому такі пристрої придатні для застосування.

Складові частини і деталі бойових припасів, що містять вибухові речовини (запали, детонатори, підричники, гранати без підричників та ін.) відносяться до предметів злочину в якості вибухових речовин³.

¹ Див.: п. 4 Положення про дозвільну систему, затверджене постановою КМ № 576 від 12 жовтня 1992 р.; Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної, холодної і охолощеної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них, а також боеприпасів до зброї, основних частин зброї та вибухових матеріалів, затверджена наказом МВС № 662 від 21 серпня 1998 р.; Постанова Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

² Див.: п. 6–7 постанови Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

³ Див.: п. 7 постанови Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі

§ 3. Бойові припаси

Бойовими припасами називаються припаси до зброї – патрони, міни, снаряди, а також інші знаряддя, що споряджені вибуховими речовинами і призначені для стрільби.

До бойових припасів належать патрони до нарізної вогнепальної зброї різних калібрів, артилерійські снаряди, бомби, міни, гранати, бойові частини ракет і торпед та інші вироби в зібраному вигляді, споряджені вибуховою речовиною і призначені для стрільби з вогнепальної зброї чи для вчинення вибуху¹.

§ 4. Радіоактивні матеріали

Радіоактивні матеріали – це матеріали, здатні до самовільного поділу, що супроводжується виділенням тепла, а також альфа-, бета- і гамма-випромінюванням, порядок обігу яких регламентовано спеціальними нормативними актами.

§ 5. Холодна зброя²

До *холодної зброї* належать предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового завдання шляхом безпосередньої дії тяжких (небезпечних для життя у момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень, дія яких заснована на використанні м'язової сили людини. До типів холодної зброї відносяться: клинкова холодна зброя (кинджал, стилет, кортик, шабля, шашка шпага, рапіра тощо), ратищна холодна зброя (сокира бойова, алебарда, глефа, спис, бердиш тощо), ударно-дробильна холодна зброя (булава, кистень, палиця, кастет, нунчаку), металеві холодна зброя (бумеранг, сюрикен, арбалет, лук).

зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

¹ Див.: п. 5 постанови Пленуму Верховного Суду України № 3 від 26 квітня 2002 р. «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами».

² Див.: Методика криміналістичного дослідження холодної зброї та конструктивно схожих з нею виробів, затверджена рішенням розширеного засідання секції НКМР Міністерства юстиції України з проблем трасології та судової балістики із залученням членів Координаційної ради з питань судової експертизи (протокол від 10.04.2009 № 22).

Кинджал – це контактна клинкова холодна зброя колюче-ріжучої дії; *кастет* – контактна не克林кова холодна зброя ударно-дробильної дії. Кинджали характеризуються наявністю руків'я з утиком (обмежувачем), що обмежує входження ножа в тіло, та клинка специфічної форми: кинджал – довгого, вузького, заточеного з обох боків, такого, що звужується до кінця, гостроконечного; *фінський ніж* («фінка») – короткого, товстого, заточеного з одного боку, наприкінці звуженого і вигнутого гострою стороною. *Кастет* являє собою металеву пластину, яка надягається на пальці рук чи затискається між ними або затискається кистю руки, виготовлена з твердого матеріалу і має бойову частину (частини) з шипами або без них.

Питання про віднесення тих чи інших предметів до певних видів зброї вирішується з урахуванням об'єктивних і суб'єктивних критеріїв. За об'єктивними ознаками зброєю є предмети, що здатні заподіяти шкоду життю та здоров'ю людини з врахуванням їх форми, маси, міцності (зокрема твердості матеріалу, з якого виготовлено вражаючі частини), конструктивних особливостей. Суб'єктивно вони призначені для враження живої сили – ушкодження тіла іншої людини, тобто не повинні мати іншого призначення – господарського, побутового, спортивного, обрядового тощо. Питання про визнання зброєю предметів «подвійного» призначення – наприклад, лука, який може виступати і спортивним снарядом, і мисливським знаряддям, і предметом, призначеним для заподіяння смерті чи тілесного ушкодження, – вирішується з врахуванням мети дій, вчинених з такими предметами.

АДМІНІСТРАТИВНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРАВИЛ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ

Адміністративна відповідальність за порушення правил дозвільної системи

Адміністративну відповідальність обумовлюють ті порушення правил дозвільної системи, які КУпАП визнаються адміністративними правопорушеннями. Види таких проступків та відповідальність за їх вчинення передбачені ст.ст. 94, 133, 189, 190–195⁴ КУпАП.

Відповідно до ст. 94 КУпАП порушення вимог законодавчих та інших нормативних актів про зберігання, використання та облік вибухових матеріалів у галузях промисловості та на об'єктах, підконтрольних центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони праці, – тягне за собою накладення штрафу на працівників від чотирьох до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, – від тридцяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Стаття 133 КУпАП передбачає відповідальність за порушення правил перевезення різними видами транспорту небезпечних речовин та предметів, до яких належить також зброя, боєприпаси та вибухові матеріали.

Так, порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів ручною кладдю на залізничному транспорті – тягне за собою попередження або накладення штрафу від шести до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів на морському і річковому транспорті – попередження або накладення штрафу на громадян від шести до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і попередження або накладення штрафу на посадових осіб – від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Порушення правил перевезення небезпечних речовин або предметів на повітряному транспорті – накладення штрафу на громадян від десяти до двадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, з оплатним вилученням або конфіскацією зазначених речовин і предметів або без таких, і на посадових осіб – від двадцяти до тридцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Провезення в автобусах, маршрутних таксі, тролейбусах або трамваях, а також здача в багаж

чи в камеру схову на автомобільному транспорті небезпечних речовин або предметів – попередження або накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Перелік небезпечних речовин або предметів визначається правилами перевезення, діючими на відповідних видах транспорту.

Накладення штрафу від 10 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян згідно із ст. 189 КУпАП тягнуть порушення посадовими особами правил відкриття та функціонування штемпельно-граверних майстерень.

Низка адміністративних правопорушень у цій сфері пов'язані з неналежним поведінням громадян із зброєю та боєприпасами. За придбання, зберігання, передача іншим особам або продаж громадянами вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду без відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом передбачено від семи до десяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї або без такої, а за повторне протягом року вчинення таких дій штраф може бути накладено від 10 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї. Порушення правил зберігання, носіння або перевезення нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, які мають відповідний документ дозвільного характеру, виданий уповноваженим державним органом на зберігання зазначеної зброї, тягне накладення штрафу від 7 до 10 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів або без такого. За ті самі дії, вчинені повторно, штраф застосовується від 10 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією зброї і бойових припасів. Попередження або накладення штрафу від 5 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян тягне порушення громадянами встановлених строків реєстрації (перереєстрації) нагородної, вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду або правил взяття їх на облік в уповноваженому органі Міністерства внутрішніх справ України у разі зміни місця проживання. Штраф від 5 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з оплатним вилученням зброї і бойових припасів застосовується за ухилення від реалізації вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю по-

льоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів громадянами, у яких уповноваженим державним органом анульовано документ дозвільного характеру на їх зберігання і носіння (ст.ст. 190–193 КУпАП).

За два види порушень, пов'язаних із зазначеними видами зброї та боеприпасами, до адміністративної відповідальності можуть притягатися працівники різних організацій. Так, ст. 194 КУпАП передбачає накладення штрафу від 15 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян на працівників торговельних підприємств (організацій) вогнепальної мисливської чи холодної зброї, а також пневматичної зброї калібру понад 4,5 міліметра і швидкістю польоту кулі понад 100 метрів за секунду і бойових припасів підприємствам, установам, організаціям та громадянам, що не мають на це відповідного документа дозвільного характеру, виданого уповноваженим державним органом. У разі повторного вчинення цього правопорушення штраф накладається від 20 до 25 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Накладення штрафу від 10 до 15 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян у ст. 195 КУпАП встановлено за порушення працівниками підприємств, установ, організацій правил зберігання або перевезення вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів, а за повторне вчинення протягом року цього ж адміністративного правопорушення – накладення штрафу від 15 до 20 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Нарешті, адміністративну відповідальність передбачають кілька правопорушень, предметом яких є спеціальні засоби. Статтею 195¹ КУпАП передбачено накладення штрафу від 3 до 5 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією спеціальних засобів самооборони або без такої за порушення порядку їх розробки, виготовлення чи реалізації. Повторне вчинення цього правопорушення тягне застосування штрафу від 4 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з обов'язковою конфіскацією спеціальних засобів. Відповідно до ст. 195² КУпАП за порушення порядку придбання, зберігання, реєстрації або обліку газових пістолетів та револьверів і набоїв до них може бути накладено від 1 до 3 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої, а на посадових осіб – від двох до п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією газових пістолетів і револьверів та патронів до них або без такої. Порушення правил застосування спеціальних засобів самооборони, згідно зі ст. 195³ КУпАП, тягне накладення штрафу від 4 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією цих засобів, а повторне – від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів також з обов'язковою

конфіскацією. Спеціально передбачено відповідальність за порушення порядку виробництва, придбання, зберігання чи продажу електрошокових пристроїв та інших спеціальних засобів, що застосовуються правоохоронними органами. За вчинення такого правопорушення ст. 194⁴ КУпАП передбачає накладення штрафу від 4 до 7 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією електрошокових пристроїв і спеціальних засобів, а за повторне – від 5 до 10 неоподатковуваних мінімумів з конфіскацією відповідних предметів.

Протоколи про адміністративні правопорушення, предметом яких є зброя, боеприпаси чи спеціальні засоби, складають посадові особи Національної поліції, вони ж розглядають справи про ці правопорушення.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗБРОЮ

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ВИКРАДЕННЯ, ПРИВЛАСНЕННЯ, ВИМАГАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН ЧИ РАДІОАКТИВНИХ МАТЕРІАЛІВ АБО ЗАВОЛОДІННЯ НИМИ ШЛЯХОМ ШАХРАЙСТВА АБО ЗЛОВЖИВАННЯ СЛУЖБОВИМ СТАНОВИЩЕМ

Відповідно до Кримінального кодексу України (2001 р.) стаття 262 «Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживанням службовим становищем»:

1. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства – караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, а також заволодіння предметами, що перелічені в частині першій цієї статті, шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою чи другою цієї статті, якщо вони вчинені організованою групою, розбій з метою викрадення вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або радіоактивних матеріалів, а також вимагання цих предметів, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, – караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років з конфіскацією майна.

§ 1. Об'єкт злочину

Фахівці з кримінального права вважають, що *об'єктом даного злочину* є громадська безпека в частині убезпечення від неконтрольованого доступу до вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів. Виокремлення протиправного безоплатного

заволодіння ними в спеціальну норму пояснюється тим, що ці дії порушують громадську безпеку, порівняно з викраденням майна становлять підвищену суспільну небезпеку і в ряді випадків не охоплюються нормами про злочини проти власності.

Таким чином, *родовим об'єктом* цього злочину є громадська безпека, а безпосереднім – безпека від вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв та радіоактивних матеріалів.

Предметом розкрадання, відповідальність за яке передбачене ст. 262 КК України, є вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси до зброї, вибухові речовини, вибухові пристрої і радіоактивні матеріали.

Це значить, що відповідно до норми Закону предметом даного злочину, передбаченого ст. 262 КК України, виступають:

1) зброя (крім гладкоствольної мисливської); 2) бойові припаси; 3) вибухові речовини; 4) вибухові пристрої; 5) радіоактивні матеріали.

Більш детально тлумачення, яке висловлюється фахівцями свідчить, що предмет даного злочину – вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої та радіоактивні матеріали. Але ці предмети злочину повинні бути придатними для використання за своїм призначенням. Для вирішення питання про те, чи є відповідні досліджуємі предмети зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами, а також при необхідності з'ясування придатності цієї зброї, боєприпасів або вибухових речовин до використання, потрібні спеціальні знання фахівців, а тому в даному випадку призначається експертиза з проведенням її у відповідних експертних установах (МЮ, МВС, МО, СБУ). Визначення лише придатності предмета для використання за призначенням може бути з'ясовано і за участю спеціаліста. Оцінюючи зібрані докази щодо визначення зброї, бойових припасів та вибухових речовин, слід мати на увазі, що основною характерною ознакою цих предметів є їх призначення для ураження живої цілі та знищення чи пошкодження оточуючого середовища. Вони можуть бути як саморобні, так і виготовлені промисловим способом¹. Якщо винна особа викрала непридатні до використання вогнепальну зброю, бойові припаси або вибухову речовину, помилково вважаючи їх такими, що можуть бути використані за призначенням, вчинене належить розцінювати як закінчений замах на викрадення вказаних предметів і кваліфікувати за ч. 2 ст. 15 та за відповідною частиною ст. 262

¹ Див.: постанову Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

КК України. Викрадення завідомо несправної вогнепальної зброї (наприклад, учбової) і приведення її в придатний до використання за призначенням стан необхідно кваліфікувати як викрадення чужого майна та як незаконне виготовлення вогнепальної зброї. Так само необхідно кваліфікувати дії винного і в тому випадку, коли для виготовлення придатної для використання зброї частина деталей ним викрадалась, а інша частина була вироблена самостійно чи придбана будь-яким іншим чином. У разі викрадення складових частин, деталей чи вузлів, комплект яких дозволяє виготовити придатну для використання зброю, дії винної особи слід оцінювати як закінчений злочин і кваліфікувати за ст. 262 КК України¹.

Професор Коржанський М. Й. вважає, що наступне за викраданням носіння або збут вогнепальної зброї утворює сукупність злочинів, передбачених ст. 262 КК України і ст. 263 КК України. Він вважає, що незаконне зберігання викраденої вогнепальної зброї окремого злочину не утворює, оскільки викрадення без зберігання (тимчасового) неможливе. Відповідальними за зберігання зброї взагалі не можуть бути особи, які цю зброю викрали (вони не зберігають її, а незаконно володіють нею). Крім того викрадення зброї, бойових припасів, радіоактивних матеріалів чи вибухових речовин, вчинене повторно або за попередньою змовою групою осіб, чи посадовою особою кваліфікується за ч. 2 ст. 262 КК України.

Вчинення такого злочину організованою групою, а також способом нападу (розбоєм), або вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я потерпілих, кваліфікується за ч. 3 ст. 262 КК України.

Слід підкреслити, що викрадення, привласнення чи вимагання завжди є умисними. Відповідно Закону відповідальність за викрадення зброї, бойових припасів і вибухових речовин, вчинене таємно, відкрито і розбійним нападом, настає з чотирнадцяти років, а вчинене із використанням посадових повноважень, привласненням чи розтратою – з шістнадцяти років.

§ 2. Об'єктивна сторона злочину

Об'єктивна сторона даного злочину включає в себе вчинення таких дій щодо вказаних предметів: 1) викрадення; 2) привласнення; 3) вимагання; 4) заволодіння шляхом шахрайства; 5) заволодіння шляхом зло-

¹ Див.: п. 22 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

вживання службової особи своїм службовим становищем (ч. 2 ст. 262 КК України); 6) розбій (ч. 3 ст. 262 КК України).

Поняття викрадання, привласнення, вимагання та заволодіння шляхом шахрайства аналогічні відповідним поняттям злочинів проти власності. Але на відміну від злочинів проти власності, спричинення матеріальної шкоди власності не є обов'язковою ознакою даного злочину.

Розбій з метою заволодіння вибуховим пристроєм кваліфікується за ст. 187 КК України.

Термінологія, яка використовується у даному законі для позначення відповідних дій у складі даного злочину, показує, що ці дії є однорідними аналогічним діям, які утворюють об'єктивну сторону злочинів проти власності. Про їх поняття і визначення більш детально сформульовано в ст. 185–187, 189–191 КК України.

§ 3. Суб'єктивна сторона злочину

Суб'єктивна сторона злочину характеризується прямим умислом, при якому винний усвідомлює, що він викрадає, привласнює, вимагає вогнепальну зброю, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої чи радіоактивні матеріали або заволодіває ними шляхом шахрайства, і бажає цього.

Але на відміну від аналогічних посягань на власність, корисливий мотив і корислива мета не є обов'язковими ознаками цього злочину, його мотиви і цілі можуть бути різними. *Наприклад*, викрадення зброї на певний час для вчинення злочину, перевірки пильності або для покарання відповідальних за її збереження з наступним таємним поверненням зброї на те ж саме місце. Тут теж має місце порушення громадської безпеки і тому застосовується ст. 262 КК України.

Таким чином, суб'єктивна сторона злочину характеризується умисною виною. При цьому особа повинна знати про те, що предмет, яким вона заволодіває, належить до зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв або радіоактивних матеріалів, розуміти небезпечні властивості таких предметів та те, що заволодіння ними здійснюється протиправним способом.

§ 4. Суб'єкт злочину

Суб'єктом злочину може бути будь-яка особа якій виповнилось 14 років, а при привласненні та заволодінні предметом злочину шляхом шахрайства особа, якій виповнилось 16 років. До того ж суб'єкт привласнення спеціальний, а саме: особа, в правомірному володінні якої знаходилась

вогнепальна зброя, бойові припаси, вибухові речовини, вибухові пристрої чи радіоактивні матеріали.

Згідно Закону *суб'єктом* цього злочину, вчиненого шляхом крадіжки, грабежу, розбою і вимагання, може бути осудна особа, яка досягла 14-річного віку, а у разі його вчинення в інший спосіб – 16-річного віку.

Кваліфікованими видами злочину є вчинення його: 1) повторно; 2) за попередньою змовою групою осіб (ч. 2 ст. 262 КК України).

Особливо кваліфікований вид злочину (ч. 3 ст. 262 КК України) має місце тоді, коли дії, передбачено ч. 1 або 2 ст. 262 КК України, вчинено організованою групою.

Особливо кваліфікованим видом вимагання предметів цього злочину (крім вибухових пристроїв) є вимагання, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я (ч. 3 ст. 262 КК України). Вимагання вибухових пристроїв, поєднане з насильством, небезпечним для життя і здоров'я, кваліфікується за ст. 189 КК України.

У випадках викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем з метою вчинення іншого злочину скоєне слід кваліфікувати як сукупність закінченого злочину, передбаченого ст. 263 КК України, та як готування до вчинення іншого злочину.

Фахівці вважають, що не є предметом злочину пневматична зброя, сигнальні, стартові, будівельні, газові пістолети, ракетниці, а також вибухові пакети й інші імітаційно-піротехнічні та освітлювальні засоби, що не містять у собі вибухових речовин і сумішей¹.

Неконтрольоване розповсюдження і поводження зі зброєю створює загрозу громадській безпеці, життю і здоров'ю людини.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ПОВОДЖЕННЯ ЗІ ЗБРОЄЮ, БОЙОВИМИ ПРИПАСАМИ АБО ВИБУХОВИМИ РЕЧОВИНАМИ

Кримінальний кодекс України у статті 263 «Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» передбачає відповідальність за вчинення таких дій:

¹ Див.: абз. 2 п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

1. Носіння, зберігання, придбання, передача чи збут вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу – караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Носіння, виготовлення, ремонт або збут кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї без передбаченого законом дозволу – караються штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від двадцяти до двохсот сорока годин, або арештом на строк від трьох до шести місяців, або обмеженням волі на строк від двох до п'яти років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

3. Звільняється від кримінальної відповідальності особа, яка вчинила злочин, передбачений частинами першою або другою цієї статті, якщо вона добровільно здала органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої.

§ 1. Об'єкт злочину

Об'єктом даного злочину є громадська безпека в частині забезпечення від порушення правил обороту (користування населенням) вогнепальної і холодної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, вибухових пристроїв. Загальнебезпечні предмети при їх неконтрольованому поширенні становлять підвищену загрозу для суспільства. Тому встановлені спеціальні правила поведінки зі зброєю, боєприпасами, вибухівкою, визначено, з якими з цих предметів громадяни взагалі не вправі вчиняти будь-яких дій, а які дії можна виконувати на підставі спеціального дозволу.

Родовим об'єктом цих злочинів є громадська безпека, а безпосереднім об'єктом – безпека від зброї, бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв.

Предметами злочину, передбаченого ст. 263 КК України визнаються: а) вогнепальна зброя; б) холодна зброя; в) бойові припаси; г) вибухові речовини і д) вибухові пристрої.

Предметом даного злочину можуть бути: 1) вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської); 2) бойові припаси; 3) вибухові речовини; 4) вибухові пристрої (ч. 1 ст. 263 КК України); 5) холодна зброя (кинджали, фінські ножі, кастети) (ч. 2 ст. 263 КК України).

Предмет злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, – вогнепальна зброя (крім гладкоствольної мисливської), бойові припаси, вибу-

хові речовини та вибухові пристрої. Він тотожний предмету злочину, встановленому в ч. 1 ст. 262 КК України.

Предмет злочину, передбаченого ч. 2 ст. 263 КК України, – кинджали, фінські ножі, кастети та інша холодна зброя. До холодної зброї належать предмети, які відповідають стандартним зразкам або історично виробленим типам зброї, чи інші предмети, що справляють колочий, колочо-ріжучий, рубаючий, роздроблюючий або ударний ефект (багнет, стилет, ніж, кинджал, арбалет, нунчаку, кастет тощо), конструктивно призначені для ураження живої цілі за допомогою м'язової сили людини або дії механічного пристрою¹.

До *предмету* злочину не належить спортивна холодна зброя (шпага, рапіра, еспадрон). Конструктивна особливість цієї зброї така, що вона призначена не для враження цілей, а для спортивних цілей (вона не міцна, їй не притаманні вражаючі ознаки, вістря і леза клинків затуплені, клинки при уколах згинаються тощо).

Склад злочину утворюють: носіння, зберігання, придбання, передача або збут вогнепальної зброї без належного дозволу. Відносно холодної зброї кримінально караним є лише носіння, виготовлення, ремонт або збут без належного дозволу.

§ 2. Об'єктивна сторона злочину

Об'єктивна сторона цього злочину полягає в незаконному поводженні зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.

Об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 1 ст. 263 КК України, полягає у вчиненні без передбаченого законом дозволу носіння, зберігання, придбання, передачі чи збуту вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, а злочину, передбаченого ч. 2 ст. 263 КК України, – у вчиненні без передбаченого законом дозволу носіння, виготовлення, ремонту або збуту кинджалів, фінських ножів, кастетів чи іншої холодної зброї.

Об'єктивна сторона цього злочину може бути виконана шляхом здійснення альтернативних суспільно-небезпечних діянь: 1) носіння; 2) зберігання; 3) придбання; 4) виготовлення; 5) ремонт; 6) передача; 7) збут. Всі вони характеризуються *незаконністю*, тобто здійснюються без відповід-

¹ Див.: п. 8 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

ного дозволу. Під носінням зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід розуміти дії по їх переміщенню, транспортуванню винною особою безпосередньо при собі (в рухах, в одязі, сумках, спеціальних футлярах, в транспортному засобі тощо) за умова *можливості* їх швидкого використання – здійснення пострілів, вибуху, нанесення удару. Виготовлення – це створення бойових припасів, вибухових речовин чи пристроїв, заново чи перероблення будь-яких предметів, завдяки чому вони набувають властивостей відповідних загальнонебезпечних предметів. Як ремонт розцінюються дії з відновлення вражаючих властивостей вибухових пристроїв, завдяки чому вони знову можуть бути використані за цільовим призначенням, а як збут – оплатне відчуження зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи пристроїв особам, які не мають права на їх придбання (продаж, обмін, оплата за виконані роботи чи надані послуги і т. п.).

Під *незаконним виготовленням* холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по їх створенню чи переробленню, внаслідок чого вони набувають відповідних характерних властивостей¹.

Такими діями, зокрема, є перероблення ракетниці, стартового, будівельного, газового пістолета, інших пристроїв, пристосованих для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, у зброю, придатну до стрільби, або мисливської (у тому числі гладкоствольної) рушниці – в обріз, виготовлення вибухових речовин, вибухових пристроїв чи боєприпасів з використанням будь-яких компонентів, які самі по собі не є вибухівкою, але внаслідок цих дій набувають здатності до вибуху, тощо².

Злочин є закінченим, якщо виготовлений предмет може бути використаний як зброя, боєприпаси, вибухові речовини або вибуховий пристрій незалежно від незавершеності тих чи інших частин або оздоблювальних (оброблювальних) робіт.

Ремонт зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – це відновлення у них втрачених уражаючих властивостей.

¹ Див.: абз. 1 п. 13 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

² Див.: абз. 2 п. 13 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

Зберігання – це дії, пов’язані з володінням незалежно від його тривалості вказаними предметами, які знаходяться не при винній особі, а у вибраному і відомому їй місці. До придбання належать дії, які полягають в сплатному чи безоплатному набутті відповідних предметів будь-яким способом (крім вказаних у ст. 262 КК України) – купівлі, обміну, одержання як плати за виконану роботу чи наданні послуги, привласненні знайденого, одержання в подарунок чи як відшкодування боргу тощо.

Передача вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв – це віддання (вручення) їх іншій особі особисто (безпосередньо) (наприклад, для збереження, тимчасового використання) або через посередника, а також для посередника по її відданню (врученню).

Таким чином *передача* – це безоплатне надання відповідних предметів іншим особам, які не мають права на їх придбання (дарування, надання у тимчасове користування).

Зберігання, придбання і передача холодної зброї не тягнуть кримінальної відповідальності.

Незаконний збут холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв полягає в умисній передачі їх іншій особі поза встановленим порядком шляхом продажу, обміну, дарування, сплати боргу тощо¹.

Поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами або вибуховими пристроями тягне кримінальну відповідальність лише у випадках, коли воно вчинюється без передбаченого законом дозволу, тобто є незаконним. Винний не має ні дійсного, ні уявного права на їх здійснення.

Дозвіл на право носіння, зберігання, придбання, передачу та збут зброї, бойових припасів, вибухових речовин та вибухових пристроїв видається певними державними органами, передбаченими законом.

Дозвіл на право носіння, зберігання, придбання, передачу та збут зброї, бойових припасів та вибухових речовин надається органами Міністерства внутрішніх справ України. Військовослужбовцям, працівникам МВС та співробітникам СБУ дозвіл на носіння вогнепальної зброї видають відповідні начальники.

Незаконне *носіння* холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових при-

¹ Див.: п. 16 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поведження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

строїв є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями по їх переміщенню, транспортуванню особою безпосередньо при собі (в руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо)¹.

Під *незаконним зберіганням* вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв розуміються умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів, що знаходиться не при особі, а в обраному нею місці².

Незаконним придбанням вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід вважати умисні дії, пов'язані з їх набуттям (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) всупереч передбаченому законом порядку – в результаті купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунок, на відшкодування боргу тощо³.

При вирішенні питання, чи є незаконним носіння, зберігання, придбання, передача чи збут зброї, бойових припасів, вибухових пристроїв або вибухових речовин, необхідно керуватись Постановою Верховної Ради України «Про право власності на окремі види майна» від 17 червня 1992 р., Положенням про дозвільну систему, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 1992 р. та іншими нормативними актами.

Питання про відповідальність за незаконні діяння осіб, які перебувають на службі в частинах, підрозділах і установах Міноборони, МНС, Держкомкордону, Служби безпеки, Управління державної охорони та МВС, вирішується також з урахуванням Закону України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 р., Закону України «Про міліцію» від 20 грудня 1990 р. та інших нормативних актів, у тому числі відомчих інструкцій, наказів тощо.

¹ Див.: абз. 2 п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

² Див.: абз. 1 п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

³ Див.п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002

§ 3. Суб'єктивна сторона злочину

Суб'єктивна сторона злочину характеризується умисною виною.

З *суб'єктивної сторони* ці злочини можуть бути вчинені тільки з прямим умислом, при якому винний усвідомлює, що він незаконно (без передбаченого законом дозволу) у формах, передбачених відповідно ч. 1 або 2 ст. 263 КК України, поводить зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами або вибуховими пристроями, і бажає цього.

Цілі і мотиви злочинів можуть бути різними. Незаконне поводження зі зброєю, боеприпасами, вибуховими речовинами або вибуховими пристроями з метою вчинення з їх допомогою іншого злочину, представляє собою ідеальну сукупність злочинів і повинно тягти відповідальність за ст. 263 КК України і за готування до іншого відповідного злочину¹.

У ч. 3 ст. 263 КК України передбачене звільнення від кримінальної відповідальності за незаконні дії зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами чи пристроями, передбачені ч. 1 або 2 ст. 263 КК України. Його єдиною умовою є добровільне здавання органам влади зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.

При цьому *добровільним* здавання є тоді, коли воно вчинене за власною волею, незалежно від мотивів, однак не в зв'язку з тим, що органами влади виявлено факт зберігання відповідних предметів. Потрібно також, щоб особа здала всю наявну у неї зброю та інші предмети, щодо яких вчинялися незаконні дії.

Під *добровільною здачею* зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв, передбаченою ч. 3 ст. 263 КК України, необхідно розуміти такі дії, коли особа, маючи можливість і надалі зберігати будь-який із зазначених предметів, незалежно від мотивів за власним бажанням передає його відповідному державному органу². Причому ці дії не повинні бути зумовлені тим, що представникам відповідних органів стало відомо про незаконне зберігання зброї, боеприпасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.

¹ Див.: п. 26 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

² Див.: п. 28 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

Незаконне *носіння* холодної, вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв є умисними, вчиненими без передбаченого законом дозволу діями по їх переміщенню, транспортуванню особою безпосередньо при собі (в руках, одязі, сумці, спеціальному футлярі, транспортному засобі тощо)¹.

Під *незаконним зберіганням* вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв розуміються умисні дії, які полягають у володінні (незалежно від тривалості в часі) без відповідного дозволу або із простроченням його дії будь-яким із зазначених предметів, що знаходиться не при особі, а в обраному нею місці².

Незаконним придбанням вогнепальної зброї (крім гладкоствольної мисливської), бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв слід вважати умисні дії, пов'язані з їх набуттям (за винятком викрадення, привласнення, вимагання або заволодіння шляхом шахрайства чи зловживання службовим становищем) всупереч передбаченому законом порядку – в результаті купівлі, обміну, привласнення знайденого, одержання як подарунок, на відшкодування боргу тощо³.

Сам факт заяви при затриманні чи обшуку про бажання добровільно здати вогнепальну зброю, бойові припаси, вибухову речовину або вибуховий пристрій не може визнаватись підставою для звільнення від відповідальності і повинен ретельно перевірятись та оцінюватись в сукупності з іншими доказами.

§ 4. Суб'єкт і суб'єктивна сторона злочину

Суб'єкт злочину загальний.

Діяння, передбачене ст. 263КК України, вчинюється умисно.

¹ Див.: абз. 2 п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

² Див.: абз. 1 п. 11 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

³ Див.п. 12 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002

Відповідальність за незаконне придбання, зберігання або збут зброї настає з шістнадцяти років.

Згідно з ч. 3 ст. 263 КК України, особа, яка добровільно здала зброю, бойові припаси чи вибухові речовини, або пристрої, звільняється від кримінальної відповідальності.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИГОТОВЛЕННЯ, ПЕРЕРОБКУ ЧИ РЕМОНТ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ АБО ФАЛЬСИФІКАЦІЮ, НЕЗАКОННЕ ВИДАЛЕННЯ ЧИ ЗМІНУ ЇЇ МАРКУВАННЯ, АБО НЕЗАКОННЕ ВИГОТОВЛЕННЯ БОЙОВИХ ПРИПАСІВ, ВИБУХОВИХ РЕЧОВИН ЧИ ВИБУХОВИХ ПРИСТРОЇВ

Стаття 263¹ Кримінального кодексу України передбачає відповідальність за незаконне виготовлення, переробку чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікацію, незаконне видалення чи зміну її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв:

1. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв – караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, – караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою, – караються позбавленням волі на строк від восьми до дванадцяти років.

§ 1. Об'єкт злочину

Об'єкт злочину, як і більшість інших ознак складу злочину, передбаченого ст. 263¹, збігається з відповідними ознаками складу злочину, передбаченого ст. 263. Відмінність між цими складами злочину полягає у предметі злочину та колі діянь, за вчинення яких настає кримінальна відповідальність.

Предметом злочину, передбаченого ст. 263¹, є будь-яка вогнепальна зброя, у тому числі гладкоствольна мисливська, а також бойові припаси до будь-яких видів вогнепальної зброї, включаючи бойові припаси до гладкоствольної мисливської зброї.

§ 2. Об'єктивна сторона злочину

З об'єктивної сторони діяння, передбачене ст. 263¹, може набувати форми незаконного: 1) виготовлення вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв; 2) переробки вогнепальної зброї; 3) ремонту вогнепальної зброї; 4) фальсифікації вогнепальної зброї; 5) видалення маркування вогнепальної зброї; 6) зміни маркування вогнепальної зброї.

Під *незаконним виготовленням* вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв потрібно розуміти умисні, вчинені без передбаченого законом дозволу дії по їх створенню з предметів, речовин (їх сумішей, субстанцій), які до того не були наділені характерними рисами вказаних предметів. Внаслідок виготовлення зброя, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої виникають заново, перетворюючись у такі предмети з речей (наприклад, вироби, деталі з металу, хімічні речовини), які до цього часу не були придатні до враження живої сили чи руйнування перешкод або ж не мали такого спеціального призначення і внаслідок цього не були вилучені з цивільного обороту. До виготовлення вогнепальної зброї відноситься також внесення змін у пристрої, пристосування, які конструктивно нагадують зброю, але не відносяться до неї за своїми вражаючими властивостями (переробка для стрільби бойовими патронами пневматичної рушниці, стартового пістолета, пристрою для відстрілювання газових патронів чи патронів з гумовими кулями тощо).

Переробка вогнепальної зброї – це внесення змін у предмети, які і до того становили собою зброю. Переробка полягає у наданні зброї додаткових якостей, які змінюють її вражаючі властивості, збільшують точність, надають можливість прихованого носіння, перетворюють у предмет з іншим правовим режимом. Це, зокрема, переробка мисливського карабіна для автоматичної стрільби «чергами», встановлення нових прицільних пристосувань, відпилювання частини ствола чи прикладу та створення «обрізу», вставлення нарізного ствола у ствол гладкоствольної мисливської рушниці.

Ремонт вогнепальної зброї полягає у відновленні вражаючих властивостей зброї пошкодженої чи яка в силу інших причин вийшла з ладу, приведення її у стан, коли вона знову придатна до здійснення пострілів. Ремонт здійснюється шляхом заміни або реставрації зношених чи непридатних з інших причин частин, механізмів, усунення дефектів, полумок чи пошкоджень, налагодження нормального функціонування різних частин і механізмів, їх регулювання, внаслідок якого ці предмети стають при-

датними до використання за цільовим призначенням, «пристрілювання» зброї тощо.

Фальсифікація вогнепальної зброї охоплює різноманітні дії, які полягають у внесенні змін до зброї, спрямованих на неправильну іншими людьми оцінку відповідних предметів. Такі зміни є неістотними за змістом, оскільки не змінюють статусу зброї як предметів, спеціально призначених для враження живої сили чи подолання перешкод, які не мають іншого цільового призначення та мають спеціальний правовий режим. Водночас вони ведуть до надання зброї іншого зовнішнього вигляду, який зазвичай не відповідає вигляду зброї, веде до сприйняття певних предметів як таких, що не становлять небезпеки для оточуючих. Це, зокрема, вставлення ствола, затворного та ударно-спускового механізму, які в сукупності придатні для здійснення пострілу, в ручку, парасольку, ціпок чи милицю. Фальсифікацією буде також маскування справжнього типу зброї, наприклад, зміни, внаслідок яких бойовий автомат сприймається як мисливський карабін, або снайперська гвинтівка виглядає як спортивна рушниця.

Видалення чи зміна маркування вогнепальної зброї – це зміни у позначках, які наносяться на зброї її виробником та дозволяють визначити де і ким вона вироблена (країну, підприємство), дату виготовлення, калібр та інші характеристики, ідентифікувати за індивідуальним номером. Зазвичай таке маркування є клеймом, написами, які наносяться на стволі, ствольній коробці, затворній рамі та інших крупних вузлах і деталях, які не є взаємозамінними з відповідними частинами інших типів чи екземплярів зброї. Видалення маркування полягає у знищенні відповідних позначок шляхом їх спилування, фрезерування, приведення до стану неможливості прочитання через пошкодження свердлом, зубилом, електрозварювальним устаткуванням або в інший спосіб. Зміна маркування полягає у повному або частковому підробленні – це нанесення нових позначок, які не відповідають справжнім даним про відповідну зброю або зміни у наявному маркуванні (дописування символів, тексту, які не були наявні на зброї, зміни в наявних буквених чи цифрових позначеннях і т. п.).

Видалення чи зміна маркування мають бути достатньо істотними, щоб перешкоджати прочитанню наявних позначень чи давати підставу для іншого визначення характеристик зброї.

§ 3. Суб'єктивна сторона злочину

Суб'єктивна сторона злочину характеризується умисною виною. Мета і мотив цього злочину можуть бути різними. Незаконне виготовлення,

переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин чи вибухових пристроїв з метою вчинення з їх допомогою іншого злочину є ідеальною сукупністю злочинів і тягне за собою відповідальність за ст. 263¹ КК України і за готування до іншого відповідного злочину.

§ 4. Суб'єкт злочину

Суб'єкт злочину – загальний. Це фізична особа, якій на момент вчинення злочину виповнилося 16 років.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕДБАЛЕ ЗБЕРІГАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ АБО БОЙОВИХ ПРИПАСІВ

Кримінальний кодекс України у ст. 264 передбачає наступну систему покарань за недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, – карається обмеженням волі на строк до трьох років або позбавленням волі на той самий строк.

§ 1. Об'єкт злочину

Основним безпосереднім *об'єктом злочину* є громадська безпека в частині дотримання встановлених правил зберігання зброї або бойових припасів У зв'язку із загальнонебезпечними властивостями цих предметів встановлюються спеціальні правила їх зберігання особами, які володіють зброєю та бойовими припасами на законних підставах. Недотримання цих правил загрожує тим, що такі предмети потраплять до рук сторонніх осіб, будуть неправомірно використані ними. Хоча відповідні правила адресовані тим, хто володіє відповідними предметами на законних підставах, видається, що відповідальність за ст. 264 КК України повинні нести, й особи, які зберігають їх незаконно, вчиняючи ще й злочин, передбачений ст. 263. Додатковим обов'язковим об'єктом альтернативно виступають життя, здоров'я власність або інші блага.

Родовим об'єктом злочину є громадська безпека, а безпосереднім об'єктом – безпека від вогнепальної зброї та бойових припасів.

Предметом даного злочину є: 1) вогнепальна зброя; 2) бойові припаси.

На відміну від розглянутих злочинів (ст. ст. 262 і 263 КК України), в даному складі злочину предметом є будь-яка вогнепальна зброя, включаючи і гладкоствольну мисливську та боєприпаси до такої зброї. Така зброя і боєприпаси виступають предметом даного злочину тоді, коли вони зберігаються як законно, так і незаконно.

Таким чином *предметом* даного злочину є вогнепальна зброя та бойові припаси на відміну від злочинів, передбачених ст. 262 і 263 КК України, предметом цього злочину може бути і гладкоствольна мисливська зброя і бойові припаси до неї. Не є предметом цього злочину вибухові речовини і вибухові пристрої.

§ 2. Об'єктивна сторона злочину

З *об'єктивної сторони* злочин характеризується недбалим зберіганням вказаних предметів злочину. Воно має місце тоді, коли невиконані передбачені нормативним актами умови зберігання зброї або бойових припасів, насамперед ті, які спрямовані на забезпечення їх від сторонніх осіб. Обов'язковою ознакою злочину є суспільно небезпечні наслідки у вигляді: 1) загибелі людей; 2) інших тяжких наслідків.

Загибель людей означає смерть хоча б однієї особи. До *інших тяжких наслідків* належать, зокрема, заподіяння тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження. Ці наслідки повністю охоплюються ст. 264 КК України і додаткової кваліфікації за ст. 119 і 128 КК України не потребують.

Недбалим зберіганням вогнепальної зброї або бойових припасів є зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів без додержання встановлених нормативними актами та загальноприйнятими правилами застережних заходів, які виключають можливість вільного доступу сторонніх осіб до цих предметів, а також незаконної передачі зазначених предметів іншій особі, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки¹.

Таким чином недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів може бути вчинене як дією, так і бездіяльністю. *Наприклад*, зброя передається малолітньому для гри або підлітку для чистки тощо.

Під загибеллю людей визнається настання смерті хоча б однієї особи. *Інші тяжкі наслідки*, які передбачені в Законі – це заподіяння тяжких тілесних ушкоджень хоча б одній особі, середньої тяжкості – двом особам

¹ Див.: абз. 1 п. 27 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

і більше, а також великої матеріальної шкоди будь-якій юридичній чи фізичній особі¹.

Слід зазначити між недбалим зберіганням вогнепальної зброї і бойових припасів та загибеллю людей або іншими тяжкими наслідками повинен бути причинний зв'язок.

§ 3. Суб'єктивна сторона злочину

З *суб'єктивної сторони* недбале зберігання зброї або бойових припасів може бути вчинене як з умислом (прямим або непрямим), так і з необережності, але по відношенню до загибелі людей або інших тяжких наслідків можлива лише необережна форма вини у вигляді злочинної самовпевненості або злочинної недбалості.

Суб'єктивна сторона цього злочину характеризується необережною виною у вигляді злочинної самовпевненості. Знаючи небезпечні властивості зброї та бойових припасів і правила поводження з ними, винний завжди передбачає можливість заподіяння ними шкоди, що виключає злочинну недбалість. Тобто, недбало зберігаючи зброю або бойові припаси, винний передбачає настання наслідків, але легковажно розраховує на їх відвернення. При цьому особа необґрунтовано розраховує на обачність інших осіб, на те, що вони не використовують зброю чи боеприпаси, які зберігаються з порушенням встановлених правил.

§ 4. Суб'єкт злочину

Суб'єкт даного злочину загальний.

Суб'єктами даного злочину можуть бути особи, яким виповнилось 16 років і які зберігали вогнепальну зброю та боеприпаси на законних підставах. Разом з тим, оскільки ст. 263 КК України не передбачає відповідальності за незаконне зберігання гладкоствольної мисливської зброї, недбале її зберігання, якщо це спричинило загибель людей або інші тяжкі наслідки, повинно кваліфікуватись за ст. 264 КК України.

¹ Див.: абз. 2–3 п. 27 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами» № 3 від 26.04.2002.

**АВТОРСЬКІ «ВИСНОВКИ», «ДОВІДКИ», «ДОПОВІДЬ» І Т. П.
(НА ЗАСІДАННІ КОМІТЕТІВ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ)
ПО ЗАКОНОПРОЕКТАХ «ПРО ЗБРОЮ», НАДАНИХ
НА РЕЦЕНЗУВАННЯ АБО ЕКСПЕРТИЗУ**

До №2105 від 9 лютого 2009 року
Н. д. України Мойсик В. Р. та ін.

**ВИСНОВОК
на проект Закону України
«Про обіг зброї невійськового призначення»**

Поданий на заміну попереднього варіанту цього законопроекту від 20 лютого 2008 року проект спрямований на врегулювання обігу зброї невійськового призначення, яка може перебувати у власності або користування фізичних та юридичних осіб, визначення видів зброї, порядку і правил набуття вогнепальної зброї вказаними особами.

При підготовці даної редакції проекту усунуті деякі недоліки та прогалини, які відзначались у висновку Головного управління на попередній варіант законопроекту. Тим не менш, даний проект потребує подальшого удосконалення і доопрацювання.

Головне науково-експертне управління, проаналізувавши законопроект, звертає увагу на таке.

Зауваження і пропозиції загального характеру

1. Проект не узгоджується з принципами господарювання і підприємницької діяльності та недопущення монополізму, визначеними у ст. ст. 13 і 42 Конституції України, ст. 6 Господарського кодексу України і ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», оскільки у тексті проекту закладені преференції для «спеціальних підрозділів центральних органів виконавчої влади» (див. зауваження до ст. 13 проекту).

2. Вважаємо помилковим введення для вогнепальної, а особливо для пневматичної зброї енергетичного показника, що раніше існував лише в методичній літературі та криміналістичних посібниках – питомої кінетичної енергії і обмеження вільного обігу пневматичної зброї з кінетичною

енергією польоту кулі понад 7,5 Дж замість встановленого нині Наказом МВС № 622 від 21.08.98 р. обмеження калібром в 4,5 мм і швидкістю польоту кулі у 100 м/с. з огляду на таке.

1) Сумнівним і нічим не підтвердженим виглядає твердження у пояснювальній записці про те, що встановлене на сьогодні обмеження обігу пневматичної зброї є небезпечним для життя і здоров'я людини. Адже куля малого калібру, навіть якщо вона має високу кінетичну енергію, падаючи у тіло людини безпосередньої безпеки для життя не становить. А встановлення обмеження лише за показником кінетичної енергії без обмеження калібру ствола пневматичної зброї призведе до легального вільного обігу пневматичної зброї з великим калібром, яке, навіть при невеликій кінетичній енергії і невеликій початковій швидкості кулі може мати значний зупиняючий ефект і нанести приголомшуючий, або такий, що спричинює контузію, удар, що негайно паралізує весь організм людини. Тому для пістолетів і револьверів, які, на відміну від довгоствольної вогнепальної стрілецької зброї, мають меншу швидкість і кінетичну енергію кулі, для досягнення необхідної вражаючої здатності найбільш простим і ефективним шляхом є застосування куль значного калібру.

2) Як показує досвід Російської Федерації, де був запроваджений такий енергетичний показник для пневматичної зброї, це може призвести до масових переробок дозволеної для вільного обігу пневматичної зброї. Адже використання пневматичної зброї з цим показником має сенс лише у критичних приміщеннях або на незначних відстанях, що робить купівлю такої зброї недоцільною (тому навіть у Великій Британії, де діють досить жорсткі умови щодо обігу зброї, дозволено вільний обіг пневматики з кінетичною енергією до 16 Дж).

З іншого боку, на відміну від калібру ствола, перевірити кінетичну енергію кулі можна лише в лабораторних умовах. Внаслідок цього в разі прийняття запропонованого проектом показника можуть створитись умови, за яких набувачі пневматичної зброї в масовому порядку почнуть збільшувати кінетичну енергію шляхом прихованої переробки зброї або використання спеціальних патронів, що підвищують кінетичну енергію. Навіть випадкове потрапляння до казенної частини зброї паливно-мастильних матеріалів може збільшити кінетичну енергію кулі.

3) Прийняття проекту створить проблеми для тисяч добросовісних набувачів дозволеної на сьогодні пневматичної зброї, які змушені будуть або реструуватись і отримувати відповідно до законопроекту дозвіл, або «позбутись» придбаної пневматичної зброї, в той час як багато хто з них набував зброю цього виду саме тому, що його на нього не був потрібний дозвіл.

Тому, вважаємо за доцільне обмежити обіг пневматичної зброї виходячи саме з показника калібру ствола.

3. Потребує уточнення і доопрацювання понятійний апарат законопроекту (див. зауваження до ст. 1).

4. Законопроект потребує техніко-юридичного і стилістичного редагування (див. наприклад, зауваження до ст. 1, 21, 22 проекту).

Зауваження і пропозиції до окремих положень законопроекту

До Преамбули

Зміст Преамбули не відповідає змісту основного тексту законопроекту.

Зокрема, не підтверджуються подальшим змістом проекту слова Преамбули про те, що даний Закон спеціально присвячений питанням військово-патріотичного виховання молоді, охорони громадського порядку та природних ресурсів, розвитку стрілецького спорту і навіть «зміцнення міжнародного співробітництва і боротьбі із злочинністю». Більш того, законопроект і не повинен охоплювати всі перераховані правовідносини і буде цілком достатнім, якщо він буде регулювати лише обіг зброї невійськового призначення, про що сказано у його назві.

До ст. 1

1. Деякі види зброї, зокрема, електрошокова, у проекті взагалі не згадані, що, на нашу думку, є недоліком проекту.

2. Деякі терміни, визначені у цій статті, дублюються в інших статтях законопроекту. Зокрема, визначення у п. 10 деактивованої зброї дублюється у ст. 8 проекту, визначення у п. 32 колекційної зброї – в ст. 7 проекту.

3. При визначенні деяких термінів використовуються поняття, які потребують додаткового тлумачення. Наприклад, незрозуміло, що таке оберти типу «ланкастер» (п. 21 ст.1 проекту), патрони «Флобер» (п. 24 ст. 1).

4. Незрозуміла необхідність визначення такого екзотичного виду холодної металеві зброї, як «сюрикен» (п. 31 ст. 1 проекту), з огляду на те, що у п. 29 цієї ж статті дано загальне визначення холодної металеві зброї, яким повністю охоплюється вказаний вид зброї. За такою логікою слід дати окреме визначення і таким видам зброї, як арбалет, булава, кістень, палиця і т. п., перетворивши законопроект в енциклопедію видів зброї.

5. Пістолети і револьвери, призначені для стрільби патронами, спорядженими снарядами несмертельної дії, і газова зброя (див. п. 17 і 18 статті 1) охоплюються поняттям зброї несмертельної дії, визначення якої дається у п. 16 цієї ж статті.

6. Оскільки Україна є багатонаціональною країною, недоцільно обмежувати національну зброю лише атрибутами козацької форми (п. 33 ст. 1 проекту).

7. При термінологічному визначенні окремих видів зброї недоцільно розписувати можливі випадки її використання (див. п. 11, 12 ст. 1), оскільки навряд чи можливо описати всі такі випадки.

До ст. 2

1. В цій статті як один із видів зброї виділяється «зброя військового призначення», але одночасно використовується і термін «військова зброя» (див. п. 2 абзац третій цієї статті).

2. Незрозуміло, який вид (види) зброї має перебувати на озброєнні Державної спеціальної служби транспорту. Державної митної служби України. Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та інших структур, які не можуть бути віднесені до військових формувань і правоохоронних органів, але кадровий склад яких складається із військовослужбовців або осіб рядового та начальницького складу. На даний час деякі підрозділи цих органів можуть виконувати бойові завдання і мають на озброєнні вогнепальну зброю військового призначення.

3. Сумнівною є доцільність віднесення до службової зброї гладкоствольної зброї, оскільки службова зброя головним чином має використовуватись при охороні майна і фізичних осіб. З огляду на те, що точність стрільби з гладкоствольної зброї значно нижча, ніж з нарізної, а радіус розсіювання куль значно вищий, це, на наш погляд, створює небезпеку ураження сторонніх осіб, а тому використання гладкоствольної зброї з охоронною метою (тобто як службової зброї) в принципі небажане.

4. Віднесення до цивільної зброї сигнальної і деактивованої зброї виглядає нелогічним, оскільки ці види зброї не підпадають під загальне визначення зброї, наведене у ст. 1 проекту, тобто не є пристроями, що спеціально виготовлені і технічно придатні для неодноразового ураження живої або іншої цілі.

5. У п. 2 йдеться про встановлення обов'язкових відмінностей по тилах і розмірах патрона між нарізною службовою зброєю та військовою зброєю. Але суть цих відмінностей у законопроекті не розкрита, не вказаний і орган, який має визначити ці відмінності.

До ст. 7

Визначення колекційної зброї вже наведено п. 32 ст. 1 законопроекту.

До ст. 8

Визначення деактивованої зброї вже наведено у п. 10 ст. 1 законопроекту.

До ст. 11

Нелогічно забороняти обіг на території України вкладних нарізних стволів до мисливської зброї, не забороняючи одночасно обіг нарізної мисливської зброї (див. ст. 4 законопроекту).

До ст. 13

1. Не можна погодитись з наданням суб'єктам охоронної діяльності права на використання в своїй діяльності лише пістолетів і револьверів, споряджених гумовими та аналогічними кулями, як службової зброї на відміну від «озброєних підрозділів центральних виконавчих органів влади» (див. п. 7 і 8 цієї статті законопроекту), що займаються тією ж діяльністю і мають право на вогнепальну короткоствольну нарізну зброю (пістолети і револьвери).

Наприклад, міліція виконує на договірних засадах охоронну функцію, зокрема, охороняє на договірних засадах майно громадян, колективне і державне майно, а також майно іноземних держав, міжнародних організацій, іноземних юридичних осіб та громадян, осіб без громадянства (ст. 7 п. 18 ст. 10 Закону «Про міліцію»). При цьому міліція є правоохоронним органом і відповідно до законопроекту має на озброєнні вогнепальну зброю «військового призначення». А іншим суб'єктам охоронної діяльності запропоновано для виконання такої ж діяльності застосовувати пістолети і револьвери, спорядженні гумовими та іншими еластичними снарядами смертельної дії, що не виглядає справедливим і не відповідає принципам чесної конкуренції.

Таким чином, вказані положення законопроекту порушують конституційні принципи, встановлені у ст.ст. 13 і 42 Конституції України, де вказано, що держава забезпечує захист конкуренції у підприємницькій діяльності, не допускаються зловживання монопольним становищем на ринку, неправомірне обмеження конкуренції та недобросовісна конкуренція. Не узгоджуються ці положення і з п. 6 ст. 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», за яким суттєве обмеження конкурентоспроможності інших суб'єктів господарювання на ринку без об'єктивно виправданих на те причин є зловживанням монопольним становищем.

Крім вказаного, зазначене обмеження права суб'єктів охоронної діяльності на використання службової зброї може призвести до край небезпечних наслідків, оскільки, наприклад, охоронні підрозділи Національного банку і Ощадбанку мають перейти на пістолети і револьвери, спорядженні гумовими снарядами, через те, що ці установи не відносяться до «центрального органу виконавчої влади», яким за законопроектом надається виключне право мати вогнепальну нарізну зброю у якості службової.

3. Визначення спеціальних підрозділів центральних органів виконавчої влади є незрозумілим і свою чергу потребує додаткового тлумачення. Зокрема, неясно, що розуміється під «озброєними формуваннями» (див. п. 7 ч. 1 даної статті), оскільки чине законодавство такого визначення не дає.

До ст. 15

Сигнальна зброя, наприклад, освітлювальні ракети, за своїми вражаючими характеристиками в деяких випадках перевищує вогнепальну зброю (можна запросто підпалити автомобіль або завдати смертельних ушкоджень людині) і тому надання права на її придбання без жодних обмежень є нелогічним.

До ст. 16

Ввезення на територію України та використання іноземцями вогнепальної зброї для забезпечення особистої безпеки, захисту життя і здоров'я інших громадян може бути дозволене крім законодавства України також відповідними міжнародними договорами, про що слід зазначити в цій статті (наприклад, для охорони глав іноземних держав).

До ст. 19

1. Вважаємо недоцільним встановлення закритого переліку підстав для відмови у видачі дозволів на зброю, оскільки всі можливі випадки, коли така відмова є доцільною, передбачити неможливо. Зокрема, окрім зазначених у законопроекті підстав відмовляти у видачі дозволу необхідно також і в разі наявності відомостей про те, що особа раніше порушувала вимоги законодавства про обіг зброї.

2. Слід уточнити, що мається під постійним місцем проживання, зокрема, чи може вважатись таким місцем, наприклад, гуртожиток.

До ст. 24

Надмірна деталізація порядку транспортування зброї і боєприпасів і перетворення таким чином тексту законодавчого акту у відомчу інструкцію є недоцільними.

Узагальнюючий висновок: за результатами розгляду у першому читанні законопроект може бути прийнятий за основу за умови обов'язкового врахування висловлених зауважень і пропозицій.

ВИСНОВОК

на проект Закону України «Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них» (реєстр. 7261 від 07.11.2017)

Стосовно недодержання вимог законодавчої техніки у процесі підготовки проекту Закону, зокрема:

- назва проекту закону занадто громіздка. Як правило, у назві закону стисло викладається зміст закону. Для цього використовуються *інформативні поняття*, які дозволяють розпізнати предмет, що регулюється цим законом;

- допускається дублювання окремих положень. Так на початку законопроекту розміщується преамбула, в якій зазначається, що: «Цей Закон, розвиваючи норми Конституції України та Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод щодо невід'ємного права кожної особи на життя, права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей, а також права на захист свого майна від протиправних посягань, права на повагу до своєї гідності, права на свободу та особисту недоторканість, рівність, непорушність та невідчужуваність основоположних конституційних прав і свобод, непорушність права приватної власності, регулює правовідносини, що виникають в процесі виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них». Положення щодо регулювання цих правовідносин міститься у частині першій статті 2 цього проекту;

- розділи, як правило, нумеруються римськими цифрами, у проекті закону вони визначені римськими та арабськими цифрами;

- треба враховувати, що Конституція України визначає порядок утворення чи формування окремих органів державної влади, в тому числі шляхом видання підзаконних актів, тому зазначення у законі власної назви такого органу на момент прийняття закону матиме наслідком необхідність внесення до нього змін у разі зміни його назви підзаконним актом. Так, наприклад, згідно із статтею 116 Конституції України Кабінет Міністрів України утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Оскільки цей процес є динамічним, доцільно давати в законі не власну назву такого органу

виконавчої влади (Міністерство юстиції України, Міністерство охорони здоров'я України), а родовий термін – «центральный орган виконавчої влади», основним завданням якого є формування політики у сфері;

- законопроект містить норми щодо правового врегулювання окремих механізмів підзаконними актами (статті 4, 18, 24). Кабінет Міністрів України для впровадження закону має здійснити відповідні організаційні чи інші підготовчі заходи, тому прикінцеві положення проекту повинні поєднувати положення щодо набрання законом чинності та відтермінування строку введення його (чи окремих його частин) в дію. Це дасть змогу Уряду в умовах існування чинного закону здійснити всі необхідні впроваджувальні процедури (синхронізувавши при цьому момент набрання чинності прийнятих на його виконання підзаконних актів з моментом введення в дію закону). Таким чином, з моменту введення закону в дію його застосування стане можливим у повному обсязі;

- Стаття 7 Конституції України встановлює, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Відповідно до Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» Всеукраїнські асоціації мають право ініціювати перед Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України проведення консультацій щодо законопроектів та проектів інших актів з питань, що стосуються місцевого і регіонального розвитку, передусім, якщо законопроектом не визначено джерело фінансування облаштування місць для стрільбищ, в тому числі – комунальних, пропаганди культури володіння та користування пристроями для відстрілу патронів, серед населення, тим більше, що ці повноваження органів місцевого самоврядування не визначені базовим Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» ні як власні, ні як делеговані.

Стосовно Пояснювальної записки

У пояснювальній записці відсутня інформація щодо наявності або *відсутності* необхідності внесення змін до інших законів для усунення колізій у законодавстві у зв'язку з прийняттям цього закону, або пропозицій до переліку законодавчих актів (або окремих їх статей), які підлягають визнанню такими, що втратили чинність, повинен бути юридично обґрунтованим і вичерпним.

Зауваження і пропозиції загального характеру

1. Проект не узгоджується з принципами господарювання і підприємницької діяльності та недопущення монополізму, визначеними у статтях

Конституції України, Господарського кодексу України і Закону України «Про захист економічної конкуренції», оскільки у тексті проекту закладені преференції для суто для різних категорій фізичних осіб.

2. Не надано вичерпного з точки зору індивідуалізації тлумачення визначення «Пістолети і револьвери, призначені для стрільби патронами, спорядженими снарядами несмертельної дії», це визначення на наш погляд є таким що не відповідає категорії об'єктів обігу яких він повинен регламентувати. Окрім того зазначена категорія «пристроїв» є некоректною з точки зору криміналістичного зброєзнавства, за своїми тактико-технічними характеристиками відноситься до категорії вогнепальної короткоствольної гладкоствольної самозарядної зброї. Адже, кваліфікуючою ознакою приналежності об'єкта до категорії вогнепальної зброї не може бути патрон або бойовий припас який використовується, тобто ми стикаємось із ситуацією коли громадянин використовує сертифікований набій то стріляючий прилад не є вогнепальною зброєю, а коли не сертифікований (підвищеної потужності) то відповідно існуючих та діючих на теперішній час судово-експертних методик зазначений «пристрій» буде відноситися до категорії вогнепальної зброї а патрон до бойових припасів.

3. Відсутня класифікація зазначеної категорії пристроїв.

4. Відсутнє віднесення зазначеної категорії пристроїв до будь якого з загальноприйнятих видів зброї (вогнепальної, металльної, пневматичної, холодної, сигнальної) або спецзасобів.

5. Вважаємо помилковим не введення, енергетичного показника (максимально допустимого), а саме питомої кінетичної енергії і обмеження вільного обігу з кінетичною енергією польоту кулі понад допустиму (Дж) встановлену Наказом МВС №622 від 21.08.98 р. (та ін. нормативними документами) та обмеження максимального калібру і швидкість польоту кулі у м/с. Це вже призводить, а у подальшому буде погіршувати ситуацію що вже склалася з обігом зазначеної категорії пристроїв. А саме, протягом останнього часу, у зв'язку з введенням в обіг такого виду зброї шляхом надання дозволів на право володіння певним категоріям громадян, в діяльності правоохоронних органів виник ряд труднощів, пов'язаних зі здійсненням контролю над обігом даної зброї та боеприпасів до неї. Труднощі пов'язані з тим, що окремі виробники, котрі офіційно заявлені виробником як пристрої для відстрілу набоїв несмертельної дії ті, що не є вогнепальною, за принципом дії підпадають під визначення даної категорії, так як в них присутні всі критерії вогнепальної зброї.

Очевидна невідповідність між цільовим призначенням виробу вказаним виробником і його фактичними характеристиками та показниками.

У зв'язку з цим виник так званий «подвійний стандарт» існування даної зброї в державі. З однієї сторони дана зброя нормами ККУ, Постановою №3 Пленуму Верховного суду України від 26 квітня 2002 року та наказами дозвільної системи визнана як не вогнепальна, з іншої сторони результати досліджень фахівців в галузі зброєзнавства експертної служби МВС України свідчать про те, що дана зброя може бути віднесена до категорії вогнепальної короткоствольної гладкоствольної самозарядної зброї. Результати досліджень фахівців експертної служби знайшли вже своє відображення у інформаційних листах ДНДЕКЦ МВС України, в яких рекомендовано відносити зразки зброї «несмертельної дії» до категорії вогнепальної зброї. Звідси випливають прецеденти в практичній діяльності експертних і слідчих органів і підрозділів дозвільної системи. Додатковим фактором існування вказаних розбіжностей є також відсутність єдиної методики дослідження зброї «несмертельної дії».

На сьогоднішній день на території України набули широкого розповсюдження та перебувають у вільному продажу пістолети виробництва Туреччини «Zoraki», «Atmaka», «Kral», «Blow», які згідно маркувальних позначень класифікуються підприємствами як сигнальні (стартові) під шумові набої до газової зброї.

Такі пістолети потрапляють через кордон без проведення сертифікації відповідними органами, отже довідкова інформація про цю зброю практично відсутня.

Спрощена конструкція пістолетів, доступна ціна та можливість їх вільного придбання громадянами у різних торговельних закладах починаючи від так званих «лотків» на ринках до спеціалізованих магазинів, зумовлюють попит на дані пістолети серед різних верств населення. Внаслідок цього останнім часом постійно зростає кількість тяжких злочинів, вчинених із застосуванням таких пістолетів.

Значна кількість стартових пістолетів та револьверів виготовляються на базі газових (або пристроїв несмертельної дії) шляхом заглушки ствола та виконанням отвору для виходу порохових газів. Переробка таких пістолетів найчастіше полягає у простому викручуванні заглушки з дульної частини каналу ствола звичайним побутовим інструментом без внесення незворотних змін, після чого зразок набуває ознак вогнепальної зброї під саморобний або промисловий унітарний патрон у вигляді комбінації шумового 9-мм патрону зі свинцевою, пластизольною, гумовою кулею відповідного калібру або шротини.

Таким чином, з даних пістолетів є можливість проведення пострілів патронами калібру 9 мм Р. А., споряджених гумовими чи аналогічними

за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії (Терен-3Ф, ПНД-9П, Терен-3П, Форт-Р, АЕ-9 тощо) або саморобними патронами шляхом встановлення шротини у холості (шумові) патрони. При цьому швидкість польоту снарядів при стрільбі саморобними патронами складає більше 300 м/с, що відповідає тактико-технічним характеристикам багатьох сучасних зразків короткоствольної вогнепальної зброї.

Так, лише за період з 01.01.2000 року по 30.11.2017 року на території України вилучено з незаконного обігу 697 одиниць перероблених стартових пістолетів та револьверів. Також, із їх застосуванням вчинено 574 кримінальних правопорушень, серед яких убивства, тілесні ушкодження, розбійні напади, пограбування тощо.

Як засвідчує практика, відсутність досконалого регулювання обігу зброї в Україні, насамперед на законодавчому рівні, і призвела до стихійного самовизначення чергової категорії зброї на споживчому ринку. Зазвичай, ініціатором процесу виступає виробник та мережа збуту, які вирішують лише свої суто економічні інтереси за рахунок неврегульованості вказаних відношень в «збройовому» сегменті ринку країни. Моніторинг збройового сегменту ринку України та сусідніх країн, як можливих споживачів газових пістолетів та револьверів виробництва Туреччини, показав перенасиченість ринку та відсутність колишнього попиту на газіву зброю самозахисту, пов'язаний із значними витратами власників на реєстрацію та перереєстрацію вказаної зброї при сумнівних фактичних експлуатаційних характеристиках (щодо самозахисту), в порівнянні з пістолетами та револьверами призначеними для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами «несмертельної дії».

Насамперед, ці основні фактори і стали причинами пропозицій щодо реалізації накопиченої маси турецької газової зброї під виглядом переробленої сигнальної (шумової), яка згідно законодавства України начебто не потребує реєстрації та постановки на облік, та має вільну реалізацію в торговельній мережі. Таким чином, на споживчий ринок України були надані десятки моделей колишніх газових пістолетів та револьверів із різними конструкційними варіантами промислової або кустарної переробки, яка зводиться до заглушення стволу зброї та виконання в ньому газовивідного отвору. Перші великі партії таких перероблених пістолетів та револьверів під шумові патрони калібру 9 мм (та незначної кількості – 8 мм) реалізовувалися навіть з інструкціями (паспортами) на газіву зброю.

Але ж, простий аналіз конструкції такої зброї та її цільового призначення, в першу чергу потребує вирішення питань безпеки використання

даної зброї в площині сертифікації та надання правової оцінки доцільності її існування на споживчому ринку України.

Так, дослідження такої зброї експертами-балістами показали, що при пострілі шумовим патроном біля газовідвідного отвору утворюється небезпечний вогняний стовп завдовжки понад 1 м, а відсутність конкретних вимог до конструкції та відсутність будь-якого контролю за способами та якістю кріплення заглушки у стволі зброї може призвести до пострілу, при якому в якості снаряду буде сама заглушка.

Як вище зазначалося, визначальним компонентом зброї «несмертельної дії» є спеціальний набій промислової (фабричної) зборки. Даний набій складається з капсульованої металевої гільзи, металевого заряду (піротехнічної суміші або бездимного мисливського пороху) та снаряду сферичної форми (кулі), виготовленого з еластичного матеріалу (гуми або пластизолу).

Використання терміну «заводської (фабричної) зборки», обумовлене процесом самого виготовлення набоїв. Тому що, згідно технічних умов виробників даного типу боєприпасів та наданої ними інформації, вони самі не виробляють унітарні набой, а отримують їх окремі частини (кулі і металеві заряди) з інших підприємств нашої держави, а гільзи поставляються із-за кордону згідно укладених договорів і тільки потім проводять їх зборку.

Комбінація виробником певних характеристик частин набоїв та зброї дозволяє змінювати швидкість польоту та питому кінетичну енергію снаряда. Підібране оптимальне співвідношення ваги кулі і металевого заряду як основних компонентів, твердості матеріалу кулі і діаметру каналу ствола як додаткових факторів, дозволяє при проведенні пострілів на мінімально дозволений відстані отримати питому кінетичну енергію снаряду меншу за мінімальну порогову величину в $0,5 \text{ Дж/мм}^2$. Дана величина питомої кінетичної енергії прийнята в криміналістиці як базова у визначенні енергетичних показників зразка, що надійшов на дослідження та віднесення його до вогнепальної.

Таким чином, при використанні патронів заводської зборки при стрільбі зі зразка «несмертельної зброї» на мінімально дозволений відстань у 3,5 м та не в заборонені ділянки тіла, у нападника не повинні виникати незворотні зміни в організмі. При використанні вказаних набоїв з порушенням мінімальної дистанції пострілу або при стрільбі у заборонені ділянки тіла, можуть виникати тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості.

Як свідчить експертна практика фахівців в галузі дослідження зброї НДЕКЦ при ГУМВС України в м. Києві найбільш розповсюдженими на-

боями спорядженими кулями «несмертельної дії», які використовуються при вчиненні злочинів є пістолетні набойки калібру 9 мм «Р. А.».

Статистика проведених оглядів місць скоєння злочинів фахівцями НДЕКЦ вказує на те, що на дослідження найчастіше надходять як гільзи і набойки саморобного спорядження калібру 9 мм Р. А., так і гільзи і набойки заводської зборки НВП «Еколог» з маркуванням «ТЕРЕН-3» 9 мм і «ТЕРЕН-3» 9 мм Р. А. та зборки ТОВ «ЕРМА-Інтер» з маркуванням «ПНД-9П» 9 мм.

Це може бути пояснене двома факторами: перший – конструктивними особливостями револьверів у яких після пострілу гільза залишається в камері барабана і пістолетів, у останніх гільза після пострілу автоматично викидається, другий – фактичні характеристики револьверів «несмертельної дії» які в більшій своїй кількості дозволяють для проведення пострілів використовувати заводські бойові набойки (7,62 мм спортивний пістолетний патрон та ін.).

На даний час в обігу перебуває значна кількість пістолетних набойок калібру «9 мм Р. А.» саморобної зборки, що споряджені кулями «несмертельної дії». Балістичні показники даних набойок не відповідають технічним умовам жодного виробника. Вказані набойки виникли майже одразу після появи зразків зброї «несмертельної дії». Зборку вказаних патронів заперечує жодний офіційний виробник даного типу набойок. Додатково виробники заявляють, що не відповідають за безпеку, цілісність та гарантійний термін роботи своєї продукції, якщо проводити з неї постріли патронами саморобної зборки.

Патрони саморобної зборки, як правило виготовляються з капсульованих гільз калібру «9 мм Р. А.» заводського виробництва та кулею з еластичного матеріалу, або переспорядження шумових патронів з попереднім демонтажем піжа і спорядженням кулею з еластичного матеріалу.

Результати вимірювань швидкості польоту куль набойок саморобної зборки перевищують заводські у 1,5–2 рази.

Викладене вище аргументовано доводить необхідність сертифікації таких набойок, зброї та контролювання їх обігу. З метою запобігання злочинів із використанням вогнепальної зброї та встановлення єдиних нормативних вимог до стартових пристроїв органом сертифікації Державним науководослідним експертно-криміналістичним центром МВС України розроблений проект галузевого стандарту МВС України СОУ 29.6-19-002:2009 «Пістолети та револьвери стартові. Загальні технічні вимоги, вимоги безпеки, криміналістичні вимоги. Порядок випробувань та методи контролювання». Реєстрація стандарту та включення стартових пістолетів та

револьверів в перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, дозволить контролювати їх обіг та встановлювати необхідні криміналістичні критерії.

Тому, вважаємо за доцільне обмежити обіг виробів, виходячи саме з зазначених вище тактико-технічних показників потужності зброї та набоїв до неї.

6. Потребує уточнення і доопрацювання понятійний апарат законопроекту.

7. Законопроект потребує техніко-юридичного і стилістичного редагування.

Зауваження і пропозиції до окремих положень законопроекту

До ст. 1.

Пістолети і револьвери, призначені для стрільби патронами, спорядженими снарядами несмертельної дії, охоплюються поняттям зброї «несмертельної дії». Визначення якої не надається.

До ст. 12.

При термінологічному визначенні пристроїв недоцільно розписувати можливі випадки її використання, оскільки навряд чи можливо описати всі такі випадки.

До ст. 18.

1. Вважаємо недоцільним встановлення закритого переліку підстав для відмови у видачі дозволів на зброю, оскільки всі можливі випадки, коли така відмова є доцільною, передбачити неможливо. Зокрема, окрім зазначених у законопроекті підстав відмовляти у видачі дозволу необхідно також і в разі наявності відомостей про те, що особа раніше порушувала вимоги законодавства про обіг зброї.

2. Слід уточнити, розмежувати поняття «постійне місце проживання» та місце реєстрації», зокрема, чи може вважатись таким місцем, наприклад, гуртожиток.

До ст.ст. 28, 32, 33.

Надмірна деталізація порядку транспортування зброї і патронів, як наслідок перетворення таким чином тексту законодавчого акту у відомчу інструкцію є недоцільними.

До ст.ст. 32, 33.

Ввезення на територію України та використання іноземцями пристроїв для забезпечення особистої безпеки, захисту життя і здоров'я інших громадян може бути дозволене крім законодавства України також відповідними міжнародними договорами, про що слід зазначити в цій статті (наприклад, для охорони глав іноземних держав).

*Виходячи з вище зазначеного, проблематикою, що потребує негайного вирішення але **виключно на рівні підзаконних актів на наш погляд є:***

– врегулювання компетентними органами з урахуванням криміналістичної практики, питання про заборону використання набоїв «несмертельної дії» саморобної зборки в пристроях для їх відстрілу, введення відповідного виду відповідальності та ефективних мір покарання за їх виготовлення, зберігання і використання;

– розробка єдиних технічних та нормативних вимог до набоїв несмертельної дії з метою уніфікації їх виробництва всіма підприємствами виробниками та відповідно до цього закріплення даних вимог в єдиному Держстандарті. Введення виробниками набоїв «несмертельної» дії спеціальних маркувальних позначень, які б однозначно свідчили про тип снаряду, що використовується (шумовий, газовий, споряджений еластичною кулею);

– спільне напрацювання МЮ, МВС, Службою безпеки України дієвої та ефективної програми взаємодії правоохоронних органів по недопущенню нелегального ввезення з-за кордону та виробництва на території держави складових зазначених набоїв та самих набоїв, вилучення їх з обігу на території України.

Висновок:

Питання законодавчого регулювання обігу вогнепальної зброї та конструктивно схожих з нею пристроїв (приладів) є надзвичайно актуальними.

Видається доцільним:

Не підтримати відповідну законодавчу ініціативу законопроекту у викладеній редакції **«Про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання пристроїв для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та патронів до них» (реєстр. 7261 від 07.11.2017)**, а замість неї запропонувати створити роботу групу по створенню проекту Закону України «Про обіг зброї невійськового призначення» (або його аналога) в якому би розглядалася правова регламентація обігу всіх видів зброї за виключенням військового призначення. Бо виходячи зі змісту законодавчої ініціативи, на думку авторів проекту, кожен вид зброї невійськового призначення потребує окремої правової регламентації у вигляді окремого закону, а це на наш погляд ірраціонально та невиправдано і призведе до появи мінімум п'яти-семи додаткових законів у цій сфері.

Повернути законопроект суб'єкту законодавчої ініціативи.

ВИСНОВОК
на проект Закону України «Про зброю»
(реєстр. № 1222 від 02.09.2019 р.)

Стосовно недодержання вимог законодавчої техніки у процесі підготовки проекту Закону, зокрема:

- треба враховувати, що Конституція України визначає порядок утворення чи формування окремих органів державної влади, в тому числі шляхом видання підзаконних актів, тому зазначення у законі власної назви такого органу на момент прийняття закону матиме наслідком необхідність внесення до нього змін у разі зміни його назви підзаконним актом. Так, наприклад, згідно із статтею 116 Конституції України Кабінет Міністрів України утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади. Оскільки цей процес є динамічним, доцільно давати в законі не власну назву такого органу виконавчої влади (Міністерство юстиції України, Міністерство охорони здоров'я України), а родовий термін – «центральний орган виконавчої влади», основним завданням якого є формування політики у сфері;

- законопроект містить норми щодо правового врегулювання окремих механізмів підзаконними актами (статті 4, 18, 24). Кабінет Міністрів України для впровадження закону має здійснити відповідні організаційні чи інші підготовчі заходи, тому прикінцеві положення проекту повинні поєднувати положення щодо набрання законом чинності та відтермінування строку введення його (чи окремих його частин) в дію. Це дасть змогу Уряду в умовах існування чинного закону здійснити всі необхідні впроваджувальні процедури (синхронізувавши при цьому момент набрання чинності прийнятих на його виконання підзаконних актів з моментом введення в дію закону). Таким чином, з моменту введення закону в дію його застосування стане можливим у повному обсязі;

- Стаття 7 Конституції України встановлює, що в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування. Відповідно до Закону України «Про асоціації органів місцевого самоврядування» Всеукраїнські асоціації мають право ініціювати перед Верховною Радою України, Президентом України, Кабінетом Міністрів України проведення консультацій щодо законопроектів та проектів інших актів з питань, що стосуються місцевого і регіонального розвитку, передусім, якщо законопроектом не визначено джерело фінансування облаштування місць для стрільбищ, в тому числі – комунальних, пропаганди культури володіння та користування пристроями для відстрілу патронів, серед населення, тим більше,

що ці повноваження органів місцевого самоврядування не визначені базовим Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» ні як власні, ні як делеговані.

Стосовно Пояснювальної записки

У пояснювальній записці відсутня інформація щодо наявності або *відсутності* необхідності внесення конкретних змін до інших законів для усунення колізій у законодавстві у зв'язку з прийняттям цього закону, або пропозицій до переліку законодавчих актів (або окремих їх статей), які підлягають визнанню такими, що втратили чинність, повинен бути юридично обґрунтованим і вичерпним.

Зауваження і пропозиції загального характеру

1. Проект не узгоджується з принципами господарювання і підприємницької діяльності та недопущення монополізму, визначеними у статтях Конституції України, Господарського кодексу України і Закону України «Про захист економічної конкуренції», оскільки у тексті проекту закладені преференції для суто для різних категорій фізичних осіб.

2. Не надано вичерпного з точки зору індивідуалізації тлумачення визначення «Пістолети і револьвери, призначені для стрільби патронами, спорядженими снарядами несмертельної дії», це визначення на наш погляд є таким що не відповідає категорії об'єктів обігу яких він повинен регламентувати. Окрім того зазначена категорія «пристроїв» є некоректною з точки зору криміналістичного зброєзнавства, за своїми тактико-технічними характеристиками відноситься до категорії вогнепальної короткоствольної гладкоствольної самозарядної зброї. Адже, кваліфікуючою ознакою приналежності об'єкта до категорії вогнепальної зброї не може бути патрон або бойовий припас який використовується, тобто ми стикаємось із ситуацією коли громадянин використовує сертифікований набій то стріляючий прилад не є вогнепальною зброєю, а коли не сертифікований (підвищеної потужності) то відповідно існуючих та діючих на теперішній час судово-експертних методик зазначений «пристрій» буде відноситися до категорії вогнепальної зброї а патрон до бойових припасів.

3. Відсутня класифікація зазначеної категорії пристроїв.

4. Відсутнє віднесення зазначеної категорії пристроїв до будь якого з загальноприйнятих видів зброї (вогнепальної, металльної, пневматичної, холодної, сигнальної) або спецзасобів.

5. Вважаємо помилковим не введення, енергетичного показника (максимально допустимого), а саме питомої кінетичної енергії і обмеження вільного обігу з кінетичною енергією польоту кулі понад допустиму (Дж) встановлену Наказом МВС № 622 від 21.08.98 р. (та ін. нормативними документами) та обмеження максимального калібру і швидкість польоту кулі у м/с. Це вже призводить, а у подальшому буде погіршувати ситуацію що вже склалася з обігом зазначеної категорії пристроїв. А саме, протягом останнього часу, у зв'язку з введенням в обіг такого виду зброї шляхом надання дозволів на право володіння певним категоріям громадян, в діяльності правоохоронних органів виник ряд труднощів, пов'язаних зі здійсненням контролю над обігом даної зброї та боєприпасів до неї. Труднощі пов'язані з тим, що окремі вироби, котрі офіційно заявлені виробником як пристрої для відстрілу набоїв несмертельної дії ті, що не є вогнепальною, за принципом дії підпадають під визначення даної категорії, так як в них присутні всі критерії вогнепальної зброї.

Очевидна невідповідність між цільовим призначенням виробу вказаним виробником і його фактичними характеристиками та показниками. У зв'язку з цим виник так званий «подвійний стандарт» існування даної зброї в державі. З однієї сторони дана зброя нормами ККУ, Постановою № 3 Пленуму Верховного суду України від 26 квітня 2002 року та наказами дозвільної системи визнана як не вогнепальна, з іншої сторони результати досліджень фахівців в галузі зброєзнавства експертної служби МВС України свідчать про те, що дана зброя може бути віднесена до категорії вогнепальної короткоствольної гладкоствольної самозарядної зброї. Результати досліджень фахівців експертної служби знайшли вже своє відображення у інформаційних листах ДНДЕКЦ МВС України, в яких рекомендовано відносити зразки зброї «несмертельної дії» до категорії вогнепальної зброї. Звідси випливають прецеденти в практичній діяльності експертних і слідчих органів і підрозділів дозвільної системи. Додатковим фактором існування вказаних розбіжностей є також відсутність єдиної методики дослідження зброї «несмертельної дії».

На сьогоднішній день на території України набули широкого розповсюдження та перебувають у вільному продажу пістолети виробництва Туреччини «Zoraki», «Atmaka», «Kral», «Blow», які згідно маркувальних позначень класифікуються підприємствами як сигнальні (стартові) під шумові набої до газової зброї.

Такі пістолети потрапляють через кордон без проведення сертифікації відповідними органами, отже довідкова інформація про цю зброю практично відсутня.

Спрощена конструкція пістолетів, доступна ціна та можливість їх вільного придбання громадянами у різних торгівельних закладах починаючи від так званих «лотків» на ринках до спеціалізованих магазинів, зумовлюють попит на дані пістолети серед різних верств населення. Внаслідок цього останнім часом постійно зростає кількість тяжких злочинів, вчинених із застосуванням таких пістолетів.

Значна кількість стартових пістолетів та револьверів виготовляються на базі газових (або пристроїв несмертельної дії) шляхом заглушки ствола та виконанням отвору для виходу порохових газів. Переробка таких пістолетів найчастіше полягає у простому викручуванні заглушки з дульної частини каналу ствола звичайним побутовим інструментом без внесення незворотних змін, після чого зразок набуває ознак вогнепальної зброї під саморобний або промисловий унітарний патрон у вигляді комбінації шумового 9-мм патрону зі свинцевою, пластизолевою, гумовою кулею відповідного калібру або шротини.

Таким чином, з даних пістолетів є можливість проведення пострілів патронами калібру 9 мм Р. А., споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії (Терен-3Ф, ПНД-9П, Терен-3П, Форт-Р, АЕ-9 тощо) або саморобними патронами шляхом встановлення шротини у холості (шумові) патрони. При цьому швидкість польоту снарядів при стрільбі саморобними патронами складає більше 300 м/с, що відповідає тактико-технічним характеристикам багатьох сучасних зразків короткоствольної вогнепальної зброї.

Так, лише за період з 01.01.2000 року по 30.12.2018 року на території України вилучено з незаконного обігу 736 одиниці перероблених стартових пістолетів та револьверів. Також, із їх застосуванням вчинено 574 кримінальних правопорушень, серед яких убивства, тілесні ушкодження, розбійні напади, пограбування тощо.

Як засвідчує практика, відсутність досконалого регулювання обігу зброї в Україні, насамперед на законодавчому рівні, і призвела до стихійного самовизначення чергової категорії зброї на споживчому ринку. Зазвичай, ініціатором процесу виступає виробник та мережа збуту, які вирішують лише свої суто економічні інтереси за рахунок неврегульованості вказаних відношень в «збройовому» сегменті ринку країни. Моніторинг збройового сегменту ринку України та сусідніх країн, як можливих споживачів газових пістолетів та револьверів виробництва Туреччини, показав перенасиченість ринку та відсутність колишнього попиту на газову зброю самозахисту, пов'язаний із значними витратами власників на реєстрацію та перереєстрацію вказаної зброї при сумнівних

фактичних експлуатаційних характеристиках (щодо самозахисту), в порівнянні з пістолетами та револьверами призначеними для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами «несмертельної дії».

Насамперед, ці основні фактори і стали причинами пропозицій щодо реалізації накопиченої маси турецької газової зброї під виглядом переробленої сигнальної (шумової), яка згідно законодавства України начебто не потребує реєстрації та постановки на облік, та має вільну реалізацію в торговельній мережі. Таким чином, на споживчий ринок України були надані десятки моделей колишніх газових пістолетів та револьверів із різними конструкційними варіантами промислової або кустарної переробки, яка зводиться до заглушення стволу зброї та виконання в ньому газовивідного отвору. Перші великі партії таких перероблених пістолетів та револьверів під шумові патрони калібру 9 мм (та незначної кількості – 8 мм) реалізовувалися навіть з інструкціями (паспортами) на газову зброю.

Але ж, простий аналіз конструкції такої зброї та її цільового призначення, в першу чергу потребує вирішення питань безпеки використання даної зброї в площині сертифікації та надання правової оцінки доцільності її існування на споживчому ринку України.

Так, дослідження такої зброї експертами-балістами показали, що при пострілі шумовим патроном біля газовідвідного отвору утворюється небезпечний вогняний стовп завдовжки понад 1 м, а відсутність конкретних вимог до конструкції та відсутність будь-якого контролю за способами та якістю кріплення заглушки у стволі зброї може призвести до пострілу, при якому в якості снаряду буде сама заглушка.

Як вище зазначалося, визначальним компонентом зброї «несмертельної дії» є спеціальний набій промислової (фабричної) зборки. Даний набій складається з капсульованої металевої гільзи, металевий заряду (піротехнічної суміші або бездимного мисливського пороху) та снаряду сферичної форми (кулі), виготовленого з еластичного матеріалу (гуми або пластизолу).

Використання терміну «заводської (фабричної) зборки», обумовлене процесом самого виготовлення набоїв. Тому що, згідно технічних умов виробників даного типу боеприпасів та наданої ними інформації, вони самі не виробляють унітарні набої, а отримують їх окремі частини (кулі і металеві заряди) з інших підприємств нашої держави, а гільзи поставляються із-за кордону згідно укладених договорів і тільки потім проводять їх зборку.

Комбінація виробником певних характеристик частин набоїв та зброї дозволяє змінювати швидкість польоту та питому кінетичну енергію снаряда. Підібране оптимальне співвідношення ваги кулі і металевий заряду

як основних компонентів, твердості матеріалу кулі і діаметру каналу ствола як додаткових факторів, дозволяє при проведенні пострілів на мінімально дозволений відстані отримати питому кінетичну енергію снаряду меншу за мінімальну порогову величину в $0,5 \text{ Дж/мм}^2$. Дана величина питомої кінетичної енергії прийнята в криміналістиці як базова у визначенні енергетичних показників зразка, що надійшов на дослідження та віднесення його до вогнепальної.

Таким чином, при використанні патронів заводської зборки при стрільбі зі зразка «несмертельної зброї» на мінімально дозволений відстань у 3,5 м та не в заборонені ділянки тіла, у нападника не повинні виникати незворотні зміни в організмі. При використанні вказаних набоїв з порушенням мінімальної дистанції пострілу або при стрільбі у заборонені ділянки тіла, можуть виникати тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості.

Як свідчить експертна практика фахівців в галузі дослідження зброї НДЕКЦ при ГУМВС України в м. Києві найбільш розповсюдженими набоєм спорядженими кулями «несмертельної дії», які використовуються при вчиненні злочинів є пістолетні набой калібру 9 мм «Р. А.».

Статистика проведених оглядів місць скоєння злочинів фахівцями НДЕКЦ вказує на те, що на дослідження найчастіше надходять як гільзи і набой саморобного спорядження калібру 9 мм Р. А., так і гільзи і набой заводської зборки НВП «Еколог» з маркуванням «ТЕРЕН-3» 9 мм і «ТЕРЕН-3» 9 мм Р. А. та зборки ТОВ «ЕРМА-Інтер» з маркуванням «ПНД-9П» 9 мм.

Це може бути пояснене двома факторами: перший – конструктивними особливостями револьверів у яких після пострілу гільза залишається в камері барабана і пістолетів, у останніх гільза після пострілу автоматично викидається, другий – фактичні характеристики револьверів «несмертельної дії» які в більшій своїй кількості дозволяють для проведення пострілів використовувати заводські бойові набой (7,62 мм спортивний пістолетний патрон та ін.).

На даний час в обігу перебуває значна кількість пістолетних набоїв калібру «9 мм Р. А.» саморобної зборки, що споряджені кулями «несмертельної дії». Балістичні показники даних набоїв не відповідають технічним умовам жодного виробника. Вказані набой виникли майже одразу після появи зразків зброї «несмертельної дії». Зборку вказаних патронів заперечує жодний офіційний виробник даного типу набоїв. Додатково виробники заявляють, що не відповідають за безпеку, цілісність та гарантійний термін роботи своєї продукції, якщо проводити з неї постріли патронами саморобної зборки.

Патрони саморобної зборки, як правило виготовляються з капсульованих гільз калібру «9 мм Р. А.» заводського виробництва та кулею з еластичного матеріалу, або переспорядження шумових патронів з попереднім демонтажем пижа і спорядженням кулею з еластичного матеріалу.

Результати вимірювань швидкості польоту куль набоїв саморобної зборки перевищують заводські у 1,5–2 рази.

Викладене вище аргументовано доводить необхідність сертифікації таких набоїв, зброї та контролювання їх обігу. З метою запобігання злочинів із використанням вогнепальної зброї та встановлення єдиних нормативних вимог до стартових пристроїв органом сертифікації Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром МВС України розроблений проект галузевого стандарту МВС України СОУ 29.6-19-002:2009 «Пістолети та револьвери стартові. Загальні технічні вимоги, вимоги безпеки, криміналістичні вимоги. Порядок випробувань та методи контролювання». Реєстрація стандарту та включення стартових пістолетів та револьверів в перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, дозволить контролювати їх обіг та встановлювати необхідні криміналістичні критерії.

Тому, вважаємо за доцільне обмежити обіг виробів, виходячи саме з зазначених вище тактико-технічних показників потужності зброї та набоїв до неї.

6. Потребує уточнення і доопрацювання понятійний апарат законопроекту.

7. Законопроект потребує техніко-юридичного і стилістичного редагування.

Зауваження і пропозиції до окремих положень законопроекту

I. Вважаємо недоцільним встановлення закритого переліку підстав для відмови у видачі дозволів на зброю, оскільки всі можливі випадки, коли така відмова є доцільною, передбачити неможливо. Зокрема, окрім зазначених підстав відмовляти у видачі дозволу необхідно також і в разі наявності відомостей про те, що особа раніше порушувала вимоги законодавства про обіг зброї.

II. Слід уточнити, розмежувати поняття «постійне місце проживання» та місце реєстрації», зокрема, чи може вважатись таким місцем, наприклад, гуртожиток.

Окрім того звертає на себе увагу дискусійність деяких визначень та тлумачень окремих елементів понятійного апарату проекту закону, а саме:

1). Боєприпас (бойовий припас, див. ППВС України) – патрон (взаємне вираження понять). За обіг (протизаконний) «бойових припасів» (включно з патронами спорядженими металевим «моно» снарядом – кулею або «полі» снарядом – картечю передбачається виключно кримінальна відповідальність, за ті самі дії з «патронами» (до газової, «травматичної» зброї) – адміністративна (ППВС України 2003–2004 рр.).

(ст. 1 п. 1) боєприпаси – патрони до нарізної та гладкоствольної вогнепальної зброї, інші пристрої одноразового використання, конструктивно призначені й технічно придатні для пострілу зі зброї відповідного виду. Не вважаються боєприпасами окремі компоненти спорядження патронів до вогнепальної зброї (шріт, картеч, кулі, пижі, прокладки, контейнери, капсулі, гільзи, порох);

(ст. 1 п. 33) патрон – боєприпас стрілкової зброї, одноразового використання, що складається з металюного елемента (куля, картеч або заряд дробу), гільзи, заряду пороху (іншої вибухової речовини), запалювально-го елемента (капуля);

(ст. 1 п. 47) холостий патрон – боєприпас без металюного елемента (снаряду), який складається з гільзи, капсуля, порохового заряду і пижа або без пижа для імітації пострілу з вогнепальної зброї;

2. Сигнальна зброя (не є вогнепальною зброєю відповідно визначення вогнепальної зброї)

(ст. 1 п. 40) сигнальна зброя – вогнепальна зброя, призначена виключно для подачі звукового або світлового сигналу з використанням сигнального піротехнічного пристрою або сигнальних патронів

(ст. 1 п. 4) вогнепальна зброя – переносна ствольна зброя, яка спричиняє направлений постріл металюної частини боєприпасу за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної дульнозарядної вогнепальної зброї або її моделей;

Разом з тим законом визначено, що він не поширює свою дію на сигнальні пристрої (ст. 2 п. 8)

3. «Ремонт» і «тюнінг»

(ст. 1 п. 9) дрібний ремонт – усунення несправностей, дефектів та/або заміна неосновних частин зброї, що не призводить до підсилення чи зміни основних властивостей зброї та здійснюється з метою відновлення властивостей зброї і задля можливості подальшого її використання за прямим призначенням;

(ст. 1 п. 38) ремонт зброї – усунення несправностей, дефектів, зокрема шляхом заміни або суттєвої обробки основних частин зброї з метою від-

новлення її властивостей. При цьому до ремонту зброї не належать дрібний ремонт та тюнінг;

(ст. 1 п. 46) тюнінг зброї – дії, спрямовані на покращення зовнішнього вигляду зброї, її ергономіки (користувацьких властивостей), зміни тактико-технічних характеристик, адаптації до анатомії власника, пристосування (постійного чи тимчасового) до виконання певного цільового призначення;

ст. 21 ч. 1 п. 4 самостійно здійснювати тюнінг, дрібний ремонт та обслуговування зброї.

Керуючись якими спеціальними знаннями або відомчими нормативними актами експерт повинен встановлювати факт «тюнінгу» або «дрібно-го ремонту» та їх відмінності?

Постає логічне питання смислового навантаження визначення «обслуговування зброї і т. п.»?

4. Стаття 3. Категорії цивільної зброї та боєприпасів

В Україні в цивільному обігу перебувають такі категорії цивільної зброї та боєприпасів:

– перша категорія – пневматична зброя калібру до 4,5 мм і швидкістю польоту метального елемента до 100 м/с; вогнепальна зброя під патрон «Флобера» калібру до 4,5 мм та боєприпаси до неї; газова зброя; луки та арбалети з силою натягнення тятиви не більше 40 кг; інша зброя, яка не належить до другої, третьої, четвертої категорії та не заборонена в цивільному обігу;

– друга категорія – довгоствольна вогнепальна гладкоствольна зброя; пневматична зброя калібру понад 4,5 мм і швидкістю польоту метального елемента понад 100 м/с; вогнепальна зброя під патрон «Флобера» калібру понад 4,5 мм та боєприпаси до неї, луки та арбалети, не віднесені від першої категорії.

Не вказано до якої категорії відносити пневматичну зброю калібру 4,5 мм. Не охоплено пневматичну зброю калібру до 4,5 мм та швидкістю понад 100 м/с та калібру понад 4,5 мм та швидкістю до 100 м/с.

5. Не встановлено відповідальності власників (відсутні механізми впливу) за не проведення чергового відстрілу для кулегільзотек.

Ст. 6 ч. 1 п. 5 відомості для кулегільзотек.

Стаття 7. Суб'єкти Єдиного державного реєстру цивільної зброї – необхідно додати експерта до суб'єктів, щоб вносять інформацію про відстріл.

6. Стаття 1 п. 3. Вогнепальна зброя та боєприпаси військового призначення – вогнепальна зброя і боєприпаси, що закріплені за військовими

частинами, заводами, установами та організаціями Збройних Сил України, а також іншими військовими формуваннями України. Вогнепальною зброєю і боєприпасами військового призначення є також вогнепальна зброя і боєприпаси, що виробляються за Державним оборонним замовленням;

(ст. 4 ч. 2) Надання в установленому порядку статусу відомчої вогнепальної зброї або вогнепальної зброї військового призначення певним одиницям вогнепальної зброї не припиняє в Україні цивільний обіг (оборот) інших одиниць вогнепальної зброї відповідних (ідентичних, тотожних) моделей та марок та боєприпасів до них.

Звужено поняття зброї військового призначення до території України. З іншої сторони на озброєнні може перебувати зброя «подвійного» призначення або «багатоцільова», яка може відповідати вимогам до спортивної та мисливської зброї. Як вирішувати питання класифікації зброї у такому випадку?

(ст. 1 п. 4) вогнепальна зброя – переносна ствольна зброя, яка спричиняє направлений постріл металеві частини боєприпасу за рахунок енергії вибухової речовини, за винятком старовинної дульнозарядної вогнепальної зброї або її моделей;

(ст. 1 п. 17) зброя – пристрій або предмет, спеціально сконструйований для знищення, ураження, ушкодження або заподіяння іншого руйнівного впливу на живі чи неживі об'єкти та цілі

(ст. 1 п. 27) навчальна зброя – зброя призначена для формування навичок поведінки зі зброєю та холостих тренувань (тренувань без здійснення пострілу)...

Протиріччя: якщо «навчальна зброя» не забезпечує проведення пострілу, то вона не відноситься до категорії зброї загалом?

Виходячи з вище зазначеного, проблематикою, що потребує негайного вирішення, але виключно на рівні підзаконних актів наш погляд є:

– врегулювання компетентними органами з урахуванням криміналістичної практики, питання про заборону використання набоїв «несмертельної дії» саморобної зборки в пристроях для їх відстрілу, введення відповідного виду відповідальності та ефективних мір покарання за їх виготовлення, зберігання і використання;

– розробка єдиних технічних та нормативних вимог до набоїв несмертельної дії з метою уніфікації їх виробництва всіма підприємствами виробниками та відповідно до цього закріплення даних вимог в єдиному

Держстандарті. Введення виробниками набоїв «несмертельної» дії спеціальних маркувальних позначень, які б однозначно свідчили про тип снаряду, що використовується (шумовий, газовий, споряджений еластичною кулею);

– спільне напрацювання МЮ, МВС, Службою безпеки України дієвої та ефективної програми взаємодії правоохоронних органів по недопущенню нелегального ввезення з-за кордону та виробництва на території держави складових зазначених набоїв та самих набоїв, вилучення їх з обігу на території України.

Висновок:

Питання законодавчого регулювання обігу вогнепальної зброї та конструктивно схожих з нею пристроїв (приладів) є надзвичайно актуальними.

Видається доцільним:

Підтримати відповідну законодавчу ініціативу законопроекту за умов корегування змісту окремих положень редакції.

ВИСНОВОК
на проект Закону України «Про внесення змін
до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку
призначення експертизи»

При написанні законопроекту не дотримано правила орфографії та граматики, не враховано розділові знаки як ті, що є в тексті закону, так і ті, що мають бути поставлені у зв'язку із зміною тексту відповідно до встановлених вимог української ділової мови. Наприклад, ігнорування правил пунктуації може призвести до перекручування змісту тексту закону під час внесення до нього змін, а відтак, – до помилок у процесі застосування закону.

З огляду на те, що зміни вносяться до одного, а не кількох законів постановляюча частина має розпочинатися стандартною фразою, а зміни до статей викладаються без посилання на назву кожної статті та назву закону:

1. Внести до Кримінального процесуального кодексу України (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., №№9–13, ст. 88) такі зміни:

1. Статтю 242 викласти в такій редакції:

На початку та в кінці тексту нової редакції статті 242 ставляться лапки.

2. Статтю 243 викласти в такій редакції:

На початку та в кінці тексту нової редакції статті 243 ставляться лапки.

3. Статтю 244 викласти в такій редакції:

На початку та в кінці тексту нової редакції статті 244 ставляться лапки.

4. Доповнити статтею 244¹ такого змісту:

На початку та в кінці тексту нової редакції статті 243 ставляться лапки.

Відповідно до Рекомендацій Верховної Ради України від 2014 року при викладенні закону в новій редакції або в разі його доповнення новим розділом, главою або статтею наводиться джерело опублікування всіх змін, що вносилися до закону. В інших випадках слід брати джерело опублікування тільки тих змін, що стосуються статей, частин, пунктів, підпунктів тощо, до яких вносяться зміни.

В даному випадку до зазначених статей вносилися зміни законами № 1261-VII від 13.05.2014 та № 2147-VIII від 03.10.2017. В цій частині проект закону потребує доопрацювання.

Законопроект містить норми, якими зобов'язує Кабінет Міністрів України протягом місяця з дня набрання чинності цим Законом:

1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) забезпечити приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Слід зазначити, що відповідно до Регламенту Кабінету Міністрів України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 липня 2007 р. № 950 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 9 листопада 2011 р. № 1156) для погодження проекту урядового акта із заінтересованими органами надається місячний строк.

Згідно із встановленою процедурою такий проект урядового акта надсилається для проведення правової експертизи та отримання висновку до Мінюсту, а після цього для опрацювання в Секретаріаті Кабінету Міністрів та на засіданні Урядового комітету. Завершує цю процедуру розгляд акта на Засіданні Кабінету Міністрів. Цей процес, як правило проходить протягом трьох місяців.

Доцільно запропонований законопроектом місячний строк замінити на трьохмісячний строк.

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

Сучасний стан та перспективи розвитку законодавчих ініціатив щодо правової регламентації діяльності судових експертів та спеціалізованих експертних установ

І. Чинний Закон України «Про судову експертизу» було прийнято 25 лютого 1994 року. Практика застосування цього Закону підтвердила його необхідність та важливість як основоположного правового регулятора відносин у сфері судово-експертної діяльності.

У 2004 році до вказаного Закону було внесено зміни, спрямовані на поліпшення існуючого порядку фінансування діяльності державних спеціалізованих науково-дослідних установ, а також більш чітке визначення вимог, що пред'являються судовим експертам, які не працюють у державних спеціалізованих установах.

За час дії цього Закону Верховною Радою України прийнято нові Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України, Господарський процесуальний кодекс України, Кримінальний процесуальний кодекс України, а також Закони України «Про виконавче провадження», «Про запобігання корупції», «Про державну службу», «Про адміністративні послуги» та низку інших нормативно-правових актів, що стосуються регулювання судово-експертної діяльності; триває судова реформа

Тому положення Закону України «Про судову експертизу» потребують приведення у відповідність до цих актів.

У 2015–2016 роках частково такі зміни було внесено, зокрема щодо:

- особливості матеріального та соціально-побутового забезпечення працівників державних спеціалізованих установ судових експертиз, передбачені Законом України «Про державну службу»;

- охорони державних спеціалізованих установ, що проводять судові експертизи.

За час, що минув, переважна більшість положень Закону України «Про судову експертизу» не втратила своєї актуальності, проте деякі сформульовані в зазначеному Законі норми потребують певного вдосконалення та уточнення.

Перш за все це стосується статей, які закріплюють основні засади здійснення судово-експертної діяльності та визначають статус судових експертів.

Потребують уточнення та вирішення на законодавчому рівні:

- термінологічні визначення понятійного апарату, що використовується у судово-експертній діяльності;

- зміст судово-експертної діяльності за її відповідними напрямками;
 - повноваження державних органів у регулюванні судово-експертної діяльності, порядок їх взаємодії зокрема щодо координації прийняття спільних рішень з питань методичного, інформаційного забезпечення та розвитку судової експертизи, створення та ведення державних Реєстрів атестованих судових експертів та методик проведення судових експертиз, а також формування та використання баз даних та інших інформаційних баз для проведення судових експертиз;
 - правовий статус судового експерта та керівника державної спеціалізованої експертної установи, а також вимоги до осіб, що мають намір отримати кваліфікацію судового експерта;
 - порядок роботи Центральної експертно-кваліфікаційної комісії та атестації судових експертів, що здійснюють судово-експертну діяльність самостійно на професійній основі;
 - категорії судових експертиз за процесуальною ознакою – первинна, додаткова, повторна, комісійна та комплексна та особливості організації їх проведення;
 - вимоги до форми та змісту висновку експерта, які поєднують у собі положення всіх процесуальних законів та повідомлення експерта про неможливість надання висновку, що забезпечить єдиний підхід у подальшій нормотворчій діяльності центральних органів виконавчої влади щодо регулювання організації проведення судових експертиз.
- Така спробу було здійснено Міністерством у 2013 році, яким пропонувалося вирішити озвучені мною питання, а також:
- неузгодженості положень процесуального законодавства в частині проведення судових експертиз;
 - неузгодженості актів законодавства, що регулюють діяльність окремих суб'єктів судово-експертної діяльності;
 - визначення меж державного контролю у сфері судово-експертної діяльності.

II. Запропонований народним депутатом Лапіним І. О. законопроект № 6264 спрямований на вирішення зазначених проблемних питань. Разом з тим, вважаємо, що з точки зору нормопроектувальної техніки:

- обидва законопроекти виконані з суттєвими порушеннями загальноприйнятої і обов'язкової нормопроектувальної техніки;
- законопроекти не узгоджуються з принципами господарювання і підприємницької діяльності та недопущення монополізму, визначеними у ст. ст. Конституції України, Господарського кодексу України і ст. Закону

України «Про захист економічної конкуренції», оскільки у тексті проекту закладені окремі преференції;

– враховуючи важливість преамбули, виключення з неї положення про те, що метою закону є забезпечення правосуддя України незалежною, кваліфікованою і об'єктивною експертизою, орієнтованою на максимальне використання досягнень науки і техніки змінює цілі і завдання цього закону і спрямовує на регулювання суспільних відносин щодо здійснення судово-експертної діяльності;

– дотримуючись нормативності мовних засобів офіційно-ділового стилю в проекті Закону «терміни вживаються в такому значенні», а не «використовуються»;

– не надано визначення вживаним в проекті закону термінам:

– «судово-експертна установа», хоча існують державні спеціалізовані судово-експертні установи і такі, що засновані на інших формах власності: комунальній власності територіальної громади, приватній тощо;

– «експертна ініціатива», яка науковою спільнотою у галузі криміналістики і судової експертизи визнана правом експерта. Так наприклад, визначення поняття «ініціатива експерта» надано в чисельних словниках та енциклопедіях, зокрема Шепітько В. Ю. Криміналістика: словник термінів (К: Ін Юре, 2004 264 с.) Експертна ініціатива є «встановленням експертом за власним розсудом фактів і обставин, не передбачених експертним завданням, але таких, що мають значення для справи. Право експерта на експертну ініціативу регламентовано процесуальним законодавством»;

– не можна погодитися з визначенням терміну «спеціальні знання – професійні знання та вміння...». Не можна відносити до знань вміння, оскільки «вміння» є освоєний суб'єктом спосіб виконання дії, тобто зміст понять «знання» і «вміння» не співпадають. Крім того, знання не завжди є «професійними». Знання можуть набуватися в процесі аматорської: культурегерської, релігійної, спортивної діяльності. Ці знання є спеціальними, але не є професійними;

– відповідно до статті 92 Конституції України засади судової експертизи визначаються виключно законами України, тому включення до статті 2. проекту закону «Законодавство України про судову експертизу» посилення на інші нормативно-правові акти суперечить Конституції та має бути виключено;

– вимога щодо стажування в державній спеціалізованій експертній установі Мін'юсту фактично запроваджує монополію на надання послуг з підготовки приватних експертів, що містить корупційну складову;

– дискусійними та необґрунтованими є положення, що стосуються суб'єктів проведення саме криміналістичних видів експертиз (наприклад зброї, бойових припасів і т.ін.);

– запропоновані положення протирічать вже існуючій нормативно-правовій базі ліцензованої діяльності деяких суб'єктів (Закон України № 222-VIII «О лицензировании видов хозяйственной деятельности». «Голос України» 30 марта 2015 г.);

– запропоновані положення протирічать та потребують скасування або уточнення (Міністерство юстиції України своїм наказом від 27.07.2015 за № 1350/5, зареєстрованим в Мін'юсті 29.07.2015 за № 915/27360, затвердило зміни до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень, затвердженої наказом Мін'юсту від 08.10.1998 за № 53/5, зареєстрованої у Мін'юсті 03.11.1998 за № 705/3145 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 за № 1950/5));

– введення окремих вище зазначених положень запропонованих авторами призведе до руйнації смислового навантаження назви (у цілому), що несе нині діючий нормативний акт (у редакції без запропонованих змін) та порушенню викладення структурно-логічної схеми регламентаційних норм.

Висновок:

Питання законодавчого регулювання судово-експертної діяльності в Україні є надзвичайно актуальними.

Видається доцільним:

Підтримати відповідну законодавчу ініціативу законопроекту «Про судово-експертну діяльність в Україні» реєстр. № 6264 від 30.03.2017 р. з огляду на те, що в проекті Закону втілена ідея врегулювання новим законодавчим актом актуальні питання судово-експертної діяльності в Україні.

Врахувати, що інший проект Закону «Про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» реєстр. № 6244 від 27.03.2017 р. спрямований на розвиток положень, які стосуються виключно забезпечення принципів незалежності і об'єктивності при проведенні судово-медичних експертиз, належного матеріально-технічного розвитку галузі, підвищення ефективності діяльності судово-медичної експертизи в Україні.

Об'єднати законопроекти «Про судово-експертну діяльність в Україні» реєстр. № 6264 та «Про внесення змін до Закону України «Про судову експертизу» реєстр. № 6244 в один законопроект;

Створити робочу групу профільного Комітету Верховної Ради України з доопрацювання об'єднаного законопроекту.

Або повернути суб'єкту законодавчої ініціативи.

АНАЛІТИЧНА ДОВІДКА

щодо перспектив та можливостей застосування лазерних технологій для комерційного індивідуалізуючого маркування вогнепальної зброї в Україні

Міністерством внутрішніх справ України останніми роками здійснено ряд організаційних і методичних заходів щодо організації профілактики розслідування і розкриття злочинів, пов'язаних із застосуванням вогнепальної зброї, за допомогою криміналістичних обліків, ведення яких покладено на Експертну службу МВС України.

В рамках підвищення ефективності експертного супроводження розкриття та розслідування таких злочинів, на виконання п. 6.3 Програми протидії нелегальному обігу вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухівки та радіоактивних матеріалів на 2004–2007 роки, у серпні 2005 року в ДНДЕКЦ МВС України введена в експлуатацію автоматизована балістична ідентифікаційна система (АБІС) «ТАИС», завдяки впровадженню якої підвищилась оперативність виконання перевірок, з'явилась можливість перевірки за великими масивами в автоматизованому режимі, обміну перевітками з автоматизованими обліками інших країн (РФ, Білорусі, Вірменії, Латвії та Литви) в рамках створення єдиної мережі автоматизованих кулегільзотек, що розробляється згідно плану роботи Бюро з координації боротьби з організованою злочинністю та іншими небезпечними видами злочинів країн-учасниць СНД (п. V протоколу наради керівництва МВС України від 17.09.2007, № 56).

На цей час масив автоматизованого балістичного обліку ДНДЕКЦ МВС України складає 10 047 об'єктів, здійснено 7 959 перевірок на причетність до вчинення злочинів вилученої з незаконного обігу вогнепальної зброї, встановлено 72 позитивних результати. Окрім поточних перевірок до бази електронних зображень внесені відстріли 1 029 одиниць табельної зброї працівників ОВС (579 пістолетів АПС і ПМ, 450 автоматів АК-74), триває занесення до масиву зброї працівників природоохоронних організацій (на цей час введено 357 одиниць) з метою перевірки на причетність до вчинення злочинів [1].

Виходячи з вищезазначеного вважаємо за потрібне розглянути сучасні можливості та стан використання лазерних технологій у питаннях маркування вогнепальної зброї з метою її подальшої ідентифікації та обліку.

Поява лазерів приблизно у 60-х роках ХХ-го сторіччя відразу почала впливати на різні галузі науки і техніки, де стало можливим їх застосу-

вання для вирішення конкретних наукових і технічних завдань. Через унікальні властивості випромінювання лазерів, вони широко застосовуються і у побуті (програвачі компакт-дисків, зчитувачі штрих-кодів, лазерні указки і ін.). У промисловості лазери використовуються для різки, зварювання й пайки деталей з різних матеріалів. У медицині лазери застосовуються як безкровні скальпелі, які потрібні при лікуванні офтальмологічних захворювань [2].

Зрозуміло, що з часом лазери почали використовуватись і у криміналістиці, у тому числі в галузі судової балістики для вирішення широкого кола як ідентифікаційних, так і неідентифікаційних завдань. Наприклад, з метою вирішення діагностичних завдань, а саме встановлення часу проходження снарядом визначеної відстані, у 1981 році у ВНДІСЕ була обґрунтована можливість використання лазерних датчиків для вирішення цієї задачі [3, с. 100]. Для визначення лінії польоту кулі за опорними точками можна використовувати метод лазерно-оптичного візування, який на сьогодні є найбільш точним і прогресивним методом вирішення ряду ситуаційних завдань судово-балістичної експертизи [4, с. 80]. Для вирішення ідентифікаційних завдань судової балістики були створені автоматизовані системи «Рикошет», «Арсенал», «ТАИС», до складу яких входять лазерні сканери поверхні об'єктів дослідження, за допомогою яких можна отримати високоякісні електронні зображення бічних і торцевих поверхонь куль та гільз [7, с. 66].

Оскільки на сьогодні однією з невирішених проблем судової балістики є питання, пов'язане із ідентифікацією гладкоствольної вогнепальної зброї, що пояснюється рядом чинників, серед яких:

- у теорії ідентифікації гладкоствольної вогнепальної зброї (на відміну від нарізної) відсутня класифікація слідів, які обов'язково утворюються за певних умов на снарядах й гільзах та за якими можливо, у разі необхідності, індивідуалізувати конкретний екземпляр зброї;

- незначна кількість індивідуалізуючих ознак, що викликана технологією виробництва стволів зброї (особливо нової) із нанесенням на внутрішню їх поверхню хромованого покриття та виконання їх за 8–9 класом чистоти для впливу якомога меншого опору снаряду, що рухається стволом зброї [11, с. 4];

- велика варіаційність слідів, що залишаються на стріляних кулях, шроті, картечі, стріляних із обрізів мисливських рушниць.

На наш погляд, одним із шляхів вирішення цієї проблеми є використання лазерного випромінювання для нанесення відповідного маркування на частини гладкоствольної вогнепальної зброї.

Хоча науковими розробками, пов'язаними з ідентифікацією гладкоствольної вогнепальної зброї і займались ряд вчених-криміналістів, серед яких: В. Ф. Гуцин, Л. Ф. Саврань, Є. І. Сташенко та ін., проте вони створювались за дещо інших умов розвитку технічних засобів, а наробки сучасних науковців А. В. Стельмахова, А. В. Федіна, В. А. Федоренка, Є. А. Чащина, присвячені питанням лазерного маркування нарізної вогнепальної зброї та окремих її деталей.

Ось, чому питання, які стосуються ідентифікації саме гладкоствольної вогнепальної зброї, на наш погляд, потребують якнайшвидшого вирішення як на теоретичному та методичному рівнях, що пов'язані з безпосередніми криміналістичними ідентифікаційними дослідженнями такої зброї, так і, як варіант, на законодавчому.

Тому, метою даної роботи є обґрунтування принципової можливості нанесення лазерного маркування на частини гладкоствольної вогнепальної зброї та ефективності подальшої ідентифікації даної зброї за слідами такого комерційного маркування, що індивідуалізує деталі, на які воно наноситься.

З існуючих способів комерційного маркування (механічне штампування, гравіювання тощо) лазерне маркування – найбільш сучасний технологічний і гнучкий метод, що дозволяє управляти лазерним випромінюванням, а також регулювати його енергію. При використанні лазерів різної довжини хвилі коло матеріалів, що маркуються, дуже широке, включаючи і метали із різними міцнісними характеристиками. Таке маркування здійснюється точно, швидко і якісно [5, с. 16].

Процес лазерного маркування полягає у модифікації поверхні матеріалу під дією лазерного випромінювання. Воно викликає локальне розігрівання, плавлення і часткове випаровування матеріалу у області, обмеженій розмірами плями випромінювання, що обумовлює високий ступінь роздільної здатності при невеликій термомеханічній дії на предмет, що маркується.

Таким чином, технологія комерційного лазерного маркування має такі переваги [5, с. 18]:

- велика швидкість обробки, яка може досягати 150–200 мм/с, і продуктивність процесу;
- відсутність механічної (при мінімальній термічній) дії на предмет, що дозволяє здійснювати обробку тонкошарових та ламких виробів, а також готових вузлів і деталей, а це особливо важливо при маркуванні деталей вогнепальної зброї, оскільки при пострілі з неї вузли і деталі зазнають великі навантаження на кристалічну решітку металу, з якого вони виготовлені;

- мініатюрність штрихів, які наносяться. Це забезпечує можливість маркування готових виробів та конструкцій без зміни їх механічних та інших якостей;
- можливість маркування у місцях на предметі, які є важкодоступними.

Всі зазначені переваги застосування лазерів при комерційному маркуванні вогнепальної зброї вказують на перспективність розроблення даного напрямку у підприємстві.

На сьогодні, не зважаючи на різноманіття лазерів, реальне застосування для маркування отримали системи з твердотільними лазерами, що мають довжиною хвилі 1,06 мкм і CO₂ – лазерами (10,6 мкм).

Випромінювачі для маркуючих систем на базі CO₂-лазерів, мають великі габарити, легко вбудовуються в різні системи і зручні в управлінні. Проте, зважаючи на певні обмеження, пов'язані з їх характеристиками роботи, CO₂-лазери використовуються в основному для маркування неметалічних матеріалів або металів з неметалічним покриттям (забарвлених, анодованих і ін.). Зрозуміло, що дані лазери для маркування зброї не придатні.

Твердотільні лазери (на відміну від лазерів на CO₂) можуть генерувати потужні імпульси високої частоти (до десятків кГц), забезпечуючи щільність потужності випромінювання в зоні контакту на рівні (1-5) 108 Вт/см² і більше. Такі параметри забезпечують інтенсивну дію випромінювання на матеріал при мінімальному загальному його нагріванні, що дозволяє застосовувати твердотільні лазери для маркування металів, тугоплавких сплавів і сталей, високотвердої кераміки в різних галузях промисловості.

Всі твердотільні лазери, що використовуються для маркування, мають декілька параметрів, що можливо оптимізувати: частоту і тривалість імпульсу, розподіл потужності по плямі нагріву і так далі. Відомо, що для лазерів, наприклад з ламповим накачуванням, оптимальний діапазон частоти при маркуванні металів складає 2–5 кГц, а використання такої частоти в ОВ-лазерах взагалі неможливе. Якщо, наприклад, порівнювати режими маркування в різних системах при однаковій потужності лазерного випромінювання, то коректного результату ми не отримаємо, оскільки тимчасові і енергетичні характеристики імпульсів різні, крім того мають місце істотні відмінності просторових характеристик випромінювання [5, с. 20].

Від мети нанесення маркування буде залежати обрана система твердотілого лазера, режим нанесення маркування та безпосередні характеристики випромінювання.

На сьогодні комерційне лазерне маркування у зброезнавстві можливо застосовувати у двох основних напрямках: 1) нанесення маркування на деталі зброї, що при пострілі безпосередньо контактують із частинами набою з метою послідувочої їх ідентифікації у разі необхідності; 2) виконання операції щодо захисного маркування основних частин вогнепальної зброї з метою обліку продукції, яка випускається, а також попередження розкрадань та незаконного збуту вогнепальної зброї.

Першим напрямком застосування лазерів для комерційного маркування зброї, як вже зазначалось, є нанесення «міток» на деталі зброї, які при пострілі безпосередньо контактують із частинами набою. Такими деталями можуть бути внутрішня поверхня каналу ствола зброї (контактує із кулею, шротом, картечню або ж контейнером при пострілі) та робоча частина бійка ударника чи відбивача (контактують при пострілі із частинами гільзи). Метою даного комерційного маркування є подальша ідентифікація вогнепальної зброї, особливо гладкоствольної, в разі її застосування при скоєнні злочину.

Слід зауважити, що для нанесення персональних ідентифікаційних позначок, комплекс ознак яких характеризувався б індивідуальною неповторністю, потрібно врахувати наступне: по-перше, режим генерації слід обирати таким чином, щоб лазерний промінь довільно (хаотично) змінювався як за енергетичними, так і за геометричними параметрами; по-друге, обов'язковим, на відміну від першого напрямку застосування лазерів, про який мова йшлося вище, є утворення ґрату на поверхні металу, тобто щільність потужності повинна устанавлюватися на межі між плавленням і випаровуванням матеріалу. В цьому випадку зміна форми плями супроводжується зміною щільності потужності та відповідно режиму дії лазерного променя на матеріал. Тому доречно застосовувати лазери з модульованою добротністю, випромінювачі яких генерують лазерну енергію у багатомодовому режимі [8, с. 20].

Для прикладу можна навести лазерну установку «Квант-60М», виробництва науково-дослідного інституту «Полус» (Російська Федерація) та станок для лазерного маркування «Бета Маркер-2010» на базі Nd:YAG-лазера з ламповою накачкою, виробництва ВАТ «Лазерний Центр» (Російська Федерація). Однак ефективно використовувати дані лазерні установки або ж установки з аналогічним принципом роботи можна тільки після відповідної модернізації з метою адаптації до нанесення маркування у важкодоступних місцях, таких як канал стволів гладкоствольної вогнепальної зброї.

Стосовно другого напрямку – у разі комерційного маркування частин та деталей зброї з метою її обліку та контролю обігу – основними про-

цесами, що протікають під час його нанесення в зоні лазерної дії, являється плавлення і випаровування. Традиційно для забезпечення добре помітного символу параметри маркуючого випромінювання обирають так, щоб видалення матеріалу відбувалося в режимі випаровування без утворення ґрата, тобто крапель і виступів розплавленого матеріалу на поверхні біля зони обробки. Це реалізується досягненням щільності потужності в зоні дії на рівні $(1-5) \times 10^8$ Вт/см² і більше. Режим генерації лазерного випромінювання в цьому випадку обирають, як правило, одномодовим з модуляцією добротності резонатора.

Такі параметри забезпечують інтенсивну дію випромінювання на матеріал при мінімальному загальному нагріві. Висока роздільна здатність лазерного маркування, що реалізовується в цьому випадку, дає можливість наносити на металеві вироби як цифро-літерні зображення, так і різні типи одновимірних і двовимірних штрих-кодів. Слід зазначити, що нанесення на вироби аналогічних штрихів традиційними методами практично неможливо [10, с. 41–42].

Тобто, порівнюючи одномодовий та багатомодовий режими нанесення комерційного маркування, слід зауважити, що при обробці одномодовим випромінюванням забезпечується висока стабільність та повторюваність відбитка дії лазерного променя на поверхню металу, що у випадку нанесення маркувань, поверхня яких повинна бути індивідуальною, є неприйнятним. Ось чому у цьому разі необхідно обов'язково використовувати саме багатомодовий режим випромінювання лазера.

Ідея нанесення комерційного маркування на бійок ударника зброї була реалізована у Саратовському юридичному інституті МВС РФ.

За допомогою установки лазерного різання і маркування на бійок ударника спортивного пістолета Марголіна і пістолета Макарова було нанесено маркувальне позначення у вигляді цифрового коду.

Після багаторазової стрільби, як зазначають дослідники, встановлено, що нанесений лазерним променем код стійкий і відображається у слідах бійка ударника повністю і стабільно. Для виявлення коду, що відобразився, достатньо застосувати звичайний мікроскоп, наявний у будь-якому експертному підрозділі [9, с. 123].

Можливість нанесення комерційного маркування на поверхню каналу ствола нарізної вогнепальної зброї була перевірена Е. А. Чашиним, А. В. Федіним та В. А. Федоренком.

За допомогою лазерного технологічного комплексу, створеного на базі модернізованої установки типу «Квант-60» з активним елементом з ІАГ:Nd, було нанесено декілька серій маркувальних точок діаметром

150–200 мкм на відстані від 5 до 10 мм від дульного зрізу ствола пістолета Тульський Токарів (ТТ).

Для отримання зразків куль зі слідами маркування було проведено 35 пострілів з екземпляра зброї, що досліджується. Проведення порівняльного дослідження слідів на стріляних кулях за допомогою балістичного ідентифікаційного комплексу «Кондор» підтвердило, що нанесення маркування на внутрішню поверхню ствола (як на поле нарізу, так і на дно нарізу) дозволяє надійно проводити ідентифікацію зброї [8, с. 22].

Для підтвердження результатів своїх експериментів, вони наводять ілюстрації суміщення трас на кулях 15 та 20, які утворені маркуванням, яке було нанесено на дно нарізу, а також ілюстрації суміщення трас на кулях 15 та 22, утворені маркуванням, яке було нанесено на поле нарізу.

Слід також зазначити, що для більшої стійкості маркувальної позначки, дані автори пропонують вводити легуючі домішки безпосередньо у зону маркування, наприклад, за технологією лазерного буріння. Це пояснюється тим, що при пострілі, під час проходження через канал ствола зброї, снаряд (куля, шріт, картеч, контейнер) під дією високого тиску порохових газів (може досягати 200 кг/см²) та великої температури (до 10000*С), викликає сильний знос маркувальної позначки та в результаті видозміни її індивідуалізуючих ознак.

На нашу думку, для цієї мети корисним буде використання лазерного технологічного комплексу «Гарт», представленого ще у 2003 році ВАТ «УкрНДІТСМ» (Україна) на 16-й Міжнародній спеціалізованій виставці лазерних технологій «LASER-2003 World of Photonics». Основним призначенням цього комплексу є імпульсне термозміцнення робочих поверхонь металевих деталей з метою підвищення їх зносостійкості [6].

Потрібно також зауважити, що основними вимогами, які висуваються до комерційного маркування, нанесеного на внутрішню поверхню стволів гладкоствольної вогнепальної зброї за допомогою лазерного випромінювання, є:

- індивідуальність комплексу ознак у слідах, які утворюються позначкою (маркуванням) на кулі, шроті, картечі при стрільбі, тобто кожному екземпляру зброї має відповідати свій характерний набір ознак;
- неможливість штучного повторення мікрорельєфу слідів маркування;
- сліди маркування, що залишаються на стріляних кулях, шроті, картечі, мають бути стійкими, тобто сліди різних пострілів мають містити більш-менш однаковий комплекс ознак;
- мікрорельєф слідів від маркування одного екземпляра зброї не повинен співпадати з мікрорельєфом слідів іншої;
- складність видалення та викривлення мікрорельєфу маркування.

Таким чином, сутність комерційного лазерного маркування гладкоствольної вогнепальної зброї полягає у тому, що у відповідному місці каналу ствола за допомогою лазера наноситься, так би мовити, «нашарування». Під час пострілу при проходженні каналом ствола моноснаряду (куля, пластиковий контейнер) або поліснаряду (шріт, картеч), завдяки їх щільному контакту, що утворюється під дією порохових газів у результаті ефекту «розклинування» (тобто стискання снаряду по довжині та притисканню до стінок каналу), відповідне маркування залишає на поверхні стріляних об'єктів сліди у вигляді трас, тобто подряпин різної ширини, які разом із сукупністю інших слідів складають індивідуально-характерний комплекс, за яким можливо встановити конкретний екземпляр зброї.

Однак, на відміну від нарізної зброї, маркування гладкоствольної, на наш погляд, має специфічні особливості. Вони полягають у іншому виді нанесення маркування на внутрішню поверхню стволів та місці розташування такого маркування.

Інший вид маркування пов'язаний з тим, що, окрім моноснаряда (як у нарізній зброї), постріли з гладкоствольної зброї нерідко здійснюються і поліснарядами, тобто шротом і картечню, а у разі нанесення певної серії маркувальних позначок, сліди будуть залишатись тільки на окремих шротинах або картечинах. А це, враховуючи досвід проведення оглядів місць подій по даній категорії злочинів, що пов'язаний із складністю відшукування всієї сукупності шротин стріляних із зброї на місці події, суттєво знизить кількість ідентифікаційних досліджень, які можна було б провести з позитивним результатом. Тому, на нашу думку, дане маркування на стволах гладкоствольної зброї необхідно наносити у вигляді розімкненого кільця, з якнайбільшим віддаленням точок його початку та закінчення. Останнє необхідно для того, що зменшити надлишковий тиск при проходженні снарядом нанесеного маркування.

Місце безпосереднього нанесення комерційного маркування у стволі гладкоствольної вогнепальної зброї залежить від виду, марки і моделі конкретного зразка зброї. Наприклад, у самозарядній зброї на відстані 2–5 см від закінчення змінних чокових звужень, у неавтоматичній гладкоствольній вогнепальній зброї – приблизно на рівні початку ложі, оскільки досить часто злочинці вкорочують стволи такої зброї з метою приховано-го її носіння.

Комерційне лазерне маркування в залежності від місця, часу виробництва та реєстрації гладкоствольної вогнепальної зброї, як варіант, можливо було б наносити на внутрішню поверхню каналів стволів:

- у випадку виготовлення зброї на території України – її виробниками;
- у випадку виготовлення зброї за межами України – уповноваженими підприємствами, установами, організаціями у процесі її реєстрації в Україні;
- у випадку, коли гладкоствольна вогнепальна зброя вже знаходиться у власності громадянина до прийняття відповідного закону – уповноваженими підприємствами, установами, організаціями під час її перереєстрації.

Однак у будь-якому випадку, до розробки технологічного процесу нанесення вищезазначеного комерційного маркування повинні бути залучені фахівці у сфері лазерної техніки і технологій, фахівці зі створення сплавів металів, а також криміналісти-зброєзнавці.

Як підсумок, слід зауважити, що комерційне лазерне маркування деталей гладкоствольної вогнепальної зброї – перспективний технологічний напрямок, який слід продовжити розробляти та вдосконалювати, адже на момент прийняття закону стане нагальною потреба впровадження вищезазначеного маркування, що потягне за собою наявність необхідних потужностей зацікавлених у співпраці підприємств. Орієнтовна кількість необхідних маркувань за самими скромними підрахунками буде перевищувати 1–2 млн. одиниць-операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Аналітична довідка ДНД ЕКЦ МВС України, К., 2009; п. V протоколу наради керівництва МВС України від 17.09.2007, №56; п. 6.3 Програми протидії нелегальному обігу вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухівки та радіоактивних матеріалів на 2004–2007 роки.
2. Википедия: Лазер. URL: <http://ru.wikipedia.org/wiki/ОКГ>.
3. Горбачев И. В., Лихонинский В. С. Использование лазерных датчиков момента пролёта тела в криминалистической технике. *Экспертная техника*. Москва: ВНИИСЭ, 1981. С. 96–101.
4. Кофанов А. В. Возможности решения некоторых экспертно-баллистических ситуационных задач при помощи лазерно-оптического визирования. *Криминалистика и судебная экспертиза: Межведомственный научно-методический сборник*. Вып. 54 / Отв. ред. И. И. Емельянова. Киев: Министерство юстиции Украины, 2008. С. 74–80.
5. Лазерная маркировка материалов / А. Валиулин, С. Горный, Ю. Гречко [и др.]. *ФОТОНИКА*. 2007. №3. С. 16–22.

6. Луговський В. В., Ревнюк П. Я. LASER-2003 World of Photonics. URL: <http://www.madeinua.info/view.aspx?type=ja&lang=1&jaid=412>.
7. Мазніченко Ю. О. Інформаційні технології в експертній практиці: Навч.-практ. посіб. Київ: Київський нац. ун-т внутр. справ, 2007. 152 с.
8. Применение лазерной маркировки для идентификации оружия по следам на выстрелянных пулях / [Федоренко В. А., Стальмахов А. В., Федин А. В. и др.]. *Судебная экспертиза*. 2008. № 1. С. 17–24.
9. Судебная баллистика и судебно-баллистическая экспертиза: Учебник / [Стальмахов А. В., Сумарока А. М., Егоров А. Г., Сухарёв А. Г.]; под общей ред. А. Г. Егорова. Саратов: СЮИ МВД России, 1998. 176 с.
10. Чашин Е. А., Федин А. В., Федоренко В. А. Применение лазерных технологий при производстве стрелкового оружия. *Труды школы-семинара по криминалистическому оружиюведению*. Саратов: СЮИ МВД России, 2008. 119 с.
11. Чепельська Т. Зброя за дозволом і під контролем. *Іменем Закону*. 16–22 жовтня 2009. № 42 (5688). С. 10.
12. Чулков И. А., Зайцев В. Ф., Латышов И. В. Идентификация гладкоствольного огнестрельного оружия по следам на снарядах: Лекция. Волгоград: Волгогр. акад. МВД России, 2000. 32 с.

АНАЛИТИЧЕСКАЯ СПРАВКА

Некоторые аспекты оборота огнестрельного оружия в Украине

В справке анонсирована точка зрения автора на современную проблематику законного и незаконного оборота огнестрельного оружия на территории Украины в условиях отсутствия Закона Украины «Об оружии». Проанализировано состояние незаконного и законного оборота огнестрельного оружия: контрабанда, переделка, изготовление, незаконные раскопки, потеря и растрата. Предложены пути и направления деятельности МВД Украины с целью предупреждения и борьбы с вышеуказанными противоправными проявлениями.

Анализ изъятия работниками МВД огнестрельного оружия у преступников и незаконных собственников свидетельствует об остроте и актуальности вопроса борьбы с его незаконным оборотом на территории Украины. За последние пять лет наблюдается значительный и стойкий ежегодный рост, в среднем на 30,5%, количества оружия (боевого, самодельного и переделанного) из числа изъятого, найденного и добровольно выданного. Это указывает, с одной стороны, на повышение роли правоохранительных органов в борьбе с незаконным оборотом оружия, эффективности проведения целевых операций «Оружие» и др., а с другой стороны, на увеличение его количества в незаконном владении у граждан.

С целью решения проблемы борьбы с незаконным оборотом огнестрельного оружия на территории Украины, прежде всего необходимо четко определить источники и каналы его распространения, отработать методы и пути их устранения.

Все многообразие огнестрельного оружия, которое находилось в незаконном обороте и было изъято, можно условно разделить на такие основные категории:

- стрелковое огнестрельное оружие заводского изготовления СССР в период с 1945 по 1991 г. и современное оружие стран СНГ;
- стрелковое огнестрельное оружие зарубежного производства в период с 1945 по настоящее время;
- стрелковое оружие заводского производства, изготовленное в СССР и зарубежных странах в довоенный период (1939–1945 годы);
- переделанное огнестрельное оружие из других видов (охотничьего, газового, «несмертельного» действия и др.);
- оружие, изготовленное самодельным способом из бытовых предметов, специальных устройств либо полностью самодельное.

Среди всего многообразия изъятого из незаконного оборота огнестрельного оружия значительно возросли показатели по следующим его

видам: современное боевое оружие, обрезы охотничьих ружей, самодельное и переделанное оружие, что составляет по 29,8%, 24,8% и 20,1%, соответственно, от общего количества из числа изъятого. Стабильными, без снижения и возрастания, остались показатели изъятия оружия времен Второй мировой войны, что может быть объяснено уменьшением источников его поступления.

Основными наиболее распространенными источниками поступления огнестрельного оружия являются следующие:

- кражи со складов воинских частей и объектов разрешительной системы, вывоз из мест локальных вооруженных конфликтов;
- утрата или похищение оружия у служащих, законных его владельцев среди населения;
- контрабанда оружия, неразрешенного к обороту в Украине;
- раскопки на местах боевых действий во время ВМВ, обнаружение заброшенных войсковых складов и хранилищ, незаконное хранение «трофейного» оружия участниками ВМВ и их родственниками;
- переделка охотничьего, газового и пневматического оружия, которое не зарегистрировано в законном порядке, а также из числа зарегистрированного;
- кражи различных частей и механизмов огнестрельного оружия на заводах-изготовителях, металлургических комбинатах, переделка и приспособление для стрельбы различных бытовых предметов, самодельное и кустарное изготовление оружия.

В последнее время особую остроту приобрела проблема учащения случаев переделки для стрельбы боевыми патронами газового (травматического) оружия, о чем свидетельствует факт постоянного возрастания количества изъятий его из незаконного оборота. Так, уже на протяжении 1997–2001 годов было изъято, соответственно, по 17, 25, 41, 66 и 95 единиц такого оружия, а в 2014 году – 637. Само по себе газовое и травматическое оружие (пистолеты и револьверы), как отечественного, так и иностранного производства, несмотря на внешнее сходство с боевыми образцами, а иногда и являющиеся точной копией последних, не относится к огнестрельному и предназначено для активной защиты и обороны человека от нападения. Переделка таких пистолетов и револьверов для применения боеприпасов носит криминальный характер и приводит к полному изменению их назначения. Такие образцы из оружия самозащиты превращаются в боевое оружие, предназначенное для преступных целей.

Одной из серьезных проблем является неполное правовое урегулирование вопросов оборота оружия на территории Украины, в результате чего

в 90-х годах был осуществлен ввоз из-за границы большого количества газовых пистолетов и револьверов, которые по своим конструктивным особенностям не отвечают требованиям такой категории оружия, могут быть легко переделаны под боевой патрон, а некоторые его виды, включая и образцы отечественного производства, позволяют производить стрельбу боеприпасами без какой-либо переделки.

Так, переделанное газовое оружие применялось при совершении таких резонансных преступлений, как убийство 11.08.1997 г. в г. Одессе редактора газеты «Вечерняя Одесса» Б. Деревьянка, совершение нескольких убийств с применением одно и того же экземпляра переделанного газового пистолета модели 6ПЗ7 калибра 5,45 мм на территории Днепропетровской, Запорожской и Полтавской областей, серий убийств в г. Мариуполе Донецкой области и много других.

Наиболее часто изымаются переделанные газовые пистолеты моделей 6ПЗ7 (ИЖ-78) и 6П42 (ИЖ-79), а также револьверы «Гран» и «Страж» производства РФ. Немало оружия переделывается преступниками из таких распространенных моделей газовых пистолетов и револьверов иностранного производства, как ВАЛЬТРО, МЕ-38 и др. Принцип работы ударно-спускового механизма, а также основные конструктивные характеристики частей (за исключением стволов) пистолетов ИЖ-78 и ИЖ-79 практически не отличаются от конструкции пистолетов ПСМ (пистолет самозарядный малогабаритный) и Макарова (ПМ), соответственно. Это дает возможность легкой их переделки для стрельбы патронами калибров 5,45 мм и 9 мм (ПМ). Из оружия самозащиты газовые пистолеты и револьверы превращаются в орудия убийства, поэтому информация о преступлениях с применением такого оружия занимает все больше места в статистических данных МВД Украины. Во время регистрации или перерегистрации газового оружия не всегда обнаруживаются факты переделки отдельных его образцов, что, возможно установить только специалистам в области оружия или судебной баллистики.

Среди самодельного оружия из числа изъятого несомненными лидерами являются однозарядные пистолеты упрощенной конструкции, так называемые пистолеты-ручки калибра 5,6 мм. Количество поступающего на исследование такого оружия, а также типичность конструкции позволяют с уверенностью утверждать, что из разряда атипичного оружия давно сформировался самостоятельный тип огнестрельного оружия упрощенной конструкции. Кроме пистолетов-ручек значительное распространение получили самодельные пистолеты, револьверы, пистолеты-пулеметы и др. Наиболее распространенные калибры – 5,6 мм под патроны кольце-

вого воспламенения и 9 мм пистолетные патроны к пистолету «ПМ» Макарова.

Значительное распространение самодельного оружия на территории Украины, а также его применение при совершении тяжких преступлений привело к необходимости централизации и обобщения данных о такой категории оружия. С этой целью в 2002 году в отделе баллистических, трасологических экспертиз и учетов совместно с организационно-методическим управлением (программное обеспечение) создана автоматизированная база данных «Самодельное оружие». В базу вносится подробная информация, в т.ч. изображение внешнего вида оружия и его деталей, о наиболее совершенных образцах самодельного оружия, включая такие данные как размерные характеристики, конструктивные особенности, принцип действия автоматики, используемый патрон и др. База данных находится еще в стадии формирования и накопления массива, но уже доказала необходимость ее создания и результативность применения. Так, используя данные о конструкции оружия, которое применялось при совершении одного тяжкого преступления в Ивано-Франковской области, было установлено, что однотипные образцы пистолетов-пулеметов применялись и изымались и в других областях Украины, что свидетельствует о едином происхождении данных экземпляров оружия и позволяет получить дополнительные данные для раскрытия и расследования этих преступлений.

Определение источников и каналов распространения огнестрельного оружия позволяет органам внутренних дел эффективнее отработать способы и методы борьбы с его незаконным оборотом, среди которых можно выделить такие основные направления:

- укрепление нормативно-правовой и методической базы, упорядочивающей порядок оборота огнестрельного оружия и его классификацию на боевое, охотничье и так называемое «несмертельного действия»;
- усиление контроля над ввозом товара из-за границы, как частными лицами, так и фирмами субъектами предпринимательской деятельности в сфере производства и реализации оружия;
- принятие мер по усилению контроля над учетом и хранением оружия на военных складах, объектах разрешительной системы и находящегося в пользовании у служащих;
- повышение эффективности проводимых операций «Оружие» и месячников добровольной сдачи оружия, включая увеличение вознаграждения гражданам за выдачу оружия;
- выявление и изъятие у граждан переделанного газового и оружия травматического действия, которое находится в их пользовании на

законных основаниях. С этой целью, при прохождении регистрации и перерегистрации такого оружия, проводит обязательное исследование экспертами-баллистами с выдачей соответствующей справки на каждый образец оружия;

- выявление подпольных мастерских и мастеров-кустарей, которые занимаются изготовлением и перделкой огнестрельного оружия;

- недопущение расхищения огнестрельного оружия и его деталей на заводах-изготовителях, в пунктах приема и уничтожения оружия на металлургических комбинатах и др.

Исходя из выше изложенного, МВД Украины в последние годы осуществлен ряд организационных и методических мероприятий по организации профилактики, расследования и раскрытия преступлений, связанных с применением огнестрельного оружия, с помощью криминалистических учетов, ведение которых возложено на Экспертную службу МВД Украины.

Количество проверок огнестрельного оружия ЦПГТ ГНИЭКЦ в настоящее время (2005–2015 г.г.) составляет 34 903, в среднем, это 3 173 в год.

Количество преступлений, поставленных на учет ЦПГТ ГНИЭКЦ в настоящее время (2005–2015 г.г.) составляет 3 773, в среднем, это 343 в год.

В рамках повышения эффективности экспертного сопровождения раскрытия и расследования таких преступлений, во исполнение п. 6.3 Программы противодействия нелегальному обороту огнестрельного оружия, боеприпасов, взрывчатки и радиоактивных материалов на 2004–2007 годы, в августе 2005 года в ГНИЭКЦ МВД Украины введена в эксплуатацию автоматизированная баллистическая идентификационная система (АБИС) «ТАИС», благодаря внедрению которой повысилась оперативность выполнения проверок, появилась возможность проверки по большим массивам в автоматизированном режиме, обмена проверками с автоматизированным учетом других стран (РФ, РБ, Армении, Латвии и Литвы) в рамках создания единой сети автоматизированных пулегильзотек, что разрабатывается согласно плану работы Бюро по координации борьбы с организованной преступностью и иными опасными видами преступлений стран-участниц СНГ (п. V протокола совещания руководства МВД Украины от 17.09.2007 № 56).

В настоящее время массив автоматизированного баллистического учета ГНИЭКЦ МВД Украины составляет 20740 объектов, осуществлено 14599 проверок на причастность к совершению преступлений с использованием изъятого из незаконного оборота огнестрельного оружия, уста-

новлено 144 положительных результата. Кроме текущих проверок в базу электронных изображений внесены отстрелы 10290 единиц табельного оружия сотрудников МВД (5790 пистолетов АПС, ТТ, Форт и ПМ, 4500 автоматов АК-74, АКМС-74 У, АК-109 серии), продолжается занесение в массив оружия работников природоохранных организаций (в настоящее время введено 1735 единиц) с целью проверки на причастность к совершению преступлений.

Объем ЦПГТ ГНИЭКЦ МВД Украины в настоящее время (2005–2017 г.г.) составляет 80 782, в среднем, это 6 214 в год.

Учитывая, что на территории Украины зарегистрировано более 120 000 единиц нарезного огнестрельного оружия граждан, 85 000 единиц пистолетов и револьверов «несмертельного действия», больше 400 000 единиц оружия правоохранительных органов, по решению руководства МВД Украины (протокол оперативного совещания от 19.09.2005 №42), с целью поэтапного укомплектования региональных экспертно-криминалистических подразделений АБИС «ТАИС» Министром внутренних дел принято решение о первоочередном приобретении семи полнопрофильных АБИС и шести автоматизированных рабочих мест (АРМ) «ТАИС» (п. 4 раздела I протокола совещания руководства МВД Украины от 09.10.2006 №44). Однако, на сегодняшний день приобретено всего три полнопрофильных идентификационных системы (НИЭКЦ при ГУМВД Украины в Винницкой, Донецкой (-) и Харьковской областях), которые введены в эксплуатацию в августе 2009 года. Для окончания первоочередного оснащения подразделений Экспертной службы МВД Украины АБИС по состоянию на 2017 г. необходимо приблизительно 1 млрд. 86 млн. 200 тыс. грн.

ДОВІДКА

Прийняття Закону України «Про зброю» як складова забезпечення конституційних та національних прав і свобод громадян

На сьогодні вже ніхто з суспільства не ставить під сумнів необхідність прийняття Закону України «Про зброю», але виникають питання правового обігу різних видів зброї серед населення і підприємств з особливими статутними завданнями, а також кримінальної відповідальності за порушення кримінального законодавства в галузі обігу зброї. Все це обумовлено великою кількістю підзаконних відомчих та міжвідомчих нормативних актів (більше сімдесяти) які за умов Закону України «Про зброю», часто-густо протирічять один-одному.

Деякі науковці пропонують взяти за основу міжнародний досвід у регулюванні обігу вогнепальної зброї. Так, в США право на самозахист зі зброєю в руках визначено в другій поправці до Конституції у 1792 році. В Канаді з 1892 р. створена перша загальнонаціональна система видачі дозволу на носіння зброї, яка юридично закріплена в Кримінальному кодексі. У Швеції в 1967 р. (доповнений в 1996 р.) прийнятий Закон «Про вогнепальну зброю», а в 1970 р. (доповнений в 1996 р.) Декрет «Про вогнепальну зброю». В Австрії у 1986 році прийнятий Закон «Про зброю», а в 1977 році Закон «Про військові матеріали». У Бельгії в 1991 році прийнятий Закон «Про зброю» та паралельно діє «королівська інструкція про зброю». В Чехії у 1995 році прийнятий Закон «Про вогнепальну зброю і боєприпаси». У Великобританії (Англії) – Закон «Про вогнепальну зброю», який прийнятий у 1968 році (доповнений у 1988 р.), а в Шотландії Закон «Про вогнепальну зброю» прийнятий у 1969 році. На теренах колишнього СРСР законодавство про зброю діє у наступних державах:

- у РФ Закон «Про зброю» прийнятий у 1994 році і концептуально доповнений у 1996 р.;
- у Республіці Білорусь Закон «Про зброю» прийнятий у 2001 році;
- в Латвії Закон «Про зброю» прийнятий у 2002 році і вступив в дію з 1 січня 2003 року;
- в Республіці Молдова Закон «Про зброю» прийнятий у 1994 році;
- в Республіці Грузія Закон «Про зброю» ще не прийнятий, але підзаконними актами дозволено зберігання громадянами нарізної короткоствольної зброї за місцем проживання з метою самозахисту та охорони помешкання.

Виходячи з вищезазначеного, перерахованих нормативних документів, що регламентують обіг зброї в інших державах та на території України,

можна зробити висновок про необхідність термінового прийняття Верховною Радою Закону України «Про зброю», якого не існує вже 25 років. Раніше розглядалась значна кількість проектів вищезазначеного Закону, але з усіх можна виокремити наступні, що відрізняються концептуально всі інші на даний період часу є не найкращими копіями попередніх з однією «суттєвою» зміною, це авторські колективи, отже: проект Кабінету Міністрів України від 13.05.98 р.; проект народних депутатів Данильчука О. Ю. та Недригайла В. М. від 15.05.98 р.; проект народних депутатів Кармазіна Ю. А. та Мухіна В. В. від 10.11.98 р.; проект народних депутатів Кармазіна Ю. А., Мухіна В. В., Біласа І. Г., Хомича М. В., Данильчука О. Ю. та Недригайла В. М. від 06.06.2002 р.; проект народних депутатів Черновецького Л. М., Римарука О. І., Данильчука О. Ю. та Недригайла В. М. від 02.10.2002 р.; проект народних депутатів Вінського Й. В., Развадовського В. Й., Бульби С. С., Короля В. М., Зубова В. С. від 25.11.2002 р.

Виходячи з результатів правового аналізу розглянутих законопроектів про зброю, можна зробити наступні висновки:

- усі законопроекти потребують доопрацювання;
- в жодному з них не надано право громадянам на володіння, використання та застосування цивільної-самозарядної короткоствольної, середньо ствольної, довгоствольної вогнепальної зброї;
- необхідно провести всебічне опитування населення про доцільність надання громадянам України права на володіння цивільної зброї;
- ми вважаємо, що найбільш конструктивним є законопроект депутатів Черновецького Л. М., Римарука О. І., Данильчука О. Ю. та Недригайла В. М. від 02.10.2002 р., а найбільш заангажованим та зарегаментованим – законопроект Кабінету Міністрів України від 13.05.98 р.;
- законопроект народних депутатів Вінського Й. В., Развадовського В. Й., Бульби С. С., Короля В. М., Зубова В. С. від 25.11.2002 р., поєднавши в собі найкращу регламентацію правового обігу зброї на території України та певний конструктивізм вищезгаданих проектів, найбільш відповідає потребам сьогодення та рівню розвитку правової культури громадян України і при доопрацюванні може бути прийнятий за основу Закону України «Про зброю».
- на наш погляд доцільно залучити до доробки даного законопроекту фахівців з кримінального права, зброезнавців, мисливствознавців та сертифікаційних і Експертно-криміналістичної служби МВС, МЮ, МО, МОЗ України.

Підсумовуюче вищезазначене не хотілося, але треба констатувати, що наша країна залишилася не тільки у Європі єдиною країною без вище зазначеного закону, але навіть і в СНД. І все це при 23-х зареєстрованих у ВР Україні законопроектах, 7-м з яких пройшли перше читання, але не подолали – другого. Це наочний результат 25-річної законотворчої діяльності законодавчого органу.

Список літератури

1. Біленчук П. Д. Балістика : Криміналістичне вогнестрільне зброезнавство / П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Ф. Сулява. – К. : Міжнародна агенція «BeeZone», 2003. – 384 с.
2. Біленчук П. Д. Зброезнавство : Правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства : Україна. Європа. Світ / П. Д. Біленчук, А. В. Кофанов, О. Ф. Сулява ; за редакцією проф. П. Д. Біленчука. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2004. – 464 с.
3. Біленчук П. Д. Криміналістика : підручник / П. Д. Біленчук. – К. : АТИКА, 2001. – 544 с.
4. Волга В. О. Україні – Європейський закон про зброю / Василь Олександрович Волга. – К. : Нора-Друк, 2003. – 88 с.
5. Европейская конвенция о контроле за приобретением и хранением огнестрельного оружия частными лицами (Страсбург, 28 июня 1978 г.) : [сборник документов Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью / сост. Москалькова Т. Н. и др]. – М. : СПАРК, 1998. – 388 с.
6. Індюкова В. В. Міжнародний та відчизняний досвід правового регулювання, застосування та обігу зброї і набоїв до неї / В. В. Індюкова // Криміналістика у протидії злочинності : тези доповідей та повідомлень науково-практичної конференції (16 жовтня 2009 р.). – Київ : Хай-Тек Прес, 2009. – С. 331–333.
7. Індюкова В. В. Проблематика становлення законодавства «Про зброю» в Україні (історичні аспекти) / В. В. Індюкова // Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань : тези наукових доповідей та повідомлень Першого міжнародного науково-практичного семінару (26 березня 2009 р.). – К. : Навчально-науковий інститут підготовки слідчих і криміналістів Київського національного університету внутрішніх справ, 2009. – С. 44–50.
8. Індюкова В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку правової регламентації обігу вогнепальної зброї в Україні / В. В. Індюкова //

- Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих учених : матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених Київського національного університету імені Тараса Шевченка (23–24 квітня 2009 року). – К. : Вид-во Київського національного університету імені Тараса Шевченка, 2009. – С. 29–30.
9. Кофанов А. В. Актуальні питання судово-балістичних та зброєзнавчих досліджень / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Науковий потенціал України 2007 року» (27–29 березня 2007 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2007. – Ч. 2. – С. 37–40.
 10. Кофанов А. В. Виникнення перших експертних підрозділів / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Актуальні проблеми сучасної науки» (22–24 жовтня 2007 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2007. – Ч. 2. – С. 20–25.
 11. Кофанов А. В. До питання щодо класифікації судово-балістичних досліджень / А. В. Кофанов // Україна : поступ у майбутнє. – К. : АПСВ, 2000. – С. 170–172.
 12. Кофанов А. В. Генезис спеціальних знань та значення експертно-криміналістичних установ щодо проведення судово-балістичних досліджень / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інтернет-ресурс української науки» (9–11 липня 2007р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2007. – Ч. 2. – С. 7–11.
 13. Кофанов А. В. Закон об озброєнні в Німеччині / А. В. Кофанов, В. В. Індюкова // Збірник матеріалів четвертої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Соціум. Наука. Культура» (28–30 січня 2009 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2009. – Ч. 2. – С. 50–52.
 14. Кофанов А. В. Зародження знань у галузі балістики (військової) / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інтернет-ресурс української науки» (9–11 липня 2007 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2007. – Ч. 2. – С. 34–38.
 15. Кофанов А. В. Знання у галузі балістики як науково-теоретичні основи проведення судово-балістичних досліджень / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Науковий потенціал України» (25–28 липня 2008 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2008. – Ч. 2. – С. 11–14.
 16. Кофанов А. В. Історичні аспекти розвитку законодавства щодо обігу зброї у Великобританії / А. В. Кофанов, В. В. Індюкова // Збірник

- матеріалів п'ятої всеукраїнської інтернет-конференції «Науковий потенціал України 2009 року» (25–27 березня 2009 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2009. – Ч. 3. – С. 18–20.
17. Кофанов А. В. Прийняття Закону України «Про зброю», як складова правового забезпечення проведення та удосконалення судово-балістичних досліджень / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Інтернет-ресурс української науки» (27–29 березня 2007 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2007. – Ч. 2. – С. 25–29.
 18. Кофанов А. В. Поняття та зміст криміналістичних обліків та реєстрації / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів третьої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Україна наукова» (27–29 березня 2007 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2007. – Ч. 2. – С. 12–15.
 19. Кофанов А. В. Сучасні види криміналістичного обліку та реєстрації / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів третьої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Простір та час сучасної науки» (24–26 квітня 2008 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2008. – Ч. 3. – С. 10–14.
 20. Кофанов А. В. Трансформація криміналістичних установ в 50–90 роки ХХ століття / А. В. Кофанов // Збірник матеріалів третьої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасність, наука, час. Взаємодія та взаємовплив» (22–27 листопада 2007 р.). – К. : ТОВ «ТК Меганом», 2008. – Ч. 2. – С. 34–39.

ДОВІДКА

щодо обігу вогнепальної зброї в Україні

Зміцнення законності і правопорядку – одне з найважливіших завдань будь-якої держави у всі періоди її існування. Боротьба з незаконним обігом зброї займає особливе місце в діяльності держави щодо попередження злочинів, оскільки це характеризується подвійною превенцією: крім припинення незаконних дій стосовно зброї, попереджаються і тяжкі наслідки, які можуть бути через протиправне використання та застосування зброї.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що розглядаються саме історичні та правові аспекти регулювання обігу вогнепальної зброї, фактично з появи зброї, як такої. Хоча вітчизняними науковцями раніше не висвічувались питання обігу зброї в такому аспекті, серед криміналістичної літератури зустрічається ряд монографій, статей і доповідей, присвячених проблемам регулювання обігу вогнепальної зброї. Мова йде про: А. В. Іщенко, В. К. Лисиченка, С. Я. Єрмоленка, С. М. Потапова, П. Д. Біленчука, В. І. Антіпова, О. І. Ременця, Л. М. Кононенка, І. В. Бойка, О. М. Піджаренка, О. В. Грищенко, І. В. Ігнат'єва, В. В. Арешонкова та інших.

Історико-правовий аналіз нормативних актів, що регламентують обіг зброї, свідчить про те, що правила обігу зброї на теренах нашої сьогодишньої держави з'явилися одночасно з появою й розповсюдженням вогнепальної зброї в Російській державі (XIV століття). Перші спогади про вогнепальну зброю «армати» зустрічаються вже в 1383 році в Голіцинському літописі: «от того часу уразумели из них стреляти», що став відправним моментом розвитку російського законодавства про зброю. Спочатку нормативні акти про зброю не мали певної системи, що охоплювала б усю територію країни, а встановлювали правила обігу зброї у конкретних ситуаціях або відносно окремих осіб.

Статут Благочиння або Поліцейський 1782 р. був першим законодавчим актом, що містив припис загальнообов'язкового характеру про носіння зброї. Стаття 213 Статуту Благочиння зазначала, що «подтверждается запрещение всем и каждому носить орудие, кому узаконение того недозволяет, или предписывает». Зміст даної статті дозволяє говорити про те, що право на носіння зброї має бути запроваджене нормативно-правовим актом. На наш погляд, важливо те, що даний документ забороняє не стріляти, а носити зброю, адже до 1782 року указів, що забороняли носити зброю, не було (існували укази, що обмежували вільне носіння зброї певним особам за деяких умов).

Залежно від політичної та економічної ситуації в різні роки також дозволялося або заборонялося ввезення зброї в Російську Імперію (певну частину) або вивезення її з Росії.

Існували особливості щодо обмеження володіння зброєю певними категоріями населення, зокрема, державними селянами, заслано-каторжними й особами, що перебувають під поліцейським наглядом, зокрема було заборонено заслано-каторжним, навіть звільненим від каторжних робіт, мати будь-яку вогнепальну зброю.

Слід звернути особливу увагу на виняткове право козаків щодо володіння зброєю. Це обумовлювалося тим, що козачі адміністративно-територіальні формування знаходились у прикордонних регіонах, а також поруч із місцевостями, де була небезпечна криміногенна обстановка (наприклад, поруч із місцями проживання горян). Для обліку зброї отаманами велися спеціальні книги, у які записувалися наступні відомості: отримані й видавані предмети з позначенням номерів гвинтівок і револьверів, часу видачі, сума грошей, яка при цьому отримувалась, а також відзначалася передача зброї іншим власникам. На станичних (селищних) отаманів покладался обов'язок робити періодичні перевірки гвинтівок, револьверів, запасних частин до них, що перебувають на руках у козаків.

У XI – початку XX століть було надано громадянам Росії право на зброю, її придбання, зберігання й використання. Даний аспект можна розглядати як прогресивне явище, оскільки в той час таке право існувало далеко не у всіх країнах. Законодавством у процесі еволюції провадився досить твердий порядок зберігання та носіння громадянами вогнепальної зброї. З XVII століття право на носіння зброї надавалося тільки певним категоріям осіб. На початку XX століття ними були особи, у яких зброя була частиною обмундирування (наприклад, у поліцейських і жандармських чинів), яким вона була необхідна з метою самооборони; яким носіння зброї обов'язкове згідно звичаю, не забороненим законом; з метою полювання або занять спортом. З розвитком вогнепальної зброї законодавство стало розділяти її на види: військового – невійськового зразка; нарізна – гладкоствольна; рушниця – револьвери і т. п.

Дослідження правового регулювання обігу зброї за час існування Радянської держави дозволяє зробити висновок про те, що даний період характеризується найбільш суворою, тотальною системою контролю за обігом зброї. У міру віддалення від подій 1917 р. і громадянської війни головною причиною встановлення суворого контролю за обігом зброї була необхідність забезпечення безпеки суспільства шляхом запобігання використанню зброї в злочинних цілях. При всіх недоліках тоталітарної

держави ретельний контроль за обігом зброї, що давав позитивні результати в боротьбі зі злочинністю, був одним з досягнень держави.

Та нажаль, не зважаючи на те, що в перші роки становлення незалежної Української держави була реальна можливість, на основі жорстокого контролю за обігом зброї, прийняти дієвий Закон України «Про зброю», даний нормативний акт відсутній й до теперішнього часу.

На жаль, з законопроектів, що надавались на розгляд Верховної Ради законопроектів щодо обігу вогнепальної зброї, жоден не відповідає вимогам сучасного суспільства, не забезпечує громадянам право на захист життя, здоров'я, власність; не гарантують запобігання незаконного її розповсюдженню та обігу.

У якості приклада, наведемо короткий аналіз проекту Закону «Про зброю», що розглядався вже в першому читанні у Верховній Раді. Найвні недоліки й неточності можуть привести до неоднозначності в тлумаченні норм цього закону, що може, у свою чергу, викликати істотні розбіжності в його застосуванні, і, як наслідок, порушення конституційних прав громадян.

У визначенні вогнепальної зброї вказується, що снаряд приводиться до руху миттєвим вивільненням енергії, хоча згоряння пороху (або іншої речовини, що його заміщає), як відомо, відбувається не миттєво, а за якийсь (хоча й малий) проміжок часу, тим більше, якщо прийняти, що заряд згоряє миттєво, то стає неможливим існування такої галузі науки, як внутрішня балістика. У проекті стрілецька зброя визначається як зброя, що має калібр до 25 мм, хоча не дарма діючий в Україні ДЕРЖСТАНДАРТ 28653–90 калібр стрілецької зброї обмежує 20-ю міліметрами. Якщо ж прийняти пропоноване обмеження, то виходить, що 23-мм пушка зенітного комплексу ЗСУ 23–2 є стрілецькою зброєю.

Якщо проаналізувати визначення нарізної й гладкоствольної зброї, то виходить, що стволи мисливських рушниць із пологими нарізами типу «сюпра» входять у категорію нарізної зброї, хоча завжди відносилися до гладкоствольної. Схожа ситуація складається зі стволами свердління типу «парадокс», призначеними, для стрільби кулею, а в пропонованому варіанті трактується, що подібні стволи призначаються для стрільби шротом. Тим більше, що подібні нарізи («парадокс») нанесені наприкінці, а не на початку ствола.

Комбінованою зброєю називається зброя, що поєднує в собі два або більше види якої-небудь зброї, а не тільки вогнепальної як це передбачено в Проекті. У такий спосіб з поняття комбінованої вогнепальної зброї випадає об'єднання таких видів зброї, як вогнепальна й холодна, тобто пістолет-ніж, пістолет-кастет.

З визначення військової зброї випливає, що зброя, якою володіють збройні військові формування іноземних держав, в Україні військовою не є, але тоді, до якої зброї нам відносити наприклад М-16А-1 (стандарт країн НАТО)?

Що стосується визначення понять збереження й носіння зброї, то перше незрозуміло зовсім, а із другого випливає, що факт наявності при собі незарядженого пістолета не є носінням зброї.

У тлумаченні застосування зброї є також суттєві вади. Не зовсім зрозуміло, як можна зробити необережний прицільний постріл, не говорячи вже про те, що подача сигналу – це не застосування, а використання зброї.

У декількох статтях Проекту закону вказується, що регулювання правовідносин здійснюються цим законом і рівноправно з ним іншими нормативно-правовими актами, хоча регулювання таких відносин може регламентуватися тільки законом, все інше – це тільки підзаконні акти, які повинні забезпечувати виконання закону, а не діяти на рівні з ним.

Деякі положення законопроекту ставлять людину, що придбала зброю, у становище злочинця, якщо вона негайно не зареєструвала зброю. Наприклад, придбала зброю увечері п'ятниці, і в цей день зареєструвати її не має фізичної можливості. Очевидно, необхідно помінати термін реєстрації на три робочі доби.

Також важливим є зобов'язання продавців та виробників-реалізаторів проводити контрольні відстріли набоїв до продажу зброї та надавати ці зразки (кулі, гільзи) у центральну кулегільзотеку ДНДЕКЦ МВС України.

Отже, при ґрунтовному дослідженні правових аспектів щодо обігу зброї з історичної точки зору та залучення до розробки законопроекту фахівців з Експертної служби МВС України, які можуть, внаслідок наявного практичного досвіду роботи передбачити небажані наслідки того чи іншого формулювання статей правотворчого акту, є можливість найближчим часом прийняття та впровадження дієвого Закону України «Про зброю».

ДОПОВІДЬ

Суспільство та зброя: кримінально-правові, цивільно-правові та історіографічні аспекти

Сьогодення розвитку українського суспільства вимагає розробки дієвої і прагматичної концепції формування держави, а тому в даний час особливої актуальності, новизни та практичної значимості набувають питання з розбудови суверенної, демократичної, соціальної і правової держави, яка повинна забезпечити всебічну охорону прав і свобод людини та громадянина (ст. 1, 3, 17, 19 Конституції України) [1]. Вперше за останні три століття розбудови української державності в Конституції України (1996 р.) сформульовані світські концептуальні основи щодо позиції держави і суспільства до людини і громадянина. Так, зокрема в ст. 3 Основного закону української держави зазначається, що «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Держава відповідає перед людиною за свою діяльність. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави» [1]. Таким чином, Основний закон нашої держави визначає доктринальні засади пріоритетного розвитку теорії та методології, дипломатії і культурології, політики та стратегії як в діяльності органів законодавчої, виконавчої і судової влади, так і в діяльності громадських організацій.

Реалізація в освіті, науці і практиці українського державотворення конституційних положень є актуальною, оскільки ситуація в країні характеризується складністю і суперечливістю процесу формування, розбудови та забезпечення державної доктрини безпеки людини, суспільства і країни [2, 3].

Становлення нового суспільства, де панівними стають відносини приватної, комунальної і державної власності, вимагає, певна річ, і нового напрямку захисту цієї власності, прав особистості, як і самої людини, її життя, честі та гідності від злочинних посягань.

Нові форми взаємовідносин створюють правову базу для захисту особи та її інтересів, що є позитивним явищем. Але на тлі цього позитивного з'явилися і негативні явища, такі як зростання злочинності, послаблення діяльності правоохоронних структур, які не встигають за процесами росту негативізму. За такої ситуації в населення виникає природне бажання самозахисту, в тому числі і з використанням зброї або інших засобів протидії злочинним проявам.

В ч. 2 ст. 27 Конституції України зазначається, що «Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних зазіхань» [1]. Конституційна норма знайшла втілення й в інших галузях права. Зокрема Кримінальний Кодекс України прямо вказує в ст. 15 «Необхідна оборона» на реальну можливість використання людиною цього інституту із застосуванням зброї. Одним із способів захисту вищевказаних прав людини є право особи на володіння, носіння, використання і застосування зброї. Право громадян на володіння зброєю, природно, певною мірою вступає в конфлікт із правом інших громадян на життя і здоров'я, тому що визначає потенційну можливість застосування цієї зброї на поразку проти інших громадян. Зброя, особливо вогнепальна, спрямована проти людини, здатна не тільки нанести в тих або інших масштабах шкоду здоров'ю, але і позбавити життя ту людину, проти якої вона застосовується. Тому на органи внутрішніх справ покладена відповідальність відповідно до норм закону здійснювати як дозвільні (видача дозволів на право володіння, використання, збереження зброї), так і контрольні функції (перевірка законності володіння зброєю, збір відомостей про випадки застосування зброї на поразку проти людини й оцінка правомірності такого застосування зброї та ін.). Крім того, органи внутрішніх справ ведуть облік зброї, що знаходиться як у юридичних осіб, так і громадян, які проживають на території України.

Правове регулювання обігу зброї в незалежній Україні почалося із прийняттям Верховною Радою України 17.06.1992 року Постанови «Про право власності на окремі види майна», у Додатку №2 до якої мова йде про спеціальний порядок придбання громадянами права власності на окремі види майна.

Спеціальний порядок набуття права власності поширюється на вогнепальну мисливську гладкоствольну і нарізну зброю, на газові пістолети і револьвери та набой до них, споряджені речовинами сльозоточивою і дратівної дії, холодну зброю, а також пневматичну зброю зі швидкістю польоту кулі більше 100 м/с і калібром не більшим за 4,5 мм. Наступним кроком у цьому напрямку було прийняття Кабінетом Міністрів України 12.10.1992 року Положення «Про дозвільну систему», яка безпосередньо займається контролем за обігом зброї в Україні. Міністерство внутрішніх справ України наказом від 25 березня 1993 року № 164 затвердило інструкцію «Про порядок виготовлення, придбання, збереження, обліку, перевезення і використання вогнепальної зброї, боєприпасів до неї і вибухових речовин» (у даний момент ця Інструкція втратила чинність, відповідно до нового наказу МВС № 622 від 21.08.1998 року). Сьогодні в нашій державі

суспільні відносини, пов'язані з обігом зброї, регулюють близько 89 нормативно-правових актів (серед них є закони, накази, постанови тощо). Але головне те, що серед них, на жаль, не має головного – Закону України «Про зброю». Про доцільність прийняття такого Закону мова йде ще в Положенні «Про відзнаку Президента «Іменна вогнепальна зброя» від 29.04.1995 року. Актуальність прийняття цього закону і проведення даного дослідження обумовлено ще й тим, що із прийняттям Конституції України у 1996 році, нового імпульсу набула розбудова демократичної, правової держави, головним завданням і змістом діяльності якої є затвердження, забезпечення і захист прав та свобод людини і громадянина від протиправних зазіхань. Виконання цього завдання пов'язане із вирішенням ряду складних політичних, економічних, соціальних і правових проблем, оскільки реальний стан справ у державі і суспільстві сьогодні ще далекий від вимог часу.

Загальновідомо, що за останнє десятиліття світове співтовариство переживає своєрідний бум «озброєної» злочинності.

Злочинний світ використовує для здійснення своїх кримінальних дій різноманітну зброю: холодну, металеву, вогнепальну, пневматичну, газову, електричну тощо.

Узагальнення проведених нами експериментальних, соціологічних та історіографічних досліджень (1930–2003 рр.) [4, 5, 6], статистичних даних державних установ, органів законодавчої, виконавчої і судової влади свідчать, що складність вирішення даної проблеми ще більше загострюється через відсутність в Україні чіткого та дієвого механізму законодавчого забезпечення обігу вогнепальної зброї і разом з тим характеризується проявами латентного незаконного обігу цієї зброї, як реальної загрози посягання на права і свободи людини, суспільства і держави [5, 7, 8, 9, 10].

Проведений нами узагальнений порівняльний аналіз сучасної кримінальної статистики обігу зброї в державі доводить, що в ході проведення правоохоронними органами спеціальних операцій на території України було вилучено з незаконного обігу тільки з 1992 по 2000 рік – 23419 одиниць вогнепальної зброї. За 1992–1999 рр. в Україні викрадено 1491 одиницю такої зброї. З використанням цієї зброї за 1992–1999 рр. на території України вчинено – 8952 злочини [4].

Разом з тим статистика лісового господарства свідчить, що на 1.01.2003 року в Україні зареєстровано близько 480 тисяч мисливців, а мисливські угіддя у цілому складають 48 млн. га, із них надано у користування організаціям Українського товариства мисливців та рибалок – 37 млн. га, що складає 77,4% мисливських угідь України, підприємствам Держкомлісгоспу – 6,6 млн. га (13,8%), Товариству військових мисливців

та рибалок – 1,1 млн. га (2,3%), 3,1 млн. га (6,5%) – іншим користувачам, яких налічується більше 90.

Сьогодні у мисливському господарстві України працюють понад 5,3 тис. чоловік, із них 560 мисливствознавці і 3790 – штатні єгері [11].

В дозвільній системі МВС України станом на 01.01.2000 р. зареєстровано 668579 власників вогнепальної зброї, у їх володінні сьогодні знаходиться 754694 одиниці вогнепальної зброї.

Крім того, результати проведеного авторським колективом узагальненого дослідження свідчать, що тільки у період з 1991 по 1995 рік громадянами України було придбано через комерційні структури (магазини, фірми) крім мисливської гладкоствольної зброї ще 9 тисяч одиниць гладкоствольної вогнепальної зброї спеціального призначення та бойової, яка за своїми тактико-технічними характеристиками не відповідає стандартам і критеріям, що встановлені в Україні і світі для мисливської зброї, а отже згідно правовим нормам та нормативно закріплених в правових документах методиках, не могла і не повинна була завозитися з-за кордону і продаватися в нашій державі як мисливська гладкоствольна зброя [12, 13, 14].

Органами внутрішніх справ на сьогодні зареєстровано в громадян України 116 тис. спеціальних засобів – газові балончики, газові пістолети та револьвери, володіння якими дозволяється державою тільки особам з 18 років за висновком відповідних медичних комісій та рішенням органів дозвільної системи.

За даними МВС України станом на 01.12.2002 р. у злочинців було вилучено 25 тисяч «стволів» вогнепальної зброї, якими можна озброїти 17 полків і майже 4 тисячі кілограм вибухівки, якої вистачить для виготовлення більш як 5 тисяч протипіхотних мін.

У порівнянні з 1997 роком у 2002 році кількість убивств із застосуванням вогнепальної зброї зменшилася на 34%, але як справедливо зазначає Ю. О. Смирнов, «...зброї в незаконному обігу все ще багато».

Підтвердженням цього висновку є те, як зазначає Ю. О. Смирнов, на Кіровоградщині злочинний світ викрав у держави для своїх протиправних цілей рекордний арсенал зброї. Тут, з місця охороняемого складу зброї злочинці викрали близько 200 пістолетів та автоматів, 44 противотанкових гранатомети, 75 кг. тротилу, понад 17 тисяч набоїв.

В 2002 році в Рівненській області працівниками міліції знешкоджено бандитське угруповання, в схованці якого було виявлено кулемет, пістолети з глушниками, гранати, обрізи мисливських рушниць, набої, маски, кайдани, ампули з отрутою.

Кримінальна статистика багатьох держав світу засвідчує, що основними негативними тенденціями проявів «озброєної» злочинності є такі: 1) збереження високої суспільної напруженості в багатьох регіонах світу, де в обігу є зброя (Афганістан, Чечня, Ірак і т. п.); 2) достатньо високий відсоток злочинів, скоюваних із застосуванням вогнепальної і мінно-вибухової зброї; 3) різке розширення спектру різних видів зброї, яка використовується в злочинних цілях (портативної, маневреної, простої за конструкцією і доступної зброї індивідуального застосування – холодної, металевий, вогнепальної, пневматичної, газової, електричної); 4) теракти 11 вересня 2001 року в США і останні події в світі переконливо показують зростаючу тенденцію використання зброї при скоєнні злочинів терористичної спрямованості; 5) існує реальна загроза застосування зброї масової дії (ядерної, хімічної, біологічної і т. п.) при скоєнні злочинів.

Нижче наведемо результати власних соціологічних досліджень щодо вивчення сучасних проблем зброєзнавства і правового регулювання обігу зброї в Україні, які були отримані шляхом анкетування понад 200 осіб певної категорії населення, серед яких курсанти академії МВС, вчителі середніх шкіл та студенти вищих закладів освіти, віком від 17 до 55 років.

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити наступні висновки:

1) на перше питання анкети, *«Чи готове наше суспільство до вільного продажу вогнепальної зброї»* – «так», відповіло всього 5% курсантів академії МВС, а решта 95% відповіли «ні». Всього 4% вчителів середніх шкіл, серед яких проводилось опитування, позитивно відповіли на дане питання.

Аналізуючи результати досліджень по першому питанню можна зробити висновок, що відповіді студентів вищих навчальних закладів відрізняються від відповідей опитуваних курсантів МВС України та вчителів середніх шкіл (15% студентів вважають, що суспільство готове до вільного продажу зброї, а 85% вважають, що не готове). Узагальнення показують, що на думку опитуваних наше суспільство на теперішній час ще не готове до вільного продажу зброї.

2) на запитання: *«Як ви ставитесь до придбання та носіння вогнепальної зброї»* 42% курсантів МВС відповіли позитивно. Це можна пояснити тим, що майбутня професія цих людей буде пов'язана з носінням та використанням вогнепальної зброї. Тільки 12% вчителів відповіли позитивно. Пояснити можна це тим, що 80% опитаних вчителів – це жінки, а жінкам зброя не природна. 28% студентів також дали позитивні відповіді на дане питання.

3) якщо проаналізувати результати проведеного дослідження, то можна відзначити, що на питання анкети *«Чи є придбання вогнепальної зброї реалізацією права людини на захист свого життя?»* 65% курсантів МВС вважають, що придбання вогнепальної зброї являється реалізацією конституційного права людини на захист свого життя. Проте 35% опитуваних курсантів вважають інакше. Такої ж позиції дотримуються вчителі середніх шкіл, з яких лише 20% погоджуються з цією пропозицією, а 80% проти. Цю позицію вчителів можна пояснити по різному. Наприклад, вчителі проти того, щоб діти, яким виповнилося 18 років приносили до школи зброю. Це може погано впливати на їх світогляд, заважати процесу правильного виховання школярів тощо.

4) на питання, *«Як ви вважаєте, чи зросте рівень злочинності, якщо дозволить вільний продаж вогнепальної зброї?»*, як ми бачимо, 90% курсантів вважають, що у зв'язку з цим рівень злочинності зросте.

Вчителі середніх шкіл вважають, що відповідь на це питання може бути 50% на 50%. Тобто, половина опитаних вчителів вважає, що рівень злочинності зросте, так як обіг зброї збільшиться, а інша половина вважає, що рівень зменшиться, так як потенційний злочинець буде вважати, що у жертви може бути зброя, якою він може скористатися для самозахисту. З усієї кількості студентів, що брали участь в анкетуванні, всього 40% вважають, що рівень злочинності збільшиться, а 60% вважають, що зменшиться. Пояснити це не просто, можливо тому, що студентів зараз хвилює більше своє майбутнє, аніж рівень злочинності.

5) з наступного питання статистичні дані свідчать, що 80% курсантів МВС при дозволі на вільний продаж зброї, придбали б собі вогнепальну, чи ще якусь зброю. А вчителі майже зовсім не хочуть мати справу зі зброєю. Але 15% опитаних вчителів все-таки придбали б зброю у власне користування. Мабуть, пояснити це можна тим, що ці 15% вчителів при наявності зброї сподіваються на гарантований самозахист від зловмисників. Студенти, 60% яких відповіли позитивно, вважають, що це єдиний спосіб захистити себе. А інші 40% просто негативно відносяться до зброї.

6) при відповіді на питання анкети *«Перерахуйте категорії осіб, яким би ви заборонили придбання вогнепальної зброї»* «погляди респондентів розійшлися, а саме: 9% вважають, що хворим людям потрібно заборонити продаж та носіння зброї. 17% вважають, що придбання зброї слід заборонити психічно неврівноваженим та тим, хто знаходиться на обліку у психоневрологічному диспансері. 25% опитаних заборонили б придбання зброї залежним від наркотиків та алкоголю. 18% опитаних вважають, що необхідно заборонити продаж зброї тим, хто відбули покарання в міс-

цях позбавлення волі. 11% вважають, що таку заборону слід застосувати до недієздатних. А 20% з усіх респондентів вважають, що потрібно заборонити продажу та носіння зброї всім, крім тих, чия професійна діяльність пов'язана з носінням та використанням вогнепальної зброї.

Загалом треба зазначити, що не тільки ці категорії осіб зустрічаються в відповідях анкетування, були й інші. Наприклад: неповнолітні. За них проголосувало лише 5% від всіх респондентів. Лише один респондент запропонував: «газову зброю продавати лише тим, кому виповнилося 20 років, а вогнепальну продавати лише з 25 років, виключаючи хворих, психічно неврівноважених, недієздатних та інших».

7) на питання: *«Якому виду зброї ви віддасте перевагу?»* «вся кількість респондентів розподілилась на 2 категорії, тобто, якщо три групи (курсанти МВС, вчителі середніх шкіл, студенти вищих навчальних закладів) – 100%, то за газову зброю відають свою перевагу – 80%. Це можна пояснити тим, що більшість респондентів, використовуючи зброю, не бажають завдавати тяжких наслідків іншим людям. А інша група, тобто 20% з всіх відають перевагу вогнепальній зброї. Тобто вони вважають, що вогнепальна зброя може захищати надійніше.

8) на питання анкети *«Яка на ваш погляд повинна бути відповідальність, за незаконне застосування зброї?»* «найбільша кількість із всіх опитуваних респондентів відповіли, що за незаконне застосування зброї повинна бути кримінальна відповідальність, не зважаючи на обставини та ступінь тяжкості злочину. Вчителі (25%) та студенти вузів (15%) при відповіді на це питання вважають, що повинна бути інша відповідальність, не вдаючись до подробиць.

Результати проведеного нами соціологічного дослідження дозволяють зробити висновок, що наше суспільство не налаштовано на вільний продаж та носіння вогнепальної зброї. Це пояснюється, як певною специфікою економічного розвитку держави. Це пояснюється, як певною специфікою економічного розвитку держави так і своєрідним менталітетом нашого суспільства.

А тому сьогодні, коли обіг незареєстрованої вогнепальної зброї збільшився, значна кількість опитуваних справедливо висловились за необхідність кримінальної відповідальності до осіб, які незаконно володіють вогнепальною зброєю.

Зброя сама по собі є джерелом підвищеної небезпеки і для її поширення у суспільстві впливає багато різних економічних, моральних та інших важливих факторів, серед яких основним стане – Закон України «Про зброю».

За цих обставин велике значення з боку державних органів і громадських організацій України надається розробці і впровадженню в життя національної доктрини забезпечення безпеки людини, суспільства і держави, а також підвищенню дієвості і ефективності законотворчої, правохоронної та правозахисної діяльності.

Список використаної літератури

1. Конституція України. – К.: 1996. – 80 с.
2. Біленчук П. Д. Правовий статус особи. – К.: Атика, 1999. – 287 с.
3. Біленчук П. Д. Конституційне право України. – К.: Атика, 1999. – 227 с.
4. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Балістика: криміналістичне вогнестрільне зброязнавство. Підручник для вузів. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2003. – 384 с.
5. Кофанов А. В. Незаконный оборот оружия: сравнительный анализ // Транснациональная преступность: состояние и трансформация: Учебное пособие. – К.: Атика, 1999. – С. 37–45.
6. Сулява О. Ф. Використання статистичних та інформаційних даних криміналістичних обліків в розслідуванні злочинів, пов'язаних з використанням вогнепальної зброї // Збірник наукових праць «Правова статистика: проблеми теорії і практики». – Хмельницький: ХІРУП, 2003. – С. 77–82.
7. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року. – К.: 2003. – 56 с.
8. Білоконь М. В., Косоговський А. А. Зброя // Міліція України, 1999, №9–10. – С. 18–19.
9. Біленчук П. Д., Еркенов С. Е., Кофанов А. В. Транснациональная преступность: состояние и трансформация. – К.: 1999. – 272 с.
10. Керуватись тільки законом, не порушуючи прав мисливців // Лісовий і мисливський журнал, 2003, №2. – С. 48.
11. Лісове господарство України // Журнал Державного комітету лісового господарства України., 2003. – С. 17.
12. Методика встановлення належності виробів до категорії мисливських (спортивних) гладкоствольних рушниць / МВС і Міністерство юстиції України. Протокол від 17.11.1999 р. – К.: 1999.
13. Методы идентификации и контроля за распространением огнестрельного оружия. ATF National Tracing Center (Закон о контроле за оружием в США (GCA) 1968 года).
14. Кофанов А. В. Теоретичні та практичні аспекти криміналістичного дослідження гладкоствольної вогнестрільної зброї // Авт. дис. канд. юр. наук. – К.: 2000. – 19 с.

ДОПОВІДЬ

щодо обігу зразків атипової (замаскованої, прихованого носіння) вогнепальної зброї в Україні

Вогнепальна зброя, що використовується в злочинних цілях, поділяється за способом виготовлення на стандартну промислову, кустарну, саморобну. Як відомо, стандартна зброя виготовляється серійно в спеціалізованих заводських умовах, в точній відповідності з еталоном і вимогами ДСТУ. Вона має власне цільове призначення. Кустарною вважається зброя, виготовлена не в заводських умовах майстрами-зброярами. Від промислової і кустарної дещо відрізняється так звана атипова вогнепальна зброя. Вона має своєрідні балістичні і конструктивні характеристики, тому повинна розглядатися як самостійний вид вогнепальної зброї. У криміналістичній літературі вказано, що атипова зброя є зброєю особливого виду [1]. Розрізняється три основних види атипової зброї: саморобна, перероблена і комбінована. Саморобною атиповою вогнепальною зброєю, на наш погляд, є такі її зразки, у яких всі частини виготовлені особою (особами) саморобно (кустарно). Такий різновид атипової зброї є доволі розповсюдженим і грубим імітуванням заводської зброї. До переробленої атипової зброї належать зразки, виготовлені шляхом внесення значних змін кустарним способом в заводський екземпляр вогнепальної зброї, а також деякі види заводської зброї, спеціально пристосовані для проведення пострілів та зберігання (транспортування) в певних умовах. Наприклад, виготовлення «обріза» в результаті укорочення ствола і ложа гвинтівки або карабіну. В експертній практиці і в спеціальній літературі перероблену зброю інколи безпідставно відносять до суто саморобної, з чим погодитися, на наш погляд, неможливо. Така зброя виокремлюється у самостійну групу. Деякі експерти-криміналісти вважають атиповими зразками заводську зброю, конструктивно утворену шляхом видалення дерев'яних (полімерних) частин або однієї з основних металевих частин-деталей. Видалення дерев'яних (полімерних) частин у такому разі не змінює властивостей металевих частин і механізмів (ствола, ударного і спускового механізмів). Це стосується: малокаліберних гвинтівок серії «ТОЗ»; «АК» – 47; 74 (деяких зразків 109-серії); гвинтівок «Мосіна» зразка 1891/30 pp.; пістолетів-кулеметів різних систем («Шпагіна», «Томсона») і т. п. Зовнішні зміни в цій зброї не впливають на взаємодію частин, не порушують принципу її дії і не змінюють балістичну характеристику зразка. Таку вогнепальну зброю, на наш погляд, не можна відносити до атипової, це більше стосується ви-

значення технічної справності зброї. З нашої точки зору, це «некомплектна» стандартна зброя.

Атипова ручна вогнепальна зброя найбільш повно відображає сукупність головних її властивостей всіх різновидів: можливість виконання пострілу – вогнепальність і відхилення від типу, стандарту – атиповість. У спеціальній літературі атипова зброя визначається як така, що відрізняється від «загально розповсюджених зразків». Таке визначення виду зброї доволі дискусійне. Атиповою ручною вогнепальною зброєю, на наш погляд, слід вважати таку, що має специфічні балістичні та бойові якості, нестандартної своєрідної конструкції, виготовлену саморобним способом повністю, частково або повністю змінену (перероблену) заводську зброю, промислового виготовлення «спеціального призначення», що використовується службами зі спеціальним статусом (так званими секретними) деяких країн світу у дуже обмеженій кількості, а також комбіновану (з ознаками холодної, вогнепальної зброї). Таким чином, поняття «атипова вогнепальна зброя» визначається двома сукупностями ознак: перша – що характеризує предмет як вогнепальну зброю, друга – по ознакам атиповості [1].

Отже, на наш погляд, зброярська культура в Російській Імперії складалась дуже своєрідно. Існувала різниця по регіонам, були різні пріоритети, уподобання у міських і сільських жителів. У самій Росії револьвери і пістолети вважались коштовною «панською зброєю» і для господарства предметами абсолютно не корисними. Справді, на полювання з ними не підеш. Пастухи для захисту обшинного скоту від вовків, ведмедів і конокрадів також не користувалися ними. В кримінальному середовищі царської Росії нарізна зброя також була ознакою елітарності і тільки. Інша справа, рушниця – річ корисна в усіх відносинах. Без рушниці ямщики, особливо в поштової службі, в дорогу не вирушали. Шинкарі тримали її під прилавком з патронами, зарядженими сіллю. Сторожі, охороняючи господарський скарб, користувались тим же. Однак, рушниця рушницею, але тим же категоріям підданих Російської Імперії необхідна була дробова зброя з коротким стволом. Тому Тульський Імператорський зброярський завод і випускав двоствольний пістолет 20 калібру. В якості екзотики ними озброювались та користувалися мисливці для добивання дичини. Заможні надавали перевагу в такому випадку револьверам, переважно «Сміт і Вессон» калібру 4,2 лінії. З настанням 1917 року населення особливо гостро відчувало, що залишилося беззахисним. Кількість пістолетів і револьверів на руках і в продажу була явно недостатньою. Це було одним із поштовхів до виникнення такого феномену («ноу-хау») у зброєзнавстві

як «кулацький обріз» – саме «атиповий» представник сімейства гвинтівок Мосіна, здійснивши великий вплив на формування криміналістичних уявлень про зброю спеціального призначення та самооборони. До цього про «обрізи» знали виключно зі зразків вкорочених довгоствольних чи середньоствольних гладкоствольних рушниць, а ніяк не нарізних гвинтівок чи карабінів. Такими обрізами було озброєно населення під час Директорії, Гетьманщини, Другої Світової війни, післявоєнного періоду, і дотепер «обріз» існує в кримінальному середовищі, хоча в меншій кількості, ніж раніше. Основним та дуже суттєвим балістичним недоліком такої зброї була фрагментація снаряду під час пострілу за рахунок надпотужного порохового заряду гвинтівкового набою і вкороченого ствола: менше 200 мм (підтверджено експериментальним шляхом: 10 пострілів, 7 – фрагментацій куль вже біля дулового зрізу)¹. Але все одно він став прототипом нових видів спеціальної зброї самозахисту і «виживання» для льотчиків, геологів і інших спеціальних категорій осіб. Розглянемо більш докладно деякі зразки сучасної «спеціальної» та іншої зброї, а саме їх ТТХ.

Для льотчиків ця проблема зі всією гостротою постала ще в Першу Світову війну, коли військове відомство Росії планувало озброїти їх «Маузером» мод. К-96, що поєднував в собі якості пістолета і дуже умовно легкого карабіну. Під час Другої світової війни німецькі льотчики, що воювали в Африці, брали з собою мисливський «трійник», щоб з його допомогою добувати їжу, захищатися від хижаків або для самозахисту у випадку несанкціонованої посадки. До цього ж часу відноситься і перший зразок спеціальної зброї «Спрінгфілд» М 6, розробленої для пілотів дальньої авіації США з метою використання його в ситуаціях, пов'язаних з «виживанням». Він являв собою легкий, складний, мисливський бок-флінт. Верхній ствол у М 6 – нарізний, під патрони калібру 5,6 мм кільцевого запалювання, нижній – гладкий, калібру .410. До нього додавалися дробові і сигнальні патрони. Вага рушниця – 1,81 кг, довжина у складеному стані – 450 мм, в розкладеному – 800 мм. Були спроби пристосувати для умов виживання і великокаліберні пістолети і револьвери, до яких вироблялися спеціальні дробові патрони. Для збільшення ефективності

¹ Умови проведення експертних експериментів (2014 р.): зброя – «обрізи» гвинтівки «Мосіна» 1933 р.в. та «Маузер» 1939 р.в. з довжиною стволів 143 мм та 174 мм, відповідно; набой з важкими та легкими кулями; 10 серій по 10 пострілів з кожного «обрізу»; роки виготовлення набоїв варіюються від 1927–1974, роки виготовлення набоїв не вплинули на кількість фрагментацій; мінімальна кількість фрагментацій куль у серії – 3, максимальна – 10.

патрони споряджалися важким і щільним вольфрамовим дробом. Можна навести ряд, на наш погляд, достатньо вдалих прикладів розробки зброї такого типу і в РФ. Наприклад, «Мисливський комплекс-пістолет» ТП-82, який конструктивно являє собою «обріз» мисливського трійника. Два верхніх, горизонтально розміщених, гладких ствола 32 калібру (12,5 мм), довжина патронників – 70 мм, і нижній, нарізний, калібру 5,45 мм. При габаритах зброї 360x150 мм довжина блоків стволів – 300 мм, вага 1,6 кг (без приклада). Обладнаний запобіжником від випадкових пострілів і перемикачем з курка верхніх стволів на нижній, а також важелем перезарядження. Зброя входить в наземний комплект виживання космонавтів («СЗПАЗ» – стрілецька зброя переносного авіаційного запасу) разом з мачете, який використовується у цьому комплексі як плечовий упор (вага в чохлах 0,8 кг). В боєкомплект входять: дробовий патрон (СН-8), сигнальний (СН-С), а також інші патрони зі спецзарядами. Згідно анонсуванням виробників зброї (ТОЗ), по своїй ефективності вона не поступається мисливській, розрахованій на патрони 20 калібру, споряджених шротом №3, з довжиною ствола 700 мм. Висота підйому «зірки» сигнального патрона – 165 метрів, час горіння шашки – 8–11 секунд. Експансивна куля патрона СН-П (5,45x40 мм) до нарізного ствола створює зону ураження у вісім-десять разів більшу, ніж куля патрона того ж калібру 5x45x39 (7Н6). Ефективна дальність стрільби без плечового упору з гладкоствольного ствола – не більше 15–20 м, із нарізного – до 50 м. З плечовим упором 35 і до 200 м (в цьому випадку бажано застосовувати оптичний приціл). Для екіпажів Російських ВПС в якості зброї самооборони і зброї виживання був створений двоствольний автоматичний пістолет (автор І. А. Скрильов), який включений в аварійний комплект льотчиків. Пістолет має ударно-спусковий механізм подвійної дії з зовнішнім курком і перемикачем-запобіжником. Верхній ствол гладкий 32 калібру (під вищевказані патрони СН-Д і СН-С), споряджений відкидним затвором по типу затвора гвинтівки Снайдера. Нижній – нарізний, під патрон 9x18 АСС ($E_0 = 505$ Дж, що рівнозначно енергії 9 мм патрона «Люгер»). Ствол, затворна коробка і сам затвор одночасно є затвором нижнього нарізного ствола. Автоматика нижнього ствола діє по типу вільного затвора, де його роль виконує верхній ствол зі своєю системою запирання. Таке компонування забезпечує велику перевагу в масі і габаритах (ця конструктивна особливість пістолета запатентована). Дульний компенсатор, розташований на нарізному стволі, забезпечує стійкість зброї при автоматичному режимі ведення вогню. Для зручності в користуванні пістолет має відкидну рукоятку і з'ємно-складний, телескопічний приклад. Постачання патронів у патрон-

ник здійснюється зі штатної обойми на 15 патронів або з запасних-збільшених, місткістю 30 патронів кожна. У відкидній рукоятці наявна запасна обойма, у з'ємному прикладі розміщені ще дві, а також 12 дробових і сигнальних патронів. З використанням спеціальних вкладишів-стволів із верхнього ствола можна стріляти патронами 5,45x40 мм (СНП) і 7,62 мм безшумними патронами (СП-4). Основні характеристики пістолета: маса (без боєкомплекту) – 1,4 кг; маса приклада (без боєкомплекту) – 0,5 кг; довжина – 265 мм (з прикладом – 565 мм); висота – 150 мм (з 30-зарядним магазином – 170 мм); ширина – 35 мм. Без автоматичного режиму ведення вогню і безшумних патронів ця зброя може бути суттєвим доповненням до екіпірування осіб, що працюють в екстремальних умовах, – геологів, лісників, егерів, працівників МНС і таке інше. Цікава, на наш погляд, ще одна розробка І. А. Скрильова – гладкоствольний, «штурмовий», самозводний пістолет 12 калібру з довжиною патронника 70 мм «Леопард», який має блок з чотирьох стволів (Деррінджер) по типу пістолета Ланкастера. У зазначеній зброї можуть бути використані будь-які бойові припаси цього калібру споряджені: кулею, картечню, дробом; сигнальні, газові, маркерні, а також споряджені полімерними (пластизоловими) уражаючими снарядами нелетальної дії. Особливістю конструкції ПС «Леопард» є те, що він має ударник, який при зведенні курка повертається і наносить удари по бойкам по черзі – використаний револьверний принцип дії, тільки повертається не барабан, а ударник. Спусковий механізм дозволяє використовувати заряди в будь-якій послідовності. Пістолет має ручний запобіжник, який розміщений перед курком, що створює певні зручності користування зброєю, тому що зняття з запобіжника і зведення курка здійснюється одним рухом пальця руки. На рукоятці розміщений рамковий запобіжник, який виключається при обхваті рукоятки долонею руки. Патрони розташовуються в обоймах по чотири штуки, що дозволило збільшити практичну скорострільність. Екстракція гільз відбувається автоматично при відкриванні блоків ствола, стріляні гільзи викидаються ежектором разом з обоймою. До пістолета може приєднуватися приклад, який має довжину, що регулюється, а також два гнізда під запасні обойми. Передня пістолетна рукоятка, в якій може розміщуватися запасна обойма, може кріпитися до блоку стволів замість ців'я. Наявні з'ємні дульні пристрої по типу чоків, раструбів або дульних компенсаторів. Є можливість встановлення лазерного прицілу або ліхтарика. Основні характеристики пістолета: загальна довжина – 310 мм; довжина стволів – 250 мм; ширина – 46 мм; висота – 160 мм; вага – 2,2 кг; скорострільність – до 20 пострілів за хвилину. ПС «Леопард» можна порівняти

з аналогічними по призначенню європейськими та американськими зразками, наприклад, з помповим пістолетом 12-го калібру фірми «ОФ Моссберг»: Уітнес протекшин 590, який має підствольний магазин на чотири патрона (плюс один в ствол) і загальну довжину – 622 мм при довжині ствола 317 мм, і «Екзек'ютів протекшин 590», який відомий серед фахівців ще як «Ескорт», з магазином на два патрона (плюс один в ствол) довжиною 419 мм при довжині ствола 178 мм. При рівному або меншому боєкомплекті ці пістолети, в порівнянні з ПС, мають великі габарити і масу. Навіть найбільш мініатюрний із них – «Ескорт» – і важче і довше «Леопарда». Всі вищезазначені моделі можуть облаштовуватися полум'ягасником і пристроєм для гасіння звуку («глушником»). Але експлуатація всіх цих зразків має свої особливості і може нести небезпеку при проведенні експертного дослідження у зв'язку з виготовленням її у відповідності до специфічного стандарту. Заряджена зброя з патронами в стволі стає небезпечною при зберіганні і носінні, навіть якщо вона поставлена на запобіжник (відповідно до американського стандарту milspecMil-S-3443E, заряджена рушниця зі знятим запобіжником, впадши на землю, повинна вистріляти, характеризуючи тим самим справність ударно-спускового механізму).

Магазини «бул-пап» пістолетів споряджаються одним набоем, а «Леопард», як було сказано, обоймою, що означає перевагу скорострільності, навіть без автоматичного режиму ведення вогню. В США зброя такого роду (всіх типорозмірів) займає свою нішу і користується, завдяки надійності, достатньо великою популярністю серед громадян. Однак в США, як і в інших країнах, немає зброї, аналогічної пістолету ПС, у вільному доступі. Повертаючись до ідей, закладених при виготовленні «обрізів», слід зауважити, що вони знайшли своє втілення вже у сучасних зразках вогнепальної зброї, виготовлених промисловим способом. Так, наприклад, ТОЗ-106 двадцятого калібру, створений на базі мисливської рушниці МЦ-20. ТОЗ-106 має складний приклад по типу АКС-47, який ставить у складеному стані зброю на автоматичний запобіжник. Лінійні розміри – 525/815 мм. Повздовжньо-рухаючийся затвор з поворотом личинки, коробчасті магазини на два і чотири патрона. Короткий ствол дає широкий осип дробу, що гарантує надійне ураження цілі на короткій дистанції. В принципі, це не рушниця, а довгоствольний мисливський пістолет. Називати його мисливською рушницею можна з великою натяжкою. Вимогам, що пред'являються до цивільної зброї, він також не зовсім відповідає. Калібр – так, але у виробництві і продажу відсутні бойові припаси ударно-травматичної нелетальної дії (полімерні кулі і картеч). АТЗТ

НПЦ «Кремінь» розробив і сертифікував бойові припаси 20 калібру цього типу для своєї зброї, але з меншою довжиною гільзи. Габарити і складний приклад зручні, але скорострільність доволі низька. Значним недоліком цієї моделі є конструкція магазину. Заповнений патронами магазин дуже важко без інструмента відокремити від рушниці. Габарити магазину не відповідають довжині патрона, що призводить до утискання патрона, як наслідок, затримка при стрільбі. Розроблений також нарізний варіант короткоствольного 10-ти зарядного карабіна на базі ТОЗ-106 під патрон 7,62x51 мм. Логічна, на нашу думку, була б розробка зразка під патрон 9x39 мм, оскільки оптимальна довжина ствола для цих боєприпасів більше відповідає довжині ствола «ТОЗ». Допустиме використання патрона 5,45x40 мм, так як ТП-82 з довжиною ствола 300 мм. Самозарядна рушниця «Сайга-К» калібрів .410 і 20, вважаються гладкоствольними карабінами хоча для полювання рушниця .410 калібру явно недостатньо потужна [2].

В атиповій вогнепальній зброї використовуються різні бойові припаси. Їх можна класифікувати на три основні групи: стандартні (бойові і спортивні), перероблені і саморобні. В деяких зразках атипової вогнепальної зброї, виготовленої саморобним способом (дуло зарядної), використовується роздільне безгільзове зарядження (порох, снаряд, пиж). Першу групу утворюють заводські стандартні патрони, що використовуються для пострілу без змін і переробок. Часто використовуються в атиповій зброї 5,6 мм патрони; гвинтівочний, револьверний, пістолетний 7,62 мм патрони, а також мисливські патрони 12, 16 і 20 калібрів. Отже, розглянемо балістичну характеристику на прикладі поширеного 5,6 мм патрона. Цей патрон найбільш доступний і розповсюджений. Використовується у атиповій вогнепальній зброї як саморобного способу виготовлення, так і у кустарній (револьвери, однозарядні пістолети і т. п.). Постріл зазначеного патрона характеризується відносно слабким звуком і незначною віддачею зброї. В даний час промисловістю випускаються тільки довгі гвинтівочні 5,6 мм патрони «валовка», «покращені», «цільові», призначені для стрільби на дальність 50–200 метрів. У 5,6 мм патрона ударний склад запресований на дні гільзи, який є одночасно і капсулем. На відміну від боєприпасів центрального бою особливість даного патрона полягає в тому, що ініціація його капсульного складу може бути викликана ударом бойка по будь-якій частині краю денця. Тому його називають патроном кільцевого бою. Малокаліберний патрон «довгий» має висоту 23,3–25,8 мм, вагу 3,5–3,6 г. Гільза його циліндричної форми, дно з виступом для захвата зацепом викидача. В якості гільзового матеріалу ви-

користовується томпак, латунь, іноді залізо. Висота гільзи 15,4–15,8 мм, діаметр денця 6,80–7,15 мм, вага 0,86–0,94 г. Куля складається зі сплаву свинцю і сурми. Вага кулі 2,50–2,52 г, висота 11,80–11,95 мм. Форма кулі тупокінцева, безоболонкова з трьома-чотирма паралельними кільцевими жолобками і поясками на ведучій частині, що слугують для полегшення врізання кулі в нарізи. В кулі розрізняються овальна, ведуча і хвостова частини. Остання має вигляд усіченого конуса з ввігнутих сфероподібним дном. Така конструкція дна кулі забезпечує обтюрацію порохових газів, так як при пострілі під дією тиску газів її денна частина щільно прилягає до стінок каналу ствола і блокує прорив порохових газів. Для покращення обтюрації і збереження ствола від свинцювання кулі вкриваються особливим просмолюючим складом (парафіном до 5%, тваринним і технічними жирами) [3].

Під методикою криміналістичної експертизи об'єктів, що розглядаються, розуміється сукупність окремих наукових методів і прийомів, послідовно використовуваних у дослідженні для отримання науково обґрунтованих висновків. Хоча слід зауважити, що методика на сьогодні не дає, на наш погляд, вичерпної сучасної класифікації атипової вогнепальної зброї за критерієм – спосіб виготовлення, а її основні положення доволі дискусійні, особливо на тлі появи у кримінальному обігу зразків зброї спеціального призначення, яких немає навіть у криміналістичних каталогах з відповідним грифом ФСБ, ФСК РФ, але виготовлених явно промисловим способом.

Отже, зазначена методика розроблена на науковій основі теорії криміналістичної ідентифікації. Науковими передумовами судово-балістичної ідентифікації атипової вогнепальної зброї є: а) теоретичні положення криміналістичної ідентифікації; б) загальні положення балістики; в) судово-балістичні відомості про особливості атипової зброї (бойова і конструктивна характеристика зброї, боеприпасів і ін.); г) дані трасології про індивідуальність і стійкість зовнішньої будови об'єктів. Судово-балістична експертиза зазначених об'єктів вирішує питання як ідентифікаційного характеру, так і не- ідентифікаційного. Вона вирішує три завдання: визначення віднесення предмета до вогнепальної зброї; придатність до стрільби; встановлення наявності або відсутності тотожності і групової приналежності. В методичних цілях криміналістичні ідентифікаційні дослідження в літературі поділяють на декілька взаємозв'язаних і послідовно проведених стадій. На кожній стадії вирішуються специфічні завдання за допомогою притаманних їй методів і прийомів, використовуються різні науково-технічні засоби. Серед вчених-криміналістів немає єдиної думки

про стадії криміналістичного дослідження об'єктів. В криміналістичній літературі немає єдиного поняття сутності експертного експерименту, його місця в процесі дослідження. Одна з точок зору розглядає його в якості стадії експертного дослідження, інша в якості окремого (приватного) методу. На наш погляд, експеримент є специфічним методом пізнання вивчаемого явища. В ідентифікаційних дослідженнях атипової зброї метою експерта є: а) отримання експериментальних відображень об'єктів, що перевіряються, в певних умовах; б) встановлення стійкості індивідуальної сукупності ознак; в) виявлення умов слідоутворення; г) виявлення, пояснення причин і меж варіаційності ознак для включення їх в ідентифікаційну сукупність; д) з'ясування механізму утворення слідів на кулях і гільзах для визначення індивідуальних і стійких ознак у слідах; е) з'ясування впливу на слідоутворення різних факторів. Узагальнення матеріалів експертної практики дозволяють так класифікувати умови, що перевіряються в ході експертного експерименту при дослідженні атипової зброї і слідів пострілу: а) надані слідчим, виходячи з встановлених по кримінальному провадженню обставин і перевіряємих слідчих версій; б) наданих обвинуваченим чи потерпілим; в) визначені експертом шляхом вивчення конструкції бойових якостей досліджуємої зброї і слідів пострілу [4].

Підводячи підсумок вищезазначеному, треба констатувати, що за умов проведення на теренах України АТО різко погіршилася криміногенна ситуація. Як наслідок, дуже суттєвий вплив нелегальної зброї сучасних видів та систем, у тому числі і комбінованої (з ознаками холодної та вогнепальної зброї), «спеціальної» нетипової (такої, що не має аналогів). Все це відбувається на тлі відсутності Закону України «Про зброю», в якому давалася б хоч якась усталена класифікація вогнепальною зброєю на законодавчому рівні. До речі, Україна єдина країна на пострадянському просторі, в якій не прийнято за 24 роки зазначеного правового акту. Не вирішено на методичному рівні ряд питань класифікаційних досліджень зразків сучасної атипової зброї та способів її виготовлення. Ми вважаємо актуальним класифікувати сучасну атипову вогнепальну зброю за способом виготовлення на: саморобну, кустарну, промислову.

Список використаної літератури

1. Ладин В. Н. Криминалистическое исследование основных признаков атипичного огнестрельного оружия / В. Н. Ладин // Криминалистика и судебная экспертиза. – К., 1964. – № 1. – С. 52–56.

2. Полозов В. П. Вариации на тему обреза / Полозов В. П. // Мастер-ружье. – 1998. – №2. – С. 54–58.
3. Устинов А. И. Самодельное огнестрельное оружие и методика его экспертного определения / Устинов А. И. – М., 1968. – 27 с.
4. Ладин В. Н. Судебно-баллистическое исследование атипичного ручного огнестрельного оружия и следов его действия : метод. пособие для экспертов-криминалистов, следственных, судебных и оперативных работников / В. Н. Ладин. – К. : Юридическая комиссия при Совете Министров УССР, 1967. – 62 с.
5. Кофанов А. В., Индюкова В. В. Криміналістичні та правові аспекти обігу вогнепальної зброї : Посібник. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2010. – 164 с.
6. Кофанов А. В., Арешонков В. В. Судово-балістична експертиза : Навчально-практичний посібник. Коростень : Триада С, 2010. – 392 с.
7. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Методологія судово-балістичної методики : Монографія. К. : Три К, 2011. – 440 с.
8. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Судова балістика – початок : Монографія. К. : Три К, 2012. – 309 с.
9. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Арешонков В. В. Судово-балістичні дослідження : Курс лекцій. К. : УкрДГРІ, 2015. – 278 с.
10. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Теорія та практика проведення судово-балістичних досліджень: Монографія. К. : УкрДГРІ, 2015. – 274 с.
11. Кофанов А. В., Арешонков В. В., Кушнір Г. А., Атаманчук В. М., Приходько Ю. П. Судова балістика та суміжні галузі знань : Словник. К. : НАВС, 2015. – 184 с.
12. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Арешонков В. В. Судова балістика: практичні аспекти : Навчальний посібник. К. : УкрДГРІ, 2015. – 416 с.

СПРАВКА

К вопросу оборота некоторых видов гладкоствольного огнестрельного (не охотничьего) оружия в Украине

Первые шомпольные ружья и пистолеты, появившиеся в истории человечества, были, в основном, – гладкоствольными. Их совершенствование осуществлялось в нескольких направлениях: во-первых, повышение скорострельности, во-вторых, увеличение дальности и эффективности выстрела. В раннем шомпольном оружии первое почти всегда исключало второе. Появление нарезного ствола повысило дальность и эффективность выстрела. Но перезаряжать нарезное оружие стало сложнее и, соответственно, дольше.

Для пехоты был важен дальний и точный выстрел, в то время как для кавалерии жизненно необходимо – быстрое перезаряжение. Верхом осуществить последнее было практически невозможно. Дальность стрельбы для кавалериста была не столь важна. Ведение военных действий требовало специального оружия, необходимого для ближнего боя. На современном языке оно называлось бы тактическим либо штурмовым. Оружие ближнего боя особенно актуально было на флоте. Здесь в процессе абордажа необходимо было не только быстрое перезаряжание, но и высокая убойная сила выстрела, способная поразить как можно больше противников. Потребность порождает соответствующие действия, а действия – результат.

Такое оружие появилось, и именно оно, как ни странно, использовалось для самообороны. Голландцы называли его «громоподобным» (*dunderbus*). Англичане позаимствовали название, на английском языке это оружие называлось «сандерган» (*thundergun*). Немного позже англичане, известные тем, что изменяют названия на свой манер, слово «*dunder*» заменили на «*blunder*» (промах). «Бландербас» (*blunderbuss* – буквально «промахиваться») надолго прикрепило к этому виду оружия с необычным внешним видом. В Италии – оружие называли просто «тробон» за его схожесть с известным музыкальным инструментом. Во Франции – «троблон». В Российской Империи закрепилось французское название, хотя параллельно этот вид оружия называли «мушкетон».

Троблон представляет собой пистолет либо ружье с укороченным стволом, дульный срез которого имеет расширение (раструб). Раструб был небольшой, круглый либо немного сплюснутый. Внутреннее строение канала ствола могло быть нескольких видов: как у стандартных ружей, срезом на конус, с пороховой камерой по типу мортир.

Пик популярности тромблонов пришелся на период кремниевого замка. Далее происходит спад популярности данного вида оружия. Уже с капсульными замками такое оружие выпускается крайне редко. Несмотря на то, что это оружие в подавляющем большинстве случаев относилось к военному, были попытки использования тромблонов в Российской Империи и Польше в качестве охотничьих ружей. Лидером по количеству произведенного оружия была Великобритания, второе место занимала – Франция, Российская Империя – третье место, Германия – четвертое, Италия – пятое и последнее место – Нидерланды. Основные преимущества выше описанного оружия: быстрое перезаряжание, через раструб ствола; возможность зарядить сразу несколько снарядов (пуля, картечь). Поэтому на близких дистанциях становилось возможным поразить сразу несколько целей. Вот одно из многочисленных описаний тромблонов 1776 года изготовления в одном из журналов того времени: «Это короткоствольное ружье большого калибра, с раструбом на дульном срезе. Его можно зарядить сразу несколькими pistolетными пулями. Предназначено для обороны казарм, лестничных пролетов и дверей». Естественно, что оружие с такими уникальными тактико-техническими характеристиками очень быстро попало в ранг «служебного» оружия. Именно тромблонами начали вооружать курьеров, почтальонов, охранников дилижансов. Все чаще оно становится оружием самозащиты.

В случае крайней необходимости тромблон можно было зарядить всем, что подходило по диаметру канала ствола. Использовались гайки, фрагменты гвоздей, битое стекло. Со временем тромблоны начали терять свои позиции как самого массового оружия. Правда, в 1820 году была предпринята безрезультатная последняя попытка английского оружейника Вилкинсона (Лондон) возродить былую славу «тромблонов» путем изготовления нескольких разнозарядных pistolетов с расширением у дульного среза ствола. В Бельгии, вплоть до 1861, года выпускались тромблоны под шпильковый патрон. Время тромблонов неумолимо подходило к своему логическому завершению, но сама идея жила еще долго.

Только появление разнокалиберных двуствольных дробовых ружей полностью вытеснило тромблон как вид оружия в прошлое. Теперь охрану дилижансов вооружали короткоствольными двуствольными ружьями. Именно тогда появляется термин «каретное оружие». Со временем появляются безкурковые «со скрытыми либо внутренними курками» ружья, но охранники, как и ранее, отдавали предпочтение укороченным курковым (с внешними курками) ружьям, как наиболее надежным и безопасным. Именно это оружие имело очевидные преимущества – оно никогда не

подводило. В случае осечки можно было произвести выстрел из второго ствола. Заряжание оружия не требовало много времени. В качестве поражающего элемента использовалась картечь, имеющая значительную убойную силу на близких расстояниях.

После вьетнамской войны дробовик уже «помповый» («бул-пап»), занял заслуженное место среди оружия боевого и специального назначения. Именно полицейские варианты дробовиков перешли со временем и внесением конструкционных изменений в разряд оружия самообороны.

Краткий исторический анализ появления, развития и становления гладкоствольного огнестрельного оружия в мире позволяет нам перейти к определению понятия и классификации.¹

Боевое гладкоствольное огнестрельное оружие (БГОО) – это оружие с гладкими стволами, в котором используется кинетическая энергия сгорания пороха для выбрасывания единичного или множественного снаряда, находящегося на вооружении вооруженных сил многих стран мира (США, Италия, Франция, ФРГ, и т.д.) и специально предназначенное для решения боевых и оперативно-служебных задач, в процессе которых уничтожается живая сила противника. При этом элементами, которые поражают противника, являются картечь (обычная свинцовая, стальная – плакированная томпаком), специальные стрелоподобные элементы (начальная скорость которых приблизительно 450–800 м/с), пули.

Боевое гладкоствольное огнестрельное оружие (БГОО) характеризуется следующими тактико-техническими данными: 1) длина ствола меньше 500 мм (есть исключения); 2) сверление ствола – цилиндр; 3) больше 4 патронов в магазине; 4) специальные боеприпасы; 5) длина патронника 70, 76, 82, 89 мм; 6) наличие складного приклада, стандартного приклада; 7) винтовочная мушка и диоптрический прицел; 8) наличие приспособлений для крепления лазерного прицела, прибора ночного видения, лампы-осветителя; 9) калибр 12, 20, .410) количество стволов – 1; 11) наличие специальных маркировочных обозначений; 12) начальная скорость полета снаряда – до 820 м/с; 13) модульные системы.

В отличие от боевого гладкоствольного огнестрельного оружия специального назначения (ГООСН) – это огнестрельное оружие, предназначенное для ведения специальных операций и решения оперативно-служебных задач, в процессе которых поражается (не смертельно) живая сила противника. Оно не находится на вооружении вооруженных сил, а применяется полицией (милицией), государственной службой безопасности.

¹ Кофанов А. В. Криміналістичне дослідження гладкоствольної вогнепальної зброї: Монографія. Київ: КІЙ, 2005. С. 11–12.

Снарядами (веществами), которые поражают противника, являются пластиковые или иные полимерные пули, картечь, вещества слезоточивого, нервнопаралитического либо раздражающего действия, клейкая или маркирующая (красящая) жидкости, зажигательные смеси (в емкостях – гранатах) снаряды патронов, используемые для боевого гладкоствольного огнестрельного оружия.

По тактико-техническим характеристикам гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения разделяют на: а) классическое и б) универсальное.

Классическое гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения (КГООСН) по своим тактико-техническим характеристикам предназначено для отстрела таких снарядов как: пластиковые или иные полимерные пули, картечь, а также гранаты (контейнеры), снаряженные различными веществами.

Универсальное гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения (УГООСН) по своим тактико-техническим характеристикам предназначено для поражения целей как снарядами классического гладкоствольного огнестрельного оружия специального назначения, так и при помощи боеприпасов для боевого гладкоствольного огнестрельного оружия, а именно свинцовых и стальных пуль, картечи, стрелоподобных снарядов.

Таким образом, ведя речь о тактико-технических характеристиках классического гладкоствольного огнестрельного оружия специального назначения, необходимо констатировать, что они отличаются различными конструкторскими особенностями (решения) и техническими стандартами стран-производителей.

Характерными признаками этого оружия являются: а) замок, который скользит и закрывается поворотом замка личинки, или клиновое замыкание; в) ударно-спусковой механизм куркового, курково-ударникового типа; г) барабанный, коробчатый, трубчатый магазин; д) длина ствола колеблется от 610 мм до 210 мм; е) дальность стрельбы до 150 м; ж) использование патронов нестандартных калибров, так как нестандартным является калибр оружия (КС-23, Дрозд); ж) относительно маленькая скорострельность – от 4 выстрелов в минуту; з) патроны имеют папковую или пластиковую гильзу с металлическим фланцем, или цельнометаллическую. Гильза заряжается гранатой (газовой, зажигательной, маркирующей), резиновой, пластиковой пулей или картечью; л) начальная скорость полета снаряда – 250–270 м/с.

Таким образом, гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения подобно боевому гладкоствольному огнестрельному оружию по

принципу действия (использование кинетической энергии сгорание пороха для придания движения единичному или множественному снаряду), но отличается по тактико-техническим характеристикам, к которым относятся: длина ствола (от 610 мм до 210 мм); калибр (нестандартный – есть исключения); замок, который скользит и замыкается поворотом замка личинки или клиновое замыкание; ударно-спусковой механизм куркового типа; барабанный, коробчатый, трубчатый магазин, небольшая прицельная дальность стрельбы (до 150 м), начальная скорость полета снаряда (250–270 м/с) и т. д. Патроны к этому оружию имеют охотничью бумажную или пластиковую гильзу с металлическим фланцем, которые снаряжаются гранатой (газовой, зажигательной, маркирующей), резиновой, пластиковой пулей или картечью.

Что касается тактико-технических характеристик универсального гладкоствольного огнестрельного оружия специального назначения, то для него характерны следующие тактико-технические характеристики: 1) калибр 12 или 20; 2) длина ствола меньше 500 мм (есть исключения); 3) сверление ствола – цилиндр; 4) свыше 4 патронов в магазине; 5) специальные боеприпасы; 6) длина патронника 70–89 мм; 7) наличие pistolетной рукоятки или складного приклада; винтовочная мушка и диоптрический прицел; 8) наличие приспособлений для крепления лазерного прицела, прибора ночного видения, лампы-осветителя; 9) количество стволов – 1; 10) наличие специальных маркировочных обозначений; 11) начальная скорость полета снаряда 250–820 м/с; 12) наличие насадок для отстрела гранат 36 и 82 мм.

Применяется это оружие только в полиции, милиции, государственной службе безопасности страны и предназначено для ведения специальных операций и выполнения оперативно-служебных задач, в процессе которых травмируется либо уничтожается живая сила противника.

Разновидности этого оружия отличаются техническими характеристиками, разными конструктивными особенностями (решениями) и техническими стандартами стран-производителей. С учетом этих особенностей предлагается классифицировать гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения на следующие две группы: а) классическое; б) универсальное.

При этом классическое гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения по своим тактико-техническим характеристикам предназначено для отстрела снарядов (резиновых, пластиковых пуль или картечи, а также гранат, снаряженных веществами раздражающего, нервнопаралитического либо слезоточивого действия, маркирующей жидкостью, зажигательными смесями).

Універсальное гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения по своим тактико-техническим характеристикам предназначено для отстрела как снарядов классического гладкоствольного огнестрельного оружия специального назначения (с помощью подкалиберных насадок), так и боеприпасов к боевому гладкоствольному огнестрельному оружию (свинцовых и стальных пуль, картечи, стрелоподобных элементов).

По длине ствола гладкоствольное огнестрельное оружие специального назначения (классическое и универсальное) делится на короткоствольное (длина ствола до 270 мм), среднествольное (длина ствола от 270 мм до 500 мм) и длинноствольное (длина ствола свыше 500 мм). По этому же признаку боевое гладкоствольное огнестрельное оружие, соответственно, делится на среднествольное (длина ствола свыше 270 мм и до 500 мм) и длинноствольное (длина ствола свыше 500 мм)¹.

В последнее время в экспертной практике стран Европы и Америки все чаще объектами оружейно-технических исследований становятся образцы так называемого оружия нового поколения или XXI столетия:

– пистолет-пулемет калибра (.22), способен стрелять короткими очередями и одиночными, выглядя при этом как обычный мобильный телефон или пейджер. Впервые в поле зрения криминалистов такие образцы попали в Амстердаме (октябрь 2000 года) после изъятия у одного из пассажиров арабского происхождения, находящегося в состоянии сильного наркотического опьянения, при личном досмотре перед посадкой в аэробус.

Интересное характерное конструкторское решение и композиционные материалы изготовления: размещение и взаимодействие механизмов оружия с кнопочной панелью «телефона», которая выполняет функции управления. Для приведения оружия в боевое положение достаточно нажать специальный рычажок на боковой поверхности (у всех изъятых образцов). При этом верхняя панель (экран) «телефона» на 2/3 своего размера смещается вправо;

– однозарядные пистолеты, по внешнему виду напоминающие авто-ручки либо брелки, в большинстве случаев изготавливаются под .22 калибр (есть исключения 6–7,65 мм);

– в США разработан и изготавливается двуствольный мини пистолет, он имеет металлокерамический корпус размером с кредитную карточку (4,5 на 7 см) и толщиной 1 см. Пистолет – дулозарядный, в каждый ствол помещают по 7 дробинок среднего размера. При нажатии на две кнопки,

¹ Кофанов А. В. К вопросу классификации новых видов гладкоствольного огнестрельного оружия. *Криміналістичний вісник*. Науково-практичний вісник. Київ: ДНДЕКЦ МВС та НАВС України, 2002. №4. С. 83–87.

выполняющие роль спускового крючка, возникает электрический разряд (который генерирует элемент питания), воспламеняющий порох либо его заменитель. Все 14 дроби вылетают одновременно, начальная скорость полета дроби до 270 м/с. Эффективная дальность стрельбы до 3-х, прицельная до 7 метров. В соответствии с американским законодательством данное оружие является средством самообороны, продается свободно, без каких либо ограничений. Ориентировочная стоимость 100\$.

Материал изготовления выше перечисленных образцов – сплавы на основе композиционной керамики, особенностью которой является то, что такое оружие не выявляется никакими металлоискателями (ни портативными, не стационарными).

Это огнестрельное оружие в большинстве случаев имеет гладкий ствол, что обусловлено его длиной (20–25 мм), и используемыми относительно мощными патронами. При нарезном стволе и упомянутых выше тактико-технических характеристиках огнестрельного оружия (длине ствола), патронов (относительно высокой начальной скорости полета снаряда), а также при наличии хорошей obturation неминуем был бы срыв пули с нарезов и нарушение заданной ей (правильной) траектории полета¹.

Подводя итог выше сказанному, необходимо отметить, что, несмотря на то, что возникновение гладкоствольного огнестрельного оружия предшествовало нарезному и довольно продолжительное время ведущими мировыми оружейными конструкторами считалось бесперспективным (его дальнейшее развитие), все-таки имеются такие области применения и использования, где нарезное оружие существенно уступает гладкоствольному по многим тактико-техническим характеристикам. Это касается вопросов размерных характеристик, скрытности ношения, эффективности использования в ближнем бою (убойной силы при одном выстреле – нажатии на спусковой крючок, т.е. пуля (картечь) к гладкоствольному «32 гр. – 12 кал.» по сравнению с «6гр. – 9 кал. мм.» к нарезному), используемых снарядов (от специальных пуль до поли-снарядов, таких как картечь, стреловидные, пластиколевые элементы и т.д.). Гладкоствольное оружие в своем генезисе прошло путь от неуклюжих и громоздких образцов стреляющих снарядами из фрагментов битого стекла и гвоздей до миниатюрных (маскируемых) образцов из комбинированных материалов (полимеры, металлокерамика), стреляющих фактически бесшумно, регулируемые очередями, специальными снарядами.

¹ Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Балістика: Дослідження вогне-стрільної зброї. Криміналістичне вогнестрільне зброєзнавство: Підручник. Київ: BeeZone, 2003. С. 104.

ДОПОВІДЬ

щодо тактико-технічних характеристик «травматичної» зброї (конструктивно схожих з нею пристроїв), набоїв та можливостей їх правового використання (застосування)

Останнім часом у суспільно-політичному житті значної ваги набув так званий людський фактор. Зокрема з прийняттям деяких нормативних актів, розширилися рамки законного самозахисту громадян України окремих професій від суспільно-небезпечних посягань на їх життя та власне майно. З урахуванням гуманізації, з'явилися нові види зброї з характеристиками, які не вписуються в поняття норм ККУ, а іноді навіть протирічать їм.

Мова йде про зброю послабленої дії і набоїв до неї, іноді яку ще називають зброєю «несмертельної дії» або зброєю самозахисту, застосування якої на певний проміжок часу позбавляє особу застосовувати або продовжувати протиправні дії і в той же самий час не загрожує настанню незворотних змін в стані його здоров'я.

Тимчасова нейтралізація особи досягається головним чином за рахунок використання спеціального набою заводської (фабричної) зборки, які відповідають технічним умовам виробника. Дані набої, які зібрані на підприємстві у відповідності зі всіма вимогами технічних умов, володіють такою мінімальною уражаючою здатністю (питомою кінетичною енергією), яка не забезпечує достатнє ураження цілі. Внаслідок чого, дана зброя отримала назву «несмертельної дії» та не може бути віднесена до категорії вогнепальної.

Протягом останнього часу, у зв'язку з введенням в обіг такого виду зброї шляхом надання дозволів на право володіння певним категоріям громадян, в діяльності правоохоронних органів виник ряд труднощів, пов'язаних зі здійсненням контролю над обігом даної зброї та боеприпасів до неї. Труднощі пов'язані з тим, що окремі виробники, котрі офіційно заявлені виробником як пристрої для відстрілу набоїв несмертельної дії ті, що не є вогнепальною, за принципом дії підпадають під визначення даної категорії, так як в них присутні всі критерії вогнепальної зброї.

Наявно впливає очевидна невідповідність між цільовим призначенням виробу вказаним виробником і його фактичними характеристиками та показниками. У зв'язку з цим виник так званий «подвійний стандарт» існування даної зброї в державі. З однієї сторони дана зброя нормами ККУ, Постановою №3 Пленуму Верховного суду України від 26 квітня 2002 року та наказами дозвільної системи визнана як не вогнепальна, з іншої сторо-

ни результати досліджень фахівців в галузі зброєзнавства експертної служби МВС України свідчать про те, що дана зброя може бути віднесена до категорії вогнепальної. Результати досліджень фахівців експертної служби знайшли вже своє відображення у інформаційних листах ДНДЕКЦ МВС України, в яких рекомендовано відносити зразки зброї «несмертельної дії» до категорії вогнепальної зброї. Звідси випливають прецеденти в практичній діяльності експертних і слідчих органів і підрозділів дозвільної системи. Додатковим фактором існування вказаних розбіжностей є також відсутність єдиної методики дослідження зброї «несмертельної дії».

На сьогоднішній день на території України набули широкого розповсюдження та перебувають у вільному продажу пістолети виробництва Туреччини «Zoraki», «Atmaka», «Kral», «Blow», які згідно маркувальних позначень класифікуються підприємствами як сигнальні (стартові) під шумові набой до газової зброї.

Такі пістолети потрапляють через кордон без проведення сертифікації відповідними органами, отже довідкова інформація про цю зброю практично відсутня.

Спрощена конструкція пістолетів, доступна ціна та можливість їх вільного придбання громадянами у різних торговельних закладах починаючи від так званих «лотків» на ринках до спеціалізованих магазинів, зумовлюють попит на дані пістолети серед різних верств населення. Внаслідок цього останнім часом постійно зростає кількість тяжких злочинів, вчинених із застосуванням таких пістолетів.

Велика кількість стартових пістолетів та револьверів виготовляються на базі газових (або пристроїв несмертельної дії) шляхом заглушки ствола та виконанням отвору для виходу порохових газів. Переробка таких пістолетів найчастіше полягає у простому викручуванні заглушки з дульної частини каналу ствола звичайним побутовим інструментом без внесення незворотних змін, після чого зразок набуває ознак вогнепальної зброї під саморобний унітарний патрон у вигляді комбінації шумового 9-мм патрону з свинцевою кулею відповідного калібру або шротини.

Таким чином, зданих пістолетів є можливість проведення пострілів патронами калібру 9 мм Р. А., споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії (Терен-3Ф, ПНД-9П, Терен-3П, Форт-Р, АЕ-9 тощо) або саморобними патронами шляхом встановлення шротини у холості (шумові) патрони. При цьому швидкість польоту снарядів при стрільбі саморобними патронами

складає більше 300 м/с, що відповідає тактико-технічним характеристикам багатьох сучасних зразків бойової зброї.

Так, лише за період з 01.01.2017 року по 30.06.2017 року на території України вилучено з незаконного обігу 542 одиниці перероблених стартових пістолетів та револьверів. Також, із їх застосуванням вчинено 508 кримінальних правопорушень, серед яких убивства, тілесні ушкодження, розбійні напади, пограбування тощо.

Як засвідчує практика, відсутність досконалого регулювання обігу зброї в Україні, насамперед на законодавчому рівні, і призвела до стихійного самовизначення чергової категорії зброї на споживчому ринку. Зазвичай, ініціатором процесу виступає виробник та мережа збуту, які вирішують лише свої суто економічні інтереси за рахунок неврегульованості вказаних відношень в «збройовому» сегменті ринку країни. Моніторинг збройового сегменту ринку України та сусідніх країн, як можливих споживачів газових пістолетів та револьверів виробництва Туреччини, показав перенасиченість ринку та відсутність колишнього попиту на газову зброю самозахисту, пов'язаний із значними витратами власників на реєстрацію та перереєстрацію вказаної зброї при сумнівних фактичних експлуатаційних характеристиках (щодо самозахисту), в порівнянні з пістолетами та револьверами призначеними для відстрілу патронів, споряджених металевими снарядами «несмертельної дії».

Насамперед, ці основні фактори і стали причинами пропозицій щодо реалізації накопиченої маси турецької газової зброї під виглядом переробленої сигнальної (шумової), яка згідно законодавства України начебто не потребує реєстрації та постановки на облік, та має вільну реалізацію в торговельній мережі. Таким чином, на споживчий ринок України були викинуті десятки моделей колишніх газових пістолетів та револьверів з різними конструкційними варіантами заводської чи кустарної переробки, яка зводиться до заглушення стволу зброї та виконання в ньому газовидного отвору. Перші великі партії таких перероблених пістолетів та револьверів під шумові патрони калібру 9 мм (та незначної кількості – 8 мм) навіть реалізовувалися з інструкціями (паспортами) на газову зброю.

Невизначеність щодо категорії нового виду зброї полягла на плечі експертних підрозділів, які почали плодити висновки спеціалістів, що зводяться до звичайних задач судової балістики: відношення до вогнепальної зброї, газової, сигнальної та ін. Але ж, простий аналіз конструкції такої зброї та її цільового призначення, в першу чергу потребує вирішення питань безпеки використання даної зброї в площині сертифікації та

надання правової оцінки доцільності її існування на споживчому ринку України.

Аналіз фактів крадіжок/втрати газової зброї свідчить про достатньо дійсний превентивний характер, який несе контрольований МВС обіг даного типу зброї в частині стримування її викрадення та переробки. Залповий же викид на споживчий ринок переробленої шумової (колишньої газової) зброї, яка не підлягає реєстрації, взагалі не залишає шансів щодо аналізу ситуації в частині обігу зброї та масштабів її можливої «кримінальної» переробки.

Так, дослідження такої зброї експертами-балістами показали, що при пострілі шумовим патроном біля газовідвідного отвору утворюється небезпечний вогняний стовп завдовжки понад 1 м, а відсутність конкретних вимог до конструкції та відсутність будь-якого контролю за способами та якістю кріплення заглушки у стволі зброї може призвести до пострілу, при якому в якості снаряду буде сама заглушка [1].

Як вище зазначалося, визначальним компонентом зброї «несмертельної дії» є спеціальний набій заводської (фабричної) зборки. Даний набій складається з капсульованої металевої гільзи, металевого заряду (піротехнічної суміші або бездимного мисливського пороху) та снаряду сферичної форми (кулі), виготовленого з еластичного матеріалу (гуми або пластизолу).

Використання терміну «заводської (фабричної) зборки», обумовлене процесом самого виготовлення набоїв. Тому що, згідно технічних умов виробників даного типу боєприпасів та наданої ними інформації, вони самі не виробляють унітарні набой, а отримують їх окремі частини (кулі і металеві заряди) з інших підприємств нашої держави, а гільзи поставляються із-за кордону згідно укладених договорів і тільки потім проводять їх зборку.

Комбінація виробником певних характеристик частин набоїв та зброї дозволяє змінювати швидкість польоту та питому кінетичну енергію снаряда. Підібране оптимальне співвідношення ваги кулі і металевого заряду як основних компонентів, твердості матеріалу кулі і діаметру каналу ствола як додаткових факторів, дозволяє при проведенні пострілів на мінімально дозволеній відстані отримати питому кінетичну енергію снаряду меншу за мінімальну порогову величину в $0,5 \text{ Дж/мм}^2$. Дана величина питомої кінетичної енергії прийнята в криміналістиці як базова у визначенні енергетичних показників зразка, що надійшов на дослідження та віднесення його до вогнепальної.

Найменша, експериментально встановлена виробником відстань, складає 3,5 м. Згідно технічних умов НВП «Еколог» та ТОВ «ЕРМА-Інтер» швидкість польоту кулі на відстані 3,5 м від дульного зрізу зброї повинна бути $300 \pm 20 \text{ м/с}$.

Таким чином, при використанні патронів заводської зборки при стрільбі зі зразка «несмертельної зброї» на мінімально дозволену відстань у 3,5 м та не в заборонені ділянки тіла, у нападника не повинні виникати незворотні зміни в організмі. При використанні вказаних набоїв з порушенням мінімальної дистанції пострілу або при стрільбі у заборонені ділянки тіла, можуть виникати тілесні ушкодження різного ступеню тяжкості [2].

Як свідчить експертна практика фахівців в галузі дослідження зброї НДЕКЦ при ГУМВС України в м. Києві найбільш розповсюдженими набоєм спорядженими кулями «несмертельної дії», які використовуються при вчиненні злочинів є пістолетні набої калібру 9 мм Р. А.

Статистика проведених оглядів місць скоєння злочинів фахівцями НДЕКЦ вказує на те, що на дослідження найчастіше надходять як гільзи і набої саморобного спорядження калібру 9 мм Р. А., так і гільзи і набої заводської зборки НВП «Еколог» з маркуванням «ТЕРЕН-3» 9 mm і «ТЕРЕН-3» 9 mm Р. А. та зборки ТОВ «ЕРМА-Інтер» з маркуванням «ПНД-9П» 9 мм.

Це може бути пояснене двома факторами: перший – конструктивними особливостями револьверів у яких після пострілу гільза залишається в камері барабана і пістолетів, у останніх гільза після пострілу автоматично викидається, другий – фактичні характеристики револьверів «несмертельної дії» які в більшій своїй кількості дозволяють для проведення пострілів використовувати заводські бойові набої (7,62 мм спортивний пістолетний патрон та ін.).

На даний час в обігу перебуває значна кількість пістолетних набоїв калібру 9 мм Р. А. саморобної зборки, що споряджені кулями «несмертельної дії». Балістичні показники даних набоїв не відповідають технічним умовам жодного виробника. Вказані набої виникли майже одразу після появи зразків зброї «несмертельної дії». Зборку вказаних патронів заперечує жодний офіційний виробник даного типу набоїв. Додатково виробники заявляють, що не відповідають за безпеку, цілісність та гарантійний термін роботи своєї продукції, якщо проводити з неї постріли патронами саморобної зборки.

Патрони саморобної зборки, як правило виготовляються з капсульованих гільз калібру 9 мм Р. А. заводського виробництва та кулею з еластичного матеріалу, або переспорядження шумових патронів з попереднім демонтажем пижа і спорядженням кулею з еластичного матеріалу.

Проведеними спостереженнями під час експериментальних відстрілів набоїв «несмертельної дії» саморобної зборки, які надходили на дослідження в НДЕКЦ м. Києва встановлено, що при здійсненні пострілів

даними патронами з різних зразків зброї спостерігається більший імпульс віддачі та більш різкий звук пострілу в порівнянні з патронами заводської зборки НВП «Еколог» та ТОВ «ЕРМА-Інтер».

Дані набoї ззовні схожі з набоями заводської зборки за наступними ознаками: лінійним розмірам (довжина, діаметр) гільзи; форма та конструкція гільзи. Ззовні вказані набoї різняться між собою за наступними ознаками: маркування набoїв не відповідає вимогам технічних умов виробників; кольором матеріалу кулі; кутом і формою завальцовки дульця гільзи, який настільки різний, що його можливо диференціювати навіть неозброєним оком.

З'ясування детальних розбіжностей за ознаками внутрішніх складових частин можливе тільки при демонтажі патронів. Для проведення порівняльного аналізу були обрані і демонтовані найбільш розповсюджені патрони заводської зборки НВП «Еколог» та ТОВ «ЕРМА-Інтер» і патрони саморобної зборки з маркуваннями, які найбільш частіше надходили на дослідження в НДЕКЦ м. Києва за останні п'ять років, якщо їх мінімальна кількість досягала двадцяти штук.

Результати вимірів та ознаки внутрішніх складових частин набoїв викладені у відповідних графах таблиці № 1.

При спробі визначити виробника гільз набoїв саморобної зборки авто-ри зіткнулися з такою проблемою як те, що довідкова література з питань дослідження набoїв «несмертельної дії» саморобної зборки практично відсутня. Ті джерела якими можливо користуватися, не задовольняють усіх потреб при дослідженні даної теми.

Додатково були проведені експерименти для з'ясування пружності матеріалу з якого виготовлені кулі набoїв заводської та саморобної зборки. Метою даного експерименту є встановлення фактичної пружності кулі, так як дана характеристика безпосереднім чином впливає на балістичні показники відстріляних куль вище вказаних набoїв (швидкість та проникаючу властивість). Кулі з більш еластичного матеріалу взаємодіють з перешкодою на більшій площині і мають меншу проникаючу властивість. Зі зменшенням пружності матеріалу кулі, остання щільніше прилягає до стінок каналу ствола, при цьому підвищується тиск в стволі, що є причиною збільшення швидкості польоту кулі.

Експерименти проводились наступним чином: до еластичної кулі зверху прикладалося зусилля в 2 кг. Під час навантаження фіксувалась величина стиску кулі та при відомому діаметру кулі розраховувалось відсоткове співвідношення величини діаметру кулі до навантаження і після.

Результати розрахунків занесені у відповідну графу таблиці № 1.

Таблиця №1

№з/р	Маркування Донної час- тини тілзи	Морфологічні характеристики кулі			Морфологічні характеристики металюного Заряду				% показник зтис- ку кулі під на- вантаженням, %
		Діа- метр, мм	Вага, гр.	Колір	Вага, гр.	Форма зерен	Середній розмір зерен, мм	Колір	
1	G. F. L. 9 mm P. A. Knall	9	0,52	синій	0,18	однорідні плас- тини	0,4x1,5x2	рожевий	63
2	G. F. L. 9 mm P. A. Knall	8,5	0,47	чорний	0,15	суміш пластин	0,4x1,5x2	салатовий, зелений	67
3	RWS 9 mm P. A. Knall	9,2	0,55	чорний	0,17	однорідні дискові	0,3x0,5x1	зелений	81
4	9 mm P. A. Knall	9,1	0,54	чорний	0,29	однорідні гра- нули	0,2x0,3x0,5	сірий	68
5	GOP 9 mmP.A.	8,8	0,5	чорний	0,26	суміш пластин та циліндрів	0,4x1,5x2;0,6x1	зелений	73
6	MFS 9 mm P. A. Knall	9,2	0,53	чорний	0,20	однорідні гранули	0,2x0,3x0,5	сірий	78
7	Без марку- вання	9	0,52	світло-зе- лений	0,17	суміш дисків та гранул	0,2x0,3x1	сірий	71
8	ТЕРЕН-3 9 mm	9,1	0,5	сірий	0,08	Гранули	дрібнодисперсна	сірий	70
9	ТЕРЕН-3 9 mmP.A.	9	1	рожевий	0,06	пластини	0,2x0,3x0,5	зелений	53
10	ПНД-9П 9 мм	9,1	0,5	сірий	0,06	Диски	0,2x0,9	зелений	70

Як видно з результатів занесених у таблицю № 1, та з ілюстрацій у додатку № 1, набої під № 1–7 відрізняються від набоїв заводської зборки: кольором кулі, формою, розмірними характеристиками, а саме головне, вагою металюного заряду, яка перевищує типові показники набоїв останніх приблизно в два рази.

Далі для з'ясування фактичних уражаючих властивостей та балістичних характеристик набоїв саморобної та заводської зборки і порівняння їх між собою була проведена експериментальна стрільба з використанням набоїв позначеними № 1–10.

Для проведення пострілів був обраний пістолет моделі «Форт-12Р» калібру 9 мм виробництва НВО «Форт» МВС України, як один найрозповсюджених пістолетів під патрон «несмертельної дії», які надходили на дослідження в НДЕКЦ. Постріли проводилися у реєстратор швидкості «Політ», після кожного пострілу фіксувалась швидкість польоту кулі на відстані 3 метри. Постріли проводились серіями по 5 кожним набоем з маркуваннями позначеними від № 1 до № 10.

Результати показників швидкості заносились у відповідні графи таблиці № 2.

Результати вимірювань швидкості польоту куль набоїв саморобної зборки перевищують заводські у 1,5–2 рази.

Після кожної серії пострілів розраховувалась середня швидкість польоту кулі та проводилось детальне дослідження деталей пістолета. Ніяких порушень цілісності і порядку взаємодії деталей та вузлів пістолета не виявлено. Після проведення експериментальних пострілів були розраховані мінімальна та максимальна питома кінетична енергія для кожної кулі набоїв за № 1–10 відстріляних з пістолету «Форт-12Р».

Проводився розрахунок середньої питомої кінетичної енергії. Як видно з розрахунків середня питома кінетична енергія куль набоїв саморобної зборки під № 1–7 перевищує аналогічний показник куль патронів заводської зборки та мінімальну порогову величину в 0,5 Дж/мм² більше чим у 2 рази.

Таким чином, оцінюючи уражаючі властивості набоїв саморобної зборки з маркуваннями вказаними у таблиці під № 1–7 можна зробити висновок про те, що застосування даних патронів навіть на дистанції дозволений для використання набоїв даного типу, пов'язане з небезпекою ураження життєво важливих органів людини з спричиненням незворотних змін в організмі, зокрема спричинення проникаючих поранень [3].

Таблиця №2

№ з/р	Маркування донної частини гільзи	Швидкість польоту снаряду, в 3 метрах від дульного зрізу V_3 , м/с						Діаметр, мм	Вага, гр	Енергія E_{cp} Дж/ MM^2	П. енергія E_{pmin} Дж/ MM^2	П. енергія E_{pmax} Дж/ MM^2
		1	2	3	4	5	Ср					
1.	G. F. L. 9 mm P. A.	577	574	600	590	550	578	9	0,52	1,37	1,24	1,47
2.	G. F. L. 9 mm P. A. Knall	602	615	578	579	617	598	8,5	0,47	1,48	1,38	1,58
3.	RWS 9 mm P. A. Knall	613	454	571	515	590	549	9,2	0,55	1,25	0,85	1,55
4.	9 mm P. A. Knall	531	494	520	540	535	524	9,1	0,54	1,14	1,01	1,21
5.	GOP 9 mm P.A.	453	370	403	415	350	398	8,8	0,5	0,65	0,5	0,84
6.	MFS 9 mm P. A. Knall	603	580	576	503	536	560	9,2	0,53	1,25	1,01	1,45
7.	Без маркування	504	493	480	481	490	490	9	0,52	0,98	0,94	1,04
8.	ТЕРЕН-3 9 mm	345	303	286	315	313	312	9	0,5	0,37	0,31	0,46
9.	ТЕРЕН-3 9 mm P.A.	237	240	249	233	235	238	9	1	0,45	0,43	0,49
10.	ПНД-9П 9 мм	366	367	368	350	357	361	9	0,5	0,51	0,49	0,54

Викладене вище аргументовано доводить необхідність сертифікації таких набоїв, зброї та контролювання їх обігу. З метою запобігання злочинів із використанням вогнепальної зброї та встановлення єдиних нормативних вимог до стартових пристроїв органом сертифікації Державним науково-дослідним експертно-криміналістичним центром МВС України розроблений проект галузевого стандарту МВС України СОУ 29.6-19-002:2009 «Пістолети та револьвери стартові. Загальні технічні вимоги, вимоги безпеки, криміналістичні вимоги. Порядок випробувань та методи контролювання», який на цей час проходить узгодження з зацікавленими міністерствами та відомствами. Реєстрація стандарту та включення стартових пістолетів та револьверів в перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, дозволить контролювати їх обіг та встановлювати необхідні криміналістичні критерії [4].

Виходячи з вище зазначеного, проблематику, що потребує негайного вирішення на наш погляд є:

- врегулювання компетентними органами з урахуванням криміналістичної практики, питання про заборону використання набоїв «несмертельної дії» саморобної зборки в пристроях для їх відстрілу, введення відповідного виду відповідальності та ефективних мір покарання за їх виготовлення, зберігання і використання;

- розробка єдиних технічних та нормативних вимог до набоїв не смертельної дії з метою уніфікації їх виробництва всіма підприємствами виробниками та відповідно до цього закріплення даних вимог в єдиному Держстандарті. Введення виробниками набоїв «несмертельної» дії спеціальних маркувальних позначень, які б однозначно свідчили про тип снаряду, що використовується (шумовий, газовий, споряджений еластичною кулею);

- спільне напрацювання МЮ, МВС, Службою безпеки України дієвої та ефективної програми взаємодії правоохоронних органів по недопущенню нелегального ввезення з-за кордону та виробництва на території держави складових зазначених набоїв та самих набоїв, вилучення їх з обігу на території України;

- негайне прийняття Закону України «Про зброю» або його аналога.

Список використаної літератури

1. Ігнат'єв І. В., Павленко О. С. Проблемні питання обігу в Україні «стартових пістолетів» виробництва Туреччини // Матеріали першого міжнародного науково-практичного семінару. Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань. – К., 2009. – С. 37.

2. Інформаційний лист про класифікаційні дослідження пістолетів та револьверів «несмертельної дії», ДНДЕКЦ МВС України, вих. № 19/3921 від 12.10.99 р.
3. Іщенко А. В., Грищенко О. В., Ігнат'єв І. В., Назаров В. В. Пістолетні та револьвери, призначені для відстрілу патронів, споряджених металними снарядами «несмертельної дії», та набої до них: Судово-балістичний довідник. – К.: «ВАРТА», 2005. – 208 с. з іл.
4. Захарченко Р. Г. До питання про дослідження бойових властивостей пістолетних патронів заводської (фабричної), саморобної зборки споряджених еластичними кулями несмертельної дії // Матеріали першого міжнародного науково-практичного семінару. Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань. – К., 2009. – С. 27.
5. Кофанов А. В., Індюкова В. В. Криміналістичні та правові аспекти обігу вогнепальної зброї : Посібник. Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2010. – 164 с.
6. Кофанов А. В., Арешонков В. В. Судово-балістична експертиза : Навчально-практичний посібник. Коростень : Триада С, 2010. – 392 с.
7. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Методологія судово-балістичної методики : Монографія. К. : Три К, 2011. – 440 с.
8. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Судова балістика – початок : Монографія. К. : Три К, 2012. – 309 с.
9. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Арешонков В. В. Судово-балістичні дослідження : Курс лекцій. К. : УкрДГРІ, 2015. – 278 с.
10. Кофанов А. В., Михальчук Т. В. Теорія та практика проведення судово-балістичних досліджень: Монографія. К. : УкрДГРІ, 2015. – 274 с.
11. Кофанов А. В., Арешонков В. В., Кушнір Г. А., Атаманчук В. М., Приходько Ю. П. Судова балістика та суміжні галузі знань : Словник. К. : НАВС, 2015. – 184 с.
12. Кофанов А. В., Кобилянський О. Л., Арешонков В. В. Судова балістика: практичні аспекти : Навчальний посібник. К. : УкрДГРІ, 2015. – 416 с.
13. Методика криміналістичного дослідження газових пістолетів та револьверів, затверджена рішенням засідання секції НКМР міністерства Юстиції України з проблем трасології та судової балістики (протокол від 24.05.2000 р.).

ДОПОВІДЬ

щодо питання нагальності прийняття Закону України «Про зброю»

В процесі свого історичного розвитку людство постійно стикалося з проблемою використання злочинцями різних знарядь та засобів, спеціально виготовлених, пристосованих чи запозичених з цивільного або військового обігу для найбільш оптимальної реалізації різноманітних злочинних задумів. Серед таких засобів зброя завжди займала особливе місце.

Історично найбільше кримінальне застосування завжди знаходили такі види зброї, як вогнепальна і холодна. Ця обставина і зумовила велику розробленість як загальноправових, так і експертно-криміналістичних аспектів дослідження обставин кримінального використання цих видів зброї. Саме широтою кримінального розповсюдження вогнепальної зброї пояснюється і наявність серед кримінально-караних діянь специфічних складів злочинів, пов'язаних із незаконним обігом цього виду зброї [5].

В останні роки правоохоронні органи посилили боротьбу з розповсюдженням вогнепальної зброї, намагаючись зменшити її незаконний обіг. Однак накопичена з минулих десятиліть зброя, кількість якої значною мірою збільшилась за рахунок старих запасів озброєння з часів війни та епізодичних розкрадань з армійських складів і арсеналів МВС, а також незначна кількість якої ввозилась з-за кордону, вже починає диктувати свою волю в нашому суспільстві [1].

Підтвердженням цього є, наприклад, випадок, коли на Кіровоградщині із складу зброї, що охоронявся, злочинці викрали близько 200 пістолетів та автоматів, 44 противотанкових гранатомети, 75 кг. тротилу, понад 17 тисяч набоїв [9], або ж ще один приклад, коли в гаражі раніше судимого мешканця Макіївки Донецької області було виявлено і вилучено 3 автомати, 2 пістолети, 4 одиниці мисливської гладкоствольної зброї, одну гвинтівку, 2 газових пістолети, ручну гранату, 265 набоїв, оптичний приціл та багато іншого [3]. Вилучений арсенал просто вражає своїми розмірами та різноманітністю, і це не поодинокі випадки «гучних» вилучень зброї на території нашої країни.

Таким чином, на сучасному етапі розвитку незаконний обіг зброї являє собою серйозну суспільну небезпеку, впливає на збільшення кількості злочинів, перш за все насильницького та корисно-насильницького характеру.

Також актуальність питань, пов'язаних із врегулюванням обігу вогнепальної зброї в Україні, полягає в тому, що незаконний обіг зброї та її

використання при скоєнні злочинів завжди тісно пов'язані з найбільш соціально-небезпечними їх формами: організованою злочинністю, наркобізнесом, тероризмом і т. п.

Все це свідчить про те, що реалії існуючої слідчої, оперативно-розшукової, експертної практики зумовлюють необхідність глибокого наукового дослідження проблеми незаконного обігу зброї та розробки правових, організаційних і профілактичних заходів боротьби з ним.

Незважаючи на значне поширення в Україні злочинів, що вчиняються з використанням зброї, проблемні питання правового регулювання обігу зброї в Україні залишаються майже невивченими з боку вітчизняних учених-юристів. Проблеми, пов'язані з кримінально-правовою характеристикою злочинів проти громадської безпеки та протидією незаконному обігу зброї, є більш дослідженими, їх розглядали М. С. Грінберг, В. П. Ємельянов, В. О. Навроцький, В. І. Рибачук, Л. Ф. Соколов, В. П. Тихий, В. І. Ткаченко та інші. У російській кримінологічній науці проблему злочинів, що вчиняються із застосуванням зброї, досліджували Д. А. Корецький, Е. В. Солоницька, Л. М. Землянхін. Вагомий внесок у розробку проблеми «збройних» злочинів та боротьби з ними внесли М. І. Бажанов, О. М. Бандурка, П. Д. Біленчук, О. М. Джужа, А. Ф. Зелінський, Н. Ф. Кузнецова, Л. М. Кулик, О. М. Литвак, М. І. Мельник, С. Ф. Мілюков, В. В. Сташис, В. Я. Тацій, В. П. Філонов, М. І. Хавронюк, Н. М. Ярмиш та багато інших, проте в науковій літературі недостатньо висвітленими, з точки зору системного вивчення, залишаються питання, присвячені саме правовим засадам обігу вогнепальної зброї в Україні.

Метою даної статті є аналіз сучасного стану правового забезпечення обігу вогнепальної зброї в Україні, окреслення деяких проблемних питань в даній сфері та відповідно визначення основних шляхів їх розв'язання.

Перш ніж розглядати питання правового регулювання обігу вогнепальної зброї в Україні, потрібно визначити, що ж взагалі таке обіг зброї, які види обігу існують і що під ними розуміється. Стосовно цього слід зауважити, що в жодному нормативно-правовому акті нашої країни не дано конкретного визначення поняттю «обіг зброї» та його видів, більше того, в жодному нормативно-правовому акті, прийнятому законодавчим органом України, не дається конкретного визначення зброї та що під нею треба розуміти.

Отже, аналіз смислового змісту терміну «обіг» показує, що під обігом розуміється «повне коло обертання», «вживання, поводження» [8] або «використання, житок» [4].

Спираючись на зміст терміну, що розглядається, можна визначити обіг зброї як її виробництво і подальший рух від виробника, державного або кримінального, до споживача, як легального (МО, МВС і т. п.), так і нелегального (злочинці, громадяни, що незаконно придбали зброю для самозахисту, колекціонування і т. п.), а також процес користування зброєю, підтримка її в справному стані, перехід від одного власника до іншого, аж до її знищення. Таким чином, обіг зброї утворює її рух в суспільстві: від виробника до споживача, від одного споживача до іншого [6].

Фізична дія на зброю (виготовлення, переробка), її просторове (носіння, перевезення), тимчасове (зберігання), соціальне (зміна власника) переміщення мають правові межі, що визначають кваліфікацію відповідних дій. Кожна така дія є структурним елементом обігу зброї.

Одна група авторів виходить з того, що термін «обіг зброї» є загальновідомим, і визначення його законної та незаконної складових не дають, інші позначають законний і незаконний обіг виходячи із загальновідомих критеріїв, передбачених в ст. 262–264 КК України.

На нашу думку, слід погодитись із визначенням, яке наводять Корецький Д. А. та Солоницька Е. В., відповідно до якого під законним обігом зброї слід розуміти виготовлення, збут, передачу, придбання, зберігання, носіння, перевезення, ремонт, застосування, знищення зброї, що здійснюються на підставі відповідних законів, указів президента, постанов уряду і нормативних документів воєнізованих відомств під контролем дозвільної системи органів внутрішніх справ або відомчим контролем воєнізованих організацій [6].

Словосполучення «обіг зброї» практично завжди вживається спільно з прикметником «незаконний». Причому різні форми використання зброї виступають елементами як законного, так і незаконного обігу.

В юридичній літературі під незаконним обігом зброї розуміється кримінальний, пов'язаний із скоєнням відповідних злочинів, рух об'єктів обігу зброї. Відповідно до інших точок зору незаконним є поводження з вогнепальною зброєю і боеприпасами без дозволу (ліцензії) органу внутрішніх справ або ж як дії зі зброєю, здійснені з порушенням існуючих правил і обмежень.

На нашу думку, поняття незаконний обіг зброї слід розглядати у більш широкому розумінні, що виходить за межі формально-юридичного, елементи якого визначаються Кримінальним кодексом України.

Аналіз ст. 262–264 КК України, що визначають, які діяння зі зброєю є злочинними, дозволяє визначити, що у сферу кримінально-правового регулювання не входять такі дії, як порушення громадянами або праців-

никами торговельних підприємств (організацій) порядку і правил придбання, зберігання, носіння, перевезення, передачі іншим особам, продажу вогнепальної, холодної чи пневматичної зброї і бойових припасів та багато інших дій, пов'язаних зі зброєю, – це сфера адміністративно-правового регулювання (ст. 174, 190–195 КоАП України).

Таким чином, незаконні дії зі зброєю передбачені як кримінальним, так і адміністративним законодавством. Кримінально карані діяння є лише одним з елементів незаконного обігу (розкрадання, виготовлення, збут, зберігання і т. д.) та в сукупності з адміністративними правопорушеннями, пов'язаними зі зброєю, вони і утворюють незаконний обіг зброї.

На нашу думку, виходячи з вищезазначеного, для чіткого розподілу теоретичних, правових та організаційних категорій, пов'язаних з обігом зброї, більш прийнятною є позиція, наведена Корецьким Д. А. та Солоницькою Е. В. щодо існування трьох видів обігу зброї: законного, незаконного та кримінального [6].

На наш погляд, законодавче закріплення з чітким розмежуванням у розумінні понять «зброя», «обіг зброї», «законний обіг зброї», «незаконний обіг зброї», «кримінальний обіг зброї» може, при активній підтримці з боку правоохоронних органів, мати реальний вплив на ситуацію у сфері боротьби з незаконним обігом зброї в Україні.

Відносно правового забезпечення обігу вогнепальної зброї в Україні, слід зазначити, що на сьогодні він регламентується великою кількістю нормативно-правових актів, які доволі часто суперечать один одному.

Проаналізувавши всю сукупність зазначених нормативних актів, однозначно можна прийти до висновку про необхідність її впорядкування, оскільки деякі важливі положення, пов'язані з обігом зброї в Україні, або недостатньо врегульовані, або ж не врегульовані взагалі.

На нашу думку, одним з шляхів вирішення даної проблеми є прийняття Закону України «Про зброю».

Наприклад, такі або подібні закони прийняті в США ще у 1792 році, в Канаді – у 1892 р., в Швеції – у 1967 р., у Великобританії – у 1968 році, в Австрії – у 1986 році, у Бельгії – в 1991 році, в Чехії – у 1995 році. На теренах колишнього СРСР законодавство про зброю діє в таких державах: в Росії Закон «Про зброю» прийнятий у 1993 році; в Республіці Молдова Закон «Про зброю» прийнятий у 1994 році; в Республіці Білорусь Закон «Про зброю» прийнятий у 2001 році; в Латвії Закон «Про зброю» прийнятий у 2002 році.

В Україні на сьогоднішній день існує більше сорока проектів вищезазначеного закону, серед яких проект Кабінету Міністрів України від

13.05.98 р.; проект народних депутатів Данильчука О. Ю. та Недригайла В. М. від 15.05.98 р.; проект народних депутатів Кармазіна Ю. А. та Мухіна В. В. від 10.11.98 р.; проект народних депутатів Кармазіна Ю. А., Мухіна В. В., Біласа І. Г., Хомича М. В., Данильчука О. Ю. та Недригайла В. М. від 06.06.2002 р.; проект народних депутатів Вінського Й. В., Развадовського В. Й., Бульби С. С., Короля В. М., Зубова В. С. від 25.11.2002 р. та інші більш сучасні але всі вони є доопрацюваннями вищезазначених концепцій.

Проаналізувавши зміст даних законопроектів, можна зауважити наступне [2]:

- крім законопроекту Кабінету Міністрів України, в інших вся вогнепальна зброя поділяється за призначенням на військову, службово-штатну та цивільну;

- в усіх законопроектах надано право володіти службово-штатною (відомчою) зброєю, поряд з державними формуваннями та правоохоронними органами, юридичним особам, які виконують особливі статутні завдання і є об'єктами дозвільної системи МВС України (виконують охоронні функції, реалізують зброю для населення та ін.);

- за основу при підготовці даних законопроектів використовувався, здебільшого Закон Російської Федерації «Про зброю», прийнятий у 1994 р. (зі змінами 1996 року), а не значний позитивний досвід правового регулювання обігу вогнепальної зброї інших країн світу;

- усі законопроекти передбачають утворення державного кадастру зброї та обов'язкове ліцензування і реєстрацію вогнепальної зброї, що ввозиться на територію України з метою реалізації;

- в усіх законопроектах присутні критерії, що характеризують різні види зброї, але не вказано, що визначення належності до того чи іншого виду зброї встановлюється після сертифікаційного, криміналістичного та інших досліджень;

- відсутні статті, які регламентували б права сертифікаційних та експертних закладів щодо дотримання криміналістичних вимог при виробництві вітчизняними виробниками вогнепальної зброї, а також санкції за недотримання цих вимог та багато інших спірних положень.

Але все ж таки найважливішим питанням залишається: чи нададуть населенню країни право на володіння нарізною короткоствольною вогнепальною зброєю, як зброєю самозахисту?

Як приклад з історії можна згадати, що на рубежі ХХ століття кожний громадянин Російської імперії мав змогу в будь-якому магазині з продажу зброї купити пістолет або револьвер і зареєструвати його в поліції.

Жовтневий переворот 1917 року і досвід громадянської війни наочно показали владі, що почуття особистої гідності люди не втратили, незважаючи на політичне насильство, тому нова адміністрація після своєї перемоги вилучила практично всю особисту зброю як у супротивників, так і у прихильників нової влади.

Позиції фахівців правознавців і громадськості з даного питання виявилися неоднозначними.

Деякі фахівці на захист своєї позиції щодо обмеження користування громадянами вогнепальною зброєю пояснюють наступними аргументами: якщо дозволити громадянам вільно володіти вогнепальною зброєю, то можливі ситуації масового її застосування як на підставах законності, так і при перебільшенні меж необхідної оборони; поява легалізованої нарізної вогнепальної зброї може викликати хвилю викрадення, нелегальний збут і застосування її в злочинних цілях; можливе суттєве збільшення кількості випадків, пов'язаних із вогнепальними травмуваннями, особливо серед дітей та підлітків, а також самогубств; значно збільшиться кількість злочинів із застосуванням вогнепальної зброї [2].

Існує й інша думка прихильниками якої є ми. Вона ґрунтується на положеннях про пріоритетні права людини, висвітлені у Загальній декларації прав людини, яка прийнята та проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН 10 грудня 1948 року. Деякі з них найшли своє втілення в положеннях Конституції України (1996 р.), а саме: «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» (Конституція України) «кожна людина має невід'ємне право на життя» (Конституція України) «кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань» (Конституція України).

На захист своєї позиції ми наводимо й інші аргументи, а саме: держава не в змозі повністю забезпечити виконання положень статей Конституції України (працівника правоохоронних органів на кожному кроці не поставиш, тому громадяни повинні мати можливість самі захищати себе і членів сім'ї від злочинних посягань); легалізація вогнепальної зброї дасть можливість оновити промисловий комплекс держави і створити нові робочі місця, що вирішить багато державних та соціальних проблем; за рахунок зборів коштів на отримання дозволу на вогнепальну зброю, ліцензування виробників, реалізаторів тощо можна буде вирішити питання щодо утримання осіб, які будуть здійснювати контроль обігу зброї на території України; та крім того це буде додатковою статтею поповнення державного бюджету [2].

Отже, можна бачити, що єдиної точки зору на дане питання немає.

До речі, ставлення до особистої зброї – одна з важливих характеристик будь-якої держави. Тут немає одноманітності, в кожній своя специфіка.

У більшості країн світу продаж вогнепальної зброї дозволено. Виняток становлять такі країни, як Бірма, Бангладеш, Венесуела та ще кілька. Найдоступніша вона у США, де людина не уявляє себе без зброї. На сьогодні у громадян цієї країни на руках знаходиться більш ніж 200 млн. одиниць вогнепальної зброї, тобто в середньому по чотири одиниці зброї на кожного дорослого. Дещо інша ситуація у Великобританії – зброя тут продається, але далеко не кожному. Потрібно довести свою добропорядність та необхідність у її володінні. Подолати такий бар'єр важко, тому британці у порівнянні з американцями практично беззбройні. Німеччина була здавна розпорошена на багато князівств, які постійно ворогували між собою, до того ж країна неодноразово була призвідником воєнних конфліктів, то ж не дивно, що й сьогодні зброя в ній доступна для багатьох громадян [7].

Порівнявши ситуацію зі зброєю, що склалась у вищезазначених та й в багатьох інших Європейських країнах, можна визнати, що для того, щоб вогнепальна зброя вільно продавалась в державі, потрібна розвинута економіка, високий рівень життя, значний рівень моральної відповідальності, досконалий закон та юридична база, які повинні гарантувати безпеку життя та здоров'я людей в суспільстві та державі. А що ж в цьому плані сказати за Україну? Чи готова вона до такого кроку?

Є й інші дискусійні питання стосовно, наприклад, легалізації зброї травматичної дії, іменної зброї, видачі зброї приватним охоронним фірмам, ліцензування зброї, малогабаритних макетів вогнепальної зброї.

Ще одне не менш важливе питання, яке стосується прийняття вітчизняного Закону «Про зброю», пов'язане з неминучістю «євромайбутнього» для України, принаймні як офіційної доктрини нашої держави. Пояснюється це тим, що для вступу будь-якої держави в ЄС, його внутрішні закони повинні або відповідати, або принаймні не суперечити, політиці ЄС в певних сферах її діяльності, куди відноситься і сфера обігу зброї. Іншими словами існує в державі законодавство, яке регулює обіг в ній зброї, повинне відповідати загальним положенням так званої керівної лінії Євросоюзу в даній галузі. Нова керівна лінія, що фактично утворилася з моменту підписання ЄС в 2000 році протоколу ООН «Проти недозволеного виробництва стрілецької зброї, частин до неї, компонентів і боєприпасів, а також проти недозволеної торгівлі ними», охоплює в основному питання порядку обігу зброї в процесі виробництва і торгівлі нею. Проблема

перетікання зброї з легального в тіншовій – і далі в «чорний» сектори ринку, передбачається вирішити за рахунок суцільної реєстрації всієї зброї, що знаходиться на цивільному ринку, її компонентів і боєприпасів, за допомогою ведення розширеної комп'ютеризованої бази даних. «Керівна лінія» передбачає також постійний обмін цією інформацією та створення єдиного банку даних. Таким чином, існуюча в Україні система обліку зброї неминуче підлягає оптимізації, за допомогою створення єдиного банку даних, який включатиме велику кількість відомостей про зброю в нашій країні. Окремо слід нагадати і про екологічні пріоритети Закону «Про зброю». Це пов'язано з тим, що в методиці сертифікації боєприпасів, яка прийнята на сьогодні в Україні, відсутні екологічні вимоги, які стосуються попередження забруднення навколишнього середовища важкими металами, обов'язкові в країнах ЄС [10].

Таким чином, у разі прийняття в Україні «закону-наказу», заснованого на нині діючих положеннях відомчих нормативних актів щодо обігу зброї, його положення можуть увійти в суперечність з нормами міжнародного права, що призведе в подальшому до їх повторного перегляду та нового прийняття вже в процесі зближення України з ЄС. Прикладом можуть бути Хорватія і Болгарія. Якщо в Хорватії закон про зброю, прийнятий в 1996 році, з самого початку ґрунтувався на положеннях, існуючій тоді керівній лінії ЄС і в такій формі не був перешкодою для вступу, то в Болгарії з її «пострадянським» законом, який став формальною перешкодою для вступу в ЄС, як наслідок – довелося терміново приймати новий «єврозакон» [10].

На нашу думку, перед прийняттям Закону України «Про зброю» варто заздалегідь розробити концепцію державної політики щодо обігу зброї та адміністративно-правової діяльності органів внутрішніх справ у сфері контролю за реалізацією механізму використання, застосування і зберігання зброї населенням, де враховувати нові тенденції, у тому числі й механізм обігу зброї, правовий статус громадян – власників вогнепальної зброї та посадових осіб даної сфери. Ми вважаємо, що при розробці проекту зазначеного закону або ж доопрацюванні існуючих, доцільно було б залучити до даного процесу бізнесменів, соціологів, представників охоронних структур, спеціалістів-зброєзнавців, як теоретиків так і практиків, мисливствознавців, юристів, економістів та фахівців сертифікаційних і експертних служб. Прийнятий Закон «Про зброю» повинен поєднати в собі не тільки позитивний досвід зарубіжних країн, де він вже багато років ефективно діє, а й існуючі на сьогоднішній день в Україні найкращі правові положення регламентації обігу зброї, до того ж з

обов'язковим врахуванням ментальності нашого народу та євроінтеграційних процесів в Україні.

Все це потрібно зробити для того, щоб не виникла велика кількість проблем, над вирішенням яких і зараз «ламають голову» законодавці тих країн, де в недавньому минулому такий закон був прийнятий.

Список використаних джерел

1. Біленчук П. Д., Еркенов С. Е., Кофанов А. В. Транснациональная преступность: состояние и трансформация: Учебное пособие / Под ред. акад. П. Д. Біленчука. – К.: Атика, 1999. – 272 с.
2. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Зброезнавство: правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ. Монографія / За редакцією проф. П. Д. Біленчука. – К.: Міжнародна агенція «BeeZone», 2004. – 464 с.
3. Білоконь М. В., Косоговський А. А. Зброя // Міліція України, 1999, №9–10.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
5. Владимиров В. Ю., Бабахаян Р. В., Голубев Н. В., Валетов Д. А. Криминалистическое оружиеведение. Генезис современности. – СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2005. – 504 с.
6. Корецкий Д. А., Солоницкая Э. В. Оружие и его незаконный оборот: криминологическая характеристика и предупреждение. – СПб.: Издательство Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2006. – 258 с.
7. Кофанов А. В. Закон «Про зброю» в Україні. Бути чи не бути? // Вісник Української Академії державного управління при Президентові України, 1998, №1.
8. Ожегов С. И. Словарь русского языка. М., 1984.
9. Смирнов Ю. О. За безпеку і спокій наших громадян міліція платить високу ціну // Міліція України, 2002, №12.
10. Чечило В. Закон Украины «Об оружии» пишется в Брюсселе? или Прощай оружие украинское // Оружие. 2008, №6 (107), С. 5–7.

**АВТОРСЬКІ ТЕЗИ І ДОПОВІДІ,
ПРИСВЯЧЕНІ ПРОБЛЕМНИМ АСПЕКТАМ ПРАВОВОЇ
РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ОБІГУ ЗБРОЇ, АНГЛІЙСЬКОЮ
ТА ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВАМИ, ОПРИЛЮДНЕНІ
НА МІЖНАРОДНИХ КОНФЕРЕНЦІЯХ, СИМПОЗІУМАХ,
СЕМІНАРАХ, ТРЕНІНГАХ ПРИ ПОСОЛЬСТВАХ
КРАЇН АМЕРИКИ ТА ЄВРОПИ**

**INTERNATIONAL EXPERIENCE OF THE U. S. BUREAU
OF ALCOHOL, TOBACCO AND FIREARMS OPERATION
(CIVIL LAW AND CRIMINAL LAW RELATIONSHIP)**

Abstract

The U. S. Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF) is a tax-collecting, enforcement and regulatory arm of the U. S. Department of the Treasury [2, pp. 1–7]. In common with all other members of the executive branch, ATF's responsibility is established by congressional action. ATF cannot enact a law, nor can it amend the law. Charged as it is with fiscal oversight of some of the most controversial topics in Western civilization, ATF strives to maintain professional neutrality while giving a 35-to-1 return on every dollar it spends. ATF has the best cost-to-collection ratio in the federal family.

ATF is the youngest tax-collecting Treasury agency, separated from the Internal Revenue Service by Treasury Department Order No. 120–1 (former No. 221), effective 1 July 1972. Notwithstanding, ATF traces its roots across two hundred years of American history.

Keywords: key provisions of U. S. laws regulating firearms; legal and institutional tools to monitor transactions between states, monitor transactions between countries; accounting and reporting of manufacturing, importing and dealing in firearms.

Introduction. In 1789 under the new Constitution [1, pp. 19–21], the first Congress imposed a tax on imported spirits to offset a portion of the Revolutionary War debt assumed from the states. Administration of duties fell to the Department of the Treasury, whose Secretary, Alexander Hamilton, had suggested them. Congressional lawmakers were favorably impressed by the results. The imports tax was augmented by one on domestic production in 1791. Taxpayers had grumbled over import duties, while some of them greeted the domestic levy – as they do today – with political resistance, escalating in that

early case to the short-lived Whisky Rebellion of 1794. Both revenue sources survived rebellion – as they do today. Although these particular taxes were eventually abolished, similar devices for revenue came and went as needed until 1862. By Act of 1 July 1862, Congress created an Office of Internal Revenue within the Treasury Department, charging the commissioner with collection, among others, of taxes on distilled spirits and tobacco products that continue, with amendments, today [6]. Because taxation so often does evoke public resistance, including criminal evasion, during 1863 Congress authorized the hiring by Internal Revenue of «three detectives to aid in the prevention, detection and punishment of tax evaders.» Tax collecting and enforcement were now under one roof. Before decade's end, the Office of Internal Revenue had its own counsel, another component descending in unbroken line to ATF today.

In 1875, federal investigators broke up the «Whiskey Ring», an association of grain dealers, politicians and revenue agents that had defrauded the government of millions of dollars in distilled spirits taxes. Responding to the snowballing scandal, Congress undertook the first Civil Service reform acts, acknowledging formally that effectiveness of law depends on the quality of its administrators.

The commissioner's annual report for 1877 refers to his office as the Bureau of Internal Revenue, a title that it retained for the next seventy-five years. In 1886, a single employee from the Department of Agriculture came to the Bureau of Internal Revenue under authority of the Oleomargarine Act to establish a Revenue Laboratory [6]. The first samples received in the laboratory that 29 December were of butter suspected of adulteration with oleomargarine. In its second century, ATF's laboratory staff includes – but is not limited to – chemists, document analysts, latent print specialists, and firearms and toolmark examiners, supported by its own highly sophisticated facilities at Rockville, Maryland, Atlanta, Georgia, and Walnut Creek, California [7–11]. That first chemist would recognize some aspects of laboratory service today (analysis of alcohol and tobacco products, for instance) although tools such as chromatography and electrophoresis might seem magic. There was nothing in 1886 to foreshadow the Laboratory's sought-after forensic skills in arson, explosives, and criminal-evidence examination, a resource now available to law enforcement personnel worldwide [7–11].

Ratification of the Eighteenth Amendment to the Constitution in 1919, in combination with the Volstead Prohibition Enforcement Act of that year, brought to prominence those officers – «revenoors» – charged with investigating criminal violations of the Internal Revenue law, including illicit manufacture of liquors. By early 1920, these experts coalesced into the Prohibition Unit. Evolution of this unit reflects the difficulty of enforcing a nation-wide ban on

«manufacture, sale or transportation of intoxicating liquors for beverage purposes». Internal Revenue's orientation has been toward collection throughout its history. Enforcement efforts, albeit necessary, never came easily. On 1 April 1927, Treasury elevated the Prohibition Unit to bureau status within the department. Congress was impatient with the results. On 1 July 1930, Congress transferred «the penal provisions of the national prohibition act» from Treasury's Bureau of Prohibition (which then ceased to exist) to the Department of Justice's new Bureau of Prohibition – with an important exception: tax-related and regulatory activities, «the permissive provisions,» remained at Treasury, under a new Bureau of Industrial Alcohol. The most illustrious enforcer during that tumultuous era was Eliot Ness, the «T-man» who toppled Chicago's organized-crime king Al Capone on tax-evasion charges.

The Twenty-first Amendment to the Constitution, repealing Prohibition, achieved ratification with unanticipated speed by 5 December 1933, catching Congress in recess. As an interim measure to manage a burgeoning legitimate alcohol industry, by executive order under the National Industrial Recovery Act, U. S. President Franklin Roosevelt established the Federal Alcohol Control Administration (FACA). The FACA, in cooperation with the Departments of Agriculture and Treasury, endeavored to guide wineries and distilleries under a system based on brewers' voluntary codes of fair competition. The FACA was relieved of its burden – and effectively vanished from history – after just twenty months, when U. S. President Roosevelt in August 1935 signed the Federal Alcohol Administration (FAA) Act. The new FAA received a firm departmental assignment: Treasury once more found itself regulating the alcohol industry.

Although Prohibition was officially over, the era's side effects continued for decades to mold the shape of ATF. On 10 March 1934, Justice's Prohibition enforcement duties folded into the infant Alcohol Tax Unit (ATU), Bureau of Internal Revenue, Department of the Treasury. At the same time, the FAA, functioning independently within Treasury, was carrying forward its mandate to collect data, to establish license and permit requirements, and define the regulations that ensure an open, fair marketplace for the alcohol industry and the consumer. In 1940, the FAA merged with the ATU. The FAA Act continues today as one foundation of ATF's enabling legislation.

National dismay over the weaponry wielded so conspicuously by organized crime during Prohibition led to passage in 1934 of the National Firearms Act, followed in four years by the Federal Firearms Act. The newly regulated articles might be firearms, but taxes were involved as ever. The Miscellaneous Tax Unit, Bureau of Internal Revenue, collected the fees. In 1942, enforcement duties for the «Firearms Program» fell to the ATU, which was accustomed to managing controversial industries. In a major Internal Revenue reorganization of 1952,

the nearly-century-old Miscellaneous Tax Unit was dismantled. Its firearms and tobacco tax responsibilities went to the ATU. The Bureau of Internal Revenue became the Internal Revenue Service (IRS) we know today. Acknowledging a portion of ATU's new burden, IRS renamed it the Alcohol and Tobacco Tax Division. This incarnation lasted until 1968 passage of the Gun Control Act, which gave to the laboratory, among other things, responsibility for explosives. The division title shifted to Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF) Division. Title XI of the Organized Crime Control Act in 1970 (Title XI) formalized ATF Division explosives expertise. In the same year, moved by a growing perception that the IRS's revenue-collecting bias did not reflect ATF Division's enforcement skills, overtures began toward ATF independence.

Treasury Department Order No. 120-1 (originally No. 221), effective 1 July 1972, transferred to ATF from IRS those functions, powers and duties related to alcohol, tobacco, firearms, and explosives. During the mid-1970s, at Treasury's direction, ATF briefly assumed responsibility for wagering laws. That task returned to the IRS in less than 3 years. Throughout the 1970s, based on determination that accelerants used in arson, when explosions might occur, meet Title XI's definition of explosives, ATF began demonstrating in court its ability to prove arson. In the Anti-Arson Act of 1982, Congress amended Title XI to make it clear that arson is a federal crime, giving ATF responsibility for investigating commercial arson nationwide.

The Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF) continues a mutually beneficial interface with its legitimate industries, while refining unique enforcement skills. With developments such as the state-of-the-art Integrated Ballistic Identification System (a computerized matching program for weapons and the ammunition fired from them), accelerant- and explosives/weapons-detection canines, and the Gang Resistance Education and Training (GREAT) program (which gives children the tools to resist membership in violent gangs), ATF leads and supports law enforcement internationally [7-11].

In its first quarter-century ATF has had only 4 Directors: Rex Davis, G. R. Dickerson, Stephen Higgins, and John Magaw. Under the law, the director is appointed by the secretary of the Treasury, and reports to the undersecretary (enforcement). ATF headquarters are in Washington, D. C., although most personnel and many ATF operations are decentralized throughout the country, with a few stations overseas. ATF agents, inspectors, and support staff are involved in investigating some of the most violent crimes in society, in responding to changes occurring in the U. S., and in collecting over \$13 billion in annual revenue. ATF is a young federal agency, yet it is heir to the whole experience and proud tradition of the United States.

Key provisions of U. S. laws regulating firearms

Federal laws that regulate importation, exportation and transportation of firearms within the U. S. include the Gun Control Act of 1968 (GCA), 18 U. S. C. 44, the National Firearms Act (NFA), 26 U. S. C. 53, and the Arms Export Control Act (AECA), 22 U. S. C. 2778. The powers to implement these legal provisions and oversee their enforcement have been entrusted to the Secretary of the Treasury. The powers to enforce the GCA, NFA, as well as those AECA provisions that concern importation have been delegated by the Secretary to the Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms (ATF). The United States Customs Service has been charged with enforcing those AECA provisions that concern exportation. The objective of the Gun Control Act (GCA) is to impose certain restrictions on the number of individuals eligible to own guns, associated, first, with reaching a certain age; second, with a criminal background; and, third, with disability. The GCA was developed and enacted to improve the efficiency of state laws defining the legal framework for the circulation of firearms, enshrining the rule whereby any sales of firearms covering a territory of more than one state shall be effected and licensed to entrepreneurs at the federal level, thus prohibiting sales of firearms by persons who do not hold a license within the state of their location. The National Firearms Act (NFA) contains provisions regarding certain types of firearms, such as machineguns, short-barrelled rifles, shotguns, silencers and explosive (destructive) devices [4, pp. 98–108]. The National Firearms Act stipulates that such firearms must be registered with the indication of their owner, manufacturer and the importer. The Act also provides for taxation of operations with such weapons. The Arms Export Control Act (AECA) (22 U. S. C. 2778) gives the U. S. President powers, in furtherance of world peace and the security and foreign policy of the United States, to control the import and the export of defense articles and defense services, including firearms and ammunition. Under the Arms Export Control Act, permits and licenses to import and export such articles must be available. The Act provides for complete ban on imports to and exports of weapons from certain countries indicated by the government. The powers to control import of weapons under the AECA are held by the Department of the Treasury which delegated them to the Bureau of Alcohol, Tobacco and Firearms. The U. S. State Department and Customs Service implement the AECA export control provisions and supervise compliance with them.

Legal and institutional tools to monitor transactions between states

The Gun Control Act (GCA) stipulates that any firearms transactions performed without the relevant license are illegal (18 U. S. C. § 922(a)(1), § 923(a)). Holders of a federal license entitling to sell firearms are generally

prohibited from selling them to persons who do not reside in the state in which the licensee's place of business is located (18 U. S. C. § 922(b)(3)). As a general rule, unlicensed persons are prohibited from dealing in firearms outside the territory of the state in which they reside or from delivering it to persons located outside the territory of such state (18 U. S. C. § 922(a)(1), § 922(a)(5)).

Legal and institutional tools to monitor transactions between countries

U. S. federal laws generally prohibit the importation of weapons regulated by the NFA, such as non-sporting firearms and ammunition, as well as military firearms and ammunition thereto (18 U. S. C. § 922(1), § 925(d)(3). 25 U. S. C. 5844).

Under the Arms Export Control Act, any import to the U. S. of defense articles, including firearms and ammunition thereto, as well as unlicensed export thereof from the U. S., are prohibited. An authorization to import or an export license shall indicate the relevant importer and exporter and specify the buyer. Provisions of the Arms Export Control Act (Code of Federal Regulations (CFR) 22, Parts 120–130, and 27 CFR, Part 47) stipulate that natural and legal persons engaged in importing or exporting of defense articles must be registered with the relevant authorities. Such registration is a prerequisite to engaging in the business of importing and exporting these articles [3].

Licensing the business of manufacturing, importing or dealing in firearms in the United States

Under the Gun Control Act (GCA), a license is necessary to engage in the business of importing, manufacturing, or dealing in firearms (18 U. S. C. § 923(a)(1), § 923(a)). A license application must include a photograph and fingerprints of the applicant. An application will be approved if the applicant: 1) is 21 years of age; 2) is not prohibited from transporting, shipping, or receiving firearms or ammunition in interstate or foreign commerce; 3) has not willfully violated any of the CGA provisions; 4) has not willfully failed to disclose any material information required, or has not made any false statement as to any material fact; 5) has, within a state, premises from which he conducts business; and 6) certifies that the business to be conducted under the license is not prohibited by State or local law, and that the relevant application was filed by him with the local law enforcement authorities (18 U. S. C. § 923(d)(1)). Licenses are issued for a 3-year term. A license may be revoked, and an application for renewal of a license may be denied, if a licensee has willfully violated any provision of the CGA (18 U. S. C. § 923(e)). An administrative decision to revoke a license or deny renewal of a license may be appealed at a federal court (18 U. S. C. § 923(f)(3)). Under the AECA, any exportation, temporary importation or temporary exportation of defense articles, including firearms and munition thereto requires a license. An application for a license

may be filed by a person registered with the State Department. The application must contain detailed information about the supplied articles, destination, end user and end-use purposes. An import authorization from the end-use country must be attached to the application. Licenses are issued for a 4-year term, subject to subsequent review and audit to establish compliance with the terms of transactions with the license terms [3].

Accounting and reporting of manufacturing, importing and dealing in firearms in the United States

Licensees must keep records of the weapons on sale and of sold firearms, and must note in their records the buyer's name, age, and place of residence (18 U. S. C. §922(b)(5) and 18 U. S. C. § 923(g)(1)(A)). Licensed importers and manufacturers must identify imported or manufactured weapons by means of a serial number to be recorded in the licensee's accounts (18 U. S. C. § 923(i)). Licensees are required to respond promptly to ATF requests concerning the origin of firearms (18 U. S. C. § 923(g)(6)). Furthermore, regular reports are to be provided to ATF of two or more units of personal firearms sold at one time or during any five consecutive business days (18 U. S. C. § 923(g)(3)). Licensees who discontinue their business are required to deliver their records to ATF (18 U. S. C. § 923(g)(4)). These requirements enable the attainment by ATF of one of the Gun Control Act's key objectives: assist government officials charged with law enforcement functions, local authorities, as well as foreign law enforcement authorities in the quick determination of the origin of firearms used in the commission of crimes.

Conclusions. The U. S. Government does not keep track of licensees' transactions with firearms, other than the above reporting delivered to the government upon discontinuation of the licensee's business, reports of two or more units of personal firearms sold, and reports of the origin of firearms. Processing the information contained in these reports enables identification of key areas of activities in the matters of identifying illegal suppliers of weapons and sources of firearms sold within the United States. 22 CFR § 122.5 stipulates that a licensee must maintain records concerning all transactions performed by it under export, temporary import or temporary export licenses for a period of five years. Such records must be provided to a U. S. Customs Service official upon his request. Computer record of such transactions is also maintained by the U. S. State Department and at customs terminals [5, pp. 90–100].

References

1. David P. Currie. The Constitution of the United States. A Primer for the People. Kyiv, Veselka, 1993, pp. 19–21.

2. The Bureau of the control of alcohol drinks, tobacco products and fire-arms in the United States of America (ATF). 07/01/1972.
3. A. S. Matsko, I. V. Boiko. Weapons: Buying, Storing, Using. Compiled Statutes. Kyiv, Yurinkom, 1998, 304 p.
4. Ballistics: A Firearms Research. Forensic Weaponology. A Handbook (in collaboration). Kyiv, BeeZone, 2003, pp. 98–108.
5. Weaponology: Legal Framework of Firearms Circulation. A Monography (in collaboration). Kyiv, BeeZone, 2004, pp. 90–100.
6. Сучасні можливості дослідження харчових продуктів. Modern features of food research. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/2999>
7. Системна інформатизація діяльності органів дізнання та досудового слідства: системологія, кібернетика, консолідована аналітика, безпека. System informatization of activity of bodies of inquiry and pre-trial investigation: systemology, cybernetics, consolidated analytics, safety. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4336>
8. Інформаційне суспільство: управління, право, технології, безпека. Information society: governance, law, technology, security. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4337>
9. Інформаційна аналітика в юриспруденції: автоматизовані системи і технології. Information analyst in jurisprudence: automated systems and technologies. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4335>
10. Безпека інформаційної аналітики: стратегія, тактика, мистецтво, технології. Security of information analytics: strategy, tactics, art, technology. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4334>
11. Криміналістична аналітика: інформаційні системи, інтегровані банки даних, електронні мережі. Criminalistics analysis: information systems, integrated data banks, electronic networks. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5463>

FORENSIC, SOCIAL AND CRIMINAL LAW REGULATION OF ATF OPERATION: APPLICABLE PROVISIONS FOR RECORD-KEEPING, INVESTIGATION AND REGISTRATION

Abstract

For some time, the Bureau of Alcohol, Tobacco, Firearms and Explosives (ATF) [1, 2] was a unit of the Department of the Treasury, authorized to conduct inspections, once during any 12-month period and without a warrant, for compliance with statutory requirements, or in the course of a criminal investigation of a person other than the licensee, or where the disposition of firearms must be determined (the Gun Control Act (GCA), 18 U. S. C. § 923(g)(1)(B)). ATF is also authorized to inspect inventory and records by securing from a Federal magistrate judge a relevant warrant (18 U. S. C. § 923(g)(1)(A)). Customs officers may also inspect any firearms or related articles imported or exported from the U. S. Limitations on the rights of certain persons, associated with manufacturing, importing and dealing in firearms in the United States. Provisions of the Gun Control Act (GCA) stipulate that it is unlawful for certain categories of persons to ship, transport, receive or possess firearms (18 U. S. C. § 922(g)). It is also unlawful to sell or otherwise dispose of firearms to the persons (18 U. S. C. § 922(d)): who are under indictment for a crime punishable by imprisonment for a term exceeding one year; who have been convicted of a crime punishable by imprisonment for a term exceeding one year; who are fugitives from justice; who are unlawful users of or addicted to any controlled substance; who are illegally or unlawfully in the United States; who have been discharged from the Armed Forces under dishonorable conditions; who, having been a citizen of the United States, have renounced their citizenship; who are subject to a court order that restrains such person from harassing, stalking, or threatening an intimate partner of such person or child of such intimate partner or person, or have been convicted of a misdemeanor crime of domestic violence (as stipulated by the Omnibus Consolidated Appropriations Act, 1997, Pub. L. 104–208, effective 30 September 1996) (18 U. S. C. § 922(g), § 922(n)).

Keywords: types of firearms prohibited for free circulation, U. S. National Tracing Center, applicable provisions for record-keeping, investigation, registration.

Introduction. Under the Arms Export Control Act (AECA), licenses may not be awarded to persons convicted under: Section 38 of the AECA, 22 U. S. C. § 2778; Section 11 of the Export Administration Act of 1979, 60 U. S. C. App. 2410; 18 U. S. C. §§ 793, 794, or 798 concerning military espionage or obtaining secret information; Section 16 of the Trading With the Enemy Act.

50 U. S. C. § 16; Section 30A of the Securities Exchange Act of 1934. 15 U. S. C. § 78dd-1, or Section 104 of the Foreign Corrupt Practices Act, 15 U. S. C. § 78dd-2; 18 U. S. C. Ch. 105: Sabotage; Section 4(b) of the Internal Security Act of 1950. 50 U. S. C. § 783(b) on communication of classified information; Sections 57, 92, 101, 104, 222, 224, 225, or 226 of the Atomic Energy Act of 1954. 42 U. S. C. §§ 2077, 2122, 2131, 2234, 2272, 2275 and 2276; Section 601 of the National Security Act of 1947. 50 U. S. C. § 421: Protection of identities of certain United States undercover intelligence officers, agents, informants, and sources; 17 U. S. C. § 371 on conspiracy to commit any of the offenses referred to above [13]; the International Emergency Economic Powers Act. 50 U. S. C. §§ 1702 and 1705.

Types of firearms prohibited for free circulation in the United States.

Federal firearms laws prohibit possession and transactions with certain types of firearms, namely: to transfer or possess a machinegun (18 U. S. C. § 922(o)); to manufacture, import, sell, or possess any firearm that is not detectable as the Security Exemplar (18 U. S. C. § 922(p)); to manufacture, transfer, or possess any semiautomatic assault weapons (18 U. S. C. § 922(v)); to receive or possess a firearm [3] which is not registered in the National Firearms Registration and Transfer Record (26 U. S. C. § 5861(d)).

U. S. statutory provisions prohibiting certain actions concerning firearms and ammunition thereto. Federal firearms laws also contain criminal law rules that prohibit certain actions concerning firearms and ammunition thereto. It is unlawful, for example: for any person in connection with the acquisition of any firearm [3] from a licensee, knowingly to make any false or fictitious statement or to furnish any false, fictitious, or misrepresented identification (18 U. S. C. § 922(a)(6)); for any person to manufacture or import armor piercing ammunition, and for any manufacturer or importer to sell or deliver such ammunition (18 U. S. C. § 922(a)(7), § 922(a)(8)); to steal firearms (18 U. S. C. § 922(i), § 924(k), § 924(l)); to transport, ship, possess, or transfer any stolen firearm or stolen ammunition (18 U. S. C. § 922(j)); to transport, ship, or receive any firearm which has had its serial number removed (18 U. S. C. § 922(k)); to possess firearms in school zones (18 U. S. C. § 922(q)); to sell or transfer a handgun to a juvenile (under 18 years), and for any person who is a juvenile to knowingly possess a handgun (18 U. S. C. § 922(x)); to use or carry weapons during and in relation to any crime of violence or drug trafficking crime (18 U. S. C. § 924(c)); to export illegally shotguns or ammunition thereto, which are controlled by the Department of Commerce (50 U. S. C. App. 2410A); to smuggle goods into the United States (18 U. S. C. § 545); to enter goods by means of false statements (18 U. S. C. § 542); to enter goods upon a false classification (§ 541) [4].

Penalties for non-compliance with applicable laws regulating the circulation of firearms in the United States. Federal laws impose stricter penalties on repeat offenders for carrying or using a firearm when committing a crime of violence or drug trafficking crime. 18 U. S. C. § 924(c) provides for a term of imprisonment of not less than 5 years for carrying or using a firearm when committing a crime of violence or drug trafficking crime. The person is sentenced to a term of imprisonment of not less than 10 years if a short-barreled rifle, short-barreled shotgun, or semiautomatic assault weapon was used; or to a term of imprisonment of not less than 30 years if a machinegun or a destructive device, or if a firearm equipped with a firearm silencer or firearm muffler was used. In the event of numerous convictions, the person is sentenced under the same subsection to a term of imprisonment of not less than 20 years, and if the firearm involved is a machinegun or a destructive device, or is equipped with a silencer or muffler – to imprisonment for life. 18 U. S. C. § 924(e), concerning offenses committed by persons who use firearms professionally, imposes a minimum term of imprisonment of not less than 15 years for persons violating section 922(g), persons convicted of three grave offenses or serious drug offenses [5].

The National Instant Criminal Background Check System (NICS) for persons intending to buy firearms in the United States. The Brady Handgun Violence Prevention Act (Brady Act) is a public law that provides for the establishment of the National Instant Criminal Background Check System (NICS) (30 November 1998). Mandated by the Brady Act, NICS was established for Federal Firearms Licensees (FFLs) to contact by telephone, or other electronic means, for information to be supplied immediately on whether the transfer of a firearm to a potential buyer would be in violation of Section 922 (g) or (n) of title 18, United States Code, or state law. The NICS is a national system that checks available records on persons who may be disqualified from receiving firearms. The FBI developed the system through a cooperative effort with ATF and local and state law enforcement agencies. The NICS is a computerized background check system of potential firearms buyers, designed to respond instantly on most background check inquiries, which are processed for 30 seconds, so the FFLs receive an almost immediate response [6].

Firearms. Under the law (section 921(a) of title 18, United States Code), they include the following: any weapon (including a starter gun) which will or is designed to or may readily be converted to expel a projectile by the action of an explosive; the frame or receiver of any such weapon; any firearm muffler or firearm silencer; any destructive device; the firearm frame or receiver. That part of a firearm which provides housing for the hammer, bolt or breechblock, and firing mechanism, and which is usually threaded at its forward portion to

receive the barrel (27 CFR § 178.11). This definition does not apply to the term «antique firearm» [7].

The U. S. National Tracing Center. ATF's National Tracing Center (NTC), located in Falling Waters, West Virginia, is the world's only organisation capable of tracing a firearm seized at the scenes of juvenile crimes, at the request of any federal, state, local and foreign law enforcement agencies. Furthermore, the NTC collects and analyzes data on large-scale sales of firearms, suspicious weapons, stolen weapons, and firearms with obliterated serial numbers. The center also maintains a data archive of previously issued federal firearms licenses. Firearms tracing is the systematic tracking of the movement of illegally circulated firearms used in crime or recovered from minors, beginning with their first sale by the manufacturer or importer through the distribution chain (wholesaler/distributor/retailer) to the first retail purchaser. Tracking the stages in firearms circulation allows the law enforcement officers to identify suspects, find stolen firearms and determine their owners. The NTC applies the most effective and productive technique of legislative investigation into the ways of firearms distribution. Firearms manufacturers, importers, wholesalers and retailers in the U. S. and abroad join their efforts to identify the channels of weapons distribution, responding to any queries with specific information available in their archives about the manufacture, import or sale of weapons. Thanks to its licensing powers, ATF is the only federal agency that has access to such information. Under the law, licensed firearms sellers are required to provide information about firearms movement at ATF's request. Besides, the NTC stores more than 100 million records of transactions performed by out-of-business licensed firearms sellers. These records may reveal illegal supply channels for firearms and to search for such firearms in the event of crime. The law requires that all licensed firearms sellers transfer their records to the NTC after they go out of business. Recently, cooperation between the firearms manufacturers and ATF has evolved in the establishment of a hotline between firearms retailers, wholesalers, and the NTC. This has contributed to higher efficiency of tracing the firearms distribution. The section below focuses on the information that may be useful for law enforcement officials from the INTERPOL member countries in preparing trace requests for specific firearms, should they have any questions related to weapons trace, or when seeking assistance from the NTC that was established to facilitate investigative operations by law enforcement agencies, especially on any complex issues associated with weapon circulation in the United States [8].

Firearms tracing procedures in the United States. Requests to trace firearms may be submitted to the NTC by any federal, state, or local law-

enforcement agency. Requests may be relayed through a local ATF office or sent directly to the center by means of NLETS (National Law Enforcement Telecommunications System), the mail, telephone, or fax. The NTC will conduct a trace to the individual purchaser; to a licensee in the originating state; to a government or law-enforcement office; or to a point where all possibility for a successful trace has been exhausted, whichever comes first. Provisions of title 18, United States Code, chapter 44 stipulate that licensed firearms manufacturers and dealers are required to report the weapons registration, acquisition and disposition. Until 1968, dealers had virtually kept no records, therefore it is believed that the circulation of firearms manufactured or imported before 1968 cannot be traced. For ATF to be able to trace the firearms movement and to obtain the required information from federally licensed manufacturers, importers and dealers, it is essential that an accurate and complete description of firearms is provided. Law enforcement officers and investigators must ensure the completeness and accuracy of the firearms description in the trace request forwarded to the NTC [9].

When using the NTC services, the following should be kept in mind:

Checklist for tracing firearms: 1. Firearms cannot be traced without a serial number, although at times they may be traced with a partial serial number. Ensure that any letter adjacent to the serial number are also recorded on the trace form. In the case of a partial serial number, contact the NTC for guidelines. 2. Most firearms cannot be traced without a model. Therefore, always include the model. 3. Foreign-made firearms cannot be traced if the importer's name is not reported. Licensed importers are required to mark the firearm with their name, city and state, and the country of origin. In many cases, this information will appear on the barrel in an abbreviated form. 4. Surplus military firearms are generally untraceable, unless the firearm is marked with an importer's name. Many foreign and domestic surplus military firearms have been imported in recent years and can be traced if the importer's name is reported [10]. ATF Form 3312.1, Crime Gun Information Request/Referral Form, should be used to request a firearms trace. It is important that the information on the form be as complete as possible. Forms may be obtained from any ATF office or from the NTC directly. Below are some basic guidelines for completing this form to make a request for identifying the channels of movement for a specific firearm. All markings on firearms are essential and should be included in ATF Form 3312.1. Where necessary, any special instructions may be noted in the REMARKS box of the request form. For example, if you wish the trace to be stopped at the wholesaler, or if the trace is only needed to prove interstate movement, this should be stated. (Note: Specify manufacturer, wholesaler, or retailer when referring to type of

dealer). The requester must list his/her name, full departmental address (including postcode), telephone number (including area code), email address, and organization code for law-enforcement officers [11].

Always indicate the priority in accordance with the following standards: Urgent, if the firearm was used to attack a law enforcement officer, in a crime of violence and/or information is essential to apprehend or hold suspect. A reason for urgency must accompany this category, or this priority will not be initiated. All urgent requests have the highest priority; Routine, if a firearm trace is needed to complete investigation. All routine requests are processed on a first come, first served basis. The National Criminal Information Center (NCIC), Treasury Enforcement Communication Systems (TECS), and/or State computer systems should be checked prior to the submission of the trace. If the firearm is considered stolen, the information about its disappearance is entered in the REMARKS box [11, 12].

The following list of detailed weapon characteristics will have a significant impact on the successful search outcome

Manufacturer. Always include the entire name of the manufacturer shown on the firearm. If manufacturer is unknown, all the markings that appear on the weapon should be provided. Sometimes the manufacturer can be determined by the country and city of manufacturer or by the proof of other marks.

Importer. The importer's exact name and the weapon marking should be also included.

Type. Indicate pistol, revolver, shotgun. Any handgun that does not have a cylinder is classified as a pistol. Also indicate if single-action or double-action capability. Differentiate between rifle and carbine. If it is a shotgun or rifle, indicate when multi-barrel or combination gun.

Model. The model designation can be a letter or numerical designation, brand name or a combination thereof.

Caliber or gauge. Always specify .22 short 22 LR, or .22 Magnum caliber; 9mm short (380) or 9mm Parabellum caliber. Be sure to include any names with the caliber, since 9mm Corto and 9mm Kurz indicate 9mm short (380) caliber.

Serial number. Always include letter prefix, suffix, code numbers or letters over or under the serial number. If a different serial number appears in several places, indicate location of each.

Country of origin. This information may appear on the frame or receiver, under the grips or other hidden locations. The country of origin is extremely helpful when requesting foreign firearms traced.

Recommended firearms trace request options are given below.

Requesting a firearms trace through the National Law Enforcement Telecommunications System (NLETS). Standard electronic forms for NLETS firearms requests are available to all users. In the event that standard electronic request forms are unavailable in any state, the agency may forward such requests to the NTC through NLETS using a free-form NLETS notice. By using the NCIC code for ATF Headquarters (DCATFOOOO), the message in the following format is sent:

FROM: Los Angeles, California, Police Department. **TO:** ATF National Firearms Tracing Center **SUBJ:** Request for Firearms Trace

PRIORITY:

URGENT. Please trace the following firearm:

1. Rohm. 2. RG Industries, Miami, Fl. 3. Revolver. 4. RG-3. 5. 38 caliber. 6. 6-shot. 7. 4 inches. 8. Blue. 9. Serial number 163802. 10. Germany. If additional information is needed, or when returning trace results, forward to Inspector (full name), Precinct No. 1, telephone (number with area code) [13].

Requests may be sent by facsimile machines. Using a facsimile machine, a trace request may be forwarded to the NTC directly at a specially designated telephone number. Where necessary, an NTC representative may also be contacted by telephone. If any problems with identifying the type of firearm or obtaining other necessary information about the weapon occur, it is important to contact the NTC for help. Advice on these matters may also be provided by ATF's Firearms and Ammunition Technology Division. Making firearms trace requests is recommended even if minimal information about such firearms is available.

The batch-uploading firearm-trace request enables law enforcement agencies or their branches to export batches containing necessary data to the NTC directly.

Conclusions. Law enforcement authorities that seize large numbers of criminal firearms each year may use this option to reduce the time spent on transmitting firearms-related information requests. In order to become eligible for using the batch uploading feature, agencies or divisions must have detailed and authentic data about firearms, including their description, as well as about the owner and the place of seizure entered in the agency (unit) computer database. The NTC-provided simple software is used for batch uploading, allowing for «batches» of data to be submitted electronically from the designated agency (unit) to the NTC, thereby automatically initiating data search across all criminal firearms included in the transmitted «batch». Thanks to the batch uploading feature, the NTC can provide the agency (unit) with a complete picture of illicit transactions involving crime firearms seized within their jurisdiction. For any additional information about batch uploading, ATF's National Tracing Center should be contacted.

References

1. David P. Currie. The Constitution of the United States. A Primer for the People. Kyiv, Veselka, 1993, pp. 19–21.
2. The Bureau of the control of alcohol drinks, tobacco products and fire-arms in the United States of America (ATF). 07/01/1972.
3. A. S. Matsko, I. V. Boiko. Weapons: Buying, Storing, Using. Compiled Statutes. Kyiv, Yurinkom, 1998, 304 p.
4. Системна інформатизація діяльності органів дізнання та досудового слідства: системологія, кібернетика, консолідована аналітика, безпека. System informatization of activity of bodies of inquiry and pre-trial investigation: systemology, cybernetics, consolidated analytics, safety. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4336>.
5. Безпека інформаційної аналітики: стратегія, тактика, мистецтво, технології. Security of information analytics: strategy, tactics, art, technology. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4334>.
6. Berg S. Die Durchschlagskraft von Pistolendeschossen im menschlichen Korper. // Archivfur Kriminologie, 1964, № 7, 17–23.
7. Chugh O. P., Empirische Untersuchunguber die Streuung der Schrote beim Schu. // Archivfur Kriminologie, B. 146, № 5, 6, 1970, 168–170.β
8. Інформаційне суспільство: управління, право, технології, безпека. Information society: governance, law, technology, security. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4337>.
9. Haustein F. Uber die Kriminal technische Untersuchung von Luft-druck-waff n. // Forum der Kriminalistik, 1966, № 4, 38–42.
10. Karl Sellier. Die biolo ischen Grundlagen des Durchschlagvermogens eines Geschosses in Beziehung. Zum neuen Bundswaffengesetz // Archiv fur Kriminologie, B.143, №5, 6, 1969, 145–147.
11. Криміналістична аналітика: інформаційні системи, інтегровані банки даних, електронні мережі. Criminalistics analysis: information systems, integrated data banks, electronic networks. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5463>.
12. Інформаційна аналітика в юриспруденції: автоматизовані системи і технології. Information analyst in jurisprudence: automated systems and technologies. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/4335>.
13. Jan Vernon Hogg Counter-Terrorism Equipment // Copyright © 1997 by Ray Hutchins, Merlin Publications.

CRIMINAL LAW AND FORENSIC CLASSIFICATION OF SMOOTH-BORE FIREARMS

The short historical analysis of appearing, development and formation of smooth-bore fire-arms in the world allows to pass to us to definition of concept and its classification on fighting, those of special purpose and the hunting smooth-bore fire-arms.

The fighting smooth-bore fire-arms (FSBW) is the weapon with smooth trunks in which kinetic energy of combustion of gunpowder for the ejection of an individual or plural shell which is on arms in armed forces of many countries of the world (the USA, Italy, France, Germany) is used and are specially intended for the decision of fighting and operatively-office problems in the process of which live force of the opponent is destroyed. Thus the elements which attack the opponent are case-shot (usual lead, steel – plated), special arrow-like elements (which initial speed about 800 m/s), bullets. The fighting smooth-bore fire-arms (FSBW) are characterised by following tactic-specifications: 1) the length of a trunk is less than 500 mm (there are exceptions), weapon total length in position for shooting less than 800 mm; 2) trunk drilling – the cylinder (0,00 mm); 3) more than 4 cartridges in the shop; 4) special fighting supplies; 5) length of a cartridge chamber 70, 76, 82, 89 mm; 6) presence of a complicated butt, a standard butt; 7) rifle front sight and dioptrical sight; 8) presence of adaptations for fastening of a laser sight, the device of night vision, a lamp-lighter; 9) calibre 10, 12, 20, .410) quantity of trunks – 1; 11) presence of special markings; 12) initial speed of flight of a shell – to 820 m/s; 13) presence of modular systems, a bayonet, the device of low-noise shooting, the fire extinguisher, bore jack; 14) possibility of firing by turns. Unlike fighting the smooth-bore fire-arms of a special purpose are the weapon intended for conducting of special operations and the solution of operatively-service problems in the process of which live force of the opponent is wounded (not mortally). It is not on arms in Armed forces, and is applied in police, militia, safety public service, special purpose groups. Factors which attack the opponent are the rubber or plastic bullets, a case-shot, substances of lachrymatory or irritating action, a rubber-sticky liquid, incendiary, marking mixes (in grenades) and shells of charges which are used for fighting smooth-bore fire-arms. On tactic-technical characteristics smooth-bore fire-arms of a special purpose are divided into: a) classical and b) universal. The classical smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended only for shooting of shells (rubber or plastic bullets or a case-shot, and also the grenades equipped with substances of irritating or lachrymatory action, the

rubber-sticky liquid, incendiary, marking mixes). The universal smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended to defeat the aim as by shells of classical smooth-bore fire-arms of a special purpose, so by means of fighting supplies for fighting smooth-bore fire-arms, namely lead and steel bullets, a case-shot, arrow-like shells. Thus, speaking about tactic-technical characteristics of classical smooth-bore fire-arms of a special purpose, it is necessary to ascertain, that tactic-technical characteristics of this weapon differ greatly one from another because of different design features (decision) and different technical standards in the countries-manufacturers.

Characteristic signs of this weapon are: a) the lock which slides and becomes isolated turn of the lock of a larva, or wedge closing; b) the great dispatch-trigger mechanism of hammer, hummer-plunger type; drum-type, box-shaped, tubular shop; the length of a trunk fluctuates from 610 mm to 210 mm; Range of shooting up to 150 m; use of charges of non-standard calibres as non-standard there is the weapon calibre (KC-23); rather low rate of fire – from 4 shots per minute; charges have as hunting paper or a plastic sleeve with a metal flange, or all-metal. The sleeve is charged by a grenade (gas, incendiary, marking), a rubber, plastic bullet or a case-shot; initial speed of flight of a shell – 250–270 m/s. Thus, the smooth-bore fire-arms of a special purpose coincides with fighting smooth-bore fire-arms by an action principle (use of kinetic energy of combustion of gunpowder for throwing of an individual or plural shell), but differ with tactic-technical characteristics which concern: length of a trunk (from 610 mm to 210 mm); calibre (non-standard but there are exceptions); the lock which slides and becomes isolated turn of the lock of a larva or cotter connection; the great dispatch-trigger mechanism of hammer; drum-type, box-shaped, tubular shop; small range of shooting (to 150) and initial speed of flight of a charge (250–270 m/s), etc. The cartridges to this weapon by type have the hunting paper or plastic sleeve with a metal flange, which is equipped with a grenade (gas, incendiary), a rubber, plastic bullet or the case-shot. As to tactic-technical characteristics of universal smooth-bore fire-arms of a special purpose, the following tactic-technical characteristics are typical: 1) calibre 12 or 20; 2) the length of a trunk is less 500 mm (there are exceptions); 3) trunk drilling – the cylinder (0,00 mm.); Over 4 cartridges in shop; 4) special fighting supplies; 5) length of a cartridge chamber 70, 76, 82, 89 mm; 6) presence of the pistol handle; rifle front sight and dioptrical sight; 7) presence of adaptations for fastening of a laser sight, the device of night vision, a lamp-lighter; 8) quantity of trunks – 1; 9) presence of special markings; 10) initial speed of flight of a shell 250–820 m/s; 11) presence of nozzles for shooting of grenades of 36 and 82 mm.

This weapon is used only in police and groups of a special purpose (Ministry of Internal Affairs) and is intended for conducting special operations and performance of operatively-office problems in the process of which live force of the opponent is injured or destroyed. Versions of this weapon differ one from another in the technical characteristics, different design features (decisions) and technical standards of the countries-manufacturers. Taking into account these features it is offered to classify smooth-bore fire-arms of a special purpose into the following two groups: a) the classical; b) the universal.

Thus the classical smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended only for shooting of shells (rubber or plastic bullets or a case-shot, and also the grenades charged by substances of irritating or lachrymatory action, the rubber-sticky, marking liquid, incendiary mixes). The universal smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended for shooting as shells of classical smooth-bore fire-arms of a special purpose (with the help under-calibre nozzles), and fighting supplies to fighting smooth-bore fire-arms (lead and steel bullets, a case-shot, arrow-like elements). By the trunk length the smooth-bore fire-arms of a special purpose (classical and universal) are divided into short-barrelled (length of a trunk to 270 mm), mid-barrelled (length of a trunk from 270 mm to 500 mm) and long-barrelled (length of a trunk over 500 mm). According to the same sign the fighting smooth-bore fire-arms are divided into mid-barrelled (length of a trunk over 270 mm and to 500 mm) and long-barrelled (length of a trunk over 500 mm).

References

1. About the Approval of the Instruction on Safety Measures for the Handling of Weapons. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0250-16> (in Ukr.)
2. About the Approval of the Regulations on the Organization of Official Training for National Police Workers of Ukraine. <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/%20z0260-16> (in Ukr.)
3. Anti-terrorist forces, means, technologies of security: conceptual foundations of prevention and counteraction to terrorism. <https://bit.ly/2qlnMdl>
4. Anti-terrorist special forces: forces, means and technologies of combating terrorism, organized crime and corruption (domestic and world experience of psychophysiological, professional and special forensic training). <https://bit.ly/2ETNL5J>
5. Claude Blair (2007). Pistols of the World, 38–39. (in Ukr.)

6. Determination of distance of a shot at shooting from gas pistols and revolvers. <https://bit.ly/2RqGVpQ>
7. Didkovsky V. A., Lukyanov D. V., Mazur I. M., Polikarpov E. V., Svintsitsky V. V. (2015). Fire training, 300–320.
8. Features of forensic research firearm, its parts and mechanisms. <https://bit.ly/2Dg8AHd>
9. Forensic research of pillboxes (constituent pillboxes) to smooth-bore firearms. <https://bit.ly/2ACLjg2>
10. Forensic-ballistic research. <https://bit.ly/2SvUmGe> (in Ukr.)
11. Forensic weapons science. <https://bit.ly/2Q8hmcO> (in Ukr.)
12. Forensic Ballistics: Practical Issues. <https://bit.ly/2zcrV7w> (in Ukr.)
13. Forensic ballistic research. <https://bit.ly/2Rs1mTq> (in Ukr.)
14. Features of forensic research next shot and the mechanism of their formation. <https://bit.ly/2PwoJOI> (in Ukr.)
15. Instructions on the procedure for the acquisition, storage, recording, protection, transportation and use of sporting firearms and ammunition by the subjects of the sphere of physical culture and sports <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0611-11>(in Ukr.)
16. Kovalchuk AM (2001) Optimization of vocational training of personnel of subdivisions of internal affairs of Ukraine, 14 (in Ukr.)
17. Kozyar M. (2002). Vocational training of personnel of the Ukrainian ATS in high-speed shooting exercises.
18. Larin A. (2002). Shooting training of special forces personnel, 234–256.
19. Law of Ukraine «About National Police». <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (in Ukr.)
20. Loboda A. M., Zaporozhanov O. V., Nesterenko A. V., Vorobyov R. A. (2013). Methodology of conducting practical training sessions on fire training of officers of internal affairs bodies on the implementation of the basic course of exercises for gunshot shooting.
21. Lyapa M. M., Petrenko V. M., Sudnikov O. I. (2011). Fire training, 267–283.
22. Methodology for studying the material part of a firearm (on the example of a 9-mm pistol Makarov). <https://bit.ly/2ABA1s6> (in Ukr.)
23. Oliver Hogg (2008). The evolution of weapons. From the stone bat to the howitzer.
24. Patent of Ukraine for the invention «Method of marking a smooth-bore weapon» No. 100769. <https://bit.ly/2zcsIW2> (in Ukr.)
25. Rules of competitions of the All-Ukrainian Federation of Applied Rifle Sports <http://ufps.org.ua/pravila.html> (in Ukr.)

26. Rules of competitions of the International confederation of practical shooting (Ukrainian region). <http://ipsc.org.ua/rules/rulesua> (in Ukr.)
27. Scientific work «Method of determination of the direction, distance and location of the shooting event by means of laser optical observation» Certificate No. 36163. <https://bit.ly/2zcsqyq> (in Ukr.)
28. Shapovalov B. B., Medvedev V. S., Suprun M. O. (2011). Psychology and tactics of actions of militia officers in situations of armed counteraction by criminals: methodical recommendations (in Ukr.)
29. The firing rate for police officers and the rates of ammunition, shots, explosive packets and garnet by police during practical shootings https://yurist-online.org/laws/mvs/nakaz_npu_900_vid_20_09_2016.pdf (in Ukr.)
30. The firing range of small arms for the ordinary and commanding officers of the agencies of internal affairs of Ukraine <https://bit.ly/2Sy6Ayi>
31. Theoretical and practical aspects of forensic research smoothbore firearms. <https://bit.ly/2Dg8kYL> (in Ukr.)
32. The Ukrainian military began to use the Fort-301 sniper rifles. <https://bit.ly/2RrsRfP>
33. Theory and methodology of forensic research smoothly receiver firearms. <https://bit.ly/2JsLAEN>
34. Weinstein L. M. (2002). Weapon – a gun.
35. Zaporozhanov O. V., Loboda AM, Nesterenko AV, Maksimov SP (2011). Basics of technique of high-speed gun shooting for officers of the internal affairs.

DES ASPECTS THÉORIQUES ET PRAGMATIQUE D'UNE ACTIVITÉ DE LA SUBDIVISION «SAS» CONTRE LE TERRORISME

Parmi tous les célèbres un spécial aérien service (Special Air Service, ou SAS) britannique, probablement doit être la meilleure subdivision spéciale selon une lutte contre le terrorisme. Ses éléments sont – Special Projects (SP) team (Un commandement des projets spéciaux) – un peloton essentiel contre le terrorisme. Un aérien service spécial et sa subdivision Counter Revolutionary Warfare Squadron (CRW). Un escadron antirévolutionnaire militaire furent basé en 1942. Leur état-major situé au Héréforde (Grande-Bretagne). SP commandement se compose à peu près de 80 personnes, dont sont décroisés en 4 pelotons seize personnes dans chacun. Pendant le cycle des cours SP collabore avec autre escadrons. Et lorsqu'un acte de terroriste se produit, un peloton combatif se partage en un aperçu, des tireurs de précision et un groupe d'enlèvement. Tous les SAS-escadrons ont un devoir d'assumer un gardes combattives à travers d'une section antirévolutionnaire militaire. Les cycles d'entraînements dans CRW-escadrons communément durent un croissants six mois. Vu le terrorisme, à l'exception des groupes spéciaux à propos de l'approvisionnements physique des cas, existe un département d'une exploration des opérations, dont non seulement conclut l'interrogations d'une lutte tactiques contre le terrorisme, mais aussi exploite un aménagement unique pour SP-commandement. Dans particulier, des grenades, des degrés spécialisés pour faire les opérations spéciales dans les trains, les avions les aménagement nocturne.

Une particularité d'une formation des militaires SAS se conclut de ce que chaque combattant doit savoir tous les méthodes pour une lutte entières contre le terrorisme. Pour avoir le résultat SAS enseigne tous ses escadrons avec l'aide des cycles d'entraînements. C'est pourquoi les travailleur SAS considèrent comme les spécialistes avec un bon niveau selon une lutte contre le terrorisme: premièrement tous eux savent parfaitement utiliser l'arme mais aussi les méthotes de combat; deuxièmement, assurent les cycles d'entraînements administrés.

Organisationnel SAS a deux commandements: les Rouges et les Bleues dont au total se compose de 65 personnes Dans chaque groupe il y a les tireurs de précision et des experts. Un art de SAS, d'une façon comme allemand GSG-9 et autrichien «Kobra», se conclut d'une application habile de l'arme. Pour avoir du succès en tir fut expressément exploité un cap d'étude essentiel, durant six semaines. Pendant ce cycle les soldats doivent faire à peu près 2000 exercices. Les habitudes contractées s'épurent par la suite à l'heure des gardes combattives SP-commandements. Le principal dans le travail c'est une approche

maximale des entraînements pour une ambiance combative pendant les opérations à propos de délivrance, dont le rôle avancent les citoyens civiques.

L'enseignement antiterroristique SAS et la pratique selon une délivrance des otages se facilite d'une façon qu'ici individuellement acceptent une participation les membres du gouvernement y compris le premier-ministre. Pour assurer une mobilité de SAS utilisent (dans un cas de besoin) des forces aériennes royales C-130, dont toujours demeurent dans une réserve, parce qu'en n'importe quel époque leurs bienfaits peuvent servir pour le service.

Disposé de n'importe quel groupe special selon une lutte contre le terrorisme se détermine non seulement d'une qualité des cycles d'entraînements et une quantité des habitudes selon une délivrance des otages, capturé dans un avion, en autos, mais aussi une participation pragmatique des combattants immédiat dans une liquidation des terroristes. SAS accepta une participation dans des opérations antiterroristiques. Surtout dans l'Irlande arctique et empocha des rappels approbateurs de la part du département britannique.

Intéressant ce que, nombreuses formations dans le monde entier, en particulier nouvelles-Zélandiens et australiens, aussi utilisent le nom SAS. Une longue époque continuent des débats à propos d'utilisation d'un légendaire spécial groupe (Special Boat Service, ou SBS) britannique pour une lutte contre le terrorisme. Donc il en existent des idées différentes, mais des experts divers pensent, que SBS non fut déployé, si n'avait pas eu lieu une échelle incident terroristique, dont SAS décéla individuellement.

SAS et SBS, d'une façon célèbre, agissent ensemble pendant un dépistage des agencements explosifs. Justement à cause de la force pendant la formation des combattants SAS ce service se porte assuré sur le sol, et dans l'air et sur la mer.ça montre encore un coup positive de l'enseignement de chaque combattant SAS. Théoriquement on peut décrire la situation, lorsque les actes terroristiques peuvent se produisent dans plusieurs places en meme temps dans un pays.

Un exemple pareil put être un enlèvement simultané de plusieurs plates-formes pétrolières dans le Mer arctique. Bien sur que, c'est une fantaisie, mais même un cas pareil est prévu par les spécialistes de SAS et SBS. Donc, si un cas pareil se produit, des services spéciaux sont prêt à réagir adéquatement. Il fautdire qu'entre SAS et SBS existe un grand degré de collaboration. Donc SAS est un mailleur partenaire dans un échange de l'information à propos d'une lutte contre le terrorisme.

Des combattants de ce service administré déléguèrent leur expérience aux collègues de The United States' Delta Force, the FBI's Hostage Rescue Team (HRT), France's GIGN, Germany's GSG-9, Spain's GEO, the Royal Dutch Marines et SAS-un groupes et la Nouvelle-Zélande. Cet échange de l'information eut un grand effet et sensiblement contribua une augmentation d'habitudes dans

une lutte contre le terrorisme dans le monde entier. Des combattants de SAS avancèrent d'une façon des conseillers pendant les études des subdivision selon une lutte contre le terrorisme dans les pays différents.

Mérite une attention le fait qu'avant à une époque déterminé exista une méfiance de SAS contre le service spécial israélien MOSSAD. À cause de cela SAS abandonna accepter une participation dans n'importe quel études ni programmes communes d'un échange d'information. Cependant le dernier temps les liens entre ces deux groupes spécieux se stabilisèrent, qui fait éventuellement la possibilité des opérations antiterroristique communes.

Des combattants SAS acceptent non seulement la participation immédiate dans l'arrêt des actes terroristiques, mais accordent des consultations avec les services pareilles d'autres pays à propos de l'organisations des opérations spéciales. Comme ça, six combattants SAS, deux officiers et quatre officiers d'une composition aînée furent adressé à Lime dès décembre 1996 jusq' à avril 1997, pour aider au gouvernement pérouant de resoudre un problème d'un enlèvement un otages.

Dans un aboutissement de cette opération on a sauvé 71 personnes de 72 otages. Une chance dans la lutte contre le terrorisme se conclut d'une collaboration des subdivisions du monde entier. Vu une expérience positive et des contresens des collègues, on peut conjurer des facteurs négatives, dont accompagnent les opérations spéciales, et aussi prendre un armement les meilleures méthodes de la lutte contre terrorisme.

Références

1. Україна-Франція: договірні взаємовідносини у гуманітарній та правовій сферах. Ukraine-France: contractual relations in the humanitarian and legal spheres. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5466>.
2. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. International terrorism: a consolidated security analysis. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5464>.
3. Антитерористичний спецназ: сили, засоби і технології протидії тероризму, організованій злочинності і корупції (вітчизняний і світовий досвід психофізіологічної, професійної і спеціальної криміналістичної підготовки). Anti-terrorist special forces: forces, means and technologies of combating terrorism, organized crime and corruption (domestic and world experience of psychophysiological, professional and special forensic training). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5453>.
4. Антитерористичні сили, засоби, технології безпеки: концептуальні основи запобігання та протидії тероризму. Anti-terrorist forces, means, and technologies of security: conceptual foundations of prevention and counterterrorism.

technologies of security: conceptual foundations of prevention and counteraction to terrorism. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5454>.

5. Ліпкан В. А. Адміністративно-правове регулювання національної безпеки України [Текст] : Монографія / В. А. Ліпкан. – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2008. – 440 с.
6. Ліпкан В. А. Національна безпека України [Текст] : нормативно-правові аспекти забезпечення / В. А. Ліпкан. – К. : Текст, 2003. – 180 с.
7. Ліпкан В. А. Національна безпека України [Текст] / В. А. Ліпкан. – К. : Кондор, 2006. – 551 с.
8. Ліпкан В. А. Національна безпека України [Текст] : навч. посіб. / В. А. Ліпкан. – 2-е вид. – К. : КНТ, 2009. – 576 с.
9. Ліпкан В. А. Теоретико-методологічні засади управління у сфері національної безпеки України [Текст] : монографія / В. А. Ліпкан. – К., 2005. – 350 с.
10. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки [Текст] : підручник / В. А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2009. – 631 с.
11. Ліпкан В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона [Текст] : навч. посіб. / В. А. Ліпкан, І. В. Діордіца. – К. : КНТ, 2007. – 292 с.
12. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека [Текст] : словник / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан. – 2-е вид., перероб. та доп.. – К. : Текст, 2008. – 400 с.
13. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях [Текст] / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан. – К. : Текст, 2008. – 255 с.
14. URL: <http://goal-int.org/wp-content/uploads/2014/03/SAS.doc>.
15. URL: <http://goal-int.org/wp-content/uploads/2014/03/OMAN.doc>.
16. Criminal law and forensic classification of smooth-bore firearms. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2079>.
17. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/10710>.
18. Legal regulation of the firearms circulation in the countries of the former Warsaw treaty and the Soviet Union. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-2-4852>.
19. Forensic experts' mistakes: theoretical and practical aspects. URL: https://doi.org/10.32370/online/2019_03_25_2.
20. Aviation flights safety as an element of national security. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572x-2019-1-4868>.
21. Bureau of alcohol, tobacco, firearms and explosives, (atf) USA: genesis. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-4-4855>.

DES PARTICULARITÉS D'UNE ACTIVITÉ D'UN ORGANE ÉTATIQUE ARMÉ – GENDARMERIE

Un processus de réformation d'un système juridique de l'Ukraine provoque une attention de la direction MVS à l'expérience que accumulèrent des formations policières des pays étrangers, surtout nos voisins de l'Europe. Profitable peut être «une maquette française» colorite et originale, qui prévoit la présence dans l'Etat de deux policières charpentes – la police et national et la gendarmerie nationale.

Gendarmerie – un des seuls instituts étatiques en France – existe plus de 200 ans, a un statut d'un composant essentiel des forces d'armées pondérables de pays et est une partie extraordinaire d'un système policier. NG est subordonné au ministère de la défense (à un droit d'une administration principale), et sur place – au commandement des arrondissements armés. Simultané la gendarmerie se trouve dans la disposition du ministère de justice. Une autonomie considérable dans un cadre des forces armées permet au NG cumuler des fonctions armées avec les policiers et administratif.

Dans notre pays après une révolution le mot «un gendarme» contracta une négation. Q propos une figure d'un gendarme dans une bleue uniforme et traditionnel képi est un des symboles de la France (comme un gardien anglais au carême de la Grande Bretagne). Le mot «gendarmerie» dans un mandat littéral signifie «un gens de l'arme» (de la sorte on appelèrent des chevaliers compagnes choisies). Une importance actuelle celui-ci a eut en 1791, lorsque la gendarmerie fut constitué à une façon d'un aspect des forces policières. Actuellement une attribution de NJ se épané à peu près sur 95% de territoire du pays, y compris les villes avec la une population moins de 10 milliers. Même dans des grandes cités la population a un droit d'élire, à qui s'adresser pour l'aide: au commissariat où au gendarme brigade. Dans les deux formations il y a des personnes qui ont la mandats policiers, puor faire les enquêtes criminels par un procureur peut être affecté un policier, et un officier de NG, et fréquemment – des délégués de deux formations. Bien clairement est que le facteur d'une compétition améliore un accomplissement des interrogations dans les intérêts de la justice. Cependant l'Etat a une grande importance d'une collaboration de deux charpentes – à celui-ci contribuent des circulaires communes MVS et le Ministère de la défense, la présence des officiers aînés – des délégués de NG dans des meilleurs états-majors policiers, des particularités de l'organisation de la structure de la gendarmerie dont on voit le régime étatique et un décroisement de la France administratif à un degré national et régional.

Une différence entre la police et NG se conclut de celui, que des policiers sont des étatiques employés civiques. Ils peuvent arborer une affaire civile et bénéficient des libertés syndicales et politiques. Les gendarmes ont un statut des militaires et une guerre dignité, toujours arborent une facture, non pas le droit à une grève et assument une responsabilité d'une contravention dont des guerres chartes – de prison contre une délivrance du service (par exemple, sous un emploi d'alcool «sous un accomplissement») un gendarme menace une arrestation de délai 30 jours).

Une administration NG principal occupe le directeur général – un agresseur civile. A lui et au Ministre de la défense s'inclinent un groupe spécial d'une sécurité, un groupe antiterroristique et des chefs des arrondissements NG. Un adjoint du directeur général est un inspecteur général – un général, dont coordonne une activité de NG avec le Ministère de la défense, contrôle tous les besoins des subdivisions et 12 institutions, actualise une association entre le ministre de la défense et la police nationale.

Les interrogations législatifs de la national gendarmerie sont pareilles:

- un maintien de la discipline publique, une prophylaxie des crimes, assurer la sécurité d'un cheminement routier;

- un accomplissement des commissions des constitutions judiciaires, faire des enquêtes, une collection des démonstrations et une fixation des coupables avant le commencement d'une conséquence;

- une escorte de la communication, des objets étatiques importants, assurer la discipline dans des forces armées (en particulier, une lutte contre des déserteurs, un accompagnement des guerres colonnes, une admission et un démarrage des appelés);

- une prestation d'un aide à la population pendant les situations extraordinaires (dans une interaction avec des forces de la défense civile);

- un accomplissement des interrogations dans les intérêts des autres ministères, par exemple, selon une interrogation du Ministère des finances une collection des amendes, des créances, un contrôle des brevets commerciaux.

La gendarmerie nationale se compose d'un département (territorial) de la gendarmerie, de la gendarmerie mobile, d'une garde républicaine et des formations spéciales. Dans chaque arrondissement militaire de la France il y a un commandement NG, dont subordonné 3–4 légions (en fonction des districts économiques).

Légion – est un accouplement avec le brigadier général, dont d'un aide d'un moyen état-major actualise un commandement des subdivisions NG dans un district. La légion se compose de 3–5 groupes gendarmes (au-delà de la quantité des départements). Un groupe – est une fraction qui est menée par un colonel

où par un lieutenant-colonel – se compose de 3–4 compagnies qui sont menées par le commandant où le capitaine.

Une compagnie en fonction de la composition et de la population, se compose de 7 jusqu'aux 20 brigades, et aussi un groupe d'administration, d'un compartiment de conséquence et un peloton d'aide auxiliaire qui est mené par un sous-officier.

Des brigades gendarmes (primaire subdivision de NG), les chefs sont des sous-officiers, s'installent dans une majorité des cantones de la France et sont de 6 aux 55 personnes. En générale, dans un pays campagnard à un millier d'habitants compte un gendarme seul. Dans des districts municipaux, où aussi exerce la police, à un gendarme seul compte cinq milliers d'habitants. A un armement département de la gendarmerie se trouve un chasseur d'arme, des autos et des camions, des transmissions aisées (y compris – électroniques).

Une réserve de gouvernement puissante dans le cas des circonstances extraordinaires et pour une conduite de défense territoriale est 17 milles de la gendarmerie mobiles élevé dans 9 légions. Dans leur composition il y a 26 groupes de 130 escadrons: 23 groupes hybrides de 4–6 escadrons; une armée des chars et BTR aisés (huitescadrons); un groupe d'une escorte des objets nucléaires (trois escadrons); un groupe spécial, dont une composition des escadrons parachutes. Des escadrons (130–140 personnes) sont menés par un officier comme un capitaine.

Une destination particulière dans une composition de NG emploie une garde républicaine, dont assure une sécurité du parlement et d'autres constitutions étatiques de la France, des résidences d'une direction de l'Etat, accentue des gardes honoraires et l'escorte pour des cérémonies officielles. Dans une composition des 12 compagnies et 5 escadrons d'une garde – des subdivisions des cavaleries, dont non seulement escortent un président et des chefs des Etats étrangers, mais assument un service d'une patrouille dans un borne de Paris grand. Des légions aussi engagent des formations spéciales: des routiers (desservent des chemins dans des campagnes); la gendarmerie marine (assure une sécurité des objets VMS et la gendarmerie des eaux territoriales); une compagnie de la sécurité marine sur la Ronne; des subdivisions des monts (des brigades, des patrouilles et des sauvent pelotons, y cimpris le seul dans l'Europe le peloton parachute de mont); la gendarmerie aériene, dont gardedes objets de VPS; la gendarmerie du transport aérien (une sécurité dans des aéroports civiques); la gendarmerie d'armement (garde des entreprises militaires et des dépôts); la gendarmerie sous-marin, dont deux légions gardent un dispositif dans des colonies françaises sur les îles de Antiles et dans une Polynésie; et

aussi – une auxiliaire gendarmerie, dont les subdivisions se composent des militaires d'un délai service. Les gendarmes délais desservent pendant un an exceptionnellement comme des chauffeurs, des attachent et celui pareil, parce que les attirer à une escorte d'un dispositif public est défendu.

D'ailleurs, des officiers et des sous-officiers agencent plus de 80% des intérêts effectifs de NG, dont avaient au début de 1997 plus de 93 milliers de personnes sous celui, que la population de la France agencent lus de 57 millions. Dans un cas de guerre le nombre de la gendarmerie à une addition d'une mobilisation des reservistes peut promptement augmenter vite en deux fois. Dans un processus d'une réforme militaire, dont fait le président Jeac Shirak, la gebdarmerie Nationale dépassera au complectement selon un contrat. Aussi on doit agrandir un cercle des interrogations de NG selon une défense territoriale, une lutte contre le terrorisme et une contrebande de drogues. C'est pourquoi les états-majors de la gendarmerie jusqu'à 2002 dépasserons 97 milliers d'hommes.

Aussi faut noter, que les subdivisions gendarmes s'engagent à une composition de tous les contingents des forces français d'ONU et gardent des représentations diplomatiques de la Franceen étranger. Des français frugaux se portent contre des gendarmes mieux que contre des policiers, ils pensent que la gendarmerie est mieux disciplinée et travail mieux, est plus près à la population et moins de négation.

Rèfèrences

1. Україна-Франція: договірні взаємовідносини у гуманітарній та правовій сферах. / Ukraine-France: contractual relations in the humanitarian and legal spheres. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5466>.
2. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. / International terrorism: a consolidated security analysis. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5464>.
3. Антитерористичний спецназ: сили, засоби і технології протидії тероризму, організованій злочинності і корупції (вітчизняний і світовий досвід психофізіологічної, професійної і спеціальної криміналістичної підготовки). / Anti-terrorist special forces: forces, means and technologies of combating terrorism, organized crime and corruption (domestic and world experience of psychophysiological, professional and special forensic training). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5453>.
4. Антитерористичні сили, засоби, технології безпеки: концептуальні основи запобігання та протидії тероризму. / Anti-terroristforces, means,

- technologies of security: conceptual foundations of prevention and counter action to terrorism <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5454>.
5. Criminal law and forensic classification of smooth-bore firearms. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2079>.
 6. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/10710>.
 7. Legal regulation of the firearms circulation in the countries of the former Warsaw treaty and the Soviet Union. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-2-4852>.
 8. Forensic experts 'mistakes: theoretical and practical aspects. URL: https://doi.org/10.32370/online/2019_03_25_2.
 9. Aviation flights safety as an element of national security. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572x-2019-1-4868>.
 10. Bureau of alcohol, tobacco, firearms and explosives, (atf) USA: genesis. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-4-4855>.

ASPECTS THÉORIQUES ET PRATIQUES DE L'ACTIVITÉ ANTITERRORISTE DE L'UNITÉ SPÉCIAL «KOBRA»

The need for the creation of the Austrian Special Forces was conditioned by the urgency of taking measures to ensure the safety of the flow of emigrants of Jewish nationality from the former USSR since in autumn 1973 against them was committed serious terrorist act. Special unit «Cobra» enters the warehouse of the Ministry of Internal Affairs and has got a double subordination: through direct combat engagement to the head of public safety, and in relation to personnel issues and logistics – the central command of the gendarmerie of the Austrian Ministry of Internal Affairs. Therefore, this unit as a component of the gendarmerie is built on the principle of a military unit. The main tasks of the Special Forces include: training personnel to deal with offenders of Austrian law to prevent terrorist acts and other extremist manifestations; direct fight with terrorists, release of hostages; provision of safety of passengers during transportation by air or by rail; the protection of public officials and persons whose duties of authority are associated with a high degree of risk to life; security of visits of foreign statesmen; protection of the international airport of Schwechat (specially with the special group «Zhuravel»); ensuring the safety of international conferences, symposiums, etc.; control over the arrival of immigrants in Vienna, escorting them to the transfer camp and ensuring their safety.

Dans une ville touristique tristing qui est située á 30 km, au Sud de la capitale d'Autriche sur la porte d'un vieux Château il y a une armes sur laquelle on voit une Kobra qui est tournée autour d'Une épée avec deux grenades dans sa base. Ici setroure une subdivision spéciale du Ministère des Affaires intérieures d'Autriche qui s'occupe du terrorisme et a le nom «Kobra».

Une nécessité d'une naissance du speznaz d'Autriche était important pour la sécurité des émigrants européens du ex l'URSS après que pendant le printemps de 1973 il y eut une action terrorstique contre eux.

Une subdivision Kobra fait partie du Ministère des Affaires intérieures et a deux Chef: de la ligue de combativité c'est le supérieure des affaires de la sécurité sociale et c'est aussi en ce qui concerne les cadres et les materieux et la technique – c'est la jandarmerie centrale MVS d'Autriche. C'est pourquoi cette subdivision (fait partie de la police) est comme une partie militaire a une structure: état – major (40 personnes) et 5 référateurs (secteur) – de la tachtique et des affaires de la combativité, d'organi sation, d'occupation, d'enseignement, de la technique, du materieux.

Le premier rapport ce sont les 8 groupes combattives (20 personnes dans chaque un). La subdivision d'enseignement est ailleurs. Au total le nombre du personnel au «Kobra» est 150 personnes (ici: 13 ce sont les officiers).

Les tâches principales de la speznaz sont:

- l'organisation de la préparation du personnel pour le combat des violeurs d'Autriche qui sont contre les loies des actions terroristiques et autres choses d'extrême;
- une lutte contre les terroristes, la délibération des prisonniers;
- une sécurité des passagers pendant les voyages en air ou par les trains;
- la défense des personnes conues et des chefs d'Etats (qui sont toujours au risque d'être tué);
- une sécurité des visites des chefs d'Etats et des supérieurs étrangers;
- la défense d'un aéroport international Shvehat (avec un groupe spécial «jouravel» (sigogne));
- une sécurité des conférences internationales, des samposiums;
- le contrôle des visites à Vienne des émigrants, leur sécurité.

Alors, au total les tâches de «Kobra» sont les mêmes que dans autres Etats en ce qui concerne les subdivisions en lutte contre le terrorisme.

Les conditions pour entrer dans la subdivision d'Autriche sont très intéressants.

Pour entrer en «Kobra» il faut bien passer les examens. Pour le service on prend les hommes (du 20 ans – à 45 ans) qui ont terminé deux ans de l'école de la jandarmerie et ont de la pratiques du service à la police. Ils ne doivent pas avoir une famille. Ce n'est pas parce que c'est un service spécial (ils vivent dans les kazarmes), mais c'est aussi grace aux risques qu'ils ont pour la vie. Les personnes qui veulent faore leur service militaire dans ces subdivisions doivent écrire le rapport et marquer ici le nom de leur propre chef et après cela passer les examens d'entrés qui ont lieu au mois de mars et août. Le service militaire a des conditions très difficiles. Les personnes qui veulent y entrer passent les examens – tests qui ont une vérifications d'intellect et les épreuves physiques et phsycologiques. Les candidats (impétrans) passent les examens des disciplines de la spécialité: conduire la voiture et tirer des armes différentes.

Pour augmenter l'exigence et faire les conditions qui conviennent pour la concurence entre les combateurs on fait des tests et des examens dans la subdivision tout les trois mois qui montrent la préparation des spéznaziens pour faire les tâches. Et c'est pour ça que tout les trois mois les 10 personnes qui ont les résultats les plus mauvais sur la liste doivent s'en aller. On les remplace par les autres qui ont bien passer ses examens et la préparation dans le rapport d'enseignement. Les personnes qui ont connu l'échec retournent à la

jandarmerie. Mais il faut dire que après avoir passer le service dans la subdivision du speznaz ces gens reçoivent l'expérience qui leur aide dans le travail. A partir de ce temps là ils sont des modèles pour les collègues. On ne peut pas dire que ce sont des vrais échecians parce que d'après les règles 10 personnes doivent partir du «Kobra» toujours obligatoirement même si ils sont aussi forts que les autres. Ces gens sont les derniers des meilleurs et ça ne veut pas dire qu'ils sont les pirs. Ce mécanisme du régénération permanente fait que la combativité est toujours haute.

Les personnes qui rassent les examens signent un contrat pour 2,5 ans et passent aux troisième rapport où ils suivent des courts spécieux (la préparation). L'enseignement est le processus de différenciation et contient la préparation générale et les courts spécieux où on prépare des nageurs-sous-mariniers, des savants d'explosion, des radistes et autres spécialistes.

«Kobra» est une subdivision qui est toujours prête pour la lutte c'est pourquoi l'organisation de la journée et du service est bien calculée. Le groupe inquiétant peut toujours arriver sur la place d'événement aux moments différents: 20 personnes du premier rapport; 10 spécialistes d'explosion; des radistes; 2 officiers d'administration «Kobra». A part, le groupe a une voiture d'urgence (d'aide médicale) avec les médecins. La partie principale de la subdivision a les courts d'après le plan de la préparation militaire. Il est intéressant que en s'occupant de l'état psychologique du personnel on donne à chaque homme chaque mois le repos de 4 jours. C'est une pratique positive quand ils passent les difficultés à «Kobra». L'exigence principale pour le groupe inquiétant-êtré à l'heure pendant l'événement. Par exemple, pour aller à l'aéroport Shvehat, qui est situé à 30 km des kazarms de «Kobra» le groupe doit être sur place après 20 minutes du signal. Donc, le trait commun pour le GSG-9 allemand et pour «Kobra» d'Autriche c'est la mobilisation parce qu'ils ont un bon mécanisme de travail.

Pour les membres du speznaz d'Autriche l'état physique est très important. Ici les exercices de combat corps à corps sont importants mais aussi la vitesse de la réaction, l'endurance, la coordination des mouvements pendant la nuit. Pour se préparer et être en bon état physique on leur donne 20% du temps du processus d'enseignement.

24 heures sur semaine c'est le temps pour les courts de tir avec les armes différentes y compris la production étrangère qui est utilisée par les terroristes. Sur un poligon spécial on fait des situations différentes où peuvent se trouver les travailleurs du «Kobra». Ils tirent de la position «par terre», debout (toute de suite après 5 km de course), pendant le mouvement, du hélicoptère qui est en air, de la voiture qui passe à une grande vitesse.

Pour faire les recherches-aides à «Kobra» on prépare les groupes des nageurs-sous-marinières. La base de l'air-descent préparation c'est l'enseignement des sauts avec les parachutes de l'avion et des hélicoptères (le jour et la nuit). Il y a un court spécial des tireurs de précision.

Chaque membre de «Kobra» a le pistolet MP-73, automate «Shtailler 77», des grenades avec le gaz, l'arme blanche, les matériels pour voir la nuit, la radiostation portative et le bronigilet de la production anglaise (10 kilot).

A partir de 1981 dans chaque territoire d'Autriche on a commencé à créer les subdivisions comme les speznaz mais ils ont des traits différents et non pas la technique comme «Kobra» et non pas le si grand nombre des membres et de la préparation du personnel. Le speznaz a beaucoup gagné en lutte contre le terrorisme, a eut du succès. Sur le drapeau de la «Kobra» on voit: «Le terrorisme n'a aucune chance». Ce slogan n'est pas qu'une phrase vide. Le dernier temps le pays n'a pas su d'actions de terrorisme par des autrichuens. C'est le travail des spécialistes du «Kobra».

Le role principal ici a le terrorisme international qui est répandu en Autriche aussi. En 1975 ils ont fait une attaque pendant la conférence OPEK. En 1981– la série des attaque terroristiques contre les virments et les immigrants turcs. En juillet 1989 des terroristes ont tué le secretaire général du parti Démocratique d'Iran Kourdistan et son adjoint.

Tout cela veut dire qu'il y a une nécessité d'une lutte importante avec le terrorisme sur le territoire d'Autriche. C'est pourquoi la police d'Etat a creé un groupe spécial qui s'occupe du développement des liaisons avec d'autres pays et fait des échanges d'information. «Kobra» reçoit aussi évidemment l'information.

En ce qui concerne le travail du speznaz avec les subdivisions des autres pays dans le domaine du terrorisme il faut dire qu'en Autriche pour passer les courts d'après une accorde arrivent toujours des spécialistes de l'Italie, FRN, de Belgique, Chine, France, Suisse, USA, Espagne, Tunisie, Pérou, Malta. Comme ça on peut voir les niveaux des spécialistes. Dès 1980 à Tristing on a toujours (tout les deux ans) des réunions des supérieurs des subdivisions en lutte contre le terrorisme des pays différents: Autriche, USA, FRN, Grande Bretagne, Italie, France, Suisse.

Réfèrences

1. Україна-Франція: договірні взаємовідносини у гуманітарній та правовій сферах. / Ukraine-France: contractual relations in the humanitarian and legals pheres. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5466>.
2. Міжнародний тероризм: консолідований аналіз забезпечення безпеки. / International terrorism: a consolidated security analysis. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5464>.

3. Антитерористичний спецназ: сили, засоби і технології протидії тероризму, організованій злочинності і корупції (вітчизняний і світовий досвід психофізіологічної, професійної і спеціальної криміналістичної підготовки). / *Anti-terrorist special forces: forces, means and technologies of combating terrorism, organized crime and corruption (domestic and world experience of psychophysiological, professional and special for ensictraining)*. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5453>.
4. Антитерористичні сили, засоби, технології безпеки: концептуальні основи запобігання та протидії тероризму. / *Anti-terrorist forces, means, technologies of security: conceptual foundations of prevention and counteraction to terrorism*. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/5454>.
5. Ліпкан В. А. Адміністративно-правове регулювання національної безпеки України [Текст] : Монографія / В. А. Ліпкан. – К. : Київський нац. ун-т внутр. справ, 2008. – 440 с.
6. Ліпкан В. А. Національна безпека України [Текст] : нормативно-правові аспекти забезпечення / В. А. Ліпкан. – К. : Текст, 2003. – 180 с.
7. Ліпкан В. А. Національна безпека України [Текст] / В. А. Ліпкан. – К. : Кондор, 2006. – 551 с.
8. Ліпкан В. А. Національна безпека України [Текст] : навч. посіб. / В. А. Ліпкан. – 2-е вид. – К. : КНТ, 2009. – 576 с.
9. Ліпкан В. А. Теоретико-методологічні засади управління у сфері національної безпеки України [Текст] : монографія / В. А. Ліпкан. – К., 2005. – 350 с.
10. Ліпкан В. А. Теорія національної безпеки [Текст] : підручник / В. А. Ліпкан. – К. : КНТ, 2009. – 631 с.
11. Ліпкан В. А. Національна безпека України: кримінально-правова охорона [Текст] : навч. посіб. / В. А. Ліпкан, І. В. Діордіца. – К. : КНТ, 2007. – 292 с.
12. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека [Текст] : словник / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан. – 2-е вид., перероб. та доп. – К. : Текст, 2008. – 400 с.
13. Ліпкан В. А. Національна і міжнародна безпека у визначеннях та поняттях [Текст] / В. А. Ліпкан, О. С. Ліпкан. – К. : Текст, 2008. – 255 с.
14. URL: <http://goal-int.org/wp-content/uploads/2014/03/SAS.doc>.
15. URL: <http://goal-int.org/wp-content/uploads/2014/03/OMAN.doc>.
16. Criminal law and forensic classification of smooth-bore firearms. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2079>.

17. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/10710>.
18. Legal regulation of the firearms circulation in the countries of the former Warsaw treaty and the Soviet Union. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-2-4852>.
19. Forensic experts 'mistakes: theoretical and practical aspects. URL: https://doi.org/10.32370/online/2019_03_25_2.
20. Aviation flights safety as an element of national security. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572x-2019-1-4868>.
21. Bureau of alcohol, tobacco, firearms and explosives, (atf) USA: genesis. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-4-4855>.
22. Specifics of activity of the armed executive body – GENDARMERIE. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2112>.
23. Theoretical and practical aspects of anti-terrorist activity of special unit «SAS». URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2317>.

THEORETICAL AND PRACTICAL ASPECTS OF ARMS TRAFFICKING

Abstract

The article deals with general analysis of the modern state of ensuring rights of Ukrainian citizens by law enforcement authorities in the sphere of firearms turnover and questions of establishment, perspectives of development The Firearms Act of Ukraine. There are deep social, economic and political transformations in Ukraine nowadays. It is necessary to declare, that progressive processes of construction of the legal democratic state, except the positive ones, have unavoidable adverse effects. So, the number of persons and refugees who have no means of subsistence and constant residences has increased. Accordingly number of crimes has increased, the activity of law enforcement structures have become lower, and they have no means to provide complete protection for private, municipal, state ownership, the rights of the person, as the freedom, honor and dignity of an individual from illegal acts.

Key words: The Firearms Act, firearms turnover, the registration and accounting of firearms.

Introduction. In part 2 the article 27 of The Constitution of Ukraine states that "everyone has the right to protect his life and health, and a life and health of other people from illegal infringement" [4]. The constitutional norm has found an embodiment in other branches of the law. Actually, in the article 36 "Necessary defense" The Criminal Code of Ukraine directly states that there is a real opportunity of using this institute with application of the firearms by a person [5]. So, one of the ways of protection of the above-stated human rights is the right of a person to be an owner, carrier and user of firearms.

To be an owner of firearms one person naturally conflicts with the right of life and health of other individuals, because it determines a potential opportunity of using firearms against other individuals. There are many scientists who devoted their works to these questions. Among native scientists are: P. D. Bilenchuk, A. V. Kofanov, O. F. Suljava, Ya. Yu. Kondratev, A. I. Kaplunov, D. A. Koretskyj, V. V. Nazarov, V. I. Antipov, O. I. Rements', L. M. Kononenko, A. S. Matsko, I. V. Bojko, O. M. Pidzharenko, C. O. Nevskij etc.

Strengthening of law is one of the most important functions of the state, which is connected with a wide range of social, economic, political and organizational activities.

Combating the illicit trafficking of firearms has a special place in the warning of crime by law enforcement, because it is characterized by double

prevention: in addition to stopping the illegal weapon, it prevents serious consequences that may arise as a result of its unlawful use.

Unfortunately, the number of crimes related to the usage of firearms increases. According to the statistics of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, during the year of 05.2019 410 crimes with firearms involved were committed (including murder (and attempts) – 100), while in 2018–311 (including murder (and attempted) – 84) and in 2017–311 (including murder (and attempted) – 75). Thus equipment of modern criminals with firearms has brightly expressed the tendency to increase on a background of different international, general social tensions, and also insufficient legitimate appeal of weapons in general [8, 9].

In particular, according to the above statistics, staff of Internal Affairs Bodies seized 3080 firearms (including smooth – 314, rifled – 1402, other firearms – 1364) during 05.2019, while in 2018–2974 (including smooth – 313, rifled – 1402, other firearms – 1385). So, as we see, the dynamics leaves much to be desired [8, 9].

In general, the accounting departments of licensing system Ministry of Interior Affairs of Ukraine has more than 1 841 objects with the weapon, which is stored and used 59 570 firearms and more than 1 650 other objects of the licensing system. In addition, there are approximately 699 756 holders of hunting firearms, and about 810 995 firearms in use [2]. Of course, controlling all these weapons requires a system of tools, techniques and methods developed and improved in all areas of criminology and criminalistics which are based on studying the investigating and expert practice. These types of practical activities are fixed in legislation. There are many laws that complement each other. But with them there is a certain range of problem questions, such as trafficking of some types of firearms, air weapons and devices for shooting bullets, filled with rubber or similar characteristics missiles of non-lethal action, etc. First of all the most actual and problem question is that for 28 years Ukraine has adopted a very important normative act – The Firearms Act, which regulates turnover of firearms between civil people and satisfies all necessity of the particular statutory objectives.

Legislative control of the ownership and usage of firearms in independent Ukraine began with the adoption of Decree «On ownership of certain types of property» on 17 June 1992, and Annex number 2 to this Decree, which contained a special order of acquisition of property rights to citizens of certain types of property by the Supreme Council. On October 12, 1992 the Cabinet of Ministers of Ukraine approved the Regulations on the permit system, which is directly involved in the control firearms turnover in Ukraine and is located

in the Ministry of Internal Affairs of Ukraine [1, с. 11]. Officially, the legal procedure fixing the trafficking of firearms in Ukraine was completed on August 21, 1998, Order of the Ministry of Ukraine № 622 approved the «Regulations on the order of production, acquisition, storage, transportation and usage of firearms, air and cold weapons, devices of domestic production for shooting bullets, filled with rubber or similar characteristics missiles of non-lethal action, and cartridges and ammunition for the weapons and explosive materials».

This instruction has defined:

- 1) the task of the Interior to implement the permit system;
- 2) order permitting the acquisition, storage, transportation and use of weapons;
- 3) control for facilities of licensing system;
- 4) a detailed procedure for the acquisition, storage, security, transportation and use of weapons and military supplies.

Nowadays short-barreled firearms are completely forbidden for the civil. Citizens can buy firearms only for hunting. The barrel of such firearms must not be smaller than 450 mm long, and the total length must not be smaller than 800 mm [7].

The short historical analysis of appearing, development and formation of smooth-bore fire-arms in the world allows to pass to us to definition of concept and its classification on fighting, those of special purpose and the hunting smooth-bore fire-arms.

The fighting smooth-bore fire-arms (FSBW) is the weapon with smooth trunks in which kinetic energy of combustion of gunpowder for the ejection of an individual or plural shell which is on arms in armed forces of many countries of the world (the USA, Italy, France, Germany) is used and are specially intended for the decision of fighting and operatively-office problems in the process of which live force of the opponent is destroyed. Thus the elements which attack the opponent are case-shot (usual lead, steel – plated), special arrow-like elements (which initial speed about 800 m/s), bullets. The fighting smooth-bore fire-arms (FSBW) are characterised by following tactic-specifications:

- 1) the length of a trunk is less than 500 mm (there are exceptions), weapon total length in position for shooting less than 800 mm;
- 2) trunk drilling – the cylinder (0,00 mm);
- 3) more than 4 cartridges in the shop;
- 4) special fighting supplies;
- 5) length of a cartridge chamber 70, 76, 82, 89 mm;

- 6) presence of a complicated butt, a standard butt;
- 7) rifle front sight and dioptrical sight;
- 8) presence of adaptations for fastening of a laser sight, the device of night vision, a lamp-lighter;
- 9) calibre 10, 12, 20, .410;
- 10) quantity of trunks – 1;
- 11) presence of special markings;
- 12) initial speed of flight of a shell – to 820 m/s;
- 13) presence of modular systems, a bayonet, the device of low-noise shooting, the fire extinguisher, bore jack;
- 14) possibility of firing by turns. Unlike fighting the smooth-bore fire-arms of a special purpose are the weapon intended for conducting of special operations and the solution of operatively-service problems in the process of which live force of the opponent is wounded (not mortally).

It is not on arms in Armed forces, and is applied in police, militia, safety public service, special purpose groups. Factors which attack the opponent are the rubber or plastic bullets, a case-shot, substances of lachrymatory or irritating action, a rubber-sticky liquid, incendiary, marking mixes (in grenades) and shells of charges which are used for fighting smooth-bore fire-arms. On tactic-technical characteristics smooth-bore fire-arms of a special purpose are divided into: a) classical and b) universal [14].

The classical smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended only for shooting of shells (rubber or plastic bullets or a case-shot, and also the grenades equipped with substances of irritating or lachrymatory action, the rubber-sticky liquid, incendiary, marking mixes). The universal smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended to defeat the aim as by shells of classical smooth-bore fire-arms of a special purpose, so by means of fighting supplies for fighting smooth-bore fire-arms, namely lead and steel bullets, a case-shot, arrow-like shells. Thus, speaking about tactic-technical characteristics of classical smooth-bore fire-arms of a special purpose, it is necessary to ascertain, that tactic-technical characteristics of this weapon differ greatly one from another because of different design features (decision) and different technical standards in the countries-manufacturers.

Characteristic signs of this weapon are: a) the lock which slides and becomes isolated turn of the lock of a larva, or wedge closing; b) the great dispatch-trigger mechanism of hammer, hummer-plunger type; drum-type, box-shaped, tubular shop; the length of a trunk fluctuates from 610 mm to 210 mm; Range of shooting up to 150 m; use of charges of non-standard calibres as non-standard there is

the weapon calibre (KC-23); rather low rate of fire – from 4 shots per minute; charges have as hunting paper or a plastic sleeve with a metal flange, or all-metal. The sleeve is charged by a grenade (gas, incendiary, marking), a rubber, plastic bullet or a case-shot; initial speed of flight of a shell – 250–270 m/s. Thus, the smooth-bore fire-arms of a special purpose coincides with fighting smooth-bore fire-arms by an action principle (use of kinetic energy of combustion of gunpowder for throwing of an individual or plural shell), but differ with tactic-technical characteristics which concern: length of a trunk (from 610 mm to 210 mm); calibre (non-standard but there are exceptions); the lock which slides and becomes isolated turn of the lock of a larva or cotter connection; the great dispatch-trigger mechanism of hammer; drum-type, box-shaped, tubular shop; small range of shooting (to 150) and initial speed of flight of a charge (250–270 m/s), etc. The cartridges to this weapon by type have the hunting paper or plastic sleeve with a metal flange, which is equipped with a grenade (gas, incendiary), a rubber, plastic bullet or the case-shot.

As to tactic-technical characteristics of universal smooth-bore fire-arms of a special purpose, the following tactic-technical characteristics are typical:

- 1) calibre 12 or 20;
- 2) the length of a trunk is less 500 mm (there are exceptions);
- 3) trunk drilling – the cylinder (0,00 mm.); Over 4 cartridges in shop;
- 4) special fighting supplies;
- 5) length of a cartridge chamber 70, 76, 82, 89 mm;
- 6) presence of the pistol handle; rifle front sight and dioptrical sight;
- 7) presence of adaptations for fastening of a laser sight, the device of night vision, a lamp-lighter;
- 8) quantity of trunks – 1;
- 9) presence of special markings;
- 10) initial speed of flight of a shell 250–820 m/s;
- 11) presence of nozzles for shooting of grenades of 36 and 82 mm.

This weapon is used only in police and groups of a special purpose (Ministry of Internal Affairs) and is intended for conducting special operations and performance of operatively-office problems in the process of which live force of the opponent is injured or destroyed. Versions of this weapon differ one from another in the technical characteristics, different design features (decisions) and technical standards of the countries-manufacturers.

Taking into account these features it is offered to classify smooth-bore fire-arms of a special purpose into the following two groups:

- a) the classical;
- b) the universal.

Thus the classical smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended only for shooting of shells (rubber or plastic bullets or a case-shot, and also the grenades charged by substances of irritating or lachrymatory action, the rubber-sticky, marking liquid, incendiary mixes). The universal smooth-bore fire-arms of a special purpose on the tactic-technical characteristics are intended for shooting as shells of classical smooth-bore fire-arms of a special purpose (with the help under-calibre nozzles), and fighting supplies to fighting smooth-bore fire-arms (lead and steel bullets, a case-shot, arrow-like elements). By the trunk length the smooth-bore fire-arms of a special purpose (classical and universal) are divided into short-barrelled (length of a trunk to 270 mm), mid-barrelled (length of a trunk from 270 mm to 500 mm) and long-barrelled (length of a trunk over 500 mm). According to the same sign the fighting smooth-bore fire-arms are divided into mid-barrelled (length of a trunk over 270 mm and to 500 mm) and long-barrelled (length of a trunk over 500 mm) [11, 12].

Actually, a person who is 21 can own a shotgun and, a person who is 25 can own a rifle. For this it is necessary to do the following:

- to submit a written petition addressed to the head of Internal Affairs Bodies;
- to fill in a card-application;
- to be medically certified of having no contraindications for owning weapons;
- to pass prevention drug inspection;
- to pass exam on material part of firearms and rules of using firearms.

If everything is correct Internal Affairs Bodies give the person a license for buying the weapons. The license is valid for a 3-month-period and the purchase of firearms has to be registered within 10 days.

In general, today in our country public relations concerning arms turnover are regulated by nearly 90 legal acts (including laws, orders, decrees, etc.). But they lack the main normative act – The Firearms Act does not yet exist. For instance, in the C. I. S. and in some neighboring countries The Firearms Act was adopted in: the Russian Federation – in 1993, the Republic of Belarus – in 2001, Latvia – in 2002, the Republic of Moldova – in 1994 [1, c. 172].

Of course, a significant number of bills «On the weapons» have been given to the deputies for consideration since 1998 in Ukraine. Based on the results of analysis of the draft laws on firearms, you can draw the following conclusions:

- all submitted bills «On the weapons» need completing;
- in any of them the right of people for ownership and usage of office-routine firearms is not given, and in those cases, for people who have such right the art. 3, 19, 21 and 24 of the Constitution of Ukraine are violated;

– the most constructive is the bill by such deputies as: Chernovetskyj L. M., Rymaruk O. I., Danilchuko O. Yu. and Nedryhaylo V. M. dated by 02.10.2002, the most regulated one is the Bill of Cabinet of Ministers of Ukraine dated by 13.05.98;

– it is appropriate to involve the firearms and art experts, historians, lawyers, economists and specialists on certification and criminal expert services in Ukraine to rework the bill.

Only on March 4, 2004, an act number 1171-D was adopted by the Supreme Council of Ukraine in the first reading. Draft Law of Ukraine «About the weapons» number 1171-A was a compromise, combining the most appropriate position privies projects (numbers 1171 (introduced by deputies of Ukraine Karmazin Ju.A, Chernovetskyj L. M., Nechyporuk V. P., Rymaruk A. I., and 1171–2 (submitted by deputies of Ukraine Vinskij J. V., Razvadovskyj V. I., Bul’ba S. S., Korol V. M., Zubov V. S.). The main feature of this Bill is a refuse to provide the citizens a right of ownership of short firearms (pistols and revolvers). Questions about readiness of our society to acquire such weapons, deliberation of all the pros and cons of such a permit is too complicated and therefore deserves a separate study [3, c. 111].

Subsequently, a draft Law of Ukraine «About turnover of non-military weapons» was introduced for consideration to the Supreme Council. It was adopted in first reading on February 9, 2009, a bill number 2105. Authors (Moysyk V. R., Gritsak V. M., Prokopchuk Yu. V., Pudov B. M.). The document offered to reduce the age limit for the right acquisition, possession and usage of fire-smooth-bore hunting firearms, weapons of self-defense by citizens of Ukraine from the age of 21 to 18 and the right to acquire, store, carry rifle from the age of 25 to 21, as well as an expanded list of permitted weapons for possession by citizens of self-defense pistols and revolvers, designed for shooting bullets, filled with rubber or similar characteristics missiles non-lethal action. But on 17.02.2019 the draft Law was presented for replacement. In our view, it is quite appropriate, since the adoption of this draft bill the arms of «self-defense» can become a weapon of «attack»; secondly, a gun that shoots rubber bullets, can be converted to firearm, so, this may lead to outbreaks of crime in society, particularly considering the general level of civilization, the level of culture, the level of aggressiveness in the society and the economic crisis. 15.04.2019 a draft Law of Ukraine «About turnover of non-military weapons» was once again introduced for consideration to the Supreme Council, but it wasn't established as The Firearms Act [15].

Besides, there is an issue that The Firearms Act of Ukraine must be established according to the international requirements. Nowadays our country

is the participant of different international programs, such as The United Nations Program on the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons, and other Law Acts of Organization for Security and Co-operation in Europe about small arms and light weapons.

It is also important to note that the agreement On The Cooperation Of Member Countries Of The Commonwealth Of Independent States In Combating Illicit Trafficking In Firearms, Ammunition, Explosives and Explosive Devices has a strong role for the development of national legislation on firearm trafficking [16].

In addition, Ukraine is clearly fulfilling the decrees adopted by the Security Council, Organization for Security and Co-operation in Europe and within the Wassenaar agreement, United Nations Security Council resolutions, implementing the sanctions regime is the governing doctrine in deciding the relevant laws and regulations. It gives our country the opportunity to be in line with the leading countries of the international community in matters of legal regulation of firearms turnover.

One of the recent Directives is 2008/51/EC of The European Parliament and of the Council of 21 May 2008, which is amending Council Directive 91/477/EEC on control of the acquisition and possession of weapons. Actually, it is important, that in article 4 of the Directive 2008/51/EC it states The Member States shall, by 31 December 2014, ensure the establishment and maintenance of a computerized data filing system, either a centralized system or a decentralized system which guarantees to authorized authorities access to the data-filing systems in which each firearm subject to this Directive shall be recorded. This filing system shall record and maintain for not less than 20 years each firearm's type, make, model, caliber and serial number, as well as the names and addresses of the supplier and the person acquiring or possessing the firearm [10].

Member States shall ensure either that any firearm or part placed on the market has been marked and registered in compliance with this Directive, or that it has been deactivated.

For the purpose of identifying and tracing each assembled firearm, Member States shall, at the time of manufacture of each firearm, either:

a) require a unique marking, including the name of the manufacturer, the country or place of manufacture, the serial number and the year of manufacture (if not part of the serial number). This shall be without prejudice to the affixing of the manufacturer's trademark. For these purposes, the Member States may choose to apply the provisions of the Convention of 1 July 1969 on Reciprocal Recognition of Proof marks on Small Arms; or

b) maintain any alternative unique user-friendly marking with a number or alphanumeric code, permitting ready identification by all States of the country of manufacture.

The marking shall be affixed to an essential component of the firearm, the destruction of which would render the firearm unusable [10].

In our opinion, above-stated requirements of the Directive 2008/51/EC will be really effective for prevention if illegal firearms turnover.

For complete and comprehensive crime prevention, investigation and disclosure of information about a crime and those involved in it has a great importance in Ukraine. One of the information sources necessary for the investigation is criminalistics account, produced by the police of Ukraine. Criminalistics account is a scientific system of registration of certain facilities and identification signs for the prevention and disclosure of crimes, investigation and identification of objects taken into account. This system and its usage are based on strict adherence to the rule of law. Certificates of facilities doing criminalistics account, after their accession to the case are used as evidence in legal proceedings (Article 65 of the Criminal Code of Ukraine). Accounting firearms is regulated by the Order «On the approved instructions for the functioning of criminalistics account of expert service of the MIA» from 10.09.2009 № 390 [6, 13].

Conclusion. An important place in this position holds the Forensic expert service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, since its duties include prevention as well as direct assistance to disclose crimes. Also one of the main forms of interaction of Forensic expert service with other departments of Internal Affairs is conducting criminalistics account. Besides, the expert criminal divisions conduct ballistic expertise and research.

Currently, with the establishment of effective and lawful Firearms Act and development of Forensic Identification using criminalistics account is the way of successfully combating criminal manifestations in our society and, consequently, ensuring the constitutional rights of citizens.

References

1. Bilenchuk P. D. Arms Research: The Legal Basis of the Circulation of Firearms. Comparative analysis of domestic and foreign legislation: Ukraine. Europe. World / P. D. Bilenchuk, A. V. Kofanov, O. F. Suliava; edited by prof. P. D. Bilenchuk. – K.: International agency «BeeZone», 2004. – 464 p.
2. Weapon for permission and under control: interview with the Head of the Permit System and licensed by the DG of the Ministry of Internal Affairs

Valentin Medved / [compiled by T. Chepelskaya] // Weekly of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine «by the name of the Law». – K.: Press of Ukraine, 2009. – No. 42. – P. 10.

3. Kofanov A. V. Adoption of the Law of Ukraine «About Weapons» as a Component of Improvement of Criminal Law / A. V. Kofanov // Problems of Criminal Legislation of Ukraine. Journal of the Lugansk State University of Internal Affairs. – Lugansk: Luhansk University of Internal Affairs, 2007. – Special. vip – P. 110–112.
4. The Constitution of Ukraine. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
5. The Criminal Code of Ukraine: as of February 16, 2010. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.
6. About an approval of the Instruction on the formation of the use of forensic records of the Forensic Center of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine dated September 10, 2009 No. 390. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg = z0963-09](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0963-09).
7. About an approval of the Instruction on the procedure for the manufacture, acquisition, storage, accounting, transportation and use of firearms, pneumatic and cold weapons, domestic production equipment for the shooting of cartridges equipped with rubber or similar non-lethal metal shells of the same properties, and also the specified cartridges, as well as Ammunition for weapons and explosives: Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 622 dated August 21, 1998. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1036.449.0&nobreak=1>.
8. State and structure of crime in Ukraine Statistics of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for 2007–2018. URL: <http://212.1.76.10/mvs/doccatalog/document?id=170310>.
9. State and structure of crime in Ukraine: Statistics of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine for 2008–2019. URL: http://mvsinfo.gov.ua/statistika/StatistikaMVS_2009.xls.
10. Directive 2008/51/EC of the European Parliament and of the Council of 21 May 2008. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:179:0005:0011:EN:PDF>.
11. Criminal law and forensic classification of smooth-bore firearms. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2079>.
12. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/10710>.

13. Legal regulation of the firearms circulation in the countries of the former Warsaw treaty and the Soviet Union. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2308-2019-2-4852>.
14. Forensic experts 'mistakes: theoretical and practical aspects. URL: https://doi.org/10.32370/online/2019_03_25_2.
15. Aviation flights safety as an element of national security. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572x-2019-1-4868>.
16. Bureau of alcohol, tobacco, firearms and explosives, (atf) USA: genesis. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2019-4-4855>.

**CERTAIN INTERNATIONAL AND CRIMINAL LAW ASPECTS OF
THE USE AND CIRCULATION OF WEAPONS AND AMMUNITION
DURING INTERSTATE OR CIVIL ARMED CONFLICTS**

Abstract

At its 63rd session, the UN General Assembly noted that present-day armed conflicts blurred the distinction between international and internal armed conflicts. The number of civil wars has increased, and, statistically, they are more frequent than international armed conflicts. Furthermore, many of these 'civil wars' include 'external' components, such as support and involvement, in varying degrees, by other states that supply arms, provide training camps, financial resources, etc. The existing international humanitarian law contains provisions that govern the use of weapons. They may be divided into groups: 1. Banning and restricting specific types of weapons under international treaties. 2. Banning and restricting certain types of weapons, such as poison, biological and chemical weapons, under traditional international law. 3. General principles that govern the use of weapons under international humanitarian law.

The first principle involves distinction between military objectives and civilian population, between combatants and civilians during the war. It originated in the St. Petersburg Declaration Renouncing the Use, in Time of War, of certain Explosive Projectiles dated 1868 and was subsequently codified in the Additional Protocol I of 1977 (Article 48). The second important principle involves proportionality. The scale of destruction in the conduct of a military operation should be commensurate with the importance of this operation. Article 57, Additional Protocol I of 1977, stipulates that those who plan or decide upon an attack shall take all feasible precautions in the choice of means and methods of attack, and refrain from deciding to launch any attack which may be expected to cause incidental loss of civilian life. Obviously, any kind of restriction is a question of ethics and morality and therefore may be discussed and interpreted differently. As regards restrictions on certain types of weapons, it is essential to have methods that would enable taking reliable and efficient measurements of the environment and consequences of a projectile impact as a means of attacking personnel, materiel and fortifications. Having common criteria for the results obtained through the use of these methods is equally important. All international treaties concerning the use and application of firearms have continuously reiterated two aspects: 1) a party's entitlement to an unlimited choice of weaponry to inflict damage to the enemy; 2) restricting the use of weapons that cause 'unnecessary suffering'.

International legal regulation of warfare is intended to restrain parties to an armed conflict from wanton cruelty. Violations of these rules, either with criminal intent or because of criminal negligence, are recognised as war crimes.

The international community is also increasingly recognising the threat of arms trafficking not only as the countries' internal problem, but also as a significant factor of influence on transnational organised crime, including drug trafficking, money laundering, financing of terrorism, etc. The illicit trafficking in firearms, explosive substances and devices has always posed a serious threat to public safety. The key suppliers and intermediates in the global arms trafficking primarily represent transnational organised crime. It is these organisations that mostly operate in the areas of armed conflict and in adjacent countries. Illicit trade in small arms is the most widespread globally, given their easy use, availability, and opportunities for rapid replenishment of ammunition. These weapons are legal per se; selling them to banned purchasers is illegal. These purchasers usually include those countries whose governments allow conflicts or violations of human rights both within and outside the country. The proliferation of weapons has assumed organised forms long ago, and the main reason for its prevalence is its exceptional profitability. Therefore, signing of the Protocol against the Illicit Manufacturing and Trafficking in Firearms, Their Parts and Components and Ammunition on 02/03/2001, as a supplement to the UN Convention against Transnational Organised Crime, became an important step in the development of international legal rules in the field of combating the illegal trafficking in firearms. Recently, the movement of weapons across Ukrainian borders beyond or concealed from customs control has become of particular concern, as evidenced not only by a higher public danger of such acts, but also by the associated negative processes that tend to be further exacerbated [1].

Key words: The Law 'On Weapons', firearms circulation, firearm registration and monitoring.

Introduction. After 1850, in order to increase impact on hard targets, many countries produced ammunition that was guaranteed to disable enemy personnel. Thus, explosive and incendiary shells appeared, comprising a hollow body with gunpowder or incendiary agent and a fuse. At first, no restrictions existed on the use of such shells during hostilities. However, military surgeons treating the personnel with gunshot wounds noticed a hugely disproportionate amount of damage caused by explosive bullets. Rather than being restricted to disabling the enemy, the action of the bullet caused major damage, resulting in lethality or severe disability among soldiers. It was no surprise that, almost immediately after these projectiles were put into service, the public, mostly doctors, started calling for a ban on them.

The initiative to restrict the use of 'non-humane' bullets belonged to the Russian Empire which organised a conference held in St. Petersburg in December 1868. The outcome of the conference was the Declaration adopted on 11/12/1868. It established the principles of 'restriction'. It stipulated *inter alia* that the objective of a warring country may not include the use of weapons that cause 'unnecessary suffering'.

The Contracting Parties renounced the employment of any projectile of a weight below 400 grams, which was either explosive or charged with fulminating or inflammable substances. This mainly concerned explosive bullets.

In the opinion of the International Committee of the Red Cross, the Declaration of St. Petersburg of 1868, which bans the use of explosive bullets, is the cornerstone of efforts to protect soldiers from excessive damage and unnecessary suffering.

In 1874, merely six years later, in 1874, a second conference was held in Brussels to limit the destructive power of projectiles. Again, the Russian Empire was the initiator. The Conference adopted a draft Project signed in August 1874. By laying the foundation for subsequent treaties, the draft Project was of critical importance, since the Brussels Conference managed to agree the key provisions. For example, Article 12 stated that 'the laws of war do not recognise in belligerents an unlimited power in the adoption of means of injuring the enemy,' whereas Article 13 forbade 'the employment of arms, projectiles or material calculated to cause unnecessary suffering.' The draft Project also reaffirmed the ban imposed on explosive bullets by the Declaration of St. Petersburg. Furthermore, the draft Brussels Project restricted the employment of poison or poisoned weapons.

In 1899, the Russian Empire initiated another conference on limitation of armaments, where it proposed that technological development of guns and hand-held weapons be frozen for at least 5 years. Attention was drawn to different wordings of the quality of hand-held weapons, based on their specific types, weight, projectile calibre, initial velocity and rate of fire. Unfortunately, none of the proposals was ratified by most European countries. The discussion on limiting the impact of weapons continued. Nevertheless, a new Convention was adopted in The Hague in 1899, reaffirming Article 12 of the draft Brussels Project.

By the end of the 19th century, a dum dum bullet had become widespread in a number of countries. Despite its obvious heavy destructive power, disagreements arose around the criteria for its banning. Proponents of this bullet argued that the dum dum bullet was not explosive in the meaning of the St.

Petersburg Declaration. After a lengthy discussion, it was written in the final version of the Hague Convention that 'The Contracting Parties agree to abstain from the use of bullets which expand or flatten easily in the human body, such as bullets with a hard envelope which does not entirely cover the core.' Thus, the Hague Convention of 1899 prohibited the development and use of deforming and, in particular, semi-jacketed bullets.

On 18/10/1907, The Hague once again hosted an international conference dedicated to a wide range of issues associated with observance of the rules, laws and customs of war. The event was attended by representatives from 44 countries. The new Convention, entitled the 'Convention with respect to the Laws and Customs of War on Land', explicitly stated that 'the right of belligerents to adopt means of injuring the enemy is not unlimited.' It was expressly forbidden 'to employ arms, projectiles, or material of a nature to cause superfluous injury.' Once again, opponents of limitations on the stopping power of weapons tried to protect dum-dum-type bullets by alleging that the direct bans imposed by the St. Petersburg, Brussels and Hague Conferences had not been formally reaffirmed in the 1907 Convention [2].

Discussions around the problem of limitations on the stopping power of weapons were continued in 1980, when a special conference was held in Geneva under the UN auspices. This had to do with the fact that, in the 1960s, small-calibre 5.56 mm cartridges for the U. S. M16A1 assault rifle became widespread [3]. This projectile met all the requirements imposed on a jacketed bullet; however, its behaviour in soft biological tissues resembled that of a dum-dum bullet. It was precisely this circumstance that prompted the public to revisit the problem of limiting the stopping power of ammunition. Initially, the matter of reducing the initial muzzle velocity to 800 m/s was considered, since the standard speed of 990 m/s and the low stability of the bullet along the external ballistic trajectory resulted in serious consequences when in contact with a biological target [3]. This was also exacerbated by the design features of the bullet that had a hollow in its head. The most vocal demands were to ban the 5.56 mm bullets completely [3]. This bullet was banned neither then nor later.

In view of this, extensive tests were performed in the 1970s by ballistics experts in various countries to study the behaviour of small-calibre projectiles in soft biological tissues. Not all the researchers had achieved consistent results. This was largely due to the fact that the logistical and methodological base differed significantly between the countries. This had a major influence on decisions of the 1980 UN Geneva Conference, where detailed reports of scientists from various countries were heard. Nevertheless, the Conference adopted a number of rules that represented requirements both on ammunition

and on experimental work's scientific accuracy, which is capable of ensuring comparability of findings. The key outcomes of the Geneva Conference were as follows: 1) bullets fired from hand-held small arms should have limits on the energy transferred to soft biological tissues; 2) prohibit the use of explosive projectiles; 3) prohibit to use any weapon the primary effect of which is to injure by fragments which in the human body escape detection by X-rays; 4) unify the techniques for assessing the stopping power of projectiles by using 14 cm-thick blocks of transparent ('ballistic') soap as a simulant at a range of 100 m.

In the 1990s, democratic forces attempted to ban the use of AK-74 5.45 mm bullets and to remove them from the Russian army's inventory [3]. This demand was largely political in nature. However, it necessitated a thorough comparison study of stopping power between Russian and other foreign small-calibre ammunition for hand-held firearms. Findings of the comparison study made it possible to draw the following conclusion: 1) the emergence of small-calibre (5.45 and 5.56 mm) ammunition for hand-held firearms is a natural and logical step in perfecting weapons and ammunition and is a common process observed in various countries of the world [3]; 2) unlike the 5.56 mm M16A1 bullet that, when hitting the muscles, fragments into numerous splinters, the 5.45 mm bullet for AK-74, despite having a high stopping power, does not break in soft tissues [3]. Moreover, it was explained to the 'proponents of the bullet ban' that the relevant information had been communicated to the UN Geneva Conference and the International Red Cross back in the 1980s without any critical comments from these organisations.

Other means of attacking the enemy personnel, materiel and fortifications have not been overlooked. For example, the Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons Which May Be Deemed to Be Excessively Injurious or to Have Indiscriminate Effects (Geneva, 10/10/1980), and Protocol II (as amended) thereto, which came into force in December 1998, are sometimes also called the Convention on Certain Conventional Weapons, or the Inhumane Weapons Convention (the 'IWC') [2].

The ICW is an international legal instrument governing the use of such types of weapons as land mines, booby-traps, and similar devices in conflicts.

Smuggling was attributed to crimes whose specific feature is the requirement for availability of an item directly targeted by a person's criminal activities, and through which (s)he impinges on the social relations that describe the target of this crime. Thus, an item of smuggling as a basis for the emergence and a condition for realisation of social relations, the content of which comprises its entities' economic activity, substantiates and highlights precisely this social category. This kind of economic relations was codified and substantiated in the

items whose exhaustive list was contained in Article 201.1 of the Criminal Code of Ukraine (the 'CrCU').

When considering the concept of weapons, which, under Article 201.1 of the CrCU, are included in the items of smuggling, the following circumstances should be noted:

1. The domestic law provides no exhaustive definition of the concept of 'weapons'. This is evidenced, in particular, by the existence of seventeen draft Laws of Ukraine 'On Weapons' submitted to the Verkhovna Rada of Ukraine between 01/01/1995 and 01/09/2019. In all these draft Laws, weapons are defined as devices, accessories and items that are specifically manufactured, designed and technically suitable for stopping a human or other target, or protecting against attack. One of the best of them, the eighth (in order of publication) draft Law No. 1171 dated 22 November 2002 defines weapons as devices, accessories and items that are specifically manufactured, designed and technically suitable for stopping a human or other target and that serve no other industrial or household purpose.

Similarly, not a single regulation provides an exhaustive definition of 'weapons'.

2. When commenting on the concept of 'weapons' as an item of smuggling, certain scholars restrict themselves only to pointing out that, under Article 201 of the CrCU, both firearms (other than for smooth-bore weapons) and cold weapons were understood as weapons. This was usually followed by references to a comment to Articles 262 and 263 of the CrCU. The legislator refers to firearms (other than smooth-bore shotguns), ammunition, explosives, explosive devices and radioactive materials in Article 262 of the CrCU, as well as to cold weapons in Article 263 of the CrCU, as targets of a crime. This definition of weapons automatically restricts them to two types – firearms and cold weapons. O. O. Dudorov regards the following weapons as items of smuggling: 1) firearms (small arms, artillery, and shoulder-fired rocket launchers), rocket, missile, mine, incendiary, torpedo and other common types of military weapons; 2) nuclear, chemical, biological, laser, infra-sound, radiological and other weapons of mass destruction; 3) cold weapons; 4) nerve gas weapons; airguns with a calibre over 4.5 mm and bullet velocity exceeding 100 m per second [3]; special weapons for firing rubber bullets; stun guns. The technical (forensic) group comprises several parts that determine its functionality (barrel, firing mechanism, etc.) and production (weapons must be specifically manufactured according to their intended purpose, such as active self-defence). Unlike the legal group, the technical one is not completely exhaustive. It is constantly

changing, in line with the development of certain branches of science and technology, emergence of new technologies in the weapons manufacture. Therefore, in order to give a precise definition of the concept of 'weapons', all their technical features without exception should be taken into consideration, which is a logical impossibility. The only drawback to the above doctrinal definitions is that the authors failed to give a complete classification of weapon types, by leaving out, for example, combined weapons (that integrate rifled and smooth bores, or have a smooth bore grooved at the muzzle, or combine firearms and cold weapons) and explosive weapons (devices and accessories designed to stop a human or other target by an explosive charge effect), etc.

3. Under Article 201.1 of the CrCU, smooth-bore shotguns are not included into smuggled firearms. A smooth-bore weapon is a type of firearm intended for firing from smooth barrels without rifling. It is therefore not entirely clear what O. O. Dudorov meant by defining it as a weapon 'whose design does not allow firing a rifled bullet.'

Smooth-bore weapons constitute those that are industrially produced for the needs of hunting sector. Their sole purpose is hunting and they are in no way suited for combat operations. Therefore, making a sawn-off shotgun from a smooth-bore hunting weapon (by sawing off a part of the barrel and/or butt) increases the public danger of this item. In other words, by changing its original purpose, a particular shotgun changes its classification from a standard smooth-bore hunting weapon to a custom-made converted firearm.

4. Given the above, it should be noted that the concept of 'weapons' under Article 201.1 of the CrCU should be replaced to include specific types (firearms, explosive, special military weapons; cold, gas, air, and combined weapons), the definition of which must be provided in a dedicated Law of Ukraine 'On Weapons' [4].

Conclusion Public danger of rifled firearms is manifested in penetrability and accuracy of fire. As such, rifled barrels increase the range and penetrative power of bullets. It is assumed that the idea behind these definitions (i.e. defining a weapon through its classification) is commendable, since the concept of 'weapon' is a comprehensive category in the sense of criminal law. Its comprehensiveness is manifested by having two groups – legal and technical (forensic) – of interrelated features. The legal group includes the following: first, objective elements that describe the external aspect and the modus operandi (use of weapons); second, subjective elements, i.e. deliberate and wilful attitude towards the action on the part of a person using the weapon; third, an element of legitimacy in using the weapon.

References

1. Theoretical and Practical Aspects of Arms Trafficking. URL: http://www.intellectualarchive.com/Journal_Files/IAJ_2019_02_011.pdf.
2. *Popov V. L., Shigeev V. B., Kuznetsov L. E.* Forensic ballistics. – St. Petersburg: Hippocrates, 2002. – 656 p.
3. Forensic examination of firearms, ammunition and shot traces (forensic ballistics). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/10710>.
4. *Berzyn P. S.* Some problems of defining weapons as a subject of smuggling / Ballistic forensic research and related areas of knowledge / First International Scientific and Practical Seminar. – K.: NNIPSK KNUVS, 2009. – 156 p.

HISTORIOGRAPHY OF THE ARMED TERRORISM PREVENTION IN THE CRIMINAL LEGISLATION OF UKRAINE

Abstract

The Ukrainian state and society, due to historical, socio-political and economic circumstances, are involved in the problems of terrorism so we should seek ways to efficiently counter terrorism, use hands-on experience of the international community, and improve our national legislation in this area.

Having political and economic relations with other states, Ukraine, in addition to the benefits of such cooperation, in some cases acquires problems and is drawn into various kinds of conflicts against its will. Sometimes such conflicts are linked to terrorism.

Rather typical in this regard is the example of attempts in the 1990s to 'bind' Ukraine to the Kurdish problem due to the residence on the territory of Ukraine of about 12 thousand Kurds (as of 1995) [1, p. 50]. In September 2004, similar attempts were made in connection with the migration of Chechens after the events in Beslan.

Keywords: terrorism, legal community but also sociology, political science, social, individual psychology, and other fields of science, historiography.

Introduction. At the 50th session of the UN General Assembly (1995), it was noted that with a decrease in the number of terrorist acts, the scale and danger of terrorism increases due to the use of new achievements in science and technology (modern means of communication and transport), world-class sources of financing, good knowledge of explosives and modern weapons, and an increase in transnational actions [2]. The internal restructuring of the state and society in Ukraine, changes in the principles of foreign economic and foreign policy activities, and its greater openness have become the reasons for the penetration of terrorism into the CIS and Ukraine (*Commonwealth of Independent States – a regional international organization that includes a number of post-Soviet countries and Ukraine, who terminated participation in the CIS statutory bodies on 19.05.2018 subject to the Presidential Decree by P. Poroshenko*). In this regard, numerous political forces in the state represented by various parties and trends to achieve their goals, have intensified the struggle for influence on the public. To this end the entire spectrum of socioeconomic, national, ethno-territorial, interreligious contradictions and other dissensions is used. Due to the socioeconomic polarization of society and increase of the downgraded, marginal strata of society, the struggle between the parties of the democratic bloc and the parties representing the interests of capital has become

noticeably more acute. There are ongoing inter-confessional contradictions and conflicts in certain regions of the country.

In 1990s the law enforcement agencies of Ukraine pointed to the attempts of international terrorist groups to expand into the territory of our country. The 'transparency' of borders with the CIS countries, imperfect legislation, which regulated the procedure for foreigners' stay in Ukraine and their expulsion from the country in case of committing illegal actions, was used by members of these organizations to evade responsibility the crimes committed. In 1994–1996, several hundred people were identified and verified, with regard to their involvement in the activities of religious-extremist and terrorist organizations in the Middle East, South-East Asia, and Latin America. The Security Service of Ukraine has exposed several attempts by Middle East terrorist organizations to use Ukraine to prepare and carry out illegal actions against diplomatic missions of foreign states in the CIS and Western Europe, to accumulate arsenals of weapons and explosives. The presence in Ukraine of a significant number of refugees from the former Soviet republics with a complex political criminal situation (Russia, Georgia, Azerbaijan, Armenia, Moldova) had adverse effect on countering terrorism. Individuals from these countries committed acts of violence with signs of terrorism in their countries. There are attempts to use the territory of Ukraine by members of the military extreme formations of the CIS countries to hide from prosecution for committing terrorist acts, participation in military conflicts on the territory of their states [1, p. 56].

Military conflicts in the CIS countries and the Balkans have led to the expansion of such a negative phenomenon as illegal mercenarism in Ukraine. Specific evidences indicate that the main danger of this phenomenon is that Ukrainian citizens participating in combat operations abroad gain experience in sabotage and terrorist activities and can be used to commit crimes of the terrorist nature. Investigating the issue of terrorism V. Antipenko in his scientific works notes that the dynamics of manifestations of terrorist nature in relation to the authorities in Ukraine in the 1990s comprised more than 200 cases in 1995 (63 of them were threats against parliamentary candidates), about 200 and 100 threats in 1996 and 1997 respectively. In total, over this period, the Security Service detected 165 verbal and 233 written anonymous threats, 126 crimes were committed resulting in the death of 18 individuals and 24 injuries. In cooperation with other law enforcement agencies during this period, more than 200 manifestations of terrorist nature were detected, 31 persons were brought to criminal responsibility, and preventive measures were taken for many of them [1, p. 45]. Political confrontation in the country increases the likelihood of using terrorist methods. Moreover, paramilitary formations of various

political forces such as the DSU «VARTA», the Ukrainian branch of the Russian «Red Army», organizations of the «Revolutionary Communist Youth», troops of the «Avdet» party, not excluding extremism in achieving their goals, have been operating in Ukraine for more than a decade.

Particularly dangerous are the integration processes of terrorism and organized crime, which have become so strong that it allows the criminal authorities to carry out actions that may cause socio-economic complications. This was most characteristic in the Autonomous Republic of Crimea, where a notable destabilizing factor was the activity of two criminal clans, «Shoes» and «Sailem» [1, p. 78].

A specific feature that potentially transforms the scale of terrorism in the country is the problem of illegal storage and trafficking of weapons, explosives and other items that can be used for terrorist crimes. The population illegally owns a large number of firearms. In 1995–1998, the police seized 6.5 thousand units, and more than 5.5 thousand units were wanted for. The main ways of acquiring firearms are thefts from storage facilities, export from military conflict zones, receipts from abroad, and home-made production. The storage of unregistered weapons by members of illegal paramilitary groups poses great danger. The trend of committing terrorist crimes using improvised explosive devices is becoming more and more threatening. In 1995–1996, more than 560 such crimes were committed in Ukraine resulting in 90 persons killed (15 representatives of government structures), 218 were injured (19 respectively) [1, p. 85]. These crimes are usually committed by criminal elements struggling for the redistribution of spheres of influence to eliminate competitors in illegal business, as well as eliminate or intimidate representatives of local or state authorities.

The issue of nuclear and environmental terrorism remains unresolved for Ukraine. The country features high concentration of nuclear power plants and vast number of environmentally hazardous facilities. Some of them are in a poor technical condition. The volume of telephone terrorism does not decrease. Anonymous calls are received about possible explosions in transport industry, educational institutions, and public places, as well as at nuclear, thermal power plants, and other energy facilities. E.g., officers of the Security Service detained a resident of Slavutych, who in December 1994 via anonymous calls threatened to blow up the Chernobyl Nuclear Power Plant and demanded 2 million US dollars. In 1995 the Security Service of Ukraine, in cooperation with other law enforcement agencies, prevented 5 attempts to illegally acquire, store and export nuclear and radioactive materials abroad [1, p. 97].

In today's conditions, Ukraine cannot adequately counter the growing wave of terrorism. Serious difficulties are revealed on a whole range of issues related

to legal, organizational, operational, and other areas of countering various forms of terrorism. The system of social values of the population is distorted: mechanisms of ordering and regulating relations that directly or indirectly affect the foundations of the state and social-political system are not effective enough; new factors have emerged that contribute to criminal acts (social stratification of society, aggravation of political struggle, unemployment and social insecurity, legal nihilism, inter-religious issues).

In Ukraine the issue of terrorism requires careful research not only by representatives of the legal community but also sociology, political science, social, individual psychology, and other fields of science. The lack of scientific and journalistic literature that covering issues of terrorism, the lack of a scientifically-based definition of the state of terrorism and forecasts of its development in Ukraine reduces the severity of the issue, narrows down the potential to develop and implement anti-terrorist measures in the legislative, law enforcement, and national spheres. Raising the issue of terrorism prevention in Ukraine as part of the tasks of the law enforcement system, we must first note the need to prevent this crime in the national law. There are acute problems of preventing terrorism in our national legislation. Firstly, there is no dedicated legal act that would solve the problems of terrorism prevention; secondly, there is no special article in the criminal legislation that would provide for responsibility for committing a terrorist act. The dedicated law on counter-terrorism would allow to legislate the organizational and legal basis for combating terrorism, define it as a political and socioeconomic phenomenon, and legislate state law enforcement agencies responsible for preventing and suppressing terrorist attacks.

In order to improve national legislation in this area a draft anti-terrorist law («On the organizational and legal basis for combating terrorism») has been developed by the team of the Interdepartmental Research Center for Combating Organized Crime. During the transition phase, the version of the draft Law of Ukraine «On strengthening the fight against terrorism», developed by a group of experts, which included representatives of the Security Service of Ukraine, Ministry of Justice, Institute of State and Law of the National Academy of Sciences of Ukraine is acceptable. The draft law provides for amendments and additions to the criminal and criminal procedure legislation, which is especially important, emphasizes terrorism as an independent crime with the definition of a terrorist group and a terrorist organization. Amendments to the «Hostage Taking» Article of the Criminal Code [3]. The draft law defines terrorism as the exercise or threat of an explosion, arson or other act that endangers human life and health, and the threat of grave consequences, if committed with the aim

of compelling state bodies, local government or international organizations or their representatives to perform or refrain from performing any act or aimed at provoking war, armed conflict, the emergence of international complications or destabilizing the situation in the country. Since terrorism is a multilevel and large-scale phenomenon, the forms of its manifestation differ both in content characteristics and in the scope of implementation – therefore, the criminal law’s phenomenon of terrorism should have a more definitive character and clear boundaries. This is necessary due to a certain formality of law and the obligation to establish sufficient grounds for criminal prosecution. In the criminal law, such a basis is an entirety of *corpus delicti*, which should clearly and precisely characterize such a phenomenon of life as a crime. A positive aspect is the identification of the objective side in the structure of terrorism – threat of committing a crime. The threat of violent extremist actions is highlighted as a new form of terrorism. The need for the inclusion of this form is based on the fact, that, firstly, it is necessary to criminalize cases of ‘warning explosions’, arson not posing a threat of loss of life or significant material damage by which the perpetrators however, intend to demonstrate the substantiality of their threats; secondly, on the need to strengthen accountability for a dangerous crime such as terrorism by transferring the end of the crime from the practical actions to the previous stage i.e. declaring a serious threat.

The next positive aspect of the draft law is the designation of a special subject of crime, whose age is set at 14 years. One of the qualifying characteristics of a certain type of terrorism is the establishment of a terrorist group and a terrorist organization or participation in it and the establishment or activity of such formations. It provides for the use of an auxiliary means of legal action containing an incentive norm of behavior of the guilty persons. This rule allows a person to voluntarily refuse committing acts of terrorism, without fear of being convicted of a criminal offence.

Given that terrorism has a number of objective and subjective characteristics similar to other types of crimes, it is important to identify, in specific cases, those characteristics that would help distinguish it from other crimes. First, terrorism should be distinguished from attacks on the life of a government official or public figure, and sabotage. These crimes are intended to undermine the constitutional order and security of the state, which is manifested in a different nature and content of the goal than terrorism. While terrorism is the perpetration of explosions, arson, or other actions aimed at intimidating (in the broad sense of the word) of the population, whereas *delicta publica* are aimed to cause damage to the state as a form of social organization. In the case of sabotage, it is essential to cause material harm rather than physical [4].

This crime differs from attempts on a person in that causing harm to the said objects is a way of committing terrorism and shall be understood as an intermediate, but necessary stage in achieving the ultimate goal. The use of a generally dangerous method is associated not so much with the desire to afflict damage to the protected interests, but with the person's intention to achieve maximum effectiveness of their actions. In addition, in case of a murder, the victims are individually identified, and the perpetrators seek to cause death to such persons, while in the case of destruction or damage to property – to destroy or damage such property, and not the other. In the event of terrorism, the perpetrator is not interested in the victim or the nature and ownership of the property; it is important for them to intimidate the population, to induce the authorities to commit, or vice versa not to perform, the actions necessary for the perpetrator [5].

In the national anti-terrorist legislation, it would be wrong not to use such consolidating, public and state institutions, the influence of which is a commonality of approaches to the issue of innocent victims of terrorism. Since terrorism seeks effect of a specific action on the decision-making authorities as well as the relevant segments of the population influencing the decision-making process by their response, in the event of terrorism, there is a gap between the direct victim of violence and the targeted group, the aim of violence. Therefore, the presence of innocent victims, as well as the danger of their occurrence, is a characteristic feature of modern terrorism [6].

To sum it up, it is impossible to neglect positive trends in the adoption of timely legislative acts. The President of Ukraine, Leonid Kuchma, signed a Decree 'On Ukraine's Participation in the Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism' in 2004.

The Decree supports the proposal of the Cabinet of Ministers of Ukraine regarding Ukraine's participation as an observer in the Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism.

According to the document, the State Department for Financial Monitoring is responsible for cooperation with the Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism and representing the interests of Ukraine in this organization [7].

The strategic course of Ukraine towards EU integration and the entry of the national science into the European and global scientific space allowed the Ukrainian legislators, together with scientists, to make a significant step towards the development of counter-terrorism and anti-terrorist security legislation.

The provisions of the laws of Ukraine set basic terms, principles and organizational basis of fight against terrorism; range of subjects of fight against

terrorism and their powers; regimes, legal basis of anti-terrorism activities; general principles of observance of the rights and legitimate interests of citizens while ensuring anti-terrorism security, and establish responsibility for crimes related to terrorist activity, and outline the general principles of pre-trial investigation.

In order to assess the status and readiness of counter-terrorism actors to perform the tasks of preventing, responding to and deterring acts of terrorism and minimizing their consequences, the state of their personnel, financial, logistical and other types of support, as well as the existing capabilities to effectively respond to terrorist threats, Decree No.506 of the President of Ukraine V. Zelensky of July 9, 2019 approved the procedure for conducting an inspection of the national system for combating terrorism. The United Nations' Global Counter-Terrorism Strategy adopted by the UN General Assembly on September 8, 2006, is an international instrument that defines a common strategic approach to combating terrorism on a global scale.

International statutory instruments consented to by the Verkhovna Rada of Ukraine, establish general principles of international cooperation in the field of preventing and countering terrorism, define crimes related to terrorism, and also impose the obligation to promote awareness of the existence, causes, severity of terrorist crimes, and the threat they pose.

At the present stage, the legislation of Ukraine needs further systematization, codification, and improvement, introduction of protective levers aimed at identifying and eliminating the causes and conditions that give rise to terrorism, exposing signs of terrorist manifestations, preventing their transformation into real actions [8, 9, 10].

Conclusions. Further expansion of the scope of research and development of methods, models, techniques for analyzing and assessing the risks of terrorist situations, forecasting their development and prevention will help to improve the efficiency of the counter-terrorism measures.

References

1. V. Antipenko. Modern Terrorism: State and Prevention Capabilities (Forensic research). – K.: 1998. – p. 50–97.
2. E. Lyakhov. The policy of terrorism is a policy of violence and aggression. International relations, Moscow, 1987. – p. 90.
3. Scientific and practical commentary of the Criminal Code of Ukraine (On the status of legislation and decisions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine on January 1, 1997) – K.: 1997. – p. 235.

4. Scientific and practical commentary of the Criminal Code of Ukraine (On the status of legislation and resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine as of January 1, 1997). – K.: 1997. – p. 240.
5. Scientific and practical commentary of the Criminal Code of Ukraine (On the status of legislation and resolutions of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine on January 1, 1997). – K.: 1997. – p. 243.
6. E. Lyakhov. The policy of terrorism is a policy of violence and aggression. International relations, Moscow, 1987. – p. 45.
7. Decree of the President of Ukraine № 1156 / 2004 of 30.09.2004 «On Ukraine's participation in the Eurasian Group on Combating Money Laundering and Terrorist Financing», access mode: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1156/2004>.
8. Sergey Kudinov. Ways to improve the legal regulation of anti-terrorist security by the Security Service of Ukraine, 2019, access mode: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/2/45.pdf>.
9. Theoretical and practical aspects of anti-terrorist activity of special unit «SAS». URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2317>.
10. Specifics of activity of the armed executive body – GENDARMERIE. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2112>.

SOCIETY AND WEAPONS: CIVIL LAW, CRIMINAL LAW, AND HISTORIOGRAPHICAL ASPECTS

Abstract

Weapons per se are a source of increased danger; their spread in the society is influenced by various economic, moral and other important factors, to be topped by such key factor as the Law of Ukraine «On Weapons». Great importance on the part of Ukrainian government authorities and civil-society organizations is attached in this context to the development and implementation of the national doctrine of supporting the security of man, society and the State, as well as to improving the efficiency and effectiveness of legislative, law enforcement and human rights activities.

Keywords: Constitution of Ukraine, society, weapons, civil law, criminal law, historiographical aspects, Law of Ukraine «On Weapons».

Introduction. The current state of the Ukrainian society requires the development of an efficient and pragmatic concept of the State formation, therefore, the issues related to building a sovereign, democratic, social and law-based State to ensure comprehensive protection of human and civil rights and freedoms are acquiring particular relevance, novelty, and practical significance these days (Articles 1, 3, 17, 19 of the Constitution of Ukraine) [1]. For the first time during the last three centuries of building Ukraine's statehood, the 1996 Constitution of Ukraine formulated a human-centric conceptual basis on which the State and society's position towards the individual and the citizen is founded. For example, Article 3 of the Ukrainian State's Organic Law stipulates that «An individual, his life and health, honor and dignity, inviolability and security shall be recognized in Ukraine as the highest social value. Human rights and freedoms, and guarantees thereof shall determine the essence and course of activities of the State. The State shall be responsible to the individual for its activities. Affirming and ensuring human rights and freedoms shall be the main duty of the State» [1]. Ukraine's Organic Law thus defines the doctrinal framework for prioritized development of theory and methodology, diplomacy, and cultural studies, policies and strategies in the activities pursued both by the legislative, executive, judicial branches and by civil-society organizations.

Implementing constitutional provisions in education, science and practice of the Ukrainian statehood is relevant, since the country's domestic situation has been characterized by complexities and contradictions in the process of developing, building and ensuring the State doctrine of individual, public and national safety [2, 3].

Emergence of a new society where the relationships of private, communal and State property are to prevail necessarily requires a new approach towards protection of such property, individual rights, along with protecting the human beings themselves, their life, honor and dignity against criminal encroachments.

New patterns of relationships form a legal framework for the protection of individual and his/her interests, which is a positive phenomenon. However, against this positive backdrop, certain negative phenomena are emerging, such as the rise in crime, slackness in the operation of law enforcement agencies that fail to keep the pace with the ever growing negativity. In this situation, the public harbors a natural desire for self-defense, including the use of weapons or other means of combating crime.

Article 27.2 of Ukraine's Constitution declares that «Everyone shall have the right to protect his life and health, and lives and health of other people against unlawful encroachments» [1]. This constitutional provision has been enshrined in other areas of law. For example, the Criminal Code of Ukraine in its Article 15 «Necessary Defense» expressly refers to an actual possibility for an individual to employ a weapon when using this institute. One of the ways to protect the above-mentioned human rights is an individual's right to possess, carry, use and employ weapons. To a certain extent, the right of citizens to own weapons contradicts the right of other citizens to life and health, since it potentially entails deadly use of such weapons against other citizens. Weapons, especially firearms, when directed against a person, are capable not only of causing a certain harm to human health, but also of taking the life of the person against whom they are applied. The internal affairs authorities thus bear statutory responsibility for performing both licensing (granting licenses to own, use, and store weapons) and monitoring functions (verifying the legality of owning weapons, collecting information on the instances of deadly force used against humans and assessing the lawfulness of such use of firearms, etc.) functions. Furthermore, the internal affairs authorities maintain records of firearms held by both legal entities and citizens residing within Ukraine.

In the independent Ukraine, the legal regulation of firearms circulation began with the adoption on 06/17/1992 by the Verkhovna Rada of Ukraine of the Resolution «On Titles to Certain Types of property» whose Appendix 2 sets out a special procedure for acquisition by citizens of titles to specific types of property.

This special procedure for title acquisition applies to smooth-bore and rifled hunting weapons, gas pistols or revolvers and cartridges thereto filled with tear-inducing or irritating substances, edged weapons, as well as pneumatic weapons whose bullet velocity exceeds 100 mps and caliber – 4.5 mm. The next

step in this field was the adoption by the Cabinet of Ministers of Ukraine on 10/12/1992 of the Resolution «On Licensing System» that directly addresses the firearms circulation in Ukraine. The Order No. 164 adopted on 25 March 1993 by the Ministry of Internal Affairs (MIA) of Ukraine approved the guidelines «On the procedure for manufacture, purchase, storage, keeping records, transportation and use of firearms, ammunition thereto, and explosives» (no longer effective under the new Order No. 622 adopted by the Ministry of Internal Affairs of Ukraine on 08/21/1998). In this country, social relations associated with firearms circulation are currently regulated by 89 legal acts (including laws, orders, resolutions, etc.). Regretfully, the key piece of legislation – the Law of Ukraine «On Firearms» – is missing among them. The expediency of adopting this Law was mentioned way back in the Regulations «On the 'Personalized Firearms' Presidential Decoration» adopted on 04/29/1995. Adopting this law and conducting this research are also relevant in view of the fact that, with the adoption of the Constitution of Ukraine in 1996, a new impetus was given to building a democratic, law-based State whose key objective and mission are to assert, safeguard and protect human and citizen's rights and freedoms against unlawful encroachment. Addressing this task entails resolving a number of complex political, economic, social and legal problems, as the actual state of affairs in the country and society is still far from meeting the dictates of the time.

It is well known that, over the last decade, the global community has been experiencing a certain boom of «armed» crime.

The underworld uses various weapons in its criminal activities, such as firearms, edged, projectile, pneumatic, tear gas, electric and other weapons.

Summarized findings of our experimental, sociological and historiographical studies (1930-2003) [4, 5, 6], statistics from the government institutions, legislative, executive and judicial authorities indicate that the complexity of addressing this problem is further exacerbated by the lack in Ukraine of a clear and efficient mechanism of legislative support for the circulation of firearms, at the same time being characterized by manifestations of latent illicit trafficking in these weapons as a real threat to rights and freedoms of man, society and the State [5, 7, 8, 9, 10].

Our generalized comparative analysis of modern criminal statistics on arms trafficking in the country shows that, in the course of special operations conducted by law enforcement units in Ukraine, 23,419 firearms were seized from illicit traffic between 1992 and 2000 only. Between 1992 and 1999, more than 1,491 firearms were stolen in Ukraine. 8,952 crimes were committed with these weapons throughout Ukraine in 1992–1999 [4].

Forestry statistics, however, indicate that, as of 01/01/2003, about 480 thousand hunters were registered in Ukraine, with the total area of hunting grounds covering 48 m hectares, of which 37 m hectares (77.4% of all Ukraine's hunting grounds) were made available to the Ukrainian Society of Hunters and Fishermen, 6.6 m hectares (13.8%) – to the State Forestry Committee's enterprises, 1.1 m hectares (2.3%) – to the Society of Military Hunters and Fishermen, 3.1 m hectares (6.5%) – to more than 90 other users.

More than 5.3 thousand people are currently employed in Ukraine's hunting sector, including 560 hunters and 3,790 full-time game wardens [11].

As of 01/01/2000, 668,579 firearms owners were registered by the Ukrainian MIA's licensing system, who currently hold 754,694 own firearms.

Furthermore, findings of a generalized study conducted by a group of authors indicate that, between 1991 and 1995 only, in addition to smooth-bore hunting firearms, citizens of Ukraine purchased from business entities (shops, companies) 9,000 special-purpose smooth-bore and combat firearms whose performance is non-compliant with the standards and criteria established for hunting weapons in Ukraine or globally, and which, under the legal rules and statutory methodology, could not and should not have been imported and sold in this country as smooth-bore hunting weapons [12, 13, 14].

The police currently keep records of 116,000 special devices (gas sprays, pistols and revolvers) that are held by Ukrainian citizens and are allowed by the government only to individuals over 18 years of age, subject to the positive opinion of a relevant medical board and a licensing body decision.

According to the MIA of Ukraine, as of 12/01/2002, almost 25 thousand firearms were seized from the criminals – enough to arm 17 regiments, and almost four thousand kilograms of explosives – enough to manufacture more than five thousand anti-personnel mines.

Compared to 1997, the number of firearm murders dropped by 34% in 2002; nevertheless, there are still lots of weapons in circulation.

This is evidenced by a recent report of the Ukrainian MIA about a record arsenal of weapons stolen by the underworld for its criminal purposed from the government in the Kirovohrad Oblast. About 200 pistols and submachine guns, 44 anti-tank grenade launchers, 75 kg of TNT, and more than 17 thousand rounds were taken there from a guarded weapons depot by the criminals.

In 2002, police officers in the Rivne Oblast detained a group of gangsters whose hiding place was a storage for a machine gun, pistols with silencers, hand grenades, sawn-off hunting shotguns, ammunition, masks, shackles, poison ampoules.

Crime statistics from many countries show that the key negative trends in the «armed» crime manifestations include: 1) high social tensions prevailing in many regions across the globe, where weapons circulate (Afghanistan, Chechnya, Iraq, etc.); 2) a fairly high percentage of crimes committed with the use of firearms, mines and explosives; 3) a rapidly expanding range of various types of weapons used for criminal purposes (portable, maneuverable, simply designed and widely available weapons for private use, such as firearms, edged, projectile, pneumatic, tear gas, electric weapons); 4) the 9/11 attacks in the United States and recent global developments clearly show the growing trend towards the use of weapons in terrorist crimes; 5) there is a real threat that weapons of mass destruction (nuclear, chemical, biological, etc.) may be used in crime.

Below we present the findings of our own social research focused on current problems of weaponology and legal regulation of firearms circulation in Ukraine. They were obtained by surveying more than 200 persons from a certain category of population, including cadets of the Academy of the Ministry of Internal Affairs, secondary school teachers and university students, aged between 17 and 55.

These findings allow for the following conclusions:

1) only 5% of the MIA Academy cadets answered «yes», while the rest – 95% – answered «no» to the first question of the survey, «Is our society ready for free sale of firearms?» Only 4% of the surveyed secondary school teachers responded positively to this question.

Following the analysis of answers to the first question, it may be concluded that responses from university students differ from those given by the MIA cadets and secondary school teachers (15% of the students believe that the public is ready for free sale of firearms, while 85% think that the opposite is true). Summarized opinion of the respondents shows that our society is still not ready for free sale of firearms.

2) 42% of the MIA cadets responded positively to the question «How do you feel about buying and carrying a firearm?» This can be explained by the fact that their future occupation is associated with carrying and using firearms. Only 12% of the teachers responded positively. An explanation to this is that 80% of teachers are women, and carrying weapons is not natural for women. 28% of the students also responded positively to the question.

3) findings of the survey show that, in response to the question «Does buying a firearm mean the exercise by a person of a right to protect his/her life?», 65% of the MIA cadets expressed opinion that purchasing a firearm constituted the exercise of a constitutional right to protect one's life. However,

35% of the cadets think otherwise. The same position is shared by the secondary school teachers, only 20% of whom support this suggestion, while 80% are against it. Various reasons could be cited to explain the teachers' attitude. For example, the teachers are opposed to the idea of children below 18 bringing weapons to school. This may affect their outlook, interfere with the process of proper school education, etc.

4) as may be seen from the answers to the question «Do you think that crime rates will increase if free sale of firearms is allowed?», 90% of the cadets believe that crime rates will increase because of this.

Secondary school teachers believe that the answer to this question may be fifty-fifty. In other words, half of the surveyed teachers think that crime rates will rise because of the higher circulation of weapons, while the other half believe that these rates will drop, since potential offenders will think that the victim might be carrying a weapon that can be used for self-defense. Of the total number of students participating in the survey, only 40% think that the crime rates will grow, whereas 60% believe that they will drop. There is no easy explanation to this; perhaps, the students were more concerned with their future than with crime rates.

5) as regards the next question, statistics show that 80% of the MIA cadets would buy firearms or some other weapons, if free sale of weapons were allowed. Teachers, meanwhile, do not want to do anything with guns. However, 15% of the surveyed teachers would still buy a firearm for personal use. Perhaps this can be explained by the expectations of these 15% of the teachers that, with firearms in their possession, they would guarantee themselves self-defense against offenders. The students, 60% of whom responded positively, believe that this is the only way to protect themselves. The remaining 40% merely share negative attitude towards guns.

6) when answering the survey question «Please list those categories of persons to whom you would prohibit buying a firearm», opinions of the respondents differed, i.e., 9% believe that mentally ill persons must be prohibited from buying and carrying weapons. 17% believe that buying a weapon should be prohibited to mentally unstable individuals and to those who are registered with neuropsychiatric dispensaries. 25% of the respondents would ban selling weapons to persons with drug and alcohol addictions. 18% of the respondents believe that the sale of weapons must be prohibited to persons released from prison. 11% believe that such a ban should be extended to incapacitated persons. 20% of all the respondents believe that selling and carrying guns should be prohibited to everyone, save for those whose professional duties are associated with wearing and using firearms.

It should be noted generally that those were not the only categories of people mentioned in the survey responses. Another category included minors. Only 5% of all respondents voted in favor of them. Only one respondent suggested that «tear gas weapons should be sold only to those aged 20, while firearms – only to those above 25 years of age, except mentally sick, unstable, incapacitated and other persons».

7) all the respondents split into two categories when answering the question «What kind of weapon do you prefer?»; i.e., with the three groups (the MIA cadets, secondary school teachers, university students) being 100%, 80% spoke in favor of tear gas weapons. This can be explained by the unwillingness of the majority of the respondents to do serious harm to other people when using weapons. The other group, i.e., 20%, prefer firearms. In other words, they believe that firearms offer more protection.

8) replying to the survey question «What, in your opinion, should be the responsibility for illegal use of weapons?», the majority of the respondents said that illegal use of weapons must be criminalized irrespective of the circumstances or severity of the crime. When answering this question, the teachers (25%) and students (15%) expressed the opinion that some other responsibility should be imposed, without going into further details.

Our social research findings lead to the conclusion that our society is not inclined towards free sale and carrying of firearms. The reasons for this are both the specifics of our nation's economic development and a peculiar public mentality.

That is why today, against the background of growing arms trafficking, a significant number of respondents rightly emphasize the need for prosecuting the persons who illegally possess firearms.

Conclusions. Weapons themselves are a source of increased danger; their spread in the society is influenced by various economic, moral and other important factors, to be topped by such key factor as the Law of Ukraine «On Weapons» [15, 16, 17]. Great importance on the part of Ukrainian government authorities and civil-society organizations is attached in this context to the development and implementation of the national doctrine of supporting the security of man, society and the State, as well as to improving the efficiency and effectiveness of legislative, law enforcement and human rights activities.

References

1. The Constitution of Ukraine. 1996. Kyiv.
2. Bilenchuk P. D., 1999. Legal Status of an Individual. Kyiv: Atyka.
3. Bilenchuk P. D., 1999. The Constitutional Law of Ukraine. Kyiv: Atyka.

4. Bilenchuk P. D., Kofanov A. V., Sulyava O. F., 2003. Ballistics: Forensic Firearms Weaponology. A University Textbook. Kyiv: BeeZone International Agency.
5. Theoretical and Practical Aspects of Arms Trafficking. URL: http://www.intellectualarchive.com/Journal_Files/IAJ_2019_02_011.pdf.
6. Sulyava O. F., 2003. Use of forensic statistics and information in the investigation of firearms crimes. In: Legal Statistics: Problems of Theory and Practice. An Edited Volume. Khmelnytskyi: The Khmelnytskyi University of Management and Law. pp. 77–82.
7. The 2000 United Nations Convention against Transnational Organized Crime. 2003. Kyiv.
8. Bilokon M. V., Kosohovskiy A. A., 1999. Weapons. In: Police of Ukraine. Nos. 9–10. pp. 18–19.
9. Bilenchuk P. D., Yerkenov S. E., Kofanov A. V., 1999. Transnational Crime: Current Status and Transformation. Kyiv.
10. Guided by Law Only, Upholding the Rights of Hunters. In: Forestry and Hunting Magazine. 2003. No. 2. p. 48.
11. Forestry of Ukraine. A Magazine of the State Forestry Committee of Ukraine. 2003. p. 17.
12. A Methodology for Establishing the Hunting (Sporting) Smooth-bore Shotgun Category of Products. Protocol dated 11/17/1999. Ministry of Internal Affairs and Ministry of Justice of Ukraine. Kyiv.
13. Firearms Identification and Tracing Methods. ATF National Tracing Center (Gun Control Act (GCA) of 1968).
14. Forensic examination of firearms, ammunition and shot traces (forensic ballistics). URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/10710>.
15. Certain International and Criminal Law Aspects of the Use and Circulation of Weapons. URL: https://doi.org/10.32370/IA_2019_09_11.
16. Legal regulation of the firearms circulation in the countries of the former Warsaw treaty and the Soviet Union. URL: <http://dx.doi.org/10.25313/2520-2308-2019-2-4852>.
17. Criminal law and forensic classification of smooth-bore firearms. URL: <https://doi.org/10.32370/IAJ.2079>.

Список використаних джерел

1. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень – грудень 2014 року. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=111480&libid=100820&c=edit&_c=fo#.
2. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення за січень – грудень 2013 року. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=110381&libid=100820.
3. Єдиний звіт про кримінальні правопорушення по державі за січень – лютий 2015 року. URL: http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html?dir_id=112173&libid=100820.
4. Шелковникова Е., Леванов В. Если вы хотите купить оружие. Москва : ИНФРА-М : Олимп, 1998. 160 с.
5. Соборное уложение 1649 года / по изд. М. Н. Тихомирова, П. П. Епифанова. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1961. 431 с.
6. О невыпуске пушек и прочих воинских снарядов за границу : Указ от 17 сент. 1795 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 23. 969 с.
7. О запрещении стрелять в домах из ружья, заводит кулачные бои и ездить извозчикам на возжах : Именной с Боягским приговором от 20 окт. 1684 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 2. 974 с.
8. О передаче им поместных и денежных окладов, за непоколебимую приверженность к Особе Государей, при охранении Их во время похода из Москвы; с повелением принять строжайшия меры в Столице для прекращения своевольств и поединков : Указ от 25 окт. 1682 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 2. 974 с.
9. Положение Тульского оружейного завода от 25 июня 1782 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 21. 1083 с.
10. Устав Благодичиния или Полицейский от 8 апреля 1782 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 21. 1083 с.

11. О разрешение отпуска за границу всякого оружия, в России делаемого, воинских снарядов, пороха и кремней, и о таможенной пошлине с сих товаров : Указ от 25 июня 1782 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 21. 1083 с.
12. О воспрещении жителям всех сословий, находящимся на 50-верстном расстоянии от Прусской границы, иметь оружие, исключая помещиков : Высочайше утвержденное положение Ком. Министров от 5 июня 1845 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 55 т. Собрание второе. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1846. Т. 20 : Отделение первое. 1046 с.
13. Устав воинский от 30 марта 1726 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 5. 780 с.
14. О собрании отбитаго и растеряного неприятелем по дорогам оружия и о производстве приносителям положенной платы : Указ от 23 нояб. 1812 г. *Полное собрание законов Российской империи с 1649 года* : в 45 т. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1830. Т. 32. 1107 с.
15. Правила для таможенного надзора по Кавказской линии от 13 марта 1835 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 55 т. Собрание второе. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1835. Т. 10 : Отделение первое. 918 с.
16. О сдаче горцами оружия : письмо с канцелярии помощника начальника Кубан. обл. по упр. горцами начальнику Псекуп. округа. *Государственный архив Краснодарского края*. Фонд 774. Опись Дела 341.
17. О запрещении ссыльно-каторжным иметь огнестрельное оружие : Высочайше утвержденное положение Сибир. Ком. от 21 янв. 1835 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 55 т. Собрание второе. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1836. Т. 10 : Отделение первое. 918 с.
18. Індюкова В. В. Проблематика становлення законодавства «Про зброю» в Україні (історичні аспекти). *Судово-балістичні дослідження та суміжні галузі знань* : тези наук. доп. та повідомл. Першого міжнар. наук.-практ. семінару (26 берез. 2009 р.). Київ : Навч.-наук. ін-т підгот. слідчих і криміналістів Київ. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. С. 44–50.
19. Об оставление пистолетов резервным и остставным нижним чинам Сибирскаго линейнаго козачьяго войска : Указ от 2 янв. 1859 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 55 т. Собрание второе. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1861. Т. 34 : Отделение первое. 402 с.

20. Об утверждении Правил о порядке отпуска, хранения и употребления ручного огнестрельного оружия и патронов для надобностей русского и нетуземного населения Терской области : положение от 03 июня 1905 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1908. Т. 25. 1123 с.
21. О надзоре за исправным содержанием оружия в Сибирском казачьем войске : Положение от 24 марта 1906 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1909. Т. 26. 1156 с.
22. О порядке приобретения ручного огнестрельного оружия и патронов казачьим населением Сибирского, Забайкальского, Амурского и Уссурийского казачьих войск : Правила от 12 сент. 1909 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1912. Т. 29 : Отделение первое. 1052 с.
23. Об употреблении сторожами Закаспийской железной дороги оружия при исполнении служебных обязанностей : Правила от 31 янв. 1900 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1902. Т. 20 : Отделение первое. 1179 с.
24. Об употреблении оружия служащими Владикавказской железной дороги от 23 мая 1901 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1903. Т. 21 : Отделение первое. 1266 с.
25. Об употреблении оружия, при отправлении служебных обязанностей, служащими на Сибирской, Забайкальской и Закавказских железных дорогах от 10 июня 1902 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1904. Т. 22 : Отделение первое. 1030 с.
26. О распространении на всю сеть Средне-Азиатской железной дороги правил об употреблении путевыми сторожами оружия от 29 февраля 1904 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1907. Т. 24 : Отделение первое. 1270 с.
27. О временном вооружении сторожей станции Самара, Самаро-Златоустовской железной дороги, при отправлении ими служебных обязанностей, огнестрельным оружием. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1908. Т. 25 : Отделение первое. 1123 с.
28. О запрещении изготовления и привоза из-за границы огнестрельного оружия образцов, употребляемых в войсках от 10 июня 1900. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1902. Т. 20 : Отделение первое. 1179 с.

29. О запрещении вывоза огнестрельного оружия и припасов к нему из портов Чорного и Азовского морей от 12 февраля 1901 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1903. Т. 21 : Отделение первое. 1266 с.
30. О порядке хранения и продажи огнестрельного оружия : Положение Совета Министров от 24 нояб. 1905 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 33 т. Собрание третье. Санкт-Петербург : Гос. тип., 1908. Т. 25. 1123 с.
31. О правилах употребления полицейскими и жандармскими чинами в дело оружия от 10 октября 1879 г. *Полное собрание законов Российской империи* : в 55 т. Собрание второе. Санкт-Петербург : Тип. II Отд-ния Собств. Его Император. Величества Канцелярии, 1881. Т. 54 : Отделение второе. 503 с.
32. Тарасов И. Т. Очерк науки полицейского права. Москва : Высочайше утв. т-во «Печатня С. П. Яковлева», 1897. 701 с.
33. Шелковникова Е. Д. Теоретические и правовые основы деятельности органов внутренних дел по контролю за оборотом оружия. Москва : ВНИИ МВД России, 1998. 80 с.
34. Екатеринбург – Краснодар 1793–1993: два века города в датах, событиях, воспоминаниях... / ред.-сост. И. Ю. Бондарь. Краснодар : Кн. изд-во, 1993. 498 с.
35. О сдаче оружия : декрет Совета нар. комиссаров РСФСР от 10 дек. 1918 г. *Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства*. 1918. №93. С. 1175–1190.
36. О выдаче и хранении огнестрельного оружия и обращении с ним : декрет Совета нар. комиссаров РСФСР от 12 июля 1920 г. *Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства*. 1920. №69. С. 328–339.
37. О порядке производства, торговли, хранения, пользования, учета и перевозки оружия, огнестрельных припасов, разрывных снарядов и взрывчатых веществ : постановление ВЦИК и СНК СССР от 12 дек. 1924 г. *Собрание законов и распоряжений Рабоче-крестьянского правительства СССР*. 1924. №29. С. 1348–1381.
38. Положение об административном отделе губернских и областных исполнительных комитетов : декрет ВЦИК и СНК РСФСР от 25 сент. 1924 г. *Собрание узаконений и распоряжений Рабочего и Крестьянского правительства*. 1924. №70. С. 974–987.
39. О торговле охотничьим огнестрельным оружием и о хранении этого оружия : постановление СНК РСФСР от 23 янв. 1930 г. *Собрание узаконений и распоряжений Рабоче-Крестьянского Правительства*. 1930. №3. С. 33–48.

40. Майоров Н. И., Шавшин М. Н. Советское законодательство о борьбе с незаконным ношением, хранением, приобретением, изготовлением и сбытом оружия, боевых припасов и взрывчатых веществ (исторический очерк). Москва : Горький, 1980. 256 с.
41. Об упорядочении учета и торговли охотничьими гладкоствольными ружьями : постановление СНК СССР от 29 нояб. 1940 г. *Собрание постановлений и распоряжений Правительства СССР*. 1940. №31. С. 1029–1060.
42. Тихий В. П. Ответственность за хищение огнестрельного оружия, боевых припасов и взрывчатых веществ по советскому уголовному законодательству. Харьков : Вища шк., 1976. 129 с.
43. Об улучшении снабжения охотников ружьями, боеприпасами и охотничьими принадлежностями : постановление Совета Министров СССР от 17 авг. 1953 г. №2186. URL: <http://zakon2006.by.ru/part30/doc39172.shtm>.
44. О мерах по улучшению ведения охотничьего хозяйства : постановление Совета Министров СССР от 11 мая 1959 г. №478. *Собрание постановлений СССР*. 1959. №10. С. 209–228.
45. Об усилении борьбы с нарушениями порядка хранения и использования огнестрельного оружия : Указ Президиума Верхов. Совета РСФСР от 17 окт. 1963 г. *Ведомости Верховного Совета РСФСР*. 1963. №41. С. 805–816.
46. Об установлении единого порядка приобретения, учета и хранения охотничьих ружей : постановление Совета Министров СССР от 23 июля 1975 г. *Собрание постановлений Правительства РСФСР*. Москва : Упр. Делами Министров СССР, 1975. 488 с.
47. Каррі Девід П. Конституція Сполучених Штатів : посіб. для всіх / пер. з англ. О. М. Мокровольського. Київ : Веселка, 2003. 192 с.
48. United States Code. URL: <http://www.gpoaccess.gov/uscode/>.
49. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Зброезнавство: Правові основи обігу вогнестрільної зброї. Порівняльний аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства: Україна. Європа. Світ / за ред. П. Д. Біленчука. Київ : Міжнар. агенція «BeeZone», 2004. 464 с.
50. The Bill of Rights. URL: http://www.linecamp.com/merchants/freedom_documents/us_constitution_bill_of_rights/ten_original_amendments.html.
51. Смирнова М., Белов Е. Пострелять не найдется? *Власть*. 2008. №31 (784). С. 63–72.
52. Полозов Валерий. Оборот оружия в США. *Пять охот*. 2002. №11. URL: <http://www.5ohot.ru/news/2002/11/news1265.php?ru=>.
53. Кофанов А. В. До питання щодо класифікації судово-балістичних досліджень. *Україна: поступ у майбутнє*. Київ : АПСВ, 2000. С. 170–172.

54. Біленчук П. Д. Криміналістика : підручник. Київ : Атіка, 2001. 544 с.
55. Warlow T. Firearms, the Law, and Forensic Ballistics. Second Edition. Routledge, USA : CRC Press, 2003. 456 p.
56. Кофанов А. В., Індюкова В. В. Історичні аспекти розвитку законодавства щодо обігу зброї у Великобританії. *Науковий потенціал України 2009 року* : зб. матеріалів п'ятої всеукр. інтернет-конф. (25–27 берез. 2009 р.). Київ : ТОВ «ТК Меганом», 2009. Ч. 3. С. 18–20.
57. Светачев П. А., Головатий Р. Г. Некоторые аспекты деятельности подразделений лицензионно-разрешительной работы по контролю за оборотом оружия, взрывчатых и пиротехнических материалов, юридическими лицами с особыми уставными задачами. *Вестник Калининградского юридического института МВД России*. 2003. №3. С. 12–17.
58. Піджаренко О. М. Зброя і ми. Київ : Наук. думка, 1998. 110 с.
59. Невский С. А. Борьба с незаконным оборотом оружия. Москва : Юрлитинформ, 2003. 200 с.
60. Клейма на патронах и оружии / Е. В. Шаульский, А. Г. Лебардин, П. В. Бердник, В. А. Гуздуп. Москва : Можайск-Терра, 1996. 264 с.
61. Кофанов А. В., Індюкова В. В. Закон об оружии в Германии. *Соціум. Наука. Культура* : зб. матеріалів четвертої всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (28–30 січ. 2009 р.). Київ : ТОВ «ТК Меганом», 2009. Ч. 2. С. 50–52.
62. Волга В. О. Україні – європейський закон про зброю. Київ : Нора-Друк, 2003. 88 с.
63. Біленчук П. Д., Кофанов А. В., Сулява О. Ф. Балістика: Криміналістичне вогнестрільне зброєзнавство. Київ : Міжнар. агенція «BeeZone», 2003. 384 с.
64. Мацко А. С., Бойко І. В. Зброя: придбання, зберігання, використання : зб. нормат. актів. Київ : Юрінком, 1998. 304 с.
65. Маклаков Б. О., Шевченко А. В. Проблемы исследования и классификации самодельного огнестрельного оружия, переделанного из газовых и сигнальных пистолетов и револьверов. *Криміналістичний вісник*. 2002. №4. С. 56–63.
66. Клейма на патронах и оружии / Е. В. Шаульский, А. Г. Лебардин, П. В. Бердник, В. А. Гуздуп. Москва : Можайск-Терра, 1997. 368 с.
67. О частной детективной и охранной деятельности в Российской Федерации : Закон Рос. Федерации от 11 марта 1992 г. *Ведомости Съезда народных депутатов РФ и Верховного Совета РФ*. 1992. №17. С. 1193–1296.
68. О разрешении приобретения, хранения и использования гладкоствольного охотничьего оружия гражданами, ведущими крестьянское (фермерское) хозяйство : Указ Президента Рос. Федерации от 8 окт. 1992 г. №1342. URL: <http://www.bestpravo.ru/fed1992/data01/tex11108.htm>.

69. Об оружии : Закон Рос. Федерации от 20 мая 1993 г. *Ведомости Съезда народных депутатов РФ и Верховного Совета РФ*. 1993. № 24. С. 1417–1480.
70. О мерах по реализации Закона Российской Федерации «Об оружии» : постановление Совета Министров – Правительства Рос. Федерации от 2 дек. 1993 г. № 1256. *Собрание актов Президента и Правительства Российской Федерации*. 1993. № 49. С. 5345–5370.
71. Каплунов А. И., Милоков С. Ф. Применение и использование огнестрельного оружия по законодательству Российской Федерации : науч.-практ. пособие. Санкт-Петербург : Знание, 1998. 169 с.
72. Об оружии : Закон Рос. Федерации от 13 дек. 1996 г. № 150-ФЗ (последняя ред.). URL: <http://www.consultant.ru/popular/weapon/>.
73. Мартазин Б. Оружие в законе. *Милиция*. 1997. № 9. С. 37–46.
74. Об утверждении Правила оборота гражданского и служебного оружия и патронов к нему на территории Российской Федерации : постановление Правительства Рос. Федерации от 21 июля 1998 г. *Ведомости Федерального Собрания Российской Федерации*. 1998. № 32. С. 25.
75. Положение о ведении и издании Государственного кадастра гражданского и служебного оружия и патронов к нему : постановление Правительства Рос. Федерации от 21 июля 1998 г. *Ведомости Федерального Собрания Российской Федерации*. 1998. № 32. С. 34.
76. Положение о транзите вооружения военной техники и военного имущества через территорию Российской Федерации : постановление Правительства Рос. Федерации от 8 апр. 2000 г. *Ведомости Федерального Собрания Российской Федерации*. 2000. № 16. С. 11.
77. Інструкція про порядок виготовлення, придбання, зберігання, обліку, перевезення та використання вогнепальної, пневматичної і холодної зброї, пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами несмертельної дії, та зазначених патронів, а також боєприпасів до зброї та вибухових матеріалів. URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1036.449.0&nobreak=1>.
78. Індюкова В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку правової регламентації обігу вогнепальної зброї в Україні. *Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих учених* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. студентів, аспірантів та молодих учених Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка (23–24 квіт. 2009 р.). Київ : Вид-во Київ. нац. ун-ту ім. Т. Шевченка, 2009. С. 29–30.
79. Кофанов А. В., Назаров В. В. Проблематика оборота огнестрельного оружия в условиях отсутствия закона Украины «Об оружии» (кримина-

- листические аспекты). *Взаємодія слідчого зі спеціалістами експертних підрозділів ОВС у ході дослідчої перевірки: проблемні питання* : зб. матеріалів наук.-практ. семінару. Київ : ННПСК НАВС, 2012. С. 80–84.
80. Попов В. Л., Шигеев В. Б., Кузнецов Л. Е. Судебно-медицинская баллистика. Санкт-Петербург : Гипократ, 2002. 656 с.
81. Романов О. Міжнародно-правове регулювання обігу зброї у світі та національний досвід України. *Юридичний журнал*. 2005. №6. С. 33–42.
82. Мартенс Ф. Восточная война и Брюссельская конференция 1874–1878 гг. Санкт-Петербург : Тип. М-ва путей сообщения, 1879. 596 с.
83. Конвенція про закони і звичаї сухопутної війни : від 18 жовт. 1907 р. URL: http://ru.wikisource.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D1%86%D0%B8%D1%8F_%D0%BE_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D1%85_%D0%B8_%D0%BE%D0%B1%D1%8B%D1%87%D0%B0%D1%8F%D1%85_%D1%81%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%BF%D1%83%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B9_%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D1%8B.
84. Европейская конвенция о контроле за приобретением и хранением огнестрельного оружия частными лицами (Страсбург, 28 июня 1978 г.) : сб. док. Совета Европы в области защиты прав человека и борьбы с преступностью / сост. Т. Н. Москалькова и др. Москва : СПАРК, 1998. 388 с.
85. Вассенаарська домовленість щодо контролю за експортом звичайних озброєнь та товарів і технологій подвійного використання. Цілі, керівні принципи та процедури, у тому числі початкові елементи : від 1 лип. 1996 р. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=998_177.
86. Протокол против незаконного изготовления и оборота огнестрельного оружия, его составных частей и компонентов, а также боеприпасов к нему, дополняющий Конвенцию Организации Объединенных Наций против транснациональной организованной преступности : утв. резолюцией 55/255 Генер. Ассамблеи ООН от 31 мая 2001 г. *Международное публичное и частное право*. 2001. №3. С. 74–79.
87. Юсупов В. В. Криміналістика в Україні у XX–XXI століттях : монографія. Київ : ФОП Маслаков, 2018. 556 с.
88. Directive of the European Parliament and of the Council. URL: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:179:0005:0011:EN:PDF>.
89. Convention for the reciprocal recognition of proof marks on small arms (with regulations and annexes). URL: http://untreaty.un.org/unts/1_60000/23/3/00044110.pdf.
90. Кримінальна відповідальність та розслідування злочинів, вчинених з використанням зброї. URL: <http://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/5160/1/>

%d0%9c%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%
d1%96%d1%8f_%d0%b7%d0%b1%d1%80%d0%be%d1%8f_2020.pdf.

91. Розслідування злочинів, що вчиняються у сфері обігу вогнепальної зброї та боєприпасів. URL: https://dspace.lduvs.edu.ua/bitstream/123456789/227/1/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%BE%D1%8F%3D17.07.19.pdf.
92. Основи зброєделіктики. URL: http://philology.mdu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/2_Mono.pdf.
93. Проект Закону України «Про обіг цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї» №4335 від 6 листоп. 2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70363.
94. Проект Закону України «Про цивільну зброю та боєприпаси» №4335-1 від 24 листоп. 2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70512.

Наукове видання

Наукова бібліотека криміналіста

КОФАНОВ Андрій Віталійович
ЮСУПОВ Володимир Васильович
МИХАЛЬЧУК Тетяна Володимирівна

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ОБІГУ ЗБРОЇ: ІСТОРІЯ, СУЧАСНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Монографія

Видається в авторській редакції

Коректор *М. М. Поточняк*
Комп'ютерна верстка *А. Т. Гринченка*